

SOCIETATEA GEOGRAFICĂ ROMÂNĂ

PREMIUL GRIGORE G. TOCILESCU ȘI AL SOCIETĂȚII GEOGRAFICE

Teodor Nicolae

1/5100

DIȚIONARUL

GEOGRAFIC, STATISTIC, ECONOMIC ȘI ISTORIC

AL JUDEȚULUI

CONSTANȚA

Moto:

„TOM I”

DE

GRIGORE GR. DĂNESCU

LICENȚIAT ÎN LITERE

ABSOLVENT AL ȘCOLII NORMALE SUPERIORE

PROFESOR DE GEOGRAFIE

LUCRARE PREMIATĂ DE SOCIETATEA GEOGRAFICĂ ROMÂNĂ ÎN ȘEDINȚA ADUNĂRII GENERALE DE LA 2/14 MARTIE 1897

SUB PREȘEDINȚIA

MAJESTĂȚII SALE REGEȘII CAROL I.

BUCUREȘTI

TIPOGRAFIA ȘI FONDERIA DE LITERE THOMA BASILESCU

29, CALEA VICTORIEI, 29

1897

Domnului

Sire
Grigore Tocilescu

Studiatului Arheolog, reînviătorul trecutului Dobrogei

Membru al Academiei

Profesor la Universitatea din București

Societatea Geografică etc. etc.

la data de 11 Martie anul

1900

la București

cu mare plăcere

am primit de la

Doamna d. I. N. Roman

o lucrare intitulată

„Dobrogea în trecut și în prezent”

de care am luat cunoștință

cu interes și plăcere

și care prezintă

o lucrare de mare interes

și de mare valoare

științifică și artistică

și care merită să fie

publicată și să fie

reținută în bibliotecile

In semn de respect și admirațiune,
autorul, închină această lucrare.

RAPORTUL

Comisiunii pentru examinarea lucrărilor puse la concurs

Sire!

Onorată adunare!

Societatea Geografică, în ședința sa din 4 Martie anul trecut, a însărcinat pe d. Gr. Dănescu, licențiat în litere și fost elev al școlii normale superioare ca să elaboreze dicționarul geografic al județului Constanța, pentru care a fost instituit premiul «Societății și Tocilescu», de una mie lei.

Opera d-lui Dănescu fiind dată în cercetarea comisiunii de premii, compusă din d-nii G. Lahovari, M. Brătîlă și subscrisul raportor, am onoare a aduce la cunoștința plenului Societății rezultatul constatărilor sale.

Elaboratul numără 1020 pagini în 8° și conține un material destul de prețios, adunat cu multă sîrguință și expus într-o ordine sistematică. Sunt numai puțin de 900 numiri topice.

Descrierea județului, a plășilor, a comunelor urbane și rurale este divizată în patru părți: fizică, politică, economică și istorică. Prima și cea din urmă este aproape completă

cea economică presintă oarecari lacune ce vor putea ușor a fi împlinite, tot ast-fel și datele statistice, cari lipsește la unele sate, de și pentru Constanța-județ, Cernavoda, Cara-Omer, ele abundă chiar cu prisosință.

Multe și de tot felul sunt și noțiunile etnografice și antiquarice ce autorul le-a cules din diferite scrieri. Unele le-a dobândit prin proprii cercetări, cutreerând satele, visitând ruine și interesându-se cu dragoste a unui arheolog de rămășițele culturii romane așa de înfloritoare odinioară pe pământul Dobrogei. Cine citește articolii Constanța-oraș, Constanța-județ, — ca să menționăm pe cele mai însemnate, — constată că autorul are mai mult la inimă arheologia și istoria, de cât statistica și economia agricolă.

Părțile referitoare la cele d'întâiu vor trebui pôte să mai fie reduse, la cele din urmă să se mai completeze, dar așa-cum lucrarea se presintă în întregime a sa cu atâtea calități și neînsemnate lipse, ea constituie destule merite autorului ei.

De aceea, comisiunea este de părere a se decerne premiul «Societatea și Tocilescu» de 1000 lei d-lui Gr. Dăneșcu, laureat deja de două ori al Societății noastre.

Pentru mine, personal, acesta este o satisfacere că, am putut în marginile modestelor mijloce, de care dispun, ca să contribuim la facerea dicționarului unui județ, de mare viitor și de însemnătate incalculabilă pentru Statul Român.

Dar, cât de mare trebuie să fie mulțumirea sufletească a celor-alți generoși donatori, în special a stimatului nostru vice-președinte d. General Manu, care a luat inițiativa întregii lucrări, cum și în genere a tuturor membrilor Societății geografice, vedând că astă-seră pot să încoroneze dicționarul singurului județ ce mai rămăsese de făcut și care,

pentru că s'a lăsat a fi mai mult acceptat 'l primim și cu mai multă bucurie!

Cu acesta comisiunea de premii, a d-vostre, și-a încheiat lucrarea sa și ultimul ei cuvânt, nu pôte fi de cât constatarea că, nu este întreprindere fie cât de grea, care să nu ajungă la bun sfârșit, atunci când este stăruință și iubire nobilă de lucru.

Ceea-ce acum 25 de ani, un pumn de oameni ca regretații principele Cantacuzino și Em. Bacaloglu, ca d-nii General Barozzi, C. Lahovari și Maiorescu, năzuiseră, întemeind o modestă Societate sub augusta impulsione a Majestății Vostre, Sire, astă-zi s'au realizat peste acceptări și Societatea Geografică Română pôte înscrie la activul său, dacă nu mai mult, cel puțin: *Facerea Marelui Dicționar al României.*

(Semnat) GRIG. TOCILESCU.

7/11 Martie 1897.

PREFAȚĂ

În ședința Societății geografice române din 3 Martie 1896, Societatea a bine-voit să premieze o lucrare a mea și anume: «Dicționarul geografic al județului Tulcea» și găsindu-l destul de bun și consciincios lucrat, m'a însărcinat, după ore-cari discuții, în ședința sa din 4 Martie 1896, a lucra și dicționarul județului Constanța, singurul care nu fusese lucrat sau prezentat. Societatea dându-mi această însărcinare s'a basat foarte mult pe raportul favorabil al d-lui Grigore Tocilescu, însărcinat cu cercetarea lucrării mele asupra Tulcii și pe faptul că, vizitând Dobrogea, o cunosc mai bine ca ori-care altul și sunt în măsură a mă achita de însărcinarea dată; mai mult, însă, după propunerea d-lui Tocilescu și a d-lui George Lahovary, secretarul general al Societății mi s'a avansat și o sumă de 300 lei pentru a putea face față cheltuielilor ce aș face cu excursia în Dobrogea. Eu, din parte-mi m'am silit, pe cât mi-a fost cu putință a corespunde așteptării generale și a merita cu drept cuvânt încrederea ce mi-a răstă d-nii Tocilescu și Lahovary și a Societății, prezentând astă-zi înaintea Domniilor lor și Societății, rezultatul lucrării mele, adică: «Dicționarul geografic, statistic și istoric al județului Constanța».

Acastă lucrare în 8°, conține 1070 pagini, în cari au fost descrise 900 nume proprii, de județ, de plăși, de comune urbane, comune rurale, dealuri, sate, văi, lacuri, movile etc.

Planul acestei lucrări a fost identic cu acela pe care l'am adaptat la județul Tulcea, însă lărgindu-i cât se poate de mult marginele: adică am împărțit descrierea județului, plășilor, comunelor urbane, rurale, sate, în 4 părți: *geografie fizică, politică, economică și istorică*.

Județul conține 240 pagini (Tulcea 100) și l'am tratat cu deosebită atenție.

La *Geografia fizică* am descris situația geografică, dimensiunile, numele, am făcut o privire generală asupra orografiei (dealuri, văi, movile), hidrografiei (pășuni, lacuri, bălți), discutând asupra diferitelor ipoteze geologice ale solului dobrogean, ca ridicarea lentă a lui, ca posibilitatea existenței odinioră a unui braț al Dunărei ce s'ar fi versat în Mare, lângă vechia Tomi (Constanța actuală); clima fiind în mare parte asemănătoare cu aceea a județului Tulcea, am descris în parte pe aceea a acestui județ, adăogând particularitățile caracteristice ce oferea județul Constanța și descrise de diferiți autori; apoi aspectul general al județului și al Dobrogei în general.

Geografia politică coprinde divisiunea în plăși, administrația (comparând pe cea românească cu cea turcească). Populația județului, întocmind tablouri: după sex, stare civilă, protecție, religie, naționalitate, știința de carte și ocupațiuni; în ceia ce privesce moravurile și obiceiurile populațiilor din județ, fiind asemănătoare cu acele din județul Tulcea, le-am transmis în mare parte pe acestea, adăogând notele speciale la fie-care din ele, culese în timpul escursiei și adăogându-le, nu la fie-care comună, ci la județ în general, spre

a se putea avea dintr'o citire generală, cunoscință despre ele, apoi diferite serviciiuri: veterinare, medicale, de comunicație, etc.

În *Geografia economică* am descris: priviri generale asupra solului dobrogean; producțiunile minerale, vegetale și animale; ocupațiunile locuitorilor: agricultura cu tablouri relative la felul calității pământului (productiv, neproductiv, islaz, vii, păduri), la semănături și producțiunile lor (în hectare și hectolitri); crescerea vitelor, cu un tablou relativ la numărul lor; pescuitul, grădinăritul; industria cu un tablou de numărul și felul industriilor. Comerțul însoțit cu 3 mari tabele: mișcarea vaselor în cele cinci porturi (Constanța, Mangalia, Hârșova, Cernavoda și Ostrov), importul și exportul vămei (Constanța, Cernavoda și Cara-omer); apoi budgetul, cu resursele județului, situația financiară a caselor comunale; căile de comunicație și o privire generală asupra cultului religios (cu un tablou al bisericelor, cu veniturile și deservenții lor).

În fine în a 4-a secțiune adică *geografia istorică* coprinde peripețiile și evenimentele prin care a trecut Dobrogea din timpurile cele mai vechi și până astăzi (luată din dicționarul județului Tulcea, cu a cărui sôrtă a fost identică a sa); descrierea generală a monumentelor rămase din antichitate (Monumentul triumfal de la Adam-clisi), a ruinelor de cetăți vechi grece (Tomi, Callatis, Istropolis) și romane (Cius, Axiopolis, Beroë), împărțind descrierea lor în patru părți; epoca grăcă, română, medievală și modernă; ast-fel a fost tratat județul.

Orașul *Constanța* (56 pagini) a fost tratat în același mod; adăugându-i 5 tablouri a populațiunii, al calității pământului și producțiunilor lor; de mișcarea vaselor în portul său, de

importul și de exportul mărfurilor; cu o descriere a însemnătății lui trecute și actuale, lucrărilor ce ar trebui făcute spre ameliorare și cu o discuțiune asupra ubiquității vechiei Tomis, pe ruinele căreia se află.

Celelalte 6 *comune urbane* (Cerna-vodă, Ostrov, Hârșova, Cuzgun și Mangalia) ca și Constanța având cele cinci tablouri de mai sus (afară de Cuzgun, care nu e port): ocupând 46 pagini.

Plășile au fost tratate în mic, după cum a fost județul în mare, având numai 3 tablouri relative la populațiuni, felul calității pământului și întinderea cu producțiunea semănturilor ocupând 40 pagini.

Comunele rurale, satele au fost descrise ca și cele precedente, se înțelege după importanța lor; având, toate comunele, cele trei tablouri ca și la plăși.

Accidentele geografice au fost tratate în modul sciut; adică: *dealurile* de unde se desfac, ce comună și ce plasă brăzdă, în ce parte, ce înălțime au, cu ce sunt acoperite, ce drumuri le taie; *văile, pârâiele, râurile* din ce dealuri plcă, printre ce dealuri curg, ce sate udă, unde se varsă, în ce (baltă, Dunăre, Mare), ce lungime și ce maluri au, ce importanță; *movilele*, unde se găsesc, ce înălțime, la ce au servit, etc.

Acesta a fost planul după care am lucrat Dicționarul județului Constanța.

Isoarele de care m'am servit mai mult au fost: pentru partea fizică; partea cea mare a Dobrogei, pe scara $\frac{1}{50000}$ de statul-major român, informațiunile luate de la învățători și notele mele personale din excursia ce am făcut în județ; pentru partea politică, notele luate din prefectura județului, sub-prefecturi, comune, etc., din notițe extrase din autori ca:

baronul d'Hogguèrs, Nazaratean, Locusteanu, Brutto Amante, etc. pentru cea economică, datele statistice și tablourile întocmite după datele ce le am găsit la Direcțiunea statistică a Ministerului de Domenii și Agricultură; iar partea istorică după explicațiunile eruditului și singurului nostru arheolog, D-l profesor Tocilescu, care, în două excursiuni, ce am avut fericirea a face cu Dumnelui și cu studenții universitari în verile anilor 1894 și 1896, ne-a dat tuturor, cele mai prețioase cunoștințe privitoare la trecutul provinciei transdunărene, la antichitățile și monumentele rămase de la civilizațiunile grcă și romană. Cercetările sale sunt astăzi cunoscute de totă lumea și monumentală sa operă «Monumentul de la Adam-clissi», este prima piatră a reînvierei trecutului celui atât de glorios al Dobrogei și orașelor sale.

Am ȃis.

GRIGORE DĂNESCU

Licențiat în litere

Fost cler al Școlii Normale superioare din București

Dă-m aci un tabloû de numele proprii streine (turcesci și slavone) cele mai întrebuintate:

ada	insulă	ghiol	lac
adam	om	iol	drum
alccac	vale	iuk, iuiuk	movilă
bala	de sus	harman	arie
bairam	sărbătoare	magh, mogh	ridicătură
bair	dél	káz	fată
balca	piriû	kiô	sat
burun	nas	lar	cătun
büiuk	mare	küciuk	mic
bülbül	drăguț	mezarlic	cimitir
caraul	casă de pază	meidan	loc mare, public
ciardac		meşelic	tuferiş
ciffic	fermă, moşie	oba	movilă
cişme (ceşme)	fântână	orman	pădure
ceair	vale	ostrov	insulă
ciauş	vâtaf	punar (bunar)	isvor, puț
clissi	mănăstire (biserică)	taş	piatră
ciatal	furcă	taşli	de piatră
câşlă	târbă	târlă <i>tarla</i>	câmp de arat
cauli	sângeros	tăuşan	epure
cicur	grópă	tepe	dél - <i>prin. c. apă</i>
cara	negru	tabia	fortărăță
dag	munte	tepeşi	coline
baba	tată	sari	galben
eni	noû	sîrî	dél, muche
eski	vechiû	zir	de jos
edre, deresi	piriû		

Cele-lalte nume sunt saû nume proprii saû intraductibile.

A

Abdulah, sat din judeţul Constanţa plasa Mangalia, cătuul comunei Osmañacă; este aşezat în partea septentrională a plăşii și cea meridională a comunei, la 5 km. spre sud-est de cătunul de reşedință, Osman facă, pe ambele maluri ale văii Abdulah derasi, închis și dominat la vest de dealul Osmañacea, iar la răsărit de dealul Cuan derasi-bair. Are o populațiune de 75 familii cu 314 suflete, a căror ocupațiune principală este agricultura și crescerea vitelor.

Abdulah dere, vale însemnată în plasa Constanța, comuna Hasancea, cătunul Mametcea, se deschide din dealul Musurat, merge spre nord-vest, pe lângă dealul Cuan derasi bair, și pe lângă movila Suci iuk Berihî, e tăiată de calea comunală Abdulah Hagidülük; ea se deschide în Valea Cuandere.

Det. geogr. Jud. Constanța.

Abdulah derasi, altă vale în plasa Mangalia, comuna Osmañacea, cătunul Abdulah, intră în cătunul Mametcea, al comunei Hasancea din plasa Constanța; într'insa e aşezat satul Abdulah, care i-a dat și numele; cu apă mai în tot timpul, prin ea merge drumul Mametcea- Abdulah.

Abdulah derasi, vale însemnată în plăşile Constanța și Mangalia, pe teritoriul comunelor rurale Hasancea și Osman Facă și anume pe acela al cătunelor lor Mametcea și Abdulah (de unde și-a luat și numele; se întinde din satul Mametcea și până în sudul satului Abdulah, trecând prin satele Mametcea și Abdulah pe la estul satului Osman Facă și prin're dealurile Cuan derasi bair și Mametcea; este traversată de drumul comunal Abdulah-Mametcea, situată în partea sud-vestică a plăşii

Constanța și cea nord-estică a plășei Mangalia.

Abdulah deresi, vale însemnată în plășile Constanța și Mangalia, pe teritoriul comunelor rurale Hiasancea, Osmanfaca și Masurat se desface din pârâiele sudice ale dealului Cuan dere bair, îndreptându-se spre miază și având o direcțiune de la Nord-Vest către Sud-Est; merge printre dealurile Cuan deresi bair și Teikirghiol, trecând pe lângă satul Abdulah cu 2 klm. mai spre răsărit. Este tăiată de drumurile comunale Hasi Diülük, Abdulah și Hasi Diülük-Musurat; este *situată* în partea nord-estică a plășei Mangalia și cea sud-estică a plășei Constanța; este dominată de vârfurile Echitepe și Iuci Iuk Berichi.

Abduraman Ahmet-ciflic, moșie sau fermă, vezi Ahmet Abduraman.

Achargea, vale însemnată în plasa Mangalia, pe teritoriul comunei rurale Keragi și anume pe acela al cătunelor sale Hoscadin și Achargea (de unde și-a luat și numele). Este un alt nume dat văii Keragi și ține de la satul Hoscadin până la satul Achargea, formând un unghi drept, având direcția mai întocim de la est spre vest și apoi de la sud spre nord; are o lungime de $2\frac{1}{2}$ klm.

și este situată în partea sudică a plășei și cea centrală a comunei. trece prin satul Achargea și pe la estul satului Valali printre dealurile Achargea și Hoscadin și este tăiată de drumul comunal Sarighiol-Valali, iar pe ea drept merge drumul Hoscadin-Achargea.

Achargea, sat în plasa Mangalia, cătunul comunei Kiragi; este *aseșat* în partea meridională a plășei și cea centrală a comunei la 3 klm. (în linie dreaptă), sau 6 klm. (pe drum) la sud de cătunul de reședință Kiragi. Este *situat* în fundul văii Achargea (sau Kiragi), închis la apus de dealurile Achargea cu vârful Achargea I. (107 m.) și Mezarlâc bair cu vârful Valali (102 m.), iar la răsărit de dealurile Kiragi cu vârful Ulala (103 m.) și Achargea cu vârful Achargea II (103 m.). *Suprafața* sa este de 60 hectare din cari 2 h. a. ocupate de vatra satului cu 2 case. Are o populațiune de 2 familii cu 6 suflete, ocupându-se în cea mai mare parte cu agricultura.

Pământul produce ovăz și seacă. Satul este *aseșat* la pârâiele râpöse sau maluri stâncöse ale văii cu acelaș nume, la răsărit de sat e un mic tufăriș. Prin sat trece drumurile comunale; unul de la Valali trece prin sat și merge la Sarighiol, un altul de la Kiragi la

Cadiklă, trece pe la răsărit de sat și unul ce merge prin vale către satul Kiragi, spre satul Sarighiol.

Achargea bair, deal în plasa Mangalia, pe teritoriul comunei rurale Keragi, și anume pe acela al cătunului său Achargea (de unde și vine și numele); se desface din pârâiele vestice ale dealului Sarighiol, se îndreaptă spre apus, cu o direcție generală de la est spre vest și se sfârșește în Valea Achargea.

Ramificațiunile sale sud-vestice sunt cam râpöse, ceea ce face ca malurile văii Achargea în acea parte să fie râpöse; are o înălțime maximă de 106 metri pe care o atinge în vârful Sănâr tepe Cadichiof; este tăiat cruciș de drumurile comunale Cadichiof-Hoscadin-Kiragi și Valali-Acbasi, fiind situat în partea sudică a plășei și cea centrală a comunei.

Achargea ceair, vale o altă numire a văii Ciacaldere; pleacă sub numele de Dautlar büük din dealul Ceșme culac bair; se continuă sub cel de Achargea ceair și în fine sub cel de Ciacaldere; sub al 2-lea nume, brădăză partea sudică a plășii Megidia și pe cea răsăritenă a comunei Mamut cuius, printre dealurile Achargea bair I și Achargea bair II, tăind drumul comunal Ala-

capă Mamut cuius și dominată de movilele Cazalgiciuk și Achargeiuk.

Achargea iuk, movița însemnată, *situată* în plasa Megidia, pe teritoriul comunei rurale Mamut cuius, în partea sudică a plășii și cea răsăritenă a comunei, pe muchia dealului Ciacal bair; dintr'însa se desface spre răsărit dealul Achargea bair, iar spre sud dealul Ciflic bair; are o înălțime de 155 m. dominând valea Achargea, Ciacaldere, și un drum comunal Alacapă-Mamut cuius, ce trece pe la poalele sale; este acoperită cu verdețură; această movița tinde să dispară fiind-că locuitorii o ară neconținut.

Ac baltic uba, movița puțin însemnată în plasa Megidia, pe teritoriul comunei rurale Alacapă, în partea răsăritenă a plășii și cea nordică a comunei; pe o prelungire răsăritenă a dealului Docuzol bair; are 59 m., dominând văile Hagi cabul, Kiostel și Docuzol, satul Kiostel, și drumurile comunale Docuzol-Kiostel și Hagi cabul-Kiostel; este de natură stâncösă, ca și dealul pe care este *aseșată*, e acoperită cu verdură.

Ac bași, deal în plasa Mangalia, pe teritoriul comunei rurale Sarighiol, și anume pe acela al cătunului său

A
4
Acbași (de unde i-a venit și numele): se desface din dealul Casămecea și anume din vârful său Copucci (113 metri) îndreptându-se spre miază-zi și având o direcțiune generală de la nord către sud, merge printre văile Acbași culac și Valea Viilor, trecând pe la partea răsăritenă a satului; are vârful Asan Oba Tepe cu 96 metri înălțime. Este tăiat de șoseaua județeană Cuzgun Mangalia și este *situat* în partea meridională a plășei și cea apusană a comunei.

Acbași culac, vale în plasa Mangalia, pe teritoriul comunei rurale Sarighiol, și anume pe acela al cătunului său Acbași (de unde și-a luat și numele); se desface din Dealul Acbași (și anume din vârful Asan Oba Tepe) îndreptându-se spre miază-zi, cu o direcțiune generală de la N. spre S., trece prin satul Acbaș și pe la răsăritul satului Sarighiol; merge printre drumurile comunale Hazaplar Acbași și Hazaplar Sarighiol și este *situată* în sudul plășei și în partea vestică a comunei.

Acbași, sat în plasa Mangalia, cătunul comunei Sarighiol, *situat* în partea meridională a plășii și cea centrală a comunei; pe ambele maluri ale văii Mangaliei și Acbași culac, la locul lor de unire, la 800 m. spre

4
est de cătunul de reședință Sarighiol; este închis de drumul Acbași la nord, și Hagilar la sud; casele sunt mici, nu tocmai frumoase și curate, așezate fără ordine pe 7 sau 6 rânduri ce poartă numele de uliți.--*Intinderea* cătunului e de 399 hectare, din care 34 hect. sunt ocupate de vatra și grădinile satului.

Populația totală e de 34 familii cu 174 suflete, ocupându-se cu agricultura și crescerea vitelor.

Acbași, deal ce face parte din culmea Hazaplar, din plasa Mangalia, com. Sarighiol, căt. Acbași, de la care a luat și numele, se desface din dealul Casimcea, cu o direcție de la N.-V. spre S.-E., mergând printre văile Acbași culac și Viilor, dominând prin înălțimea sa de 72 m. văile de mai sus, valea Mangalia satul Acbași, drumul Caraomer-Mangalia și Acbași-Sarighiol-Capucci drumul Hazaplar-Mangalia; e acoperit cu fânețe și puține semănături.

Acbași culac, vale mică în plasa Mangalia, comuna Sarighiol, cătunul Acbași, de la care a luat și numele; se desface din dealul Casimcea, merge printre acest deal și dealul Acbași taie drumul Caraomer-Mangalia și se deschide în valea Mangalia pe stânga, după un

5
drum de 4 km., în fața satului Acbași, prin ea merge și drumul comunal Hazaplar-Acbași; direcțiunea sa generală e de la Nord spre Sud, și capătul său e dominat de movila Asan Oba Tepe.

Ada ghiol, lac în plasa Constanța, pe teritoriul comunei rurale Gargălacu și anume pe acela al cătunului Șahman; este *situat* în partea răsăritenă a plășei și cea sud-vestică a comunei la 1 1/2 km. spre vest de satul Șahman, într'o scobitură pe care o face lacul Tașăul în partea sa nordică. De sigur că acest lac făcea mai înainte parte din lacul Tașăul și numai în urma vre-unui cutremur s'a deslipit. Pe la nordul acestui lac trece drumul comunal Șahman Tașăul și este dominat de vârful Șahman care e la nord.

Adam clissi, monument. Vezi partea istorică a județului.

Adam clisse, sat în plasa Medjidie, cătunul comunei Enigea; *situat* în partea occidentală a plășei și cea sud-vestică a comunei, la 3 km. (în linie dreaptă) spre vest de cătunul de reședință, Enigea. Este situat pe ultimele ramificațiuni sud-vestice ale dealului Adam clisse bair, care îl predomină prin înăl-

6
țimea sa, la 2 km. spre sud de monumentul Adam clisse.

Suprafața sa este de 305 hectare dintre care 5 hectare sunt ocupate numai de vatra satului cu 37 case.

Populațiunea sa este de 62 familii cu 266 suflete ocupându-se în special cu agricultura și în general cu crescerea vitelor. Majoritatea locuitorilor sunt români. La nord-vestul satului se întinde o pădure care este formată din fagi mici, pitici; constituind ast-fel mai mult un crâng. Drumul comunal Kerim-Cuiusu-Enigea trece prin mijlocul satului, iar cel de la Kiosseier la Arabagi trece puțin pe la vestul satului. De la Adam clisse mai pleacă încă un drum comunal la Talașman.

Adam clisse, deal în plasa Medjidie, pe teritoriul comunei rurale Enigea și anume pe acela al cătunului său Adam clisse (de unde și-a luat și numele); trece printre văile Uzun culac de la vest, Curu culac și Enigea alceag la est, pe sub monumentul Adam Klisse și puțin pe la răsăritul satului cu același nume, având o direcțiune generală de la nord-vest către nord-est, și o înălțime medie de 150 m.; pe culmea sa mai bine dis pe partea sa vestică merge drumul comunal Adam Clisse-Molceova-Talașman; este si-

tuat în partea nord-vestică a plășei și cea sudică a comunei.

Adam clisse, vale în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei rurale Enigea și anume pe acela al cătunului său Adam clisse, de unde și-a luat și numele; este *situată* în partea sud-vestică a plășei și cea meridională a comunei, întinzându-se dealungul dealului Adam clisse bair,—de unde își ia nașterea,—și trece prin satul Adam clisse; drumul comunal Adam clisse-Molceova merge prin mijlocul văii; iar drumul Urluia Enigea o taie pe la mijloc.

Adam clisse tarifi bair, deal însemnat în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei rurale Enigea și anume pe acela al cătunelor sale Enigea și Adam clisse, de unde și-a luat și numele; este *situat* în partea sud-vestică a plășei și cea sudică a comunei întinzându-se printre satele Adam clisse și Enigea de la nordul pădurei Canara Orman și până la dealul Coru bair, cu o direcție generală de la S.-V. spre N.-E. drumul comunal Borungea-Molceova merge pe totă lungimea acestui deal.

⊗ **Afghinea**, vale însemnată în plășile Silistra-Nouă și Mangalia, pe teritoriul comunelor rurale Bairam

dede și Caraomer; se desface din ramurile nord-estice ale dealului Bair Iuiuk și din cele nord-vestice ale dealului Caraomer îndreptându-se spre miadă-nopțe; mai întâi cu numele de Dere chioi, apoi Alibi chioi, apoi Cașla și în fine Afghunia, trecând prin satele Alibi Chioi, Cașla și Bairam dede; mergând printre dealurile Bairam dede, Curu bair, Sarâ bair și Alibi chioi la V. și dealurile Mezarlâc bair, Mezarlâc, și Alibi chioi la răsărit; primesce pe partea dreaptă văile Kiogherciu punar ceair, Cula ceair, și Kior dere; are o direcțiune generală de la sud la nord-vest, fiind *situat* în partea sud-estică a plășei Silistra-Nouă și a comunei Bairam dede și în partea apusană a plășei Mangalia și a comunei Caraomer.

Agemler, comună rurală puțin însemnată, *așezată* în partea centrală a județului Constanța la 42 klm. spre V. de orașul Constanța, capitala districtului, și în partea nordică a plășii Mangalia la 35 klm. spre nord-vest de orașelul Mangalia reședința ei.

Se *mărginesc* la miadă-nopțe cu comunele: Copadin (plasa Constanța și Biulbiul (plasa Megidia), la miadă-și cu com. Enghez, la răsărit cu comuna Osmancea și la apus cu

comuna Kazil murad și Carabacă (plasa Megidia).

Relieful solului e accidentat de culmea Enghez cu ramificațiile sale; principalele *dealuri* care o brăsdăză sunt: Culac bair cu vârful Sofular (128 m.), la S.-V., Kedreanu (130 m.) prin interior; Uzun bair cu vârful Caugagi est (130 m.), la N.-V. Arabi iuk bair cu vârful Arabi iuiuk (137 m.), Arabi alciala (128 m.) și Ciobanisa bair cu vârful Copadin (123 m.) la nord, Edilkioi tepe (130 m.) la S.-E; toate aceste *dealuri* sunt acoperite cu fânețe și semănături. *Movilele* sunt puține și fără însemnătate, fiind mici și tindând a dispărea.

Hidrografia este mai slab reprezentată ca orografia; căci ape curgătoare în adevăratul sens al cuvântului nu există, ci numai niște *văi* care conțin apă toamna și primăvara după topirea zăpezilor; această uscăciune trebuie atribuită lipsei de păduri care întrețin umezeala; principalele *văi* sunt: Sofular ce trece prin satul Sofular la vest, Musur cuiuk la sud-vest adiacentă pe stânga, Kiorkui pe dreapta la N.-V., Agemler ce trece prin satele Agemler și Ciobanisa, și *valea* Canara-dere la răsărit.

Suprafața totală a comunei este de 1985 hectare din care 72 ha. ocupate de vatra satului cu gră-

dinele și cu 66 case, restul de 1.913 ha. împărțit între stat cu proprietarii cari au 1.553 ha. și locuitori ce posedă 360 hectare.

Clima comunei este excesivă nefiind adăpostită nici de dealuri, nici de păduri; verile sunt ardețore și iernile aspre, vântul de N.-E. predomină, maladiile o bântue des; plouă în cantitate puțină.

Cătunele cari o compun sunt trei: Agemler reședința, în partea răsăriteană, pe valea Agemler, între dealurile Ciobanisa bair la nord, Edilkioi la sud; Ciobanisa în partea centrală, la 100 m. spre nord-vest de precedentul, reședința, pe văile Agemler și Canara dere, între dealurile Ciobanisa la nord și Kedreanu, la miadă-și; Sofular în partea sud-vestică a comunei, la 4 klm. spre sud-vest de reședința, pe valea Sofular între dealurile Cular bair la apus, Kedreanu la nord și Casicci la est; aspectul lor n'are nimic de caracteristic.

Populațiunea comunei este următoarea: 74 familii cu 353 suflete, împărțită astfel:

După sex: 189 bărbați, 164 femei.

După stare civilă: 205 necăsătorii, 144 căsătorii și 4 veduve.

După instrucție: 5 știu carte 348 nu știu.

După cetățenie: 280 cetățeni români, 73 supuși străini.

După religie: 15 ortodocși, 79 catolici luterani, 259 mahometani.

După ocupațiune: 73 agricultori și meseriași, 1 comerciant.

După avere improprietăți 29, neimproprietăți 45.

Comuna n'are școlă, dar cu timpul se va înființa.

Biserica n'are comuna, locuitorii merg la satele învecinate ca Osmanfacă; sunt însă 2 geamit în cătunele Agemler și Ciobanisa.

Economicesc comuna produce puțin. Dăm aci tabloul semănăturilor în hectare și hectolitri pe anul 1894—95:

Grâu 125 ha. cu 1.250 hl. (10 hl. de 1 ha.); *secară* 65 ha. cu 595 hl. (9 hl. de 1 ha.); *orz* 550 ha. cu 5.500 hl. (10 hl. de 1 ha.); *ovăz* 26 ha. cu 260 hl. (10 hl. de 1 ha.);

in 10 ha. cu 60 hl. (6 hl. de 1 ha.); *fânețe naturale* 30 ha. cu 24.000 klgr. (800 klgr. de ha.)

Iar în ceea-ce privește *întinderea* și felurile terenurilor avem: 542 ha. loc neproductiv (vatra satului, drumuri, etc.), 1.363 ha. loc productiv, din cari: 955 ha. ale locuitorilor, 408 ha. ale statului cu proprietari.

Din cele 1.363 ha. loc productiv avem: 776 ha. loc arabil, 315 ha. i-laz, livezi, 30 ha. fâneți naturale, 245 ha. păduri și tuferișuri.

Ocupațiile locuitorilor sunt:

Agricultura, fiind în comună 73 plugari cari au 34 pluguri (cu boi 24, cu cai 10), 47 care și căruțe (18 cu boi, 29 cu cai), și 1 mașină de secerat.

Creșterea vitelor, având comuna 7.597 capete de vite, din cari: 153 cai, 139 boi, 10 măgari, 7.260 oi, 35 porci.

Industria este numai cea de casă, mai e în comună și 1 mără de vent.

Comerțul e puțin activ, se face prin gara Megidia la 38 klm. spre N.-V.; și constă în import de manufactură, instrumente agricole, vin, și în export de cereale, vite (oi) lână, brânzetură, etc.

Budgetul comunei constă în 2.761 lei la venituri, 1.358 lei la cheltuieli, cu un excedent de 1.403 lei și 137 contribuabili.

Căi de comunicație ale comunei sunt: drumul mare Copadiu-Osmangea pe la răsărit și căi comunale sau vecinale la satele învecinate ca: 1) spre Osmangea direct, 2) Mangalia prin Osmancea, 3) Agemler, 4) spre Enghez direct, 5) spre Sofular, direct 6) Cobadin direct.

Agemler, sat în plasa Mangalia, cătunul de reședință al comunei Agemler; *situat* în partea vestică a plășei și cea răsăriteană a comunei, la 1½ klm. spre vest de co-

muna Osmancea și foarte aproape de cătunul Ciobanisa. Este *așezat* în valea Canăra dere și este închis de dealurile Ciobanisa bair din spre nord, Edil kioi tepe din spre est și Kedreanu din spre sud-vest. Are o *suprafață* de 850 hectare dintre care 35 h. a. cu 40 case.

Populațiunea compusă din Bulgari și Turci, este de 38 familii cu 206 suflete, se ocupă aproape numai cu *creșterea vitelor*. Din Agemler pleacă următoarele drumuri: unul spre răsărit la Osmancea; unul spre sud care se desface în două ducând la Sofular și la Casikci; altul spre vest la Beșoul și altul spre nord-vest la Copadin.

Agigea, sat în plasa Constanța, cătunul comunei Techirghiol; *situat* în partea sud-vestică a plășei și a comunei, la 3 klm. spre nord-est de cătunul de reședință Techirghiol; este *așezat* la 1½ klm. de parte de mare în partea și extremitatea sud-vestică a locului Agigea ghiol, la deschiderea văilor Iuntacan dere sud și nord și este închis la nord de dealul Lazmahale, la vest de dealul Telegraf tepesi bair și la sud de dealul Agigea cu movilele. Tuzla iuk (39 metri) și Cum tepe (35 metri) *Populațiunea* sa, care este compusă din sârbi și turci, se ocupă

aproape numai cu *pesăria*. Șoseaua județenă Constanța - Techirghiol trece prin sat și din sat mai plăcă drumuri comunale la Lazmahale și la Hasi diuluk.

Agigea, baltă în plasa Constanța, pe teritoriul comunei rurale Techirghiol și anume pe acela al cătunului său Agigea, de unde i-a venit și numele de Agigea ghiol; este *situat* în partea sud-estică a plășei și cea răsăriteană a comunei, la nord-estul și în marginea satului Agigea și la 2½ klm. spre sud-est de satul Lazmahale. Este la marginea mării, însă nu comunică cu ea și este înconjurată de toate părțile de dealuri; ast-fel Dealul Denis ialasi bair la nord, Telegraf tepesi bair la vest și Agigea la sud și se deschid în ea văile Iuntacan dere I spre nord și Iuntacan dere II spre sud; în partea vestică este acoperită cu stuf; din ea se extrage foarte mult pește și are 75 hectare întindere.

Ahmet Abdurahman, ciffic, moșie sau fermă în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei rurale Ostrov și anume pe acela al cătunului său Ahmet Aigâr de unde și-a luat și numele. Are aproape 100 hectare și se *învecinește* cu cifficul Tașburun, care este la apusul său; la

sud se *mărginesc* cu valea Roșt dere, iar la nord cu dealul Sănăr taștepesi.

⊗ **Ahmet (Movila lui-)**, moviia în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei rurale Kalfa, este *situată* în partea nord-estică a plăsei și cea nordică a comunei, la 2 klm. mai spre Nord-Vest de satul Kalfa; este *așezată* pe culmea dealului Ceemși cu bair, la extremitatea sa de sud; având o înălțime de 223 metri, domină satul Kalfa, valea Kior dere, valea Topolog derea, precum și drumurile comunale Kalfa-Orumbei, Kalfa-Făgărașul-nou și Rahman-Topolog; este acoperită cu verdetă.

Aigâr Ahmet, vale însemnată în plasa Hârșova, pe teritoriul comunelor rurale Orumbei și Ostrov; se desface din pôlele sudice ale dealului Gbiolgiç Bair, sub numele de valea Orumbeilor; trece prin partea sudică a satului Orumbei, având o direcțiune de la nord-est către sud-vest; la vârful Armân tepe își schimbă numele în Valea Pinga dere, urmând aceeași direcțiune până în dreptul satului Făgărașul-nou, de unde își schimbă și direcția și numele, trece pe la răsăritul cîlcicului Ali Murtazi și pe la nordul satului Făgărașul-nou.

De aci ia direcțiunea spre nord-vest și numele de Aigâr Ahmet (numele vâi) și merge cu această nouă direcțiune și cu acest nume, până la satul Aigâr Ahmet, de unde ia numele de Dereaua Roșt și direcțiunea spre apus, trecând pe la sudul cîlcicului Taș burun și pe la sudul ruinelor Tas burun și pe la nordul dealului Roșt și se varsă în Dunăre la 1 klm. spre sud de satul Ostrov și la 1 klm. spre nord de movila Popei, duce un drum de aproape 25 klm. Prin această vale curge un pârîu destul de însemnat, care poartă același nume de Aigâr Ahmet. Malurile sale sunt în general ripose și foarte înalte, din cauza terenului care este foarte môle și pe care îl rîde pârîul mereu. Este *situat* în partea nord-vestică a plăsei, cea centrală a comunei Ostrovul și cea nord-vestică a comunei Orumbei. Malurile sale pe alocurea sunt pline cu bucăți de păduri de o întindere mai mult sau mai puțin mare

⊗ **Aigâr-Ahmet**, sat în plasa Hârșova, cătunul comunei Ostrov, este *așezat* în partea de N.-V. a plăsei și cea răsăritenă a comunei, la 6½ klm. spre răsărit de cătunul și reședința Ostrov.

Este situat pe valea Aigâr-Ah-

met, la N. pârîului Aigâr-Ahmet, închis de dealul Sănăr taș tepesi din spre N. Pământul produce mai mult grâu și ovéz. Pe la răsăritul acestei comune trece pârîul Koium-punar care vine din județul Tulcea și care se varsă în pârîul Aigâr-Ahmet. Prin sat trec drumurile comunale, unul de la Ostrov trece prin sat și merge la Koium-punar, altul plcă la Orumbei și altul la Făgărașul nou. Are o *populațiune* care se ocupă mai mult cu *agricultura*.

Aitandere, vale însemnată în plășile Constanța și Mangalia, pe teritoriul comunelor rurale Techirghiol și Musurat, fiind *situată* în partea nordică a plăsei Mangalia și a comunei Musurat și în partea meridională a plăsei Constanța și comunei Techirghiol.

Are o direcțiune generală de la S. la N. desfăcându-se din ramificațiunile nord-vestice ale dealului Techirghiol se întinde spre miadă-đi, trece pe la răsăritul satului Musurat și pe la apusul satului Urluchioi și se deschide în pârîul Urluchioi după un curs de 7 klm.; este tăiată de drumurile comunale Musurat-Techirghiol și Abdulab-Techirghiol.

Aitan dere, vale însemnată în plășile Constanța și Mangalia, pe teritoriul comunelor rurale Tekirghiol și

Musurat, se desface din pôlele apusane ale dealului Tekirghiol, se îndreptă spre miadă-đi, având o direcțiune de la N. către S., făcând ast-fel *hotar* între plasa Constanța și Mangalia; brăsdéză partea sudică a plăsei Constanța, partea nord-vestică a plăsei Mangalia, partea apusană a comunei Tekirghiol și partea nordică a comunei și a satului Musurat, are o lungime de 4½ klm., este tăiată de drumul Tekirghiol-Musurat.

Aivalik bair, deal în plasa Silistra-Nouă, comuna Regep cuiusu; se desface din dealul Cara peretlic artasi, se îndreptă spre răsărit printre văile Regep cuiusu și Calaigneair, într'o direcție generală de la S.-V. spre N.-V., brasdând partea de la miadă-đi a plășii și pe cea nordică a comunei; satul Regep cuius e *așezat* la pôlele sale sudice pe muchia sa trece și hotarul Dobrogei spre Bulgaria; el stă în legătură cu dealul Siuir iol bair și cu Uzum mese sirti; cu 120 m. înălțime; este acoperit cu fânețuri și păduri, între cari însemnăm pârîurea Catana.

Akangi, vale însemnată în plasa Mangalia, pe teritoriul comunei rurale Sarighiol; se desface din Dealul Hagilar, îndreptându-se spre răsărit, trece în Bulgaria și prin-

satul Akangi din Bulgaria și după un drum de 8 klm. se deschide în mare; brăsdând ast-fel partea sud-estică a plășei și pe cea sudică a comunei; este largă mult și acoperită cu pășune și fânețe.

Alacapă, sau Alacap sau Alacapo, comună rurală din județul Constanța, plasa Megidia; *situată* în partea centrală a județului, la 24 klm. spre apus de orașul Constanța, capitala districtului și în partea răsăritenă a plășii la 12 klm spre răsărit de orașelul Megidia, reședința ei pe valea Carasu.

Se *mărginește* la răsărit cu comuna Omurcea (plasa Constanța), la miază-noapte cu comuna Caratal, la miază-zi cu comuna Murfatlar (plasa Constanța) și la apus cu comuna Bălbău și orașul Megidia.

Relieful solului este în general destul de accidentat de cu'mile Megidia, Docuzol și Endee carakiot. Principalele *dealuri* cari brăsdăză comuna sunt: Docuzol bair cu vârful Docuzol (108 m.) la N.-V. și apus de satul Docuzol; Docuzol bair alt deal cu acelaș nume la răsărit de sat (cu vârful Kiostel II 58 m.); Hagi cabul cu vârful Ac balcic uba (59 m.) la N; e prelungit prin interiorul comunei cu dealul Kiostel cu vârful Kiostel I (76 m.); dealul Megidia (90 m.)

la apus; Cara acie bair (1.122 m.) tot la apus; dealul Tasli bair cu vârful Alacapo (83 m.) la răsărit; dealul Gherme bair (79 m.) tot la sud est; dealul Sis târlă (58 m.) la răsărit Horoslar bair (52 m.) la nord-est și dealul Șarcal (56 m.) la nord. Aceste dealuri sunt acoperite în majoritate cu semănături și fânețuri. *Movilele* sunt numeroase și au servit ca puncte de orientare, principalele sunt chiar vârfulurile delurilor amintite mai sus: ele sunt răspândite în toate părțile, la ele mai adăogăm movila Carakioi (31 m.) la răsărit de satul Alacapă, dominându-l precum și valea sa.

Hidrografia este reprezentată numai prin *văi*, cari au apă numai primăvara și după ploile de toamnă, principalele sunt: Valea Carasu sau Megidia prin mijlocul comunei, venind de la sud-est spre nord-vest; ea poartă diferite numiri pe unde trece; așa, vine sub numele de Valea Caracuiusdere până la satul Alacapă de unde ia pe cel de valea Alacapă, și în urmă pe cel de Carasu sau Megidia; ea este largă și mărurile au amfiteatru, în ea se deschid văile Alacapo ce vine sub numele de Horoslar ceair, de la est spre vest; valea Carataia'ceac, valea Kiostel unită cu valea Hagi cabul, toate pe dreapta; pârîul Do-

cuzol cu maluri mlăști-ose, unit cu valea Docuzol ceair pe dreapta se varsă în balta Megidia sau Carasu; Balta Carasu cu vre-o câteva insule se prelungesce puțin și pe teritoriul comunei spre vest: e acoperită cu stuf.

Clima comunei este riguroasă, cu veri călduroase și ierni friguroase fiind expusă vântului dominant de răsărit, rare-ori vânturile aduc ploi prin aceste regiuni, totuși clima e destul de sănătoasă.

Cătuncle cari compun comuna sunt: Alacapă, reședința, spre sud-est, în valea Carasu, la întâlnirea ei cu valea Horoslar alceac; Kiostel în partea centrală, la 6 $\frac{1}{2}$ klm. spre N.-V. de reședință, în valea Kiostel, nu departe de balta Carasu. Docuzol spre nord, la 10 klm. spre N.-V. de reședință, pe pârîul Docuzol între cele două dealuri Docuzol; mai avem apoi târlele lui Căciulă și Manase Ieciu la $\frac{1}{2}$ klm. spre nord-est de satul Docuzol, tot pe pârîul Docuzol.

Instrucțiunea e reprezentată prin 1 școală mixtă de băieți și fete cu 10 ha. pământ, având 1 învățător cu 69 elevi înscriși (40 băieți și 29 fete) promovați 37 elevi, școlă e în cătunul Docuzol, sunt și 2 școli musulmane alipite de geamiile din cătunele Alacap și Kiostel.

Cultul religios se exercită într-o

biserică creștină cu hramul S-tul Dumitru având 10 hectare pământ de la stat cu 1 preot, 1 paracliser și 1 cântăreț; mai sunt 3 geamii în fie-care cătun câte una, având câte 10 ha. pământ și câte 1 hoga.

Populațiunea comunei este de 318 familii cu 1.551 suflete, împărțită în modul cum urmază:

După sex: bărbați 830, femei 721, total 1.551.

După stare civilă: necăsătoriți 932, căsătoriți 580, veduvi 38, divorțați 1, total 1.551.

După instrucție: știu carte 51, nu știu 1.500, total 1.551.

După cetățenie: supuși streini 7, cetățeni români 1.544, total 1.551.

După religie: creștini ortodoci 1.142, mahometani 409, total 1.551.

După ocupațiune: agricultori 259, comercianți 8, industriași n'are, alte profesii 43, total 310.

Improprietăriți 667, neimproprietăriți 11, total 678.

Contribuabili 310.

Suprafața comunei e de 10.113 hectare, din cari 68 ha. ocupate de vetrele satelor cu 311 case; 9.225 ha. ale locuitorilor și 820 ha. ale statului cu proprietarii.

Economicesce comuna stă destul de bine. Tabloul producțiilor în hectare și hectolitri pe 1895—96 este următorul:

Grâu 47 h. a. cu 799 hl. (17

hl. de 1 ha.); *secară* 340 ha. cu 6120 hl. ($18/1$ hl. de 1 ha.); *orz* 3.261 ha. cu 65.220 hl. ($20/1$ hl. de 1 ha.); *ovăz* 355 ha. cu 4.970 hl. ($14/1$ hl. de 1 ha.); *porumb* 991 ha. cu 2.973 hl. (31 hl. de 1 ha.); *mei* 661 ha. cu 1.322 hl. ($2/1$ hl. de 1 ha.); *fasole* 20 ha. cu 22.300 kgr. (3.150 kgr. de 1 ha.); *fânețe naturale și artificiale* 259 ha. cu 155.400 kgr. (600 kgr. de 1 ha.).

Suprafața totală de 10.113 ha. se divide ast-fel: teren productiv 10.045, teren neproductiv 68 ha., din care 68 ha. vetrele satelor, apoi din cel productiv 820 ha. ale statului cu proprietarii, 9.225 ha. ale locuitorilor, total 10.045.

Iar după natura *producțiilor* avem: 6.341 ha. loc arabil, 3.352 ha. loc nearabil, 336 ha. islaz, 6 ha. loc vii.

Ocupațiunile locuitorilor sunt:

Agricultura fiind în comună 259 plugari cu 161 pluguri având și 25 mașini de secerat, 4 mașini de bătut porumb, 134 grape de fier, 176 care cu boi, 57 căruțe cu cai, 142 puțuri, (1 în câmp) și 1 pod plutitor (în Docuzol).

Industria este cea domestică, simplă; mai sunt în comună: 1 moră de vânt (în Kiostel).

Creșterea vitelor este iarăși o ocupație principală, sunt în comună

9 armăsari, 263 cai, 339 epe, 111 mânzi (total 813); 7 tauri, 775 boi, 661 vaci, 391 viței (total 1.835); 7 măgari; 597 berbeci, 6.220 oi, 2.588 miei (total 9.405); 18 capre, 268 porci; mai toate se exportă; ca industrie ce rezultă este fabricarea brânzeturilor.

Comerțul este făcut de 8 comercianți, (7 cărciumari, 1 băcan), e destul de activ, se importă mașini agricole, unelte de lucru, manufacturi și se exportă cereale, (orz, ovăz, secară, porumb), vite, lână, brânzeturi; gara cea mai apropiată este Murfatlar la 5 km.

Budgetul constă în 5.162 lei la venituri și 3.989 lei la cheltuieli, cu un excedent de 1.173 lei, sunt și 310 contribuabili.

Căi de comunicație sunt: calea ferată Constanța-Cernavodă, prin valea Carasu, trece pe la 500 m. spre vest de sat, care n'are stație sau haltă; drum județean Megidia-Caramur, trecând prin satul Docuzol; drumuri comunale ce uneau cătunele între ele ca: Caratai-Murfatlar, Tortanan prin Docuzol, Biulbiul prin Murfat turc, Megidia direct, Constanța prin Murfatlar, Omușcea-Hasancea.

Prin comună, la vest și est de satul Alacap trece valul de piatră și cel de pământ ale lui Trajan. (vezi la județ).

Alacapă, sat în plasa Megidia, cătunul de reședință al comunei Alacapă: este așezat în partea răsăritenă a plașii și în cea estică a comunei, pe valea Alacapă și Carasu; este înconjurat de dealurile Caraucic bair la vest (73 m.), Horoslar bair (31 în movila Karakioi) la est și Taslibair (83 m.) cu movila Alacapă. Are o *suprafață* de 2.834 hectare, din care 26 h. a. ocupate de vatra satului cu 86 case.

Populația sa e de 80 familii cu 279 suflete, ocupându-se cu *agricultura și creșterea vitelor*. La vest de sat trece calea ferată Constanța-Cernavodă și un val al lui Trajan, iar la nord-est alt val al lui Trajan.

Alacapă, vale în plasa Megidia, în comuna și cătunul Alacapă, vine din dealul Horoslar bair, se îndreaptă spre apus, trece prin satul Alacapă, printre dealurile Tasli bair și Horoslar bair, și se deschide în valea Carasu; e tăiată de valul mare de pământ al lui Trajan.

Alacapă, movila însemnată în plasa Megidia, comuna și cătunul Alacapă, pe muchea dealului Tasli bair, la $1\frac{1}{2}$ km. de sat, cu 83 m. înălțime dominând satul și valea, Alacapă, valea Carasu, calea ferată; deci un punct strategic important.

Alah bair, deal în plasa Megidia, pe teritoriul comunei Tașpunar și anume pe acela al cătunului Băltașesci; se întinde pe la nord-estul satului Băltașesci printre văile Satiș dere și Saragea dere, având o direcțiune generală de la sud-vest către nord-est; are o înălțime maximă de 204 metri pe care o ajunge în vârful său Saragea tepe. Este situat în partea septentrională a plășii și a comunei; văile sale sunt stâncose și prăpăstioase.

Alciac dere, vale în plasa Constanța pe teritoriul comunei rurale Caraharman și anume pe acela al cătunului său Kavargic. Se întinde de la Nord-Est către Sud-Vest, trece prin satul Kavargic și apoi se deschide în apa Casâmcea. Este coprinsă între Cara tepe (165 metri) la Est și Aliculac bair (114 metri) la Vest și este străbătută de mai multe drumuri comunale.

Alciuc dere, vale în plasa Mangalia, pe teritoriul comunei rurale Hazaplar și anume pe acela al cătunului său Carachioi. Se întinde de la nord către sud d'alungul și pe la vestul dealului Cogea Sirt bair. Este tăiată de drumul comunal Carachioi Gheringek. Este continuată la Nord de valea Kiiivan Alceak.

Biblioteca Jud. Constanța
48 km. F20 234

Alibei ceair, sat în plasa Medjidia, cătunul comunei Cokargea; este situat în partea de miază-zi a plășei și cea de răsărit a comunei la 3 $\frac{1}{2}$ klm. spre vest și puțin spre sud de orașul Medjidia. Este situat în Valea Biringi Medjidia dere, închis la nord de dealul Alibei ceair bair, la vest de valea Iuci culac, iar la sud de dealul Congas bair.

Suprafața sa este 1.448 hectare din cari 6 hectare le-a ocupat vatra satului cu 18 case. Are o populațiune de 24 familii cu 117 suflete, în cea mai mare parte români, ocupându-se puțin cu agricultura și mai mult cu creșterea vitelor majoritatea fiind oi. Pământul produce puțin ovăz și mai puțin grâu. Prin sat trece șoseaua județeană Molceova-Medjidia. Se află la sudul bălții Carasu, la 2 kilometri spre sud și este dominat de vârful Cara iuk.

Alibei ceair bair, deal în plasa Medjidia, pe teritoriul comunelor Medjidia și Cokargea; se întinde între balta Carasu și valea Biringi Medjidia dere de la vârful Cara iuk și până la marginea occidentală a orașului Medjidia, este străbătut de șoseaua județeană Molceova-Medjidia și este situat în partea meridională a plășei și cea occidentală a comunei Medjidia.

Alibeikioi, ruine în plasa Mangalia pe teritoriul comunei rurale Carao-mer; sunt ruinele unui sat distrus de năvălirile Cerchezilor și Bazabuzucilor. N'a mai rămas de cât nisce dărâmături, însă un alt sat cu același nume s'a construit spre nord-vest, la 1 $\frac{1}{2}$ klm. spre N.-V. de ruine.

Alibeikioi, sat în plasa Mangalia, cătunul comunei Carao-mer, este așezat în partea sud-vestică a plășei și puțin cam centrală a comunei, la 6 klm. spre nord de cătunul de reședință, Carao-mer. Este situat în valea Cășlei sau Alibeikioi, închis la răsărit de dealul Mezarlăc, iar la apus de dealul Sară bair, și Alibeikioi.

Suprafața sa este de 720 hectare, din care 1 hectar e te ocupat de vatra satului cu 4 case.

Are o populațiune de 5 familii cu 30 suflete, ocupându-se în cea mai mare parte cu creșterea vitelor și mai cu seamă cu a oilor. Prin sat trec drumurile comunale: Calfachioi-Carao-mer; Mamuzli-Ghiuvenli. Acest sat s'a format în urma distrugerii vechiului sat Alibeikioi, de către Cerchezi, însă s'a așezat mai la nord-vest de vechile urme, păstrând numele vechiului sat. Este dominat de către movila Alibeikioi care este la

nord-estul său și are o înălțime de 163 metri; movilă artificială ce a servit de punct de observațiune.

Alibeikioi, deal în plasa Mangalia, pe teritoriul comunei rurale Carao-mer și anume la hotarul cătunelor sale Mamuzli și Alibeikioi; este continuarea dealului Mezarlăc bair și se îndreaptă spre miază-zi, având o direcțiune generală de la nord spre sud; se întinde de alungul și la apusul văilor Cășla, Alibetchioi și Dere chioi, cu o înălțime medie de 160 metri, fiind acoperit mai numai cu pașuni și pe alocurea câte-va petece de semănături. Este situat între partea sud-vestică a plășei și a comunei.

Aliculac bair, deal în plasa Constanța, pe teritoriul comunei Caraharman și anume pe acela al cătunului său Kavargic. Este coprins între valea Aliculac derea, Alciak derea și părțile Casimcea, având o direcțiune generală de la est către vest. Are o înălțime de 114 metri dominând văile sus numite și satul Kavargic în apropierea căruia se află.

Aliculac dere, vale în plasa Constanța pe teritoriul comunei rurale Pazarli și anume pe acela al cătunului său Șeremet. Își ia naștere

din dealul Kașcalăc bair (Tulcea) se îndreptă spre sud având o direcțiune generală de la nord către sud-vest, face hotarul între comunele Caraharman și Pazarli, trece pe la răsăritul satului Șeremet și apoi se deschide în apa Casimcea. Prin mijlocul acestei văi curge mica apă Aliculac.

Aliman, comună rurală, puțin însemnată din județul Constanța și anume din plasa Siliistra-Nouă.

Se găsește așezată în partea apusana a județului la 77 klm. spre vest de orașul Constanța capitala districtului, și în cea nord-estică a plășei, la 46 klm. spre N.-E. E. de orașul Ostrov, reședința ocolului; comune învecinate cu dânsa sunt: Mârleanu la 5 klm. spre N.-V., Beilicu la 9 klm. spre S.-V., Rasova la 10 klm. spre N.-E., Cuzgun la 11 klm. spre S.-V., Caraulăc la 13 klm. spre S.-V.

Hotarul amănunțit al comunei este următorul: Plecând de pe malul drept al Dunării (sau mai bine zis al gârlei Veriga), la 2 klm. spre S.-V. de satul Rasova, hotarul o ia spre apus, pe lângă gârlea ce servă de scurgere bălții Vederosa în gârlea Veriga, urmăzând apoi malul nordic al bălții Baci și al Vederosei; se îndreaptă apoi spre miază-zi, urmând meandrele bălții

Vederósa; o ia apoi spre S.-E., trecând chiar pe la marginea răsăritenă a satului Aliman, urmând malul apusan al bălților acoperite cu stuf Limpeșișu și Sarpu, până la capătul lor sudic; de aci se îndreaptă spre S.-V., urcând puțin valea Polucci și suie dealul Polucci; pe întregă această distanță hotarul a urmat linia de demarcație între plășile Medgidia și Silistra-Nouă; din dealul Polucci, hotarul o ia spre apus, coborâ dealul mai sus numit, taie valea Tiutiulukceair și se urcă pe muchia dealului Kiorcuius până în vârful său; de aci o ia spre miadă-nópte, mai înteiș spre nord, tăind valea Orman, și din dreptul satului Mârleanu o ia spre N.-E., pe lângă valea Catița și pe la pôlele răsăritene ale dealului Zbreia, până la piciorul nordic al movilei Comóra; de aci se dirige spre nord-vest, taie gârla Veriga și ostrovul Huzun ada; de aci o ia spre răsărit pe malul nordic al ostrovului sus numit, îl taie din nou la locul unde se împreună cu ostrovul Lung, urmând malul sudic al acestui ostrov, traversază gârla Veriga și ajungem pe malul drept al său, la locul unde se varsă gârla ce pune în comunicație balta Vederósa cu Dunărea, adevă la locul de unde a plecat. Forma sa este neregulată,

sămână cu aceea a unui corn sau un dreptunghiul alungit,—lungimea lui este de 35 klm.,—iar întinderea sa totală este de 5.326 pogone, sau 2.448 hectare, sau $24\frac{1}{2}$ klm. p.

Se *mărginesce* la miadă-nópte cu comuna rurală Rasova (din plasa Medgidia) de care se desparte prin gârla Veriga; la răsărit rot cu această comună, despărțindu-se prin balta Vederósa cu prelungirile ei Limpeșișu, Sarpu și valea Polucci, la miadă-și cu comuna rurală Beilicu, de care se separă prin dealul Kiorcuius; iar la apus cu comuna rurală Mârleanu despărțindu-le dealul Zbreia.

Relieful solului este în general puțin accidentat. *Dealurile*: Polucci (80 m.) la S., Kiorcuius (121 m.) la S.-V., Zbreia (115 m.) la N.-V., se găsesc pe hotare și trimet pe teritoriul comunei numai ramuri și prelungiri; prin interiorul comunei avem dealul Catița (94 m.) ce domină satul Aliman; ele sunt acoperite cu semănături și fenețe.

Movilele sunt puțin numeroase, printre cele 7 ce are comuna remarcăm: movila Săpata (105 m.) la vest de sat, dominându-l; Comóra (115 m.) la Nord lângă ruinele satului Muzait; ele sunt mai tóte artificiale și acoperite cu iarbă; unele sunt arate de locuitori și vor dispăre cu timpul.

Apele cari udă comuna sunt: Dunărea sau mai bine șiș brațul Veriga la miadă-nópte, formând ostrovul Huzun ada, acoperit cu pietriș și nisip și a cărei jumătate răsăritenă aparține comunei și închiidând între dânsa și balta Vederósa, o întindere de teren (100 ha.), acoperit cu iarbă bună pentru pășuni; alte cursuri de apă nu mai avem în comună.

Văile nu sunt numeroase și nici de óre-care importanță, afară de valea Polucci ceair (sau Urluia) însă această este la hotar; mai avem valea Tütülic ceair la S. și S.-E. ce se deschide ca și cea precedentă în balta Sarpu (sau Vederósa), trecând și prin sat; valea Catița la miadă-nópte, prin interiorul comunei, deschizându-se în balta Vederósa. *Bălți* n'avem pe teritoriul comunei, avem însă la hotar balta Vederósa cu prelungirile sale sudice Limpeșișu și Sarpu, acoperit cu stuf și insule plutitoare (a se vedea cuvântul Vederósa); malul lor apusan din spre comună este înalt și stâncos, mai cu semă lângă sat și la colțul sud-estic.

Clima comunei este în general riguroasă, varsă de și temperată prin apropierea Dunării și bălților, iarna în schimb este aspră; vântul de N.-E. și viscoalele o bântuic mai

tot timpul în lunile geróse, plóie cade în destulă cantitate; frígurile fac dese ravagii în comună din pricina exalațiunilor neșemétóre ale bălților inconjurátóre.

Suprafața comunei este de 2.448 hectare, din cari 105 ha. ocupate de vatra satului cu grădini și cu 125 case, restul de 2.343 ha. aparține tot locuitorilor.

Comuna este formată dintr'un singur cãtun, reședința Aliman *asegat* în partea răsăriteană a comunei, pe o poziție frumoasă, înaltă pe malul bălței Vederósa; casele sunt mici neregulate și ușițele sunt întortochiate.

Populațiunea totală e de 203 familii cu 575 suflete, cari se împarte după cum urmază:

După sex, 300 bărbați, 275 femei, adică: 133 capi de familie și 442 membrii familiei.

După stare civilă: căsătoriți 322 dintre cari: 175 bărbați și 147 femei.

Necăsătoriți 224, dintre cari: 112 bărbați și 112 femei.

Veduvii 28, dintre cari: 12 bărbați și 16 femei.

Divorțat 1 bărbat.

După etate, până la 7 ani 120, din cari: 55 băieți și 65 fete.

De la 7 până la 14 ani 117, din cari: 59 băieți și 58 fete.

De la 14 până la 21 ani 60, din cari: 36 băieți și 24 fete.

De la 21 până la 70 ani 267, din cari: 145 bărbați și 122 femei.

De la 70 ani în sus 11, din cari: 5 bărbați și 6 femei.

După instrucție, cari știu a scri și citi 91, din cari: 83 bărbați și 8 femei.

Cari nu știu 484, din cari: 217 bărbați și 267 femei.

După cetățenie, cetățenii români 567 din cari: 300 bărbați și 275 femei.

După religie, ortodoxi 575, din cari: 300 bărbați și 275 femei.

După profesii, agricultori 192, industriași 2, comercianți 6, diferite profesii 3, total 203.

După avere: 192 improprietăriți, deci toți.

Contribuabili 203.

Economicesc comuna stă binișor, tabloul recoltelor pe anul 1894—95 este acesta:

Grâu 400 ha. cu 4.000 hl. (10 hl. de ha.); *orz* 250 ha. cu 3500 hl. (14 hl. de ha.); *ovăz* 100 ha. cu 1.400 hl. (14 hl. de ha.); *porumb* 100 ha. cu 100 hl. (6 hl. de ha.); *mei* 75 ha. cu 300 hl. (3 hl. de ha.); *fânețe artificiale* 60 ha. cu 108 mii kgr. (1.800 kgr. de ha.):

În ceea-ce privesce calitatea pământului, comuna din cele 2.448 ha. are 167 ha. pământ neproductiv (casele, bălți și drumuri) și 2.281 ha. loc productiv, din cari: 2.012 ha.

loc cultivabil, 10 ha. loc necultivabil, 108 ha. loc islaz, 46 ha. loc vii, 105 ha. loc pădure.

Ocupațiunile locuitorilor sunt: *Agricultura*, fiind în comună 129 plugari, cari au 73 pluguri, 6 care cu boi, 124 căruțe cu cai, 1 trior.

Pescuitul se face mai ales în balta Vederósa.

Crescerea vitelor, având comuna 3.602 capete de vite, din cari: 155 cai, 597 boi, 2 măgari, 2.560 oi, 150 capre, 130 porci.

Industria e cea mai simplă, domestică; sunt în comună 6 industriași (ferari, tăbăcari) și 6 mori de vânt.

Comerțul se face prin gara Cernavodă la 28 klm. spre nord-est; constă în import de manufactură, unelte agricole, și cu exportul de cereale, vite, lână, etc.

Budgetul se compune din veniturii de 2.077 lei și cheltuelile sunt de 1.595 lei, rămânând deci un excedent în plus de 482 lei; sunt și 103 contribuabili.

Căi de comunicație sunt reprezentate numai prin două comunale și vecinale ce duc la satele apropiate ca la Mârleanu, Rasova, Polucci.

Biserica este una singură în comună, cu hramul Adormirea Maicii Domnului (15 August). Zidită și întreținută de comună cu un preot, 1

paracliser și un cântăreț, are și 10 h.a. de la Stat.

Scolă este iar una mixtă rurală înființată de stat cu 1 învățător, și 96 elevi înscriși, din cari: 48 băieți și 48 fete, promovați 40 elevi, mai are și 10 h.a. de la Stat.

Ali murtazi cific, moșie, fermă în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei rurale Orumbei și anume pe acela al satului Făgărașu nou; are 80 hectare dintre cari cea mai mare parte sunt cultivabile, iar restul pășuni, este așezată la nordul plășii și la sudul comunei; prin această moșie trece drumul Orumbei-Făgărașu-Nou.

(*)

Ali-Pașa (Terenu lui), o întindere de pământ în suprafață de 120 hectare, situat în plasa Silistra Nouă, pe teritoriul comunei rurale Lipnița și pe acela al cătunului său Coșlugea, în partea de miadă-și a cătunului lângă valea Almalăkului, dominat la miadă-și, de movila Caragea (149 m.), iar la miadă-nöpte de movila Coșlugea (119 m.) este acoperit cu tuferișuri, livezi și în colțul nordic cu câte-va crânguri și-a luat numele de la un proprietar al ei din satul Coșlugea.

Almalı-kulac, vale de importanță secundară în plasa Silistra-Nouă, pe

teritoriul comunei rurale Lipnița și anume pe acela al cătunului său. Coșlugea; se desface din pölele răsăritene ale dealului Coșlugea, se îndreptă spre răsărit, pe la pölele nordice ale dealului Uzum bair și după un drum de 4 $\frac{1}{2}$ klm., după ce a brăzdat partea de miadă-nöpte a plășii și pe cea de nord-vest a comunei și a cătunului, merge de se deschide în valea Coșlugea pe dreapta, ceva mai sus de deschiderea acesteia în ezerul Oltina; malurile sale sunt presărate cu tuferișuri; printr'ênsa merge și drumul comunal Coșlugea-Satu nou.

Almalı-kulac, movilă însemnată în plasa Silistra-Nouă, pe teritoriul comunei rurale Lipnița și anume pe acela al cătunului său Coșlugea; este așezată pe muchia dealului Coșlugea, în partea de miadă-nöpte a plășii și cea centrală a comunei, are o înălțime de 133 m., este acoperită cu verdetă, fost punct trigonometric de observație gradul 3-lea și domină prin înălțimea sa satul Lipnița, de care e despărțit prin o distanță de 1 $\frac{1}{2}$ klm., valea Almalikului ce plécă chiar din pölele sale nordice, drumul județian Essekioi-Lipnița și drumul comunal Lipnița-Coșlugea; la rîndul său e dominată de movila Caragea (149 m.); tot printr'însa trece și

hotarul dintre satele Lipnița și Coșlugea. Terenul pe care e *așezată* această movilă este presărat cu alte movili, între cari avem movilele Curdeli, Velikioi, Caragia, etc.

(X) Almalikulu (Valea-), vale de mică importanță în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunei rurale Lipnița (și anume pe acela al cătunului său Coșlugea), își are începutul lângă movila Coșlugea, de la care și-a luat și numele, la pôlele răsăritene ale dealului Coșlugea, pe care îl străbate dealungul și de unde ia numele de valea Ghiol ciair, și îndreptându-se spre N.-E. se deschide în ezerul Oltina în partea-i apusană, pe valea sa merge și un drum comunal Lipnița-Coșlugea.

Almalîu, pârîu însemnat al județului Constanța, și în special al plășei Silistra-Nouă (udând teritoriile comunelor Almalîu, de la care și-a luat și numele, Ostrov și Esekioi). Isvorăște din pôlele răsăritene ale dealului Topcii-Olu Sirti, se îndreptă mai întâi spre N.-E. până la satul Almalîu, de aci spre răsărit până la locul numit Cișmeaua Ostrovenilor, de unde se dirije continuu spre sud-est, până la varsarea sa în ezerul Gârlița. Curge printre dealurile Ieral ceea bair,

Trâncovița, Caranviții la N. și Sari Meșea bair la S. Lungimea lui e de 12 klm., având în tot-d'una apă ce curge printre nisce maluri înalte și ripose; valea sa mai poartă numele și de Beilic ceair.

Basinul său ce are o întindere de 15 klm. p. saū 1.500 hectare, e coprins între dealurile: Sera ceea bair, Iapce bair, Cărămidiți la N., Topcii Olu Sirti la V., Belezliki Sirti la S., ezerul Gârlița la E., coprinđend colțul nord-vestic al plășei Silistra-Nouă, și în special partea sudică a comunei urbane Ostrov, totă comuna Almallu, care e *așezată* pe ambele maluri ale sale și partea nordică a comunei Esekioi. *Afuenții* săi sunt: pe partea dreptă: văile Gabrovița, Iaguda ceair și pârîul Pampur ghiolgiu ceair, iar pe stânga mai însemnată e valea Trâncovița. Pe valea sa merg drumuri comunale ce duc de la Almalîu la comunele Esekioi și orașul Ostrov.

Almalîu, comună rurală în județul Constanța și anume în plasa Silistra nouă.

Este *așezată* în partea apusană a județului la 124 klm. spre vest de orașul Constanța, capitala districtului și în cea apusană a plășei la 5 klm. spre vest de orașelul Ostrov reședința ei; comunele înveci-

nate cu dinsa sunt Esekioi la 7 klm. spre sud-est, Bugeacu la 8 klm. spre nord-est; orașul Silistra (din Bulgaria) la 5 klm. spre nord-est.

Se *mărginesce* la miadă-nopțe cu comuna urbană Ostrov de care se desparte prin dealurile Ieral ceea bair, Trâncovița și Cărămida; la răsărit cu comuna Gârlița separată prin ezerul Gârlița, la miadă-đi cu Bulgaria despărțită prin valea Regederesi ceair, dealul Saimșeklik bair și cu comuna Esekioi, despărțită prin valea Canara ceair.

Relieful solului e destul de accidentat și anume de culmele: Ostrovul la miadă-nopțe reprezentată prin dealurile Ieral ceea bair, cu vârful Almalîu (134 m.) la nord-vest, dealul Trâncovița (92 m.) la nord, Cărămida (78 m.) la est și de culmea Almalîu la centru și miadă-đi reprezentată prin dealurile Sari meșea bair I, II, III (102-93-84 m.) prin interior și apus; Belezliki sirti (114 m.) la sud. Aceste dealuri sunt acoperite în cea mai mare parte cu pășuni și semănături, Ieral ceea bair are pe densusul pe comă, ruine de forturi turcesci ca Arab Tabia II și Gabrovița, iar la pôlele estice sunt sădite vii ce dau un vin bun, vii cari de alt-fel se mai găsesc și la pôlele nord-estice ale Sari meșea bair I și Sari meșea bair II și Belezliki sirti sunt aco-

perite cu arbori isoლაți și tuferișuri ce sunt resturi din întinsele păduri de odinioară. *Movilele* sunt puține însă au avut o importanță óre-care servind ca puncte de observație și dese ori întărite spre a servi ca puncte de apărare ale Turcilor contra Rușilor, principalele sunt Arabei (102 m.) ce are lângă ea fortul Arabtabia și picnetul român No. 3; Gabrovița (155 m.), astă-đi acoperite cu verdeață.

Hidrografia este reprezentată prin pârîul Almalîu, ce pleacă din dealul Ieral ceea bair, se îndreptă mai întâi spre nord-est, trecând prin satul Almalîu, apoi spre sud-vest și se varsă în lacul Gârlița în partea lui apusană după ce a brădat nordul comunei; malurile îi sunt în general înalte și răpóse, iar valea sa poartă și numele de Beilic ceair. Intr'ensul se deschid pe stânga valea Trâncovița la locul numit Cișmeaua Ostrovenilor, iar pe dreapta Iaguda ceair și pârîul Pampur ghiolgiu ce vine din Bulgaria; alte văi mai sunt: Regederesi ceair la nord-vest pe hotarul spre Bulgaria, de la început și până la Ibraim pașa cișme; valea Curu canara la sud, ce se deschide în lacul Gârlița. Lacul Gârlița udă comuna la răsărit; malurile îi sunt în general înalte și

stâncose; produce buni pești ce se consumă în localitate.

Clima comunei este riguroasă, însă mai puțin ca a comunei urbane Ostrov; fiind sănătoasă, maladiile o vizitează foarte rar; ploie cade în cantitate potrivită ceea ce face că pământul este destul de fertil.

Comuna este formată dintr'un cătun Almaliu mare și frumos, așezat pe ambele maluri ale râului Almaliu și pe 3—4 văi mici ce se deschid în el; închis la nord de dealul Ieral ceea bair și Trâncovița la vest de movilele Gabrovița și Almaliu, iar la sud de Sari meșea bair II. Este un sat bogat, casele mari frumoase bine îngrijite și așezate în ordine pe trei uliți paralele cu pâriul și vre-o 12 transversale, fie-care căsuță are grădinița ei; la apus sunt vii întinse ca și la răsărit, iar numeroase (25) mori de vânt învelesc și mai mult aspectul său.

Suprafața comunei este de 34 kmp. sau 3.422 hectare sau 7.000 pogone din cari 60 ha. ocupate de vatra satului cu grădinile locuitorilor, având 285 case, deci un sat mare; restul împărțit între locuitorii cari au 2.745 ha. și statul cu proprietarii ce posed 17 ha.

Populațiunea totală a comunei

este de 1.590 suflete, care se împart după cum urmează:

După sex: 801 bărbați, 789 femei, 357 capi de familie, 1.230 alte persoane, total 1.590.

După stare civilă: necăsătoriți: 444 bărbați, 434 femei, total 878; căsătoriți: 326 bărbați, 326 femei total, 652; văduvi: 31 bărbați și 29 femei, total 60. Total general 1.590.

După instrucție: știu carte: 223 bărbați, 52 femei, total 275; nu știu: 579 bărbați, 737 femei, total 1.315. Total general 1.590.

După cetățenie: cetățeni români 801 bărbați, 789 femei, total 1.590.

După religie: ortodoxi 801 bărbați, 789 femei, total 1.590

După ocupație: 344 agricultori, 5 comercianți, 1 industriaș, 7 alte profesii, total 357.

Contribuabili 357.

După avere: 304 improprietăriți, 40 nelproprietăriți, total 344.

Economicesce stă bine, iar tabloul recoltelor din 1894—95 este următorul:

Grâu 720 ha. cu 10.080 hl. (14 hl. de ha.); *orz* 200 ha. cu 3.000 hl. (15 hl. de ha.); *ovăz* 40 ha. cu 640 hl. (16 hl. de ha.); *porumb* 93 ha. cu 744 hl. (8 hl. de ha.); *mei* 1 ha. cu 2 hl. (2 hl. de ha.); *fasole* 4 ha. cu 1.800 kgr. (450 kgr. de ha.)

fâneșe artificiale și naturale 7 ha. cu 21.000 kgr. (3.000 kgr. de 1 ha.

În privința *calității* pământului suprafața comunei se divide astfel:

660 ha. teren neproductiv, 2.752 ha. teren productiv, din cari, 2.172 ha. teren cultivabil (2.162 ha. al locuitorilor), 16 ha. teren necultivabil (al locuitorilor), 415 ha. a. terea izlaz (tot al locuitorilor), 159 ha. teren vii (din cari 152 ale locuitorilor).

Ocupațiunile locuitorilor sunt: *agricultura* cu 344 plugari, cari au 164 pluguri, 100 care cu boi, 193 căruțe cu cai, 5 mașini de secerat, 3 triore, 5 mașini de venturat. *Cultivarea viilor*, a celor 159 hectare. *Crescerea vitelor*, posedând comuna 6.308 capete de vite, din cari: 353 cai, 846 boi, 12 bivoli, 5.060 oi, 14 capre, 22 porci; sunt și 24 pușuri (din cari 17 prin sate, 7 pe câmp), și 3 poduri stătătoare peste pâriul Almaliu.

Industria este cea simplă, casnică; mai sunt în comună: 7 mori cu apă, 2 mori de vânt, e și 1 industriaș morar mecanic.

Comerțul este destul de activ și constă în impozitul manufacturilor, uneltelor agricole și în exportul vinului, cerealelor, vitelor; sunt 5 comercianți, totuși cârciu-

mari, comerțul se face prin orașul Ostrov, lipsind cale ferată, care să treacă prin comună.

Budgetul comunei constă în venituri de 6.366 lei și cheltuețile ating cifra de 3.518 lei, rămânând deci un excedent în plus de 2.847 lei; sunt și 357 contribuabili.

Căile de comunicație sunt: un drum mare Ostrov-Cuzgun ce trece pe la răsărit de sat și din care se desface o ramură spre sat; apoi drumuri vicinale la Eeskioi și Gârlița, Bugeae, Silistra bulgară.

Biserica este una singură, înființată și întreținută cu 10 ha. pământ de la Stat, cu hramul «Înălțarea Domnului» și având ca deservenți 2 preoți și 1 cântăreț.

Școala este una rurală mixtă întreținută de stat cu 1 învățător și o învățătoare, cu 68 elevi înscriși (din cari 1 fată) și 33 promoși. Școala are 10 ha. de la stat.

⊗ **Alvănestii**, vale de o importanță nu tocmai mare în plasa Hârșova pe teritoriul comunei Topalu, se desface din pârâiele Nord-vestice a dealului Olac și după un drum de vre-o 5 klm. se deschide în Dunăre, are o direcție de la N.-E. spre S.-V. Brăzdăză partea sud-

vestică a plășei și cea sudică a comunei; este tăiată de drumul comunal Topalu-Boazgicu.

Amedia tabia, fort de categoria II în plasa Silistra-Nouă, pe teritoriul comunei urbane Ostrovu, așezat într-o pozițiune foarte favorabilă între valea Regederesi ceair și dealul Ieral ceca bair, aproape de hotarul comunei Almaliiu la Silistra; de aci până la frontiera Bulgariei nu este de cât un kilometru, iar până la Almalău sunt 3 klm. Este secundarul fortului Arab Tabia așezat la un klm. mai spre nord-vest și este secundat de către fortul Arab Tabia așezat la un klm. mai spre sud est. El este apărat de o companie a regimentului 34 de infanterie care este cu sediul în Constanța.

Amet agi Abdurahman, ciffic, moșie saă fermă în plasa Hârșova pe teritoriul comunei rurale Șiriu și anume pe acela al cătunului Terzichioi. Este așezat la pôlele apusene ale dealului Arman tepe la hotarul județului Constanța cu județul Tulcea, în partea de răsărit a plășei și a comunei. Are 80 hectare, dintre care jumătate sunt cultivabile, iar restul pășune și fânețe.

Amut bair, deal însemnat în plasa Constanța, pe teritoriul comunei rurale Caramurat, *situat* în partea centrală și apusană a plășei și cea centrală și sudică a comunei. Se întinde de la sudul satului Caramurat, se îndreptă spre sud și se sfârșește în valea Ciobanderea. Are o înălțime maximă de 104 metri pe care o atinge în vârful Caramurat iuk, mai are un vârf înalt de 103 metri anume Caramurat tepe și care este în opoziție cu cel-l-alt, căci pe când Caramurat tepe este aproape de extrimitatea sudică, cel-l-alt este la cea-l-altă extremitate. De alungul acestui deal merge șoseaua județeană Karamurat-Canara.

Amzacea, sat în plasa Mangalia, cătunul comunei Edil-chioi, fiind *situat* în partea septentrională a plășei și cea meridională a comunei, la unirea văii Muratan cu valea Küvan Alceak; este închis între dealurile Amzacea bair la nord și Cogea sirt bair la sud-est. Casele în acest sat sunt foarte răspândite și așezate neregulat, numai în partea sa nord-vestică sunt mai adunate la un loc, formând un grup aparte, cele-l-alte iar așa formeză alte grupuri după omenii cari locuiesc aci, Turci, Tătari și Sârbi. Prin sat trec următoarele drumuri comunale: Cara-chioi trece prin par-

tea orientală a satului și merge la Toprai-Sari; de la Buiuk trece un drum prin centrul satului și duce la Pervelei și un altul de la Edil-chioi duce la Gherengik. Satul este înconjurat de o mulțime de movile, ast-fel la nord este Eschi Iuk, la vest Meragi-Iuk, la est Ufac Iukler și Pănar Iuk; iar în partea sud-vestică pe marginea drumului Mustafaci se află cimitirul turcesc.

Suprafața sa este de 1.400 hectare, din cari: 40 le ocupă vatra satului cu 63 case, iar *populațiunea* de 41 familii cu 260 suflete, cari se ocupă cu agricultura.

Amzacea bair, deal însemnat în plasa Mangalia pe teritoriul comunei rurale Edil-chioi și anume pe acela al cătunului său Amzacea (de unde își trage și numele), se întinde pe la nordul satului Amzacea și este înconjurat de văile Amzacea Dere, Sănar Dere și Muratan, având o direcție generală de la vest spre est; are o înălțime medie de 95 de metri cu o movilă mai însemnată, numită Eski Iuk. Este *situat* în partea centrală a comunei și cea septentrională a plășei. Este acoperit numai cu verdéță, pe care pasc vitele locuitorilor Amzaceni.

Amzacea dere, vale în plasa Mangalia, pe teritoriul comunei rurale Edil-chioi și anume pe acela al satului său Amzacea (de unde îi vine și numele); se desface din dealul Meragi bair îndreptându-se spre apus, se unesce cu valea Sănar Dere, merge printre dealurile Amzacea bair și Cerchez iuk bair, trece pe la nordul satului Amzacea și pe la sudul vârfului Balabanar tepe și se continuă cu valea Cealik cu ceair; este tăiată de șoseaua județeană Amzacea-Uzunlar și de drumul Amzacea-Osmancea.

Amzali, sat în plasa Medgidie, cătunul comunei Mamut Cuiusu; este *situat* în partea centrală a plășei și cea nordică a comunei, la 12 klm. spre nord de cătunul de reședință Mamut Cuiusu. Este așezat pe valea Ghiaur Amzală la 3 klm. mai spre sud de balta Carasu și este închis din spre vest de dealurile Armutlu bair și Uduamel bair, din spre sud de dealul Amzali bair, iar din spre est de dealul Cara Durac bair și este dominat mai ales de vârful Hosu Iuk din dealul Amzali bair.

Suprafața este de 2.106 hectare dintre care 17 hectare sunt ocupate de vatra satului cu 10 case.

Populațiunea, care este compusă

mai numai din turci, este de 10 familii cu 50 suflete, ocupându-se cu agricultura; drumul comunal Ivranes-Beilicul trece prin sudul satului.

Amzali bair, deal în plasa Medjidie, comuna Mamut cuiusu, cătunul Amzali (de unde i-a venit și numele); se întinde pe la sudul satului Amzali și printre văile Ghiaur amzala, Dermen culac și Pescera ceair, având o direcțiune generală de la apus spre răsărit. Are o înălțime maximă de 127 metri, pe care o atinge în vârful său Hosu iuk. Este acoperit cu pășune.

Anadolkioi, sat important în plasa Constanta, cătunul comunei Palazu-Mare, este *situat* în partea răsăritenă a plășii și cea meridională a comunei la 4 klm., spre sud-vest de cătunul de reședință Palazu, la 23 klm. spre sud-est de reședința plășii com. Caramurat și la 2 klm. spre nord-vest de orașul Constanța, nu departe de iazul Tabăcăria. Este închis la sud și vest de pietrosul deal al Constanței, iar la nord și est de dealul Anadolkioi. Are o întindere totală de 2.015 hectare, din care: 91 hectare ocupate de locuințele și grădinile locuitorilor cu 130 case.

Populația întregă este de 112

familii cu 531 suflete, în majoritate turci și tătari, cari se ocupă cu agricultura puțin, mai mult cu crescerea vitelor; aici se face un important târg de vite la primele zile ale lui Septembrie, unde se vând o mulțime de vite din toate părțile județului, fie pentru comunele cari n'au vite în destul, fie pentru comerțul exterior al Constanței. Pământul produce orz, ovéz și secară, griul reușește puțin, tot așa și celelalte plante. Prin sat trece însemnatul drum național Constanța - Babadag - Tulcea; alte drumuri cari pleacă din sat sunt spre Hagidüluc, Lazmahale, Hasan-cca și Horo-lar. După inscripțiunile și monedele vechi grece și romane găsite pe teritoriul său s'a crezut mult timp (Mommson) cum că aici ar fi fost vechea Tomi, însă e mai de crezut că acest teritoriū făcea parte din teritoriul orașului Tomi, care se întindea mult spre apus, el însuși ocupând locul Constanței actuale.

Anadolkioi, deal în plasa Constanța, comuna Palazu-Mare, cătunul Anadolkioi, de la cari și-a luat și numele, se desface din dealul Constanței, se întinde spre răsărit, printre lacul Sint-ghiol, iazul Tabăcăria și Mare, făcându-i acestel din urmă termiul înalt și pietros;

e presărat cu movile ca Tabia tepe, lângă satul Anadolkioi, pe un cot al său este așezat satul; pe muchia lui trece drumul Constanța-Tulcea, acoperit cu semănături și la pôle cu grădini de zarzavat ce alimentează orașul Constanța.

Arabagi, sat în plasa Medjidia, cătunul comunei Enigea, se găsește *situat* în partea apusană a plășei și cea nordică a comunei, la 10 km. mai spre nord-vest de cătunul de reședință, Enigea; este *așezat* pe valea Ceair Arabagi închis la nord de dealul Ciocan, iar la sud de dealul Rabagi-bair sau Arabagi-bair. Are o *suprafață* de 283 hectare, dintre cari 9 hectare sunt ocupate de vatra comunei cu 35 case.

Populațiunea sa este de 47 familii cu 215 suflete, ocupându-se în cea mai mare parte cu crescerea vitelor. Majoritatea locuitorilor, dacă nu chiar toți, sunt Arabi.

Casele sunt așezate puțin mai regulat de cât în alte sate, formând niște străzi drepte. În partea sa nord-estică se află o bucată măricică de pădure de fagi și la 2 klm. spre nord se află vârful Ciocanul, care predomină tot satul, având o înălțime de 148 metri. Drumul comunal Molceova-Rașova trece prin partea de răsărit a sa-

tului, iar cel de la Molceova la Vlăk-chioi trece drept prin mijlocul satului iar cel de la Adam-clisse la Rașova trece prin partea vestică.

Arabagi-bair, sau **Rabagi-bair**, deal în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei rurale Enigea și anume pe acela al cătunului său Molceova, se desface din dealul Giatri-bair îndreptându-se spre miadă-nöpfe cu o direcțiune generală de la sud-est spre nord-vest merge pe la vestul satului Molceova și ține până aproape de satul Arabagi. Este acoperit aproape în întregime de păduri și este tăiat cruciș de drumurile comunale Molceova-Talașman și Adam Clisse-Arabagi; este *situat* în partea vestică a plășei și cea centrală a comunei.

Arabagi-bair, un alt deal, în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei Enigea și anume pe acela al cătunului Arabagi de unde și-a luat și numele și puțin pe al cătunului Molceova; se desface din dealul Giatri Bair îndreptându-se către miadă-nöpfe cu o direcțiune de la sud-est către nord-vest. Are o înălțime maximă de 136 metri și este acoperit în cea mai mare parte de păduri și merge printre văile Dior-dingi Orman și Arabagi-ceair.

Dealungul său trece drumul Enigea-Arabagi și este tăiat transversal de șoseua județeană Molceova-Ta-lașman.

Arabagi ceair, vale însemnată în plasa Megidie, pe teritoriul comunei Enigea și anume pe acela al cătunului său Arabagi de unde și-a luat și numele; ea nu este alt-ceva de cât un alt nume al văii Ghiordumgi orman ceair, nume pe care îl poartă de la satul Arabagi și până la deschiderea sa în balta Baciului; sub acest nume primesce pe stânga valea Ceraclar; tot printr'ênsa merge și un drum comunal ce duce de la Arabagi la Rașova.

Arabi alciala, deal în plasa Constanța pe teritoriul comunei Copadin, se desface din dealul Beșoul Dere din partea sa de răsărit; se îndreaptă spre miază-noapte având o direcțiune de la sud-vest către nord-est, brăzdând partea sudică a plășei și a comunei; are o înălțime de 137 metri, pe acest deal se află punctul trigonometric Copadin. Către partea sa de răsărit se întinde valea Arabi-Alciala; este acoperit de verdetă și pășune și este tăiat de drumurile care duc de la Copadin la Sofular și Beșoul.

Arabi iuk bair, deal însemnat în

plășile Mangalia și Medjidia pe teritoriul comunelor rurale Agemler și Carabaci; situat fiind în partea vestică a plășei Mangalia și a comunei Agemler și în partea estică a plășei Medjidia și a comunei Carabaci. Are o direcțiune generală de la est la vest, având o înălțime maximă de 137 metri pe care o atinge în vârful său Arabi iuiuk. Este tăiat de drumul comunal Copadin Sofular și este acoperit de pășune.

Arabi iuiuk, movilă la hotarul plășilor: Constanța, Mangalia și Medjidia și la hotarul comunelor rurale: Copadin, Agemler și Carabaci. Este așezat pe culmea dealului Arabi iuk bair, și are o înălțime de 137 metri, este artificială și acoperită cu verdetă; fost punct trigonometric de observațiune de rangul II-lea. Prin înălțimea sa domină valea Arabi Alciala și drumurile comunale Copadin-Sofular și Ciobanisa-Carabaci. Este situat la sudul plășei Constanța și comunei Copadin la vestul plășei Mangalia și la estul plășei Medjidia.

Arab tabia, pîchet în plasa Silistra-Nouă, pe teritoriul comunei rurale Almalîu, fiind situat în partea apusană a plășei și nord-vestică a comunei la 1 $\frac{1}{2}$ klm. spre nord-vest

de satul Almalîu și la 1 $\frac{1}{2}$ klm. spre sud est de fortăreața Arab tabia, la un klm. spre răsărit de hotarul Bulgariei, fiind așezat între pîchetul Amedia tabia și Gabrovița.

Arab tabia (Fortul Arabului), o fortăreță turcăscă, din partea sud-estică a orașului bulgar Silistra, pe muchea dealului Ieral cea bair, la 2 klm. spre sud est de Silistra și la 7 klm. spre sud-vest de orașelul Ostrov (Silistra nouă) și la 3 $\frac{1}{2}$ klm spre nord-vest de satul Almalău, dominând Silistra și Dunărea. Această fortăreță s'a luat de către Români, de la bulgari în 1882—84 de către colonelul Cruțescu (comandantul reg. I de infanterie-linie — pe atunci — ce se găsea în garozișna Ostrov. Ea a fost luată în modul următor: În dimineața zilei de 15 Iunie 1882, în fruntea a 4 companii de linie, și ordonând companiilor din satele Almalîu, Esechioi și Carvan, ca în dimineața aceleiași zile, să întărească linia pîchetelor, pe când pe Dunăre era ajutat de un vapor de război și o șalupă, Rôndu nica, și pe malul stâng al Dunării la înălțimea numită Gherdapuri, se găsea un batalion din reg. 5 călărași; ast-fel pregătit colonelul Cruțescu ocupă Arab tabia. Bulgarii scandalizați de această ocupație, scot din garozișna

Silistra trupele permanente și concentrează de prin satele apropiate pe ômenii în stare de a purta armele. Colonelul Cruțescu execută în Arab tabia lucrări de întărit în partea despre Silistra, și pentru a spiona mișcările bulgarilor trimete pe preotul garozișnei din Ostrov, Șeinescu, ca sub pretext a griji niște muniții din Silistra, a raporta mișcările neobișnuite de înarmare ale bulgarilor; ceea-ce auzind colonelul Cruțescu, cere telegrafic și i se acordă de către ministrul de război, general Fălcoianu, muniții, ajutoare. La invitațiunea comandantului Silistriei de a evacua Arab tabia, el se opune; și pregătirile românilor au fost atât de bine luate, că bulgarii s'au speriat și au retras trupele din Megidia tabia, (alt fort lângă Silistra, dominând pe Arab tabia) și ast-fel Arab tabia rămâne României.

Araclar (Movila căpitanului-), movilă în plasa Hârșova, comuna Orumbeii cătunul Făgărașu nou. Fost punct trigonometric de observațiune întâiul rang, având o înălțime de 188 metri cu care domină tot satul Făgărașu nou situat la 2 klm. spre răsărit. Este acoperită cu verdetă.

Ardali ceair, vale pe teritoriul bulgăresc, care se deschide în vale Terescondu ceair, *situată* la *hotare*, ține de comuna Regep Cuiusu și anume de cătunul Techideresi.

Arman tepe, deal său mai bine și vârful de deal său movilă în plasa Hârșova pe teritoriul comunei rurale Orumbei și anume pe acela al cătunului său Făgărașu-Nou. Are o înălțime de 125 metri și domină întreg cîșlicul Ali Murtazi, precum și totă valea Pinga derea. Este *situat* în partea de nord a plășei și cea centrală a comunei, fiind acoperit cu verdetă.

Arman tepe deal în plasa Hârșova, *așezat* tocmai la *hotarul* dintre județul Constanța și Tulcea; are o direcțiune de la nord spre sud și ramificațiunile sale brăzdază teritoriul cătunului Terzchioi și cîșlicul Amet Hagi Abdurhaman spre apus (jud. Constanța) și pe acela al comunei Casimcea spre răsărit (jud. Tulcea). El se întinde printre pârîul Casimcea și afluentul său valea Cartac sau valea Terzichioi; vârful cel mai însemnat este Manka teke dermen (137 metri).

Armutlu bair, deal în plasa Medjidia pe teritoriul comunei rurale Mamut-Cuiusu. Este continuarea

spre nord a dealului Uzum Amet, terminându-se în valea Carasu puțin mai la vest de valea Ghiaur Amzală. Are o direcțiune de la sud către nord și o înălțime de 98 metri.

Armutlia, vale puțin însemnată în plasa Silistra-Nouă, pe teritoriul comunei rurale Hairam chioi și anume pe acela al cătunului Demircea; se desface din dealul Demircea îndreptându-se spre miadă și avînd o direcție N.-E. către S.-V.; la o distanță de 2 klm. de deal se află ruinele Armutlia; brăzdăză partea sud-vestică, atât a plășei cât și a comunei; e acoperită mai mult cu păduri și puțin cu pășuni.

Armutlia, ruinele unui sat din plasa Silistra-Nouă, comuna Hairamchioi; aceste ruine sunt reminiscențele unui vechiu sat distrus de desele năvăliri a'e Turcilor și Tătarilor. Sunt *așezate* în valea cu acelaș nume, la sud-vestul plășei și comunei, la 1½ klm. distanță de *hotarul* Bulgariei.

Arnăut bostan dere, vale însemnată în plasa Mangalia, la *hotarul* comunelor rurale Tuzla și Tatlageak; se desface din pîelele răsăritene ale dealului Taușan Bair, se îndreptăză spre răsărit avînd

o direcție de la N.-V. către S.-E., merge printre dealurile Dermen bair și Baldarân iuk bair și după un drum de 5½ klm. se deschide în lacul Mangea bunar, după ce a primit pe stînga valea Mangea bunar; brăzdăză partea de răsărit a plășei, cea de nord-est a comunei Tatlageak și cea de sud-vest a comunei Tuzla.

(X) **Arnăutul (Movila-)** movilă însemnată în plasa Medjicie, comuna rurală Rașova, în partea apusană a plășii și sudică a comunei; are o înălțime de 137 m. dominînd prin înălțimea sa valea Ciairu din mijloc, balta Baciu și drumul comunal Rașova-Talașman; deci un punct strategic important; este acoperită cu verdetă.

Arpalic, deal în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunei rurale Caranlăc; se desface din dealul Sari iol bair, se întinde spre miadă-noapte, avînd o direcțiune generală de la S.-E. spre N.-V.; printre văile Derinea ceair (sau Beilicu) și adiacenta sa, valea Cișmeculac, brăzdănd partea răsăritenă a plășii și cea centrală a comunei; are 148 m. înălțime dominînd văile de mai sus, satele Caranlăc și Ciucur kioi, drumul județean Ostrov-Cuzgun, cel

comunal Caranlăc-Ciucur kioi; acoperit cu păduri și fânețe.

Arpalic iuk, movilă artificială, acoperită cu verdetă în plasa Mangalia pe teritoriul comunei Mangalia și anume pe acela al satului Haidarchioi în vecinătatea căruia se află și pe care îl domină prin înălțimea sa care este de 73 metri. Este *așezată* pe culmea dealului Ascilar și domină prin înălțimea sa drumurile care duc de la Mangalia la Ascilar și la Copucci prin Haidarchioi.

Arta burun, deal însemnat în plasa Mangalia pe teritoriul comunei rurale Hazaplar, are o direcțiune de la sud-vest către nord-est, avînd o înălțime medie de 100 metri și dominînd comuna Hazaplar și cătunele Mustafaci, Erebilier și Carachioi, precum și drumurile Hazaplar-Carachioi, Hazaplar-Erebilier, Mustafaci-Carachioi. Culmea lui este străbătută de drumul Hazaplar-Carachioi; este acoperit cu fânețe și semănături.

Asadic orman, pădure în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunelor rurale Dobromiru și Ghivegea și anume pe al cătunului Calaipei; are 75 hectare și este compusă din fagi și curpeni. Este *așezată*

intre dealurile Uzum-mese sirti și Aslama-sirti.

Asadic orman, pădure în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunelor rurale Parachioi și Dobromir; are o întindere de aproape 25 hectare și este formată din ulmi și fagi; este *situată* între dealurile Aslama sirti și Uzum-mese sirti în partea meridională a plășei și cea sud-estică a comunei Parachioi.

Ascilar, sat în plasa Mangalia-cătunul comunei Gherengic, situat în partea răsăriteană a plășei și a comunei, la 2 klm. spre sud-est de reședință, Gherengic. Este *așezat* pe malul drept al pârului Tatla-geak și închis în partea sudică de dealul Ascilar cu vârful său Coim iuiuk și dominat de movila Cumarova *situată* la 1 $\frac{1}{2}$ klm. spre răsăritul său și care are o înălțime de 64 metri.

Suprafața sa este de 1.511 hectare, dintre care: 37 hectare sunt ocupate de vatra satului cu 43 case.

Populațiunea sa compusă din turci și tătari este de 42 familii cu 220 suflete, ocupându-se cu agricultura. Casele sale sunt mici mai toate, numai vre-o câte-va sunt mai mari, și *așezate* foarte neregulate. Prin sat trece șoseaua județeană

Cuzgun-Mangalia, și de aci plăcă drumuri comunale la Copucci și la Küciuk Tatla-geak.

Aslama sriti, deal în plasa Silistra-nouă, teritoriul comunelor rurale Parachioi și Dobromir; se întinde de la nord-vestul satului Dobromir din vale până la pădurea Căjocariu, trecând pe la răsăritul pădurei Asadic orman și având o direcție generală de la nord-vest la sud-est, fiind ast-fel *situat* în partea meridională a plășei, cea nord-vestică a comunei Dobromir și cea sud-estică a comunei Parachioi; este acoperit cu păduri și tufiș; are vârful Dobromir-din-vale cu 200 metri.

Aslan beî, deal, veđi Beî Aslan bair deal.

Atârnați, ostrov în plasa Hârșova, ține de comuna Ghizdăresci și anume de cătunul Tichilesci. Este *situat* în partea apusană a plășei și cea sud-vestică a comunei puțin mai la nord de locul unde valea Cekirgea se deschide în Dunăre. Are o suprafață de 130 hectare și este acoperit cu tuferiș și cu sălcii; nelocuit

Ață sadic, ruinele unui sat în plasa Silistra-nouă, comuna Hairamchiot,

situat pe valea Armutlia în partea sud-estică a plășei și a comunei. Sunt *așezate* între pichetul Ață Sadic și pichetul Armutlia.

Avreluc, movilă în plasa Constanța, în apropierea și la nord-vestul orașului Constanța. Are o înălțime de 57 metri, fost punct trigonometric de observațiune de primul rang. Imprejurul acestei movile sunt o mulțime de altele mai mici, însă ea le domină pe toate, precum și întreg orașul până la mare. Pe la răsăritul ei trece șoseaua județeană Constanța-Tulcea.

Azaplar, comună rurală din județul Constanța, plasa Mangalia; *situată* în partea meridională a județului la 18 klm. spre sud-vest de orașul Constanța, capitala districtului; și în cea centrală a plășii la 20 klm. spre nord-vest de orașelul Mangalia, reședința ei, pe un platou al dealului. Arta burun.

Se *mărginesce* la miază-noapte cu comuna Edilkioi; la răsărit cu comuna Topraisar; la miază-zi cu comunele Sarighiol și Kiragi; iar la apus cu comunele Caraomer și Enghez.

Relieful solului e în general accidentat de următoarele principale dealuri: Carasuluk bair (114 m.) la nord-vest; Cara sirti (132 m.)

la apus, Cara iuiuk bair (130 m.) la sud-vest; dealul Tirpan (117 m.) și Hazaplar (120 m.) la miază-zi, Cogea sirt bair (100 m.) la răsărit, Arta burun (117 m.) prin interior; toate aceste dealuri sunt acoperite cu fânețe și semănături. *Movilele* sunt numeroase (34) toate artificiale și servind ca puncte de orientare sau observații; principalele sunt: Orta iuk la N.-V., Cara kioi iuk (100 m.) la N.-E., Erebi ler (114 m.) la N.-V., Mustafaci iuiuk (126 m.) la S.-V., Hazaplar I (120 m.), Hazaplar II (116 m.), Casimcea (150 m.) la sud; Iasi iuk (117 m.) Ciatal iuk (125 m.) prin interior.

Hidrografia e reprezentată numai prin nisce văi care n'au apă de cât primăvara și toamna în timpul ploilor celor mari; principalele sunt: Enghez büiuk dere formată din unirea văilor Carasuluk ceair și Erebi ler la nord-vest; Küvan alceac la nord-est și Casimcea la miază-zi.

Clima este aceea a platoului Dobrogean în genere, veri călduroase, ierni aspre, vântul din spre răsărit predominând mai tot timpul anului; ploi puține; climat relativ sănătos, maladii rare.

Cătunele care formează comuna sunt patru și anume: *Azaplar*, reședința, spre miază-zi, pe platoul Arta burun; *Carakioi*, spre miază-

noapte, la 4 km. spre nord-est de reședință tot pe platoul Arta burun; *Erebiler* spre apus, la 4 km. spre nord-est de reședință, pe valea Ere-biler; *Mustafacâ* tot spre apus, la 3 km. spre nord-vest de reședință pe valea Mustafacâ sau Ere-biler. Aspectul lor e uniform același, casele de și adunate, însă fără regulă, lipsite de grădini sau pomi roditori, reu zidite și unele din ele ruinate.

Suprafața totală a comunei este de 10,150 hectare, din cari: 150 ha. ocupate de vetrele celor 4 sate cu 204 case; iar restul de 10,000 ha. împărțit între stat cu proprietarii posedând 3,600 ha. și locuitorii cari au 6,400 ha.

Populațiunea întrégă a comunei pe anul 1895—96 se ridică la 198 familii cu 571 membri, în total deci 769 suflete, iar în 1896—97 era de 920 suflete în majoritate turci și tătari și repartizați în modul următor:

După sex: 421 bărbați, 348 femei. Total 769.

După stare civilă: 384 necăsătoriți, 374 căsătoriți, 11 văduvi. Total 769.

După instrucție: 6 știu carte, 763 nu știu. Total 769.

După protecție: 746 cetățeni români, 23 supuși străini. Total 769.

După religie: 82 ortodoxi, 674

mahometani, 13 alte națiuni. Total 769.

După ocupațiune: 131 agricultori, 1 industriaș, 3 comercianți. Total 135.

După avere: 232 improprietăriți 38 neimproprietăriți. Total 270.

Contribuabili: 135.

Biserica. În comună nu este nici o biserică de rit ortodox sau catolic-protestant, de ôre-ce majoritatea locuitorilor este de religie mahometană; totuși Românii se înmulțesc mereu și ar trebui zidită o biserică; sunt însă 4 gîmii cu câte un hoga și anume: 2 în cătunul Azaplar, una în cătunul Carakioi și aita în cătunul Erebi'er.

Școlă iar n'are comuna, numărul copiilor de școlă fiind însă destul de mare, ca la 120, ar trebui înființată și o școlă de gradul I-iu; copiii, cari pot, se duc la școlile din satele învecinate ca Gheringec, Gheringic și Bülbül.

Economicesce comuna stă astfel:

Din cele 10,150 ha. întinderea comunei 150 ha. sunt neproductive (casele loc.), 10.000 ha. sunt productive, din cari, după calitatea terenurilor: 4925 ha. loc arabil (în cari 3.600 ha. ale locuitorilor), 2.475 ha. loc necultivat (din care 2.100 ha. ale locuitorilor), 2.600 ha. loc islaz (din cari 700 ha. ale locuitorilor).

Tabloul *semănăturilor* în 95—96 a fost acesta:

Grâu 636 ha. cu 6360 hl. ($\frac{10}{1}$);
secară 597 ha. cu 4.776 hl. ($\frac{8}{1}$);
orz 580 ha. cu 6.960 hl. ($\frac{12}{1}$);
ovăz 337 ha. cu 3.370 hl. ($\frac{10}{1}$);
în 460 ha. cu 2.760 hl. ($\frac{6}{1}$);
porumb 133 ha. cu 1.054 hl. ($\frac{8}{1}$);
mei 169 ha. cu 675 hl. ($\frac{4}{1}$);
fânețe naturale și artificiale 236 ha. cu 141,600 kgr. 600 kgr. de 1 ha.

Ocupațiunile locuitorilor sunt: *agricultura* fiind în comună 131 plugari, cari au 48 plugari (40 cu boi, 8 cu cai), 8 mașini de semănat, 2 mașini de secerat, sunt și 30 puțuri. *Crescerea vitelor*, comuna având 14.015 capete de vite, din cari: 447 cai, 781 boi, 10 bivoli; 11,650 oi, 56 capre, 31 porci.

Industria este cea casnică, sunt și 6 mori de vânt.

Comerțul e destul de activ pentru comună; se face prin gara Murfatlar la 38 km. spre nord; se importă manufacturi, vinuri, instrumente agricole și se exportă cereale, vite (oi), lână, brânzeturi, etc.

Budgetul acestei comane constă în veniturii de 4.918 lei; cheltue-lile se ridică la 2.176 lei, rămânând deci un excedent în plus de 1.742 lei, sunt în comună și 135 contribuabili.

Căile de comunicație sunt: 1) drumul județean Medgidie-Mangalia ce străbate comuna prin mijloc trecând prin cătunele Mustafaci și Azaplar; 2) spre Constanța direct; drumuri vicinale sau comunale ce unesc satele între ele și cu cele mai învecinate ca spre Enghez, spre Cavadar, spre Sarighioi, spre Caracomer, spre Kiragi, spre Acbași, Topraisari, etc.

Azaplar, sat în plasa Mangalia, cătunul de reședință al comunei Azaplar; *situat* mai mult în partea centrală a plășei și cea meridională a comunei; este *așezat* în valea Dere alceak Hazaplar și închisă la sud de dealul Hazaplar (cu vîrfurile Hazaplar I 120 metri și Hazaplar II cu 116 metri), iar la nord de dealul Arta burun.

Suprafața sa este de 2.200 hectare dintre cari: 40 hectare sunt ocupate de vatra satului cu 99 case.

Populațiunea sa, compusă mai ales din turci, este de 63 familii cu 452 suflete, ocupându-se cu agricultura și cu crescerea vitelor. Drumurile care trec prin acest sat sunt următoarele: șoseaua județeană Cuzgun-Mangalia care trece prin centrul satului, străbătându-l de la nord-vest către sud-est; apoi vin drumurile comunale care pleacă dintr'insul spre satele Ere-biler, Carachioi, To-

prai sari, Keragi, Copucci și Cara omer.

Azizie, sat în plasa Medjidie, cătunul comunei Tortoman; *situat* în partea nord-vestică a plășei și cea apusană a comunei, la 6 klm. spre apus de cătunul de reședință, Tortoman. Este așezat în valea Geabac culac între satele Devcea și Geabacu și este închis la nord de dealul Geabacu bair, iar la sud de dealul Oba bair. Suprafața sa este de 1.242 hectare, dintre cari

18 hectare sunt ocupate numai de grădini și de vatra satului cu 34 case.

Populațiunea sa, compusă pe jumătate din Români, este de 34 familii, cu 151 suflete, ocupându-se mai ales cu crescerea vitelor. Fiind un sat nou — comparativ — are casele mai mari, frumoase și regulate bine. Șoseaua județeană Cerna Voda-Medjidie trece pe la sudul satului; drumuri comunale pleacă la Devcea și la Geabacu.

B

Baarlâc bair, deal însemnat în plasa Megidia, pe teritoriul comunei rurale Mamut cuius; se desface din dealul Cara de de bair, se întinde spre miadă-nopțe într-o direcție generală de sud spre nord, printre văile Peștera dere, Peștera ceair, Kioi deresi și Ceșme culac, brăzdând partea centrală a plășii, și cea de mijloc a comunei; se ridică până la 115 m. dominând văile mai sus amintite, satele Mamut cuius și Idris cuius, *așezate*, unul, cel d'înteu la pôlele sale răsăritene, cel-l-alt, al doilea la pôlele apusane ale lui; pe muchia lui se întretaie

mai multe drumuri comunale ce duc de la Mamut cuius în diferite direcțiuni; el este acoperit cu fânețe și cu puține semănături.

Babuci culac, *vale* însemnată în plasa Silistra nouă, pe teritoriile comunelor rurale Dobromiru din vale și Enișemlia (anume pe acela al cătunului său Bazirgian); se desface din părțile răsăritene ale dealului Smir bair, se întinde spre răsărit, având o direcțiune generală de la S.-V. spre N.-E., brăzdând partea centrală a plășii, pe cea nordică a comunei Dobromiru din vale și pe

cea apusană a comunei Enișemlia; se întinde printre *dealurile* Baș punar de o parte la stânga și Kiu-ciuc hagi sirti de altă parte pe dreapta, și după un drum de 6 klm. merge de se deschide în valea Urluia, pe stânga lângă satul Bazirgian; este dominată de vânturile Calagi și Bazirgian; printr'ênsa merge și un drum vicinal Dobromir-Bazirgian.

Bacargic tepe, *movilă* în plasa Constanța, pe teritoriul comunei rurale Gargălacu, este *așezat* pe culmea dealului Movila-călcărei având o înălțime de 35 metri, dominând prin înălțimea sa cătunul Gargălacu-mic, lacul Gargălacu, drumul ce duce de la Cara koiun la Kior ceșme și marea; este punct trigonometric de I-ul grad și este *așezat* în partea răsăriteană a plășei, sudică a comunei și răsăriteană a cătunului Gargălacu-mic de care se află departe 1 $\frac{1}{2}$ klm.; este artificială și este acoperită totă cu verdeață.

Bac-cuiusu, *sat* în plasa Silistra-nouă, cătunul comunei rurale Beilicu; — sat mic, cu case rău zidite și pitici, răspândite fără regulă, *așezat* în partea estică a plășii și a comunei la 6 klm. spre N.-E.-E. de reședință, Beilicu, pe ambele maluri ale văii Bac-cuius la pôlele nord-

vestice ale dealului Ekii iuiuk al-ceac. Teritoriul său se *mărginește* la N. cu comuna rurală Mârleanu și Aliman; la E. cu cătunul Polucci (al com. Enige din plasa Megidie), la S. cu comuna urbană Cuzgun, și la V. cu cătunul Demircea.

Relieful său este foarte accidentat și păduros; ca *dealuri* avem: Kior cuius (121 m.) la N., Bic cuius bair (101 m.) la V., și prelungirile apusane ale *dealurilor* de pe *hotarul* de răsărit: Polucci (78 m.), Azur culac bair (82 m.) și Ekii iuiuk olceac cu vârful Cuzgun (181 m.); ele sunt acoperite cu fânețe și păduri întinse și frumoase; *movile* sunt puține și neînsemnate.

Cursuri de apă nu are cătunul ci numai *văi* întortochiate întru care remarcăm: valea Mârleanu la V. și adiacenta sa valea Bac-cuius prin mijloc, trecând prin sat, Tiu-tiuluk ceair prin colțul nord-estic.

Clima în general este riguroasă dar sănătoasă.

Întinderea totală e de 965 hectare din cari 56 ha. ocupate de vatra satului și grădini.

Populațiunea sa se ridică la 5 familii cu 21 suflete, ocupându-se cu crescerea vitelor.

Bac cuius culac, *vale* sau un alt nume al văii Mârleanu, nume ce-l poartă de la capătul său și până la satul

Bac cuius de la care și-a luat și numele; sub acest nume valea se desface din pôlele apusane ale dealului Ekii iuiuk olceac, se îndreaptă spre miază-noapte, având o direcție generală de la S.-E. spre N.-V., brăzdând partea nord-estică a plășii și pe cea orientală a comunei Beilicu și pe cea sudică și centrală a cătunului său Bac cuius: drumul și-l face numai prin păduri; este tăiată de drumul județean Ostrov Cuzgun; ea este dominată de dealul Ekii iuiuk olceac și anume de vârful cel nalt Cuzgun.

Baciului (Dealul-), deal în plasa Medgidia pe teritoriul comunei rurale Rasova; se desface din dealul Malagenilor, și anume din vârful numit movila Arnăutului; se întinde spre miază-noapte, având o direcțiune generală de la S.-E. spre N.-V.; brăzdează partea apusană a plășii și cea sud-vestică a comunei; se întinde de-alungul bălții Vederosa până în Dunăre. Are o înălțime de 120 m. Este natură stâncosă și o mulțime de văi răpöse; malurile Dunării (Gârla Veriga) sunt înalte și răpöse; la pôlele nord-vestice ale lui se găsește izolată Móra lui Mamie. Este acoperit cu verdeta, pășuni și pe ici și colo câte-va semănături.

Baciu, baltă însemnată în plasa Medgidia, comuna Rașova. Este *situată* în partea apusană a plășii și cea centrală a comunei, întinzându-se de la móra lui Mamie, până în dreptul ruinilor satului Ghiol Rașca, printre dealurile Germelu și Mustana la apus și dealul Baciului la răsărit. Are o lungime de 6 km. pe o lărgime maximă de $\frac{1}{2}$ km. cu o suprafață de 1.300 hectare. Ea nu este de cât partea răsăritenă a mării bălții Alimon, cea apusană fiind balta Vederosa. Este acoperită în întregime de stuf care este foarte des. Valea Arabaji Ceair se deschide în această baltă împreună cu valea Ceraclar prin partea sa de sud.

Badalar, Movilă însemnată în plasa Mangalia, pe teritoriul comunei urbane Mangalia, *situată* în partea răsăritenă a plășii și cea apusană a comunei, la 4 km. spre nord vest de oraș, pe muchia dealului Mangalia, având o înălțime de 67 metri dominându-le celelalte 13 mici movile în mijlocul căror se află, apoi drumurile ce duc de la Mangalia la Caraomer și Medgidia; a servit odinioară ca punct de orientare și cine știe ce o mai fi ascundând interiorul său; este acoperită cu verdeta.

Bairam de de, comună *situată* în partea meridională a județului Constanța la 6 km. spre sud-vest de orașul Constanța, capitala lui, și în partea tot sudică a plășii Silistra nouă la 60 km. spre sud-est de orașul Ostrov, reședință.

Se *mărginesc* la miază-noapte de satul Bekter (din plasa Mangalia), la vest cu comuna Hairankoi; la sud cu comuna Caraomer și la est cu comuna Kazil murad, ambele din plasa Mangalia.

Relieful solului e în general puțin accidentat de cumea Bairam de de cu ramificațiunile sale; principalele *dealuri* sunt: Bairam de de bair cu vârful Cogea iuiuk (180 m.) la vest Mezarlăc bair (161 m.) la sud est, Cazil murad (164 m.) la răsărit, Cune bair (168 m.) și Malcoci mezarlăc (176 m.) la miază-zi, aceste dealuri sunt acoperite cu fânețe, pășuni și semănături. *Movilele* sunt numeroase (42) grămădite mai cu sémă în sud-vestul satului Bairam de de; principalele sunt: Kogea iuiuk (168 m.) la vest, Tasli iuiuk (178 m.), ele au avut că punct de orientare și observație, unele tind să dispară, arate fiind de locuitori.

Hidrografia este reprezentată numai prin câte-va *văi*, căci ape curgătoare nu avem de loc; acele

văi conțin apă numai în anotimpurile ploioase și primă-vara; principalele sunt: Afighinea, trece prin satul Bairam de de, brăzdând partea centrală a comunei; valea Kio-gerciu punar ceair la răsărit și Crăcic ceair la apus, pe hotar; malurile la sud joase, despădurite de și odinioară se întindeau frumose păduri cari au fost distruse prin incendii și tăeri nesistematice.

Clima comunii din cauza lipsei de păduri este cam aspră cu veri călduroase și ierni aspre, vântul de nord-est suflă în continuu aproape, plouă cade în mică cantitate, maladiile o vizitează rar.

Cătunele cari o formeză sunt: *Bairam de de* reședință, așezat în partea nordică pe valea Afighinea închis la apus de drumul Bairam de de și la răsărit de drumul Mezarlăc bair. *Cialmagea* în partea sudică, la 6 km. spre sud-vest de reședință, pe valea Sarapcea, între dealurile Malcoci mezarlă la vest și Cu-u bair la est, aspectul lor nu oferă nimic caracteristic; case mici răspândite fără ordine, lăsând de dorit în privința curățeniei.

Suprafața totală a comunei este de 6252 hectare, din care 71 ha. ocupate de vatra celor 2 sate cu 169 case, iar restul de 6.181 hect. împărțit între locuitori care posedă

5.123 hectare și stat cu proprietari cari au 1.058 hectare.

Populațiunea totală pe 1896 este de 206 familii cu 926 suflete, cari se impart ast-fel:

După sex 469 bărbați și 458 femei.

După starea civilă; necăsătoriți 519, căsătoriți 369, văduvi 39.

După instrucție; știu carte 43, nu știu 884.

După cetățenie; cetățeni români 916, supuși streini 9, nesupuși streini 2.

După religie; ortodoxi 152, catolici 9, mahomedani 760, lipoveni 6.

După ocupațiune; 3 cărciumari și 399 agricultori.

După avere; 107 cu proprietăți 82 neimproprietăți.

Economicisce comuna stă binișor; tabloul semănăturilor din 1894--95 este acesta:

Grâu 270 ha. cu 3.240 hl. (12 hl. de ha.); Secară 60 ha. cu 760 hl (13 hl. de ha.); Orz 980 ha. 12.740 hl. 13 (hl. de ha.); Ověz 140 ha. cu 1.820 hl. (13 hl. de ha.); Rapiță 110 ha. cu 1.540 hl. (14 hl. de ha.); porumb 160 ha. cu 480 hl. (3 hl. de ha.); Meiú 104 ha. cu 520 hl. (5 hl. de ha.).

Fânețe 375 ha. cu 300.000 kgr. (500 kgr. de ha.).

In ceia ce privesce calitatatea pământului cele 6.252 hectare ale comunei se impart ast-fel:

71 ha. teren nepröductiv (vetrele satelor; 6.181 ha. teren productiv, din cari: 2.731 ha. loc cultivabil (din cari 170 ha. ale statului cu proprietari, 2.561 ha. ale locuitorilor); 1.870 ha. loc necultivabil (din cari 206 ha. ale statului cu proprietari, 1.664 ha. ale locuitorilor); 1.580 ha. loc izlaz (din cari 682 ha. ale statului cu proprietari, 898 ha. ale locuitorilor).

Budgetul comunei constă in 5.843 lei la venituri și 3.423 lei la cheltueli, cu un excedent in plus de 2.420 lei mai sunt și 318 contribuabili.

Căile de comunicație sunt; drumul Ostrov-Mangalia, ce trece prin sat, și drumuri comunale către Cazil mesad, Sevendie, Dimircea, Haivankioi, Docuzaci etc.

Biserica ortodoxă nu aú, însă aú 7 geami, 6 in cătunul Bairam de de, și 1 in cătunul Ciacu argea, cu câte 1 pog. și 10 ha. căci majoritatea populațiunei e mahomedană, creștini se duc prin satele invecinate, totuși ar trebui să se înființeze una căci creștini se înmulțesc necontentit.

Școlă n'are, dar ar trebui să se înființeze, de ore-ce copil in

vêrstă de școlă sunt 120 și o mixtă de gradul 1, ar umple această lacună.

Bairam de de sat in plasa Silistra nouă, cătunul de reșediță al comunei Bairam de de; situat in partea sudică a plășei și cea nordică a comunei pe valea Afighinea între dealurile Mezarlac bair la Est și Bairam de de la vest. Are o suprafață de 9.708 hectare dintre care 64 hectare sunt ocupate numai de vatra satului și de grădini, iar populațiunea compusă din turci, români și bulgari este de 298 familii cu 908 suflete și se ocupă cu agricultura și cu crescerea vitelor. Drumuri comunale plcă întocmai ca nisce rețele pe la tôte satele invecinate.

Bairam de de deal in plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunei și cătunului Bairam de de de unde i-a venit și numele. Se întinde pe la apusul satului Bairam de de, de la movila Cială perde și până la vârful Tășli luiuk având o direcțiune de la nord către sud, înălțimea sa maximă este de 180 pe care o atinge in vârful său Hogeia luiuk.

Bairam de de bair, deal in plasa Medjidia, comuna Caraboci; si-

tuat in partea nordică a comunei și a plășei, cu direcția Sud Vest-Nord est și o înălțime medie de 135 metri. Este acoperit de pășuni și de semănături mai ales pe pôle. Drumul comunal Bairam de de-Caugagi care merge paralel și pe culmea apusană a acestui deal, dă un alt drum spre răsărit la Kazil Murad care taie acest deal in două părți.

Balabanar tepe, movila in plasa Mangalia, comuna Edilchioi; situată in partea nordică a plășei și cea centrală a comunei, cu o înălțime de 93 metri dominând satul Edilchioi, valea Amzacea Dere și dealul Cerchezink bair; a fost punct trigonometric de observațiune rangul al II-lea și este acoperită cu verdetă; prin apropiere și pe la Vestul său trece șoseaua județeană Amzacea - Uzunlar,

Bălăceanului, valea in plasa Hârșova pe teritoriul comunei rurale Groapa Ciobanului cătunul Kadi Kașla. Se desface puțin mai la est de Trei Movile îndreptându-se spre nord cu o direcțiune generală de la sud est către nord vest și după un drum de 2 $\frac{1}{2}$ klm. se deschide in valea Cășlei care sub numele de valea Bentu-

lui se varsă în balta Hazarlik Ghiol.

Balcik iuk, movilă în plasa Mangalia, comuna Sarighiol, cătunul Hagilor; situată în partea sudică a plășei și a comunei cu o înălțime de 100 metri, fost punct trigonometric de observațiune de rangul al II; acoperită cu verdeață.

Baldaran iuk bair, deal puțin însemnat în plasa Mangalia, pe teritoriul comunei rurale Biiuk Tatlageak; se desface din dealul Taușan bair și se îndreaptă spre Miază și având o direcție de la Nord spre Sud; merge printre văile Arnaut Bostan Derea și Biiuk Derea. Nu este tocmai așa de înalt având înălțimea maximă de 63 metri cu toate acestea domină văile pentru care se află precum și valea Mangea Bunar și comuna Biiuk Tatlageak, brăzdează partea răsăriteană a plășei și cea nordică a comunei, este acoperit cu semănături și pășune.

Baldaran iuiuk-movilă în plasa Mangalia, la hotarul comunelor rurale Tuzla și Toprai Sari, pe culmea dealului Taușan Bair, servă ca punct trigonometric de I-ul grad având o înălțime de 70 metri.

Este vârful cel mai înalt al dealului Taușan Bair și domină prin înălțimea comunei Tuzla, văile Arnaut Bostan Derea, Biiuk Derea, dealurile Taușan Bair, Baldaran iuk Bair și Dermen Bair, precum și drumurile Tuzla-Pevelei, Tuzla-Buiuk Tatlageac și Tuzla-Carlichioi.

Baldârnac ceair, un alt nume al văii Urluia, nume ce-l păstrează de la satul Urluia și până la satul Polucci, de unde ia pe cel de valea Polucei ceair, până la vărsarea sa în ezerul Vederosa (Sarpu). Sub numele de Baldârnac ceair brăzdează, în direcțiune de la S E spre N. V. partea apusună a plășei Megidie, și pe cea nordică a comunei Enige, și primesce ca adiacente, pe dreapta văile Uzumculac și Lusulunar ceair, iar pe stânga văile Nastradin culae și Cara aci abea, prin ea merge calea Polucei-Urluia.

Balgiu, sat în plasa Hârșova, cătunul Eni Șarai; situat în partea centrală a plășii și a comunei, la 1 1/2 k. spre răsărit de cătunul de reședință Eni Șarai; așezat în valea Balgiu, pe malul drept al pârului Haidor, fiind dominat la nord de către dealul Balgiul și la sud de către dealul Capugiului cu vir-

ful său Capugiul Iuk, care are o înălțime de 115 metri și este la 1 1/2 k. spre sud de sat. Suprafața sa este de 1.065 hectare, dintre care 20 hectare sunt ocupate de vatra satului și de grădini. Populațiunea a cărei majoritate este formată de către bulgari și turci este de 35 familii, cu 161 suflete ocupându-se cu agricultura, care reușește în acest loc. Casele, puține la număr, ne sunt tocmai confortabile, fiind în general mai toate mici, joase în tavan, întunecose și acoperite cu paie ori stuf. Șoseaua județeană Babadag (Tulcea)-Hârșova trece prin partea sudică a satului, drumuri comunale pleacă la Karapelit, la Garlici și la Eni Șarai.

Balgiului, deal în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei rurale Eni Șarai și anume pe acela al cătunului său Balgiu de unde și-a luat și numele; se întinde pe la nord-estul satului Balgiu, din Șesu Porumbiștea până la pârul Haidar cu o direcție de la N. V. către S. E. Este situat în partea centrală a plășei și a comunei și este acoperit cu semănături.

Bali iuk, movilă în partea sudică a plășei Mangalia, comuna Caraomer; are o înălțime de 182 metri și

domină valea Dere chioi și dealul Bair iuiuk.

Băltăgești, sat în plasa Medjidia, cătunul comunei Tașpunar; situat în partea nord-vestică a plășei și a comunei, la 8 1/2 k. spre nord de cătunul de reședință, Tașpunar. Este așezat pe valea Satiș dere sau Boazgicu dere, fiind închis la vest de dealul Zovol bair, cu vârful său Zovol Iuiuk care are 112 metri; iar la nord est este închis de dealul Alah Bair cu vârful său Saragea Iuiuk, care are 204 metri. Suprafața sa este de 4287 hectare, dintre care 17 hectare sunt ocupate de vatra satului și de Grădini. Populațiunea sa, compusă mai mult din români și bulgari este de 57 familii, cu 250 suflete ocupându-se cu creșterea vitelor și cu agricultura. Pământul produce tot felul de cereale dar mai ales porumb și grâu. Casele mici, curate, îngrijite bine, însă așezate foarte neregulat, de alungul văii. Drumuri comunale pleacă în toate direcțiunile pe la toate satele; așa unul pleacă spre nord care se ramifică în două ramuri, una ducând la satul Capugi și alta la Tichilești; două drumuri pleacă la Boazgicu, unul la Tașpunari, altul la Kior Cesme, altul la Saragea și în fine un altul la Satischioi.

Balta din mijloc, este una din comunicațiunile locului cu Sinoe, comunicația meridională în formă de gârlă lungă de 8 km. largă de 15 m. în plasa Constanța comuna Caraharman, are în cursu-i două mici insulele, străbate nisipul Caraharman.

Balta mare, o altă gârlă ce servește de comunicație lacului Sinoe cu Marea în partea răsăritului a plășii Constanța și a comunei Caraharman; are 9 km. lungime, aceiași lățime și adâncime ca și precedenta, la apus de care este situată, cu care se unesc și împreună se deschid în mare la locul numit gura Buazului, 6 km. spre sud est de satul Caraharman.

Băroiu, Gârla sau Privalul, gârlă însemnată în plasa Hârșova, pe teritoriul comunelor Hârșova, Ciobanul, Gârlici, Sarai, Dăeni și Ostrov. Este un canal al Dunării, prin care se scurge o însemnată cantitate de apă când fluviul a crescut prea mult. Se desface din Dunăre de lângă mahalaua Varoși a orașului Hârșova, se îndreaptă spre miază noapte având o direcție generală de la sud-vest spre nord est, aproape paralel cu Dunărea veche, formeză și alimenteză cu apă bălțile Gârлуța și Grăpă Cio-

banului pe stânga, Cioroiu și Hârșovlăc ghiol pe dreapta, lărgindu-se ea însăși în formă de balta la nord de satul Gârlici, și după un drum de 35 km. se deschide iar în Dunăre, la 2½ km. mai în sus de satul Ostrov, în dreptul movilei Popei, Lărgimea medie e de 10—20 m. și adâncime 1—6 m. În ea, pe dreapta se deschid văile: Viilor, Gârlici, Bertestii, Topârseiu, Pânga, și valea Moșului. Dealungul său merge drumul județen Hârșova-Măcin. Intre ea și Dunăre se întinde stuț presărat cu bălți. Dealurile: Ciobanul, Caraula, Gârliciului, Viilor, Dăenilor, Moșului, și Roști îl ridică într-un câțiva malul său drept, pe care se află așezate satele Ciobanul, Gârlici și Dăeni.

Baş culac, vale, numele sub care valea Tortoman II se deschide din dealul Paspala bair, pe teritoriul comunei Carol, cătunul Dorobanțul, plasa Constanța, cu partea vestică a plășii, și cea apuseană a comunei; compusă fiind între dealurile Buiuc bair pe dreapta, și dealul Bilarlar pe stânga, și dominată de movilele Paspala iuiuc și Buiuc iuc pe dreapta, Derechioi pe stânga; prin ea merge un drum comunal Dorobanțul, Derechioi.

Baş punar sat în plasa Silistra-nouă, cătunul comunei Hair amchiioi; situat în partea sud-estică a plășii și cea răsăriteană a comunei, la 6 km. spre nord est de cătunul de reședință airamchiioi și la 2½ k. spre nord-vest de cătunul Bairam de de. Este așezat pe valea Baș punar, într-un loc unde valea devine puțin mai largă și malurile mai puțin înalte și mai puțin stâncose; închis fiind la răsărit de dealul Baș punar bair; la nord-vest de către dealul Cișme bair; la vest de către dealul Tuzla Mezarlăc bair și la sud-vest de către dealul Cială Perde cu vârful său Cială Perde, care are 176 metri.

Suprafața sa este de 1381 hectare dintre care 8 hectare sunt ocupate de vatra satului și de grădini, cu 27 case.

Populațiunea sa, compusă mai numai din Turci, este de 16 familii, cu 78 suflete, ocupându-se mai mult cu agricultura. Pământul produce grâu și ovăz în cantitate și calitate destul de bună. Casele în general mici, și înconjurate fie-care de câte o curte destul de mare și de câte o grădină. Drumuri comunale plăcă la Demircea, la Bairam dede, la Kozil Murad, la Bekter și la Malcoci; mergând fie-care în direcțiuni opuse, întoc-

mai ca niște raze care plăcă dintr'un centru al unei circumferințe.

Başpunar, sat în plasa Mangalia, cătunul comunei Gheringei, situat în partea centrală a plășii și cea meridională a comunei, la 3 km. spre sud-est de căt. Copucei și la 9 km. spre sud-vest de cătunul Gheringei, reședința comunei pe malul nordic al lacului Mangalia, la locul unde se deschide valea viilor, pe drumul Mangalia-Caracomer. Are 1025 hectare întindere din care 125 hectare ocupate de vatra vechiului sat, căci cel actual e mai mult nisce ruine cu o populație de 7 familii cu 30 suflete ce se ocupă cu agricultura.

Başpunar, deal însemnat în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei Topolog, face parte din culmea dealurilor Babadagului și e situat în partea răsăriteană a plășii și a comunei; pe muchia lui trece și hotarul despărțitor între cele 2 podețe Tulcea și Constanța; plăcă din nodul central Sultan-bair, și se îndreaptă spre sud-est printru văile Bașpunar și Kirişlivoi; are 294 m. și este acoperit cu păduri întinse.

Başpunar, vale, numele sub care părțile Slava rusescă isvorăscă din dealul Sultan-bair, pe teritoriul co-

munei Topolog, plasa Hârșova, brăzdând partea răsăriteană a plășii și a comunei, curgând numai prin păduri, printre dealurile Bașpunar pe stânga și Periclic pe dreapta; prin ea merge drumul Topolog-Slava rusă.

Başpunar-bair, deal în plășile Silistra-nouă și Mangalia, comunele Hairankioi (cătunul Bașpunar de la care și-a luat și numele) Kazilmerand (cătunul Terziveți), se desface din dealul Mezarlikbair, având o direcțiune generală de la sud-est spre nord-vest printre văile Bașpunar, Kazimerad-ceair și Borungea, are 167 m. înălțime dominând satul și valea Bașpunar. e de natură stâncosă; acoperit cu tuferisuri și fânețe.

Başpunar, o mică vale în plasa Mangalia comuna Gheringec, cătunul Bașpunar, vine din dealul Copucei, trece pe la răsărit de satul Bașpunar și se deschide în lacul Mangalia.

Başpunar vale însemnată din plășile Silistra-nouă și Mangalia, pe teritoriul comunelor rurale Caraomer și Kazil-murad plasa Mangalia, Bairam-dede și Haramkioi (plasa Silistra-nouă); este una din principalele brațe care formeză valea

Urluia. Se deschide din pôlele nordice ale dealului Caraomer sub numele de *V. Derckioi*, plasa Mangalia se dirige spre miadă-nöpte, având o direcțiune generală de la sud-est spre nord-est, iar apoi numele de valea *Alibeikioi* trecând prin satul Aliberkioi, în urmă pe acela de *Afighinea*, intră în plasa Silistra-nouă, trece prin satul Bairam-dede, de unde ia numele de *Başpunar*, străbate satul cu același nume, intră din nou în plasa Mangalia și se unesc cu valea Borungea, lângă satul Bekter (al comunei Cazil-Murad); are o lungime de 15 km. Dealurile printre care ea merge sunt: Buiuk-bair, Alibeikioi, Sari-bir, Curu-bair, Bairam-dede, Ciali-perde, Mezarlic-bair și Cișme-bair pe stânga; Luci-ghiolgiu-Bair, Alibeikioi-bair, Mezarlâc, Kazil-murad-bair, Mezarlic-bair și Bașpunar-bair pe dreapta. Ea nu are apă de cât numai primă-vara după topirea zăpezilor și toamna după ploii; prin ea merge un drum comunal Bekter-Başpunar-Bairam-dede-Alibeikioi-Caraomer.

Başpunar sîrti, deal însemnat în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunelor rurale Parakioi, Dobromiru din vale, Caranlâc; se desface din culmea Sari iol bair din care face parte de la vârful numit

Calaiği; se întinde spre răsărit, având o direcțiune generală de la S.-V. spre N.-E., brăzdând partea centrală a plășii, pe cea sudică a com. Caranlâc, cea nord-vestică a comunei Dobromir, și pe cea sud-estică a comunei Parakioi, se ridică la 187 m. cu vârful *Bazirgian*; dominând văile Babuci culac, Cuiugiuc culac și drumul județean Lipnița-Dobromir; este acoperit cu fânețe și livezi.

Batacla bașa, deal în plasa Hârșova pe teritoriul comunei rurale Tâtar și anume pe acela al cătunului Doerani, se desface de dealul Periclic îndreptându-se spre miadă-și cu o direcțiune de la nord spre vest; după un drum de 1½ k. ese din județul Constanța și intră în județul Tulcea întindându-se până la cătunul Hagi Omer (jud. Tulcea); are o înălțime de 350 m. iar la locul de unde se desface din vârful Doerani are înălțimea de 391 metri; este acoperit cu puțină păduri.

Batacla dere, vale însemnată în plasa Hârșova pe teritoriul comunelor rurale Șiriu și Ghizdăresci și anume pe acela al cătunelor Capugi și Tikilesci; este un afluent al văii Tașmaan culac, deschizându-se în această vale tocmai în dreptul satului Tikilesci; Malul sîtu de nord este

Dict. geogr. jud. Constanța.

cu mult mai înalt și mai răpös de cât cel de sud; are o direcțiune de la răsărit spre apus; ținând de la satul Capugi până la satul Tikilesci și având o lungime de 5 km.; brăzdează partea vestică a plășii, cea estică a comunei Ghizdăresci și cea vestică a comunei Șiriu; este acoperită numai cu pășuni.

Bazirgian sau **Bazargian**, sat în plasa Silistra nouă, cătunul comunei Enișenlia, *stuat* în partea răsăriteană a plășii și cea nordică a comunei la 9 km. spre vest de satul Enișenlia reședința comunei, pe ambele maluri ale văii Derinea ceair (sau Beilicu), la pôlele răsăritene ale dealului Ciucur kuir și cele apusene ale dealului Bazargian, are casele frumoșe și bine aranjate. Intinderea totală este de 401 hec. din care 102 hec. ocupate de vatra și grădinele satului.

Populația întregă e de 58 familii cu 291 suflete, ce se ocupă cu creșterea vitelor.

Bazirgian, deal în plasa Silistra nouă, com. Enișenlia, cătunul Bazirgian, de la care și-a luat numele, se desface din dealul Çara amat bair, se întinde spre apus în direcțiunea de N.-V., prin partea estică a plășii, și cea nordică a comunei, se în-

tinde printre văile Derinea ceair (sau Beilicu) și adiacenta sa Migeletu, la pôlele vestice e așezat satul Bazirgian, pe care-l domină prin înălțimea sa de 112 m.; este de natură stâncosă făcând malurile văiei Beilicu, înalte și pietroase; e tăiat de un drum comunal Bazirgian-Cara amet; este acoperit cu păduri, tuferișuri și crânguri.

Bazirgian, vale mică neînsemnată în plasa Silistra nouă, comuna Enișenlia, cătunul Bazirgian, de la care și-a luat și numele, se desface din dealul Kavele burun, merge printre dealul Taili sirtî și Mezarlâc bair, prin tuferișuri și păduri și după un drum de 4 klm. se deschide în valea Derinea ceair, lângă satul Bazirgian, printr'însa merge și un drum vecinal ce duce de la Bazirgian la Tekekoi.

Bazirgian, vîrf însemnat de deal în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunei rurale Dobromiru din vale, *situat* în partea centrală a plăsei și cea septentrională a comunei, la 3 klm. spre nord de satul Dobromiru din vale, pe una din ramificațiile dealului Baș punar sirtî, este punct strategic important, căci domină prin înălțimea sa care e 187 m. Văile Urluia,

adiacenta sa Babuci culac, satul Dobromiru din vale și cel din deal, drumul județian Ostrov-Hazarlâc-Enișenlia, cel comunal Parakioi-Bazirgian; este acoperită cu livezi și tuferișuri, resturi din întinse păduri arse și distruse.

Begene ceair, vale de importanță mediocră, în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunei rurale Esekioi; este formată din unirea a două văi mai mici Punar orman ceair și Kilege ceair, ce pleacă amîndouă din colinile Kiuciuc-Kainardjiului; de pe teritoriul bulgăresc al comunei Esekioi; unirea se face chiar pe *hotarul* Dobrogei spre Bulgaria, se dirije apoi spre miază-noapte, într'o direcție generală de la S.-V. spre N-E, printre dealurile Tiumbet bair și Tanas sirtî, brăzdând partea sudică a plăsei și cea răsăriteană a comunei, și după un drum de 6 klm. se deschide în valea Esekioi, pe dreapta la 2 klm. mai jos de satul Gârlița; malurile sunt acoperite cu verdeață; prin vale merge un drum comunal, ce duce de la Esekioi la Gârlița și Galița.

Bei aslan bair, deal în plasa Medgidia, pe teritoriul comunei Mamut cuius, situat în partea sudică a plăsei și cea sud-vestică a comunei, se desface din dealul Bül-

bül se întinde spre miază-noapte într'o direcțiune de la sud-est, spre nord-vest printre văile Bei aslan culac dautlar spre răsărit și Diki litaș dere spre apus, are 127 m. în vîrful Küciuc biülbüi nord și e acoperit cu fânețe și semănături.

Bei aslan bair, un alt deal tot în plasa Medgidia, însă în comuna rurală Bülbül, se desface din dealul Mezarlâc orcen, se întinde spre apus, într'o direcție generală de la est spre vest, printre văile Bei aslan culac dautlar la miază-zi și Odagi culac la nord; la pôlele sale sudice, se găsesc ruinele satului Roșian; este acoperit cu semănături și pășuni și are 115 m. înălțime.

Beiului movila, movila în plasa Constanța, pe teritoriul comunei rurale Caraharman, și anume pe acela al cătunului sîu Peletlia; în partea nordică a plăsei și apusană a comunei, pe muchia dealului Peletlia; are 136 m. și domină pârîul Peletlia, fiind la 2 klm. spre sud-vest de el; este acoperită cu verdețuri.

Bei aslan culac dautlar, vale însemnată în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei urbane Medjidia și pe acela al comunei rurale Küciuc bülbiül, este adevăratul nume

al văiei Dautlar Büyük dere; îndreptată spre miază-zi cu o direcție de la nord vest către sud est; merge printre dealurile Bei aslan bair care se află și la răsăritul și la apusul acestei văi și se termină cu malurile nord-vestice ale delului Oreen Buir, după un drum de 6 klm., în această vale se află și cătunul Roșian și este traversată în lungime de drumul Roșian-Mamut-cuiusu și tăiată pe la mijloc cruciș de drumul Endecara chioi-Mamut cuiusu; brăzdăză partea sud-estică a plăsei pe cea sudică a comunei Medjidie și pe cea vestică a comunei Biülbüi.

Bei orman bair, deal în plasa Silistra nouă, pe teritoriul bulgăresc al comunei Gârlița; se desface din dealul Tanas sirtî și anume din vîrfurile Cuiugiuc, se întinde spre miază-noapte, avînd o direcție generală de la N. spre S., brăzdând partea de miază-zi a plăsei și a comunei; pe pôlele sale răsăritene trece drumul comunal Gârlița-Küciuc Kainargi, precum și valea Cavac culac ceair, care-l desparte de culmea Garvan bair; are o înălțime 145 m. dominînd drumul și valea de mai sus, este acoperit numai cu fânețe și tuferișuri, resturi din întinsele și frumoșele păduri ce-l acoperea odinioară și care au fost

distruse prin tăerea nesistematică.

Beilic, baltă mică în plasa Silistra nouă, comuna Beilicu, cătunul Beilicu, de la care și-a luat și numele; este formată de marea baltă Mârleanu, fiindu-i mai mult o prelungire; este situată în partea nordică a plășei și a comunei, la răsărit de satul Beilicu; are 80 ha. întindere, puțină apă și mult stuf, deci improductivă; în ea se deschide valea Beilicu.

Beilicu, vale foarte însemnată din plasa Silistra nouă. Este și ea formată din reunirea mai multor văi secundare ast-fel avem: valea Demircea ce trece prin satul Demircea; Derinea ceair care vine din Bulgaria sub numele de valea Enişenlia, trece prin satele Hazarlâc și Enişenlia, de unde ia numele de Gheren ceair, trece prin satul Bazirgian, de unde ia numele de valea Derinea ceair. Această la rândul ei primește pe dreapta valea Migeleti prelungirea văii Dūdūtluc cu cuciu alcea, valea Cuzgun ce trece prin orașelul Cuzgun, continuăția văii Ceair orman sau Iortculac, iar pe stînga valea Tekekiioi ceair, ce trece prin satele Dobronir din vale, din deal și Tekekiioi formată din unirea văilor Medmediculac, Iucari mahala ceair, Uzun culac, apoi valea Babu-

ciculac, valea Ciucurkioi ce udă satul Ciucurkioi și în fine valea Karanlâc, ce trece prin satul Karanlâc. Totalitatea acestor văi cuprinde o suprafață de 68.000 hectare, cu comunele rurale Beilic, Caranlâc, Cuzgun, Dobromir, Enişenlia și Hazarlâc; este copriusă între delurile Hasanorman, Distrail, Sinir ban, Sinir iol bair, și Uzun bair la apus, iar Ghiol punar, Mulveracceuc, Ekii iuiuk orman și Demircea la răsărit. *Valea* principală are o lungime de 48 km. și se deschide în balta Beilicu. Tote văile acestea nu au apă în permanență din cauza puținelor ploii, și a terenului nisipos, cu toate pădurile care le înconjoară de toate părțile, numai *văile* Cuzgun și Caranlâc au mai în tot-d'auna apă; prin ele trec o mulțime de drumuri comunale, ce unesc satele între ele.

Beilicu, comună rurală, importantă din județul Constanța și anume din plasa Silistra nouă.

Este *situată* în partea apusană a județului la 85 km. spre Vest de orașul Constanța, capitala districtului, și în cea de miadă-noapte a plășii la 38 km. de orașul Ostrov, reședința ocolului. Comunele învecinate cu densa sunt: Mârleanu la 5 km. spre N.-E., Cuzgun la 7 km. spre S.-E., Aliman la 8 km.

spre N.-S., Caranlâc la 8 km. spre S., Oltina la 8 km. spre V.

Hotarul amănunțit al acestei comune este următorul: Plecând de pe malul drept al Dunărei de la locul unde se vede gârla ce alimentează lacul Mârleanu la 2 km. spre Nord-Vest, hotarul o ia spre miadă-și, mai întâi spre sud-est pe malul stîng al gârlei de mai sus, ajunge pe malul nordic al lacului Mârleanu, se îndreaptă spre sud-vest, în urmă spre sud ținând într-una malul apusan al lacului pe la pôlele răsăritene ale dealurilor Calburgina și Tuna orman; ajungând la capătul sudic al lacului, hotarul ia direcțiunea răsăritenă, mai întâi spre est dalungul malului sudic al lacului, apoi spre sud est urcând și coborând dealul Demircea în valea Mârleanu, de aci o ia spre Nord-Vest coborând valea Mârleanu și suindu-se pe muchia delului Kiorcuius, se dirije spre E. ținând această muche, o coboră, taie v. Tiutiurluc ceair, și se urcă în delul Polucci unde dă de hotarul despărțitor între plășile Silistra nouă și Medgidia; de aci hotarul se îndreaptă spre miadă alături de hotarul plășei, prin pădurile ce acoper muchile dealurilor Polucci bair, Uzun calac bair și Ekii iuiuk olceac, taie șoseua județenă Ostrov-Cuzgun-Medgidie,

și se opresce în vârful Cuzgun; din acest vîrf se îndreaptă spre apus, luând-o când spre S.-V., când spre nord-vest, păstrând însă mereu direcțiunea apusană, coboră dealul Ekii iuiuk olceac, pe la marginea pădurii Baccuius, taie din nou șoseua județenă Ostrov-Medgidie, taie valea Baccuius culac, urcă și coboră delul Baccuius, taie văile Mârleanu și Demircea, trecând la egală distanță de satul Demircea și orașul Cuzgun (1 $\frac{1}{2}$ km.), trece pe la pôlele nordice ale vârfului Caraula, tăind văile Voinea mare, urcă delul Hasanorman pe la locul numit Cioringi, și coborând ajunge în valea Kuru orman ceair; de aci hotarul se îndreaptă definitiv spre miadă-nopțe, urmând puțin valea Kuru orman ceair, pe care o părăsesce, urcă delul Oltina, pe a cărei muche urmăză puțin, îl scoboră, ține valea Cara cialic, și tăind transversal muchiile delurilor Calburgina, prin vârful Calburgina și Tuna orman, se coboră pe malul Dunării traversază fluviul și ajunge la capătul apusan al ostrovului Talerul; de aci hotarul o ia spre răsărit cu direcția nord estică, urmăză țermul nordic al ostrovului Talerul, se îndreaptă iar spre mal pe care îl urmăză, pe la pôlele nordice ale delului Tuna orman până la vărsarea lacului Mârleanu

în Dunăre, adică la locul de unde am plecat, am ajuns după atâta drum.—Forma *hotarului* este aceea a două dreptunghiuri alipite; lungimea totală de 44 km. iar întinderea totală de 13220 pogone sau 6399 hectare sau 64 kmp.

Se *mărginesc* la miază-noapte cu județul Ialomița, de care se desparte prin fluviul Dunărea; la răsărit cu comunele rurale Mârleanu, de care este despărțită prin lacul Mârleanu și delul Kiorcuius, cu com. Aliman despărțită fiind tot prin delul Kiurcoius și cu comuna Enige (din plasa Megidia), despărțindu-se prin delurile Polucci, Uzun culac ceair și Ekii iuiuc olceac; la miază-zi cu comuna urbană Cuzgun separată printr'o linie convențională și cu comuna rurală Caranlăc separată prin delul Hasanorman; iar la apus cu comuna rurală Oltina de care este separată prin delul Oltina, Calburgina și Tuna orman.

Relieful solului este în general accidentat afară de partea centrală pe unde se întinde largă vale numită Beilicu. *Dealurile* care străzesc teritoriul comunei sunt: Tuna orman (117 m.) și Calburgina (121 m.) la nord și nord-vest dominând Dunărea, lacul Mârleanu și satul Beilicu, Hasanorman (134 m.) dominând satul și valea Beilicu, cuz-

gun (173 m.) dominând valea Beilicu, și satul Dunărea și orașul Cuzgun; dealurile Kiorcium (121 m.), Polucci (72 m.), Uzun culac bair (86 m.), și Eki iuiuc olceac cu vârful Cuzgun (181 m), se găsesc pe hotarul răsăriten al comunei și trimet ramificațiile lor vestice și sud vestice să străzesc interiorul. Ele sunt acoperite: cele de la nord și nord-vest cu fânețe și semănături; cele de la sud cu pășuni și tuferișuri; cele de la răsărit cu păduri întinse și frumoase. *Movile* sunt puține, în număr de șese, și grămadite în partea nordică unde găsim movila Calburgina (126 m.) pe hotar chiar, și în partea sudică ca movila Cuzgun (181 m.) în colțul sud-estic al comunei; ele sunt artificiale și acoperite cu iarbă; au servit ca puncte de observație.

Apele, care udă teritoriul comunei sunt: *Dunărea* la miază-noapte, pe o distanță de 4 km.; malul său e destul de înalt dar nu abrupt și pietros, ridicându-se în pante puțin escarpate. În dreptul dealului Tuna orman fluviul are una din cele mai minime lățimi (400 m.) pentru cursul său inferior; formează un ostrov de formă lunguiață (10 h.a.) numit talerul acoperit cu sălcii și pietriș; alte *cursuri de apă* nu mai avem. *Văile* sunt nume-

rôse și unele importante ca: valea Curu orman la apus și sud-vest, Beilicu prin mijlocul și sudul comunei amândouă deschizându-se în lacul Beilicu; cea d'a doua are ca văi adiacente, pe dreapta valea Demircea ce trece prin satul Demircea unită cu valea Voinea mare; valea Mârleanu cu adiacenta sa pe stânga valea Bac cuius ceelac prin partea nordică și răsăritenă a comunei, cea d'a doua trecând prin satul Bac cuius; în fine valea Tiuiuluk ceair prin partea nord-estică a comunei. Malurile lor de și sunt înalte nu abrupte, însă ale celor din urmă cinci sunt acoperite cu tuferișuri și păduri întinse. *Bălți* avem: Mârleanu la răsărit, care însă aparține în întregime comunei Mârleanu, și prelungirea sa sudică lacul Beilicu (80 h.a.) acoperit cu stuf și nici *insule* plutitoare în partea de răsărit a satului Beilicu.

Clima comunei este variabilă, vara puțin temperată prin apropierea Dunării și bălților, iarna însă foarte riguroasă, cu viscole, expusă fiind suflării vântului de nord-est; ploile cad în cantitate potrivită; maladiile nu cam vizitează comuna, afară de febrele palustre cauzate d'exhalațiunile nesănătoase ale bălților.

Comuna se compune din trei *catune*: *Beilicu*, reședința, așezat

în partea apusană a comunei, pe malul apusan al lacului Beilicu, la pârțile nordice ale dealului Hasanorman, între deschiderile celor două văi principale Curu orman și Beilicu; este așezat pe niște pante dulci ale dealului, cu case frumoase, bine zidite și așezate regulat pe niște uliți (15) ce se întorc în diferite sensuri. *Demircea* așezat în partea sudică a comunei, la 4 km. spre SE de reședință, în ambele maluri ale văii Demircea, la pârțile apusane ale dealului Bac cuius și cele răsăritene ale dealului Cuzgun; casele sunt mici și așezate pe două ulițe transversale, având în partea apusană viile satului. *Bac cuius* sat mic, cu casele neregulate, rău zidite așezate ici și colo; este situat în partea răsăritenă a comunei, la 6 km. spre SEE de reședință, între păduri, pe ambele maluri ale văii Bac cuius culac, la pârțile nord-vestice ale dealului Ekii iuiuc olceac, și la cele răsăritene ale dealului Bac cuius bair.

Suprafața totală a comunei este de 6399 hectare din cari 127 h. a. ocupate de vetrele celor 3 sate cu 169 case, iar restul de 6272 h. a. împărțite între locuitori, ce posedă 5933 h. a. și Stat cu proprietarii au 339 hectare.

Populațiunea totală pe 1896 este

de 268 familii cu 1068 suflete împărțită după cum urmează:

După *sex*: 531 bărbați, 537 femei.

După *stare civilă*: 575 necăsătoriți, 448 căsătoriți, 45 văduvi.

După *instrucție*: 88 știu carte, 980 nu știu.

După *cetățenie*: 1063 cetățeni români, 1 supus strein, 4 nesupuși.

După *religie*: 1068 ortodocși.

După *ocupașuni*: 380 agricultori și meseriași, 5 cărciumari, 6 diferite profesii.

După *avere*: 343 improprietăriți, 7 nelproprietăriți.

Contribuabili: 391.

Economicesce comuna stă binișor, tabloul recoltelor de pe anul 1894 și 1895 este acesta:

Griș 680 h. a. cu 6120 hl. (9 hl. de h. a.).

Orz 360 h. a. cu 3600 hl. (10 hl. de h. a.).

Ovăz 60 h. a. cu 660 hl. (11 hl. de h. a.).

Porumb 110 h. a. cu 330 hl. (3 hl. de h. a.).

Mei 99 h. a. cu 297 hl. (3 hl. de h. a.).

Fasole 28 h. a. cu 13,440 kgr. (480 kgr. de h. a.).

Fânețurile 47 h. a. cu 89,300 kgr. (1900 kgr. de h. a.).

În cea ce privește *calitatea pământului*, cele 6399 h. a. ale comunei se divid:

282 h. a. loc neproductiv, (din cari 127 h. a. vatra satului, 57 h. a. bălți, stuf, etc.; 6117 h. a. loc productiv, din care: 3508 h. a. loc cultivabil, (500 h. a. ale Statului cu proprietarii, 3008 h. a. ale locuitorilor); 400 h. a. loc necultivabil, (tot al Statului, bălți, stuf, mlăștine, etc.; 230 izlaz (al locuitorilor); 935 h. a. păduri, (din cari 900 h. a. ale locuitorilor).

Budgetul comunei constă în venitul de 4375 lei și cheltuelile sunt de 3053, rămânând deci un excedent în plus de 1322 lei; sunt și 391 contribuabili.

Căi de comunicație sunt: un drum mare ce vine de la Rasova prin Mârleanu, Beilic Oltina, apoi drumuri comunale la Oltina, Aliman, Demircea, Cuzgun.

Biserici sunt două, una în Beilic cu hr. *St. Haralambie*, a 2-a în cătunul Demirea cu hr. *S-ta Treime*, fondate de locuitori, întreținute de comună, cu câte 10 h. a. de la Stat, și ca duhovnic 1 preot, 2 paracliseri, și 1 cântăreț.

Școlă e una singură rurală mixtă cu 1 învățator și 1 învățătoare, cu 125 elevi înscriși, (60 băieți și 65 fete) din cari 80 promovăți; școlă are și 10 hectare de la Stat.

Beilicu, sat în plasa Siliștra nouă, cătunul de reședință al comunei rurale

Beilicu, sat frumos, bine aranjat, case bine zidite, pe 15 uliți ce se întretaie regulat, este *așezat* pe malul apusan al lacului Beilicu, la pârțile nordice ale d. Hasan orman, între văile Curu orman și Beilicu. Teritoriul său se *mărginește* la N. cu jud. Ialomița despărțit prin Dunăre; la E. cu com. Mârleanu și căt. Demircea, la S. cu com. urb. Cuzgun și cea rurală Caranlăc, la V. cu com. rur. Oltina. *Relieful* său e în general nu tocmai accidentat; e traversat de două văi largi. Curu orman și Beilicu. *Dealurile* cari brăzdează cătunul sunt: Tuna orman (117 m.) și Calburgina (126 m.) la N. și N.-V. Hasan orman (136 m.) la S. Demircea (126 m.) la E., sunt acoperite cu fânețe și tufșuri. *Movili* sunt puține, artificiale: pentru ele însemnău Calburgina (126 m.) la N.-V. dominând satul. Apele cari udă teritoriul sunt: Dunărea la N. pe o distanță de 4 km. formând ostrovul Talerul acoperit cu sălcii. *Viș* avem Curu orman la V. și S.-V., Beilicu la E. și adiacentele sale valea Demircea unită cu valea Voinea mare pe la răsărit; *ca bălți* avem: Mârleanu la E., a com. Mârleanu, și Beilicu tot la E. (80 km.) acoperit cu stuf.

Clima e riguroasă, frigurile o hântuie rare ori.

Intinderea totală e de 4563 hect. din cari 140 h. a. ocupate de vatra și grădinile satului.

Populașunea este de 350 familii cu 1068 suflete, ocupându-se cu agricultura.

Beilic ceair, acest nume îl poartă pârșul Almalău, care udă partea apusană a plășii Siliștra nouă și pe cea centrală și răsăriteană a comunei Almalău; și se întinde de la satul Almalău până la confluența sa cu pârșul Pampur Ghiolgiu-ceair. Malurile sale sunt înalte și râpșe; jumătatea apusană este acoperită și cu nisip; malul sudic este acoperit cu vii frumoșe. Ea este închisă între dealurile Trâncovița și Sari meșea bair; printr'ea merge și drumul comunal ce duce de la Almalău la Esekioi și iezorul Gârșita.

Beilic ceair, vale însemnată în plasa Siliștra nouă, pe teritoriul comunelor rurale Beilicu, de la care și-a luat și numele, Caraulăc și Ghiuvegea, se desface din pantele sud estice ale dealului Mezariăc bair, din apropiere de satul Ghiuvegea, se îndreptă mai înteu spre miadă-nopșe până dă de ca ea judeșiană ce duce de la Ostrov la Cuzgun, de aci inclina puțin spre răsărit până lângă satul Beilicu, de unde o ia spre nord est spre a se

deschide în lacul Mârleanu, în partea sud vestică, numită lacul Beilicu; are o direcțiune generală de la sud vest spre nord est, brăsdéză partea centrală a plășei și a comunei Beilicu, pe cea nordică a comunei Ghiuvegea și pe cea apusană a comunei Caranlăc. Dealurile între care e cuprins teritoriul brăzdat de această vale și adia, centele sale sunt: Calburgina-Ciacal, Merchéz, Cășla, la apus, Mezarlic bair, la sud, Ciatal ormán și Hasan oman la răsărit; ea are o lungime de 15 klm. Malurile sale sunt în general jöse și acoperite cu livezi și fânețe. Văile adiacente ale sale sunt: valea Cășla punar unită cu valea lui Ghenciu, iar pe drépta mai multe văi fără vre-o însemnătate. Este tăiată de două drumuri comunale ce duc de la Ghiuvegea la Beilic, cum vedem ea servește pentru o ușoră comunicație între comunele ce depind de basinalul său.

Bekir aga bair, deal în plasa Medjidie, comuna urbană Cernavoda; în partea apusană a plășei și răsăritenă a comunei, se desface din dealul Oba bair, cu o direcție spre sud până în balta și valea Cara su, e de natură stâncosă, are 114 m. în vârful Cilibikioi, este acoperit cu semănături; pe la pölele

sudice trece calea terată Cernavoda-Constanța și e tăiat de drumul județian Cernavoda-Medjidie.

Bekir aga cula, vale mică în plasa Medjidie, comuna Tortonian, cătunul Cilibikioi, vine din dealul Oba bair, sub numele de Oba culac, merge printre dealurile Bekir aga bair la apus pe drépta și Cioccurak bair spre stânga, și se deschide în valea Cara su, lângă stația Mircea-Vodă, e tăiată de drumul Cernavoda-Medjidie.

Bekir aga gilcazar, vale mică în plasa Medjidie, comuna urbană Cernavoda. Vine din dealul Bekir cuga bair, se îndrăpă spre apus pe la pölele sudice ale dealului Turcului, prin interiorul comunei se unesc cu valea Turcului și formează valea Cișmelii, ce se deschide în balta Cara su.

Bekter, sat în plasa Mangalia, cătunul comunei rurale Cazil murap, *situat* în partea apusană a plășei și a comunei, la 7 klm. spre nord vest de cătunul de rezedință, pe valea Borungea, la locul de întâlnire al acesteia cu valea Baș punar și la pölele nordice ale dealului Baș punar.

Are o suprafață de 520 hectare din care 12 hectare ocupate de

vatra satului cu 53 case, iar populația este de 60 familii cu 227 suflete. ocupându-se în special cu agricultura.

Belciugata, lac mic de puțină importanță în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei rurale Ciobanul *situat* în partea apusană a plășei și cea nordică a comunei, nu de parte de malul Dunării de care a fost făcut negreșit, într'una din marile revărsări de odinioară ale fluviului într'un câmp întins acoperit cu iarbă. Are o întindere de 25 hectare, cu o formă curioasă ce seamănă cu a unui ciocan și nicovală unite prin cozile lor; produce förte puțin pesce și de calitate mediocră și care se consumă în localitate.

Bezliki sirtii, deal în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunei rurale Almalii, se desface din dealurile Bulgariei orientale, intră în Constanța pe la miadă-și de pârul Pampur Ghiolgiu, pe lângă pikelul No. 8; se îndrăpă spre răsărit într'o direcție generală de la S-V spre N-E, printre pârul Pampur ghiolgiu și valea Curucanara, brăsdéaza partea apusană a plășei și cea sudică a comunei, are o înălțime de 114 m. taie drumul Almalii-Esekioi și Ostrov-Esechioi;

face ripos malul ezerului Gârlița, lângă care se sfârșește: e acoperit de tufărișuri și pășuni.

Beorlegic tepe, movilă înaltă în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei rurale Calfa, pe muchia dealului Turbencea bair, în partea răsăritenă a plășii și a comunei, aproape de hotarul județului; are 318 m. și este acoperită cu verdéță.

Berbotași orman, pădure în întindere de vre-o 180 hectare, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul atât românesc cât și cel bulgăresc al comunei rurale Garvan; în partea de miadă-și a plășii și a comunei se întinde pe ramificațiile orientale ale dealului Garvan-bair, printre văile Culac punar ceair și Cara culac; este străbătută de un drum comunal Küciuc Kainargi-Cranova; esențele principale, fag, earpen și tufăriș.

Bertești, vale în plasa Hârșova pe teritoriul comunei Daeni, pleacă din partea de răsărit a dealului Stanciu și se îndrăpă spre apus printre dealurile Viilor la N. și dealul Gârlicului la sud, brăzdând partea vestică a plășei și pe cea sudică a comunei Daeni și cea nordică a comunei Gârlicii făcând

hotar între aceste două comune. Ea sfârșește în Privalu Bâroiu la 1 1/2 km. spre nord de comuna Gârlicî. Malurile sale sunt în general cam joase, este tăiată de calea județeană Gârlicî-Dăeni.

Beșoul, sat în plasa Medjidia, cătunul comunei rurale Corabaci; situat în partea meridională a plășii și a comunei, la 2 1/2 km. mai spre sud-est de cătunul de reședință, Carabacă. Este așezat pe valea Cultimes ceair, tocmai la începutul ei și este închis la nord-vest de dealul Sârți curu bair, la nord est de dealul Caula oba și la sud de dealul Caula bair.

Suprafața sa este de 1,450 hectare, dintre care 15 hectare sunt ocupate de grădini și de vatra satului. Populațiunea compusă mai numai din Turci este de 36 familii cu 173 suflete, ocupându-se în special cu agricultura. Pământul produce tot felul de cereale dar mai ales ovăz, mei și secară. Casele mici, nu tocmai îngrijite sunt așezate foarte regulat, formând mai multe străzi drepte. Drumuri comunale vin de la satele învecinate ca Cangagi, Kazil Murad, Merdevenli Punar, Ciobanisa și Copadin.

Beșoul dere, vale în plasa Constanța, pe teritoriul comunei rurale

Copadin situată în partea apusană a comunei, se desface din ultimile ramificațiuni sudice ale dealului Copadinu și anume din dreptul satului Copadin, se îndreaptă spre miază și având o direcțiune mai mult de la nord la sud, merge paralel și pe la apusul dealului Arabi Alciala se unesc cu valea Arabi Alciala și formează valea Alceak Alcea. Prin mijlocul ei merge drumul comunal Beșoul-Copadin.

Bentului valea, vale de mică însemnătate în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei rurale Ciobanul, în partea apusană a plășii și cea sud-estică a comunei; este formată din văile Cășla, și plăcâ din pôlele apusane ale dealului Cardi cășla și val a Bălăcénului ce vine din pôlele vestice ale dealului Muslu; cea dintâi trece prin satul Cadi cășla, și unindu-se, merg printre dealurile Cadi cășla la răsărit și Caraula la apus, taie drumul județean Măcin-Hârșova și se deschide în lacul Hazarlic ghiol în parte sudică a lui.

Bilarlar, deal în plasa Constanța, comuna Carol I, cătunul Dorobanțul (sau Bilarlar), situat în partea sud-vestică a plășii și cea apusană a comunei; coprinți între văile

Buiuculac dere, la apus și Buiuculac dere la răsărit, are 115 m. dominând satul Dorobanțul așezat la pôlele-estice; acoperit cu semănături și fânețe.

Bilarlar, alt deal în plasa Medjidie comuna Tortoman, cătunul Derekiol situat în partea nord-estică a plășii și cea nordică a comunei întinzându-se printre văile Tortoman la apus și Derekiol la răsărit, are 108 m. în vârful Derekiol, dominând satul Derekiol, văile de mai sus, drumul Dorobanțul-Derekiol; acoperit cu fânețe.

Bilarlar, vechia numire a cătunului Dorobanțul din comuna Carol I (vechiul Danakioi).

Bilarlar, movilă înaltă de 129 m. pe hotarul dintre plășile Medgidie și Constanța pe muchia dealului Tusla bair, la 5 km., spre vest de cătunul Bilarlar al comunei Danakioi, dominând valea Sali bei dere, drumul Dorobanțul-Talașman; acoperit cu verdeață.

Bilarlar bair, deal însemnat în partea nordică a plășii Constanța și cea sudică a comunei Pazarli, întinzându-se de la vest spre est printre valea Esther la nord și confluențele văii Carasu sau Med-

gidie la miază și (anume văile Tasliick dere, Mangalie dere, valea Lungă, etc., ce plăcâ din pôlele sale meridionale, are ca vârfuri *Gelingec tepe* (189 m.) *Bilarlar tepesi* (176 m.) *Ester cara tepe* (177 m.); dominând văile de mai sus, satele Pazarli, Ghelingec și Ester, drumul Hârșova-Caramurat; de natură stâncosă, acoperit cu semănături și fânețe.

Bilarlar tepesi, unul din vârfurile dealului de mai sus, plasa Constanța comuna Pazarli; așezat cam în mijlocul culmei, are 176 m., înălțime, dominând satul Pazarli; acoperit cu fânețe și pășuni.

Bira-bașu, ostrov sau insulă de mică însemnătate în Dunăre, plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Satu-nou, situat în partea nordică a plășii și a comunei, apropiat mai mult de țărmul Ialomițean de cât de cel dobrogean, are 2 klm. lungime, 400 m. lățime, o întindere generală de 415 hectare; brațul despărțitor al Dobrogei; are 450 m. lățime, 16 m. adâncime, bun pentru navigație; insula e acoperită cu sălcii și richiță.

Boazgic I, ostrov pe Dunăre în plasa Hârșova, comuna Topalu și ține de cătunul Boazgicu în fața

căruia se află; are o lungime de $1\frac{1}{2}$ k. cu o formă de triunghi; este situată în partea sudică a plășei și sud-vestică a comunei și vestică a cătunului, este totă acoperită cu păduri de sălcit și din această cauză este și nelocuită, în apropierea ei este:

Boazgic II, ostrov pe Dunăre în plasa Hârșova, comuna Topalu și în fața cătunului Boazgic de unde și-a luat și numele; este puțin mai mic de cât precedentul având o lungime de aproape un km., și forma unei lentile biconvexe; este acoperit peste tot cu stufiguri și păduri de sălcii; este nelocuit.

Büiuk dere, (valea mare pe românește), vale în partea apusană a plășii Constanța și a comunei Carol I, se desface din dealul Bilarlar bair, se îndreaptă spre miază-și, cu o direcție de la N.-E. spre S.-V. printre dealurile Bilarlar pe dreapta, și Paspala bair pe stânga, trece prin satul Bilarlar (sau Dorobanțul) și se unește după un drum de 7 km. cu valea Tuzlaiub dere spre a forma valea Tortoman.

Büiuk dere, o altă vale, sau mai bine zis, un alt nume al văii Vaivasin dere, ce străduiește partea sudică a plășei Medjidia și pe cea nordică a

comunei Bülbül; se găsește *situată* între dealurile Vaivasin bair la N. și Odagi bair la S. și e tăiată de drumul direct Medjidia-Copadin.

Büiuk dere, un alt nume al văii Enghez din partea nord-vestică a plășii Mangalia, și cea sudică a comunei Enghez, nume pe care-l poartă între satele Erebeiler și Büiuk Enghez, este copriusă între dealurile Enghez la răsărit și Dikili tași, la apus; prin ea merge drumul Enghez Erebeiler.

Büiuk iuiuk, movilă însemnată în partea nordică a plășii Constanța și cea centrală a comunei Caraharman, pe muchia dealului Gargalic, la $3\frac{1}{2}$ km. spre S.-E. de cătunul Peletlia; are 102 m. înălțime, dominând părțile și satul Peletlia, și drumul Peletlia Caraharman e acoperită cu verdete.

Büiuk mezarlic bair, deal în partea meridională a plășei Medjidia și cea răsăriteană a comunei Cocargea; se desface din dealul Arta burum bair, se întinde spre miadă-nöpte, într-o direcție generală de la S.-E. spre N.-V. printre văile Curt culac la răsărit, Diordingi orman la miadă-nöpte, la ceair la apus; are 109 m. dominând satul Cocargea, văile de mai sus; este tăiat de o mul-

țime de drumuri, acoperit cu finețe și semănături, iar la pölele lui se află un mare cimitir turcesc de unde e și numele său.

Büiuk orman culac, vale în partea sudică a plășei Silistra nouă și cea răsăriteană a comunei Regep cuius, se desface din pölele apusane ale dealului Sinir iol bair, și mergând printre acest deal la N. și Uzun bair la S. se dirige spre apus, numai prin păduri și se deschide în valea Calagıt Regep cuius.

Büiuk ossenbei tepe, vîrf de deal important în partea răsăriteană a plășii Hârșova și a comunei Calfa; pe muchia dealului Sulugeak bair, la 2 km. spre S.-E. de satul Calfa; are 243 m. și domină prin înălțimea sa satul Calfa, părțile Topolog, valea Sulugeac dere, și drumul Calfa-Dulgeru; la pölele sale sud-estice se ved și așă ruinele satului Ossen bei așă Siliste.

Bülbül buiuk bair, deal în partea sudică a plășii Medjidia, și în cea centrală a comunei Bülbül; se desface din dealul Kuluk bair, se întinde spre apus, într-o direcție generală de la N.-E. spre S.-V. printre șirul Şulmek patlagan la apus și valea Ebekioi ceair la răsărit, are

142 m. dominând satul Bülbül mare, așădat la pölele răsăritene; este acoperit cu finețe și semănături.

Bülbül kuciuk bair, alt deal tot în partea sudică a plășii Medjidie, și a comunei Bülbül, se desface din dealul Bülbül büiuk, se întinde spre miadă-și, într-o direcție generală de la S.-E. spre sud-vest, printre văile Nalcıac dere la apus, și Ébekioi și Ciobanu la răsărit; are 137 m., dominând satul Bülbül kuciuc așădat la pölele sale nordice; e acoperit cu semănături.

Bülbül kuciuk, vîrf al dealului precedent, înalt de 137 m., la 1 km. spre S. de satul cu același nume, pe care îl domină, este acoperit cu verdeață.

Bülbül, comună rurală importantă, din județul Constanța, plasa Medjidie; *situată* în partea centrală a județului la 36 km. spre S.-V. de orașul Constanța, capitala districtului, și în cea meridională a plășii la 16 km. spre S.-E. de orașelul Medjidia, reședința ei, într-o vale ca o pîlnie, dintre *dealurile* Culac bair și Bülbül bair.

Se *mărginește* la miadă-nöpte cu com. Alacapu și Medjidia (orașul); la miadă-și cu com. Osmancea (pl. Mangalia); la E. cu com. Mur-

fatlar (pl. Constanța) și Osmanfacă (pl. Mangalia); la V. cu com. Mamut cuius și Copădin (pl. Constanța).

Relieful solului e în general destul de accidentat de culmile: Medjidia la miață-nopțe și Bülbul la miață-dî. Principalele dealuri cari brăzdază comuna sunt: Medjidia (111 m.) la N., dealul Tabia franțuzescă (111 m.) la N.-V.; dealul Odagi bair (127 m.) la N.-V.; dealurile Bei aslan bair I, Bei aslan bair II (127 m.) la V., dealul Bair bülbul küciuc (130 m.) la S.-V.; dealul Ciobanișa bair, la S., Mangalia culac bair la E., Küciuc murfat (89 m.), Cara acic bair (112 m.) și Endec carakioi (121 m.) la N.-E.; apoi prin interiorul comunei (căci acestea au fost pe la hotarul ei) avem dealurile: Carakioi bair (127 m.), Şeit iurtluk murfat (129 m.), Orcen mezarlâc (133 m.), Orcen bair, Sulmec patlagan, küciuc Bülbul bair și Buluk bair. Aceste dealuri sunt acoperite, cari cu finețe, cari cu semănături, iar din distanță în distanță numeroase *mobile* artificiale, printre cari deosebim: Endec carakioi (112 m.) la N.-V., Cara acic alcea (111 m.) la N., Ciatal tepe (127 m.) la N.-V., Idres Kermes (127 m.), Küciuc bülbul nord (127 m.) la V., Kiuciuc bülbul sud

139 m. la S.-V. Curt baba iuk (93 m.), Endec tepe (132 m.), Cara tepe (131 m.), prin mijloc și spre răsărit.

Hidrografia e reprezentată prin nisce văi reci, având apă numai în timpul primăverii, și atunci prea puțină, principalele sunt: Biringi Medgidia dere și Ikingi Medgidia dere la N.-V.; Büiuk dere, Scid curt culac, Odagi culac și Bei aslan Culac Dantlar la apus; Ciobanișa dere la S.; Sarapci dere unită cu Ebekioi ceair la S.-E.; Cara suluk dere și Serpla culac (adiacente ale văiei Carasu) la N.-E.

Clima este în general cea a platoului dobrogean, cu veri căldurose și ierni frigurose fiind expusă vântului dominant de N.-E., ploii sunt puține, totuși climatul e relativ sănătos, maladiile vizitând'o rar.

Căminele cari o compun sunt patru: 1) *Bülbul büiuc*, reședința spre S.-E., pe platoul lui Cular bair și Büiuiuk bülbul bair; 2) *Bülbul küciuc*, spre apus, la 3 km. spre S.-V. de reședință între dealurile Orcean bair la N.-V. și Bair bülbul küciuc la S.-E. 3) *Murfat küciuc* (sau Turc Murfat) spre N.; la 5 km. spre N. de reședință, pe valea Cara subecdea, între dealurile Küciuc Murfat și Endec carakioi; 4) *Endec cara kioi* în partea nordică a co-

munei, la 7 km. spre N.-V. de reședință, pe un cot al dealului Carakioi bair.

Suprafața sa este de 123 km. pătrați sau 12.348 hectare, din cari: 75 hectare ocupate de vatra satului cu 237 case, iar restul împărțit între locuitori având 8863 hectare, și statul cu proprietarii, posedând 3410 hectare.

Populațiunea comunei este de 331 familii cu 1.458 suflete, împărțită după cum urmează:

După sex: 783 bărbați, 675 femei. Total 1458.

După stare civilă: 803 necăsătorii, 604 căsătorii, 50 văduvi. Total 1.458.

După instrucție: 52 sciți carte, 1.406 nu sciți. Total 1.458.

După protecție: 1.419 cetățeni români, 39 supuși străini. Total 1.458.

După religie: 434 creștini ortodoxi, 1.024 mahometani. Total 1.458.

După ocupațiuni: 287 agricultori, 4 comercianți, 29 alte profesii. Total 320.

După avere: 620 improproprietați, 10 neimproprietați. Total 720.

Contribuabilii 320.

Cum vedem majoritatea populațiune este compusă din turci și tătari, apoi bulgari și în urmă români.

Economicesce, comuna stă bine.

Diț. geogr. Jud. Constanța.

Din cele 12.348 ha. întinderea comunei.

75 ha. teren neproductiv (vetrele satelor).

12.273 ha. teren productiv, din care, după calitatea pământului avem:

7.034 ha. loc cultivabil, (din cari: 5814 al locuitorilor, 1.190 al Statului cu proprietarii).

4.926 ha. loc necultivabil, (din cari: 2.736 al locuitorilor, 1.220 al Statului cu proprietarii).

313 ha. izlaz, (tot al locuitorilor).

Iar în cea ce privește semănăturile pe anii 1895—96 avem tabloul următor:

Griș	807 ha. cu 11.298 hl. (¹¹ / ₁),
secară	275 » » 4.400 » (¹⁶ / ₁),
orz	1.437 » » 28.740 » (²⁰ / ₁),
ovăz	91 » » 1.274 » (¹⁴ / ₁),
rapiță	66 » » 792 » (¹² / ₁),
porumb	891 » » 2.973 » (⁹ / ₁),
mei	537 » » 1.074 » (² / ₁),

fânețe naturale și artificiale 783 ha. cu 47.810 kgr., 700 kgr. de 1 ha.

Ocupațiunile locuitorilor sunt: *agricultura*, fiind în comună 287 plugari cari au 347 pluguri (127 cu boi, 10 cu cai), 1 mașină de treerat cu aburi, 1 mașină de semănat, 9 mașini de secerat, 6 mașini de bătut porumb, 113 grape de fier, 221 care și căruțe (24 cu boi, 197 cu cai), 3 mașini de vânturat,

1 de cosit; mai sunt 109 puțuri (106 prin sate, 3 pe câmp.

Crașterea vitelor, comuna având 13.264 capete, din cari: 571 cai, 1.308 boi, 5 bivoli, 16 măgari, 11.297 oi, 31 capre, 32 porci.

Industria e cea mai casnică, mai sunt 2 mori de vânt. Comerțul e activ, se face prin gara Murfatlar la 14 km. spre N.-E., și constă în import de mașini agricole, manufacturi, băuturi spiritose și în export de cereale, vite: (boi, oi) lână cu produsele ei, brânzeturi, etc.

Budgetul constă în venituri de 6.230 lei cheltueli de 3.590 lei, cu un excedent de 2.640 lei, sunt și 320 contribuabili.

Căi de comunicație sunt: drumul județean Mangalia-Medjidia trecând prin satele Bülbul büük și Endec carachioi, apoi drumuri vicinale spre satele Cobadin, Osmanfacă, Osmancea direct, Murfatlar, Alacapo, Cokirlent, Mamut cuius, Agemler, etc., unind și cătunele între ele.

Biserici.—În comună nu e biserică creștină, și ar trebui înființată fiind că numărul creștinilor crește mereu; sunt însă 7 geamit cu 7 hogi, 4 în cătunul Bülbul mic, și câte una în cele-l'alte cătune.

Școlă este una singură mixtă rurală în cătunul Bülbul mic cu 10 ha., cu 1 învățător, 28 elevi în-

scriși (17 băieți și 11 fete), 15 promovați în 1895--96; mai sunt 6 școli musulmane pe lângă geamit, 3 în cătunul Bülbul mic și câte una în cele-l'alte cătune.

La 2 km. spre nord-vest Küciuc bülbul sunt ruinele unui sat Roșian, distrus de mult; la Nord, pe lângă satul Endec carakioi trece și valul mic de pământ, anterior celui făcut de Traian (a se vedea la descrierea județului).

Boazgic saū Boaşcic, sat în plasa Hârșova, cătunul com. Topal;—este așezat în partea sudică a plășii și cea sud-estică a comunei, la 10 km. spre S.-E. de reședință, Topal.

Teritoriul său se mărginește la N. cu cătunul de reședință Topal; la E. cu cătunul Capugi (al com. Siriu) și cu căt. Baltăgești și Tașpunar (ale com. Tașpunar, plasa Megidie); la S. cu com. Seimenii mari, și la V. cu jud. Ialomita despărțit prin Dunăre.

Relieful său este în general accidentat de prelungirile vestice ale dealurilor Zavol bair (126 m.) și Pănar bair (116 m.) aflatore pe hotarul de est; și de prelungirile nordice ale dealului la movila Grecului (96 m.), de la hotarul de S. ele sunt acoperite cu semănături și fânețe.

Movili sunt numeroase, între cari

avem: Kergheligi iuk (116 m.) și Boazgic tepe (46 m.) la S.-E., ele sunt artificiale și acoperite cu verdeta.

Apele cari udă teritoriul său sunt: Dunărea la apus, formând 3 ostrôve: Boazgicu mare, mic și Calakioi acoperite cu sălcii; pârîul Boazgic dere prin centra și pe la S. de cătun, se varsă în Dunăre, lângă sat ce se găsește în fața ostrôvelor cu același nume și pe malul drept al Dunării.

Ca *vâl* avem: Calakioi, Canara și Zavolul la N., valea mare la S. pe hotar.

Clima est rigurosă dar în general sănătoasă.

Intinderea totală de 3756 hectare, din cari 115 ha. ocupate de vatra și grădinile satului.

Populațiunea este de 180 familii 667 suflete, a căror ocupațiune principală este agricultura.

Boazgic bair, deal în plasa Hârșova, comuna Topal, cătunul Boazgic; în partea apusană a plășii și sudică a comunit, se desface din dealul Zavol bair, se întinde într'o direcție de la N.-E. spre S.-V. printre văile Zavolu și Boazgic dere și Dunăre, făcându-i malul înalt și cam stâncos; are 89 m., domină văile de mai sus, satul Boazgic, așezat la pôlele sud-vestice ale lui, drumul Bâl-

tăgești-Boazgic; acoperit cu fînețe și semănături.

Boazgic dere, vale și pârîu însemnat în județul Constanța, plășile Hârșova și Megidie, teritoriul comunelor Sirin și Topal, (pl. Hârșova) și Tașpunar (pl. Megidie); este format din unirea a două văi Uzunca și Satskioi, cea d'întăiu plecând din pôlele sudice ale dealului Capugi, cea d'a doua din pôlele sud-vestice ale dealului Înșiratele, trecând și prin satele Satskioi turc și român; se unesc ceva mai jos de cel din urmă, și îndreptându-se spre miadă-și, într'o direcție generală de la N.-E. spre S.-V., trece prin satul Bălțăgești, unde primesce pe stânga pârîul Saragea dere, (ce trece prin satul Saragea), ia numele de Boazgic, și după un curs de aproape 20 km. se varsă în Dunăre, lângă satul Boazgic, de la cari a luat și numele. El are apă mai în tot timpul anului, din cauza malurilor sale înalte și rîpöse, cari adăpostesc apa de căldurile cele mari ale verei, și apoi ploile nu sunt tocmai rari prin aceste locuri.

Dealurile printre cari curge sunt: Erkesek, Zavol și Boazgic la apus, Înșiratele, Hoși tepé, Pănar tepe și movila Grecului, la răsărit și miadă-și; prin valea sa merge drumul Satskioi-Bălțăgești-Boazgic-Terzikioi.

Boazgic tepessi, vârf de deal al culmei movila Grecului, 48 m. înălțime, pe hotarul dintre plășile Hârșova și Medgidie, la 4 km. spre S.-E. de satul Boazgic, dominând văile: Mare, Boazgic și satul Boazgic; este acoperit cu pășune.

Bone Sirtî, deal în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Esekioi, se desface din dealul Hagi durac sirtî, ceva mai sus de satul Esekioi, ce e așezat la pôlele lui sudice, se întinde spre răsărit printre văile Kiuciuc kessen ceair și Esekioi dere, cu o direcțiune generală de la S.-V. spre N.-E. brăzdând partea apusană a plășii și cea nordică a comunei, ramificațiile lui nordice se termină pe malul sudic al lacului Gârlița făcându-l înalt și răpos; are o înălțime de 112 m. dominând satul și valea Esekioi, este acoperit cu câte-va păduri, tuferișuri și puține vii ale satului Esekioi, pe muchia lui merge și drumul județen Almalău-Gârlița.

Borongea, movilă însemnată în plasa Medgidia, pe teritoriul comunei Kioseler și anume pe acela al cătunului Borongea de unde și-a luat și numele; face parte din dealul Međarlic, Borongea bair al cărui vârf culminant este, având o înălțime de 164 metri; prin înălțimea

sa domină toate dealurile care sunt împrejur și anume: Muuzarliki bair, Munzuarliki alceak, Curu giugiuc bair, Međarlic Borongea bair precum și satul Borongea care se află la o depărtare de 2 $\frac{1}{2}$ km. de movilă; pe la sudul movilei trece drumul de la Copadin la Ghiol Punar.

Borongea, vale însemnată din județul Constanța, plășile Mangalia, Megidia și Silistra nouă pe care le desparte; este una din principalele ramuri ce formeză valea Urluia. Se desface sub numele de valea Sănăr dere din pôlele vestice ale dealului Meragi bair, se îndreaptă spre apus, având o direcție generală de la E. spre V., mai are și următoarele numiri Amzacea dere, Cealic cum ceair, Agemler, Sofular, Cultimes și în fine Borongea; ea trece prin o mulțime de sate, 14 la număr, cari sunt așezate când pe maluri, când în vale, acestea sunt: Edilkioi, Osmancea, Ciobanisa, Agemler, Sofular, Merdeveuli punar, Beşoul, Caugagi, Carabaia, Kertic punar, Terzivieli, Bekter, Kioseler și în fine Borongea, la 5 km. spre E. se unește cu valea Demircea pentru a formă împreună valea Urluia. *Văile* adiacente ale sale sunt: Paşa conac dere, Canara dere, Kioreni, Arabi alceala,

Colceac alcea, pe drépta; Kivan alceac, Cadmulcr alceac, Búuk Enghez, Carasuluk, Kúicine Enghez, Musur cuiuk, Mangaci ceair unită cu Culac ceair, Merdeven ceair, Cazil murad ceair, Bas panar (sau Afghimea) și Crúic ceair pe stânga. Totalitatea acestor văi ocupă o întindere de 48.000 hectare din partea sudică a județului cu teritoriul comunelor: Edilkioi, Osmancea, Agemler, Enghez, Cavaclar, Cazil murad (pl. Mangalia), Carabaia, Kioseler (plasa Megidia), Bairam dede, Hairankioi (plasa Silistra-nouă).

Bozlutac iuk, movilă în partea răsăritenă a plășii Constanța și cea sudică a comunei Tekirghiol, pe muchia dealului Agiea, cu o înălțime de 48 m., dominând satul Tekirghiol, lângă care se află valea Iuntacan dere și drumul județen Constanța-Mangalia; este acoperită cu verdéță.

Buazuluț-Gura, locul unde gârla Balta-mare, o comunicațiune sudică a lacului Sinoc cu Marea, se deschide în Mare, la 5 km. spre S.-E. de satul Caraharman, plasa Constanța.

Bugeacul, deal de mică importanță în plasa Silistra nouă, pe terito-

riul comunei rurale Bugeacul, de la care și-a luat și numele; se desface din dealul Iapce bair, se întinde spre răsărit, având o direcțiune generală de la S.-V. spre N.-E.; și brăzdând partea nordică a plășii și pe cea nord-vestică a comunei; prelungirile sale nordice se sfârșesc în Dunăre brusc, făcându-i malul drept, înalt și răpos; cele sudice fac malul iezerului Gârlița înalt și stâncos; la pôlele sud-estice este așezat și satul Bugeacul; are o înălțime de 79 m. dominând satul Bugeacul, Dunărea, și drumurile comunale ce duc de la Bugeac la Ostrov și Almalău; e acoperit cu semănături și viile locuitorilor din Bugeac.

Bugeacul, vale neînsemnată în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunei rurale Bugeacul, de la care și-a luat și numele; plécă din pantele răsăritene ale dealului Cărămădiș, se îndreaptă spre răsărit printre dealurile Iapce bair și Bugeacul la N. și Cărămădiș la V. și S. brăzdând partea nordică a plășii și pe cea vestică a comunei; ea se sfârșesc în ezerul Gârlița la 1 $\frac{1}{2}$ km. spre apus de satul Bugeacul; malurile sale sunt în general joșe, dar aproape de vărsarea sa, sunt înalte și stâncose;

apă are numai când plouă ; este tăiată de drumul comunal Almalii-Bugeacu.

Bugeacu, comună rurală în plasa Siliștra nouă, din județul Constanța.

Este *așezată* în partea apusană a județului la 118 klm. spre V. de orașul Constanța capitala districtului, și în cea nord-vestică a plășii la 6 klm. spre E. de orașelul Ostrov, reședința plășii. Comune învecinate cu ea sunt : Almalii la 6 klm. spre S.-V., Gârlița la 5 klm. spre S.-E., Caluia la 7 klm. spre E., Esekioi la 10 klm. spre S.

Hotarul amănunțit al acestei comune este următorul : Plecând de pe malul Dunării, din dreptul ostrovului Tilchia, la pôlele dealului Bugeacu, și anume la o egală distanță de (2 klm.) de Ostrov și Bugeac, hotarul se îndreaptă spre miadă-și, urcă și coborâ dealul Bugeacu, taie șoseaua comunală Ostrov - Bugeacu, străbate valea Bugeacu, și urcă dealul pietros al Cărâmidii ; de aci se dirije spre răsărit, coborâ dealul de mai sus, pe malul ezerului Gârlița, taie acest ezer până în dreptul satului Gârlița, de aci o ia spre N.-E. pâna în fața gurii văii Cuiu iuk ului, de unde se

îndreaptă spre vest, ajunge pe malul lacului, la locul unde începe scurgerea sa în Dunăre prin gârla Derwent, urmază malul drept al acestei gârle, în direcțiune de la S.-V. spre N.-E., până la locul unde se varsă în Dunăre la punctul numit Derwent ; de aci se îndreaptă spre apus pe malul Dunării, pe la pôlele septentrionale ale dealului Bugeacu, pe la nord de satul Bugeacu, și la 2 klm. spre vest de sat, ajungem la locul de unde am plecat. Forma lui este aceea a unui dreptunghi neregulat ; lungimea lui este de 18 klm. iar întinderea totală e de 1.712 pogone sau 817 hectare sau 8 klm p.

Se *mărginesc* la miadă-nöpte cu comunele rurale Tonea și Roseti (din județul Ialomița), despărțindu-se prin fluviul Dunărea ; la răsărit și la miadă-și cu comuna rurală Gârlița, separată fiind prin ezerul Gârlița și gârla Derwent, iar la vest cu comuna rurală Almalii de care o desparte dealul Cărâmidii și cu comuna urbană Ostrov, despărțindu-o dealul Cărâmidii și dealul Bugeacu.

Relieful solului e în general acidentat, afară de o mică parte spre răsărit, un șes copriș între Dunăre, ezerul Gârlița și gârla Derwent, acoperit cu iarbă. Culmea *dealurilor* Ostrovului o brăzdează

în partea apusană și centrală și anume cele două ramuri ale sale : dealul Bugeacului (75 m.) la N. și N.-V., dealungul malului dunărean ; dealul Cărâmidii la S. și S.-V. de natură pietrosă (77 m.) ambele dominând satul Bugeacu, sunt acoperite cu fânețe și câte-va *vit.* *Movilele* sunt în număr de șese, naturale, fără importanță și acoperite cu verdetă.

Cursurile de apă, cari udă comuna sunt : Dunărea la miadă-nöpte, pe o distanță de 6 kilometri ; malurile sale sunt în general înalte și răpöse din pricina ondulațiunilor nordice și nord-estice ale dealului Bugeacu, care se termină aproape brusc într'însa. Gârla Derwent ce servă de scurgere ezerului Gârlița în Dunăre ; însă când apele fluviului sunt mari, servă ca scurgere ale unei părți din apa Dunării în ezerul Gârlița, deci ca alimentativ, are 3 km. și-i servă și ca hotar estic spre comuna Gârlița — *Văi* sunt puține, principala este valea Bugeacului ce vine de pe teritoriul comunei urbane Ostrov din dealul Cărâmidii, o brăzdează în partea sud-vestică, deschizându-se în ezerul Gârlița. *Bălți* avem ezerul Gârlița (600 hectare, din cari 120 ha. aparțin numai comunei Bugeacu ; la S. și S.-E. ; au malurile la S.-V.

înalte și stâncöse din cauza ramificațiilor răsăritene ale delului Cărâmidii, are pește bun, ce se consumă și se și exportă de locuitori în diferite părți, însă venitul aparține statului.

Clima comunei este foarte schimbăciösă, cu văi calde puțin temperate de fluviul Dunărei și ezerul Gârlița, ierni frigurose și viscolöse, fiind în fața vântului dominant de N.-E. ce suflă cu putere ; ploile cad în cantitate potrivită ; maladii însă puține, frigurile și disenteria o bântue din când în când.

Cătuțele cari o formăză se reduc la unul singur, Bugeacu reședința, așezat în partea centrală a comunei, la pôlele răsăritene ale dealului Bugeacu, pe un șes ce se ridică treptat de la malul ezerului Gârlița spre miadă-nöpte ; la 200 m. spre nord de ezer ; la 600 m. departe spre vest de gârla Derwent și la 1 km. spre sud de Dunăre ; satul are o formă lunguiață, casele frumoșe, bine zidite, așezate pe o lungime de 1 km. deoparte și de alta a unei ulii principale ; la apus sunt și vre-o câte-va hectare de vii.

Suprafața totală a comunei e de 817 hectare din cari 65 ha. vatra satului cu 79 case, restul de 752 ha. aparține tot locuitorilor.

Populațiunea totală pe anul 1896 este de 107 familii, cu 446 suflete, împărțită ast-tel:

După sex: 225 bărbați și 221 femei.

După stare civilă: 242 necăsătoriți, 188 căsătoriți și 16 văduvi.

După instrucție: 75 știu carte și 371 nu știu.

După cetățenie: 446 cetățeni români.

După religie: 446 ortodoksi.

După ocupație: 87 agricultori și meseriași și 3 cărciumari, total 90.

79 contribuabili.

După avere: improprietăriți 87, neimproprietăriți 15, total 102.

Economiceste comuna nu stă tocmai bine; recoltele din 1894—95 sunt:

Grâu 190 ha. cu 1710 hl. (9 hl. de ha).

Orz 40 ha. cu 320 hl. (8 hl. de ha).

Porumb 91 ha. cu 459 hl. (9 hl. de ha).

Fasole 3 ha cu 1200 kgr (400 kgr. de ha).

În ceea ce privește calitatea pământului, cele 817 ha. ale comunei se divid ast-fel:

265 ha. teren neproductiv, (65 ha. vatra satului, 200 ha. bălți, stuf etc).

552 ha. teren productiv, din care:

231 ha. loc cultivabil (al locuitorilor).

230 ha. loc necultivabil (al locuitorilor).

67 ha. loc izlaz (al locuitorilor).

24 ha. loc vii (al locuitorilor).

Budgetul comunei acesteia constă în venituri de 2.632 lei și cheltuelile se ridică la 2.593 lei, rămânând un mic excendent de 39 lei, sunt și 90 contribuabili.

Căile de comunicație sunt: un drum mare ce merge de la Ostrov, pe malul Dunărei, trecând pe lângă sat și drumuri comunale la Oltina, Galița, Călnia.

Biserica este una singură cu hramul Sf. Athanasie, zidită și întreținută de comună, are 10 ha., de la stat și ca deservenți 1 preot și 1 cântăreț.

Școlă este 1 rurală mixă, înființată și întreținută de stat cu 10 ha. de pământ, cu 1 învățător și 43 elevi înscriși din cari 18 promovăți.

Büiuiciu, movilă însemnată în plasa Silistra nouă pe teritoriul comunei urbane Cuzgun și anume pe acela al cătunului său Cara amat; este situată pe una din ramificațiunile nord-vestice ale delului Mulver acceuci, în partea răsăriteană a plășii și cea sud estică a comunit

la 2 km. spre S.-E. de satul Cara amat, cu o înălțime de 183 m. punct strategic important, dominând satul Cara amat; drumurile comunale Urлуice-Cara amat, Ghiolpunar, Cara amat, Urлуia-Nastradin, văile Sat culac. Cara aci alcea, Cuiu culac, și Dūdütlic cucuciuc alcea; este acoperită numai cu păduri.

Büük bilar dere, vale însemnată în plasa Medjidia pe teritoriul comunei rurale Pazarlı și anume pe acela al cătunului (Bilarlar) Dorobanțu; este o continuare a văi Tasli iuk dere, merge într-o direcțiune de la N.-E. către S.-V. printre dealurile Tusla bair la apus și Bilarlar la răsărit și după un drum de 3 km. se continuă prin valea Tasla iuk dere, brăzdând ast-fel partea sud-vestică a plășei și a comunei și cea vestică a cătunului, este tăiată de drumurile ce merg de la Dorobanțu la Khiorceșme și la Tașpunar.

Büük ceral ceair, vale însemnată în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei Kioseler, este așezată între dealurile Sari iuk bair la nord, Chiorcu bair la vest și cu Muuruarlıki bair, iar la sud Kuciac Cișme Bair, are forma unei albiți ai cărei părți ar fi dealurile sus citate;

comuna Chioseler se află închisă în această vale largă și fertilă, fiind mai totă acoperită cu semănături; are o direcție de la N. spre S. și brazdează partea sudică a plășei și cea nordică a comunei.

Bülbül mare, sat în plasa Medjidia cătunul de reședință al comunei Bülbül; este situat în partea sudică a plășii, și cea sud estică a comunei, pe valea Serpla culac, închis la N. de dealul culac bair, la V. de dealul Bülbül büiuk, și la S. de dealul Ebekioi bair; este un sat adunat, însă mic, casele nu tocmai bine zidite. Aă o suprafață de 2710 hectare, din care 26 hectare ocupate de vatra satului cu 46 case și grădinele locuitorilor, iar populația este de 80-familii cu 36 suflete, mai toți turci ocupându-se cu păstoritul și agricultura; de la ei pleacă o mulțime de drumuri la satele învecinate; drumul județean Medjidie-Mangalia iar la 2¹/₂ km. spre N.-E. de el se ved ruinele Valului lui Traian.

Bülbül mic, sat în plasa Medjidie, cătunul comunei Bülbül, așezat în partea meridională a plășii și cea sud-vestică a comunei la 3 km. spre S.-V. de cătunul de reședință, pe șesul Șu'mea patlagan, ce este închis la nord de dealul

Bülbül büiuk, la est de dealul Ebekioi, la sud de dealul Bülbül küciuc, și la vest de dealul Orcén bair; Este mai mare și mai bine îngrijit ca precedentul. Are o suprafață de 3634 hectare, din cari 26 hectare ocupate de grădinele locuitorilor și vatra satului cu 119 case; iar populația este de 155 familii, cu 683 suflete, în majoritate turci și tătari, cari se ocupă cu creșterea vitelor.

Bülbül küciuk N, movilă puțin însemnată în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei urbane Medjidia, este așezată pe culmea dealului Bei Aslan Bair, având o înălțime de 127 metri, fiind vârful cel mai înalt al acestui deal și servind și de punct trigonometric; este așezat în partea de sud a plășei și a comunei și domină văile Dikili Tasli Dere și Bei Aslan culac Dautler precum și cătunul Roșian și drumurile care trece pe la sudul său, ducând de la Roșian la Mamut cuiusu și de la Roșian la Molceova.

Bülbül küciuk S, movilă însemnată în sudul plășei Medjidia, pe teritoriul comunei rurale Bülbül de unde și-a luat și numele, fiind la o depătare de $1\frac{1}{2}$ km. spre sud. Este așezată pe culmea dealului Bair Bülbül küciuk, având o

înălțime de 130 metri și servind ca punct trigonometric de a II-a categorie, prin înălțimea sa domină comunele rurale Küciuk Bülbül și Copadin, precum și valea Nalciac dere și dealul Copadin; pe la nord-vestul său trece drumul Capadin-Küciuk Bülbül, pe la sud trece drumul Capadin-Elibechioi și pe la răsărit Küciuk Bülbül-Ciobanisa-Agemler.

Buluc orman, pădure însemnată în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunelor rurale Ghiuvegea și Parakioi; acoperire ramificații nordice ale dealului Capuskioi bair, se întinde până pe malul răsăritean al văii Satschioi ceair, și cel apusan al văii Ghiuvenli ceair; are o întindere de 220 hectare, esențe principale fag, mesteacănul, carpenal etc.; pe la răsăritul ei trece drumul județean Ostrov-Cuzgun, iar pe la sud drumul courcial Velikioi-Parakioi.

Bumbacu - Colțu, Mlaștină puțin întinsă din plasa Constanța, pe teritoriul comunei rurale Cara harman, situată în partea nordică a plășii și cea sud estică a comunei; o înconjoară de toate părțile promontoriul său capul Midia. Se pare a fi o rămășiță din întinsa pânză de apă ce acoperă aceste locuri când

lacul Sinoe era unit cu Marea și nu forma de cât un golf al său; solul dobrogean ridicându-se, apa s'a retras, rămânând ici și colo băltoce cari s'a transformat mlaștină și cari cu timpul vor dispărea din cauza evaporățiunii.

Burun sirtî, deal în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunei rurale Esekioi; se desface din dealul Hagi Durac sirti de la vârful Esekioi, se întinde spre miază-noapte, având

o direcțiune generală de la S.-V. spre N.-E., mergând printre văile Curu canara și Kiuciuk kessen ceair, și ezerul Gârlița, brăzdând partea apusană a plășii și cea nordică a comunei; prelungirile nordice se termină pe malul sudic al ezerului Gârlița, făcându-le înalte și râpăse; are o înălțime de 140 m., este tăiat de drumul Almalıu-Gârlița și Esekioi-Gârlița, este acoperit cu păduri și tuferișuri.

C

Cable bair, deal în plasa Medjidia, com. Tașpunar, se desface din dealul Geabacu, se întinde spre răsărit printre văile Tașpunar și Geabacu; are 114 m. dominând văile de mai sus, satul Tașpunar și drumul județean Hârșova-Megidie; este acoperit numai cu finețe și emănături; vârf însemnat Devcea nord (114 m.).

Cabulabair, deal în plășile Medjidia și Mangalia, în com. Carabacă și Cavlacar, servindu-le și unora și altora ca hotar; se întinde printre văile Mangaei și Beșau; are 111 m. înălțime, dominând văile sus

menționate, satele Beșau și Mer deveuli punar, drumul ce le unește este acoperit cu finețe și pășuni.

Cabul agi, sat, vești Hagi Cabul.

Caceamak, sat în plasa Medjidia, cătunul comunei Mamut cuiusu; situat în partea sud-estică a plășei și cea sudică a comunei la 7 km. spre sud de cătunul de reședință, Mamut-cuiusu, într'o vale închisă de dealurile Iutluk bair, Cara dede bair și dealul Copadin.

Suprafața sa este de hectare, dintre care hectare sunt

ocupate de vatra satului și de grădină; iar populațiunea este de familie cu suflete ocupându-se cu agricultura în general. Drumurile comunale îl lăgă de toate satele învecinate.

Caceamak cific, fermă sau moșie însemnată la sudul plășei Mangalia, tocmai la hotarul Bulgariei, ține de comuna Sarighiol; este situată pe valea Popucci și are o formă dreptunghiulară alungit de la est către vest; e proprietate particulară și are 120 hectare suprafață.

Caceamak orman bair, deal în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei Mamut cuiusu, situat în partea nord-estică a plășei și cea sud-vestică a comunei; se întinde dealungul și pe la răsăritul văii Curt culac, având o direcțiune generală de la N.-V. către S.-E.; are o înălțime maximă de 147 metri pe care o atinge în vârful său Cogea Iuk; este tăiat de mai multe drumuri comunale și e acoperit pe pôle cu semănături, iar mai sus cu pășuni și finețe.

† **Căciulă (Câșla-lui-)**, locuință izolată în plasa Medjidia, comuna Alacapă, pe teritoriul și în apropierea satului Docuzol. Numele acesta și l-a luat de la un cioban bătrîn care în tot-

d'a-una locuia aci cu turma lui numeroasă, în cele din urmă a fost omorât și prădat și târla a fost părăsită; așî este cu totul derăpănată.

Cadichioi, deal în plasa Mangalia, pe teritoriul comunei rurale Keragi și anume pe acela al cătunului său, Cadichioi de unde și a luat și numele. Se desface din dealul Hoșcadin și anume din vârful său Buiuk tepe Hoșcadin îndreptându-se spre răsărit și mergând paralel cu valea Cadichioi, trece pe la sudul satului Cadichioi, și se termină cu dealul Popucci. Este situat în partea meridională a plășei, foarte aproape de hotar.

Cadichioi, sat în plasa Mangalia, cătunul comunei Keragi, situat în partea meridională a plășei și cea sud-estică a comunei, la 6 km. spre sud de cătunul de reședință, Keragi, pe valea Cadichioi, fiind dominat la nord de dealul Sarighiol și la sud de către dealul Cadichioi.

Suprafața sa este de 179 hectare, dintre care 5 hectare sunt ocupate numai de vatra satului și de grădini, cu 7 case.

Populațiunea sa, compusă mai ales din bulgari, este de 10 familii cu 29 suflete, ocupându-se cu agricultura și cu crescerea vitelor.

Drumurile comunale pleacă două; unu spre N.-E. bifurcându-se în două și ducând unul la Acbași și altul la Hagilar prin Popucei, cel-l-alt spre N.-V. bifurcându-se și acesta și ducând unul la Hoșcadin și cel-l-alt la Keragi.

Cadichioi, vale sau mai bine zis un alt nume al văii Keragi, numită ast-fel după satul pe care îl udă Cadichioi, și este continuarea văii Popucei și se continuă cu valea Hoșcadin curgând printre dealul Sarighiol la N. și Cadichioi la S. Malurile sale sunt ripose mai în toată întinderea dealului Cadichioi.

Cadi-câșla sat în plasa Hârșova, cătunul comunei Grapa Ciobanului, este *aseșat* în partea apusă a plășii și cea sud-estică a comunei, la pôlele sud-vestice ale dealului Cadi-câșla și la ambele maluri ale văii Câșla, la 8 km. spre S.-E. de cătunul de reședință Grăpa Ciobanului. Teritoriul său *se mărginesce* la N. cu comuna Sarai, la E. cu cătunul Muslu (al comunei Siriu), la S. cu comuna rurală Ghizdăresci și cea urbană Hârșova, iar la V. cu cătunul de reședință.

Relieful său este puțin accidentat, ca *dealuri* avem: Hazarlic (77 m.) și Dăkisarae (78 m.) la N. Cadi-câșla (116 m.) și Muslu (144 m.)

la E., ca *movile* mai însemnate avem Trei movile (111 m.) la S. ele sunt numeroase și acoperite cu verdeață, ca *văii* mai însemnate distingem: valea Breutului ce o desparte de cătunul de reședință la V., formată din *văile* Câșla prin mijloc și prin sat și va'ea Bălăceanului la S.; valea Dovlece-lu'ul la N., *ape* curgătoare și *lacuri* nu avem pe teritoriul său.

Intinderea totală e de 270 hectare din cari 70 ha. ocupate de vatra satului cu grădinile locuitorilor.

Populațiunea e de 40 suflete, care se ocupă cu agricultura.

Cadmulor alcea, vale însemnată în plasa Mangalia, pe teritoriul comunei Enghes; se desface din ramificațiunile nord-vestice ale dealului Arta Burun îndreptându-se spre N., merge pe la răsăritul satului Enghes-büiuk, apoi își schimbă odată cu direcția spre N.-V. și numele, numindu-se Ciocroi Ceair sub care nume se deschide în valea Canara dere; este dominată de vârful Orta Iuk și Ciatal Iuk (125 m.); drumurile comunale Enghes büiuk, Amzacea și Enghes büiuk. Carachioi o taie în sens transversal.

Caimacli dere, vale în plasa Hâr-

șova, la hotarul comunei Ghizdănesci în comuna Hârșova, situată așa dară în partea apusană a plășei, cea nordică a comunei Ghizdănesci și cea sud-estică a comunei Hârșova. Se desface din vârful Trei movile (111 metri) îndreptându-se spre apus, trece pe la nordul satului Ghizdănesci și după un drum de 3 klm. se deschide în Dunăre în dreptul ostrovului Ghizdănesci.

Cairac, deal în plasa Hârșova, comuna Dăeni, coprinș fiind între alte două dealuri anume al Moșului la N.-V. și al Mezetului la S.-E.; are o direcțiune generală de la S.-V. către N.-E.; este acoperit numai cu semănături, nefiind tocmai așa de înalt și pe partea sa sud-estică merge drumul comunal Dăeni-Făgărașu Nou. Este situat în partea nord-vestică a plășei și cea nord-estică a comunei.

Calaigi, sat în plasa Silistea-Nouă, cătunul comunei Ghiuvegea, situat în partea meridională a plășei și a comunei, la $3\frac{1}{2}$ klm. spre S. de cătunul de reședință Ghiuvegea. Este *așezat* în valea Calaigi, fiind închis la N.-V. de către dealul Macmora Bair cu vârful său Calaigi tepe care are 168 metri, la apus de către dealul Siran

culac bair și la S. de către pădurea Kereslik Orman.

Suprafața sa este de— hectare, dintre care— hectare sunt ocupate numai de grădini și de vatra satului.

Populațiunea sa este de . . . familii, cu . . . suflete ocupându-se numai cu crescerea vitelor, neavând locuri cultivate aproape de loc, pământul fiind aproape peste tot acoperit ori cu pădure, ori cu tuferiș. Populațiunea sa este compusă din trei elemente; român, bulgar și turc, dominând cel din urmă. Casele sunt bine aranjate însă sunt cam mici și nu tocmai îngrijite. Drumul comunal care vine de la Ghiuvegea, trece prin Parachioi, apoi prin centrul satului și se duce la Regep Cuiusu; un alt drum vine din satul Cranova (Bulgaria) și intră în sat pe la partea sa de S.

Calaigi, vârf însemnat de deal în plasa, Silistea nouă, pe teritoriul comunei rurale Parakioi, *situat* în partea centrală a plășii și cea sud-estică a comunei, este cel mai înalt vârf al dealului Baș-punar Sirti, și are o înălțime de 196 m., sunt strategic important dominând satul Parakioi, văile Cuiugiuc culac, Babuci culac, drumul județean Ghiuvegea-Dobromir; pe cele comunale Ca-

laigi-Caranlăc, Parakioi-Caranlăc; el este acoperit cu finețe și pășuni, iar pe la pôle cu semănături.

Calaigi, deal însemnat în plasa Silistea nouă, pe teritoriul comunei rurale Hairankioi, și anume pe acela al cătunului său Skender, se desface din dealul Hairankioi, se întinde spre răsărit într'o direcțiune generală de la V. spre E. prin valea Demircea și adiacenta ei valea Kalaigi; are 195 m. acoperit cu păduri și tușuri.

Calaigi, vale cu malurile înalte, pietroase și stâncose, acoperite cu păduri, având și pozițiuni foarte frumoase de vedut, însă impracticabile aproape pentru mers; în plasa Silistea nouă, comuna Hairankioi, cătunul Hairankioi, de care nu e departe spre mișcă-nopțe, nu are apă și se deschide în valea Demircea pe stânga.

Calaigi, vârf însemnat de deal în plasa Silistea nouă, comuna Hairankioi, cătuna Sevendic, în partea sudică a plășii, cea vestică a comunei și sud-vestică a cătunului; pe muchia dealului Calaigi; vârf înalt și însemnat de 195 m. pe hotarul spre Dobrogea bulgărească, domină valea Calaigi; este acoperit cu finețe; punct strategic important.

Calaigi, pichet românesc pe hotarul spre Dobrogea bulgărească, la pôlele vârfului Calaigi, lângă un cimitir turcesc, are numărul 21.

Calburgina, deal de importanță mediocră în plasa Silistea nouă, pe teritoriul comunelor rurale Oltina și Beilicu; se desface din dealul Macuc, se întinde spre răsărit, într'o direcțiune generală de la V. spre E., până în lacul Mârleanu, căruia îi face malul apusan înalt și răpos; ramificațiile sale sudice se opresc în valea Beilicului; brăzdează partea nordică a plășii și a comunelor; are o înălțime de 126 m., acoperit cu întinse finețe și semănături; este întretăiat de două drumuri vecinale ce duc de la Oltina la Beilicu și la Mârleanu.

Calburgina, vârf însemnat de deal aflându-se pe muchia dealului cu același nume, în nordul plășii Silistea nouă, și pe hotarul dintre comunele Beilicu și Oltina, la 3 klm. spre N.-V. de cea d'ântei, are o înălțime de 126 m. dominând prin această înălțime apele Dunărei ce se află la $1\frac{1}{2}$ klm. spre N.; cele două drumuri comunale Oltina-Beilicu, satul Beilicu, și ezerul Mârleanu, aflător la 2 klm. spre răsărit, decît un punct strategic însemnat; este acoperit cu verdeta-

⊗ **Căldării**, movila dealul, deal în plasa Constanța, pe teritoriul comunei Gargalăcu, și anume pe al ambelor cătune ce o constituiesc; se desface din dealul Tașaul, se întinde spre miază-zi într-o direcție de la N., la S., părul și printre lacul Gargalăcu de o parte la apus, balta mare și țermul, pe care îl face înalt și stâncos, la răsărit; se ridică la 35 m., în vârful Bacargi tepe, la pôlele-1 vestice e așezat lacul Gargalăcu și cele două sate Gargalăcu mare și mic; este acoperit cu finețe și izlazuri.

Calfa, comună rurală din județul Constanța, plasa Hârșova; *situată* în partea septentrională a județului, la 91 klm. spre N.-V. de orașul Constanța, capitala districtului; și în cea de miază-noapte a plășii la 40 klm. spre N.-E. de orașul Hârșova, reședința ei. pe pârriu Calfa (sau Sarai).

Se *mărginesc* la miază-noapte cu comunele Topolog și Urumbel; la răsărit cu com. Casimcea (jud. Tulcea); la miază-zi cu comuna Saraiu; și la apus cu comunele Dăeni și Gârliciu.

Relieful solului este în general accidentat de dealuri pietroase și stâncose; culmile Calfa și Dulgheru o brăzdeză la răsărit; iar Carapelit la apus. Principalele *dealuri* sunt:

Ceemșicu bair (223 m.) la N.; Hagicapar tepe (199 m.) la N.-V., Mișelik bair (189 m.) la N.-E., Hagiomer bair (281 m.), Ciauskioi bair (304 m.), Turbancea bair I (287 m.), și dealul Turbancea II (227 m.) la răsărit; dealul Dulgheru I (252 m.), Dulgheru II (168 m.) la miază-zi; dealul Carapelit bair (173 m.) la S.-V; dealul Elmeliki (170 m.), Caratefu (193 m.) și dealul Nămoleşti (145 m.) toate la apus.

Aceste dealuri sunt înalte și stâncose mai pretutindeni, sunt acoperite cu câte-va păduri (ca Tăușan orman pe dealul Hagiomer cu tuferișuri, finețe și frumoase semănături; văile formate de ele sunt răpōse și prăpăstioase. *Movilele* sunt numeroase (28) importante, servind ca puncte de orientare și observație; toate sunt artificiale, și printre ele distingem: Movila lui Ahmet (223 m.) la N., Kitu (193 m.) la V., Turbancea (252 m.) la S.-E.; Sulugeac tepe (216 m.), Biiuc osen bei tepe (243 m.), Beorleege tepe (302 m.), Haidar tepe (193 m.), Hagli tașlic (210 m.), Mahometcea iol (163 m.) toate răspândite prin interiorul comunei, pe muchiile dealurilor Sulugeac bair (212 m.), Curu bair (298 m.), Haidar bair (195 m.), Mahometcea bair (215 m.), acoperite numai cu finețe.

Hidrografia este reprezentată prin șese *pârae* și câte-va mici *văi* puțin însemnate. *Pâraele* sunt: Sara, care vine din dealul Kerkenes bair sub numele de Ceșme culac, se contine sub numele de Topolog derea, Calfa, Kioi dere, pârriul Haidar, Balgiu și în fine de cel de Sarai vârsându-se în lacul Hazarlăc ghiol; el udă partea centrală a comunei, trecând prin satele Calfa, Ram azaukioi, Rahman și Haidar, malurile sale sunt până la Rahman înalte și stâncose, iar de aci puțin ridicate. Cele-lalte 5 pârae o udă prin partea centrală și sunt toate afluate pe stânga ale pârriului Sarai; aceste sunt: Sulugeac dere la N.-E., Haidar dere, Capadin dere, prin centru, pârriul Mohamettea, numit cu Dulgher ceair la S., toate cu maluri înalte și stâncose, precum și pozițiunii foarte frumoase. *Văile* sunt neînsemnate, în general puțin largi cu maluri înalte, neavând apă de cât toamna în timpul ploilor și primăvara după topirea zăpezilor, principalele sunt: Ciucig ceair la N.-E., Ramajan ceair și Rahman culac spre apus, toate adiacente ale pârriului Sarai, cel dintâiu pe stânga, cele-lalte pe dreapta; valea Stancii la N.-V., deschizându-se în valea Mezetului.

Clima comunei este aceea a platoului Dobrogean în genere, cu

verii călduroase, ierni aspre; vântul dominant cel de N.-E., ploii puțin însemnate. *Pâraele* sunt: Sara, care vine din dealul Kerkenes bair sub numele de Ceșme culac, se contine sub numele de Topolog derea, Calfa, Kioi dere, pârriul Haidar, Balgiu și în fine de cel de Sarai vârsându-se în lacul Hazarlăc ghiol; el udă partea centrală a comunei, trecând prin satele Calfa, Ram azaukioi, Rahman și Haidar, malurile sale sunt până la Rahman înalte și stâncose, iar de aci puțin ridicate. Cele-lalte 5 pârae o udă prin partea centrală și sunt toate afluate pe stânga ale pârriului Sarai; aceste sunt: Sulugeac dere la N.-E., Haidar dere, Capadin dere, prin centru, pârriul Mohamettea, numit cu Dulgher ceair la S., toate cu maluri înalte și stâncose, precum și pozițiunii foarte frumoase. *Văile* sunt neînsemnate, în general puțin largi cu maluri înalte, neavând apă de cât toamna în timpul ploilor și primăvara după topirea zăpezilor, principalele sunt: Ciucig ceair la N.-E., Ramajan ceair și Rahman culac spre apus, toate adiacente ale pârriului Sarai, cel dintâiu pe stânga, cele-lalte pe dreapta; valea Stancii la N.-V., deschizându-se în valea Mezetului.

Suprafața comunei în total este de 14.064 hectare; din cari 87 ha. ocupate de vetrele celor șese sate ce o formeză; cu res. ul de 13.977 hectare împărțit între lecuitorii cu 11.487 ha. și stat cu proprietarii cari au 2.490 ha.

Cătunele cari compun comuna sunt șese și anume: *Calfa* reședința în partea nordică, pe ambele maluri ale pârriului Calfa sau Sarai; *Ramazankioi* în partea centrală, la 4 klm. spre S.-V. de reședința tot pe ambele maluri ale pârriului Sarai; *Sahman* spre apus, la 6 $\frac{1}{2}$ km. spre S.-V. de reședința, pe malul drept al pârriului Sarai; *Haidar* spre miază-zi, la 9 km. spre S.-V. de reședința, pe pârriul Sarai; *Mahometcea* tot spre miază-zi, la 12 km. spre S.-V. de reședința, pe malul drept al pârriului Mahometcea; *Curugea* tot spre miază-zi, la 12 $\frac{1}{2}$ km. spre S. de reședința, pe malul stâng al pârriului Mahometcea, aproape de isvorul său.

Aspectul lor e mai același uniform, casle mici, cam reu zidite, unele înconjurate cu grădini, unele în mare parte dă ânate; poziția dór le mai dă un aspect mai plăcut.

Populația este în majoritate români și bulgari și puțini turci; se urcă la 502 familii, cu 1.811 membrii, deci în total 2.313 suflete, repartizați după cum urmează:

După *sex*: bărbați 1.185, femei 1.128. Total 2.313.

După *stare civilă*: necăsătoriți 1.322, căsătoriți 918, veduvi 73. Total 2.313.

După *instrucție*: știu carte 356, nu știu 1.957. Total 2.313.

După *protecție*: cetățeni români 2.295, supuși străini 18. Total 2.313.

După *religie*: ortodoksi 2.217, mahometani 96. Total 2.313.

După *ocupațiune*: agricultori 467, industriași —, comercianți 6, altele 34. Total 507.

Contribuabili: 479.

După *avere*: improprietați 507, neimproprietați 23. Total 484.

Biserica. În comună sunt trei biserici: 1 în cătunul Calfa cu hramul St. Dumitru; a 2-a în cătunul Curugea cu hramul Sf.-Voevođi, a 3-a în cătunul Rahman cu hramul St. Nicolae; câte trele fiind zidite de locuitori, având câte 10 ha. pământ cu câte 1 preot, 1 dascăl, 1 paracliser; mai este și o geamie în cătunul Mahometan cu 1 hoga.

Școala. În comună sunt 3 școli mixte rurale, câte una în cătunele

Calfa, Curugea, Rahman, întreținute de locuitori cu câte 10 ha. de la stat, cu câte un învățător și în total cu 115 elevi înscriși (69 băieți, 46 fete), 71 promovați.

Economicesce, cumuna stă astfel:

În anul 1896—97, s'au făcut următoarele semănături:

Grâu	675	ha.	cu	5400	hl.	(⁸ / ₁)
Secară	6	»	»	54	»	(⁹ / ₁)
Orz	2500	»	»	25000	»	(²⁰ / ₁)
Ovăz	1900	»	»	20900	»	(¹¹ / ₁)
Porumb	2090	»	»	16720	»	(⁸ / ₁)
Mei	1500	»	»	10500	»	(⁷ / ₁)

Iar în ceea-ce privește calitatea pământului, cele 14064 ha, ale comunității se divid astfel:

97 ha. teren neproductiv, (87 ha. ocupate de vetrele satelor, 10 ha. bălți, mlăștini etc.).

13967 ha. teren productiv.

Din care:

11.917 ha. teren cultivabil (din care 116 ha. ale Statului cu proprietarii, 10.801 ha. ale locuitorilor).

200 ha. teren necultivat, (200 ha. ale locuitorilor).

265 ha. teren cu izlaz (din care 24 ha. ale Statului cu proprietarii, 241 ha. ale locuitorilor).

4 ha. teren cu vii (din care 4 ha. ale locuitorilor).

241 ha. teren cu păduri (din care 241 ha. ale Statului cu proprietarii).

Ocupațiunile locuitorilor sunt următoarele: *agricultura*, fiind în comună 467 plugari, cari au 368 pluguri (188 cu boi, 180 cu cai), 386 care și căruțe (41 cu boi, 345 cu cai), 6 mașini de secerat, 3 mașini de bătut porumb, 251 grape de fier, 5 mașini de vânturat. *Crescerea vitelor*, fiind în comună 12.270 capete de vite din cari 806 cai, 1.454 boi, 4 bivoli, 20 asini, 9.345 oi, 213 capre, 432 porci; sunt și: 1 baltă, 8 poduri stătătoare și 84 puțuri în comună.

Industria, afară de cea simplă casnică, mai este în comună 7 mori cu apă și 2 mori de vânt.

Comerțul este destul de activ și se face de către 12 comercianți (tot cărciumari) pe șoseaua județenă Babadag-Hârșova, prin gara Cernavoda (64 km. spre S.-V., și constă în import de mașini agricole, manufacturi, băuturi și în export de vite (oi) cu produsele lor (brânzeturi, lână, piei) și cereale (grâu, orz, secară).

Budgetul acestei comune constă în venituri de 10.311 lei; cheltuelile se ridică la 4.877 lei, rămânând deci un însemnat excedent în plus de 5.434 lei; sunt în comună și 479 contribuabili.

Căile de comunicație sunt numai nise numeroase drumuri vicinale sau comunale, în cea mai mare

parte reu întreținute, brăzdând teritoriul comunei, urmând cele șese sate între ele și cu cele învecinate ca Hagiomer, Ciauskioi, Casimcea, Dulgheru, Carapeliț, Dăeni, Făgăraș, Doeran, Topolog etc.

Pe teritoriul comunei, spre răsărit la 3 km. spre S.-E. de cătunul Calfa, se ved ruinile satului Osen bei ađi Silisce, lângă movila Buiuk osen bei tepe; distrus în urma unui incendiu din timpul războiului Crimeei; și locuitorii s'au refugiat în Calfa; de alt-fel și Ramagankioi a avut aceeași sortă, astăzi însă s'a ridicat cu incetul.

Calfa, sat în plasa Hârșova, cătunul de reședință al comunei Calfa; situat în partea nord estică a plășei și a comunei, pe valea Kior dere pe ambele maluri ale părului Rahman, închis fiind de dealul Ceemișicu bair și Sulugeak bair și dominat de către movila lui Ahmet (223 m.), Sulugeak tepe (216 m.).

Suprafața sa este de 2.687 hectare dintre care: 17 hectare sunt ocupate de vatra satului cu case.

Populațiunea este de 105 familii, cu 508 locuitori, ocupându-se mai ales cu agricultura. Pământul produce grâu în cantitate destul de mare. Drumuri comunale vin de la Rahman, Făgărașu nou, Orumbel,

Topolog, Doerani, Hagi Omer (Tulcea) și Mahometcea.

Calfa dere, vale în plasa Medjidia, teritoriul comunei Mamut cuiusu și anume acela al cătunului său Idres cuiusu; situată în partea vestică a cătunului, cea sudică a comunei și cea centrală a plășei. Se desface din apropierea movilei Idrîța și se îndreaptă către miadă-nopte, merge printre dealul Merea bair cara iuiuk pe de o parte, și dealul Caramancea pe de altă parte și apoi se deschide său mai bine și dă naștere marelui văi Caramancea; este traversată de drumul comunal Idres cuiusu Molcova.

Calfa chioi, sat în plasa Mangalia, cătunul comunei Caraomer; situat în partea sud-vestică a plășei și a comunei, la 10 klm. spre V. de cătunul de reședință Caraomer și la 1 klm. spre N. de satul Mamuzli. Este așezat în valea Calfa chioi, fiind închis în partea răsăritenă de dealul Mezarlâc bair.

Suprafața sa este de 970 hectare dintre care: 10 hectare sunt ocupate de vatra satului și de grădini cu 40 case.

Populațiunea sa, compusă mai ales din turci, este de 124 familii, cu 350 suflete ocupându-se cu agricultura. Pământul produce mai ales

orz și mei; grâul și porumbul vin în a doua linie. Din Calfa chioi plăcă drumuri comunale în toate direcțiunile și pe la toate satele învecinate; așa plăcă la Docuzaci, la Mamuzli, la Alibii chioi, la Bairam dede, la Cial Margea și la Demircea.

Calfa chioi, vale în plasa Mangalia, pe teritoriul comunei rurale Caraomer, și anume pe acela al cătunului său Calfa chioi de unde și-a luat și numele. Este un alt nume dat văii Cerchez chioi sau văii Sarapcea: se întinde de la N. la S. pe la vestul dealului Mezarlâc bair, trece prin satul Calfa chioi și Mamuslu. Este situată în partea sud-vestică a plășei și a comunei.

Calfa kioi, vale însemnată în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei Calfa, și anume pe acela al cătunului său Calfa, mai bine și, ea este un alt nume al pâriului Sarai, nume ce-l poartă de la confluența pâraielor Topolog (tot Șarai) cu Hagiomer, și până la confluența lui cu pâriul Sulugeak dere; sub acest nume udă partea nordică a plășei și pe cea răsăritenă a comunei; are în general malurile apropiate, înalte, râpöse și p'allocurea pietroase; într'insa este așezat și satul Calfa; dealurile care o încadră sunt: Ceemțic bair la apus și Sulugea

bair la răsărit; printr'insa mai merge și drumul județen ce duce de la Babadag la Hârșova.

Cali george Ostrovul, insulă de mica însemnată, în Dunăre. plasa Silistra nouă pe teritoriul comunei rurale Satu nou; are formă lunguiață ca cea a unui corn, o lungime de 600 metri și o lățime de 50 metri; o întindere totală de 15 hectare; este apropiată de țărmul dobrogian, de care e despărțit printr'un brut larg de 22 metri și adânc de 4 metri deci impracticabil; ea este acoperită cu pietriș și nisip, și puțin înaltă, așa că une-ori Dunărea viind mare, o acoperă cu totul; ea este improductivă necrescând nimic pe densa.

Câlnia sau Canlia, comună rurală importantă în plasa Silistra nouă din județul Constanța. Este situată în partea apusană a județului, la . km. spre V. de orașul Constanța capitala districtului, și în cea nordică a plășii la . km. spre E. de orașelul Ostrov reședință, comunele învecinate sunt: Bugeam la 5 km. spre S.-V., Gârlița la 5 km. spre S.-V., Lipnița la 5 km. spre S.-E., Satu nou la 5 km. spre N.-E.

Se mărginesc la miadă-nopte cu comuna Satu nou, se desparte

prin dealul Ghivizlicu, la răsărit cu comuna Lihnița separându-se prin culmea Coșlugea, la miadă-și și V. cu comuna Gârlița de care e despărțită prin dealul Draca și valea Scorei; iar la N.-V. cu județul Ialomița despărțind'o Dunărea.

Relieful solului este în general accidentat și anume de prelungirile apusane și nord-vestice ale culmei Coșlugea; printre dealuri însemnate ca principale: Ghivizlicu (140 m.) la N., Coșlugea cu vârful Coșlugea (138 m.) la V, răsărit, Câlnia cu vârful Câlnia (102 m.) în interior, Licirna (122 m.), Draca cu vârful Draca (125 m.) la V. și S.-V., ele aparțin toate culmei Coșlugea, și sunt acoperite cu finețe. imașuri și câte-va păduri, resturi din întinsele păduri de odinioară; ele predomină malul drept al fluviului Dunărea. *Movilele* sunt puține, parte sunt însă importante servind odinioară ca puncte de orientare și observație, sunt acoperite cu verdetă.

Hidrografia este represiutată în ceea ce privește apele curgătoare prin fluviul Dunărea ce o udă la N.-V. pe o distanță de 3 km., cu o direcție de la S.-V. spre N.-E., având malul înalt și stâncos din pricina pietroselor dealuri ce-și trimit ramificațiunile lor până pe malul său; mai este acoperit

malul și cu sălcii. Văile sunt puține, toate se deschid în Dunăre, au apă numai în timpul ploilor toamnei; printre ele distingem: Chivizlicu mare la N., cu o direcție de la E. spre V., Călnia formată din unirea văilor Călnia mare ce trece prin satul Călnia, Caulidere și Călnia veche o brăzdăză comuna prin mijloc, Licina cu malurile-i răpōse și pădurōse la V., valea Gărlia sau Scorci la S.-V.

Clima este temperată vara prin apropierea Dunărei și curentului ei, însă iarna e friguroasă căci nu e adăpostită de maluri înalte; de altmintreli sēnătōsă din pricina pădurilor; vântul dominant cel de N.-E. și cel de S.-V.

Este *formată* numai dintr'un singur cătun, *Călnia* așezat în centrul comunei, în valea Călnia închis și dominat la N. de dealul Călnia la E. de dealul Coșlugea, la S. și V. de dealul Licina; sat mare, cu poziție frumōsă, înconjurat de vii și livezi, casele mari bine zidite și aranjate pe multe uliți, ce se întretae regulat; curate, avēnd fie-care grădinița lor, în cari locuitorii au de toate ce le trebuie.

Suprafața ei este de 3.040 hectare.

Populațiunea totală pe 1896 este de 187 familii cu 993 suflete, împărțite cum urmēză:

Dupē sex : 505 bărbați, 488 femei. Total 993.

Dupē stare civilă : 679 necăsătorii, 360 căsătorii, 52 văduvi, 2 divorțați. Total 993.

Dupē instrucție : 59 știu carte, 939 nu știu. Total 993.

Dupē cetățenie : 992 cetățeni români, 1 supustrēin. Total 993.

Dupē religie : 993 ortodoxi.

Dupē ocupație : 503 agricultori și meseriași, 2 cărciumari. Total 505.

Contribuebili : 185.

Economicesce, comuna stă potrivit; recoltele din 1894—95 sunt următoarele :

Griū 630 ha. cu 8820 hl. (14 ha. de 1 hl.); orz 150 ha. cu 2250 hl. (15 ha. de 1 ha.); Ovēz 30 ha. cu 510 hl. (17 ha. de 1 hl.); porumb 50 ha. cu 300 hl. (6 ha. de 1 hl.)

Budgetul comunei constă în venituri de 5.651 lei și cheltuelile se ridică la 2.281 lei, rămânând deci un excedent în plus de 3.370 lei; sunt în comună 185 contribuabili.

Căile de comunicație sunt numai niște drumuri comunale sau vicinale ce duc la satele apropiate ca la Bugeac, Părjōia, Satu-noū, Gărlia, Coșlugea.

Biserica este una singură cu hramul S-ții Voevođi, zidită și întreținută de comună, mai avēnd și

de la stat 10 ha., iar ca deservenți 1 preot, 1 paracliser și 1 cântăret.

Școlă este una rurală mixtă cu 1 învățător și 71 elevi înscriși, din cari : 60 băieți și 11 fete, au fost promovați 28; școlă e întreținută de stat și are 10 ha. de pământ.

Călnia, vale însemnată în pla a Silistra nouă, pe teritoriul comunei rurale Călnia, de la care și a luat și numele; sub numele de valea Cauli dere, ea se desface din pōlele nordice ale dealului Cauli dere, se îndreptă spre miază-noapte, într'o direcție generală de la S.-E. spre N.-E., și cum se apropie de comuna Călnia, ia numele de valea Călnia, străbate această comună prin mijloc, trece pe la pōlele apusane ale dealului Călnia, face un arc de cerc și după un drum de 10 km. se deschide pe malul drept, dobrogean al Dunărei, la 4 km. mai jos de satul Părjōia. Ea brăzdăză partea de miază-noapte a plășei și cea centrală a comunei. Malurile sale, de la cap și până la com. Călnia sunt potrivite, iar de la com. Călnia până în Dunăre sunt înalte și răpōse, de ȳrice este strānsă de aproape de dealurile Călnia, și o ramificație a dealului Cauli dere.

Ca *văi* adiacente mai însemnate

au valea Călnia veche, pe drēpta. Intreg teritoriul străbătut de această vale și adiacentele sale este cuprins între dealurile Coșlugea la răsărit și Cauli dere la apus, cuprindēnd intreg teritoriul al comunei Călnia, care se află în interiorul ei ca într'un basie. Această vale nu are apă de cât numai toamna și primăvara după topirea zăpezilor; pe malul sēu drept, iar nu pe albie care este cam impracticabilă, merge un drum comunal ce duce de la Călnia la malul bătrānului fluviu, pe el se face comunicațiile cu Dunărea.

Călnia, deal în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunei rurale Călnia, de la care a împrumutat și numele, se desface din ramificațiile apusane ale dealului Coșlugea, se îndreptă spre apus, avēnd o direcție generală de la E. spre V., întinđēndu-se printre valea Călnia veche și o altă vale mai mică, ambele adiacente ale văieii Călnia, brăzdānd ast-fel partea nordică a plășei și cea centrală a comunei; are o înălțime cam de 105 m. și domină printre'nsa satul Călnia, cari în parte este așezat la pōlele sale sudice; valea Călnia, al căruț mal drept este înalt și răpōs, de ȳrice el se termină brusc lângă dēnsa valea Călnia veche și drumul

Câlnia-Dunăre; el este acoperit cu tuferişuri, resturi de întinse păduri și cu finețe.

Câlnia veche, vale puțin importantă în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunei rurale Câlnia, de la care și-a luat și numele; se desface din pârâiele vestice ale dealului Coșlugea, se îndreaptă spre apus într-o direcție generală de la V. spre E., face un mare arc de cerc ocolind dealul Câlnia mergând pe la pârâiele movilei Coșlugea, și după undrum de 2 $\frac{1}{2}$ kl. se deschide în valea a Câlnia, pe dreapta, ceva mai sus de deschiderea acesteia în Dunărea, brăzdând ast-fel partea nordică a plâșei și a comunei; este tăiată de un drum comunal ce duce de la Câlnia la Pârjovia.

Canara, sat în plasa Constanța, cătunul comunei Palaz; *situat* în partea centrală a plâșei și cea nordică a comunei, la 3 klm. spre N.-V. de cătunul de reședință Palaz-mare, la marginea apusană a lacului Siut ghiol și în fața insulei lui Ovidiu și este închis la N. de către nisca ridicături stâncose, iar la apus de dealul Duran bair. Acest sat mai înainte era construit mai spre S., acela fiind distrus, în urmă a fost construit din nou de Bulgari mai spre N. și

într'un golf al lacului Siut ghiol.

Suprafața sa este de 3500 hectare, dintre care 85 hectare sunt ocupate numai de vatra satului și de grădini cu 100 case.

Populațiunea sa este de 105 familii cu 420 suflete și se ocupă mai ales cu pescăria și cu agricultura mai puțin. Soseaua națională Constanța-Babadag trece pe la apusul său, iar un drum comunal plcă spre S.-V. la Horoslar.

Canara, vale în plasa Hârșova, pe teritoriul cămunei Topalu și anume pe acela al cătunului Boazgicu; se desface din ramificațiunile vestice ale dealului Erkesck, se îndreaptă spre S.-V. brăzdând partea vestică a plâșei și a comunei și partea nordică a cătunului Boazgicu, se deschide în Dunăre la 2 klm. de ruinele Calachioi, mărginită la nord de valea Calachioi și la S. de valea Zavolului, este traversată de drumul Boazgic-Topalu.

* **Canara bair**, deal în plasa Constanța, pe teritoriul comunei rurale Murfatlar, se desface din dealul Mangala Culac bair, se îndreaptă spre apus cu o direcțiune de la S.-E. spre N.-V. printre valea Mezarlac Ceair și dealul Cesme culac bair, brăzdăzând partea vestică

a plâșei și cea vestică a comunei, făcând hotar între comuna Murfatlar și Omurcea, este acoperit cu finețe și semănături, pe la pârâiele sale nordice trece calea ferată Cerna-Vodă-Constanța, iar pe la S. este străbătut de Valul lui Traian.

Canara ceair, vale, un alt nume sub care este cunoscută valea Dermen ceair, acest nume îl poartă pe teritoriul comunei bulgărești Cranova, și pe teritoriul bugaresc al comunei din Dobrogea Parakioi; cu alte cuvinte de la începutul său, în pârâiele nordice ale dealului Uzum bair și până la hotarul către Dobrogea, de unde ia pe cel de Satiskioi ceair; malurile sunt în general inate și stâncose; dealurile printre care merge este: Ciriagi iol bair la apus, Siran culac bair la răsărit, printr'insa merge și un drum comunal ce duce de la Parakioi la Cranova în Bulgaria.

Canli ciucur sau Grôpa sângerôsă, sat în plasa Mangalia, cătunul comunei Caraomer, situat în partea meridională a plâșei și cea sud-estică a comunei la 4 klm. mai spre S.-E. de cătunul de reședință, Caraomer. Este situat pe valea Iurtluc pe 1 $\frac{1}{2}$ klm. mai spre V. de satul Dauluchioi; are o suprafață de 1340 hectare, dintre

care 27 hectare sunt ocupate de vatra satului cu grădini și cu 33 case; iar populațiunea sa este de 51 familii, cu 250 suflete, ocupându-se mai ales cu crescerea vitelor și cu agricultura. Majoritatea populațiunei o formăză Bulgarii. Drumuri comunale duc la Caraomer, Mustafoci, Dauluchioi și unul în Bulgaria. Numele acesta și l'a luat de la un măcel de demult între năvălitorii Turci și populațiunea de baștină Bulgară, atunci s'a versat mult sânge și său distrus multe case reducându-le aproape la a treia parte.

Canli-dere, deal însemnat în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunelor rurale Coșlugea și Gârlița, se desface din deal Coșlugea, se îndreaptă spre apus, într'o direcțiune generală de la S.-E. spre N.-V., printre văile Scorci și Canli-dere, brăzdând ast-fel partea demințând-nôpte a plâșei pe cea apusană a comunei Coșlugea și pe cea răsăritenă a comunei Gârlița; lasă spre apus prelungirile ce poartă numirile de dealurile Taplie și Draka; se ridică la o înălțime de 132 m. în movila Almălicula; are pe alo-curea o natură stâncôsă, din pârâiele nordice începe valea Canli-dere; este acoperit cu finețe și tuferişuri, pe muchia sa merg drumurile Ga-

lita-Lipința, Gălița-Coșlugea, precum și drumul județen Esekioi-Lipința.

Canli-dere, vale de mică însemnătate în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunei rurale Călnia, și-a luat numele de la dealul Canlidere, din ale cărui pôle nord-estice se desface; se îndreaptă spre miadă-noapte, având o direcțiune generală de la S.-E. spre N.-V., mergând printre dealurile Coșlugea și Canlidere, brăzdând ast-fel partea de miadă-noapte a plășei și cea de miadă-zi a comunei; trece prin satul Călnia, de unde începe să ia numele de valea Călnia și sub acest nume se deschide în Dunăre.

⊕ **Căpitan Ismail**, grădină, locuință izolată în plasa Hârșova, comuna Hârșova; situată pe marginea Dunării la 1 klm. spre răsărit de orașelul Hârșova, căruia îi furnizează toate felurile de legume; are o suprafață de aproape 15 hectare, jumătate cultivate cu viță, iar cealaltă jumătate legume și vedețur pentru orașel. Numele și l'a luat de la cel d'întăiu proprietar al ei care se dice a fi fost un căpitan

Capugi, sat în plasa Hârșova, cătunul comunei Șiriu, situat în partea meridională a plășei și cea

centrală a comunei la 3 klm. spre S. de cătunul de reședință Șiriu, este așezat într'o pozițiune foarte frumôsă pe un deal, din ale cărui ramificațiuni nord-vestice, se desface valea Batacli dere. Este dominat de movila Capugi (165 m.) care este la sud-estul satului. Are o suprafață de 2545 hectare, dintre care: 125 hectare sunt ocupate numai de vatra satului și de grădini cu 106 case.

Populațiunea sa, compusă mai mult din bulgari și puțini români, este de 100 familii cu 538 suflete, ocupându-se de o potrivă cu creșterea vitelor și cu agricultura. Drumuri comunale plcă în toate direcțiunile ducând pe la sate învecinate ca Șiriu, Tichilesci, Erchesck și c. l.

Capugi, vîrf sau movilă artificială în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei rurale Șiriu și anume pe acela al cătunului său Capugi; de unde i se trage și numele. Are 165 metri înălțime, dominând întreg satul Capugi; este acoperit cu verdță.

⊕ **Capugiului**, dealu. Deal însemnat în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei rurale Eni Sarai. Se întinde pe la sudul satelor Eni Sarai și Balgiu, având o direcțiune generală de la

E. către V. și o înălțime maximă de 115 metri pe care o atinge în vîrfurile său Capugi Iuk. Este situat mai mult în partea centrală a plășei și a comunei; pe partea sa de N. merge șoseua județenă Hârșova-Babadag.

Capulan culac, vale mică și neînsemnată din plasa Mejidia, pe teritoriul comunei Carabaia și anume pe acela al cătunului său Kartie punar; se desface din pôlele vestice ale delului Kezlen sărti; se îndreaptă spre miadă-zi într'o direcție generală de la N. spre S., face întru cât-va hotarul între plășile Mejidia și Mangalia, și după un drum de 4 klm. se deschide în valea Borungea, la apus de satul Kertic punar. Malurile sale sunt jöse; printr'ênsa merge și drumul comunal Becter-Arbei.

Capuscioi bair, deal în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunei rurale Parakioi; se desface din ramificațiunile nordice ale dealului Sirau culac bair, se întinde spre miadă-noapte, având o direcțiune generală de la S.-V spre N.-E. și merge printre văile Satikioi ceair și Ghiuvenli ceair; brăzdcă partea de miadă-zi a plășei și pe cea apusancă a comunei, se ridică până la 153 m. dominând ast-fel satul Parakioi, așezat

în parte la pôlele sale estice, drumul comunal Velikioi-Parakioi, ce trece pe muchia sa, și cele două văi Satikioi ceair și Ghiuvenli ceair; este acoperit cu tuferișu și păduri, din cari cea mai înemnată, numită Buluc orman, e așezată pe ramificațiunile sale nordice.

Caraaci sau Șarapcea-Caraaci, sat în plasa Silistra nouă, cătunul comunei Hairam chioi; situat în partea sud-estică a plășei și cea nord-estică a comunei, la 5 1/2 spre N. de cătunul de reședință Hairam chioi și la 1 km. spre V. de satul Malacoci. Este așezat pe valea Cracic ceair în partea sa nordică, și este închis la răsărit de dealul Tuzla Mezarlak bair. la nord de dealul Tus la bair și la apus de către dealul Cara Pelielic.

Suprafața sa este de ... hectare, din care ... hectare sunt ocupate numai de vatra satului și de grădini.

Populațiunea sa, a cărei majoritate este formată de turci și tătari, este de ... familii, cu ... suflete, ocupându-se cu creșterea vitelor și prea puțin cu agricultura; căci satul în partea nordică și mai ales în cea vestică, este înconjurat de nisce păduri mari de tot. Casele cari sunt în număr restrâns, sunt potrivite și așezate regulat, ceea

ce face ca ușițele să nu fie întochiate, ci să fie drepte. Drumul comunal de la Skender la Kerim Cuiusu, trece prin mijlocul satului străbătându-l de la S. la V., iar drumul Bekter-Sevendic, trece tot prin mijlocul satului și perpendicular pe cel d'ântciū. Un alt drum merge la Bairam dede trecând prin Malcoei.

Cara aci, baltă mică în plasa Constanța, pe teritoriul comunei rurale Cicăci și anume pe acela al cătunului său Caracoium; este mai mult o prelungire a întinsului lac Tașăul de care adî e despărțit printr'o limbă de pământ de 800 m. lărgime; de mare e despărțit printr'o distanță de 1200 m. iar față de satul Caracoium se găsește la 1 klm. spre răsărit, are o întindere de 15 hectare, presărat numai cu stuf; produce foarte puțin pește ce se consumă numai în localitate; acest lac cu timpul va dispărea din cauza evaporațiunii abundente și a lipsei de comunicație cu lacul Tașăul său Morea și lipsă de ploi.

Cara aci alceac, vale în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunei urbane Cuzgun și anume pe acela al cătunului său Urluia; se desface din ramificațiile sud-orientale ale

dealului Esküüiuc olceac, se îndreptă spre miază-noapte, avînd o direcțiune generală de la sud spre nord, brăzdând partea răsăriteană a plășei și a comunei, după un drum de 7 klm. se deschide în valea Urluia, pe stînga lângă ruinele satului Dedebei, după ce s'a unit pe stînga cu valea Cara cialic culac, ea mai formeză puțin și hotarul între plășile Silistra nouă și Mejidia.

Cara ali corusu, pădure în plasa Silistra nouă, comuna Garvan, cătunul Velikia, pe teritoriul românesc și bulgăresc, tăiată în două de hotarul spre Dobrogea, situată pe ramificațiile răsăritene ale dealului Ciriagi iol bair, în partea de miază și a plășei și a comunei; are 70 hectare întindere, esențele principale: tei, fag, mesteacăn, toți pitici; drumul Velikioi-Cromora, trece pe lângă densa prin partea apusană.

Cara aci culac, sat în plasa Mangalia, cătunul comunei Sarighiol, este *aseșat* în partea de miază și a plășei și cea răsăriteană a comunei la 10 klm. spre E. de cătunul Sarighiol, reședința comunei, pe malul sudic, înalt și pietros al lacului Mangalia pe partea stîngă a văii Cara aci culac, la pôlele

nordice ale dealului Mamutluta, dominat fiind de vârful Meragi iuk, casele sale sunt puține, rău zidite, mare parte dărâmate de invasiile turcesci și bașbuzucești.

Intinderea sa este de 3251 hectare, din cari 12 ha ocupate de vatra satului.

Populațiunea totală e de 105 familii, cu 421 suflete, care se ocupă în mare parte cu creșterea vitelor și cu agricultura.

Cara aci culac, vale mică, neînsemnată, în plasa Mangalia, comuna Sarighiol, cătunul Cara aci culac, de unde și-a luat numele, se desface din dealul Mamutluta, se îndreptă spre N. trece pe lângă satul Cara aci culac, pe la dreapta lui, pe la pôlele vestice ale dealului Kecige și după 3 klm. de drum se deschide în lacul Mangalia. Malurile sale sunt înalte și pietröse cu o mulțime de perforațiuni din cauza ploilor, este tăiată de drumul Hagilar-Mangalia.

Cara aci culac, vîrf însemnat al dealului Mamutluta, în partea sudică a plășei Mangaliei și cea estică a comunei Sarighiol, și cea nordică a cătunului Cara aci culac, are 62 m., dominînd prin înălțimea sa satul și valea Cara aci culac, satul și valea Hagilar, valea Ilau-

lăc și drumurile ce duc de la Hagilar la Cara aci culac; Mangalia și la Ilanlăc, din un punct strategic important, este acoperit cu verdetă.

Cara amat, sat în plasa Silistra nouă, cătunul comunei urbane Cuzgun; sat mărice!, dar casele ne-regulat răspândite, este *aseșat* în partea de E. a plășei și a comunei, la 4 klm. spre S.-E. de orașul Cuzgun, reședința pe ambele maluri ale văii Ciair orman, la pôlele estice ale dealului Cara amat. Teritoriul său se mărginesce la N. cu cătunul Baccinus (al comunei Beilicu) Polucci (cătunul comunei Enişemlia, plasa Medjidie), la E. cu cătunul Urluia, la S. cu cătunul Kerim cuius (al comunei Hazarlăc), Bızargian și Nas-tradin (cătunul comunei Enige), la valea cu orașul Guzugun.

Relieful solului e accidentat: de dealul Eküüiuc olceac cu vârful său Cuzgun (181 m.), la N. acoperit cu păduri, Cara amat (112 m.), la S.-V. acoperit cu pășuni și păduri dominînd satul; *movile* sunt trei și importante avînd 175—183 m. artificiale a coperite cu iarbă și păduri. Cursuri de apă n'avein, căci *văile* conțin apă numai în timpul primăverii și ploilor; ca *văi* avem: Dūdülük cucuciuc alcea la S. pe

hotar, Ciair orman, ce trece prin mijlocul satului și adiacenta sa valea Sat culac prin interiorul satului; Cara cialic culac și Cara aci alcea în partea de N.-E.

Clima este temperată și foarte sănătoasă, din cauza pădurilor.

Intinderea totală e de 725 hectare, din care 50 ha. ocupate de vatra și grădinile satului.

Populațiunea întregă este de 52 familii cu 166 suflete, care se ocupă cu pășunatul vitelor, păământul fiind cam negrit.

Carabacă, comună rurală din județul Constanța, plasa Medjidia; *situată* în partea meridională a județului, la . . . km. spre apus de orașul Constanța, capitala districtului; și în cea de miază-zi a plășei Mejidia la . . . km. spre S.-V. de orașelul Megidia, reședința ei, pe valea Borungea.

Se *mărginește* la miază-noapte cu com. Mamut cuiusu; la răsărit cu com. Copedin (plasa Constanța); la miază-zi cu com. Agemler, Cavaclar și Cazil Murad (tote din plasa Mangalia); la apus cu com. Kioseler.

Relieful solului e puțin accidentat de următoarele principale dealuri: Sari iuk bair (138 m.) la N.-V., Copadin (135 m.), la N.-E., Arabi iuk bair (137 m.),

Uzun bair (130 m.), Cara ola (123 m.) la E., Cabula bair (103 m.), Bairam dede bair (135 m.) la S., Kezlen sirti (130 m.). Canen gurse, Cultimes bair (105 m.), Sărti caia bair (107 m.) toate prin interiorul comunei; aceste dealuri sunt acoperite cu finețe și semănături.

Movilele sunt puțin numerose; cele mai însemnate sunt: Carabacă (130 m.) la N.-V., Caugagi (101 m.) prin centru la V. Cabula iuk (103 m.), Oba iuk (123 m.), Caugagi est (130 m.), Arabi iuiuk (131 m.) toate la răsărit; ele sunt artificiale și ași sunt acoperite cu verdeta.

Hidrografia este reprezentată numai prin niște *văi* seci, care conțin apă numai primăvara după topirea zăpezilor și toamna în timpul ploilor; cele mai remarcabile sunt: Iomer bei iu tu la N.-V., Colceac alcea unită cu Cultimes ceair prin interiorul comunei și spre răsărit Merdevenli punar (sau Borungea) unită cu Capulan culac pe dreapta, brăzdăză comuna spre partea de miază-zi.

Clima comunei e ca a platoului în general, cu veri călduroase, arzătoare, și ierni aspre; vânturi răcoritoare puține; cel de N.-E. predominant; ploile cad în mică cantitate; climat relativ sănătos.

Cătunele care compune comuna

sunt 4 și anume: *Carabacă* reședința în partea centrală, pe valea Merdevenli punar (sau Borungea), *Kertic punar* la apus, la 3 klm. spre V. de reședință, tot pe valea Borungea, *Caugagi* în partea centrală la 900 m. spre E. de reședință, pe valea Calceac alcea, *Beșăul* la răsărit, la 3 $\frac{1}{2}$ klm. spre S.-E. de reședință, pe valea Cultimes ceair. Aspectul lor nu oferă nimic înțelesant.

Suprafața comunei este de hectare, din care hectare ocupate de vetrele celor 4 sate, restul împărțit între locuitorii care posedă hectare și stat cu proprietarii ce stăpănesc hectarii.

Populațiunea întregă a comunei se ridică la 141 familii, cu 612 membrii, în total 753 suflete, cu cea mai mare parte turci și tătari și repartizați după cum urmează:

După sex: bărbați 396, femei 357. Total 753.

După stare civilă: necăsătoriți 444, căsătoriți 280, văduvi 28, divorțați 1. Total 753.

După instrucție: știu carte 11, nu știu 742. Total 753.

După cetățenie: cetățeni români 749, supuși străini 4. Total 753.

După religie: creștini 334, naturalizați 419. Total 753.

După ocupațiuni: agricultori, meseriași, comercianți și altele.

Contribuabili

Economiceste comuna stă astfel, după tabloul semănăturilor din anii 1896—97.

Grâu 320 ha. cu 2880 hl. ($\frac{9}{1}$);
secară 50 » » 600 » ($\frac{12}{1}$);
orz 1400 » » 12.600 » ($\frac{9}{1}$);
ovăz 21 » » 210 » ($\frac{10}{1}$);
rapită 25 » » 350 » ($\frac{14}{1}$);
porumb 624 » » 1872 » ($\frac{3}{1}$);
mei 379 » » 752 » ($\frac{2}{1}$);
finețe naturale și artificiale 222 ha. cu 233.200 kgr. (600 kgr. de ha).

Ocupațiunile locuitorilor sunt:

Budgetul comunei constă în lei, la venituri și cheliueli de lei rămânând deci un excedent în plus de lei; sunt și contribuabili în comună.

Căile de comunicație sunt numai niște drumuri comunale sau veștile ce duc de la Carabacă la cătunele comunei și la satele învecinate cu Alibeii, Kioseler, Merdevenli punar, Bairam dede, Cavaclar, etc.

Carabacă sau Carabaci, sat în plasa Medjidia, cătunul de reședință al comunei Carabacă, situat în partea meridională a plășei și cea apusană a comunei pe ultimele ramificațiuni nordice ale dealurilor Cultimes bair și Bairam dede bair. Terenul său este destul de accidentat; așa în partea sudică avem dealurile Bairam

dede bair și Cultimes bair în partea centrală dealul Kezlen sărți și în partea de N. valea Iomer bei iutlu.

Suprafața sa este de hectare, dintre care hectare sunt ocupate de vatra satului cu grădini și cu case.

Populațiunea sa este de familii, cu suflete ocupându-se mai ales cu agricultura și cu crescerea vitelor (și în special oi). Casele frumusele, bine îngrijite, sunt așezate regulat, formând străzi care se întretaie între ele; iar drumuri comunale plăcă șapte, ducând: la Cavgagi, Kazil Murad, Bașpunar, Kioseler prin Kertic Punar și la altele.

Cara burun bair, deal în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunei rurale Garvan și anume pe acela al cătunului său Cuiugiuc; se desface din dealul Garvan bair și anume din vârful Iuk mezarli, se întinde spre miadă-nopțe, având o direcțiune generală de la S.-E. spre N.-V., printre văile Iaila ceair sau Garvan (ce e tot una cu valea Cuiu iuk ului) și văile adiacentelor Cuiugiuc ceair și Garvan ceair, brăzdând partea de miadă-și a plășei și cea apusană a comunei, satul Cuiugiuc e așezat la pôlele apusane ale sale; are 1.45 m. înălțime, dominând satul Cuiugiuc și văile de mai sus, precum și drumul județen Esekioi, Lipnița;

este acoperit cu tuferișuri, păduri și puține vii.

Cara cialic culac, vale în plășile Silistra nouă și Mejidie, pe teritoriile comunelor Cuzgun (Silistra nouă) și Euge (Mejidie; se desface din pôlele sud-estice ale dealului Eki iuiuc olcac, se îndreptă spre miadă-nopțe, având o direcțiune generală de la S.-V. spre N.-E., brăzdând partea răsăritenă a plășei Silistra nouă și a comunei Cuzgun, precum și pe cea apusană a plășei Mejidie și cea nord-vestică a comunei Enige; drumul ei și-l face mai mult prin păduri, cea cea ce face să aibă pozițiuni frumoase; după un drum de 6 km., se unesc cu vale Nastradin spre a se deschide în vale Urluia pe stânga. Este tăiată de drumul județen Ostrov-Cuzgun, iar printr'insa merge drumul comunal Cara amat Talașman.

Caraghios ceair, vale puțin însemnată în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunei rurale Gârlița, se desface din pôlele apusane ale dealului Cuiugiuc iol bair, lângă șoseua județenă Essekioi-Lipnița, se îndreptă spre miadă-nopțe, având o direcțiune generală de la S. la N. pe la pôlele apusane ale dealului Oluclü, face hotarul dintre comunele Garvan și Gârlița, brăz-

dază partea apusană a plășei și pe cea răsăritenă a comunei Gârlița, și după un drum de 3 km. se deschide în valea Cuiu iuk ului pe stânga, malurile sale au puține păduri pe dênsele.

Caragia, movilă importantă în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunei rurale Lipnița, și anume pe acela al cătunului său Coșlugea; e așezată pe una din muchiile dealului Coșlugea; are o înălțime de 149 m. fost punct trigonometric de observație de rangul al 3-lea; dominând prin înălțimea sa, movila Almalikului (133 m.) la S. de dênse, valea Almalacului ce trece pe la apus de ea, satul Lipnița așezat la 2 klm. spre S.-V. de ea, drumul județen Esekioi-Lipnița și cel comunal Lipnița-Coșlugea și valea Dere ceair; cum vedem are o poziție strategică însemnată. Printr'insa trece hotarul dintre satele Lipnița și Coșlugea; ea este naturală și acoperită cu verdeta.

Cara cuius dere, vale în plășile Medjidia și Constanța, servindu-le întru cât-va și de hotar despărțitor, pe teritoriul comunelor Alacapa (pl. Medjidia) și Murfatlar (pl. Constanța) pe care le desparte puțin; ea nu este alt-ceva de cât un alt nume al văii Medjidia sau

Cara su; acest nume îl poartă între comunele Murfatlar și Alacapa; este închisă între dealurile Tali bair și Gherme bair la răsărit, Cara aic bair și Küciuc murfat bair la apus; printr'insa merge calea ferată Cernavodă-Constanța, drumul comunal Alacapa-Murfatlar-Omurcea; este tăiată d'alungul în partea de miadă-nopțe de unul din valurile lui Traian și anume cel de piatră.

Cara culac, vale neînsemnată în plasa Silistra nouă, pe teritoriul atât cel românesc cât și cel bulgăresc al comunei rurale Garvan; se desface din pôlele răsăritene ale dealului Garvan bair, se îndreptă spre miadă-nopțe, având o direcțiune generală de la S.-E. spre N.-V. pe la pôlele apusane ale dealului Ciriagi iol bair, intră pe teritoriul românesc pe lângă piktetul No. 11, trece prin satul Garvan mare, și cum ese dintr'insul se unesc cu valea Culac punar ceair spre a forma împreună valea Saila ceair sau mai bine șis valea Cuiu iuk ului; lungimea ei e de 7 km. și malul stâng e acoperit cu păduri; printr'insa merge și un drum comunal ce duce de la Garvan la Cranova în Bulgaria.

Caraharman, comună rurală mare

și importantă din județul Constanța și anume din plasa Constanța.

Este *situată* în partea răsăritenă a județului la 42 km. spre N. de orașul Constanța capitala districtului, și în cea septentrională a plășii la 19 km. spre N.-E. de comuna Cara murat, reședința plășei comunale...

Se *mărginesce* la miază-noapte cu comunele rurale Caranasuf și Cogelac (din județul Tulcea) de care se desparte prin dealurile Cașcalăc bair, Duingi lacul Tuzla și Sinoe; la răsărit și miază-zi cu Marea-Neagră; iar la apus cu comunele rurale Gargalac și Cicrăcei, despărțindu-se de cea d'întăiu prin dealurile movila Căldării Ciatal bair și Gargalac, iar de cea d'a doua prin *dealul* Peletlia.

Relieful solului prezintă o deosebită însemnătate. El ține tot de odată și de regiunea *dealurilor* și de regiunea șesului căci $\frac{3}{5}$ din suprafața ei aparține celui din urmă. Șesul este situat în partea răsăritenă și este coprins între Marea-Neagră la răsărit și miază-zi, pôlele răsăritene ale dealurilor Movila Căldării și Caraharman, canalul apusan al lacului Tuzla la apus, și o linie ce pleacă de la ruinele cetății vechi Istropolis la gura Periteasca spre miază-noapte. El este acoperit cu bălți: Sinoe și Tuzla,

Ceatal sic, Balta-mare, de mijloc, mică, kituc; cu stuf întins și des ce poartă numele de kituc, cu o întindere de peste 2000 hectare (și aflător între lacul Sinoe și Mare, considerat adese-ori și cu drept cuvânt ca ținând tot de lacul Sinoe); cu mlaștini lângă Carma harman; cu largi bande de nisip (aflătoare între lacurile Tuzla și Sinoe, între Sinoe și Mare, de o parte și de alta a prelungirii sudice a stufului kituc, și a gârelor numite Balta mare și de mijloc) precum și dealungul malului Mării-Negre. Totă această întindere a șesului, incontestabil că a fost acoperită de mare, care retrăgându-se a lăsat locurile: Tuzla, Sinoe, mlaștini stuferose și întinderi considerabile acoperite cu nisip amestecat cu resturi animale asemănătoare cu cele ce se găsesc astăzi în mare.

Regiunea dealurilor coprinde restul apusan, $\frac{2}{5}$ al comunei și este reprezentată prin culmile: Cogelac la miază-noapte și Tașaul la miază-zi și apus.

Dealurile cele mai însemnate ale comunei sunt: Duingi cu vârfurile Peletlia (89 m.), Duingi (83 m.), Tuzla iuk (38 m.), la miază-noapte d'aulungul pâriului Peletlia și pe malul apusan al lacului Tuzla, este al culmei Cogelac, acoperit cu fânețe, pășuni

și vre-o cincî movile. Dealul Peletlia cu vârful Cara iuk (138 m.) la vest; Tașaul terti cu vârful Eșil iuiuk (104 m.) la sud-vest, Gargalac (84 m.), Ciatal bair cu vârfurile Erim iuiuk (94 m.) și Gargalic buim iuiuk (75 m.), Movila căldăiu (70 m.), dealul Caraharman (102 m.) la S.-V.; toate aceste deluri sunt ramificațiuni orientale ale culmei Tașaul, cu o direcțiune generală de la N.-V. spre est și sud-est și sud, întinzându-se printre pâriul Peletlia, lacul Tuzla, Balta mare, pâriul Gargalac și Mare; sunt acoperite cu movile, fânețe și semănături.

Movilele sunt numeroase atingând numărul de 38; ele se găsesc mai toate pe muchiele dealurilor și afară de cele ce se găsesc pe vârfurile amintite mai sus, mai avem: Cara iuiuk (150 m.), Iarâm iuiuk (140 m.), movila Beilui (136 m.), movila din Târlă (119 m.) la vestul comunei, la sud de satul Peletlia pe muchia dealului Peletlia, Buiuk iuiuk (102 m.), Sak iuiuk (52 m.), Sarim iuiuk (46 m.), aceste chiar lângă satul Cara hauem) se găsesc situate în partea centrală și S.-vestică a comunei pe muchia dealului Caraharman. Ele sunt artificiale mai toate, construite cu scop de a servi de înmormintare sau ca puncte de observație și orientare.

Hidrografia este slab reprezentată, în ceea ce privesc apele curgătoare avem un singur pâriu: Peletlia, care udă N.-V. comunei, pleacă din dealul Peletlia, cu direcție de la V. spre E., trece prin satul Peletlia, taie drumul Gargalac-Caranasuf pe la locul numit Podul Dracului negru și se varsă în lacul Tuzla în colțul S.-vestic al lui, malurile cursului său superior sunt înalte și cam pietröse, iar ale celui inferior sunt joase. Mai avem două găle numite: Balta mare și de mijloc prin care se stabilește o legătură între lacul Sinoe și Marea Neagră, plecând de la gura Buzului într'una singură apoi ramificându-se în două, bîzdzînd partea răsăritenă a comunei, trecînd pe lângă satul Caraharman și deschizîndu-se în colțul sudic al lacului Sinoe.

Văi sunt puține și fără vre-o însemnătate, terenul fiind mai mult plan, întins.

Bălți avem în comună: Tuzla la miază-noapte, care aparține în totul comunei Caranasuf, fiind pe hotarul între aceste două comune; are maluri joase, o întindere de 1.600 hectare, maluri joase, pește bun; venitul ambelor lacuri aparține Statului; afară de acestea mai avem altele mai mici: Ciatal su, la 15 h. a. în ni ipul Ciatal su, la

N. de Caraharman, Kituk în stuful Kituk, 20 h. a. întindere și altele mai mici fără însemnătate. Între lacurile Tuzla și Sinoe avem nisipul numit Ciatal su, cu o întindere de 1.400 hectare, puțin ridicat d'asupra nivelului Mării și locurilor, presărat la N. cu câte-va lacuri mici uscate, indicându-se la 13 m. înălțime în locul unde a fost odinioară orașul Ishopolis, ele se întinde la sud până la satul Caraharman de lângă cari începe spre miadă-și printre gârlele: Bălțile mari și de mijloc și pe lângă Mare, cu o întindere de peste 500 hectare, nisipul Caraharman tăiat de gârle mici, între balta Sinoe și Mare se întinde stuful Kituk cu întindere de peste 2.000 hectare, amestecat cu apă, având la miadă-nopțe un dedal de lacuri în mijloc cu nisip, și spre S. lacul Kituk; prelungindu-se spre S. în formă de limbă, impracticabil pentru comunicație, — Marea Negră udă comuna în partea răsăritenă, pe o distanță de 22 klm, malul jos și acoperit cu nisip în totă lungimea lui, întinzându-se acest nisip în interior până la 1½ klm. Altă-dată de sigur, Marea trebuie să se fi întins departe de interiorul uscatului și ca probă sunt locurile ce au rămas astă-și Tuzla și Sinoe care comunică cu ea prin gura

Periteașca și Buazul, nisipul Ciatal su și stuful Kituk; în toate se găsesc resturi de animale și plante ce se găsesc astă-și în mare.

Clima comunei este riguroasă, vara de și căldurile sunt temperate prin apropierea Mării și a locurilor și a vânturilor ce suflă despre ele, iarna însă este aspră, locurile îngheață dese-ori din pricina sufărării înghețate a vântului dominant ne N.-E. sau Crivețul; ploie cade în abundență, maladiile bantue dese-ori și anume frigurile palustre din cauza exhalățiunilor nesănătose a bălților, stufului și mlaștinelor.

Suprafața totală a comunei este de 15.787 hectare, din care 208 h. a. ocupate de grădinile și vetrele celor trei sate cu 169 case, iar restul de 15.618 h. a. împărțit între locuitorii ce posedă 4.257 h. a. și stat cu proprietari, cari au 11.461 hectare.

Căminele cari compun comuna sunt două: *Caraharman* reședința așezată în partea răsăritenă a comunei pe malul stâng al gârlei Balta mare, la colțul sudic al lacului Sinoe, având la sudul său o mlaștină închisă și dominată la N. și V. de dealul Caraharman cu movilele Caraharman și Iarim iuk.

Peletlia în partea apusană a comunei la 6 klm. spre N.-V. de reședința Caraharman, de ambele

maluri ale pâriului Peletlia, închis și dominat la N. de dealul Duingi cu movilele Peletlia și Duingi, iar la S. și V. de dealul Peletlia cu movilele Iarim iuk, Beiu, movila din Tarla și Traian la 2 klm. spre miadă-și de cătunul Caraharman. *Aspectul* general al lor este acesta: așezate pe locuri mai șese, casele sunt mari, reu zidite, adunate în jurul bisericilor sau geamiei, prea puține înconjurate cu grădini, Caraharman are și câte-va vii la miadă-nopțe.

Populațiunea sa este formată din elemente români și turci, în anul 1896 se găseu 207 familii cu 1.089 suflete, împărțite după cum urmază:

După sex: 567 bărbați, 522 femei. Total 1.089.

După stare civilă: 651 necăsătoriți, 410 căsătoriți, 28 văduvi. Total 1.089.

După instrucție: 74 știu carte, 1.015 nu știu. Total 1.089.

După cetățenie: 1.088 cetățeni români, 1 supus strein. Total 1.089.

După religie: 719 ortodoksi, 370 mahomedani. Total 1.089.

După ocupație: 246 agricultori și meseriași, 4 comerțanți, 10 industriali. Total 260.

203 contribuabili.

După avere: 145 improprietațiți, 115 neimproprietațiți. Total 260.

Economicesce: Comuna stă bine. Dăm aci tabloul producțiunilor din anul 1894—95:

Grâu 920 ha. cu 6.440 hl. (7 hl. de ha.); Secară 118 ha. cu 944 hl. (8 hl. de ha.); Orz 1.187 ha. cu 15.431 hl. (13 hl. de ha.); Ověz 154 ha. cu 1.540 hl. (10 hl. de ha.); Porumb 302 ha. cu 1.208 hl. (4 hl. de ha.); Meiș 201 ha. cu 603 hl. (3 hl. de ha.); Fânețe naturale și artificiale 135 ha. cu 201 kgr. (2.000 kgr. de ha.).

În ceea-ce privește calitatea pământului, cele 15.787 ha. ale comunei se divid ast-fel: 5.508 ha. teren neproductiv (vetrele caselor 208 ha. și bălți, stufuri etc. (5.000 ha.) ale Statului și 10.279 ha. teren productiv, din cari: 8.461 ha. loc cultivabil (din care loc au 3.764 ha.) 395 ha. loc necultivat, (295 ha. ale locuitorilor), 1.565 ha. izlaz (din care 164 ha. al locuitorilor), 4 ha. vii ale locuitorilor.

Ocupațiile locuitorilor sunt:

Agricultura fiind în comună 246 plugari, cari au 156 pluguri (151 cu boi, 5 cu cai) 135 cai și căruțe (11 cu boi și 124 cu cai); apoi 1 mașină de secerat, 1 mașină de bătut porumb, 1 mașină de vânturat, 1 mașină de cosit fânul.

Pescuitul în bălțile Sinoe și Tuzla gâre, precum și în Mare.

Crescerea vitelor, având comuna 13.590 capete de vite, din care 519 cai, 1.449 boi, 82 bivoli, 12 asini, 10.900 oi, 630 porci.

Industria e cea casnică; mai sunt în urmă 8 mori de vânt și 10 industrii (lemnari ferari), etc.

Comerțul e activ și se face pe șoseaua națională Tulcea-Babadag-Constanța, și prin gura orașului Constanța la 35 klm. spre sud, el constă în importul manufacturilor, băuturi spirtose, unelte agricole, și în exportul vitelor cu produsele lor (lână, brânză, cereale).

Bugetul comunei e de 4.427 lei venituri, 2.908 lei cheltueli, excedent de 1.519 lei, sunt 203 contribuabili.

Căi de comunicație, pe lacul Liel și bălți cu luntre; și apoi numai drumuri comunale ce unesc cătunele între ei și cu satele învecinate ca Cuvăieci Tașan, Le-remet, etc.

Biserica ortodoxă e una singură în cătunul Peletlia cu hramul Acoperământul Maicii Domnului cu 10 ha. de la stat, cu 1 preot, 1 cântăreț, sunt în 2 geamii cu cu 2 hogi în cătunele Caraharman și Peletlia.

Școli sunt 2 rurale mixte: una în cătunul Caraharman și alta în cătunul Peletlia; cu 2 învățători,

1 învățător cu 89 elevi înscriși (52 băieți, 37 fete), promovați 41 elevi.

Cara koiun sat în plasa Constanța, cătunul comunei Cicraci; *situat* în partea răsăritenă a plășei și a comunei, la 5 km. spre sud-est de cătunul de reședință. Cicraci, la sud-vestul lacului Tașaul și la apusul bălții Cara koiun I, la 2 km. spre vest de mare. Este închis la nord de dealul Cara koi bair cu vârful său Caracvila, care vârf este la 2 $\frac{1}{2}$ spre nord-vest de sat cu o înălțime de 74 metri, iar la sud-vest de dealul Mamaia cu movila sa Mamaia care are 34 metri și este *situată* la 1 $\frac{1}{2}$ spre sud de sat.

Suprafața sa este de 1900 hectare, dintre care 55 hectare sunt ocupate numai de grădini și de vatra satului cu 65 case.

Populațiunea sa este de 114 familii, cu 506 suflete, ocupându-se mai mult cu pescăria ca unii ce sunt la marginea lacului Tașau și în apropierea mării.

Populațiunea sa este amestecată, are români, bulgari, turci și austriaci însă, majoritatea o formează bulgarii. Casele sunt mizerabile, foarte nesănătoase, pe cât de mici posibil și apoi și dispuse cu neregularitate exemplară, mai mult

grămădite în partea sudică. Un drum comunal plăcă spre nord-est care se bifurcă; ducând unul la Șahman și altul la Kargăacu mic și mare; alte două plăcă spre sud și sud-vest ducând la Mamaia și la Cogeia Ali și altul spre nord-vest ducând la Cicraci.

Caramancea deal în plasa Medgidia, comuna Eingea, cătunul Molceova; este cuprins între văile Uzum Ceair, Kior cuius ceair, Calfa dere și Caramancea, având o direcțiune generală de la sud-vest către nord-est și apoi către nord-vest așa că formează un arc de cerc cu concavitatea spre vest; atinge înălțime de 133 metri și este acoperit cu pășuni și semănături.

Caramancea vale destul de însemnată în plasa Medgidia, pe teritoriul comunelor rurale Eingea, Rașova și Cokirleni; se desface sub numele de Calfa dere din apropierea movilei Idrița și se îndreaptă spre miadă-noapte urmând o direcțiune generală de la sud-est către nord-vest, mergând printre dealurile Ivranes și Geam Pașu pe de o parte și dealurile Caramancea și Mare pe de altă parte. Primesce pe stânga pe valea Uzun ceair ca e este rezultată din unirea văii Kior cu cu ceair cu valea Kireșic

culac, și ea însăși se deschide în Dunăre puțin mai spre nord de satul Rașova după un drum de peste 15 klm. Mai multe drumuri comunale o taie transversal și altele merg pe fundul ei în sus și în jos. Ea mai servă o bună bucată și ca hotar între comuna Cokirleni și Eingea; fiind situată la nordul comunei Eingea și la sudul comunei Cokirleni; iar față de plasa ocupă o pozițiune occidentală.

Caramiței, Dealul. Deal în plasa Siliștra nouă, pe teritoriul comunelor Ostrov, Almaliu și Bugeac; se desface din delul Sapce bair, se întinde spre răsărit în formă de temicere, având o direcțiune generală de la N.-V. spre S.-E., prin partea apusană a plășii a com. Bugeac, pe cea sudică a com. Ostrov, și pe cea nordică a comunei Almaliu; din el isvorăște valea Bugeacului; pe muchea lui, merge drumurile Ostrov-Cuzgan și Almaliu-Bugeac; are o înălțime de 97 m. este acoperit cu livezi și puține semănături; și-a luat numele de la faptul că pământul său e bun pentru cărămiți.

Cara mișea tepe, Dealul. Deal în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei rurale Topolog și anume pe acela al cătunelor Doerani și

Topologul român; se desface din dealul Docrani, se întinde spre miază-zi printre pâriul Topolog (sau Saraiu) în afluentul său Hagi omer, într-o direcție ce la nord-est spre sud-vest, brăzdând partea răsăritenă a plășii și pe cea meridională a comunei; se ridică la 197 m. dominând pâraele de mai sus, ale căror maluri, din cauza naturii sale pietroase sunt înalte și stâncose, satul Doerani, și drumul județean Babadag-Hârșova; ei este acoperit cu fânețe.

Caramurat comună rurală importantă din județul Constanța și anume din plasa Constanța.

Este *aseșată* în partea răsăritenă a județului la 26 km. spre nord-vest de orașul Coetanța capitala districtului, și în cea centrală a plășii, a cărei reședință este.

Se *mărginește* la miază-noapte de comuna rurală Pazarlă de care se desparte prin *dealurile* Ilanlăc bair și Dolufacă bair; la miază-zi de comuna rurală Caratai (din plasa Megidia), de care se desparte prin dealurile Hagi culic și Murat bair; la răsărit cu comuna rurală Cicrăcci, de care se separă prin dealul Caramurat bair; iar la apus cu comuna rurală Carol I sau Danakioi, separându-se prin dealul Darakioi bair.

Relieful solului este accidentat, în general de culmile Dorobanțul Carol, și Cara murat; cea dintâi la nord și vest, cea d'a doua la sud, cea d'a 3-a la răsărit. *Dealurile* principale, care brăzdează teritoriul comunei sunt: Slanlac bair cu vârful Ilanlăc tepe (142 m.) la nord, Delufaci (125 m.) la nord-est, ele sunt ramificații orientale ale culmei Dorobanțul, Murat bair cu vârful Murat iuk (130 m.) la sud-vest, Amut bair vârful cu Tepe Caramurat (203 m. la sud-est, ele sunt prelungiri orientale ale culmei dealului Carol I; Caramurat bair cu vârful Caramurat (118 m.) și Caramurat iuk (104 m.) la est. Toate aceste dealuri sunt acoperite cu semănături și fânețe; copacii lipsesc aproape cu desăvârșire, iar pe muchea lor movilele sunt risipite în diferite direcțiuni, iar numeroase drumuri le întretae în numeroase direcțiuni. *Movilele* sunt numeroase, răspândite în toate părțile, sunt în număr de 17; au servit ca locuri de sculptură și puncte de observație.

Hidrografia nu este reprezentată de loc, nu avem nici o apă curgătoare, riū sau pâriū, numai câte-va văi, care au apă numai în timpul ploilor sau topirii zăpezilor primăvara; principalele sunt: Caramurat ceair, ce pleacă din dealul

Caramura, brăzdează mijlocul comunei, trecând prin satul Caramurat și sub numele de Hagi cabul și Krostel, se deschide în lacul Medjidie; valea Caratai puțin o brăzdează la S. și valea Dolofai puțin la N.-E. Ondulațiunile terenului fiind mici și uniforme, nu pot forma văi adânci și mari; lipsa de păduri face ca aceste văi să fie mai tot-d'a-una lipsite de apă și de aceea și calitatea productivă a solului este slabă.

Clima comunei este excesivă, vara călduri foarte mari, și are ori temperate întru cât-va de vântul dominant ce suflă de la Mare, de care este despărțit prin o distanță de 12 km., iarna friguroasă și crivățul suflă ca la el acasă; ploii cad în mică cantitate și trec lung fără să plouă, din cauza uniformității solului și lipsei de păduri; maladiile o viziteză din când în când și anume insolațiunea (coup de soleil) și variola.

Cătunele care formează comuna se reduce la unul singur: Caramurat, reședință, așezat în partea centrală a comunei, pe ambele maluri ale văii Caramurat, închis și dominat la V. de dealul Murat bair cu movila Murat iuk, la E. de dealul Caramurat în movila Caramurat, la S. de dealul Amut bair și la N. de dealul Hamlăc bair.

Aspectul său în ceea-ce privește poziția topică, nu este tocmai frumoasă, însă satul, mai cu seamă partea răsăritenă este bine aranjat, casele bine zidite, înconjurate cu grădini și dispuse pe vre-o 4 uliți paralele; acesta este partea de curând formată, partea veche este situată la V. formată din case cu aspect mai puțin plăcute, însă având fiecare grădina sa, dar sunt risipite fără regulă la capătul văii Caramurat.

Suprafața totală a comunei este de 10.073 hectare, din care: 288 ha. ocupate de grădinile și vatra satului cu 304 case; iar restul 9.769 hectare este împărțit între Stat cu proprietarii care au 4.570 ha. și locuitorii ce posedă 4.570 ha.

Populațiunea sa totală pe 1.896 este de 320 familii cu 1.569 suflete, împărțită astfel:

După sex: 860 bărbați, 709 femei. Total 1.569.

După stare civilă: 923 necăsătoriți, 602 căsătoriți, 44 veduvi. Total 1.569.

După instrucțiune: 498 știu carte 1.071 nu știu. Total 1.569.

După cetățenie: 1.349 cetățeni români, 220 supuși străini. Total 1.569.

După religie: 704 ortodoksi, 619 catolici, 246 mahometani. Total 1.569.

După ocupații: 477 agricultori,

14 industriași, 7 comercianți. Total 498.

498 contribuabili.

După avere: improprietăți 466, neimproprietăți 32. Total 498.

Economicesce stă destul de bine; dăm aci tabloul producțiilor din anul 1894—95.

Grâu 724 ha. cu 5.792 hl. (8 hl. de ha.); *Secară* 510 ha. cu 4.590 hl. (9 hl. de ha.); *Orz* 1672 ha. cu 20.068 hl. (12 hl. de ha.); *Ovăz* 412 ha. cu 4984 hl. (12 hl. de ha.); *Rapiță* 41 ha. cu 328 hl. (8 hl. de ha.); *Porumb* 435 ha. cu 2.175 hl. (5 hl. de ha.); *Meii* 180 ha. cu 720 hl. (4 hl. de ha.); *Fînețe naturale și artificiale* 183 ha. cu 366.000 kgr. (2.000 kgr. ha.).

În ceea ce privește calitatea pământului, cele 10.073 ha. întinderea comunei se divide astfel:

288 ha. teren neproductiv ocupat de vatra satului.

9.769 ha. teren productiv din cari:

6.420 ha. teren cultivabil din cari: 1.450 ha. al Statului cu proprietarii și 4.970 ha. al locuitorilor.

6.279 ha. teren necultivat din cari: 3.129 ha. al Statului cu proprietarii și 1.50 ha. al locuitorilor.

84 ha. teren islaz tot al Statului.

11 ha. teren vii tot al Statului.

Ocupațiile locuitorilor sunt următoarele:

Agricultura fiind în comună 477 plugari, cari au 240 pluguri (140 cu boi, 100 cu cai), 266 care și căruțe (6 cu boi, 260 cu cai), 65 mașini de secerat, 10 mașini de bătut porumb, 100 grape de fier, 60 mașini de vânturat.

Crescerea vitelor, comuna având 13.708 capete de vite, din cari: 777 cai, 1.389 boi, 12 asini, 10.900 oi, 630 porci.

Industria e cea casnică, mai sunt în comună: 1 fabrică de luminări de ceară și 3 mori de vânt, 14 industriași.

Comerțul e activ și se face pe șosea națională Tulcea-Baleada-Constanța, prin gara Murfatlar la 26 klm. spre S., și constă în import de mașini agricole, vin, manufactură și în export de cereale, vite cu produsele lor (lână, brânză) și luminări de ceară.

Budgetul comunei este de 7.428 lei la venituri și 4.973 lei la cheltuieli, rămânând deci un excedent în plus de 2.455 lei, sunt și 445 contribuabili.

Căi de comunicație sunt: calea județeană Hârșova-Constanța trece chiar prin comună, apoi drumuri comunale la Cuvăci, Esther, Palaz.

Biserica e una cu hramul *Sf. Gheorghe*, cu 1 preot, 1 cântăreț, 1 paracliser; mai sunt și 2 biserici catolice.

Școlă e tot una singură cu 1 învățător, 1 învățătoare, 120 elevi înscriși (68 băieți, 52 fete) din cari: 58 promovai; e și 1 școală catolică.

Aici e reședința plășei Constanța.

Cara murat tepe, deal în plasa Constanța, pe teritoriul comunelor Pazarli și Caramurat, de la care și-a luat și numele; el este mai mult o prelungire răsăritenă a dealului Bilariar, desfăcându-se de la virful Caratepe (177 m.) și se îndreaptă spre răsărit d'alungul pârului Esther, până aproape de apa Casimcea sau Tașăul. El domină satul Esther așezat la poalele sale nordice, satul Caramurat și două drumuri ce pleacă unul la Caramurat și altul la Mejidia.

Caranlâc, vîrf însemnat de deal în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Caranlâc de la care și-a luat și numele; este așezat pe muchea dealului Hasan orman, în partea răsăritenă a plășei și cea nordică a comunei, la 3 km. spre N.-V. de satul Caranlâc; punct strategic important, având o înălțime de 136 m. dominând văile: Beilicu și Hasan orman, satul Caranlâc, drumul județean Ostrov. Cuzgun, și cele comunale, Beilic-Caranlâc și Beilic curu orman, este acoperit cu pășuni.

Caranlâc alcea, vale în plasa Mangalia, pe teritoriul comunei rurale Osman facă; se desface din puțele sudice ale dealului Mangala culac bair, se derige spre miadă-și, într-o direcție de la N.-E. spre S.-V., brăzdând partea nordică a plășei și cea vestică a comunei, se unesce cu valea Curu bair alcea, și se deschide în valea Sarapei dere pe stînga ei; ea este tăiată de drumul comunal Bălbă-Osmanfacă și de cel județean Medgidie-Mangalia.

Caranlâc comuna rurală din plasa Silistra nouă, din județul Constanța.

Este situată în partea apusană a județului la km. spre S.-V. de orașul Constanța, capitala districtului, și în cea centrală a plășii la km. spre răsărit de orașul Ostrov, reședința ei.

Se mărginește la miadă-nopte cu comunele Beilicu și Oltina, la răsărit cu comuna urbană Cuzgun și cea rurală Enişemlia, la miadă-și cu comuna Parakioi și la apus cu comuna Ghiuvegea.

Relieful *[solului]* e accidentat în general. Culmile Parakioi la răsărit și S. și Oltina la miadă-nopte o accidenteză; dealurile principale cari o brăzdează sunt: Cășla (147 m.); Merkez (143 m.) la N.-V. aparținând culmei Oltina și acoperite cu livezi, pășuni și păduri

ca Doankioi pe Cășla; dealul Hasan orman cu virful Karanlăc (136 m.) la N.; Cuzgun (173 m.) la N.-E.; Arpalic (143 m.) la E.; Bașpunar sărti cu virful Calaiği (196 m.) la S.-E.; Distrail (172 m.) la S.; Ciatal orman (140 m.) prin interior și Mezarlăc bair (142 m.) aparțin toate culmei Parakioi și sunt acoperite cu păduri frumoase, resturi din întinsele păduri de odinioară, cu livezi, pășuni și arbori isoiați. Movablele sunt puțin și nu prezintă nici o importanță.

Hidrografia este slab reprezentată, n'avem ape curgătoare ci numai văi, ce conțin apă numai în timpurile ploioase și primăvara după topirea zăpezilor, cu totă vecinătatea pădurilor. Principalele sunt: Beilicu pe la N.-E., purtând în comună numele de Cioringi și Derincea ceair, primind pe stânga valea Caranlăc unită cu valea Cișme culac, brăzdând comuna prin interior și răsărit trecând și prin satul Caranlăc, valea Curu orman ce trece prin satul Curu orman ce primesce pe stânga valea Cășla unită cu valea lui Ghenciu, iar pe dreapta valea Beilicu ceair, brăzdează comuna în partea apusană; valea Ghiuvenli ceair brăzdează puțin la S.-V.

Clima comunei e temperată și sănătoasă din pricina adăpostului oferit de dealuri și păduri; veni-

tul dominant este cel de S.-V. și N.-E.; ploia cade relativ multă, maldăile sunt puțin cunoscute.

Cătunele cari o compun sunt două: Caranlăc reședința, așezat în partea sud-estică a comunei pe valea Caranlăc între dealurile Arpanlic la răsărit și Distrail la apus, sat frumos ca poziție, însă puțin îngrijit ca interior. Curu orman în partea apusană a comunei la 6 km. spre V. de reședință, pe valea Curu orman, între dealurile Duan-kioi orman la răsărit și Mezarlăc bair la răsărit, sate bine îngrijite și curate, casele străne.

Populațiunea totală pe anul 1896 este de 142 familii cu 689 suflete, împărțită ast-fel:

După sex: 362 bărbați, 273 femei.

După stare civilă: 418 necăsătoriti, 248 căsătoriti, 23 veduvi.

După instrucție: 17 știu carte, 672 nu știu.

După cetățenie: 689 cetățeni români.

După religie: 433 ortodoxi, 249 moham., 7 ebrei.

După ocupațiune: 367 agricultori și meseriași, 2 cărciumari. 132 contribuabili.

Suprafața comunei este de 5.398 hectare.

Economicesce stă bine comuna. Dăm aci tabloul semănăturilor din anul 1894—95:

Grâu 450 ha. cu 6.300 hl. (14 hl. de 1 ha.); *secară* n'a produs anul acesta; *orz* 210 ha. cu 3.150 hl. (15 hl. de 1 ha.); *orz* 4 ha. cu 640 hl. (16 hl. de 1 ha.); *rapita* n'a produs anul acesta; *porumb* 136 ha. cu 272 hl. (2 hl. de ha.); *meiu* 18 ha. cu 18 hl. (1 ha. de ha.); *Finețe artificiale* 18 hl. cu 7.200 kgr. (400 kgr. de ha.).

Budgetul acestei comune constă în venituri de 3.481 lei, și cheltuielile de 2.281 lei, rămânând deci un excedent în plus de 1.200 lei; sunt și 132 contribuabili.

Biserica ortodoxă e una singură cu hramul *St. Athanasie* înființată și întreținută de comună, având și 10 ha. de la Stat; are un cântăreț, fără preot; mai sunt și două geamii cu 2 hogi.

Școala este una rurală mixtă cu un învățător și 56 elevi înscriși, din cari: 31 băieți și 25 fete, au fost promovați 22 elevi; școala are 10 ha. de la Stat.

Căi de comunicație sunt: calea județeană Oshor-Guzgun ce trece pe la nord de sat și drumuri comunale ce duc la satele Curu orman, Ghiuvegea, Parakioi, Cuzgun.

Caraomer, comună rurală foarte însemnată din județul Constanța și anume din plasa Mangalia.

Este *aseșată* în partea meridională a județului la 64 km. spre S.-V. de orașul Constanța, capitala districtului, și în partea apusană a plășii la 50 km. spre V. de orașelul Mangalia reședința ei.

Se *mărginesce* la miază-noapte cu comunele rurale Karvaelar și Enghez despărțindu-se de cea d'întâi prin dealul Cavaclar, la cea d'a doua prin dealul Carasuluk bair; la miază-zi cu Bulgaria, de care o desparte dealurile Docuzair și Muraci; la răsărit cu comunele Hazaplar și Sarighiol, despărțind'o de cea d'întâi dealul Ghiuvenli, și de cea d'a doua dealurile Egi iuiu și Murfatcea bair, în fine la apus cu comunele Bairam dede și Hairankioi (plasa Silistra nouă) separându-se de prima prin dealul Douzaci, de secunda prin dealul Sari și Curu bair.

Relieful solului în general desul de accidentat în ceea-ce privește numărul accidentelor terenului, însă undulațiunile sunt mari, văile largi, și o uniformitate domnesce peste tot solul, neîntrerupt de cât de movable și iar movable. Culmile Cara omer la apus miază noapte și interior și Muraci la răsărit și miază-zi și brăzdează teritoriul, cel mai întins dintre toate comunele din județul Constanța. Principalele *dealuri* cari o acciden-

téză sunt: dealul Docuzaci (193 m.), dealul Mori (170 m.) la S.-V.; Malcoci mezarlâc (176 m.), Curu bair (168 m.) la N.-V.; Cavaclar cu vârful Ghiuvenli nord (155 m.); Cara suluk bair cu vârful Ghiuvenli est (141 m.) la miez-nöpte Coru sirti (132 m.) și Kara iuk bair cu vârful Keragi (136 m.) la răsărit; prin interiorul comunei remarcăm dealurile Mezarlâc bair de natură stâncösă, Sari bair (140 m.); Mezarlâc (164 m.); acestea spre partea nordică a interiorului; Bair Mezarlâc (187 m.); Mamuzli bair (180 m.); dealul Alibikioi; dealul Mezarlâc (170 m.), dealul Alibikioi bair (163 m.); Cara omer bair cu vârful Ghiuvenli II (152 m.); Mezarlâc bair (158 m.), acestea în partea centrală a interiorului; dealurile: Derekiol bair (182 m.); Bair iuiuk (130 m.); Cara omer (170 m.), acestea în partea meridională a interiorului. Töte dealurile enumerate aci, de la început, aparțin culmei Cara omer, sunt de natură humösă, altele mai puține, de natură stâncösă; sunt acoperite cu livezi întinse, pășuni frumoase și semănături bogate, însă pădurile lipsecz complectamente, numai ici și colo câte un arbore izolat mai distréză privirea obosită a călătorului; ele nu forméză pozițiuni frumoase de cât lângă satele Calfa

kioi și Docozaci. Culmea Muraci e reprezentată prin dealurile: Egi iuiuk cu vârful Keragi II (123 m.); Mezarlâc sirti (128 m.) și Murfatcea cairac (140 m.) töte în spre S.-V., avënd acelaș aspect ca și cele ale culmei Cara omer. *Molvilele* sunt numeroase, unele înalte mari, servind probabil ca puncte de observare și orientare. töte fiind artificiale; ele sunt răspândite pe tötä suprafața teritoriului; principalele sunt: Movița Mare (200 m.) pe hotarul spre Bulgaria la S.-V., Bâli iuk (182 m.) tot la S.-V.; Keragi (130 m.) la răsărit.

Hidrografia nu este reprezentată prin *ape curgătore* neexistând nici un riu sau pârâu pe teritoriul comunei ci numai prin nisce *vâi* cari conțin förte puțină apă, și acesta pentru scurt timp după topirea zăpedi lor și după ploii; cauza acestei uscăciuni este lipsa de păduri, cari sciut este, atrag norii și întrețin umezélă în văile pe cari le acoperă. Principalele *vâi* sunt: Docuzaci la apus, trecënd prin satul Docuzaci, cu maluri înalte și pe alocurea pietröse. Valea Calfa kioi care la început pörtă numele de Cerkez kioi culac trecënd prin satul Cerkez kioi, apoi cel de Calfa kioi cair trecënd prin satul Calfa și în urmă cel de Sarapcea, trecënd prin satul Cialmagea și deschidën-

du-se în valea Demircea; ea brazdéză comuna la apus, malurile sale sunt în general înalte și stâncöse formând pe alocurea pozițiuni plăcute; valea Afighinea care începe sub numele de valea Derekiol, ia pe urmă pe cel de Alibikioi cair trecënd pe lângă minele satului Alibikioi, în urmă de valea Cășlei, trecënd pe lângă cășla Alibikioi și în fine pe cel de Afighinea, brazdând interiorul comunei, malurile ei sunt potrivite și lipsite de păduri; valea Ghiuvenli sau Mangaci, trecënd prin satul Ghiuvenli, o brazdéză la N. valea Kior-cui prin interior, valea Daulukioi, cari ia mai la vale numele de valea Sirti, trecënd prin satul Daulukioi o brazdéză la răsărit și S.-E.; valea Cara omer primind pe stânga valea Luci, Ghiolgiu și Isvorului, trece prin satul Cara omer și o brazdéză la miez-zi.

Clima comunei este förte excesivă, din pricina lipsei de păduri și adăposturi oferite de dealuri, vara este förte ardetöre și rare-ori puțin temperată de vânturile ce suflă din spre mare, iarna e förte aspră, guvernată fiind de vântul dominant, recele și gerosul crivêt (N.-E.); plöe cade förte puțină și puțurile trebuesc săpate la adâncimi förte mari; *maladiile*, mai cu sémă frigurile o viziteză dese-ori.

Căstunele cari compun comuna

sunt nouë și anume: 1) *Cara omer* aședat în partea meridională a comunei, pe valea Cara omer, între dealurile Cara omer la S.-V., Alibikioi bair la N.-V., Cara omer bair la N.-E. și Mezarlâc bair la E. și S. E.; *Ghiuvenli* în partea septentrională a comunei la 7 km. spre N. de reședință pe valea Ghiuvenli, între dealurile Cavaclar la apus, Consirti la S., Carasuluk bair la N.-E. și Ghiuvenli la N.; *Caulicicur* (gröpa sängerösă) în partea meridională a comunei, la 4 km. spre S.-E. de reședință, pe valea Iurtluc și Caulicicur, între delurile Mezarlâc bair la N.-V., Caulicum la N., Surtluc bair la S. și Murfatcea cairac la S.-E.; *Daulukioi* în partea răsăriteană a comunei la 5 km. spre S.-E. de reședință, pe valea Daulukioi între dealurile Mezarlâc bair la E., Murfatcea bair la miez-zi și Egi iuiuk la N.; *Calfachioi* în partea apusană a comunei la 10 km. spre N.-V. de reședință pe valea Calfa, la pölele petroselor dealuri Malcoci, Mezarlâc la apus și Mezarlâc bair la răsărit; *Mamuzli* în partea apusană a comunei la 9 km. spre N.-V. de reședință pe valea Calfakioi, între dealurile Docuzaci la apus și Mamuzli la răsărit; *Alibikioi* în partea centrală a comunei la 5 km. spre N.-V. de reședință, pe văile

Gâșla și Alibikioi între dealurile Alibikioi la apus și Alibikioi bair la răsărit; la 1 1/2 km. spre S. E. de precedentul, se găsește ruinele satului dinaintea de 1877—78; *Cerchez kioi* în partea meridională a plășei la 9 km. spre V. de reședință pe valea Cerkezioi la pôlele pietroselor dealuri Bair-Mezarlâc la răsărit și dealul Bai la apus; *Derukioi* tot în partea meridională a comunei la 9 1/2 km. spre V. de reședință, pe valea *Deskioi* și la pôlele stâncoselor dealuri *Deskioi* la răsărit și dealul Mori la apus; în fine cel din urmă *Docuzaci* sau *Docuzaci* în partea apusană a comunei la 12 km. spre apus de reședință, pe valea *Docuzaci*, înconjurat de toate părțile de dealul *Docuzaci*. Aspectul general al acestor sate, nu oferă nimic de particular; casele sunt mici, rău zidite, neigienice, de cât-va timp au început a se zidi unele mai mari și mai frumoase, sunt așezate fără ordine în jurul bisericilor sau geamiilor în câte două sau trei trupuri, mai toate au de fier în prejur mori de vânt.

Populațiunea sa este amestecată: în anul 1895 ea era de 443 familii cu 2.079 suflete, împărțită după cum urmază:

După sex: 1.159 bărbați și 920 femei, total 2079.

După stare civilă: 1.152 necăsătoriți, 850 căsătoriți și 77 văduvi, total 2.079.

După instrucție: 118 știu carte și 1.961 nu știu, total 2.079.

După cetățenie: 2.042 cetățeni români și 37 luterani total 2.079.

După religie: 906 ortodoxi, 126 catolici și 1.047 mahometani, total 2.079.

După profesiuni: 823 agricultori și meseriași, 14 comercianți, 4 industriași și 10 diferite profesiuni, total 851.

851 contribuabili.

După avere: improprietăriți 745 neimproprietăriți 106, total 852.

După statistica din 96—97 sunt în comună 820 familii cu 3.067 suflete.

În comună nu este școală, dar s'a luat dispoziția a se înființa cât mai curând.

Biserici ortodoxe nu sunt în comună, sunt însă 2 biserici catolice și 4 geamii cu 4 hogi.

Economicește: comuna este destul de productivă. Tabloul semnăturilor de pe anul 1894—95 este acesta:

Grâu 1.319 ha. 15.828 hl. (12 hl. de ha.); *secară* 241 ha. cu 2.892 hl. (12 hl. de ha.); *orz* 2.552 ha. cu 38.280 hl. (15 hl. de ha.); *ovăz* 160 ha. cu 2.560 hl. (16 hl. de ha.); *rapia* 308 ha. cu 3.080 hl. (10 hl. de ha.); *porumb* 1.300

ha. cu 10.400 hl. (8 hl. de ha.); *mei* 397 ha. cu 794 hl. (2 hl. de ha.); *finețe naturale* 1.080 ha. cu 1.620.000 kgr. (1.500 kgr. de ha.).

În ceia-ce privește calitatea pământului, cele 23.340 hectare ale comunei se divid astfel:

191 ha. loc neproductiv (ocupat de vatra satului).

23.149 ha. loc productiv, din cari:

13.936 ha. loc cultivabil (din care, 3.773 ha. ale statului cu proprietari și 10.173 ha. ale locuitorilor).

4.613 ha. loc necultivat (4.613 ha. ale locuitorilor).

4.600 ha. loc izlaz (din care 1.113 ha. ale Statului cu proprietarii și 3.487 ha. ale locuitorilor).

Ocupațiunile locuitorilor sunt următoarele: *Agricultura*, fiind în comună 823 plugari, cari au 322 pluguri (302 cu boi, 10 cu cai), 448 care și căruțe (139 cu boi, 309 cu cai), 1 mașină de treerat cu aburi, 4 mașini de semănat, 4 mașini de secerat, 1 mașină de bătut porumb, 10 grape de fier, 3 mașini de vânturat; sunt în comună și 65 pușuri prin sate. *Cresțerea vitelor*, având comuna 9.194 capete de vite, din cari: 1.025 cai, 2.135 boi, 94 bivoli, 6.271 oi, 86 capre, 583 porci.

Industria se practică în casă,

fiind cea casnică; mai sunt în comună 4 industriași (ferari, mecanici) și 5 mori de vânt.

Comerțul este foarte activ, comuna fiind chiar vama de export și import spre Bulgaria (a se vedea pe pagina următoare mișcarea acestei vâmi), se face de către 14 comercianți (din cari: 1 han-giū, 10 cărciumari. Gara mai apropiată este Murfatlar la 50 km. spre N.; acest comerț constă în import de mașini agricole, manufacturi, băuturi etc., și în export de vite (boi, oi) cu produsele lor, (piei, brânzeturi, lână) cereale (grâu secară orz și fân).

Suprafața totală a comunei e de 23.340 hectare (cea mai întinsă din tot județul) din cari: 191 ha. ocupate de vatra satului cu 323 case, iar restul de 23.149 ha. împărțit între Stat cu proprietarii cari posedă 44.886 ha. și locuitorii cari au 18.263 ha.

Budgetul constă în 16.115 lei 95 bani la venituri și 5.349 lei 16 bani la cheltuieli, cu un excedent în plus de 10.706 lei.

Căi de comunicație sunt căile județene: Parakioi-Mangalia, trecând prin satul Ghinvenli, la N., șoseaua Cara omer-Mangalia precum și drumuri comunale la Hazaplar, Kiragi, Bairam dede, Cavaclar, Sarighiol, Topraisari.

Cara omer. (vama).

<i>Importațiuni</i>			
Felul mărfurilor	Cantități kgr.	Valori în lei	Taxe în lei
Griú	50.601	6.072	—
Confecțiuni din stofă de lână	73	3.650	249
Hârtie pentru țigarete	117	3.510	105
Covore de lână curată	369	3.063	295
Țesături și stofe împietite de lână	505	3.030	505
Confecțiuni din stofă de bumbac	117	2.340	363
Țesături și stofe înpletite de lână	233	4.143	507
Torturi de păr și țesături de păruri	336	1.344	118
Fân, paie și ierburi de pășune	885	1.328	—
Mașini de tot felul cu aburi, gaz, electricitate, etc.	600	900	—
Cafea crudă	329	658	59
Căldărârie de tot felul și utensile de menaj	162	648	202
Midii, scoici, raci, melci.	1.202	601	48
Caí (armăsari și jugani).	4 capete	1.200	100
Pietre de măcinat	1 1/2 pereche	750	37
		<u>43.466</u>	<u>2.988</u>

<i>Exportațiuni</i>			
Felul mărfurilor	Cantități	Valori în lei	Taxe în lei
Lânuri	23.118	57.795	—
Mașini de tot felul	19.485	29.227	—
Caí (armăsari și jugani).	91 capete	27.300	—
Pesce sărat, uscat prospêt.	20.699 kgr.	12.419	—
Brânzeturi și cașcavaluri.	4.211 »	8.422	—
Trăsuri ușore de lux	8 bucăți	6.400	—
Țiri, stochfish, herin:ti	7.050 kgr.	6.345	—
Iepe	17 capete	5.100	—
Trăsuri fără arcuri neacoperite	26 bucăți	3.900	—
Moruni, nisetru, cegă	5.389 kgr.	3.233	—
Care și căruțe țărănesci	12 bucăți	1.800	—
Calești landum	1 »	1.500	—
		<u>166.564</u>	<u>—</u>

Recapitulare

Felul mărfurilor	Cantități kgr.	Valori în lei	Taxe în lei
Totalul importului și exportului		212.030	
Importațiuni		43.466	2.988 T. pere.
Exportațiuni		168.564	
Diferența la importațiune		<u>125.098</u>	

Cara omer, deal în plasa Mangalia, pe teritoriul comunei rurale Cara omer de la care și-a luat și numele, situat în partea apusană a plășei și cea S.-V. a comunei și la ale cărui pôle resărite se află așezată; se desface din dealul Baia Iuiuk, întindându-se printre văile Juci ghiolgiu și valea Isvorului, este acoperit cu verdeță; are o înălțime de 145 m.; pe muchia dealului merge un drum Cara omer-Derekioi și altul ce merge în Bulgaria.

Cara omer bair, deal tot în plasa Mangalia, pe teritoriul comunei Cara omer; se desface din dealul Alibikioi, din punctul Ghiuvenli II (152), se întinde spre miadă-đi, într'o direcție generală de la N.-V. spre S.-E., brăzdând partea apusană a plășei și cea resăriteană a comunei; el se prelungește spre miadă-đi cu dealul Mezarlăc bair de pe lângă satul Cara omer; în muchia lui merge drumurile comunale de la Cara omer la Ghiuvenli și Mustafaci; este acoperit cu semănături.

Cara peletic artasi, deal în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunelor rurale Parakioi și Regep cuiusu; se desface din dealul Siran culac bair, se întinde spre miadă-đi, având o direcțiune generală de la N.-V. spre S.-E., printre văile Sarp orman ceair și Ghiuvenli ceair; brăzdează partea de miadă-đi a plășei și pe cea apusană a comunelor; are 155 m. înălțime; pe muchia lui merge hotarul Dobrogei spre Bulgaria, este acoperit cu fînețe și păduri între cari însemnăm pădurea Kirislic orman.

Carapelit bair, deal în plasa Hârșova, pe teritoriul comunelor rurale Sarai (și anume cătunul Carapelit de la care și-a luat și numele) și Calfa (cu cătunul Haidar); se desface din dealul Făgărașu, se întinde spre S. d'alungul malului drept al pârului Sarai făcându-i pe alocurea să fie înalt și răpos; se ridică la 173 m. și domină satele Haidar și Carapelit, pârul Haidar; este acoperit cu semănături și fînețe.

Carapelit tepe, deal, său mai bine
  is v rf de deal al dealului de mai
 sus, în plasa Hârșova, pe teritoriul
 comunei Sarai (cătunul Enisarai);
 este a e at în partea centrală a
 plăsei  i cea sudică a comunei pe
 hotarul ei către comuna Siriu;
 are 142 m.  n ltime, acoperit cu
 3 movile artificiale  i domin nd
 drumurile Muslu-Carapelit  i Sarai-
 Siriu.

Carasan vale, pu in  mportant  în
 plasa Silistra-nouă, pe teritoriul
 comunei rurale M rleanu; se des-
 face din p lele apusane ale dea-
 lului Zbreia, se întinde spre apus
 Într'o direcțiune generală de la S.-E.
 spre N.-V. pe la p lele orientale
 ale movilei Drăgaica, de care e
 dominată;  i după ce brăzdează
 partea de miad  n pte a pl sii  i
 a comunei, după un drum de 3
 km. se deschide în Dunăre, pe
 dr pta în fața ostrovului Huzunada;
 este tăiată de drumul comunal
 M rleanu-R sova.

Carasuluk bair I, deal în plasa
 Mangalia, la hotarul comunelor ru-
 rale Azaplar, Enghez  i Caraomer;
 se desface din vârful Ghiuvenli
  ndrept ndu-se spre r sarit  i av nd
 o direcțiune generală de la V.
 către E.  i se întinde până în
 valea Carasuluk ceair.

Este situat mai mult în partea
 de apus a plăsei, la nordul com.
 Ghiuvenli  i Azaplar  i la sudul
 comunei Enghez.

Carasuluk bair II, deal în plasa
 Mangalia, pe teritoriul comunei
 rurale Azaplar  i anume pe acela
 al cătunului său Erebilier. Se în-
 tinde printre văile Carasuluk ceair
  i Erebilier dere, av nd o direcțiune
 de la N. către S.  i o înăltime
 maximă de 114 metri pe care o
 atinge în vârful său Carasuluk iuk.

Carasuluk ceair, vale de mică im-
 portantă în plasa Mangalia, pe te-
 ritoriul comunei rurale Azaplar  i
 anume pe acela al cătunului său
 Erebilier. Merge printre dealurile
 Carasuluk bair I  i Carasuluk bair
 II, se unesce cu valea Erebilier dere
 d nd ast-fel nascere unei a treia
 v i, numită Buiuk dere. Are o
 direcțiune de la S. către N.-E.

Carasuluk iuk, v rf de deal în plasa
 Mangalia, pe teritoriul comunei
 rurale Azaplar  i anume pe acela
 al cătunului său Erebilier. Este v r-
 ful cel mai înalt al dealului Cara-
 suluk bair II, av nd o înăltime de
 114 metri, domin nd prin ac st 
  n ltime satul Erebilier care este la
 1 km. spre S.-E. de v rf, valea
 Erebilier  i valea Carasuluk ceair

precum  i drumul comunal Ere-
 bilier-Mangoci.

Caratai, comună rurală în județul
 Constanța, plasa Medjidia, situată în
 partea centrală a județului la . . km.
 spre N.-V. de orașul Constanța,
 capitala districtului,  i în cea r s -
 rit n  a pl sii la 9 km. spre r sarit
 de orașul Medjidia, reședința oco-
 lului, pe ambele maluri ale v ei
 Caratai.

Se mărginesce la miad -n pte cu
 comuna Carol I  i Cara murat; la
 r sarit cu comuna Cier cci; la
 miad - i cu cătunul Naz rcea (al
 comunei Omurcea), câte- i patru
 din plasa Constanța; iar la apus
 cu comuna Alacap   i Tortoman.

Relieful solului e pu in accidentat
 de următoarele principale *dealuri*:
 d. Derechioi (105 m.) la N.-V.; d.
 Murat bair (101 m.) la N.; d.
 Amut bair (103 m.) la N.-E.; d.
 Naz rcea (100 m.) la r sarit; d.
 Caratai (65 m.) la S., d. Kiostel
 (74 m.) la S.-V.  i d. Agi cabul
 (89 m.) prin centrul comunei; ele
 sunt acoperite cu finețe  i  slazuri
  ntinse  i cu semănături frumoșe.
Movilele sunt pu ine (8) t te arti-
 ficiale, servind ca puncte de orien-
 tare, principalele sunt: Naz rcea
 (100 m.) la E.; Caratai nord (89 m.)
 prin centru; Caratai sud (65 m.) la S.;
 Kiostel (76 m.) la S.-V.

Hidrografia e reprezentată slab,
 prin nisce v i cari au apă f rte
 rar  i anume în timpul primăverei
 după topirea z pe ilor  i t mna
  n timpul ploilor; principalele sunt:
 Docuzol dere la N.-V., se deschide
  n balta Carasu, v. Hagi cabul prin
 interiorul comunei, trec nd prin
 satul Hagi cabul  i se pierde tot
  n lacul Carasu, sub numele de
 Valea Kiostel, v. Cioban dere la
 r sarit, se deschide cu v. Carasu,
 v. Caratai prin interiorul comunei,
 trec nd prin satul Caratai,  i Ca-
 ratai alceac la S.-E., am ndou 
 deschidându-se în balta Carasu;
 fundul acestora servesc ast - i dru-
 murilor de comunicație ce se r s-
 p ndesc în diferite direcțiuni.

Clima comunei este riguro s ;
 vara ar tore nepotolită fiind de
 vre-un vânt; iarna aspră căci atunci
 suflă v ntul dominant de N.-E.,
 maladiile, frigurile, o viziteză din
 când în când; plo e cade în f rte
 mică cantitate.

Cătunele cari o form z  sunt două:
 Caratai, reședința spre miad - i,
 pe fundul văii Caratai; Agi cabul
 spre miad -n pte, la 5 km. spre N.
 de reședința, pe ambele maluri ale
 văii Hagi cabul. Aspectul lor e
 mizerabil; case mici urite, ne ngri-
 jite de locuitorii lor, turci tembeli
  i tătari len si, risipite fără ordine
  i în mijlocu-le mai multe pu uri.

Suprafața totală a acestei comune este de . . . km. sau . . . hectare, din cari . . . hectare ocupate sunt de vetrele celor două sate cari . . . case; restul se împarte între Stat cu proprietarii și locuitorii; cei d'ântëiu posed ca la . . . hectare, iar cele din urmă stăpânesc . . . hectare.

Populațiunea acestei comune se compune în cea mai mare parte de turci și tătari, la cari s'au mai adăogat câți-va români și bulgari; sunt 143 familii cu 604 suflete, împărțite după cum urmează:

După sex: bărbați 309, femei 295. Total 604.

După stare civilă: necăsătoriți 325, căsătoriți 246, văduvi 33. Total 604.

După instrucție: știu carte 11, nu știu 593. Total 604.

După protecție: toți cetățeni români.

După religie: ortodoxi 34, catolici 10, mahometani 560. Total 604.

După ocupațiuni: agricultori, industriași, comercianți, alte profesioni.

Contribuabili.

Biserica.

Școala.

Economicesce, comuna stă ast-fel după tabloul *semnăturilor* din 1896:

Grâu 265 ha. cu 2.120 hl. (⁸/₁);

secară 352 ha. cu 3.520 hl. (¹⁰/₁);
orz 1.131 » » 16.965 » (¹⁵/₁);
ovăz 113 » » 1.695 » (¹⁵/₁);
porumb 85 » » 170 » (²/₁);
mei 113 » » 226 » (²/₁);
fasole 2 » » 1.200 kilogr.
(600 kgr. de ha).

fieșe naturale și artificiale 353 ha. cu 70.600 kgr. (200 kgr. de ha).

Ocupațiunile locuitorilor.

Budgetul comunei acesteia constă în venituri de 4.185 lei, iar veniturile se ridică la cifra de 1.874 lei, rămânând deci un excedent în plus de 2.311 lei, în comună sunt și . . . contribuabili.

Căi de comunicație sunt: calea ferată Cernavodă-Constanța, ce trece pe la 4 km. spre S.-V. de satul Caratai; calea județeană Medjidia-Caramurat, trecând pe la 3 km. spre răsărit de satul Agi cabul; apoi drumuri vicinale ce duc la satele învecinate, Cara murat, Carol I, Dorobașul, Nazârcea, Omurcea, Hasancea, Mușatlar, Medjidia, Tortoman, etc.

Pe hotarul sudic al comunei trece și valul mare de pământ al lui Traian. (Vezi partea istorică a județului).

Caratai, sat în plasa Medjidia, cătunul de reședință al comunei Caratai, *situat* pe valea Caratai și închis la N.-V. de dealul Kiostel și

Hagi cabul și la S.-E. de dealul Caratai cu vârful său Caratai sud (67 metri) care domină întreg satul. Are o *suprafață* de . hectare, din care . hectare ce ocupă vatra satului, cu grădini și cu . case; iar populațiunea este de . familii, cu suflete ocupându-se de agricultură și cu creșterea vitelor, puțin și cu comerțul ambulant. Casele, unele mici și nesănătoșe, altele măricele și curate, sunt așezate neregulat ne formând strade drepte și frumoșe, ci cu totul contrariu. Drumuri comunale Via de la Kiostel, Hagi cabul Nazârcea, și Endec carachioi.

Caratai, deal în plasa Medjidia, comuna și cătunul Caratai (de unde 'și-a luat și numele), e te prelungea spre S.-V. a dealului Nazârcea și merge dealungul văii Caratai pe la sud-estul satului cu același nume, are o direcțiune generală de la N.-E. către S.-V., și o înălțime maximă de 67 metri pe care o atinge în vârful său Caratai sud; *situat* în partea răsăritenă a plăsei și cea sudică a comunei.

Caratai, vale însemnată în plasa Medjidia, comuna și cătunul Caratai; *situată* în partea răsăritenă a plăsei și cea centrală a comunei, străbătând-o în întregime de la

S.-V. către N.-E.; trece prin satul Caratai și printre dealurile Chiositel și Hagi cabul pe de o parte, și dealurile Caratai și Nazârcea pe de altă parte, mai multe drumuri comunale o taie în lung și în lat.

Caratai alceac, vale în plasa Constanța și Medjidia pe teritoriul comunelor Omurcea și Alacapo; *situată* în partea apusană a plăsei Constanța și a comunei Omurcea, și cea răsăritenă a plăsei Medjidia, și cea nordică a comunei Alacapo; are o direcțiune de la N.-E. către S.-V., și extremitatea sud-vestică e tăiată de un val de al lui Traian.

Caratai nord, vârful de deal în plasa Medjidia, comuna Caratai (de unde 'și-a luat numele), pe muchia dealului Hagi cabul la 4 klm. spre N. de satul cu același nume, având o înălțime de 89 metri, dominând satul și valea Caratai; este acoperit cu verdeață.

Caratai sud, vârful de deal în plasa Medjidia, comuna Caratai, pe muchia dealului Caratai, la 1 klm. spre S. de satul Caratai, are 67 metri înălțime, dominând satul și văile Caratai alceac; acoperit cu verdeață.

Cara uba, movilă însemnată, așezată în partea nordică a plăsei

Constanța și a comunei Cicârcii, la 2 km. spre N.-E. de întinsul Palazmic, pe muchea dealului Palaz; este naturală, a servit ca punct de orientare; are o înălțime de 101 m., dominând prin înălțimea sa pârîul Casimcea, satul Palazu și drumul național Tulcea-Babadag-Constanța.

Caraula, movilă însemnată în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei urbane Cuzgun, așezată pe muchea dealului Demircea, în partea răsăritenă a plășei și cea nord-vestică a comunei, la 1½ km. departe de orașelul Cuzgun; punct strategic important, având o înălțime de 175 m. și dominând orașelul Cuzgun, văile Demircea, Beilicul, Voinea mare, și drumul comunal Beilicu-Cuzgun și pe cel județean Ostror-Cuzgun; este acoperită cu verdetă, iar la poblele ei se întind bogate semănături.

Cârjelaru mic, vala mică, sau mai bine zis pârîu, cu malurile înalte, pietröse și acoperite cu păduri din partea nordică a plășii Hârșova și cea nord-vestică a comunei Topolog; izvorăște din dealul Ghiolgic bair, își îndreptă spre N.-E., intră în județul Tulcea, și se unesc cu valea Caprei spre a forma împreună pârîul Ai orman sau Picu-

eaga; este tăiat de un drum comunal ce vine de la Canat Calfa (Tulcea) la Topolog; printr'ânsa sunt pozițiuni frumoșe.

Danakioi

Carol I, comună rurală însemnată din județul Constanța, și anume din plasa Constanța.

Este *situată* în partea septentrională a județului la 34 km. spre N.-V. de orașul Constanța, capitala districtului, și în cea apusună a plășei la 8 km. de comuna rurală Cara murat, reședința ei.

Se *mărginesce* la miază-noapte cu comuna rurală Pazarli; de care se desparte prin muchea dealului Bilarlar bair; la miază-zi cu comunele rurale Tortoman și Caratai (din plasa Medjidia), despărțin prin linie convențională, care e aceeași cu hotarul dintre plășile Constanța și Medjidia; la răsărit cu comuna Caramurat despărțită prin dealul Danakioi bair; iar la apus cu comuna Tașpunar din plasa Medjidia, despărțindu-se prin dealul Mahomet bair.

Relieful solului e în general foarte accidentat, dealurile ating înălțimi considerabile și sunt întretăiate de numeroșe văi, culmile Dorobanțul o brăzdeză la miază-noapte, și Carol la miază-zi.

Cele mai însemnate *dealuri* cari accidentează teritoriul comunei sunt:

Mahomet bair (140 m.) la vest; Tasli iuk bair (170 m.); Dealulung (134 m.); Danakioi bair (120 m.); aceste din urmă la N., ele sunt ramificații sudice ale dealului Bilarlar (189 m.) de la hotar, care însuși este o muche secundară a culmei Dorobanțul, și se întind printre numeroșe văi, cari formează împreună valea Tortoman. Dealurile Tusla iuk bair cu vârful Bilarlar (129 m.) la S.-V.; Bilarlar (130 m.) tot la S.-V., Paspala bair cu vârful Paspala iuk și ramificația sud-vestică Buiuk bair, cu vârful Buiuk iuk (116 m.) și Derekioi (108 m.) Derekioi bair și Muratan bair cu vârful Danakioi iuk (126 m.); aceste patru din urmă la miază-zi, ele sunt ramificații orientale ale culmei Carol I și întinzându-se printre aceleași, că sunt mai mult niște prelungiri sudice ale dealurilor culmei Dorobanțul. Ele sunt de natură humoasă, pământ bun productiv, însă contrariat în productivitate: sa de lipsa ploilor; ele sunt acoperite cu semănături și finețuri bogate presărate cu movile, însă arborii, lipsesc aproape cu desăvârșire. Movilele sunt puține, în număr de 12, toate artificiale, servind ca puncte de observare și orientare.

Hydrografia nu este în destul reprezentată; n'avem cursuri de apă

propriu zis, ci numai niște văi cari au apă numai în timpul ploilor și al primăverii după topirea zăpezii. Teritoriul comunei este brăzdat de văile cari formează o vale mai mare numită Tortoman I, aceste văi secundare sunt: valea Tortoman formată din două ramuri, una alcătuită de văile Tașli iuk dere, Buiuk leilalar dere și Tuzla iuk dere; iar alta alcătuită din văile: Mangalia dere, Bilarlar dere, Buiuk dere; cea d'a doua trece prin satul Bilarlar sau Dorobanțul. Mai sunt văile Tortoman II, formată din văile Baspala ceair, Baș culac; apoi valea Derekioi unită cu văile Lunga, Danakioi culac și Hotarul; cea d'a doua trece și prin satul Danakioi sau Carol I.

Clima comunei este excesivă, făcând parte din regiunea platourilor; are veri călduroșe și ierni friguroșe netemperate nici unele nici altele de vre-o cauză atmosferică; plouă puțină cade; maladii rar vizitează comuna.

Căminele cari o formează sunt: *Danakioi* sau *Carol I*, reședința în partea răsăritenă a com., pe ambele maluri ale văii Danakioi sau Derekioi, închis și dominat de dealurile: Lung la N., Danakioi bair la E., Murat bair la S. și S.-E. Aspect plăcut; casele așezate în ordine pe uliți paralele și înconjurare cu gră-

dini numeroase. *Bilarlar* sau *Dorobanțul* în partea apusană a comunei la 4 km. spre V. de reședință, pe valea Bilarlar, închis și dominat de dealurile Paspala bair la S., Bilarlar la V., Tasli iuk bair la N., și casele răspândite fără regulă, aspect trist.

Suprafața sa este de 14.073 hectare sau 140 km. p., din care: 413 ha. ocupate de vetrele celor 2 sate cu 340 case; iar restul de 13.660 hectare, împărțite între Stat cu proprietarii cari posedă 1.606 ha. și locuitorii cari au 12.054 hectare.

Populațiunea sa totală pe anul 1894 este de 353 familii cu 1.598 suflete, împărțită ast-fel:

După sex: 801 bărbați, 797 femei. Total 1.598.

După stare civilă: 76 necăsătoriți, 662 căsătoriți, 59 văduvi, 1 divorțat. Total 1.598.

După instrucție: 175 știu carte, 1.423 nu știu. Total 1.598.

După cetățenie: 1.598 cetățeni români.

După religie: 1.050 ortodoxi, 1 luteran, 539 mahometani, 8 armeni. Total 1.598.

După ocupație: 353 agricultori, 18 comercianți. Total 366.

366 contribuabili.

După avere: 336 împroprietăriți, 30 neimproprietăriți. Total 366.

Economicesce, comuna stă bine; tabloul semănăturilor din 1894-95 este:

Grâu 126 ha. cu 2.016 hl. (16 hl. de ha.); *secară* 268 ha. cu 3.216 hl. (12 hl. de ha.); *orz* 3.930 cu 58.950 hl. (15 hl. de ha.); *ovăz* 532 ha. cu 4.256 hl. (8 hl. de ha.); *rapia* 303 ha. cu 1.818 hl. (3 hl. de ha.); *porumb* 1.199 ha. cu 2.398 hl. (2 hl. de ha.); *mei* 500 ha. cu 2.000 hl. (4 hl. de ha.); *fructe naturale* 300 ha. cu 90.000 kgr. (300 kgr. de ha).

În privința *calității pământului* cele 14.073 ha. ale comunei se divid ast-fel: 413 ha. teren ne-productiv (vetrele satelor), 13.660 ha. teren productiv, din care: 10.918 ha. loc cultivabil (din care: 2.762 ha. ale Statului cu proprietarii și 8.156 ha. ale locuitorilor); 61 ha. loc necultivat (din care: 61 ha. ale Statului cu proprietarii și 1.961 ha. ale locuitorilor); 3.311 ha. loc izlaz (din care: 1.350 ha. ale Statului cu proprietarii și 1.961 ha. ale locuitorilor); 30 ha. loc cu vii (din care: 3 ale Statului cu proprietarii și 27 ha. ale locuitorilor).

Ocupațiile locuitorilor sunt următoarele: *Agricultura*, fiind în comună 353 plugari cari au 496 pluguri (285 cu boi, 211 cu cai), 255 căruțe cu boi, 1 mașină de

semănat, 90 mașini de secerat, 12 mașini de bătut porumb, 5 triforii, 25 grape de fier, 10 mașini de vânturat, 1 mașină de cosit fin, sunt și 244 puțuri (239 în sate și 5 pe câmp). *Crescerea vitelor*, comuna având 14.848 capete de vite, din cari: 728 cai, 2.549 boi, 16 asini, 11.218 oi, 337 porci. *Industria* este cea domestică, în case; mai sunt în comună 2 mări cu aburi (în cât. Dorobanțul). *Comerțul* este destul de activ și se face de către 13 comercianți (din cari: 9 cărciumari, prin gara Musfatlar la 29 km. spre S.-E., și constă în import de mașini agricole, băuturi, manufacturi și în export de vite (oi) cu produsele lor (piei, lână, brânză) și cereale (orz și ovăz).

Budgetul comunei este de 9.016 lei la venituri, 5.218 lei la cheltuieli, rămânând deci un excedent în plus de 3.798 lei; sunt și 366 contribuabili.

Căile de comunicație sunt numai drumuri mici comunale sau vicinale, ce duc la satele învecinate ca la Caramurat, Ghelingeț Kiorceșme.

Biserica este una singură în cătunul Carol I, cu hramul *Sf.ii Voievođi* cu 10 ha. de la Stat, având ca deservenți 1 preot și 2 cântăreți.

Școli sunt 2, în ambele cătune câte 1 cu 2 învățători și 1 învă-

tătoare, cu 115 elevi înscriși din cari: 81 băieți, 34 fete, 52 promovati.

Carol I (Danakio), sat în plasa Constanța, cătunul de reședință al comunei Carol I, situat mai mult în partea apusană a plășei și cea sud-estică a comunei, pe valea lungă și fiind închis la sud de dealul Murat Bair cu vârful său Murat iuk (130 metri). *Suprafața* sa este de 6979 hectare, dintre care: 229 hectare sunt ocupate de către vatra satului și de grădini cu 196 case.

Populațiunea sa este de 208 familii cu 977 suflete, ocupându-se mai ales cu crescerea vitelor și cu agricultura. Locuitorii sunt români, turci și buğari. Majoritatea o formează românii numiți Mokani, veniți din Transilvania în urma războiului de la 1877. Acești mokani și-au format un cartier aparte, în partea sudică a satului. Acest cartier sau mahala este cea mai frumoasă parte a satului, atât prin mărimea și frumusețea caselor, cât și prin regularitatea și îngrijirea lor. În el se află o școală a comunei și singura biserică ortodoxă a comunei.

Pământul este foarte productiv, și se cultivă mai ales grâul și ovăzul. Drumurile comunale care

placă din acest sat sunt în număr de 8 și duc la satele următoare: Caramurat, Caratai prin Hagi Cabul, Chiostele, Docuzol, Tortoman, Bilarlari (Dorobanțu), Ester și Palazu mic.

Cartal-Seleuș, sat în plasa Hârșova, cătunul comunei rurale Șiriu, situat mai mult în partea centrală a plășei și cea nord-estică a comunei, la 5 klm. spre răsărit de cătunul de reședință Șiriul. Este așezat pe valea Cartal și la izvorul părului Cartal, este închis la nord-vest de dealul Cartal și dominat de vârful Cartal, care are o înălțime de 148 metri; și este situat cam în partea nord-vestică și la marginea satului. Forma satului este lungueată de la N. către S., având nise căsuțe mici, urite și neîngrijite de loc. Suprafața sa este de 4527 hectare, dintre care, 172 hectare sunt ocupate de vatra satului și de grădini. Populațiunea, compusă numai din bulgari și tătari este de 167 familii, cu 384 suflete, ocupându-se cu agricultura în primul rând și apoi cu creșterea vitelor. Pământul produce orz și ovăz, porumb aproape de loc. Drumuri comunale plăcă foarte multe și în toate direcțiunile, ducând fie-care la câte

un sat mai apropiat ca: Șiriu, Muslu, Eni sarai, Dulgheru, Kăsămcea (Tulcea) și altele.

Carvan sau **Garvan**, comună rurală din județul Constanța și anume din plasa Silistra nouă.

Este *așezată* în partea apusană a județului la... klm. spre S.-V. de orașul Constanța, capitala districtului, și în cea meridională a plășei la... klm. spre S.-E. de orașelul Ostrov, reședința plășei. Comunele învecinate cu ea sunt următoarele: Gârlița la 7 klm. spre N.-E., Esekioi la 8 klm. spre V., Calnia la 10 klm. spre N., Lipnița la 6 klm. spre N.-E., Ghiuvegea și Parakioi la 9 klm. spre răsărit.

Se *mărginesc* la miază-noapte cu comuna rurală Lipnița de care se desparte prin dealurile Scorci și Sirti iol bair; la răsărit cu comuna Parakioi separându-se prin valea Satikioi; la miază-zi cu Bulgaria de care se desparte prin culmea Cainardgi; iar la apus cu comuna Gârlița separată prin văile Begene ceair și Caraghios culac.

Relieful solului în general destul de accidentat și anume de culmea Carvan. Principalele *dealuri* sunt: Oluc cu 105 m. înălțime la N.-V.; Cuiugiuc iol bair cu vârful Cuiugiuc (180 m.) la apus;

Regene bair (164 m.) cu vârful Cuiungiuc (170 m.); Carvanbair cu vârful Carvan (145 m.) la S.; Caraburum bair cu vârful Iuk mezarli (168 m.) prin interiorul comunei; Ciriagi iol bair la S.-E.; Sirt iol bair (145 m.) la nord; Dermeni sirt (cu 166 m.) cu vârful Velikioi (158 m.).

Aceste dealuri sunt acoperite cu păduri frumoase, însă ne având marea înălțime a celor de odinioară, arse de foc și prădări, cu pășuni și livezi întinse. *Movilele* sunt numeroase, mai toate artificiale servind ca puncte de observare și orientare în timpul deselor invasiuni și atacuri neașteptate din partea bașbuzucilor turcești. Printre pădurile cele mai însemnate deosebim: Berbotasi orman la S., Ekenli orman prin interior, Saidi orman la S.-E., Kirešli orman, Iasi orman, Cara ali consu, și Saia coru orman la răsărit.

Hidrografia este slab reprezentată; *ape curgătoare* nu avem de loc, ci numai nise *văi* care cu toată vecinătatea pădurilor nu conțin destulă umedime pentru a forma un curs de apă; ele au oarecând cantitate de apă numai în timpurile ploioase și după topirea zăpezilor; principalele sunt: Nursus ceair formată din văile Covaculu ceair și Tasli burum ceair

provenită din unirea văilor Cuiugiuc ceair și Demecican cula ceair la miază-zi și la S.-V.; valea Cuiu iuk ului ce vine din Bulgaria sub numele de Cara culac, traversează interiorul comunei, trece prin satul Carvanu mare unde primesce pe stânga valea Cuiugiuc ceair, iar apoi numele de Carvan culac, trece prin satul Carvanu mic, unde primesce valea Carvan ceair, se îndreaptă spre N. primind pe dreapta valea Ciriagi iol bair unită cu Ekenli ceair, apoi spre N.-V. se îndreaptă primind pe stânga văile Ciugiuc ceair și Caraghios culac și se deschide în lacul Gârlița în partea rărită a lui; valea Ciali ceair ce vine din Bulgaria sub numele de Velikioi ceair, trece prin satul Velikioi și se deschide în balta Ciamurlia la N. și E.; valea Satiskioi la hotarul din spre răsărit; mai toate aceste văi au malurile înalte și acoperite cu păduri.

Clima comunei este foarte sănătoasă din cauza numeroaselor păduri, care purifică aerul și o fac să fie și temperată, de oarecând vara este răcoroasă, iar iarna nu așa aspră ca în alte comune, apoi dealurile fiind destul de înalte o adăpostesc; vântul dominant este cel de la S.-V. ce suflă din

Balcani; aerul fiind foarte curat, maladiile o vizitează foarte rar și trec ani fără ca să se ivescă vre-o bătă în comună.

Cătunele cari compun comuna sunt patru și anume: *Carvanu mare*, reședința în partea meridională a comunei, pe valea Carvan, între dealurile Ciriagi iol bair la răsărit și Carvan bair la V. și S.; *Carvanu mic*, sat în partea meridională a comunei la 1½ km. spre V. de reședință, pe valea Carvan ceair între dealurile Caraburun bair la V. și Carvan bair la S. și E.; *Cuiușiuc* în partea apusană a comunei la 5 km. spre N.-V. de reședință pe valea Cuiușiuc ceair, între dealurile Oluc și Cuiușiuc iolu bair la apus. Caraburun bair la răsărit; *Velikioi* în partea răsăritenă a comunei la 3 km. spre N.-E. de reședință, pe valea Velikioi ceair între dealurile Dermen sirt la N., Kireșli bair la V. și Velikioi bair la răsărit. *Aspectul* lor este plăcut mai cu seamă din pricina frumoșelor pozițiuni ce are, fiind așezată pe văi cu maluri păduroase, dar interiorul ei lasă mult de dorit.

Populațiunea totală în 1896 este de 176 familii cu 740 suflete, împărțită astfel:

După sex: 362 bărbați, 327 femei.

După stare civilă: 418 necăsătoriți, 248 căsătoriți, 23 văduvi.

După instrucție: 12 știu carte, 708 nu știu.

După cetățenie: 728 cetățeni români, 12 supuși străini.

După religie: 562 ortodoxi, 178 mahomedani.

După ocupație: 400 agricultori și meseriași, 2 cărciumari.

215 contribuabili.

Suprafața comunei este de 5184 hectare sau 51 km.

Economicesce, comuna stă bineșor; recoltele anului 1894—95 sunt următoarele:

Grâu 608 ha. cu 8512 hl. (14 hl. de 1 ha.); *orz* 127 ha. cu 1905 hl. (15 hl. de 1 ha.); *ovăz* 30 ha. cu 390 hl. (13 hl. de 1 ha.); *porumb* 70 ha. cu 140 hl. (2 hl. de ha.); *mei* 15 ha. cu 30 hl. (2 hl. de ha.); *fasole* 16 ha. cu 36.800 kgr. (236 kgr. ha.); *finete naturală și artificială* 33 ha. cu 99.000 kgr. (3000 kgr. ha.)

Budgetul comunei consta în venituri de 3.481 lei și cheltuieli de 2.991 lei, rămânând deci un excedent în plus de 490 lei; sunt și 215 contribuabili.

Căile de comunicație sunt: calea județeană Ostrov-Cuzgun, ce trece pe la miază-noapte a comunei; apoi drumuri comunale ce duc la satele apropiate ca la Gârlița, Lipnița

Parakioi, Coslugea etc.; unele din ele au pozițiuni admirabile și plăcute.

Biserica ortodoxă n'are, re însă două geamii, cu 2 hogi; locuitorii creștini, cari sunt destul de numeroși, se duc când pot, prin satele vecine; ar trebui o biserică creștină.

Școala are una singură, rurală mixtă, cu 1 învățător și 48 elevi înscriși, din cari: 37 băieți și 11 fete, din aceștia 22 au fost promovați; școala are 10 ha. de la Stat.

Carvanu mic, sat în plasa Silistra nouă, cătunul comunei Carvan; situat în partea meridională a plășei și cea sud-vestică a comunei la 1 km. spre V. de cătunul de reședință Carvanu mare. Este așezat în valea Caraburun ceair și este închis la N. de către dealul Iailea bair; iar în celelalte părți este inconjurat de păduri, fiind dominat de vârful Iuk Mezari, care este la nord-vestul și la marginea satului cu o înălțime de 168 metri. Suprafața sa este de hectare, dintre cari hectare sunt ocupate de vatra satului și de grădini. Populațiunea sa, a cărei majoritate este formată din bulgari, este de familii, cu suflete, ocupându-se numai cu crescerea

vitelor, neavând aproape de loc pământ bun pentru cultivat; fiind mai tot acoperit sau cu păduri sau cu stușiuri. Casele sale destul de mici, bine îngrijite însă, sunt așezate foarte regulat, așa că formează niște uliți foarte drepte; sunt însă cam înghesuite. Drumuri comunale pleacă pe la satele mai învecinate: la Cuiușiuc, la Lipnița, la Velichioi prin Carvanu Mare și la Küciuk-Kainargi (Bulgaria).

Casîcci, sat în plasa Mangalia, cătunul comunei Enghez, situat în partea apusană a plășei și a comunei la 2 km. spre N.-V. de cătunul de reședință Enghez-buiu, pe valea Küciuk Enghez, fiind închis la N. de ultimele ramificațiuni meridionale ale dealului Kedreanu, și la S. fiind dominat de vârful Ciatal Iuk (134 metri). Suprafața sa este de 949 hectare, dintre cari 70 hectare sunt ocupate de vatra satului și de grădini cu 36 case. Populațiunea sa este de 45 familii cu 284 suflete ocupându-se mai ales cu agricultura. Drumuri comunale sunt îndreptate spre următoarele sate: Ghiuvenli, Küciuk Enghez, Osmancea, Ciobanisa-Agemler și Sofular.

Casimcea, pârâu însemnat din județul Tulcea și județul Constanța;

este considerat printre cele mai mari ale Dobrogei întregi, fiindcă prin lungime întrece chiar pe Taița, dar în importanță economică vine în al doilea rând; el mai poartă și numele Tașăul-dere, de la locul Tașău în care se varsă. El isvorăște sub numele de Sulfaru, din ultimele ramificațiuni orientale ale dealului Perielic, de pe teritoriul cătunului Hagi-Omer; se întinde mai întâi spre S., apoi spre S.-V. până la satul Alifachi (al comunei Casimcea), de aci spre S., trece prin satul Casimcea, de unde începe a purta numele de pârîul Casimcea, se îndreptă tot mai spre S., trecând prin satele Caciamac și Kiuciuk-kioi (al comunei Casimcea), curgând dealungul dealului Araman-tepe și la locul numit Móra Cocónei, unde se află și podul lui Cogeia Ahmet. El ese afară din județ, se îndreptă spre S.-E., intră iar în județul Tulcea, face puțin hotarul către județul Constanța până la confluența cu pârîul Cuiu-culac, de aci pătrunde cu totul în județ, udă cătunul Kirişlic (al comunei Tocsof), ese afară din județ pentru a nu mai intra de fel, ocolind dealurile Kara-tepe-bair, Kirişlik-bair, Seremet-bair, trece prin satele Seremet, Palazu-mic, printre dealurile Aliculac-bair și Beriștepe, trece prin

satul Tașău, de unde mai poartă și numele de Tașău-dere și păstrând în continuu direcția generală spre S.-E., merge de se aruncă în lacul Tașău, lângă satul Tașău.

Cursul său are o lungime de 80 kilometri, udând plasa Istrului (jud. Tulcea) și plasa Constanța (jud. Constanța). De la isvor până la satul Alifakă, curge prin păduri, având o iuțelă de 2 metri pe secundă; malurile sale, și mai ales cel drept este înalt și stâncos, până la satul Kiuciuk-kioi, tot așa în dreptul satului Kirişlik, dar de aci până la vărsare sunt joase.

Basinul său este considerabil al II-lea, ca întindere din totă Dobrogea, având o suprafață de 600 kilometri pătrați (600.000 hectare), cuprinzând partea apusană a plăsei Istrului cu comunele Casimcea și Tocsof, precum și partea estică a plăsei Roșova și pe cea nordică a plăsei Constanța (ambele din județul Constanța). El este cuprins la apus între dealurile Caracoi-bair, Beriș-tepesi, Bilarlar-bair, Koș-tepe-bair, Hagi-bairam-tepe, Insiratele, Cartal, Dulgheru, Turbencea-bair și Tăușan-orman; iar la răsărit între dealurile Alifakă, Sasancula, Caragea-punar, Sarâm-meselik, Sarâm-iuk, Snaū-bair și Cascala-k-bair. Afluenții săi cei mai însemnați sunt: *văile* Curu-dere, Caciamac, Cartal

unit cu Tașlăc-dere, Mandalăc-dere, Sasac-cora și Valea cu pietrele (Tașlăc-culac), apoi Ceathel-orman și Esther; iar pe stânga, văile: Sulugea, Derea tichili tașalceac, Râmnic-dere unit cu Curu-dere și Sarighiol-dere, Cuiuc-culac unit cu Tașlă-dere-culac. Fiind de o mare lungime și având în tot-d'auna apă (puțină nu't vorbă), dar în fine având, este considerat ca un riū; el fertilizează țarinile pe unde trece, și de aceea el este o bine-facere pentru ținutele acestea aride și căldurose ce cuprind o mare parte din mijlocul Dobrogei.

Casimcea, vale însemnată în plasa Mangalia, pe teritoriul comunei Keragi și Hazaplar; se desface din pōlele sudice ale dealului Hazaplar; se îndreptă spre S. având o direcție de la N.-V. spre S.-E.; brazdăza partea de S. a plăsei, cea de N. a comunei Keragi și cea de S. a comunei Hazaplar; merge prin dealurile Casimcea la răsărit, Hazaplar la N. și Cara iūiūk și Tirpan dere la V., și se desface în valea Keragi în dreptul comunei Keragi; malurile sale din spre dealul Casimcea sunt ripose și înalte, în cele-l'alte părți malurile sunt mai joase; are o lungime de 6 $\frac{1}{2}$ kilometri.

Dict. geogr. jud. Constanța.

Casimcea, ruinele unui sat din plasa Mangalia, pe teritoriul comunei Kiragi, pe pârîul Casimcea; el odinioară a fost destul de bogat, însă a fost distrus în timpul războiului de către bașbuzuci și tătari; din cauza pozițiunii lui care e plăcută și adăpostită, a început a fi reînpopulat și numără actualmente 10 familii, cu 32 suflete, a căror ocupațiune principală este agricultura.

Cășla, movilă însemnată în plasa Silistra nouă, com. rurală Oltina, cătunul Cășla, de la care și-a luat și numele; este așezată pe muchia dealului de d'asupra Cășlii în partea de miadă-nōpte a plăsei și cea centrală a comunei; are 137 m. înălțime, fost punct trigonometric de gradul al 3-lea și dominând prin înălțimea sa satul Cășla, așezat la 1 kilometru spre apus de ea, ezerul Oltina, drumurile comunale ce duc de la Cășla la Oltina și Caranlăc, decî punct strategic însemnat; ea este o movilă naturală și e acoperită cu verdetă.

Cășla punar, vale mică în plasa Silistra nouă, comuna Caranlăc, cătunul Curu orman; se desface din pōlele nord-vestice ale dealului Mezarlik bair; se îndreptă spre miadă-nōpte, într'o direcție gene-

rală de la S.-V. spre N.-E.; trece prin satul Curu orman, taie drumul județean Ostrov-Cuzgun; primesce pe stânga valea lui Ghenciū; și după un drum de 8 km. merge de se deschide în valea Beilic ceair, pe stânga; malurile sale sunt înalte și acoperite cu verdeta; printr'însa merge și un drum comunal ce duce de la Curu orman la Beilic.

Câslariu caraman, Câșla saū târla de oi în plasa Constanța, pe teritoriul comunei Tekirghiol și anume pe acela al cătunului său Haz dūluc, la pōlele movilei Caraman iuk; și-a luat numele de la proprietarul ei un cioban ardelean.

Câșlei, dealul de d'asupra, deal în plasa Silistra nouă, comuna Oltin, cătunul Câșla, de la care și-a luat și numele; se desface din dealul de la Merchez, se întinde spre apus în o direcție generală de la N.-E. spre S.-V., brăzdând partea nordică a plășei și cea centrală și estică a comunei; are pe dēnsul două movile: Câșla și a lui Moș Stanciū; are 148 metri înălțime; la pōlele sale sud-vestice este aședat chiar satul Câșla, acoperit cu semēnături, finețe și tufeșuri, rămășițe din întinsele păduri de odiniōră; pe muchia sa merge și drumul comunal Câșla-Caranlăc.

Catana, pădure mică în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunei rurale Regep cuius, situată pe părțile apusane ale dealului Giur iol bair; are 120 hectare întindere, aparținend în totalitate Statului; esențele principale sunt țagul, jugastrul și carpenul.

Catița, deal în plasa Silistra nouă, comuna Aliman, se desface din dealul Kior cuius, se întinde spre miază-noapte într'o direcție generală de la S.-V. spre N.-E., brăzdând partea nordică a plășei și apusană a comunei; la pōlele sale sud-estice e aședat satul Aliman, iar pe la cele nord-estice se află valea Catița; are 94 m. înălțime, dominând satul Aliman, bălțile Vederōsa, Limpeșiș și un drum comunal Mârleanu-Aliman; este acoperit cu semēnături și finețe.

Catița, vale mică în plasa Silistra nouă, comuna Aliman; se desface din pōlele nord-vestice ale dealului Catița, de la care și-a luat numele, se îndreptă spre răsărit în o direcție generală de la S.-V. spre N.-E., brăzdând partea nordică a plășei și a comunei, are malurile jōse, acoperite cu iarba și după ce taie un drum comunal Mârleanu-Aliman, se deschide în partea apusană a bălții Vederōsa,

cu stuful ei inconjurător după un drum de 4 km.; e drumată de dealurile Zbreia și Catița printre cari se află.

Caugagi, sat în plasa Medgidia, cătunul Carabaci, situat în partea meridională a plășei și a comunei, la 1 km. spre răsărit de cătunul de reședință Carabaci. Este aședat pe valea Alceak Alcea, tocmai în locul unde se deschide valea Cultimes ceair și este închis la N. de dealul Gurse, la N.-V. de dealul Cultimes bair și la S.-E. de dealul Sarti caia bair. Suprafața sa este de hectare, dintre care hectare sunt ocupate numai de vatra satului și de grădini. Populațiunea, a cărei majoritate este formată de către turci, este de familii, cu suflete, ocupându-se în general cu agricultura. Pământul produce în abundență tot felul de cereale; însă grāul și ovēzul reușește mai bine. Casele puține la număr, sunt prost îngrijite și întreținute. Drumuri comunale pleacă în spre Carabaci, Kazil Murad, Besoul și Copadin.

Caugagi Est, movilă artificială, fost punct trigonometric de observațiune de rangul al II; situată la hotarul plășilor Mangalia și Medgidia, pe culmea dealului Uzun bair,

fiind vērful său cel mai înalt, căci are o înălțime de 130 metri.

Caugagi Vest, vērful de deal în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei rurale Kiosseler. Este aședat pe culmea dealului Kezleū sarti cu o înălțime de 130 metri; fost punct trigonometric de observațiune de rangul II-lea. Este acoperit cu verdeta.

Caula ceair, vale puțin însemnată din plasa Mangalia, pe teritoriul comunei rurale Cavaclar; ea nu este alt-ceva de cât partea de la început a văii Merdevenli punar, adiacenta văii Borungea; acest nume îl poartă de la capătul văii și până la locul unde taie drumul județean Cuzgun-Mangalia; ea este situată în partea apusană a plășei și cea sud-vestică a comunei, între dealurile Cazil murad la apus și Cavaclar la răsărit; printr'însa merge și drumul comunal Mangaci-Calfakioi.

Cavac culac ceair, vale de mică însemnătate în plasa Silistra nouă, pe teritoriul bulgăresc și românesc al comunei Garvan, servindu-i de hotar spre comuna Gârlița; se desface din pōlele sud-răsăritene ale dealului Bei orman bair, se îndreptă spre miază-noapte, avēnd o direcțiune generală de la

S.-V. spre N.-E., brăzdând ast-fel partea de miază-zi a plășei și cea sud-vestică a comunei; ea merge printre dealurile Bei orman bair și Versat sirti de aparte la apus, și Ciatal iol bair și Regene bair de altă parte la răsărit; după o lungime de 8 km. merge de se deschide în valea Nursus ceair pe stînga ei, pe vale merge și un drum comunal Gârlița-Kiucuc kairnargi.

Cavaclar, comună rurală în județul Constanța, plasa Mangalia; situată în partea meridională a județului la 53 km. spre S.-V. de orașul Constanța, capitala districtului, și în cea nord-apusană a plășei la 35 km. spre N.-V. de orașelul Mangalia, reședința ei, pe valea Mangaci ceair.

Se *mărginesce* la miază-noapte și apus cu comuna Cazil murad, la răsărit cu comuna Enghez, iar la miază-zi cu insemnata comună Cara omer.

Relieful solului e în general puțin accidentat, de următoarele principale *dealuri*: Cavaclar cu vîrfurile Merdivenli punar (141 m.) la N.; Cazil murad cu vîrfurile Cazil murad (144 m.) la apus; Culac bair (128 m.) la N.-E.; Carasuluk bair cu vîrfurile Ciatal iuk (134 m.) la răsărit și S.-E.; Ghiuvenli cu vîr-

ful Ghiuvenli (141 m.) la S. Tote aceste dealuri sunt acoperite cu finețe și semănături. *Movilele* sunt numeroase, (15) importante, servind odinioară ca puncte de orientare sau apărare; principalele sunt: Cavaclar iuk (136 m.) la 1½ km. spre S.-E. de satul Cavaclar și Mangaci iuk (115 m.) la S. de satul cu același nume, ele sunt acoperite cu verdetă.

Hidrografia este reprezentată numai prin niște *văi* destul de considerabile, însă care au apă numai în timpul ploilor toamna și primăvara după topirea zăpezilor; principalele *văi* sunt: Cavaclar ce trece prin mijlocul comunei și prin satul Mangaci și Cavaclar, cu adiacentele sale Mangaci ceair pe dreapta spre răsărit și Tatar ceair unită cu valea Culac ceair, pe stînga, spre apus. Valea Merdeven ceair, care plcă cu numele de Culac ceair, brăzdează partea apusană a comunei.

Clima acestei comune este aceea a platoului Dobrogei în genere, veri ardetore, netemperate de vînturi, ierni friguroase, vîntul despre Dunăre domină, ploți puține cad în comună, climat relativ sănătos.

Cătunele care compun comuna sunt două și anume: *Cavaclar* reședința în partea centrală a comunei, pe valea Cavaclar, la uni-

rea ei cu valea Culac ceair închis de dealul Cavaclar la N. și V., de Culac bair la S; *Mangaci* tot în partea centrală a comunei alipit de precedentul, în partea lui meridională, adător în valea Cavaclar închis și dominat de dealurile Culac bair și Mangaci la miază-zi; aspectul lor nu oferă nimic caracteristic.

Suprafața comunei în total este de 5355 hectare, din care 115 ha. ocupate de vetrele celor două sate cu 91 case și restul de 5240 ha. împărțit între locuitorii care au 2240 ha. și Stat cu proprietarii, posedând 3000 ha.

Populația comunei este de 61 familii cu 285 suflete, în majoritate turci și tătari și repartisată ast-fel:

După sex: bărbați 157, femei 128. Total 285.

După stare civilă, căsătoriți 106, necăsătoriți 165, veduve 14. Total 285.

După instrucție: știu carte 15, nu știu 270. Total 285.

După religie: ortodocși 15, catolici 18, mahometani 249, altele 3. Total 285.

După protecție: cetățeni români 265, supuși streini 20. Total 285.

După ocupațiune: agricultori 115, industriași 1, comercianți 2, altele profesiuni 2. Total 120.

Contribuabil 120.

După avere: improprietați 120, neimproprietați . . . total 120.

În anul 1896 populațiunea era de 115 familii cu 240 suflete.

Biserica. În comună nu există biserică, însă ar trebui căci populația s'a înmulțit și locuitorii prea se duc la site îndepărtate pentru a auzi serviciul divin.

Școlă de asemenea nu există în comună și se simte necesitatea căci copiii în vîrstă de școlă sunt destul de numeroși 102 și deci o școlă mixtă de gradul I-iu ar fi bine-venită.

Economicesce comuna stă ast-fel, după tabloul *semnăturilor* din anul 1895—96:

Grâu 185 ha. cu 2590 hl. (14/1); *secară* 34 ha. cu 408 hl. (12/1); *orz* 213 ha. cu 2769 hl. (13/1); *ovăz* 85 ha. cu 850 hl. (10/1); *rașiță* 2 ha. cu 28 hl. (2/1); *porumb* 240 ha. cu 480 hl. (2/1); *finețe naturale și artificiale* 420 ha. cu 504.000 kgr. (1200 kgr. de ha.).

În ceea ce privește *calitatea* pământului, cele 5355 ha. ale comunei se divid ast-fel:

115 ha. loc neproductiv (ocupat de vatra satului).

5240 ha. loc productiv din care 3200 ha. loc cultivabil (din care: 1600 ha. ale Statului cu proprie-

tarii și 1600 ha. ale locuitorilor); 890 ha. loc necultivat (din cari 650 ha. ale Statului cu proprietari și 240 ale locuitorilor); 1143 ha. loc. izlaz (din cari: 743 ha. ale Statului cu proprietarii și 400 ale locuitorilor); 7 ha. loc. vii (din cari: 7 ha. ale Statului cu proprietarii).

Ocupațiunile locuitorilor sunt următoarele:

Agricultura, fiind în comună 115 plugari cu 68 pluguri (40 cu boi, 28 cu cai), 68 care și căruțe, (40 cu boi, 28 cu cai); 1 mașină de treerat cu aburi, 4 mașini de semănat, 4 mașini de secerat, 1 mașină de bătut porumb, 23 grape de fier.

Crescerea vitelor, comuna având 833 capete de vite, din cari: 1201 cai, 283 boi, 2 bivoli, 3300 oi, 17 porci.

Industria e cea simplă casnică; mai e în comună un industriaș mecaric, 1 mără cu aburi, 22 puțuri (20 în sate, 2 în câmp).

Comerțul e puțin activ; se face prin gara Mejidia la 35 km. spre N.-E. de către 2 comercianți (1 cărciumar și constă în import de manufactură, băuturi, unelte agricole și în export de cereale (orz și grâu).

Budgetul comunei constă în venituri de 2.331 lei, cheltuielile se ridică la 1.941 lei, rămânând un

excedent în plus de 390 lei; sunt și 120 contribuabili în comună.

Căi de comunicație sunt: 1) drumul județean Cuzgun-Mangalia ce trece pe la 3 km. spre S. de sate; 2) drumuri vicinale la comunele vecinale ca Ghiuveni, Cazil murad, Casicci, Beșaul, Carabacă etc.

Cavaclar, sat în plasa Mangalia, cătunul de reședință al comunei Cavaclar, este situat în partea apusană a plășei și cea centrală a comunei, pe valea Mangaci sau Cavaclar, și anume la împreunarea acesteia cu văile Culac ceair și Talar ceair; este închis și dominat la S. și V. de dealul Cavaclar, iar la E. de dealul Cavaclar; are o populațiune de 115 familii cu 380 suflete în majoritate bulgari, ocupându-se cu agricultura și crescerea vitelor; pământul său produce destule cereale.

Cavaclar, culme însemnată de dealuri în plasa Mangalia pe teritoriul comunelor rurale Cavaclar de la care și-a luat și numele și Cara omer; se întinde printre văile Afighinea la apus și Enghez la răsărit precum și adiacentele lor; este tăiat de o mulțime de drumuri între cari cel județean Cuzgun-Cara omer; are 145 m. înălțime

și este acoperit cu semănături și finețe.

Cavaclar, vale, sau mai bine zis un alt nume al văii Mangaci, nume ce-l poartă în plasa Mangalia, comuna Cavaclar, între satele Cavaclar și Merdeveni punar; este închisă între dealuri înalte, și prin ea merg și două drumuri comunale Cavaclar-Carabacă.

Cavalik coresi, deal în plasa Silistra nouă, pe teritoriul bulgăresc al comunei Regep cuiusu; se desface din dealul Uzun bair, se întinde spre miadă-đi, într-o direcție generală de la N.-V. spre S.-E., brăzdând partea de miadă-đi a plășei și apusană a comunei; are 120 m. înălțime, acoperit cu livezi și păduri, între cari mai însemnată e pădurea Sarp orman pe părțile răsăritene.

Cavargic, sat în plasa Constanța, cătunul comunei Cicăcci; situat în partea septentrională a plășei și a comunei, pe valea Alciak derea și în apropierea pârului Casimcea, este închis la S.-E. de către dealul Cavargic bair cu vârful său Cavargic iuk care are 105 metri; iar din partea de N. este dominat de către vârful Aliculac bair care are o înălțime de 114

metri. *Suprafața* sa este de 2200 hectare, dintre cari: 57 hectare sunt ocupate de vatra satului și de grădini, iar populațiunea care este compusă numai din Bulgari, este de 49 familii cu 200 suflete, cari se ocupă în general cu agricultura. Pământul produce tot felul de cereale și în special grâul și ovézul reușesc de minune. Casele sunt mici, puține și foarte rar așezate între ele. De la Cavargic pleacă următoarele drumuri comunale: spre Seremet, spre Cogalac (Tulcea), spre Peletlia și spre Palatz mic; iar pe restul său trece un alt drum de la Palatz mic la Seremet.

Cavargic bair, deal în plasa Constanța pe teritoriul comunei rurale Cicăcci și anume pe acela al cătunului său Cavargic de unde i-a venit și numele; se desface din dealul Peletlia și anume din vârful Care tepe îndreptându-se spre miadă-đi cu o direcțiune generală de la N.-E. către S.-V., trece pe la sudul văii Alciak derea și pe la sudul satului Cavargic și ultimile ramificațiuni se sfârșesc cu malul pârului Casimcea. Are o înălțime maximă de 105 metri pe care o atinge în vârful său *Cavargic iuk*; este situat în partea nordică a plășei și a comunei.

Cazâl murat, comună rurală situată în partea meridională a județului Constanța la 56 km. spre S.-V. de orașul Constanța, capitala districtului, și în partea apusană a plășei Mangalia la 43 km. spre V. de orașelul Mangalia, reședința ocolului.

Se mărginesc la miază-noapte cu Kioseler și Carabaci (ale plășei Medjidia), la răsărit cu comuna Agemler, la miază-zi cu comuna Cavaclar, iar la apus cu comuna Bairam dede și Hairankioi (ale plășei Silistra nouă).

Relieful solului e în general accidentat puțin, în ceea-ce privește puțină succesiune de dealuri și micile lor înălțimi; culmile *Bairam dede* la apus și *Mangaci* la răsărit îi brăzdează teritoriul; principalele dealuri sunt: *Tobasler*, *Cișme bair* și *Turla mezarlic bair* la N.-V., *Başpunar bair* (167 m.), *Mezarlic bair* (181 m.) la apus, aceste cinci dealuri aparțin culmei Bairam dede și sunt acoperite cu fînețe, pășuni, și semănături. Dealurile: *Bairam dede bair* (143 m.) la N., *Cultimes bair* (105 m.), *Cabula bair* (103 m.), ambele tot la N.; *Cara olca* (123 m.) și *Uzun bair* cu vârful *Cangagi est* (136 m.) la N.-E., *Kazil murad bair* (165 m.) la S.-V., *Cavaclar* cu vârful *Merdevenli punar* (141

m.) la miază-zi, *Culac bair* (128 m.) la răsărit; toate aceste dealuri aparțin culmei Mangaci și sunt acoperite cu pășuni, livezi și semănături. *Moșile* sunt numeroase și importante, (42) servind ca puncte de observare și orientare; principalele sunt: *Kazil murad* (165 m.) la S., *Merdevenli punar* (149 m.) la miază-zi ele sunt acoperite cu iarbă.

Hidrografia nu e tot așa de bine reprezentată ca orografia, căci *cursul de apă* propriu zis n'avem în comună ci numai *văi* care sunt lipsite de apă mai tot anul, afară de timpul ploios și primăvara, principalele sunt: valea Becter la N.-V., trecând prin satul Bekter; Kazil murad la N., trecând prin satul Terziveli; Kiorgherciu punar ceair la apus, trecând prin satul Cazil murad; Merdevenli ceair prin mijloc trecând pe la răsărit de satul Kazil murad; valea Mangaci la răsărit, trecând prin satul Merdevenli punar și cu adiacenta sa Culac culac; unele dintre ele au mări înalte și stâncose pe alocurea.

Clima comunel este excesivă, veri călduroase și ierni foarte aspre, acesta din pricina lipsei de păduri și adăposturi, vântul de la N.-E. domină cantitate puțină de ploie, maladiile o vizitează rar; mai mult animalele suferă.

Cătunele care o formează sunt: *Cazil murad* reședința, așezat în mijloc, pe valea Kiorgherciu punar ceair între dealurile Mazurlic bair la apus și Cavaclar la răsărit; *Merdevenli punar* în partea răsăritenă la 2 klm. spre N.-E. de reședința, pe valea Mungaci între dealurile Cavaclar la apus și Culac bair la răsărit; *Terziveli* în partea nordică la 4 klm. spre N.-V. de reședința, pe valea Kazil murad ceair între dealurile Baș punar bair la apus și Bairam dede la răsărit. *Becter* în partea apusană, la 6 klm. spre N.-V. de reședința, pe valea Afighinea, între dealurile Cișme bair la apus și Baș punar bair la răsărit. *Aspectul* lor e asemănător, sate mici cu casele rău zidite, risipite fără regulă, neavând măcar nici pozițiuni frumoase.

Suprafața totală a comunel este de 5412 hectare din care: 63 ha. ocupate de vetrele celor 4 sate cu 148 case, iar restul de 5269 ha. împărțit între Stat cu proprietarii care posedă 2030 ha. și locuitorii ce stăpânesc 3339 ha.

Comuna n'are școlă dar s'a luat dispoziția a se înființa una, întru cât copii de școlă sunt destul de mulți (122 la număr).

Biserica n'au locuitorii și se duc sărbătorea la acea din Cangagi (plasa Medjidie), sunt însă 5 ge-

mii cu 5 hogi în cătunul Cazil murat și câte una în cătunul Bekter, Merdevenli punar și Terziveli.

Populațiunea comunel este următorea: 146 familii cu 653 suflete împărțite ast-fel:

După *sex*: 359 bărbați, 294 femei. Total 653.

După *stare civilă*: 373 căsătoriti, 258 necăsătoriti, 22 veduvi. Total 653.

După *instrucție*: 34 știu carte, 619 nu știu. Total 653.

După *cetățenie*: 653 cetățeni români. Total 653.

După *religie*: 221 ortodoxi, 432 mahomatani. Total 653.

După *ocupațiune*: 165 agricultori și meseriași, 3 comercianți, 1 industriaș, 6 alte profesii. Total 175.

175 contribuabili.

După *avere*: 174 împroprietăriți, neimproprietăriți. Total 175.

Economicesce, comuna este destul de productivă; dăm aci tabloul semănăturilor pe anul 1894-1895:

Grâu 130 ha. cu 1170 hl. (9 hl. de ha.); *secară* 74 ha. cu 888 hl. (17 hl. de ha.); *orz* 420 ha. cu 5840 hl. (11 hl. de ha.); *ovăz* 32 ha. cu 320 hl. (10 hl. de ha.); *rapia* 72 ha. cu 1008 hl. (14 hl. de ha.); *porumb* 185 ha. cu 740 hl. (4 hl. de ha.); *meii* 110

ha. cu 440 hl. (4 hl. de ha.); fi-nețe naturale 190 ha. cu 40.000 kg. (600 kgr. de ha).

În ceea-ce privește *calitatea pământului* cele 5412 ha. ale comunei se divid în chipul următor: 63 ha. teren neproductiv (ocupat de vetrele satelor), 5349 ha. teren productiv din care: 3813 ha. teren cultivat (din care 1830 ha. ale Statului cu proprietarii și 1980 ha. ale locuitorilor); 600 ha. teren necultivat din care: 600 ha. ale locuitorilor, 939 ha. teren islaz (din care: 200 ha. ale Statului cu proprietarii și 739 ale locuitorilor).

Ocupațiunile locuitorilor sunt următoarele: *Agricultura*, fiind în comună 165 plugari cu 52 pluguri (40 cu boi, 12 cu cai), 104 care și căruțe (40 cu boi, 64 cu cai), 2 mașini de semănat, 2 mașini de vânturat.

Crescerea vitelor, fiind în comună 3.826 capete de vite, din cari: 312 cai, 734 boi, 2 bivoli, 4 asini, 2.680 oi, 94 porci.

Industria este cea domesnică sau casnică, mai e un ferar și 3 mori de vânt.

Comerțul este puțin activ, se face prin gara Medjidie la 35 klm. spre N.-E. de către 3 comercianți (1 cărciumar) și constă în import de manufactură, unelte agricole, băuturi etc. și în export

de vite (oi), cu produsele lor: brânzeturi, lână, piei și cereale (orz).

Budgetul constă în 4.749 lei la venituri, 2.037 lei la cheltueli, cu un excedent de 2.712 lei și 146 contribuabili.

Căi de comunicație ale comunei sunt: drumul județean Enișenlia--Mangalia pe la S., drumul mare Bairam dede-Kazil-Copadin și drumuri comunale la satele învecinate ca Cavaclar, Ghiuvenli, Bașpunar, Calfa Karabacă.

Cazil murat, sat.

Ceanac cale, ruinele unei întărituri turcesci, în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei urbane Hârșova, situate pe vârful pietros al unui deal din apropierea orașului, la 1 km. spre N.-V. de oraș. Împreună cu fortăreța Tabia Kiopriu, ambele ridicate de turci, servea acestora a împedica rușilor trecerea Dunărei ce se făcea lesne prin acele locuri; ea domină orașul Hârșova, gârla Bâroiu și un drum vicinal ce duce de la Conacul lui Manole la Hârșova, ași sunt nisele dărîmături ce vor dispărea cu timpul.

Cecige, locuință izolată în plasa Mangalia, pe teritoriul comunei

rurale Sarighiol; odinioară forma un sat bogat și frumos, însă în războiul din urmă, incursiunile Cerkezilor și Bașbuzucilor a făcut pe locuitori să-l părăsască și a se stabili mai spre miază-zi; ruinele acestui sat se ved pe un platou înalt, dominând valea Kecege și lacul Mangalia pe o mare întindere.

Cecige căslă, sau târlă de oi a locuitorilor din satul Kecege, sat din care ași a rămas numai câte-va ruine și câte-va sate în plasa Mangalia, comuna Sarighiol, pe un platou pietros situat deasupra lacului Mangalia și pe drumul ce duce de la Hagilar la Mangalia.

Celebichioi, sat în plasa Medjidia, cătunul comunei Tortoman; situat în partea apusană și puțin cam centrală a plășei și cea sud-vestică a comunei, la 7 km. spre S.-V. de cătunul de reședință Tortoman. Este așezat în fundul văii Cilibichioi ceair la 1½ spre N. de balta Carasu și este închis la N. de către dealul Devcea bair cu vârful său Devcea S. (102 metri) la V. de către dealul Ciocurak bair cu un vârf înalt de 104 metri; iar la răsărit de către dealul Panghirul cu vârful său Panghir Iuk (97 metri) și la S. se întinde marea baltă Carasu.

Suprafața sa este de . . hectare dintre cari . . hectare sunt ocupate de vatra satului și de grădini.

Populațiunea sa compusă numai din sârbi și bulgari, este de . . familii, cu . . suflete ocupându-se mai ales cu agricultura și puțin cu crescerea vitelor. Pământul produce cereale, dar mai ales ověz și mîi; porumb și grâu mai puțin. Șoseaua județenă Cernavoda-Medjidia trece prin sat, și anume prin partea sa meridională. Un drum comunal plăcă din partea septentrională a satului și duce la Tortoman (satul) și la satul Devcea.

Celaclar, vale de mică însemnătate în plasa Medjidie, pe teritoriul comunei rurale Enige, și anume pe acela al cătunului său Talașman; se desface din pôlele apusene ale movilei Talașman, se dirige spre miază-nopțe având o direcție generală de la S.-V. spre N.-E., brăzdând partea apusană a plășei, și cea nordică a comunei; merge pe la pôlele sudice ale dealului Mustana, și după 2 km. de drum se unesc cu valea Ceair Ar bagi spre a se arunca în balta Baciului.

Cerkez iuk bair, deal în plasa Man-

galia, comuna rurală Edil kioi, cătunul Edil kioi, situat în partea nordică a plășei și sud-vestică a comunei; are 93 m. înălțime cu vârful Balabanar tepe, domină satul Edil kioi, văile Cialic cum ceair și Amzacea dere; e tăiat de drumul județen Medgidie-Mangalia; se prelungește la răsărit cu dealul Meragi bair; este acoperit cu fânețe și semănături.

Cerkez kioi, vale în plasa Mangalia comuna rurală Cara omer, cătunul Cerkez kioi de la care și-a luat și numele; ea nu este alt-ceva decât numele sub care valea Afghimea vine din Bulgaria și se unesc cu valea Skender; numele de Cerkez kioi îl păstrează de la hotarul spre Bulgaria până la satul Mamuzli; este cuprinsă între dealurile Bair Mezarlic la răsărit și dealul Morii la apus; are malurile înalte ripose și pe alocurea pietroase, printr'însa merge și drumul comunal Derekiöi-Cal'akiöi.

Cerchez chioi, sat în plasa Mangalia, cătunul comunei Cara omer, situat în partea sud-vestică a plășei și a comunei, la 10 km. spre S.-V. de cătunul de reședință Caraomer. Este așezată pe valea Cerchez chioi, tocmai în locul unde această vale are malurile mai ripose și

mai stâncose, și este închis la răsărit de dealul Bai Mezarlık cu vârful său Cerchez Iuk care are 187 metri și la apus de dealul Morii.

Suprafața sa este de 1750 hectare, dintre care: 25 hectare sunt ocupate de vatra satului și de grădini cu 33 case.

Populațiunea sa, compusă mai totă din bulgari, este de 104 familii, cu 360 suflete, ocupându-se în general cu agricultura, care reușește de minune dealurile inconjurătoare. Casele sunt multe și mici, ghemuite toate la un loc, așezate fără nici o rânduială. Drumuri comunale vin de la satele: Docuzaci, Mamuzli, Bairam dede, Albi' chioi, Dere chioi și Hairam chioi.

Cernavoda, comună urbană importantă din județul Constanța și anume din plasa Medgidie.

Este *situată* în partea apusană a județului la . . . km. spre V. de orașul Constanța, reședința județului, și tot în partea apusană a plășii la 32 km. spre V. de Medgidia, reședința plășii. Comunele învecinate cu densa sunt: Seimeni la 7 km. spre N.-E., Kokirleni la 8 km. spre S.-V., Tașpunar la 14 km. spre N.-E., Tortoman la 14 km. spre E., Rasoya la 12 km. spre S.-V.

Hotarul amănunțit al comunei este următorul: Plecând de pe malul drept al Dunărei, din dreptul Ostrovului Troina, de lângă kirhanaua (pescăria) satului Seimeni mici, din locul unde se varsă, printr'o gărlită, lacul Purcăreți, hotarul se îndreptă spre S.-E. mai întâi pe lângă malul sudic al lacurilor Purcăreți și Ramadan, pe la pôlele nordice ale dealului Cernavoda până la pôlele dealului Dermenigicul, de unde o ia spre răsărit până la lacul Țibrin, urcând valea Țibriniu; de aci se îndreptă spre N.-E., suind dealul Karapat daga, până în vârful lui cel mai înalt; de aci se dirige puțin spre răsărit scoborând dealul de mai sus până în valea Geabac ceair; de aci se dirige continuu spre miază-zi, mai întâi spre S.-V. scoborând cu valea Geabac cular, apoi spre S. urcând și scoborând dealul Geabac bair, apoi valea Geabac culac și șoseua județenă Cernavodă-Medgidie și se urcă pe muchia dealului Oba bair pe care o urmărește puțin spre răsărit (S.-E.) până în vârful Maiacii oba; de aci o ia din nou spre S.-V. coborând din dealul Oba bair și urmând valea Oba culac, și urcând puțin cōstele dealului Bekiraga bair se îndreptă spre S.-E. coborând dealul mai sus numit, scoboră cu valea

Bekiraga culac, până în valea Cara su printre bălțile Cara su și Cernavoda aflătoare în sus numita vale; taie această vale șoseua națională Constanța-Cernavodă, calea feră ce duce de la Cernavodă la Constanța, și se oprește în malul cel înalt și pietros aflător la colțul apusan al bălții Cara su de aci se dirige spre apus, urmând muchia această pietrosă și prăpăstioasă a dealului Cara durac bair; trece pe la miază-noapte de fortărețea sa mai bine dis ruinele fortăreței turcesci Acsan demir tabiası, și merge într'una spre apus pe lângă malul sudic al bălții Cara su, pe muchia dealului Cara durac bair, taie valea Ghiaur Amzală și se oprește puțin la apus de ruinele unei întărituri turcesci de pe muchia dealului Armutbe bair; de aci se dirige în direcția nord-vestică, ținând puțin muchia pietrosului și stâncosului deal Armutbe bair, trecând pe la răsărit de ruinele unei alte fortărețe turcesci, se coboră apoi chiar pe malul bălții Cara su, pe care îl urmărește tot mereu în direcția nord-vestică, pe la pôlele septentrionale ale dealului Cara su, până la colțul său apusan; de aci părăsind malul lacului, urcă dealul Cara su, tot mereu îndreptându-se spre N.-V. până de ruinele unui val al lui Traian

pe care îl urmărea până pe malul bătrânului Danubiului, trecând pe la pôlele nordice ale vârfului Cernavodă și cele sudice ale dealului Tetera bair, oprindu-se pe malul drept al Dunării în fața Ostrovului Hinogî, la egală distanță de Cernavodă și Kokirleni (4 km.); de aci hotarul o ia spre miază-noapte până la marea și admirabilul pod de fier făcut peste Dunăre în anul 1896, iar de aci spre N.-E. trecând pe la apus de orașul Cernavoda, și se oprește lângă kirhanaua (pescăria) satului Seimenii micî, în fața Ostrovului Tioina și am ajuns după atâta lung drum la locul de unde am plecat.

Forma acestui hotar este de cea a unui trapez neregulat, a cărui bază este îndreptată spre răsărit. *Lungimea* totală a hotarului este cam de 54 km.; iar *întinderea* teritoriului cuprins într'însul este de 7.598 pogone sau 3.799 hectare sau 38 kmp.

Se mărginesc la miază-noapte cu comuna rurală Seimenii, de care se desparte prin lacurile Purcăreții, Ramadan, Tibrinu, prin valea Tibrinu și dealul Karapat daga; la răsărit cu comuna rurală Tortoman, separându-se prin valea Geabac culac, dealul Geabac bair, dealul Oba bair și văile Oba culac și Bekiraga culac; la miază-

și cu comuna rurală Kokirleni, de care se desparte prin muchiile dealurilor Cara durac bair, Armutbe bair, Cara su, malul sudic al bălții Cara su și valul lui Traian; iar la apus cu mlăștinusul, băltoșul teritoriul și acoperit cu stuf și pășuni al comunelor rurale Fetesci și Dudesci din porțiunea răsăritenă a teritoriului numit Balta, din județul Ialomița și cuprinsă între Dunărea mare, cea plutitoare și brațul său secundar, Borcea.

Relieful solului său este în general foarte accidentat, mai cu seamă în partea apusană, pe malul Dunării și la vest de balta Cara su. În această parte a comunei, ridicăturile și depresiunile de natură pietrăsoasă și stâncosă, unele acoperite cu verdetă, fâneți, pășuni, altele întinzându-se la sora vârfurile lor goale, ascuțite și roșietice, se îngrămădesc: unele într'altel, formând prin unele locuri niște dedaluri în care e cu neputință să urmezi o direcțiune anumită. Resistența lor este așa de îndărătnică, că numai calea ferată și șoseaua națională ce duc de la Cernavoda la Constanța au putut a învinge întru cât-va; în colo toate celelalte drumuri au trebuit să urmeze caprițioasele lor undulațiuni. Dacă ne-am urca pe malul cel înalt și pietros al Dunării de lângă noul și frumosul

pod de fier al căii ferate București-Constanța, am avea o vedere din cele mai frumoase; spre răsărit undulațiunile verzei ale dealurilor cu caprițioase direcțiuni, acoperite cu semănături frumoase și fânețe întinse, presărate ici și colo cu câți-va arbori, rari de alt-fel în acest județ; la miază-și privirea se oprește de muchia stâncosului deal Tetera bair; spre apus argintia lucire a apelor bătrânului fluviu, ce curge lin și maiestos, te face să visezi la atâtea minunate cântece, pe cari le-a inspirat acest colos barților națiunilor țermurene; iar lângă tine uriașul pod de fier te îndemna să admiri această minunată operă de artă, prin care geniul și spiritul omului sfidând natura, a zădărnicit rezistența și împotrivirea ei în mersul continuu al civilizațiunii, făcând în câți-va ani ceea-ce în mii, și poate deci de mii de ani, n'a putut face giganticul fluviu; stabilirea unei comunicații între valea Dunării și Mare pe drumul cel mai scurt. Spre miază-noapte însă la picioarele tale se răstăia în vale, pe malul dunărean și pe murindele pante ale dealurilor inconjurătoare micul orașel, ajuns acuma celebru prin aceea că aci omul a invins natura încă odată în lupta seculară ce-o duc împreună. Aspectul său este plăcut.

Dealurile mai însemnate, cari brăzdăză teritoriul său, sunt următoarele: dealul Cernavodă la N. (107 m.) dominând orașul din spre miază-noapte, dealul Dermengicului (108 m.) la N.-E.; Geabac bair (106 m.) la răsărit; dealul Oba bair cu vârful Mai acii oba (126 m.) tot la răsărit prelungindu-se în interiorul comunei cu dealul Turcului, la E. de oraș, ce ajunge la 121 m. înălțime prin vârful Devcea vest; apoi dealul Bekiraga bair spre S.-E., cu 114 m. înălțime, ce o atinge în vârful Cilibikioi, dominând balta Cara su și calea ferată și națională Cernavoda-Constanța; pietrăsoasele dealuri Cara durac bair (88 m.), Armutbe culac bair (78 m.) și Cara su bair (82 m.) o brăzdăză la S., pe hotar, dominând balta Cara su și calea ferată, dealul Tetera bair (107 m.) la S.-V. dominând Dunărea, calea ferată și orașul Cernavoda. Mai avem și valul lui Traian (vezi acest nume) la S.-V. pe muchia dealului Tetera bair. Ele sunt mai toate, afară de cele răsăritene, de natură stâncosă, petrosă, traversate de o mulțime de văi mici și adânci, acoperite cu verdetă și fânețe, pe când cele răsăritene permit cultivarea cerealelor.

Movilele sunt puțin abundente pe teritoriul comunei; sunt în număr

de 6, aflându-se mai tóte în spre N. și N.-E. de comună; parte sunt naturale, parte artificiale, și unele întărite spre a servi ca puncte de observație asupra Dunării și orașului Cernavoda. Cea mai însemnată Sară burun la S.-E. de oraș, are 110 m. dominând orașul și calea ferată și cea națională ce duc de la Constanța la Cernavoda. Ici și colo se ved ruine de fortărețe și întărituri romane, pe lângă valul lui Traian, și pe muchia dealu'ui Armutbe bair; precum și de tabii (fortăreți) turcești, deasupra malului Dunării la miază-nópte și miază-đi de orașul Cernavoda de o parte și de alta a căii ferate și a drumului ce se deschide prin valea Cara su.

Apele cari udă teritoriul comunei sunt următoarele: Dunărea la apus, de la capătul Valului lui Traian până la vărsarea lacului Purcăreți într'ensa, pe o lungime de 9 km., într'o direcțiune generală de la S.-V. spre N.-E. Orașul Cernavodă e aședat pe malul sêu, chiar la locul unde începe valea și balta Cara su. Malurile sale sunt înalte și pietroșe, mai cu sémă spre miază-đi și miază-nópte; ele ajung la mai bine de 70 m; natura lor e granitică și în special granit roșu, care e abundant în Dobrogea; aci sunt cele mai puternice și rezistente contre-

forts de cari Dunărea isbindu-se n'a fost în stare a le zdrobi, spre a merge în Mare și a fost silită să se îndrepte spre miază-nópte făcând acel mare înconjur de la Hârșova, Măcin, Brăila și Galați, spre a se asvărli apoi în Mare. Lățimea ei este de vr'o 900 m. în general; lângă valul lui Traian ea atinge 1300 m. lărgime; adâncimea sa e în general de la 12—30 m. Ceva mai sus de Cernavoda, unde ea are 15 m. adâncime, s'aședat cele 6 picióre ce susțin cel mai lung pod din lume, podul drumului de fier București-Constanța. — Gârla Cara su prin care balta cu același nume se scurge în Dunăre; are o lungime de 9 km. făcând multe cotituri și trecând pe la miază-đi de Cernavoda; se deschide în fluviu ceva mai la vale de debarcaderul orașului. *Văile* sunt numeroșe, unele mici și întortochiate, cele coprinse mai cu sémă în depresiunile pietrosului masiv de pe malul Dunării; altele mai mari și mai regulate. Cele mai însemnate sunt: valea Caru.... la miază-đi și S.-V., se întinde de la S.-E. spre N.-V.; este acea mare depresiune despre care s'a cređut mult timp că ar fi fost albia unui braț al Dunărei, care s'ar fi vărsat în Mare, lângă Constanța, îndreptăind ast-fel dictonul că Tomis (Constanța) a fost aședat

la gările Dunării; astă-đi această părere este respinsă (vedei Cara su). Într'ensa se găsește balta Cara su; adiacenta văii de mai sus este valea Bekiraga culac care la început purta numele de Oba culac, la răsărit, este pe hotar; valea Tibrinu, însemnată, la miază-nópte, pe hotar; valea Geabac culac adiacenta sa la N.-E.; valea Cișmelii formată din văile Turcului unită cu valea Bekiraga Gilcazar, prin interiorul comunității deschidându-se în gârla Cara su la pótele dealului Sari burun. Aceste văi sunt frumoșe, acoperite cu verdéță și umiditatea lor întrețin viața unor frumoșe semănături.

Clima comunei este temperată, căci căldurile verei sunt micșorate de curentul Dunării și apropierea apelor ei, iarna însă e riguroșă, deschisă puțin suflării vântului de răsărit; Dunărea îngheață dese-ori; vântul dominant este cel de V. și S.-V., ploii cad în destulă cantitate, ceea-ce face că comuna nu e săracă; maladiile sunt puține; din când în când frigurile bântuie comuna, ele provin din exhalățiunile nesănătoșe ale lacurilor din Baltă (porțiunea dintre Dunăre și brațul Borcea).

Suprafața comunității este de 3799 hectare, din cari 3593 ha. ale locuitorilor; adică tot (căci 26 ha. e vatra orașului cu 369 case).

Teren neproductiv 206 ha. (vatra orașului).

Teren productiv 3593 ha. din care:

- » cultivat 559 ha.
- » rămas nec. 2388 »
- » izlaz 362 »
- » vii 14 »

Total . . . 3593 ha.

Populațiunea comunei pe anul 1895 — 96 se ridică la cifra de 490 familii cu 1745 membri, ceea-ce face în total 2235 suflete, repartisată după cum urmază:

După sex: bărbați 1207, femei 1128. Total 2235.

După stare civilă: necăsătoriți 1146, căsătoriți 994, văduvi 96, divorțați 9. Total 2235.

După cetățenie: cetățeni români 1532, supuși streini 315, nesupuși nici unei protecțiuni 388. Total 2235.

După religiiune: ortodoxi 1359, catolici 269, mahomedani 537, mosaici 70. Total 2235.

După ocupațiune: agricultori 154, industriași 16, comercianți 134 alte profesii 97. Total 492. Contribuabili 402.

După instrucție: știu carte 763, nu știu 1472. Total 2235.

Economicesce teritoriul comunei stă destul de bine; produce cereale și pășuni.

Iată tabloul semănăturilor din 1895—96 :

Grâu 103 ha. cu 1648 hl. ^(16/1)
Orz 155 » » 2480 » ^(16/1)
Ovės 27 » » 405 » ^(15/1)
Porumb 21 » » 255 » ^(5/1)
Meiü 83 » » 166 » ^(2/1)
fânțe nat. și artificiale 26 ha. cu 5.200 kgr. (200 kgr. de ha.)

Ocupațiunile locuitorilor sunt: *Agricultura* cu 154 plugari, ce au 3 mașini de bătut porumb, 4 mașini de vânturat, 40 pluguri, 91 care și căruțe. *Creșterea vitelor*, fiind în număr de peste 6000 capete, din cari 155 cai, 421 boi, 28 bivoli, 5324 oi, 48 capre, 31 porci. *Pescuitul* în Dunăre și gările artificiale de pe lângă ea. *Industria* este puțin însemnată; în afară de cea casnică, mai avem 16 industriasi în oraș (lemnari, ferari, croitori etc.), apoi 1 möră cu aburi. *Comerțul* este însă destul de activ și constă în export de cereale, vite, lână, esc. și în import de manufactură, coloniale, mașini agricole toate se fac prin portul Cernavoda, și pe calea ferată ce duce spre Constanța; sunt și 134 comercianți, din cari 3 hanği și 23 cărciumari.

Dăm alătura un tablou al mișcării portului Cernavoda din anul 1895-96.

Budgetul constă în venituri de 68228 lei, cheltueli de 47589 lei, cu un excedent în plus de 20638 lei, sunt 402 contribuabili.

Căile de comunicație sunt: 1) Dunărea cu portul Cernavodă; 2) calea ferată Cernavoda-Constanța cu stația Mircea-Vodă; 3) căile județene spre Ostrov și Hârșova; 4) diferite drumuri vecinale ce duc la satele și comunele din apropiere.

Cultul religios se execută într'o biserică creștină cu hr. S-ii împărați Constantin și Elena, începută de locuitorii și sfârșită de Stat; întreținută de comună cu 2 preoți, 1 paraciser, 2 cântăreți; mai sunt 2 geamii cu 2 hogi.

Instrucția se predă în 2 școli; una de băeți și alta de fete, cu 1 institutor și 3 institutore; cu 147 elevi înscriși (90 băeți, 57 fete) din cari 82 promovați; mai este și 1 școlă musulmană.

Istoricul. Lângă oraș sunt riurile vechiului *Axipolis* al Romanilor; Slavii i-au dat numele de Cernavodă, iar sub Turci s'a numit Cara su și balta cea întinsă tot Cara su; Valurile lui Traian vin de se termină lângă Dunăre nu departe de oraș (a se vedea la descripția generală istorică a județului).

MIȘCAREA PORTULUI CERNA-VODĂ PE ANUL 1895

BASTIMENTE DE RIURI

BASTIMENTE	INCĂRCATE				DEȘERTE			TOTALUL Bastimentelor			Venite sait plecate in porturile			Cu câț		
	Pânze	Vapori	Tone capacitate	Tone cereale	Tone alta mărfuri	Pânze	Vapori	Tone capacitate	Încrc.	Deșerte	General	Române	Ruse	Bulgare	Pasageri	Mari-mari
Naționale	36	1	4.852	—	5.478	4	7	705	37	11	48	48	—	—	—	137
Streine	109	440	159.813	—	24.949	50	27	13.039	549	77	626	574	6	35	11	14.374
Total	145	441	164.665	—	30.427	54	34	13.744	586	88	674	622	6	35	11	14.574
Naționale	5	—	606	190	69	33	9	5.179	5	42	47	47	—	—	—	140
Streine	38	359	117.619	4.840	5.124	113	108	45.188	397	221	618	557	3	37	27	11.811
Total	43	350	118.225	5.030	5.193	146	117	50.367	402	263	665	604	3	37	27	11.951
TOTALUL BASTIMENTELOR DE RIURI INTRATE ȘI EȘITE																
Naționale	41	1	5.458	190	5.548	37	16	5.884	42	53	95	95	—	—	—	277
Streine	147	790	277.432	4.840	30.073	163	135	58.227	946	298	1.244	1.131	9	72	32	26.185
Total	188	791	282.890	5.030	35.621	200	151	64.111	988	351	1.339	1.226	9	72	32	26.185
PAVILIONUL BASTIMENTELOR DE RIURI INTRATE ȘI EȘITE																
BASTIMENTE	Române	Engleze	Austriace	Turce	Ruse	Eline	Bulgare	Francese	TOTAL							
Intrate	48	7	411	45	91	20	52	—	674							
Eșite	47	6	411	44	90	18	49	—	665							
Total	95	13	822	98	118	38	101	—	1.339							

MIȘCAREA PORTULUI CERNA-VODĂ PE ANUL 1895

BASTIMENTE DE MARE

BASTIMENTE	INCĂRCATE		DEȘERTE		TOTALUL bastimentelor			Venite sau plecate		Cu câți pasageri și marinari		
	Vapori	Tone ca- pactate	Vapori	Tone ca- pactate	Incăr- cate	Deserte	General	Român	Rus	Belgian	Pasageri	Marinari
Naționale	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Streine	66	30.255	5	2.224	66	5	71	49	20	2	1.117	2.215
Total	66	30.255	5	2.224	66	5	71	49	20	2	1.117	2.215
Naționale	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Streine	50	22.504	21	9.975	50	21	71	53	18	—	482	2.215
Total	50	22.504	21	9.975	50	21	71	53	18	—	482	2.215
TOTALUL BASTIMENTELOR DE MARE INTRATE ȘI EȘITE												
Naționale	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Streine	116	52.759	26	12.199	116	26	142	102	38	2	1.599	4.430
Total	116	52.759	26	12.199	116	26	142	102	38	2	1.599	4.430
PAVILIONUL BASTIMENTELOR DE MARE INTRATE ȘI EȘITE												
BASTIMENTE	ENGLEZEȘTI		RUSEȘTI		BELGIANE		TOTAL					
Intrate	1	69	1	71			71					
Eșite	1	69	1	71			71					
Total	2	138	2	142			142					

CERNA-VODĂ (vama) IMPORTAȚIUNI

Rangul după importanță	DESEMNAREA MĂRFURILOR	Cantități	Valori în lei	Taxe în lei	Unități
1	Fier în șine pentru rôte, etc.	3.932.371	1.966.185	233.942	Kilog.
2	Mașine, părți și accesorii de mașine de fier și oțel	61.831	123.662	7.420	"
3	Pietre ordin. pentru construcții, pietre litografice	2.081.085	83.243	8.244	"
4	Tablă de fier laminată	111.492	55.746	6.690	"
5	Asfalt	90.062	27.018	—	"
6	Obiecte de tuciù, polite, smălțuite etc.	26.125	20.900	2.613	"
7	Mașine, părți și accesorii de mașine de tuciù	8.374	16.748	502	"
8	Mașine cu abur, electric, gaz etc.	65.634	13.127	2.625	"
9	Materiale diverse de pământ ars, fără smalt	8.963	13.445	—	"
10	Ferărie laminată în mod special	25.386	12.693	1.524	"
11	Ceaprazărie și panglicărie de lână, albă sau vopsită	349	10.470	558	"
12	Fructe proaspete	32.920	9.876	1.646	"
13	Obiecte de aramă, alamă, bronz, ciselate	546	9.556	1.189	"
14	Fisticurii și alte fructe meridionale	2.323	9.292	535	"
15	Magiunuri	11.797	7.078	1.769	"
16	Confecțiuni din stoffe de bumbac	323	6.460	809	"
17	Pânză și saci din jută ordinară	4.405	6.167	213	"
18	Hârtie pentru țigarete în caete și cârticele	167	5.010	150	"
19	Țesături și stoffe impletite	274	4.795	358	"

Rangul după importanță	DESEMNAREA MĂRFURILOR	Cantități	Valori în lei	Taxe în lei	Unități
20	Lemne, scórțe, coji și rădăcini pentru tăbăcit	23 820	4.764	—	Kilog.
21	Instrumente de fier și de oțel .	2.314	4.628	388	"
22	Unelte agric. cu saū fără mănere	4.542	4.542	—	"
23	Raliuri de fier saū de oțel . .	34.591	4.497	—	"
24	Lucrări de păslă fină, semi-fină .	121	4.235	720	"
25	Obiecte de cositor fin saū com- binat	691	4.146	345	"
26	Uleiuri vegetale de tot felul . .	4.716	4 244	1.415	"
27	Smochine în cutii, stafide roșii, coconari, ananași proșpeți, mig- dale, struguri de Malaga . .	1.856	3.712	223	"
28	Acid fenic	1.358	3.395	—	"
29	Ferărie laminată în mod special	13 067	3.267	392	"
30	Confecțiuni din stofe de lână .	49	2.450	184	"
31	Plumb brut sub ori-ce formă .	7.248	2.174	—	"
32	Butelii ordinare de sticlă albă saū colorată	4.954	1.982	99	"
33	Incălțăminte din ori-ce alte piei, afară din cele prev. de art 242	54	1.836	239	"
34	Frânghii de cânepă, de in, de jută	1.133	1.586	510	"
35	Lacuri, uleiuri și verniuri sicative	365	1.460	128	"
36	Sulfat și valeriant de chinină .	3.000	1.380	—	Grame
37	Cărți de citit și ori-ce fel de pu- blicațiuni, tipărite în limbi stre- ine, broșate saū nu	188	1.316	—	Kilog.
38	Uleiuri și unsoari minerale . .	1.273	1.273	—	"
39	Semințe uleióse	2.922	1.169	44	"

CERNA-VODĂ (vama) EXPORTAȚIUNI

Rangul după importanță	DESEMNAREA MĂRFURILOR	Cantități	Valori în lei	Unități
1	Orz și malț	12.315.245	985.220	Kilog.
2	Ovăz	9.689.514	785.161	"
3	Semințe uleióse	459.318	183.727	"
4	Línuri	63.600	159.000	"
5	Grâu	1.100.500	132.060	"
6	Meiú	1.144.904	114.490	"
7	Brânzeturi și cașcavalari de tot felul . .	30.639	61.278	"
8	Piei de bivol, de boú, de vițel, de óie, crude, sărate saū uscate	13.369	20.054	"
9	Berbeci, oi, țapi, capre, miei, ieđi	1.640	16.400	Capete
10	Legume uscate și făinuri derivate	39.120	15.648	Kilog.
11	Fontă și fier, brute	23.500	4.700	"
12	Piei tăbăcite de vite mari, cu saū fără că- păfină	819	3.849	"
13	Porumb	47.250	3.780	"
14	Mașine cu aburi, cu electricitate, cu gaz .	1.375	2.062	"
15	Caí (armăsari și jugari)	5	1.500	Capete
16	Obiecte de istoria naturală, (animale rare impăiate, conchilii, ouă golite etc) . .	187	935	Kilog.
17	Mașine, părți și accesorii de mașine de fier	459	918	"
18	Aramă și alamă în foi saū în sirmă . .	212	848	"
19	Trásuri fără arcuiri neacoperite, neimbră- cate precum brișci díse: de „Neutitschein“	4	600	Bucăți
20	Unt, margaimă, și alte grásimi comestibile	213	554	Kilog.
21	Cretă, ipsos, var, ocruri, etc	13.000	520	"

RECAPITULARE

Totalul importațiunei și al exportațiunei	4.976.478
Importațiuni	2.491.354
Exportațiuni	<u>2.485.124</u>
Diferența la importațiune	+6.230

Cernica (Balta). Baltă de mică însemnătate, înconjurată de toate părțile cu stuf înalt, din plasa Hârșova pe teritoriul comunei rurale Ciobanul și anume situată în partea apusană a plășei și cea nordică a comunei, ea comunică cu balta Ciungile; este formată de Dunăre într-una din marile ei revărsări de altă dată; are 30 ha. întindere și produce puțin și neînsemnat ca calitate pește.

Cetate (dealul de la). Deal în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunei rurale Satu nou, și anume pe acela al cătunului său Satu nou; este mai mult o prelungire a dealului La două Movile, se întinde spre răsărit într-o direcție generală de la S.-V. spre N.-E., străzând partea nordică a plășii și a comunei; ramificațiile nordice se sfirșesc pe malul dunărean, iar cele sudice și estice pe malul de miadănopțe al ezerului Oltina; tot la pârțile sale sud-estice se găsesc ruinele unei cetăți vechi, de la care și-a luat și numele; este de natură stâncosă, făcând malurile Dunărei și ale ezerului Oltina să fie înalte și pietroase; este acoperit cu fânețe și tuferisuri; pe muchia sa merge drumul comunal Pârjoiu-Oltina.

Cetatea oii, ruine în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei urbane Hârșova și anume pe malul drept al Dunărei, la 500 m. spre N. de locul de unde se desface râra numită Privalul lui Tair Buar, în dreptul unde Dunărea se desface în două mari brațe: Dunărea nouă și cea veche sau canalul Măcinului, lângă o pădurice de sălcii la 8 km. de orașul Hârșova; aici se pare a fi niște ruine foarte vechi; până acum nu s'au studiat încă bine, dar e probabil să fie din epoca romană sau bizantină. Aici trebuie să fi fost odinioară un pod mai mult sau mai puțin mobil, căci Dunărea prezintă aici un vad minunat pentru trecere de trupe sau armate. În anii 1828, 1853, 1877 Rușii au trecut, în războaiele lor contra Turcilor, trupele lor numeroase prin această trecătoare. Nu se știe de unde s'a numit așa. În timpul dominației romane, se crede că aici ar fi fost așezată cetatea *Cius*, iar nu la Hârșova, după cum este părerea generală; și apoi acest loc prezintă o importanță oarecare, căci Dunărea se poate trece cu înlesnire și deci trebuia apărată în contra năvălirilor din Țara românească, provincia romană Scythia minor, pe când Hârșova nu prezintă vre-o însemnătate oarecare.

Chesi orman bair, deal în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunei rurale Regep cuius și anume pe acela al cătunului său Tekideresi, situat în partea de miadănopțe a plășei și a comunei între văile Tekideresi ceair și adiacenta sa Chesi orman ceair; are 125 metri înălțime dominând văile de mai sus și un drum ce merge de la Tikederesi în Bulgaria; este acoperit numai cu păduri; pe muchia lui nordică merge și hotarul despărțitor între Bulgaria și România.

Chiostel la pag. 117

Chiostel, sat în plasa Medjidia, cătunul comunei Alacapă, situat în partea nordică a plășei și cea centrală a comunei, la 6 km. spre N.-V. de cătunul de reședință, Alacapă și la 1 km. spre N. de extremitatea răsăriteană a balței Carasu. Este situat pe valea Chiosel, închis fiind dinspre V. de dealul Docuzol bair și dinspre E. de dealul Chiostel și dominat de către vârful Acbalcic uba, care se află situat la 2 km. spre N. de comună și cu o înălțime de 59 metri. Suprafața sa este de . . . hectare, dintre cari . . . hectare sunt ocupate numai de vatra satului și de grădini.

Populațiunea sa, compusă mai ales din Tătari, este de . . . familii cu . . . suflete, ocupându-se în ge-

neral cu crescerea vitelor. Pământul nu tocmai este cultivat împrejurul satului din cauza umezelei, ci este lăsat să crească iarba pe care o pasc vitele locuitorilor și în special oile. Casele sunt mici, murdare și neregulat așezate; de altminteri se observă că mai în toate satele unde majoritatea este compusă din tătari, murdăria și miseria, cari aduc boalele, sunt ne lipsite. Drumuri comunale plăcă în toate direcțiunile, spre Alacapă, spre Caratai, spre Dona Chioi (Carol I) spre Docuzol și spre Medjidie. Pe la sudul său (la 1½ km.) trece calea ferată Constanța-Cerna-voda.

Chesi orman ceair, vale însemnată în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunei rurale Regep cuius și anume pe acela al cătunului său Tekideresi; vine din Bulgaria din dealul Ardali bair, se îndreaptă spre apus având o direcțiune generală de la S.-E. spre N.-V. și sub numele de Terescondu ceair străzând partea meridională a plășei și a comunei; prin ea trece hotarul care desparte Dobrogea română de cea bulgară; merge printre dealurile Chesi orman bair la miadănopțe și Carabinus orman la miadănopțe; ea primește pe stânga valea Ardali ceair și nu departe de gura acesteia se unește cu valea

Tekideresi lângă satul cu acelaș nume; printr'insa merge un drum ce duce de la Tekideresi în Bulgaria.

Ciacal, deal în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunei rurale Oltina; se desface din dealul Macuc, se întinde spre răsărit, având o direcțiune generală de la N.-V.-V. spre S.-E.-E, brăzdând partea nordică a plășii, pe cea răsăriteană a comunei Oltina, ce se află așezată la pôlele sale sud-vestice și partea apusană a comunei Beilicu, ce se află așezată la pôlele S.-E. Printre vârfurile sale, cel mai înalt este vârful Oltina 132 m. Natura lui e alocurea stâncosă; este acoperit cu fânețe, puține semănături și mai puține păduri și tuferișuri; pe muchia sa merge și un drum comunal Oltina-Beilicu-Mârleanu.

Ciairu din mijloc, vale puțin însemnată în plasa Medjidie, pe teritoriul comunei rurale Rasova; se desface din pôlele sud-estice ale delului Malagenilor, se îndreaptă spre miadă-nopțe având o direcțiune generală de la S. V. S. spre N. N. E. brăzdând partea apusană a plășii și cea de miadă-și a comunei; după un drum de 4 km. printre delurile Malagenilor și Grindumare, se unesc cu valea Saiana

doice, străbate satul Rasova și se deschide în Dunăre chiar în mijlocul satului; pe valea ei merge drumul vecinal Rasova-Ivrinezul nou.

Ciairu iuk, movilă însemnată din plasa Constanța, comuna Tekirghiol, cătunul Hazidüluc, situată în partea sudică a plășii și cea nord-vestică a comunit la 4 km. spre nord-vest de cătun, pe muchia delului Hazidüluc; are 73 m. înălțime, dominând drumul comunal Hazidüluc-Hasancea; este artificială și acoperită cu verdetă servind odinioară ca punct de avântare.

Ciairu orman, vale însemnată în plasa Silistra nouă, com. urbană Cuzgun, se desface din pôlele nord-vestice ale delului Cara amat, se îndreaptă întâiu spre N. apoi spre apus, într'o direcție de la S. E. spre N. V. brăzdând partea răsăriteană a plășei și a comunei; trece prin satele Cara amat și Cuzgun, se unesc cu valea Iort culac, și după 10 km. de drum se deschide cu valea Beilicu pe dreapta, ceva mai jos de orașul Cuzgun; prin ea merge discul Cuzgun-Cara amat.

Ciali ceair, vale însemnată în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunelor rurale Garvan și Lipnița; este formată din două mici văi

din cari una își are începutul în părțile nordice ale delului Ciriagiol bair, pe teritoriul bulgăresc al comunei Garvan, se îndreaptă spre miadă-nopțe tăind hotarul mai sus de piketul No. 11, trece prin satul Velikioi, descriind mai multe cotituri, se îndreaptă apoi spre răsărit având o direcțiune generală de la S. V. spre N. E., mergând printre delurile Sirt iol bair și Dermen sirt, și brăzdând partea sudică a plășei, și pe cea răsăriteană a celor două comune; după un parcurs de 14 km. se deschide în baltă Ciamura, la răsărit de satul Lipnița. Cursul superior și-l face prin păduri și anume Iasi orman și Saia coru orman, iar cel mijlociu și inferior prin tuferișuri; malurile îi sunt înalte însă deschise. Printr'insa merge și un drum comunal ce duce de la Velikioi la Lipnița și de la Velikioi la Cranova în Bulgaria.

Ciali mezarli, movilă în plasa Mangalia, pe teritoriul comunei Sanghiol și anume pe acela al cătunului său Ilanlăc, situată pe muchia dealului Acangi, în partea sud-estică a plășii și a comunei, la 1 1/2 km. departe spre sud-vest de satul Ilanlăc, aproape de hotarul Bulgariei spre Dobrogea; are 44 m. dominând prin înălțimea sa satul Ilanlăc, văile Ilanlăc și Scangi, și drumul

Ilanlăc-Scangi; ea este artificială servind odinioară ca punct de observație.

Cial margea, sat în plasa Silistra nouă, cătunul com. Bairam de de; situat în partea sud-estică a plășei și sud-vestică a comunei, la 5 km. spre S. de cătunul de reședință Bairam de de. Este așezat pe valea Sarapcea și este închis în partea sudică de dealul Mezarlăc Malcooi și este dominat de vârful Tasli Iuiuk, care este la 2 km. spre N. de sat și care are o înălțime de 178 metri. Suprafața sa este de . . . hectare, dintre care . . . hectare sunt ocupate de către vatra satului și de grădini. Populațiunea se compune numi din bulgari și turci, este de . . . familii, cu . . . suflete; ocupându-se cu agricultura și cu crescerea vitelor. Pământul produce ověz și orz în multă cantitate; grâu aproape de loc. Casele sunt mici și urâte așezate fără nici o noimă, care în cotro a apucat. Drumuri comunale pleacă în toate direcțiunile: la nord spre Bairam de de; la N.-E. către Cavaclar; la S.-E. către Calfa chioi, la S. către Docuzaci și la N.-V. către Demircea și Hiram chioi.

Ciamurlia, baltă saă mai bine și mlaștină, în plasa Silistra nouă,

pe teritoriul comune'or rurale Lipnița și Ghiuvegea; ea este o prelungire sudică a bălții Oltina, începe de la locul unde se sfârșește balta Oltina, anume lângă satul Cășla, se îndreptă spre miadă-nopte în forma unui 3 grosolan, până lângă movila Iortmac, unde începe balta Iortmac; are o lungime de 8 km., o lărgime 700—800 m. și este închisă între dëlurile Sirt iol bair la apus, cu dealul de deasupra Cășlei la răsărit; într'insa, pe stânga se deschid două văi: Derea ceair și Cialii cclair, cea d'intăiū lângă locul numit și Podul Piet; ea produce numai stof și prea puțin pește.

Ciatal iolu iuk bair, deal în plasa Silistra nouă, pe teritoriul bulgăresc al comunei Garvan și anume pe acela al cătunului său Cuiugiuc; se desface din ramificațiile apusane ale dealului Sapo bair, se întinde spre apus în o direcțiune generală de la S. E. spre N. V., brăzdând astfel partea sudică a plășei și pe cea sud-vestică a comunei; are o înălțime de 158 m. dominând văile Cavac culac ceair și Cuiugiuc ceair, precum și satul Küciuc Kainargi, așezat la pôlele sale sud-estice; este acoperit cu păduri în partea nordică, viile satului Kainargi îi acoperă pantele sud-estice, restul

cu tuferișuri; pe muchie merge și un drum comunal Cuiugiuc-Kaiciuc-Kainargi.

Ciatal orman, deal în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunei rurale Satul noū, și anume pe acela al cătunului său Părjôia; se desface din dealul La două movile; se întinde spre răsărit, având o direcțiune generală de la V. spre E. brăzdând partea apusană și centrală a comunei și pe cea nordică a plășei. La pôlele sale apusane este așezat satul Părjôia, iar la cele răsăritene comuna Satul noū; are o înălțime 140 m. dominând satele Părjôia și Satul noū, precum și un drum comunal ce le unesc; are o natură umedă și este acoperit în general numai cu fânețe și semănături.

Ciatal orman, deal acoperit cu o pădure foarte mare ce poartă acelaș nume, în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunei urbane Cuzgun și anume pe acela al cătunului său Cara amat; se desface din dealul Ekü iuiuk olceac, se întinde spre miadă-și, având o direcțiune generală de la N.-V. spre S.-E. și brăzdează partea orientală a plășei și a comunei; se întinde între văile Cclair orman, Iort culac, Cara aci alcea și Cara cialic culac; are o înălțime de 140 m. dominând văile

de mai sus, satul Cara amat și mai multe drumuri comunale ce străbat pădurea de 12000 hectarii în toate direcțiunile. Esențele principale de lemne sunt: stejarul, jugastrul și fagul; mai sunt și pășuni latine.

Ciatal orman, deal în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunei rurale Caranlăc și anume pe acela al cătunului său Curu orman, se desface din dealul Distrail, se întinde spre apus, având o direcție generală de la S.-E. spre N.-V., brăzdând partea apusană a comunei și cea răsăritenă a plășei; se ridică până la 140 m. înălțime dominând valea Hasan orman, drumul județen Ostrov Cuzgun, cel comunal Beilica-Curu orman; este acoperit cu tuferișuri și pășuni.

Ciatal orman, vale în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei rurale Siriu și anume pe acela al cătunului său Ciatal orman sau Pantelimon; pleacă din pôlele estice ale dealului Hagi-bairam, se îndreptă spre răsărit printre dealurile Man conu, ce are pe stânga și Tepe pe dreapta; trece prin satul Ciatal orman și se deschide în pârul Casimcea, pe dreapta lui la 2 km. spre S. de locul numit Móra coconei. Are malurile înalte și ripose, are multă umezélă, așa că conține fire de apă mai toid'una.

Ciatal su, baltă mică și puțin însemnată în plasa Constanța pe teritoriul comunei rurale Caraharman; situat în partea nordică a plășei și a comunei, pe limba de pământ ce desparte lacurile Sinoc de Tuzla; și e considerat ca o prelungire a celui d'intăiū, are 8 hectare întindere, înconjurat cu nisip, nu produce mai nimic, fiind foarte puțin adânc și noroios.

Cicrâkci, comună rurală importantă din județul Constanța și anume din plasa Constanța.

Este *situată* în partea răsăritenă a județului la 26 km. spre N.-V. de orașul Constanța, capitala districtului și în partea septentrională a plășei la 6 km. spre E. de comuna Caramurat, reședința ei. Comunele și cătunele învecinate cu densa sunt: Șahman la 6 km., Gargalăcu mic la 8 km. Gargalăcu mare la 9 km. (ale comunei Gargalăcu) spre răsărit, Canara (al comunei Palazu mare) la 9 km. spre S., Carol I la 10 km. spre V.

Se *mărginesce* la miadă-nopte cu comuna rurală Cogelac (județul Tulcea), de care se desparte prin dealul Caskalăc bair; cătunul Canara (al comunei Palazu) despărțindu-se prin șoséua Cara murat-Canara și lacul Sint ghiol; la răsărit cu comuna Gargalăcu de care se desparte prin

lacul Tașăul, valea Taș culac și dealul Tașăul sirti, cu Marea Năgră și cu cătunul Peletlia (al comunei Cara harman) despărțindu-se prin dealul Peletlia, iar la apus cu comuna rurală Cara murat de care se desparte prin dealul Cara murat și valea Dolufaci, și cu cătunele Ester și Seremet (ale comunei Pazarli) despărțindu-se prin dealul Docufaci, Beris bair apa Vistenca și valea Ali culac dere.

Relieful solului său este în general destul de accidentat fiind brăzdat de trei culmi cu ramificațiunile lor și anume: culmile Cara murat, puțin și Dorobașul la apus și culmea Tașăului la răsărit. Dealurile principale care brăzdează teritoriul comunei sunt: 1) ale culmei Cara murat, dealul Beris bair cu vârful Beri tepesi (129 m.), Dolufaci cu vârful Dolufaci tepe (78 m.), dealul Cîcrâkci cu vârful Dolufaci (103 m.), dealul Iuci bair cu vârful Iuci tepe (92 m. și Cîcrâkci (89 m.), dealul Cara coium bair cu vârful Caraevila (74 m.) dealul Mamaia cu vârful Mamai (34 m) și Cogeali (44 m.), dealul Tepe bair (90 m.), cu vârful movila Imbinată (83 m.), dealul Cogeali cu vârful Islamenk (80 m.) Tote aceste dealuri sunt situate în partea apusană, plecând din muchia Cara murat, cu o direcție generală de la V. spre E., printre

apa Casimcea și văile adiacente pe dreapta: Visterna, Palaz, Dolufaci, Cîcrâkci și Cogeali, dominând malul drept al pâriului Casimcea sau Tașăul, făcându-l pe alocurea înalt și pietros, văile de mai sus, satele Palazu mic, Dolufaci, Cîcrâkci, Cara coium, Mamaia și Cogeali, malul apusan al lacului Tașăul, o parte din malul Mărei, malul nordic al lacului Singhial, și șoseua națională Constanța-Babadag-Tulcea de la satul Canara și până la satul Palazu mic, deci pe o distanța de aproape 20 km.; ele sunt presărate cu movile și acoperite cu fânețe și puține semănături, copaci n'au de loc. 2) Dealurile culmei Dorobașul sunt represintate prin dealul Visterna cu vârful Visterna (134 m.) de natură stâncos, dominând pâriul Casimcea și afluentul său pâriul Visterna, brăzdat de văi prăpăstioase și acoperite cu fânețe. 3) Dealurile culmei Tașăul sunt acestea: Aliculac bair cu vârful Aliculac tepe (114 m.), dealul Peletlia cu vârful Cara tepe (165 m.), dealul Kavargic cu vârful Cavargic (105 m.); dealul Palaz cu vârful Mocan iulghen uba (105 m.), Cara iuba (101 m.) și Palaz iuba (94 m.); dealul Tașăul sirti cu vârful Eșil iuiuk (104 m.) și Tașăul (85 m.), dealul Șahman cu vârful Șahman (64 m.)

Tote aceste dealuri sunt situate în partea de răsărit a comunei, desfăcându-se din muchia Tașăul, având toate o direcțiune generală de la N.-E. spre S.-V., și chiar de la N. la S., întinându-se printre pâriul Casimcea sau Tașăul și văile sale adiacente pe stânga: Ali culac dere, Aleiac dere, Cavargic culac, Cășla culac și Tașăul, dominând malul stâng al pâriului Casimcea, făcându-l ici și colo înalt și pietros, văile de mai sus, malul nordic al lacului Tașăul și satele Tașău, Palazmic și Cavargic; ele sunt acoperite cu semănături și fânețe, lipsite fiind de păduri sau crânguri. *Movilele* sunt destul de numeroase, fiind în număr de 38; toate vârfurile dealurilor amintite mai sus sunt surmontate de câte o movilă; ele sunt artificiale, adică construite atât în timpurile antice cât și în cele medievale servind fie ca locuri de înmormântare căpeteniilor lor sau ca puncte de observație când cu invasiunile barbarilor.

Hidrografia este bine reprezentată; mai bine ca în oricare comună a județului întreg. *Cursurile de apă* care udă comuna sunt: 1) Pâriul *Casimcea* sau Tașăul, vine din județul Tulcea din dealul Hagiomer bair, intră în județul Constanța mai jos de satul Kirișlic

(Tulcea), și în comuna Cîcrâkci mai jos de satul Seremet (al com. Pazarli), udă teritoriul comunei în partea nordică și apusană a comunei, trecând pe lângă satul Cavargic (la 1 km. spre S.-V.) cătunul Cășlarin canarasi, satul Palazu mic, Tașăul (la 1 km. spre V.) se varsă în lacul Tașăul, de unde mai are și numele de riul Tașăul; malurile sale sunt în general înalte și în multe locuri stâncose, primesc ca afluenți, pe teritoriul comunei, pe stânga pâriul Ali culac și pe dreapta apa Visterna la hotarul nord-vestic spre comuna Pazarlă. 2) Pâriul *Taşăul*, un altul diferit de cel de sus, pleacă din dealul Tașăul sirti, udă răsăritul și centrul comunei, trece prin cătunul Tașăul și se varsă în lacul Tașăul, în partea nord-vestică a lui, ca și pâriul Casimcea, la 800 m. spre răsărit de gura pâriului Casimcea, formând împreună cu el, la gura lor, o mlaștină acoperită cu stuf. 3) Pâriul *Cîcrâkci*, un mic pâriș în partea centrală a comunei, pleacă din dealul Cara coium bair, cu o direcție de la S. spre N., și se varsă în lacul Tașău în partea sudică, are maluri înalte. *Văile* sunt numeroase, unele mici neînsemnate, altele mai mari, între care remarcăm: Beris culac și Palazului, adiacente pe dreapta ale pâriului Ca-

simcea în partea nord-vestică a comunei; Ali culac dere, Aleiac dere, Cășla culac adiacente pe stânga tot ale aceluiași pârâu Casimcea, în partea nordică și nord-estică a comunei; valea Taș culac ce se deschide în lacul Gargalac, în partea estică pe hotarul spre comuna Gargalac, valea Dolufacă ce trece prin satul Dolufaci, valea Cîcrâcci ce trece prin satul Cîcrâcci cu malurile înalte și râpöse, deschizându-se în lacul Tașău în partea vestică a lui, prin centrul comunei, valea Cogeați în partea sudică a comunei, deschizându-se în partea nordică a lacului Sintghiol trecând prin satul Cogeați. Ele foarte rar au apă, numai în timpul ploilor și al primăverii. *Bălțile* iarăși sunt abundente pe teritoriul comunei; ele sunt: Lacul Tașăul cu o întindere totală de peste 1000 hectare (din care 650 ha. aparțin comunei Cîcrâcci) în partea răsăritenă a comunei, despărțit de malul mării printr'o plagă largă de 1 km. acoperită cu pietriș și nisip; malurile sale sunt în general înalte și prin unele locuri sunt pietroase și stâncöse mai cu seamă cel sudic; în partea sudică are o insulă numită Kiuciucada (insulă mică 12 ha.) aparținând comunei Gargalacu; primesce pâraiele Casimcea, Tașăul și Cîcrâcci și văile Cîcrâcci și Dolu-

faci; produce pesce excelent ce se consumă și se exportă în diferite locuri, însă venitul aparținând Statului. Lacurile Cara coium I (8 ha.) Cara coium II lângă satul Cara coium, în partea răsăritenă a comunei, sunt acoperite cu stuf; Siut ghiol cu o întindere de 1200 hectare, din care 250 ha. aparținând comunei Cîcrâcci, restul comunei Palaz, malurile joase și cel nordic acoperit cu stuf; despărțit de mare printr'o plagă largă de 150 m. acoperită cu pietriș și nisip conchiliar; el este așezat în partea sudică a comunei; în el se află o insulă numită a lui Ovidiu, ce atârna de comuna Palazu; el produce pesce bun ce se consumă în localitate și se exportă la Constanța, venitul însă aparținând Statului; Mamaia, un lac mic în partea sud-estică a comunei, lângă satul Mamaia și lacul Siut ghiol, cu 15 ha. întindere și acoperit numai cu stuf. Aceste lacuri sunt formate neîndoelnic de Marea Neagră fiindcă apa lor e sărată și amară ca și a Mării, conțin mai aceleași feluri de pesci și plante, ele formează mai mult nisce golfuri ale ei și apa retrăgându-se, ele s'au transformat în lacuri. Marea Neagră udă comuna în partea răsăritenă, pe o lungime de 9 km., malul său este puțin înalt atingând pe alo-

curea 6—7 m. lângă lacul Siut ghiol, și acoperit cu plagă largă de la 100—1300 m. acoperită cu nisip și pietriș, aflătoare între mal și lacurile Siut ghiol, Mamaia, Cara coium I și II, Tașăul și Gargalac formate de ea.

Clima comunei este foarte variabilă; vara însă este temperată, căldura stepelor dobrogene prin vecinătatea lacurilor și Mării apropiate și a vânturilor recirculante ce suflă din spre ea; iarna în schimb neadăpostită fiind comuna din spre răsărit, crivățul său vântul înghețat dinspre N.-E. suflă cu putere; ploie cade puțină; maladiile o viziteză rar, numai frigurile din pricina exhalățiunilor lacurilor și stufurilor le face vizită locuitorilor, climă în general sănătoasă.

Cătunele care compun comuna sunt nouă și anume: Cîcrâcci, reședință, în partea centrală a comunei, pe valea *Cîcrâcci*, și pe malul vestic al lacului Tașăul, închis și dominat la N. de dealul Cîcrâcci cu vârful *Dolufaci*, la S. de dealul Luci tepe bair cu movilele Luci tepe și Cîcrâcci; casele mici, adunate însă fără regulă. Dolufaci tot în partea centrală a comunei, la 2 $\frac{1}{2}$ km. spre N.-V. de reședința Cîcrâcci, pe valea Dolufaci și pe colțul nord-vestic al lacului Tașăul, închis și dominat la N. de dealul Dolufaci

cu vârful Dolufaci tepe, la V. de dealul Cara murat și la S. de dealul Cîcrâcci cu vârful Dolufaci; el este o adunătură de vre-o 25 case mici, rău zidite. *Taşăul*, așezat tot în partea centrală a comunei, la 4 km. spre N. de reședința Cîcrâcci pe ambele maluri ale pârăului Tașăul, întinzându-se până aproape de malul nordic al lacului Tașău și de gura celor două pârae, Tașăul și Casimcea; este închis și dominat, la N. și V. de dealul Palaz, la E. de dealul Tașăul sirti cu vârful Tașău, la S.-E. de dealul Șahman; *Palaz mic*, în partea nordică a comunei, la 8 km. spre N. de cătunul de reședință Cîcrâcci, pe malul stâng al pârăului Casimcea și la pôlele vestice ale dealului Palaz, de care este dominat prin movilele Cara uba, Palaz și Mocan iulghen uba. *Cășlarin canarasi*, o adunătură de vre-o cinci case, în partea nordică a comunei, la 9 km. de reședința Cîcrâcci, pe malul stâng al văii Cășla cula și al pârăului Casimcea la unirea lor, lângă un crânguleț, închis și dominat la E. de dealul Palaz cu movila Cara uba, iar la V. de dealul Beriș bair; *Cavargic*, tot în partea nordică a comunei la 11 km. spre N. de reședința Cîcrâcci, pe ambele maluri ale văii Alciac dere sau Cavargic, la

1 km. departe de pâriul Casimcea, închis la N.-V. de dealul Ali culac bair, iar la E. și S. de dealul Cavargic cu movila Cavargic; *Cara coium*, în partea sudică a comunei, la 5 km. spre S.-E. de reședința Cicrăcci, pe malul sudic al lacului Tașău, la 2 km. departe spre V. de malul Mărei, închis și dominat la N. și V. de dealul Carakioi bair cu vârful Caravila, la S. de dealul Mamaia cu vârful Mamaia; *Mamaia*, tot în partea sudică a comunei, la 8 km. spre S.-E. de reședință, pe malul nord-estic al lacului Siut ghiol, la 500 m. departe spre apus de malul Mărei, la pôlele estice ale dealului Mamaia ce-l domină prin movilele Cogeali și Mamaia. *Cogeali*, tot în partea sudică a comunei, la 6 km. spre S. de reședință, pe ambele maluri ale văei Cogeali, închis și dominat la N. și E. de dealul Mamaia cu movila Cogeali, la V. de dealul Tepe bair și la S. de dealul Cogeali. *Aspectul general* al acestor sate nu este tocmai frumos; pe nisce locuri sterpe, mai multe grupe de case răspândite fără regulă, lipsite cu totul sau aproape cu totul de grădini și de pomi, de și fiecare sat având 1, 2 și mai multe puțuri, mai multe mori de vânt, nelipsite de alt-fel în Dobrogea, iată cum se înfățișează aceste sate călătorului.

Suprafața sa este de 18.320 hectare, sau 183 kmp.

Suprafața totală a comunei este de 18320 ha., din cari 565 ha. ocupate de vetrele și grădinile celor 7 sate cu 374 case; iar restul de 17.946 ha. împărțit între Stat și proprietari cari au 7.802 ha. și locuitorii ce posedă 10.144 ha.

Populațiunea sa totală e de 458 familii cu 2.068 suflete, împărțite cum urmază:

După *sex*: 1.123 bărbați, 945 femei. Total 2.068.

După *stare civilă*: 1.157 necăsătoriți, 852 căsătoriți, 56 văduvi, 3 divorțați. Total 2.068.

După *instrucție*: 348 știu carte, 1.720 nu știu. Total 2.068.

După *cetățenie*: 1.970 cetățeni români, 96 supuși streini, 2 ne-supuși. Total 2.068.

După *religie*: 1.012 ortodoxi, 440 catolici, 603 mahomedani, 13 armeni. Total 2.068.

După *ocupație*: 389 agricultori, 11 comercianți, 17 industriași, 11 alte profesii. Total 458.

458 *contribuabili*.

După *avere*: 389 împroprietăriți, 69 neîmproprietăriți. Total 458.

Economicesce comuna stă bine; iată tabloul producțiunilor din anul 1894—95;

Grâu 877 ha. cu 10.254 hl.

(12 hl. de ha); *Secară* 293 ha. cu 2.930 hl. (10 hl. de ha.); *Orz* 2.175 ha. cu 30.450 hl. (14 hl. de ha.); *Ovăz* 370 ha. cu 2.960 hl. (8 hl. de ha.); *Rapiță* 63 ha. cu 378 hl. (6 hl. de ha.); *Porumb* 471 ha. cu 1.413 hl. (3 hl. de ha.); *Mei* 152 ha. cu 455 hl. (3 hl. de ha.); *Fânețe naturale* 78 ha. cu 604.000 kgr. (500 kgr. de ha.)

În ceea-ce privesc *calitatea* pământului, cele 18.320 ha. se impart ast-fel:

4000 ha. teren neproductiv (din care 565 ha. vetrele satelor și 3.435 ha. bălți, stof etc.

14.320 ha. teren productiv din care:

10.918 ha. teren cultivabil (din care 2.762 ha. ale Statului cu proprietari și 8.156 ha. ale locuitorilor.

8 ha. teren necultivat (din care 61 ha. ale Statului.

3.311 ha. teren izlaz (din care 1.350 ha. ale Statului cu proprietari și 1.961 ale locuitorilor).

30 ha. teren vii (din care 3 ha. ale Statului cu proprietari și 27 ale locuitorilor).

45 ha. păduri (din care 45 ha. ale Statului cu proprietari).

Ocupațiile locuitorilor sunt:

Agricultura, fiind în comună 353 plugari cari au 249 pluguri (105

cu boi, 144 cu cai), 343 care și căruți (6 cu boi, 337 cu cai). 5 mașini de semănat, 41 mașini de secerat, 6 mașini de bătut porumb, 2 grape de fier, 20 mașini de vânturat, 105 puțuri în comună. *Pescuitul* în balta Tașău și Siut ghiol și Mare chiar. *Crescerea vitelor*, comuna având 22.067 capete de vite, din cari 1.357 cai, 2.016 boi, 4 bivoli, 8 asini, 18.043 oi, 637 porci. *Industria*, pe lângă cea casnică, mai avem în comună 2 mori pe apă, 4 mori de vânt, 17 industriași (ferari, mecanici, lem-nari etc.) *Comerțul* se face de către 11 comercianți (din cari 8 cârciumari) pe calea națională Tulcea-Babadag-Constanța, prin gara orașului Constanța la 26 km. spre S.-E., și constă în import de mașini agricole, băuturi, manufactură și în export de vite (oi) cu produsele lor (lână, brânză, piei) și cereale (grâu, secară și orz).

Budgetul comunei este de 15.547 lei la venituri și 6.213 lei la cheltuieli, dând deci un însemnat excedent de 9.334 lei; sunt și 458 contribuabili.

Căi de comunicație sunt: șoseua națională Tulcea-Babadag-Constanța, ce trece pe la 2 km. spre apus de comună, apoi drumuri comunale la Cara murat, Palaz-Tașău.

Biserica ortodoxă nu este în comună, totuși se simte trebuință, de ôre-ce creștinii sunt cei mai numeroși; sunt 3 biserici catolice și 5 gîamii cu 5 hogi.

Școlă iar nu e în comună. Însă populațiunea în vîrstă de școlă fiind numerosă, s'a luat decizia-a se înființa; *sunt însă 3 școli catolice* și 3 turcesci alipite pe lângă geamii.

Cicraci, deal în plasa Constanța, pe teritoriul comunei rurale Cicraci; se desface din dealul Cara murat, se îndreaptă spre apus și se întinde pe la nordul satului Cicraci până la lacul Tașăul. Are o înălțime maximă de 103 metri pe care o atinge în vîrfurile seului Dolufaci.

Cicraci, pîriu (mic de tot) în plasa Constanța, comuna Cicraci; ia naștere din dealul Carakioi bair, se îndreaptă spre nord și după un mers de 1 1/2 km. se varsă în lacul Tașăul la 1 1/2 km. spre răsărit de satul Cicraci.

Cicraci, punct trigonometric de observațiune de rangul al II-lea avînd 89 metri înălțime, pe marginea șoselei naționale Constanța-Babadag; domină satul Cicraci precum și o parte din lacul Tașăul.

Cicraci, sat în plasa Constanța, cîtunul de reședință al comunei Cicraci; situat mai mult în partea centrală a plășei și a comunei pe valea cu acelaș nume și în apropierea lacului Tașăul; fiind închis la N. de dealul Cicraci cu vîrfurile Iuci tepe (92 metri) și Cicraci (89 metri). Suprafața sa este de ....hectare, dintre care .... hectare sunt ocupate numai de vatra satului. Populațiunea sa, compusă din germani, români și puțini bulgari este de....familii cu.... suflete, ocupându-se mai ales cu pescăria și puțin cu agricultura. Șoseua națională Constanța-Babadag, trece prin apropierea satului; un singur drum comunal pleacă spre S.-E. ducînd la Carakioim.

Ciobanisa, sat în plasa Mangalia, cîtunul comunei Agemler; situat în partea apusană a plășei și cea centrală a comunei, fiind unit cu cîtunul de reședință Agemler. Este situat în valea Canara dere, fiind închis la N. de dealul Ciobanisa bair, la apus de dealul Arabi iuk bair și la S.-V. de dealul Kedreanu. Are o suprafață de 300 hectare, dintre care 2 hectare sunt ocupate numai de vatra satului și de grădini cu 10 case. Populațiunea, aproape în întregime turcescă, este de 20

familii cu 62 suflete, ocupându-se cu crescerea vitelor și cu agricultura. Pămîntul produce grîu, porumb și mei. Drumuri comunale duc la satele învecinate cu: Osmancea, Casikci, Sofular, Beșoul, Copadin și c. l. mergînd la dreapta și la stînga, în sus și în jos și întretîindu-se cu alte drumuri comunale și dînd pe urmă aspectul unei rețele.

Ciobanisa bair, deal însemnat în plasa Mangalia, pe teritoriul comunei rurale Agemler. Mergînd de la N.-E. către S.-E. în formă de arc de cerc printre văile Canara dere și Arabi Alciala și se întinde până la nordul satelor Agemler-Ciobanisa. E situat în partea apusană a plășei și cea nordică a comunei. Acoperit cu verdetă și semănături.

Ciobanisa derea, vale în plasa Medjidia, de teritoriul comunei rurale Kuciuk-Biulbiul; situată în partea răsăritenă a plășei și cea meridională a comunei. Se desface din dealul Bair Biulbiul Kuciuk; îndreptându-se spre miază-zi cu o direcție de la N.-V. către S.-E. și se deschide în valea Canara dere.

Cioroiu ceair, vale sau mai bine zis numele sub care se continuă valea

Cadmilor alceac; este în plasa Mangalia și pe teritoriul a 3 comune: Osmancea, Enghes și Agemler; are o direcțiune de la S.-E. către N.-V., merge printre dealul Edil Kioi tepe și dealul Kedreanului și se deschide în valea Canara dere. Drumurile comunale Edil chioi-Sofular și Osmancea-Kuciuk Enghes se încruciează tocmai în ea și tocmai la hotarul celor 3 comune.

Ciriagi iol bair, deal în plasa Silistra nouă, pe teritoriul atât bulgăresc cât și cel românesc al comunei rurale Garvan și anume pe acela al cîtunului seului Garvanu mare; se desface din ramificațiile sudice ale dealului Sirt iol bair; se întinde spre miază-zi într'o direcție generală de la N.-V. spre S.-E., mergînd printre văile Cara çulac și Ciali ceair și brăzdînd partea de miază-zi a plășei și cea sudestică a comunei; pe muchia lui trece hotarul spre Bulgaria, prin picetelul No. 11 situat la 122 m. înălțime, dominînd ast-fel satul Garvanu mare și drumul comunal Cranova-Garvan; este acoperit cu tuferișuri și păduri, dintre cari mai însemnate sunt Saidi orman și Ekenli orman.

Cișla, sat în plasa Silistra nouă, cîtunul comunei Oltina; situat cam

în partea centrală a plăseii și cea sud-vestică a comunei, la 5 km. spre S. de cătunul de reședință, Oltina. Este așezat la marginea sudică a Ezerului Oltina, la nord-estul bălții Ciamurliia; fiind închis la E. de către dealul deasupra Cășlei și este dominat la răsărit de către movila Cășla, iar la sud de movila Iartnac care are 140 metri. Suprafața sa este de 440 hectare dintre care 32 hectare sunt ocupate de vatra satului și de grădini. Populațiunea sa, a cărei majoritate este formată numai de români, este de 42 familii cu 175 suflete, ocupându-se mai ales cu pescăria, cu care fac un negoț întins, și apoi cu crescerea vitelor; cultivă puțin și vița de vie, având în partea sud-estică a satului un pământ care priiese viței. Casele sunt adunate în grupuri formând printre ele uliți drepte. Un singur drum comunal pleacă din sat, spre E., care se ramifică în două la Movila Cășlei, una apucând spre N. și ducând la Oltina și alta spre S. ducând la Kuru Orman, la Ghiuvegea și la Lipnița.

Ciril mișî ceair, vale neînsemnată, în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunei rurale Garvan și anume pe acela al cătunului său Cuiugiuc; se desface din pôlele sud-

vestice ale dealului Sirt iol bair, nu departe de satul Garvanul mic, al cărui teritoriu îl delimitează către acela al cătunului Velikioi; se îndreptă spre miadă-nopte, având o direcțiune generală de la S.-E. spre N.-V., formând un arc de cerc și brăzdând partea de miadă-și a plăseii și cea răsăritenă a comunei; după un drum de 3 km. se deschide în valea Sailla, său mai bine șis valea Nursus ceair; malurile sale puțin înalte; valea e tăiată de un drum comunal ce duce de la Garvan la Lipnița.

Cișme (dealul), deal în plasa Medjidia pe teritoriul comunei rurale Enigea și anume pe al cătunului său Molceova; este îndreptat de la N.-V. către S.-V., având forma unei linii curbe; brăzdă partea apusană a plăseii, cea centrală a comunei și cea răsăritenă a cătunului Molceova; are o înălțime de 164 metri; se întinde printre văile Molceova și Kireslic culac; este acoperit cu fânețe și ici și colo arbori răspândiți; este tăiat de calea județiană Medjidia-Cuzgun și de drumurile vicinale Molceova Cokargea și Molceova Idres cuiusu; partea sa sudică se termină în valea Diordinjiorman pri nisce maluri ripoșe.

Cișme culac, vale în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunei rurale Caranlăc; se desface din pôlele nordice ale dealului Sirt iol bair; se îndreptă spre miadă-nopte, într'o direcțiune generală de la S. spre N. brăzdând partea răsăritenă a plăseii și cea centrală a comunei; trece prin mijlocul satului Caranlăc și mergând printre dealurile Arpalic la drépta și Distraiu la stânga, se deschide după un drum de 8 km., în valea Belicu, pe stânga; printr'ânsa merge un drum comunal Beilicu-Caranlăc-Dobromir.

Cișme culac, vale în plasa Medjidia pe teritoriul comunei Enigea și anume pe acela al satului Molceova; se desface din dealul Canli purtând numele de valea Calfa; merge într'o direcțiune de la N.-E. către S.-V.; brăzdă partea sud-vestică a plăseii și cea nord-estică a comunei; face hotar între comuna Enigea și Cokargea; trece printre dealurile Canli și Piribeș și se deschide în valea Diordinjiorman; este străbătută în totă lungimea de drumul Medjidia-Enigea.

Cișme culac, vale în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunei rurale Hazarlic și anume pe acela al cătunului său Ghiol punar, care se află așezat chiar pe această vale;

se desface din pôlele răsăritene ale dealului Ghiol punar având o direcțiune de la N.-V. spre S.-E.; brăzdă partea vestică a plăseii și cea nord-estică a comunei; trece prin mijlocul satului Ghiol punar, mergând printre dealurile Ceșme bair și Međarlic Borungea bair, are o lungime de 3 km.; și este acoperită în cea mai mare parte de tufărișuri.

Ciucur kioi, sat în plasa Silistra nouă, cătunul comunei Enișenlia; situat în partea de E. a plășii și cea de N. a comunei la 10 km. spre N.-V. de satul Enișenlia reședința comunei, pe ambele maluri ale văii Ciucur kioi, la pôlele estice ale dealului Arpalic și la cele apusane ale dealului Ciucur kioi; casele sunt bine aranjate, frumoșe și cu aspect plăcut, satul e înconjurat cu păduri și tufărișuri.

Intinderea, totală e de 966 hec., din cari 40 hec. ocupate de vatra și grădinile satului.

Populația e de 42 familii cu 151 suflete, ce se ocupă cu crescerea vitelor.

Ciucur kioi, deal în plasa Silistra nouă, comuna Enișenlia, cătunul Ciucur kioi de la care și-a luat și numele; se desface din dealul Bașpunar sirti, se întinde spre miadă-

Diordinjiorman

ap. p. p. p. p.

nöpte, într-o direcție de la S. la N., printre văile Derinea ceair (sau Beilicu) și adiacenta sa, valea Ciucur kioi; brăzdând partea estică a plășei și cea nord-vestică a comunei; la pôlele vestice e așezat satul Ciucur kioi și la cele estice satul Bazirgian, pe cari le domină prin înălțimea sa de 115 m.; e tăiat de un drum comunal Bazirgian-Ciucur kioi; este cu păduri frumoase, tuferișuri și pășuni, mai domină valea Beilicu și orașelul Cuzgun.

Ciucur kioi, vale mică în plasa Silistra nouă, comuna Enişenlia, cătunul Ciucur kioi, de la care și-a luat numele, se desface din Başpunar sirtî, se îndreptă spre N. în o direcție de la S. la N. prin păduri și tuferișuri; printre dealurile Ciucur kioi și Arpalic, trece prin satul Ciucur kioi, și brăzdând partea estică a plășii și nord-vestică a comunei, se deschide cu valea Beilicu, pe stînga nu departe de orașelul Cuzgun; după un drum de 5 km., printr'ânsa merge și un drum vicinal Ciucur kioi-Teke kioi.

Cocargea, comună rurală din județul Constanța, plasa Medjidia; *situată* în partea centrală a județului la 4.2 km. spre V. de orașul Constanța,

capitala districtului, și în cea meridională a plășii la 28 km. spre S.-V. de orașelul Medjidie, reședința ei, pe valea Cocargea.

Se mărginesce la miadă-nöpte și răsărit cu comuna Mamut cuius; la miadă-și cu comuna Kioseler; iar la apus și N.-V. cu comuna Enige.

Relieful solului e în general puțin accidentat de următoarele principale dealuri: d. Piribeî (140 m.) la N.-V., Idris cuius (148 m.) la N., Merea bair și Cara iuiuk (147 m.) la N.-V., Sari iuk bair (138 m.) la miadă-și; Orta burum bair (132 m.) la S.-E., Susustarifi bair și Ciughinea orman bair la S.-V.; Dikilitas bavi sirtî (142 m.) la V., Diordingiorman (144 m.) la N., Büiuk mezarlik bair prin centru; aceste dealuri sunt acoperite cu fânețe, semănături și puține păduri, mai cu osebire pe cel din urmă. Movablele sunt artificiale; sunt puține (12) și ca însemnate avem: Sorița (147 m.) la N.-E., Spapănar (145 m.) la N., Cocargea (142 m.) prin interior lângă satul Cocargea; ele au servit ca puncte de orientare.

Hidrografia e reprezentată prin văi, cari au apă numai în timpurile ploioase; principalele sunt: Diordingiorman la N., cu adiacentele sale pe stînga: valea Cust culac la răsărit, Cocargea sau Sai ceair

prin mijloc și Ciughinea orman ceair, unită cu Ceatărak ceair pe la V. și S.-V.

Clima e aceea a platoului dobrogean în genere, cu veri călduroase și ierni friguroase; vântul de N.-E. este dominant; ploile cad în mică cantitate; climat relativ senătos.

Cătunele cari formeză comuna sunt două: Cocargea, reședința, în partea centrală, pe valea Cocargea sau Sai ceair; Alibei ceair, în partea meridională a comunei; la 5 km. spre S.-E. de reședința, pe pantele dealului Sari iuk bair. Aspectul lor nu e tocmai plăcut în ceea-ce privește interiorul, casele sunt mici, rēu zidite, risipite fără regulă, și în mare parte ruinate încă din timpul ultimului rēsboiū.

Suprafața totală a comunei este de... hectare, din cari... ha. ocupate de vetrele celor două sate; iar restul de... hectare, împărțit între Stat cu proprietari ce au... ha, și locuitorii cari posedă... ha.

Populațiunea intrēgă e de 83 familii cu 397 suflete, în majoritate români; împărții după cum urmēză:

Dupē *sex*: bărbați 218, femei 179. Total 397.

Dupē *stare civilă*: necăsătoriți 216, căsătoriți 164, vēcuvii 17. Total 397.

Dupē *instrucție*: sciū carte 68, nu sciū 329. Total 397.

Contribuabili 88.

Dupē *protecție*: cetățeni români 379, supuși streini 17, nesupuși nici unei protecții 1. Total 397.

Dupē *religie*: ortodoxi 363, mahomedani 34. Total 397.

Dupē *ocupațiune*: agricultori 82, comercianți 2, industriași 1, alte profesii 3.

Economicesce comuna stă ast-fel, după tabloul semănăturilor în ha. și hl. din anul 1895 — 96.

Griū	586 ha. cu 8204 hl. ^(14/1)
Secară	80 » » 1280 » ^(16/1)
Orz	751 » » 12016 » ^(16/1)
Ovēz	224 » » 3584 » ^(16/1)
Rapița	29 » » 290 » ^(10/1)
Porumb	196 » » 784 » ^(4/1)
Meiū	109 » » 327 » ^(8/1)
Fânețe nat. și artif.	155 ha. cu 93,000 kgr. (600 kgr. de ha).

Budgetul comunei constă în veniturii de 2.405 lei și în cheltueli de 2.228 lei, rămânând deci un mic excedent în plus de 277 lei; sunt în comună și 88 contribuabili.

Căile de comunicație sunt numai nisce drumuri comunale ce unesc satele între ele și cu cele învecinate, ca Molciova, Enige, Kioseler, Carabacă, Caciamac, Idris cuius, etc.

Pe teritoriul comunei, pe valea Diordingiorman, la 3 km. spre N.-E. de cătunul Cocargea, se ved rui-

nele satului Spapanar distrus de incendiū în ultimul răsboiū, iar locuitorii s'au refugiat în Cocargea.

Cocargea, sat în plasa Medjidie; cătunul de reședință al comunei Cocargea; situat în partea centrală a ei, în valea Cocargea; satul Saiceair, între dealurile Buiuk mezarloi ceair la N.-E. și E., Dikili taș bair sirtii la N.-V. și V., și Susstarifi bair la S.; casele sunt răspândite, aspectul nu oferă nimic particular.—Intinderea lui e de 312 ha. din cari 18 ha. ocupate de vatra satului cu grădinile locuitorilor, restul împărțit între Stat și locuitori. Populațiunea e de 45 familii cu 189 suflete în majoritate români, ocupându-se cu agricultura și creșterea vitelor. Căi de comunicație cari duc afară din sat sunt o mulțime și conduc spre satele înaintate ca Enige, Idris cuius, Alibei ceair, etc.

Cogea Ali, sat în plasa Constanța, cătunul comunei Cikirăcci; situat în partea răsăriteană a plășei și cea meridională a comunei, la 6 km. spre S. de cătunul de reședință, Cikirăcci. Este așezat pe valea Cogea Ali, la un km. spre N. de lacul Siut ghiol, fiind închis la apus de dealul Tepe bair cu vârfurile lui, Movila Îmbinată cu 83 metri și Islam Iuk cu 90 metri, la S. de

dealul Cogea Ali și la N.-E. de dealul Mamaia cu vârful său Movila Mamaia cu 34 metri. Suprafața sa este de 2230 hectare dintre care 214 hectare sunt ocupate numai de vatra satului cu 87 case și de grădini. Populațiunea sa este de 112 familii, cu 546 suflete, ocupându-se mai ales cu negoțul cu pesce, pe care îl extrage din lacul Sint ghiol. Locuitorii sunt foarte variați, așa sunt: Români, Bulgari, Turci și Austriaci, însă majoritatea o formează Turcii. Pământul nu este tocmai cultivat, căci nu priiesce nici unui cereal. Casele sunt mititele și rău clădite. Șoséua județeană Mangalia-Constanța trece prin apropierea și pe la vestul satului; iar drumuri comunale plăcă la Mamaia, la Canara la Cikirăcci și la Cara koium.

Coium punar, deal în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei rurale Coium punar care este așezat la pôlele sale sudice, de unde și-a luat și numele; se desface din dealul Ghiun Ghiurmesii, se întinde spre apus printre văile Coium punar și valea Hogii la N. și valea Ulmilor la S., într'o direcție generală de la E. spre V.; brăzdăză partea apusană a plășei și a comunei și cea nordică a satului cu acelaș nume; este străbătut de

calea vicinală Coium punar-Ostrov și este acoperit în cea mai mare parte de păduri.

Coium punar, vale puțin însemnată în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei rurale Coium punar; se desface din pôlele apusene ale dealului Ghiun Ghiurmesii dere; se îndreaptă spre apus, brăzdând partea apusană a plășei și a comunei și după un drum de 2½ km. se deschide în valea Hogii; merge printre dealurile Coium punar la S. și Ghiun Ghiurmesii dere la N.; Este străbătută de calea vicinală ce duce de la Coium punar la Ostrov și este acoperit de verdéță și seménături.

Coiocaru, pădure însemnată în plasa Silistra, pe teritoriul comunei rurale Parakioi, situată în partea centrală a plășei și cea răsăriteană a comunei, pe ramificațiile nord-vestice ale dealului Bașpunar; este adă un rest din întinsele păduri de odinioară ce acoperiau aceste pante numeroase ale dealului; esențele principale sunt fagul și jugastrul.

Comarova, sat în plasa Mangalia, cătunul comunei urbane Mangalia; situat în partea sud-estică a plășei și cea nord-estică a comunei, la 5 klm. spre N. de orișul de re-

ședință Mangalia. Este situat în apropiere de mare și la apusul lacului cu acelaș nume, fiind dominat de movila Comarova care este la nord vestul său. *Suprafața* sa este de 120 hectare, dintre care: 15 hectare sunt ocupate numai de vatra satului și grădini. *Populațiunea* sa este de 4 familii cu 14 suflete, ocupându-se în special cu pescăria; majoritatea este formată de către turci și bulgari. Șoséua județeană Mangalia-Constanța trece pe la vestul său, iar drumul comunal Mangalia-Tuzla trece prin sat. Prin puținătatea caselor sémână mai mult a nisce locuințe izolate, decât a sat.

Comarova, lac în plasa Mangalia, pe teritoriul comunei urbane Mangalia și anume pe acela al cătunului său Comarova de unde și-a luat și numele. Este situat în partea sud-estică a plășei și nord-vestică a comunei; are o *suprafață* de 60 hectare și este acoperit cu stuf peste tot. În partea lui sud-vestică se întinde satul cu acelaș nume.

Comarova, movilă în plasa Mangalia, pe teritoriul comunei rurale Buiuk tatlageak, situată fiind în partea sud-estică a plășei și meridională a comunei. Are 64 metri și a fost punct trigonometric de

observațiune rangul al II, și este acoperit cu verdetă artificială.

Come cerne du vâlcu locuință izolată, situată pe teritoriul neutru dintre Bulgaria și Dobrogea, cuprins între hotarul politic și șoséua națională Silistra-Varna; un bulgar din satul Almaliu construindu-și o casă pe valea Topci iol sau Pampur Ghiolgiu, a dat numele său acestei locuințe.

Comóra, movilă însemnată în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunei rurale Aliman; este situată în partea de miadă-nópte a plășei și a comunei, pe o prelungire orientată a dealului Zbreia; are o înălțime de 115 m., fost punct trigonometric de observație rangul al 3-lea, printr'énsa trece și hotarul despărțitor între comunele Aliman și Mârleanu; prin înălțimea sa domină apele Dunării, lângă care se află balta Vederósa, valea Catîța și drumul comunal Mârleanu-Rașova, este artificială și acoperită cu verdetă.

Congaz bair, deal puțin însemnat în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei rurale Medjidia, este o ramură a dealului Tabia franțuzească ce se îndreptă spre apus, având o direcțiune de la S.-E.,

spre N.-V., brăzdează partea centrală a plășei și cea apusană a comunei, are o înălțime de 120 metri și este acoperit în cea mai mare parte cu fânețe și pășuni; ici și colo căți-va arbori rispiți arată că înainte, întinse păduri acopereau acest deal; pe la partea lui de răsărit trece drumul ce duce de la Medjidia la Mamut cuiusu.

Constanța, (orașul), comună urbană, capitala districtului Constanța și reședința plășei Constanța.

Geografia fizică. — Situația. Este aședată pe malul Mării Negre în partea răsăritenă a județului și a plășei, pe o mică peninsulă ce intră puțin în Mare și terminându-se prin capul cu acelaș nume. *Situația astronomică* a ei este de $26^{\circ}21'25''$ longitudine orientală (o la Paris) și $44^{\circ}10'15''$ latitudine borcală sau septentrională. Față de București, este aședată în partea răsăritenă a țării la 235 klm. în linie dréptă (260 klm. pe calea ferată), spre E. de capitala regatului; față de Dobrogea întrégă este aședată în partea sud-estică a ei, și față de orașul Tulcea, capitala districtului Tulcea; este aședată tot la S.-E., la 95 klm. în linie dréptă (112 pe șoséua națională). De hotarul spre Bulgaria o desparte o distanță de 55 klm. iar de Silistra, orașul bulgăresc, a-

ședat la extremitatea vestică a hotarului, o desparte o distanță de 115 klm.; este depărtată de Dunăre cu 53 klm. în linie dréptă și 66 klm. pe cale ferată. Comunele și cătunele învecinate cu orașul sunt: Anadolkióii la 2 klm. Palazu mare la 5 klm. Canara la 9 klm. Horoslar la 9 klm. tóte spre N.-V. (ale comunei Palazu) Hasancea la 10 klm. spre V. Mametcea (cătunul com. precedente) la 12 klm. spre S.-V. Laz mahale la 9 klm. Hasi Düluc la 11 klm. Agigea la 12 klm. Tekirghiol la 16 klm. (tóte cătunele comunei Tekirghiol) spre S.-V. Față de comunele urbane ale județului ea are următórea situație: Medgidie e aședată la 34 klm. spre apus; Cernavodă la 53 klm. tot spre apus; Mangalia la 50 klm. spre miadă-đi; Hârșova la 82 klm. spre N.-V.; Cuzgun la 70 klm. spre apus; Ostrov (pl. Silistra nouă) la 110 klm. tot spre apus; cum vedem ea are o pozițiune excentrică față atât de județ (Medgidia reprezentând centrul) cât și de plasă.

Hotarul său aménunțit este următorul: Plecând de pe malul Mării Negre la miadă-nópte de Tábăcária vechie, la 5 klm. spre N. de Constanța, o ia mai întâi spre apus pe malul nordic al iazului Tábăcáriei, apoi spre miadă-đi, pe lângă malul apusan al aceluiăș lac sau iaz

pe la pólele estice al délului Anadolkióii, pe la răsărit de satul Anadolkióii, și se urcă în movila Talina tepe; de aci o ia spre S. V. până la movila Sarám tabia, de unde se dirige spre S.-V. pe pantele răsăritene ale délului Constanța până la locul de întretăere ale raluii nordic de zid al lui Traian cu calea ferată Cernavodă-Constanța; de aci în linie dréptă se dirige în direcție sud-estică spre Mare, taie muchiile dealurilor Laz mahale și délul Viilor șoséua județenă Constanța-Mangalia, și se opresce pe malul Mării la locul unde se deschide valea Sara iuk în Mare, la 4 klm. spre S. de Constanța; de aci hotarul ia direcțiunea spre miadă-nópte, urmând necontentit malul Mării, mai întâi spre N., apoi spre N.-E. formând o mare curbă cu conexitatea spre V., portul său baia Constanța, până la capul Constanța, de unde se dirige spre N.-V. pe la răsărit de orașul Constanța, Tábăcária nouă și la miadă nópte de Tábăcária veche ajungem de unde am plecat. Forma hotarului este lunguiață, ca aceea a unui romb neregulat; lungimea lui totală este de 20 km., iar întinderea totală cuprinsă într'énsul este de 2378 pogóne sau 1189 hectare sau 12 klm. aprópe.

Se mărginesce teritoriul orașului, la N., N.-V. și V. cu cătunul Ana-

dolkioi (al comunei Palazu mare), de care se desparte prin delurile Anadolkioi și Constanța; la miadă-și cu cătunul Laz mahale (al comunei Tekirghiol) despărțindu-se prin delurile Laz mahale și Viilor iar la răsărit cu Marea Negră.

Relieful solului. Teritoriul comunei fiind prea mic, delurile nu sunt numeroase și nici importante de cât prin singurul fapt că dominează orașul Constanța din spre uscat, ele au undulațiunile întinse, așa că trecerea de la deal la vale se face pe nesimțite; ele sunt de natură cam pietrosă și stâncosă; sunt acoperite numai cu semănături și fânețe. Principalele sunt: dealul Anadolkioi 40 m. la miadă-nopțe, tăiat de calea națională Constanța-Tulcea; dealul Constanța la apus (60 m.), pe muchia căreia merge calea ferată Constanța-Cernavodă și ruinele celor trei valuri ale lui Traian; dealul Laz mahale (45 m.) la S.-V.; dealul Viilor la S. și S.-V. de Constanța, pe muchia căreia merge șoseua județeană Constanța-Mangalia, cu pantele răsăritene acoperite cu vii, de unde și numele său, și lângă care pe malul mării se găsesc băile orașului. Mobilele sunt numeroase față cu întinderea teritoriului, 24 la număr grămadite mai cu seamă în 2 grupuri la N.-V. și V. de oraș; printre toate distingem: Tabia

tepe la N.-V.; Saram tabia la V.; Avreline sau Avra tepe la marginea nord-vestică a orașului (57 m.) dominându-l; ele sunt artificiale servind ca puncte de orientare, de observație și probabil unele din ele și ca locuri de îngropare.

Orașul propriu zis este format din două părți: I) *Parte peninsulară* de forma trapezoidală cu baza mică (S.) de 700 m. spre Mare, iar cu cea mare de 950 m. (N.); se leagă cu partea continentală a orașului; acest trapez cu 3 laturi scăldate de mare: 1) cea de nord (de la vamă la clădirea institutului geografic (700 m.); 2) cea de est cu 1050 m.; 3) cea de V. cu 1500 m., în total 3250 m. de coastă învecinată cu Marea. Malul vestic formează două terase spre Mare și spre S. este apărat contra rupturilor și dărâmurilor printr'un mal de piatră ce înainteză în Mare până la 450 m.; malul răsăritean însă neprotejat de nimic, este atacat continuu de valurile Mării și cu cât merge spre N. cu atât se surpă mai mult; din cauza configurației solului, care aici nu mai este pietros și argilos. Suprafața acestei părți este de 89 ha. 25. II) *Partea continentală* cu o suprafață de 126 ha. are iarăși o formă trapezoidală, având o latură udată de Mare (cu o întindere de 1250 m). În total

suprafața totală a orașului este de 215 hectare, cu 4 $\frac{1}{2}$ klm. de coastă, din cari pentru port servese numai 500 m. (După Locot. M. D. Ionescu în cartea sa cercetări asupra orașului Constanța, pag. 1—2)

Constituția solului. Baza sau postamentul de teren pe care este așezat orașul Constanța face parte din epoca *terțiară*, gruga *miocenică*, care se prezintă sub forme de lespezi supra-puse întinzându-se orizontal de la Mare spre uscat pe o distanță de 25—30 m.; acesta însă numai în ceea-ce privește partea udată de Mare; căci restul terenului face parte din epoca *quaternară*, și anume din vîrsta diluviană. *Inclinațiunea solului* orașului Constanța pe o lungime de 2 klm. (diagonala cea mare a orașului de la N. spre S. și anume de la movila Avretuie sau Avra tepe, de lângă cazarma artileriei și până la hotel Carol, colțul răsăritean al peninsulei) este de 55 m., deci pe 1 klm. solul se înclină cu 30—33 m. prin urmare pe metru este 0 m. 016, ea este și mai mică înclinațiunea de la E. spre V. (Locot M. D. Ionescu, op. cit. pag. 2—4).

Hidrografia este reprezentată numai prin Marea Negră și un iaz; ape curgătoare nu sunt, iar văile sunt foarte puțin numeroase și fără vre-o importanță ôre-care. *Marea* o udă

la răsărit de la iazul Tabăcăria (5 klm. spre N. de oraș) până la gura văii Sara iuk ceair (4 klm. spre S.-V. de oraș), pe o lungime de aproape 12 klm. Malul Mării începând de la iazul Tabăcăria și mergând spre miadă-și, se îndreaptă mai înteu spre S.-E., până mai jos de Tabăcăria nouă, apoi spre S. până la marginea orașului, de aci spre S.-E. formând promontoriul său capul Constanța pe care este așezat și farul; de aci spre S.-V. și N.-V., formând un semicerc și determinând peninsula pe care este așezat orașul Constanța, apoi spre S.-V. și S. până la valea Sari iuk ceair. El (malul) este pretutindeni înalt și stâncos, amenințând necontenit Marea, care, cu valurile-i spumose, le isbesce picioarele mereu, și roțindu-le în diferite chipuri, dându-le diferite figuri tăiate în stâncă. Apa Mării Negre adâncindu-se încet, nu de odată, cu tota legea geografică a lui Dana americanul care dicea că de ordinar unde malul se ridică busc sau în apropiere sunt munți și Marea e adâncă sau se scoboră repede spre adâncime; ceea-ce probă că Marea Negră a fost la început un lac situat în partea centrală a Mării actuale și după ruperea Bosforului de către Marea Mediterană s'a format actuala Mare. Mai avem iazul

Tăbăcăria, care nu e alt-ceva decât o prelungire sudică a lacului Siud ghiol, și anume despărțit de densul prin o bandă de nisip; are 80 ha. întindere și s'a numit așa din cauză că pe marginea lui nord-estică era aședată în vechia Tăbăcărie, care azi nu mai funcționează.

Clima comunei Constanța este plăcută și în general sănătoasă; aerul curat al său este căutat foarte mult, ceea-ce a făcut ca să fie un loc de vilegiatură pentru locuitorii din țară. Marea este aproape liniscită din Maiu până în Septembrie, iar în tot cel-l'alt timp să fie agitată de suflarea vântului de răsărit și S.-E.; frigul se lasă, și iarna, cu toate că nu ia proporțiile descrise de Ovidiu (vezi județul în general) totuși este destul de riguroasă, când mai totă populațiunea flotanță și mișcarea comercială devine mai încetă.

După observațiunile meteorologice ale Dr. Hepites, constatăm următoarele pentru orașul Constanța:

1) *Presiune atmosferică* mijlocie 761.1 (maximă 780, minimă 742.7).

2) *Temperatura aerului* în C° mijlocie 11°8 (maximă 32°8, minimă—17°. Variația este de 49°8) deci un climat continental cu o temperatură foarte variabilă.

3) *Observațiuni idometrice* (udometru Séezwarte din Hamburg) pentru H (înălțimea solului) = 30 m., hu (înălțimea instrumentului) = 1 m 5; pentru suprafața = 500 cm.². În 66 zile cantitatea de apă a fost egală cu 0.1 mm.; în 57 zile cantitatea a fost egală cu 1.0 mm.; 13 zile cu zăpadă, care n'a stat nici odată mai mult de 5—6 césuri, grosimea ei fiind de 0 m. 0 mm.

4) *Umezăla absolută* ‰ mijlocie de 9.5, (maximă de 209.2, minimă de 1.0).

5) *Umezăla relativă* ‰ mijlocie 83 (maximă 100, minimă 28).

6) *Nebulozitate* media 5.1 zile senine 134, noroșe 111, acoperite 121.

7) *Vânturile* (iuțela în m. pe secundă; în mediu = 122), cel de la N. 317; cel de la N.-E. 63, acesta aduce timp senin, iarna frig; cel de la E. 76, cel de la S.-E. 19; cel de la S. 246; cel de la S.-V. 19; cel de la V. 67; cel de la N.-V. 258; amândouă aceste din urmă aduc cétă și umezélă. Zile calme au fost 33. (Locot. M. D. Ionescu, op. cit. pag. 45—46.

Geografia politică. — Marca orașului e o corabie cu pânze în trei părți, lângă un far ce poartă în cap un steag.

Divisiunea. Orașul este împărțit

în două culori: *roșu* în partea sudică și *galbenă* în partea nordică, despărțite prin str. Gării și Portul. Înainte se împărția în mahalale: cea *turcescă* la răsărit și în centru, cea *tătărească* la N. și cea *bulgărească* la S. și V., astăzi însă s'au contopit la un loc și populațiunile s'au amestecat între ele. Sunt astăzi 62 străzi în oraș, între cari principalele sunt: *Trajan*, *Mangalia*, la capătul căreia se găsește centrul comerțului de grâne, *Ovidiu*, *Elenă*, *Română*, *Carol I*, plantată, bine întreținută, etc., dar cea mai frumoasă este *Bulevardul Elisabeta*, construit în 1880 pe marginea Mării și anume pe stâncile de granit de cari în zadar se isbesc valurile Mării cu șgomot spumant. Ele sunt în general curate, bine pavate, afară de cele de la margini unde sunt numai șosele pietruite sau nu.

Edificiile principale în Constanța sunt: *Hotel Carol I*, într-o poziție admirabilă pe Bulevardul Elisabeta, chiar pe promontoriul Constanței, care e terminat printr'un far înalt de 23 m.; de altminteri mai este un far lângă port pe capătul sudic al malului celui vechiu și înalt de 15 m. Tot pe Bulevardul Elisabeta mai găsim *Cursall*, locul de petrecere al vizitatorilor și orașenilor, construcție de lemn, însă destul de

încăpătore pentru tétu, reprezentațiuni, concerte, baluri, etc. Mai sunt hotelurile: *Gambeta*, *Central*, etc. toate bine îngrijite, însă nu tot-d'una încăpătore pentru numărul pe fie-care an crescând, al vizitatorilor. Școla primară «Prințul Ferdinand și Princesa Maria» pe str. Carol I, gîmăia «Azizia» și spitalul comunal. *Palatul administrativ* unde e primăria și tribunalul, toate pe str. Carol I. *Prefectura* bine aședată pe str. Ovidiu, mai înainte ocupa, până la 1882, vechiul *conak* turcesc (strada Traian) care a ars în 1882, azi ocupă un local închiriat. Palatul Prințului Sturdza pe Bulevardul Elisabeta. În general, incetul cu incetul, casele cele vechi de stil oriental turcesc, fac loc unor somptuoase clădiri în stilul à l'Européenne și Constanța va ajunge, de o potrivă cu însemnătatea ei comercială, la o importanță politică făcând dintr'însa centrul peninsulei dobrogene, lăsând pe jos cu mult pe Tulcea de lângă Dunăre.

Cel mai frumos monument artistic din Constanța este și *Statuia lui Ovidiu*, ridicată în 1883 pe piața Independența, cunoscută azi mai mult sub numele de piața Ovidiu; sculptorul se numește Ettore Ferari (vezi cuvântul Ovidiu).

Edilitatea publică. Avem: *Serviciul de siguranță* cu 1 poliție, cu 3 comisari, 1 comandant al plutonului de gardiști (56 sergenți de oraș); cheltuelile lui sunt de 23.580 lei. *Comunicația* se face pe cele 62 strade, pe Bulevardul Elisabeta, Piața Ovidiū sau Independența, unde se găsește frumoasa statuă a lui Ovidiū; sunt 53 trăsuri de piață și 178 căruțe sau harabale; din biuorul central al poliției plăcă linii telefonice la Port Parket, comisia de roșu și pompierii, gara, primăria, gendarmii, comisia de galben și divisia activă a armatei.

Serviciul curățitului reclamă o cheltuială de 54.700 lei și se făcea până la 1880 de către hamali, ați s'a creat serviciul pompierilor cu 1 comandant, 14 oameni de serviciu, 26 cai, 4 pompe mobile, 13 sacale, 80 sacagiți; pompierii stropesc strățile; stratele sunt în general curate, gunoierii sunt duși la 2—3 klm. afară de oraș. *Iluminatul* cere 25.000 lei ca cheltuială și se face prin 359 lămpi cu gaz petroleu. De și scurgerea apelor de ploie se face ușor, orașul fiind așezat pe pantă, totuși s'a construit în partea vestică și un canal pe la atelierele căiei ferate.

Serviciul sanitar. Starea sanitară a comunei e bună în general; personalul serviciului se compune

dintr'un medic comunal, un subchirurg vaccinator și o mōșă; în oraș sunt însă 10 medici (din cari 3 militari) și 5 farmaciști (1 militar). Cheltuelile acestui serviciu se ridică la 38.390 lei. Spitalul comunal, construit în 1893 cu 25 paturi, este spațios, igienic, deservit de medicul orașului cu 13 ajutōre.

Serviciul veterinar se face de către un veterinar al orașului, ce supraveghează abatoriul comunal, situat pe țărmul Mării la marginea orașului; el se întreține prin o cheltuială de 14.193 lei anual.

Serviciul alimentărei orașului cu apă.—Astă-ți apa potabilă a orașului se ia din 3 fōntāni sistem american, așezate în nordul orașului său din fōntāna (cișmea) cătunului Anadolkioid, la 4 klm. spre N.-V. de oraș. Din cauză că această apă nu este de calitate recomandabilă și nici suficientă, se aduce apă și de la Murfatlar (gară) situat la 15 klm. spre V. de Constanța, în cisterne de ale căiei ferate; apa de la Murfatlar este foarte bună și de aceea se născuse ideea unui proiect de alimentare a orașului cu apa din isvōrele de la Murfatlar, însă cheltuelile fiind prea mari, s'a renunțat la acest proiect și s'a adoptat acela al inginerului Cucu (bine cunoscut în București), ca orașul Constanța să fie alimentat cu apă

de la satul Anadolkioid, la 4 klm. spre N.-V. de oraș; se va construi un rezervoriu pe movila Avretin, unde apa va fi adusă prin canale în beton și dusă în oraș prin conducte (a căror lungime totală este de 12 $\frac{1}{2}$ klm.) și distribuită prin 88 fōntāni în diferitele părți ale orașului; din aceste 3 vor fi monumentale: cea de la gară, piața Ovidiū și Catedrală. După calculele făcute, orașul — a cărei populațiune este presupusă ca urcată la cifra de 40.000 suflete — va avea zilnic 4000 m. c. sau 200 litri pe ți de cap; iar costul acestor lucrări va fi de 830.000 lei. Comuna a și prevăzut pentru începerea lucrărilor suma de 80.500 lei în bugetul său.

Băi.—Încă din timpul Romanilor, băile de Mare de la Tomi (Constanța) erau foarte vizitate; între altele se știe că guvernatorul provinciei Moesia inferiōră, Caius Prastinia Messalinus, în timpul lui Antoniu Piul, înălță la Tomi geniului locului un altar de marmură ca băile să-i aducă sănătate (Gr. Tocilescu, Mittheilungen aus Oesterreich, Wien, 1886). Astă-ți, de la ocuparea Dobrogei de către Romāni, au început a fi vizitate din ce în ce mai mult. La început, băile se găseau la marginea orașului (hotel Carol, Gambeta, Port, biserica armōnă),

ați sunt instalațiuni afară din oraș la 3 klm. spre S.-E., pe cōsta Mării, la pōlele unui deal acoperit cu vii, de unde și numele de: «la vii», unde lumea se transportă într'un tren ce circulă de mai multe ori pe ți între oraș și vii, cu 6 halte de oprire: Ovidiū, Tomi, Tetis, Gară și 2 halte la vii; în fața ultimei halte se găsește parcul băilor, frumos aranjat și bine întreținut; o șosea nisipată, cotită conduce coborând la stabiliment, împărțit în două: pentru dōmne la stānga spre oraș și pentru domni la dreapta, distanța de 500 metri. Aci la vii publicul găsește pe lângă clima temperată, aer sănētos, distracția, sănătatea, efect bine-făcētōr al băilor de Mare. Mai sunt și alte 3 localuri de băi calde (1 militară). (Locotenent M. D. Ionescu, op. cit.).

Populațiunea Constanței e foarte amestecată, ca și a Dobrogei în general, însă din cauză că este și port maritim, tōte națiunile și-au dat aci întâlnirea. Deosebirea exterioară însă nu se pōte vedea de cât numai între elementele turcesci, bulgăresci, cari diferă prin îmbrăcăminte lor de cele-l'alte elemente, îmbrăcate europenesce.

După recensământul din 1894, cel mai nou de până acuma, avem tablourile următōre:

După sex (stare civilă)			
	Bărbați	Femei	Total
Capî de familie	1759	1892	3651
Alte persoane	4667	3803	8470
Lipsind din com.	36	9	45
Total	6462	5704	12166
După etate:			
Până la 7 ani	774	742	1516
De la 7-14 ani	679	641	1320
» 14-21 »	773	565	1438
» 21-70 »	4156	1993	6149
Peste 70 ani	44	51	95
Total	6426	3992	10418
După stare civilă:			
Necăsătorii	4370	1993	6363
Căsătorii	1491	1572	3063
Veduvî	100	399	499
Divorțați	15	28	43
Total	5976	3992	9968
După cetățenie:			
Cetățeni români	4106	2756	6862
Supuși străini	2163	1033	3196
Nesupuși nici unei protecțiuni	157	203	360
Total	6426	3992	10418
După religie:			
Ortodoxi	4422	2150	6572
Catolici, protest., luterani, etc.	278	400	678
Mahometani	1185	1017	2202
Mosaici	460	395	855
Alte religii	81	30	111
Total	6426	3992	10418

După instrucție:

	Bărbați	Femei	Total
Sciî carte	2970	1293	4263
Nu sciî	3456	2699	6155
Total	6426	3992	10418

După ocupațiunile capîlor de familie:

	Bărbați	Femei	Total
Debitanți de beu- turi spirtoase	55	—	55
Profesiuni libere (medici, advocați, prof., magistrați)	87	1	88
Meșer., industr., etc.	860	27	887
Total	1002	28	1030

După naționalități:

Români	2519
Greci	2460
Turci și tătari	2202
Bulgari	1060
Armeni	559
Germani	332
Ebrei	855
Unguri	181
Italiani	109
Francezi	51
Englezi	45
Ruși	33
Olandezi	5
Sârbi	4
Muntenegreni	4
Total	10419

Cifra de 10419 suflete este, incontestabil, mult inferioară cifrei adevărate, dacă luăm în considerare

creșterea continuă a populației, din rețea dezvoltare economică a portului Constanța; la acesta mai adăogăm și populațiunea flotantă, așa adevărată cifră trebuie să fie peste 12.000 suflete. *Densitatea* populației orașului Constanța este de 48 locuitori pe hectar.

Moravurile și obiceiurile, a se vedea la partea generală a județului.

Cultul religios se exercită: printr-o *catedrală română* cu hramul *S-șit Apostolii Petru și Pavel* (29 Iunie), zidită în 1895 și întreținută de Stat, cu 1 preot, 1 cântăreț, 1 diacon, 1 paracliser (în budget sunt prevăduți 2 cântăreți); personalul e insuficient pentru a satisface cerințele unei populațiuni din ce în ce crescândă, deci ar mai trebui încă 1 preot sau doi și 1 cântăreț. Grecii au o biserică cu hramul *Schimbară la față*, zidită în 1871—82, cu venitul provenit din donațiunile enoriașilor; are doi preoți, 2 cântăreți. La această biserică o nuntă se plătesce cu 100 lei, 1 botez cu 60 lei, o înmormintare cu 120 lei, o penitentă cu 40 lei; Dumineca de 6 ori umblă discul; așa că ea are un venit destul de mare, cu care întreține o școală greacă. Bulgarii au și ei o biserică. Armenii au o biserică fundată în 1875, cu 2 preoți și 2 cântăreți.

Protestanții au o biserică zidită în 1895. Catolicii au și ei o catedrală zidită în 1885. Geamiile sunt în număr de 8 și întreținute de Stat cu 8 hogi; au un muftiu (potropop) plătit mai bine ca cel de la români, căci are 300 lei de la guvernul român și 570 lei (25 lire) de la guvernul otoman. Una din ele, «Mahmudia», e zidită la 1722 de Sultanul Mahmud; și alta «Aziz-zia», zidită la 1860 de Sultanul Abdul Aziz. Se simte trebuința unei alte biserici ortodoxe, și anume în mahalaua Mangaliei, unde locuitorii sunt nevoiți a se adresa la biserica greacă, de ore-ce catedrala română e singura biserică și nu poate face față la toate.

Instrucțiunea se predă, pentru ceea-ce privește învățământul secundar, într'un gimnasiu înființat în anul 1896, 1 Octombrie, mai întâiu cu 2 clase, desființându-se școla normală de învățatori existentă de mai bine de 10 ani. Au fost înscriși 58 elevi (50 în clasa I-a, 8 în a II-a), cu 6 profesori; s'au promovat numai 32 elevi.

Învățământul primar urban se predă în 4 școli, 2 de băieți și 2 de fete, o școală de băieți și una de fete, fondate în 1879, se găsesc în localul numit «Principele Ferdinand și Principesa Maria» întreținute de Stat, cu 9 institutori și

7 institutore, cu 658 elevi (358 băieți, 300 fete) înscriși, din cari numai 315 promovați.

Școli particulare au funcționat 6 (șese) în orașul Constanța; una a comunității bulgare; alta a comunității grece, o școală confesională armenă, 2 școli confesionale israelite, 2 școli turcesci alipite de geamiile mai sus amintite și grădina de copii «Lelia Petraru», la care s'a adăogat acum de doi ani și curs secundar; aceste școli au fost frecventate în modul următor: cele ale comunităților străine de 198 băieți și 37 fete; școlile confesionale de 75 copii și Institutul «Lelia Petraru» de 38 cursul primar și 8 cursul secundar.

Geografia economică. — **Calitatea pământului** moșiei comunei, care este arendată, nu e tocmai de lăudat; ea nu are «humus», pământ vegetal, negru, care este foarte bun pentru diferitele feluri de plante; ci pământul este slab, puțin productiv, cultivându-se pe el orz, grâu, puțin ovéz și planta uleișă-textilă, inul; asolamentul se obișnuiesc prea puțin. În partea sud-vestică a orașului, pe malul cel ridicat al Mării, vița a găsit un teren favorabil și se cultivă cu oarecare succes; livezi de pomi roditori lipsesc de pe teritoriul comunei. Intinderea pământului cul-

tivabil se modifică în fie-care an.

Dăm în tabloul următor rezultatele semănaturilor din anul 1895—96.

Producțiunile orașului Constanța pe anul 1895—96, au fost următoarele:

Felul	Hectare	Hectolitri	Media pe ha.
Grâu	100	1000	10
Secară	—	—	—
Orz	53	79,5	15
Ovéz	10	120	12
Rapiță	—	—	—
Porumb	—	—	—
Mei	20	60	3
Fânețe artificiale sau naturale n'a avut.			
Vița	107	284	2½

Intinderea totală a comunei fiind de 1189 hectare, din cari 190 hectare neproductiv (ocupat de vatra orașului cu 2838 case) și restul de 999 hectare productiv, se imparte ast-fel:

1) 892 ha. ale Statului cu proprietari, 107 ha. ale locuitorilor.	
2) După felul producțiunilor:	
Teren cultivabil	180 ha.
» rămas necultivat	492 »
Islaz	200 »
Vii	107 »
Păduri	20 »
	999 »

Ocupațiunile locuitorilor sunt următoarele:

1) **Agricultura**, care este practică foarte puțin și anume 1 plugar-arendaș, care are 4 pluguri cu boi, 10 căruțe cu cai, 1 mașină de venturat, 10 grape de fier; mai sunt o mără cu aburi și 4 de vânt.

2) **Crescerea vitelor** se practică tot așa de puțin; sunt în comună peste 2200 capete, din cari: 21 armăsari, 631 cai, 43 epe, 6 boi, 45 vaci, 9 viței, 2 bivoli, 78 bivolițe, 50 malaci, 4 asini, 10 berbeci, 300 oi, 50 miei, 6 țapi, 50 capre, 20 ezi, 100 porci, 50 scrôfe; sunt 21 puțuri sau fântâni în comună.

3) **Industria** este, relativ vorbind, față cu cele-lalte orașe, mai dezvoltată; însă mai puțin ca în orașul Tulcea; Constanța este un oraș per excelentiam maritim, așa că mai totă activitatea ei este îndreptată în această direcție. Totuși sunt în comună 258 industriași, mai toți de a 2-a și a 3-a mână, ocupându-se cu fierăria, porcoviaria, croitoria, lemnăria, etc.; sunt 70 fierari, 25 bărbieri, 6 potcovari, 15 croitori, etc. Ca industrie mare, avem: 1 fabrică de bere și 1 de tăbăcărie, acesta din urmă în afară de oraș, la 3½ km. spre N. de oraș, lângă iazul cu același nume și Mare, fondată la 1880 de frații Ciricliano; întrebuințază 130—150 lucrători cu mașini de 50 cai pu-

tere și producând în unii ani până la 200.000 fr. Mai era și o altă tăbăcărie la 1½ km. spre N. de cea precedentă, a funcționat 2 ani (1876—78) când a încetat pentru tot-d'a-una.

4) **Comerțul** este principala ocupațiune a locuitorilor. Sunt în comună 704 comercianți (din cari 48 hangii; 79 cărciumari, 35 băcani, 20 lipscani, 8 brutari, 9 măcelari, 22 zarzavagii, 5 morari și restul de alte ramuri). El crește vedând cu ochii; grație măsurilor înțelepte ale guvernului român, de a proteja dezvoltarea lui economică, grație numeroșelor îmbunătățiri aduse mijloacelor de comunicație, portului (în anul 1896 s'a pus piatra fundamentală a noului port. căci cel vechiu nu era suficient, pentru mereu crescându-l număr de vase ce vin și pleacă din Constanța), și construcțiunea podului de peste Dunăre, care e ultimul cuvânt al științei moderne pentru secolul nostru, punându-se în legătură cu agricultura regiunii a Valahiei și cu Bucureștii, Constanța va crește necontenit și nu va trece mult timp și acest oraș va dobândi importanța pe coasta apusună a Mării, pe care a avut-o vechea Tomi. Dăm la vale tabloul mișcării portului pe 1895—96:

MIȘCAREA PORTULUI CONSTANȚA PE ANUL 1895

BASTIMENTE DE MARE

BASTIMENTE	INCĂRCATE					DEȘERTE			TOTALUL Bastimentelor		VENTE SAU PIECEATE IN PORTURILE										Cu căști						
	Panze	Vapori	Tone capacitate	Tone cereale	Tone alte mărfuri	Pânze	Vapori	Tone ca-pacitate	Incărc.	Deșerte	General	Române	Franceze	Italience	Engleze	Austrace	Turce	Ruse	Belgiane	Olandeze	Greci	Egiptene	Bulgare	Rumelise	Pasa-geri	Mari-navi	
Naționale	—	22	13.768	—	583	—	12	6.741	22	12	34	13	—	—	—	—	20	—	—	—	—	—	—	—	308	862	
Streine	58	191	172.142	—	39.168	29	76	76.683	249	105	354	57	9	13	20	1	24	130	38	1	—	3	10	9	4.537	8.550	
Total	58	213	185.910	—	39.751	29	88	83.424	271	117	388	70	9	13	21	1	24	150	38	1	—	3	10	9	4.845	9.412	
Naționale	—	16	8.538	60	473	—	18	9.429	16	18	34	8	—	—	—	—	26	—	—	—	—	—	—	—	1.626	855	
Streine	32	193	184.486	68	946	51	74	65.704	255	125	350	81	7	24	34	4	21	142	8	1	—	—	8	20	4.737	8.625	
Total	32	209	193.024	69	006	51	92	75.133	241	143	384	89	7	24	34	4	21	168	8	1	—	—	8	20	6.363	9.480	
TOTALUL BASTIMENTELOR DE MARE INTRATE ȘI EȘITE																											
Naționale	—	38	22.306	60	1.057	—	30	16.170	38	30	68	21	—	—	—	—	46	—	—	—	—	—	—	—	—	1.934	1.717
Streine	90	384	356.628	68	946	41	792	80	150	142	387	138	16	37	53	5	45	272	46	2	1	3	10	17	59	9.274	17.175
Total	90	422	378.934	69	006	42	849	80	180	158	557	159	16	37	54	5	45	318	46	2	1	3	10	17	59	11.208	18.892
PAVILIONUL BASTIMENTELOR DE MARE INTRATE ȘI EȘITE																											
BASTIMENTE	Române	Franceze	Italience	Engleze	Austrace	Turce	Ruse	Belgiane	Eilne	Bulgare	Norvegiane	TOTAL															
Intrate	34	2	52	54	88	83	3	1	50	11	1	388															
Eșite	34	2	52	54	89	82	3	1	48	11	1	384															
Total	68	4	104	108	177	165	6	2	98	22	2	772															

Comerțul Constanței pe anul 1895—96 a fost după cum urmază :
CONSTANȚA (vama). IMPORTAȚIUNI.

Rangul după importanță	DESEMNAREA MĂRFURILOR	Unități	Cantități	Valori în lei	Taxe în lei
1	Taninuri și extracte de materii de argăsit	Kgr.	633.306	633.306	—
2	Țesături și stofe împletite de bumbac, țesute din fire vâpsite în una sau mai multe culori.	»	73.676	574.673	44.216
3	Cărbuni de pământ (ulia) și kok	»	21.506.395	537.660	—
4	Fierărie grosă.	»	222.022	489.404	58.729
5	Piei de bivol, de bou, de oie, de vițel, etc., crude, sărate sau uscate	»	112.336	333.030	6.661
6	Cafea crudă	»	374.688	224.672	20.222
7	Zahăr rafinat, zahăr candel	»	73.597	187.344	31.144
8	Torturi (fire) de bumbac, nevâpsite, afară de bumbăcel.	»	94.084	154.554	5.889
9	Mașine cu aburi, electricitate, cu gaz, etc.	»	97.073	141.126	—
10	Hârtie pentru țigarete în caete și carticele.	»	4.058	121.740	3.602
11	Lămâi, portocale, nerasme, chitre și rodii.	»	147.080	117.664	7.349
12	Roșcove, smochine și stafide negre.	»	237.209	94.884	5.953
13	Ulei de măsline	»	83.250	99.900	8.325
14	Țesături și stofe împletite în lână.	»	4.913	85.978	6.614
15	Piei tabăcite de vite mici cu sau fără căpățini	»	6.924	69.240	8.309
16	Oxid de zinc, de plumb, cersură, etc.	»	16.991	67.964	—
17	Țesături și stofe împletite de bumbac	»	23.474	65.727	11.738
18	Țesături și stofe împletite de bumbac alb	»	12.850	56.540	5.829

Rangul după importanță	DESEMNAREA MĂRFURILOR	Unități	Cantități	Valori în lei	Taxe în lei
19	Orez	Kgr.	144.306	51.950	3.573
20	Incalțăminte din ori-ce alte piei, afară de cele prevădute în art. 242.	»	608	20.672	3.039
21	Stofe ușoare de bumbac pur . .	»	3.232	49.126	5.180
22	Măslina sărate sau murate în butoie	»	87.943	43.972	2.651
23	Pânză și saci de jută ordinară .	»	30.583	42.816	1.529
24	Confecțiuni din stofă de lână .	»	819	40.950	3.281
25	Gémuri și sticlă în culore na- turală.	»	62.948	37.769	3.148
26	Pirone și cuie de fier negru, cuie de sirmă	»	68.965	34.483	4.139
27	Fructe prospete	»	96.189	28.857	4.827
28	Bumbăcel văpsit sau nevăpsit .	»	5.726	28.630	2.004
29	Fier în șine pentru rôte	»	127.729	25.456	—
30	Cărbuni de lemn	»	254.257	25.426	4.069
31	Semințe uleiöse	»	87.213	22.886	862
32	Uleiuri vegetale de tot felul .	»	24.128	21.715	7.239
33	Smochine, stafide roșii, mig- dale, coconari, ananași pros- peți, struguri de Mallaga . . .	»	10.497	20.994	1.247
34	Torturi (fire) de bumbac, vâp- site	»	4.142	20.710	1.450
35	Gumă, mastică	»	1.442	19.900	1.155
36	Porcelan de tot felul	»	6.619	19.857	1.655
37	Ciaiă	»	3.281	19.686	1.642
38	Legume uscate și făinuri de- rivat	»	45.777	18.311	1.868
39	Fructe uscate afum. sau opărite.	»	36.026	18.013	2.890
40	Aramă, alamă, bronz, brute . .	»	8.684	17.368	—
41	Bureți de tot felul	»	808	16.160	1.211
42	Instrumente de fier și oțel . . .	»	7.700	15.400	1.235
43	Pălării bărbătesci de mătase .	Gr.	251.980	15.119	3.021
44	Sardele în butoie	Kgr.	15.051	15.051	1.173
45	Lucrări fine de strungărie și tapiterie	»	1.835	14.680	977

Rangul după importanță	DESEMNAREA MĂRFURILOR	Unități	Cantități	Valori în lei	Taxe în lei
46	Lemne de foc de ori-ce fel . . .	Kgr.	714.823	14.236	1.960
47	Bumbac brut și scamă de bumbac	»	9.014	13.521	541
48	Țesături și stofe impletite de mătase	Gr.	129.565	12.957	1.040
49	Albastru de Prusia ; ultra-marin	Kgr.	6.301	12.602	—
50	Foi, flori, fructe, teci și alte materii	»	6.800	12.240	—
51	Jucării de lemn, de hârtie, de cartor, etc.	»	1.624	11.368	649
52	Obiecte de sticlă de ori-ce cu- lôre	»	2.268	11.340	1.138
53	Mobile, scule de menajă	»	3.775	11.325	2.268
54	Driluri	»	1.884	11.304	1.430
55	Marmoră și albastru	»	36.609	10.983	366
56	Oțeturi în butoie	»	26.894	10.758	4.303
57	Semințe de tutun	»	1.325	10.600	—
58	Ciment și plăci de ciment pentru pardosit	»	263.267	10.531	3.948
59	Confecțiuni din stofe de bumbac	»	522	10.440	1.430
60	Lacuri, uleiuri și venniuri si- cative	»	2.547	10.188	891
61	Uleiuri și unsoari minerale . .	»	10.039	10.039	2.008
62	Țesături și stofe de mătase . .	Gr.	124.935	9.995	797
63	Obiecte de fier și de oțel spoite	Kgr.	5.110	9.709	1.527
64	Legume verzi	»	23.153	9.261	1.861
65	Sobe de tuci, cazane, ceune etc.	»	20.029	9.213	1.001
66	Pesce prospăt sau sărat	»	15.074	9.044	768
67	Cretă, ipsos, var, ocouri	»	220.462	8.819	2.205
68	Oglinzi cu dimensiun. peste 30 cm.	»	1.096	8.768	546
69	Vasé și aparate pentru usine, pentru balet, pentru mașini cu aburi, etc.	»	1.723	8.615	862

CONSTANȚA (vama). EXPORTAȚIUNI

Rangul după importanță	DESEMNAREA MĂRFURILOR	Unități	Cantități	Valori în lei
1	Orz și malț	Kgr.	53.481.360	4.278.509
2	Semințe uleioase de tot felul	»	4.865.115	1.946.046
3	Lânuri	»	676.978	1.692.445
4	Grâu	»	12.959.210	1.555.105
5	Brânzeturi și cașcavaluri de tot felul	»	359.064	718.128
6	Secară	»	3.760.000	376 000
7	Berberci, oi, țapi, capre, miei și ieși	capete	26.913	269.130
8	Mașine cu aburi, electricitate, gaz etc.	Kgr.	104.491	156.737
9	Făină de grâu	»	615.175	153.794
10	Piel de bivoliță, de bou, de vițel, de oie etc.	»	83.290	124.935
11	Tauri, boi, bivolițe, vaci	capete	424	84.800
12	Legume uscate și făinuri derivate	Kgr.	159.110	63.644
13	Cai (armăsari și jugani)	capete	155	46.500
14	Ovăz	Kgr.	370.000	29.600
15	Fontă și fier, brute	»	146.000	29.200
16	Păruri, altele de cât cele specificate în art. 220 și 548.	»	5.800	17.400
17	Pesce nedenumit, proaspăt, sărat sau uscat	»	21.679	13.007
18	Obiecte de tablă de fier, smălțuite	»	3.168	12.672
19	Sfârâ de cânepă, de in, de jută, de tei, etc.	»	4.413	8.826
20	Hamuri și șele de tot felul	»	400	4.800
21	Buti și butoe	»	6.200	3.720
22	Țesături și stoffe impletite de lână	»	201	3.517
23	Piel tăbăcite de vite mari	»	689	3.238
24	Morun, nisetru, cegă, etc., proaspăt, sărat sau uscat	»	4.850	2.910
25	Córne de animale, brute sau pregătite	»	2.750	2.750
26	Unt, margarină și alte grăsimi comestibile	»	822	2.137
27	Petroliu și ulei de schist, brute	»	18.800	1.880
28	Porumb	»	20.810	1.665

Rangul după importanță	DESEMNAREA MĂRFURILOR	Unități	Cantități	Valori în lei
29	Sardele în butoe	Kgr.	1.400	1.400
30	Frânghii de cânepă, in, jută, etc.	»	1.000	1.400
31	Cleiu de pesce	»	43	1.290
32	Obiecte comune, impletite din papură, din răchită, din salcie, din trestie ordinară	»	600	1.200
33	Cartofi	»	1.000	1.000
34	Luntri dintr'un lemn, ordinare	»	10	1.000

RECAPITULAȚIUNE

Totalul importațiunii și exportațiunii	17.185.611
Importațiuni	5.570.393
Exportațiuni	11.615.218
Diferența la importațiune	-6.044.825

Comerțul Constanței merge din ce în ce crescând; mai cu osebire prin crearea portului celui nou, prin construcția podului de peste Dunăre la Cernavodă, el va lua un avânt din ce în ce mai mare, fiind singurul nostru port maritim în condițiuni mai bune.

Budgetul orașului Constanța în anul 1896 a fost de 635.667 lei la venituri și tot atâta la cheltuieli.

Căile de comunicațiune sunt: 1) maritime, din Constanța (port) plecând o mulțime de vase, atât române cât și străine (după cum se poate vedea din tabloul anexat mai sus), un serviciu regulat de mesagerii și pasageri cu porturile române Sulina, Tulcea, Galați, Brăila și cu Constantinopole; 2) cele 62 de drumuri, străzi, căi, cari străbat orașul în lung și lat, mai toate în bună stare; 3) calea ferată ce duce la București prin Megidie-Cernavodă; 4) calea ferată ce duce din oraș la băile reci de lângă vii, cu stațiile Ovidiu, Tomi, Tetis, gara și 2 stații la vii; 5) calea națională ce duce prin Babadag la Tulcea; 6) calea județiană la Mangalia; 7) drumuri comunale cu satele învecinate.

Gara Constanței, adică capătul liniei ferate Cernavodă-Constanța, sau mai bine zis adă București-Constanța, a fost construită în 1862

odată cu calea ferată, ea a fost răscumpărată în 1881. Astă-zi această gară este insuficientă față cu avântul mișcării comerciale ce a luat orașul Constanța, și de sigur, că după terminarea portului, se va construi și o gară mult mai mare și mai frumoasă.

Portul. Pe ruinele vechiului port grec de la Tomis, Genovezii au fundat un comptuar al lor, care a fost foarte prosper și care însă sub turci a decăzut cu totul.

În anul 1859 compania engleză «Danube and Black sea railway Comp. Limited» a construit un port în limitele celui actual: încă din anul 1877 acest port era insuficient traficului de cereale ce se făcea pe aici; astă-zi, el devenind debușeu direct pentru produsele mai întregii țări (mai cu seamă țara Românească) se impunea construirea unui nou port sau mărirea celui actual. În anul 1876 s'a exportat 368.862 tone, în 1895 s'a exportat 69.707.927 tone, cifre cari vorbesc de sine pentru transformarea portului. Portul s'a răscumpărat în 1881; guvernul nostru a votat, prin legea din 29 Martie 1885, un credit de 25 milioane lei pentru mărirea portului. Lucrările au fost încredințate casei A. Hallier, cari lucrări au început în primăvara anului 1896; piatra

fundamentală a fost pusă în digul despre larg la 60 m. departe de țărm, la 16 Octombrie 1896, de către M. S. Regele Carol I. Peste câțiva ani Constanța va fi înzestrată cu unul din cele mai frumoase porturi ce va face dintr'însa cel mai însemnat port al cōstei apusane a Mării Negre.

Companiile de vapore sunt în număr de 9, cari 'și-au agenții în Constanța. Acestea sunt:

- 1) Serviciul maritim român,
- 2) Johnston W. & C-nie (englez),
- 3) Fraissinet & C-nie (francez),
- 4) Messageries maritimes (francez),
- 5) Wilson (Hull, englez), 6) Lloyd (austriac), 7) Deutsche Levante linie, 8) P. M. Courtđji & C-nie (turcesc), 9) Florio & Rubattino (italian).

Vama a fost înființată la 1 Ianuarie 1879.

În orașul Constanța mai sunt diferite stabilimente comerciale, ca Poșta și Telegraful ce funcționează de la 1879, un biurou al Regiei Monopolurilor Tutunurilor înființat în 1882. Sucursalele Băncii Naționale a României (funcționând din Mai 1894), a Băncii Agricole (din 20 Octombrie 1894), a Creditului agricol (de la 1 Aprilie 1883), o Cameră de Comerț înființată în 1880. Societățile de asigurare: Naționala, Dacia-Ro-

mânia, Unirea, își au și în Constanța sucursale de ale lor.

Agențiile diplomatice cari se găsesc în Constanța sunt de 3 feluri:

- 1) Consulatele: a) Austro-Ungariei (înființat în 1861), b) Belgiei (1880), c) Turciei (1879);
- 2) Vice-consulatele: d) Germaniei (1865), e) Franciei (1862), f) Rusiei, g) Marea Britaniei, h) Spaniei, i) Suedo-Norvegiei (1861);
- 3) Agențiile consulare ale: j) Italiei, (girată de consulul austro-maghiar), k) al Bulgariei (girant consulul turc) l) Greciei (girant consulul rus).

Mai avem în Constanța o *clădire a Institutului geografic*, situată pe țărmul Mării la aripa dreaptă a hotelului Carol, și servește ca punct de nivelment de precizie al țărei întregi.

Istoricul.— *Originea numelui orașului Tomi (Constanța actuală) după Alexandru Papadopol Callimach.* După Apolodor, care a scris la 150 a. c. Argonaștii, în călătoria lor au cunoscut Myria, Istrul și localitatea Tomi, adică Constanța noastră actuală¹, care 'și datorește numele de Tomi lui Aetes regele Colchidei, tatăl frumōsei Medee, nepōta marelu' împărat Sōre.... «Magni virgo

1. Απολλωδόρου βιβλιοθήκη libr. I, cap. X).

regia Solis»¹. Medeea fugind din Colchida cu iubitul ei, și urmărită de tatăl său Aetes, apucă pe micul ei frate Absirt, "Ἀψιρτος, pe care 'l luase în fuga sa cu ea, îl tae în bucăți și 'i împrăștie bucățile în drum pe Mare. Nenorocitul părinte se tot oprea în cale ca să tot adune bucățile copilului său, și după ce le-a adunat pe toate a aruncat ancora pe o coastă ca să-și îngrope copilul; acea coastă și târgul de mai târziu de aici se numără din această împrejurare al Tomi (câci Tomi, Τόμη va să dică părți, bucăți), învecinând până aștă tăerea nenorocitului Absirt, fratele nebunei din amor Medea. Și așa a scăpat Medea de urmărirea tatălui său.... Αιήτης ὄρμησε τὴν ναῦν διώκειν ἰδοῦσα δὲ ἀδτὸν πλησίον ὄντα Μήδεια τὸν ἀδελφὸν "Ἀψιρτον φονεῖει καὶ μελεῖυασα κατὰ Βυθοῦ ρίπτει οὐναδροίζων δὲ Αιήτης τὰ τοῦ παιδὸς μέλη δώοζεως υστέρησε διόπερ ὑποστρέψας, καὶ τὰ σώθεντα τοῦ παιδὸς μέλη θέφος, τὸν τόπον, προσιγόρευσε Τόμος².

Poetul Ovidiu care a fost exilat la Tomi, la Constanța noastră actuală, din cauza amoiului său cu

¹. Valer. Flacc III, 282

². Απολλοδώρου Ἀθηναίων Βιβλιοθήκη lib. I cap. 19.

fata împăratului August, istorisesc jalnic nelegiuirea Medeei, de aici de la Tomi unde el a fost exilat la sfârșitul lui Noembrie 763 de la țidirea Romei (10 ani înainte de Hristos), pe cōstele Geților și ale Savromaților,

In Geticos Sarmaticosque sinus...

Getici littoris¹

între Geți îmbrăcați cu cojōce, și cu părul lung,

pellitos inter Getas

intonsi Getae²

între Besi și Geți

inter Bessosque Getasque³

unde cuvintele latinescī făceau pe Geți să rădă

Et rident stolidi verba latina Getae⁴

la Tomi, oraș vechiū aprōpe de Dunărea cu două nume: vetus urlis, ripae vicina binominis Istri⁵, ca să-și plătescă păcatele amorului său și a cărței sale Ars amandi, cu care semănase focul și pârjolul dragostei printre nevestele, fetele și flăcăii Romei.

Iată versurile sale despre această origine ale târgului Tomi:

1. Trist. libr. eleg. V, vers 62.—Eleg. X vers. 14.

2. Pont. libr. IV, epist. X: Ep. II, vers 2.

3. Trist. libr. IV eleg. I, vers. 64.

4. Trist. libr. I, epist. VIII, vers. 38.

5. Pont. libr. I, epist. VIII vers. 11

«Vetus huic nomen, positaque antiquius urbe,
Constat ab Absyrti caede fuisse, loco,
Nam rate, quae hunc pugnaris facta Minervae,
Per non tentatas prima cucurrit aquas,
Impia desertum fugiens Medea parentem,
Dicitur his remos applicuisse vadis.
Quem proce ut vidit tumulo speculator ab alto:
Hospes, ait, nosco, Colchide, vela, venit.
Dum sequitur celeres anchora tracta manus,
Cum trepidant Minyae, dum solvitur aggere funis,
Conscia percussit meritorum pectora Colchis,
Ausa atque ausura multa nefanda manu.
Et quamquam superest ingens audacia menti,
Pallor in adtonito virginis ore sedet.
Ergo ubi prospexit venientia vela tenemur,
Et pater est aliqua fraude morandus, ait.
Dum quid agat quaerit, dum versat in omnia vultus:
Ad fratrem casu lumina flexa tulit.
Cujus ut oblata est praesentia: Vincimus, inquit:
Hic mihi morte sua causa salutis erit.
Protinus ignari nec quidquam tale timentis
Innocuum rigido perforat ense latus;
Atque ita divellit, divulsaque membra per agros
Disipat, in multis invenienda locis.
Neu pater ignoret, scopulo propositus in alto
Pallentesque manus, sanguineumque caput;
Ut genitor luctuque novo tardetur, et artus
Dum legit extinctos, triste moritur iter.
Inde Tomis dictus locus hic, quia fertur in illo
Membra soror fratris consecuisse sui....¹

Antichități. Orașul Constanța, din punctul de vedere al antichităților, este pōte cel mai important oraș

al Dobrogei; el este situat pe ruinele vechii și înfloritoare cetăți maritimă elenă «Tomi», care se în-

1. Ovid. Trist. libr. III. Elegia IX, 6—35.

tindea mult spre apus, copriind și terenul satului Anadalkioi; monumentele și inscripțiunile găsite aci ne arată vechia ei splendore, la care tinde actuala Constanța. Dăm mai la vale, după Brutto Amante, discuțiunea în privința ubiquității locului unde a fost exilat celebrul poet roman Ovidiu.

Pretinsele orașe Tomi, după Brutto Amante. — În care punct precis în lungul Mării Negre se află ore capitala miciei Sciții, unde Ovidiu 'și petrecu în exil ultimii ani ai vieții sale? Acésta e o problemă, înaintea căreia cea mai mare parte din biografia poetului Solmonean s'a oprit, sau n'a examinat-o de cât foarte ușor. Și în adevăr, lipseau datele (cunoștințele) pentru a putea stabili ceva sigur, și în trecut cercetarea acestor elemente nu era lucru lesne, căci teritoriul pe care se ridica cetatea Tomi, era în mare parte supus Turciei, ast-fel că cu greu se putea face asemenea cercetări, nu atât din cauza felului de guvern cât din cauza atitudinii rezervată și bănuitoare a populațiilor mahometane. Și nici n'ar fi putut călătorii să încerce expedițiunii și călătorii științifice cu speranța de vre-un succes ore-care, dacă n'ar fi fost întreprinse de o societate susținută de ajutorul unui guvern străin, ca să pôtă avea spri-

jinul Divanului și să evite ast-fel consecințele esceselor lui Dar-ul-harb, esceselor fanatismului, care în orașele turcesci ia tot-d'a-una un caracter religios.

Numai englezii prin reputațiunea puterii lor și prin îndrăsnela și stăruința inițiativei lor, ar fi putut face ceva, însă cufundați numai și numai în singure gânduri industriale și comerciale, se abținură de a o face și regiunea eminentă latină a Dobrog. I, sediul anticiei Sciții, unde englezii au făcut o cale ferată, nu conservă nici măcar o urmă a antichității lor științifice. Din contră, acolo se asigură că o societate de construcțiune ar fi stricat multe resturi ale antichității, pentru a le întrebuința în lucrările drumului de fer, și se ăice că numai câte-va epigrafe au fost transportate în Anglîtera. Iată pentru ce cred că ubiquitatea anticiei Tomi este un argument care se presintă sciinței ca și cum ar fi aprôpe nouă, pentru a rezolva multe probleme etnografice și pentru a ilustra și mai mult viața nenorocitului poet Ovidiu.

Voiu da o scurtă relațiune asupra orașelor cari 'și-au disputat tristul și gloriosul renume d'a fi fost locul de exil al lui Ovidiu. ăic, gloriosul renume, căci chiar în exil poetul incepu Vita-Nuova. Exilul excită mânia în gibelinul fu-

gar (Dante), și mânia 'l inspiră musa, care dete Italiei și lumii cea mai mare din poeme; exilul domoli spiritul lui Ars-Amândi și-l împinse prin noui câmpii, cari rodiră noiole și nemuritoarele opere ale geniului său. Ovidiu n'ar fi ajuns până la noi de cât ca un simplu poet sensualist, căci pare că chiar Metamorphosele și alte lucrări frumoșe fuseseră mai întiū compuse atât de rēu și cu atâtă precipitațiune, în cât poetul necredându-le demne de numele său, avea intențiunea de a le distruge.

În exil el pili Metamorphosele și Fastele, complectă pe aceste din urmă, și se manifestă elegiac sublim prin producțiunea sa: Tristele și prin scrisorile din Ponto; se arată asemenea scriitor mare și neobosit prin alte scrieri, pe care critica i le atribue, pe toate sau în parte.

Aproposito de actualul oraș Ovidiopol în raport cu ubiquitatea Tomiei, Dezobry și Bachelet, scriu: «nu este actualul oraș Ovidiopol, precum au cređut Rușii. Tomi era la sudul Dunărei nu departe de Varna și de Messembria, pe extrema frontieră a imperiului roman la N. lângă Pontul Euxin; pôte că este orașul cel modern Tomiswar în vilaetul Silistrei». Dar asupra acestui nume vom vorbi mai jos cu mai multă îndelungare.

Orașul Tomiswar, menționat de cei doi scriitori, în turcesce Eski-Vargana, este lângă Marea Nēgră la 125 klm. de la Silistria, între Constanța și Mangalia, unde se află și un mic port. Dar nici un argument serios nu pôte veni în ajutorul ipotezei făcute asupra numelui său; din contră, tot lasă a presupune improbabil că Tomiswar să fi fost capitala miciei Sciției.

Geograful Baudrand transmite o tradițiune, după care unui mic lac al Dobrogei, Ovidone (lacul lui Ovidiu), 'l s'ar fi apropiat acest nume în amintirea poetului.

În anul 1802, scrie Michaud, Monitorul și alte ăiare din Paris anunțară că săpându-se fundamentele unei fortărețe la îmbucătura Dunărei, nisce țărani ruși ar fi descoperit un mormânt ce se crede că putea fi a lui Ovidiu, pentru că aci ar fi fost odinioră edificată cetatea Tomi, și pentru că acele locuri erau cunoscute din timpî îndelungați sub numele de Laculi-Ovidii (lacurile lui Ovidiu). Tot acele ăiare adăugau că se găsisse în acel mormânt un bust, care semăna foarte mult cu bustul Iuliei, fiica lui August, ce există încă în Roma, și că de aceea Rușii deteseră acelei fortărețe numele de Ovidopoli. Renumele acestei descoperiri începuse a atrage atențiunea erudiților, când un ger-

man, vechiul colonel în serviciul Rusiei, publică în Decade (21 Martie 1803) o desmințire a articolului din Monitor. Lacul pe care Moldavii îl numesc Lagoul Ovidouloni, iar nu Lacul Ovidii, se află la 30 leghe de imbucătura meridională a Dunării, și nu departe de acolo era situat orașul Tomi. Lagoul Ovidouloni este un lac situat pe marginea Nistrului (Tyras) vis-à-vis de Akerman, oraș și fortăreață turcăscă pe țărmul cel drept. Pe de altă parte, numele ce-i dau Moldavii, nu însemnează Lago-Ovidiu, ci «Lac des brebis», lacul oilor. Acest lac s'ar fi numit ast-fel, pentru că aci se spalău și se scâldău oile înaintea expedierii lor la Constantinopol, pentru că Moldova era obligată a trâmite pentru consumațiunea acestui oraș mai multe mii de aceste dobitoace. Vechiul colonel rus mai adaugă că spre sfârșitul anului 1789, când renumitul Potemkin veni să impresore orașul Akerman, el auși vorbindu-se despre Lagoul Ovidouloni ce se afla în apropiere. Dânsul nu credu nimic despre acêsta, dar se prefăcu că crede, și se bucură vădând că alții credêu. Cât-va timp se vorbi numai despre Ovidiu, despre lacul său și despre ruinele orașului Tomi; dar când Potemkin abandonă acel ținut, totul reintră

în tăcere. Cu toate acestea, Catherine a II-a fusese înștiințată despre acêstă descoperire. Ea se bucură de dânsa și o credu adevărată. Mormântul lui Ovidiu, găsit într'o țară cucerită prin armele sale, ar fi făcut tot atâta plăcere acelei femei extraordinare, cât și succesul victorios al vre-unei bătălii. De aceea, când în anul 1791 tratatul din Iași prelungi fruntariile Rusiei până la Nistru, cea d'intêia grijă a Impărătesei, care nu perdea din vedere proiectele sale asupra imperiului bisantin, fu ca, construind mai multe fortărețe pe țărmul stâng al fluviului, de a le da nume grecesci, precum: Tyraspol, Gregoriopol, în onoarea lui Grigorie Potemkin, și Ovidiopol în apropierea lacului Ovidouloni. Acêstă țară este situată în hărțile cele noi ale Rusiei la imbucătura Nistrului. Generalul De Volland, a dirijat lucrările acestor fortărețe în 1792—1795, dar lucrătorii săi n'au făcut nici o descoperire. Alt indiciu pentru a stabili ubiquitatea orașului Tomi ar fi, după cum spun alții, orașul Kiev, pe Boristene.

Gaspar Bruschi, Glandorjius, Laurent, Müller, Abram Ortel în comentariile lor indică orașul Sabaria sau Stain (Austria), dar acêstă afirmațiune este combătută de către Giovanni Masson.

Boxhorn adaugă că tocmai acolo pe țărmurile Savei în anul 1508 s'a descoperit mormântul nefericitului poet și în scrierea sa Monu-

menta illustrium virorum et elegia se citește epigraphul care merită de a fi citat aici ca o curiozitate:

«Hic situs est vates quem Divi Caesaris ira Augusti, patria cedere iussit humo.
Saepe miser voluit patriis occumbere terris
Sed frustra: Hunc illi fata dedere locum».

Alții vor ca la Sarvar în Ungaria să se fi găsit un asemenea mormânt și citéză același epigraph. Apropósito de Ungaria, nu va fi inutil de a aminti că spre anul 1540, Isabella, regina Ungariei, ar fi arătat lui Petru Bergée un condei de argint descoperit la Tarnivunum, actuala capitală a Serbiei, pe care se afla aceste cuvinte: «Ovidii Nasonis ca'amus.» Lațio scrisese: «relatum est mihi denique a fido digne sene, Friderici tertii Caesaris aetate tumulum effossum cum ossibus in cuius fossis P. Ovidii Nasonis nomina adscripta fuissent, eaque a Tauriensis Episcopo, cuius illa est Diocesis ablata esse».

Însă Lațio, ca să explice acêstă călătorie a lui Ovidiu până la Sabaria, unde ar fi și murit pe neașteptate, este silit a presupune că Ovidiu și-ar fi obținut grația; prea multă bunătate și prea mare credință în clemența Divinului Cesar!

Acêstă legendă, precum și fabula

condeiului corespund cu acele versuri, cari par destinate mai mult unui Cenotaph de cât unui mormânt și s'ar dice că au fost scrise într'un period nu mult depărtat de acela la care se raportă numita descoperire.

Să ni se permită însă de a cita aceea ce Mommsen a scris despre ubiquitatea orașului Tomi, opiniune pe care cu tot respectul datorit unui om atât de mare, nu o pot împărtăși; cu toate acestea, cuvintele sale merită d'a fi menționate pentru a avea o idee mai întinsă asupra altor omeni însemnați cari au tratat acest argument, și pentru a cunoște tot de o dată și comentariile și epigramele care se unesc pentru a ilustra acest subiect.

Iată ce se citește în pagina 144 din Corpus Inscriptionum: «Tomos fuisse ubi nunc est vicus Anadolkiol, prope Kostendje, iam constant praesertim post inventum in sumana via Babadagh, versus ferente kilometro a Kustendie remotum

cippum quem M. Aurelio Vero Caesari Hadrianis filio dedicavit δ οἰχος τῶν ἐν Τόμει ναυκληρίων. Tituli ibi proidierunt Graecii alii Latini quarum quidam hodie esistant Parisiis in museo publico advecti ec. a. 1855 ab eruditissimis franco-gallis Robert et Blondeau. Eos ipsos aliosque paucos edidit idem Robert (Mémoires de l'Académie de Metz, volume 39 a 1857—58, Metz 1858, vol. 8 p. 377 sq.) quibus accedunt quos preponderant Ludovicus Merklin (in Gerhards Arch. Zeitung, vol. 8 a 1850, p. 139 sq.) acceptos per Krusium ab Heydio classis Russicae olim prae fecto et Tedeschi (in chariis Academiae Vindobonensis, vol. IX a 1852 et Tullius Dubaud, Bulletin de la Société archéologique de Sens, 1858, p. 120) item quos Benierio dedit praefectus fabrum Michel a se descriptos, cum viae a Köstendie ad Danuvium perficiendae instrabat (in Corpus urmăză textul a zece epigraphe. Un-spre-zece ani după ce Mommsen scrisese presupunerea că satul Anadalkioi ar fi fost vechiul oraș Tomi, aceeași presupunere fu susținută cu diferite argumente de d. Pană Contogiorgi, domn erudit, pe care l-am cunoscut la Kustendjea, unde locuiesce de 15 ani. Acest domn adoptă această con-

cluziune cu arderea și convicțiunea unei dogme (v. Disertațiunea critică asupra locului anticei Tomi, Constanța, tip Lucrătorilor Asociați, 1884, op. de 19 pagini).

Actuala Constanța și ubiquitatea orașului Tomi.—Pentru a reinvia chestia ubiquității orașului Tomi, chestie atât de puțin studiată, trebuia să se ivescă vre-o circumstanță extra-ordinară, și iată că s'a și ivit vestea răspândită în cele din urmă luni ale anului 1884; apropiata inaugurare a statuei lui Ovidiu în Kustengea pe țermul Mării Negre, care este locul unde a fost antica Tomi. Părea că cu chipul acesta, printr'o manifestațiune artistică, s'ar fi voit tranșa, sau pentru a dice mai bine, rezolva de odată o chestie arheologică și mulți se întrebau: ce fel, se hotărâse deja locul unde se presupune că a fost orașul Tomi, fără a aștepta ca vre-o specială ilustrațiune să vie să confirme această ipotesă? Sau se ia drept sigur un lucru care este numai o simplă preupunere?

Dar considerând numele promotorilor acestor solemnități, trebuie să mărturisim că nu este cu puțință să credem la o surprindere științifică; inițiatorul, ferbinte susținător al monumentului lui Ovidiu este un distins filolog și nu se poate presupune ca d-sa să fi voit prin ridicarea

statuei să rezolve o ipotesă, fără a fi supus-o mai întâi la o analiză amănunțită, la o critică exactă, corespondentă unei perfecte realități. Numele d-lui Remus Opreanu, inițiatorul subscrierei pentru ridicarea unui monument lui Ovidiu, este foarte cunoscut printre filologii Români. Scriitorul din România, ferbinte filoitalian, cultivator pasionat al clasicilor latini, d. dr. L. C. Drăghescu, scrisese de la Constanța d-lui Brutto Amante și în scrisore pe lângă numele de Kustenge, puse în parantesă vechiul și corespondentul nume Tomi; d-sa 'mi vorbea de un lac care există acolo numit de către popor Lacul lui Ovidiu; denotațiunii care descéptă în mine dorința acelei călătorii la care fui împins în urmă și mai mult prin vestea apropiatei realizări a nobilului scop ce-și propusese d. Opreanu.

Aci simț o vie datorie d'a exprima speciale mulțumiri ilustrului Ministru, care, înțelegând folosul propunerei, consimți a secunda în cercetările locale ce dorea d. Amante să culégă din Dobrogea în această privință.

La 6 Septembrie 1884 porni la Dobrogea, trecând prin Viena, Pesta, Belgrad și Bucuresci. Aci a vizitat museul, care conține deosebite și importante lucruri găsite chiar în Dobrogea de d. Gr.

Tocilescu, care ocupă unul dintre cele d'întăi locuri printre arheologii României.

Kustengea cuvânt turcesc românesc Constanța, este o consupțiune a vechiului nume Constanța, dat, sau mai bine redat de Genovezi, cari în evul mediu construiseră aci un port important, ale cărui rămășițe destul de însemnate atestă mărirea maritimă și activitatea glorioasă republice.

Constanța, principalul oraș al Dobrogei, va dobândi în foarte scurt timp o mare importanță. România, pentru a-și înlesni comunicațiile între Capitală și Dobrogea, a construit un pod pe Dunăre care s'a terminat în 1895, iar inaugurarea în 25 Septembrie. Acest pod este unul dintre cele mai mari din lume și care costă mai mult de 25 milioane lei; iar pentru stabilirea unui port important, voesc să consacre 30 milioane lei.

Englezii, cari au studiat acest din urmă proiect, cred că în acest mod Constanța, care se află la jumătatea drumului între Constanti-nopol și Odesa, va rivalisa și poate va întrece chiar, ca poziție maritimă, pe acest din urmă oraș și va deveni cea mai bună și mai căutată schelă a Mării Negre.

Constanța are strade lungi și largi; pe amândouă părțile sunt

deja și se vor mai clădi continuu bune și numeroase edificii. Casele sêrace au fost cu totul dărâmate în anul 1878 de Bulgari, în răsboiul Ruso-Turc, iar cele ce mai rămân, din cauza unor speculațiuni private, sunt gata să se transformeze în edificii bogate și comode.

În timpul verei, Constanța devine locul de petrecere al societății române; ea este Livorno Român, de aceea îmbunătățirile clădirilor sunt foarte repezi. D. ex-prefect Opreanu a nivelat unele strade, pe altele le-a sistematizat, a construit pe țărmul Mării frumosul bulevard Elisabeta, în care se găsesc pavilione, grădinițe, bănci, lăsând pretutindeni urme de înțelepță sa activitate. Numele barbare și vechi ale stradelor se substituie, nume, cari reamintesc istoria locală și civilizația ce înflori și succedă. Ulițele principale se numesc: strada Elena și Traiană; alta Marcu Aureliu, alta piața Italiei, str. Remus Opreanu, etc.

O companie engleză a construit pe țărmul mării, pe punctul cel mai încântător, un frumos hotel (Carol I), care a costat aproape 2 milioane lei și care poate să rivalizeze cu cele mai mari și mai bune stabilimente din cele mai mari orașe din Europa.

Printre atâtea opinii asupra ubiquității orașului Tomi, n'au lipsit

nici în trecut scriitorii însemnați cari să afirme că Tomi se ridică chiar în locul unde este azi Constanța, centrul cel mai important al Dobrogei, căci nu este nici o îndoială că chiar în Dobrogea înflorește când-va orașul tristamente celebru prin exilul marelui poet.

Reclus scrie: «portul Tomi, locul de exil al lui Ovidiu, a devenit orașul Constantiana, Kustenge în zilele noastre».

Larousse: «Kustenge (Constanța) este Tomi, metropola Pontului sub Romani; orașul s'ar fi ridicat chiar în locul unde Medeea tăia în bucăți pe fratele său Absirt: A tăia Τέμνω este antica etimologie; în urmă orașul luă numele de Constanța, de la numele surorii Marelui Constantin».

Desjardins, care a vizitat Dobrogea și a făcut o lămurită relațiune în 1868 în «Revue Archéologique» adoptă și el tot această concluzie ca și alți mulți scriitori.

Tomi, colonie milesie, fondată în al VII-lea secol A. Chr. dobândi un mare renume după mărta lui Ovidiu. Pliniu îl numește oraș floridissim. În adevăr, el deveni metropola Pontului și foarte însemnat pentru bogăția sa. Pe monedele și pe medaliele ce se găsesc, simbolul prosperității reprezentat pe dênsele prin obicnuitul corn de abundență,

dovedește despre înflorirea în care se afla.

Soutzo spune: «Se formaseră în provincie numeroase centruri de populațiuni: Troesmis (Iglitza), vechiul țărg, devenise important municipiul roman; Durostorum (Silistria), Noviodunum (Isaccea), Arubiunum (Măcin), Cius (Hârșova), Sucidava (Ostrov), Capidava (Cernavoda). În timpul domniei lui Antoniu, prosperitatea lui se întări prin necontenite progrese; acesta fu periodul epocii de aur al provinciilor danubiene; monumentele cele mai importante, ridicate de Romani, aparțin acelei epoci și celei ce urmă. Decadența provinciei precedă foarte puțin decadența imperiului. Marea invasiune a Goților, spre mijlocul secolului al III-lea, sub împăratul Filip, fu desastroasă pentru Dacia și pentru Tracia; ei distruseră tot în trecerea lor și seria monedelor încetăză cu imperiul lui Filip. Incursiunile barbare nu încetăză sub Valerian și Galian; Claudiu al II-lea, Aurelian și Prob putură să asigure imperiului păstrarea Dunării numai în urma victoriei foarte disputate, însă în Dacia fu pierdută, țărmul cel drept descoperit rămase iarăși fără apărare în contra devastărilor periodice și Romanii fură reduși a păzi numai punctele fortificate. Cultul dispăru fără întărziere; căm-

piile redeveniră pustii și țara își luă iarăși vechiul său nume de mica Scitie, când Dioclețian reorganiză imperiul. Mica Scitie, a cărei capitală era Tomi, aparținea diocesiului Traciei și prefecturii Orientului.

Atunci mica provincie se bucură cât-va timp de oare-care repaus. Constantin, învingătorul Goților și al Sarmatilor, sciu în timpul domniei sale (306—337) să fie pe barbari în respect, și imediatii săi succesori isbutiră asemenea a preservesa țărmul cel drept al Dunării. Dar sub Valente (364—368), imperiul perdu fruntaria mărețului fluviu, și imperatorul fu constrins să ridice acele memorabile opere de fortificațiuni, cunoscute sub numele de Valul lui Traian. Autorizarea ce Valente acordă Goților, a se stabili în imperiul, grăbi căderea provinciei; de la 360—368 Romanii fură bătuti la Marcianopoli; în localitatea numită ad Salices, în Dobrogea și la Adrianopoli; chiar împăratul peri în luptă și țara fu devastată până la Constantinopol. Teodosiu putu în fine să gonască pe barbari, el secundă lănicita lor aședare în Moesia, unde Goții luară domiciliu și formară colonii agricole.

Împărțirea imperiului la mărta lui Teodosiu, nu schimbă si'uația;

invasiunile barbare se succedară: Hunii cari fundaseră un Stat putinte pe țărmul stâng al fluviului, începură sub Atila să atace imperiul. Pe timpul acela, orașele erau încă Romane și păstrau în zidurile lor însemnate bogății; ele fură o specială țintă de asalturi din partea Hunilor, și toate orașele după țărmul drept al Dunărei deveniră cu cea mai mare înlesnire pradă lor. In anul 447, șapte-zeci de orașe, printre cari istoricii amintesc și pe Tomi, fură distruse; cele-l'alte orașe din Pont cădură probalmente tot pe acel timp. Se vede însă că Tomi păstra încă în secolul al IV-lea notabile urme de mărire, căci Sozomeno, care viețuia pe atunci, a scris: «Metropolis autem trahet Tomes, urbem magnam et opulentam, ad mare sitam in sinistro latere Ponti Euxini».

Iar alții pun distrucțiunea Tomii cu o dată mult mai posterioară. Contogiorgi scrie: «Aceeși enumerațiune a orașelor Sciției, printre care Tomi ocupă primul loc, ce se citește în opera lui Eracle, scriitor ce trăia către finele secolului al VIII-lea se află asemenea și în opera lui Constantin Porfirogenitul. Acastă mărturisire ne asigură că orașul Tomi exista încă în cei d'intîi ani din secolul al X-lea, căci pe atunci viețuia Imperatorul Constantin Por-

firogenitul. Acastă demonstrare este ultima ce ne dă istoria asupra acestui oraș și ignorăm încă ați cu totul epoca distrucțiunei sale. Este foarte probabil ca el să fi fost distrus de Bulgari, cari siliră pôte în urmă pe locuitorii să mîergă să trăiască înăuntrul Bulgariei, cum făcuseră deja la finele secolului al VIII-lea cu locuitorii din Develtum, ați Burgas, mic oraș comercial care dă numele sîu golfului situat între Anghialo și Sozopoli pe Marea Nîgră, și despre care vorbesc Ptolomeu și Pliniu».

Meroiu în Dicționarul de Istorie eclesiastică și de eruditiune, notează pe următorii episcopi ce orașul Tomi au: Evangelico, în timpul lui Deoclițian; Felix, care după ce suferi deosebite torturi, fu aruncat în Mare; Berthamione, pe timpul Impăratului Valente; Gerouzin, care luă parte la soborul din Constantinopol; Testimo I, care viețuia în anul 393; Prinoteu, care se află de față la soborul din Efes și încă alți mulți până la Valentinian, căruia Papa Virgiliu scrisese în anul 549 sau 550 pentru condamnarea celor trei capitale.

Descoperirile arheologice făcute în Dobrogea sunt destul de importante.

D. Mionnet a ilustrat monede din periodul lui Caracalla și Geta asupra cărora se vede un templu

a lui Bacus (citate în cat. museului Britanic), pe alte monede ale lui Geta și Plantila este un templu al lui Jupiter. O monedă a lui Titu represintă un alt templu, însă nu se mai pôte deosebi al cărei țăitai să fi fost. Se vede că Jupiter și Bacus au fost ținuți

în mare venerațiune la Tomi. În museul din Bucuresci se păstrează mai multe monede neilustrate de d. Mionnet.

În curtea prefecturei din Constanța există un archivar, asupra căruia este sculptat următorul epigraf foarte important:

Imp. Caesaris Divi Nervae F. N. Ae Traiano
Optimo Aug. Ge. Dac. Parth. Pont. Max. Trib. Po..... XI Imp. XII
Cos VI P. Res Publica Tomit...

Din nenorocire, un teribil incendiu a distrus palatul prefecturei; bogata bibliotecă a d-lui Opreanu a rămas pradă focului, și chiar d. Opreanu cu familia sa scapă cu anevoință din grozavele flăcări.

Când am fost eu la Constanța, acea piatră nu se scosese încă de sub dărămăturile cari o acopereau.

Matri deum magnae pro salute ado... in columitate D. D. N. N.
Aug. Caes. Aur. Firmiames v. p. dux. limit. prov. scht. bonis auspiciis
consecrav.

Dar eu nu atrag atențiunea atât de mult asupra acestui epigraph, ca asupra escavațiunilor ce s'au făcut după inițiativa și stăruința d-lui Grigore Tocilescu, directorul însemnatei «Reviste pentru Istorie, Arheologie și Filologie», care este după cum am spus-o deja mai sus, unul din cei mai însemnați arheologi din România. D. Tocilescu

Orașul Tomi este însemnat pe o medalie a lui Caracalla, ca Metropola Pontului; și două inscripțiuni din timpul domniei lui Adrian, reproduse de Henzen ne face cunoscut că exista p'atunci și un Senat Tomiteanu. Larousse scrie că se afla un dux pe fruntariile provinciei Scițiene, și următorea însemnată inscripțiune ne o afirmă:

mi-a făcut gentilețea de a-mi dăruia o mică, dar prețioasă lucrare a sa, care fiind foarte recentă nu este pôte cunoscută de științifici: «Neue Inschriften aus der Dobrudscha», în care D-sa a cules cei mai noi epigrafi descoperiți la Turnu-Severin, la Mangalia și la Constanța. La Anadalkioi, disă de unit antică Tomi, s'a găsit un mic și nein-

semnat fragment de epigraph, pe când epigrafele găsite la Constanța sunt atât de importante, în cât ele umple aproape broșura sus numită a d-lui Tocilescu.

Aceea ce m'a pătruns mai cu deosebire și care ne incredințază și mai mult că Tomi a fost chiar pe teritoriul unde se află azi Constanța, este cătățimea de monede ce s'a găsit și se găsesc mereu pe țărmul mării la Constanța și toate poartă inscripțiunea Tomi.

Posed vr'o câte-va din aceste monede, mulțumită gentileței d-lui Opreanu. Pe o față se citește: Metropolis Ponto-Tomeos (pe multe din ele se află un Jupiter cu aripi), pe partea cealaltă este efigia împăratului sub care au fost turnate, adică saū a lui Marcu-Antonino-Gordiano, saū a lui Caracala, saū a lui Geta (autocrator Septimios Getas) saū a lui Maximiu (cărui se dă cam cu nedrept titlul de eusebastos) și a lui Constantiu cel Mare. Monedele arătate ilustrului d. Fiorelli, care, auzind despre descoperirea a mai multor sutimi de monede de acelaș fel, găsite la un acelaș loc, a convenit că nu se mai pōte pune la îndoială ubiquitatea orașului Tomi și că trebuie să se stabilească în punctul ocupat actualmente de Constanța, de ore-

ce ea scōte la lumină pe fiecare și atâtea prețioșe descoperiri în folosul științei. Am spus că d. Contogiorgio susține că satul Anadalkioi ar putea fi locul anticului oraș Tomi. Amante ca și Soutzo în Revue Archéologique din 1881 ȕice: «Anadol-Kieui est un village dans l'intérieur des terres, près d'un marécage, où l'on trouve fort rarement des débris anciens; a Custendjé, au contraire, chaque nouvelle construction met au jour des pierres ou des monnaies anti-ques, qui portent souvent le nom de la ville; metropoleon Ponton Tomeon.»

E de prisos a mai discuta asupra acestei chestiuni, căci tot ne împinge a crede că Constanța și Anadalkioi să fi fost un același și singur oraș, Tomi, căci cu orologiul în mână într'o trāsūră, care merge în gōnă, am putea constata că distanța de la o comună la alta este de 12 minute. Tomi, pe care Pliniu îl numia *oraș înfloritor*, fiind capitala Șciției, trebuia să aibă o mare întindere și că distanța între aceste două comune de astăȕi represintă pōte numai o parte foarte modestă în comparație cu reala întindere ce avea neapărat pe atunci orașul Tomi. Acest oraș se prelungia de sigur mult în mare, căci se ved încă colōne și rēmășițe importante

sub apă, care ascēntă de a fi scōse la lumină. Acesta ne arată că marea trebuie să fi înaintat mult în orașul Constanța, precum a făcut în multe alte părți.

A vorbi despre Anadalkioi saū despre Constanța nu va însemna a stabili două localități deosebite în raport cu antica Tomi, căreia, chiar de am voi să-i determinăm un teritoriū foarte mic, neluând în considerație apelativul de «Forțe înflorit oraș», ce Pliniu 'i-a dat, numai prin descoperirile făcute, teritoriul n'ar putea fi altul de cât acela ocupat azi de moderna Constanța.

Iată ce ȕice baronul d'Hoggüer în «Renseignements sur la Dobrodja» din 1879: «Küstendje, Constanța Genovezilor și antica Tomis a Romanilor, locul de exil și mormântul poetului latin Ovidiu, este situată între capul Tuzla și Cara Orman. Este admirabil situată la adăpostul vânturilor de la N., dar în schimb foarte expusă vânturilor de la S.-E., S.-V. și chiar S. și cari sunt foarte frecvente în timpul echinoxilor și solstițiilor. Portul său a fost construit în 1859 de către o companie engleză în locul portului Genovez. Acest port a fost construit foarte economic, prea slab și e amenințat să fie dărîmat de furia valurilor. Acest port a fost

construit și prea mic și e incapabil de a conține un număr îndestulător de corabii spre încărcare pe cheu, cari cer o încărcare re-pede. Apa în port chiar e foarte limitată, pentru manevra marilor corabii, și la bară apa nu e nici odată mai mare de 17 piciorē 1/4 englezesci, rar 18, foarte neîndestulătoare pentru plecarea marilor corabii încărcate și pentru paguba negustorilor încărcători, și chiar pericolul corabiilor cari sunt silite a'și ridica ancora, cu încărcarea necompletă, și a'și găsi un adăpost provisoriu la Kalli-Acri și de a reveni spre a'și completa încărcarea. Compania posedă un mare număr de magazii, cari servesc de depozite pentru cerealele negustorilor, fie la Constanța, fie la Cerna-Vodă; dar aceste magazine tot sunt neîndestulătoare pentru serviciul exportățiunei într'un bun an de recoltă. Materialul drumului de fier e în bună stare, dar neîndestulător. Usinele la Constanța, mașinele la Cerna-Vodă sunt în bună stare și îndestulătoare pentru descărcatul și încărcatul cerealelor.

Constanța, plasă din județul Constanța, ocupând partea lui răsăritenă.

Numele. Și-a luat numele de la orașul Constanța, care se află într'însa.

Marginile. Se mărginesc la miadă-nopțe cu plasa Babadag (din județul Tulcea), la răsărit cu Marea Negră; la miadă-zi cu plasa Mangalia și la apus cu plășile Hârșova și Medjidie.

Situația. Este situată în partea răsăritenă a județului între 25°40' și 26°40' longitudine orientală și între 43°45' și 44°38' latitudine boreală. Cele mai lungi diagonale ale sale sunt: de la N. la S. de la vârful Movila înșirată la ruinele Popucci cu 88 klm. și de la V. la E., de la vârful Tortoman la gura Periteșca (mai jos de Portița gura) 60 klm.; cea mai mică de la V. spre E., de la valea Ciobanului la malul Mării 10 klm.; mijlocia este de la vârful Caratai la orașul Constanța cu 35 klm.

Relieful solului e în general puțin accidentat, față cu cele-lalte plăși, atât că undulațiunile terenului, dealurile și văile se succed la intervale mari, dealurile fiind terminate cu platouri întinse și văile lungi și puțin adânci. Aspectul lor e uniform, mai toate lipsite de păduri frumoase, numai ici și colo crânguri sau tufe mari intrerup monotonia platoului; movilele numeroase par ca nisce sentinele pierdute în zare; în partea răsăritenă însă, Marea și lacurile formate de ea mai înveslesc privirea obosită

a călătorului. Ea ține și de terața dunăreano-balcanică și de cea marină, mai mult de a doua de cât de cea d'înteu. Principalele culmi sau sisteme de dealuri ce-i brăzdeză teritoriul sunt: 1) culmea *Dorobanțu* la N.-V., cu vârful *Ghelinge* (203 m.) printre văile sau mai bine zis pâraele Boazgic și Casimcea, e de natură stâncosă formând pe alocurea văi înalte și frumoase; 2) culmea *Carol I* tot la N.-V., cu vârful *Caramurat* (130 metri) printre văile Derekioi și valea Caramurat; 3) *Caramurat* la miadă-nopțe printre valea Ester și pâruiul Casimcea cu vârful *Beriș tepesi* (145 m.); 4) culmea *Tașăul* între lacurile Tașăul, Gargalac, Sinoe, Mare și pâruiul Casimcea, cu vârful *Caratepe* (165 m.) la N.-E.; 5) culmea *Carcara* în partea centrală, cu vârful *Movila îmbinată* (91 m.) între lacurile Tașăul și Sint ghiol, Mare și valea Ciobanului; 6) culmea *Constanței* tot în partea centrală, cu vârful *Tașli iuk* (74 m.) între lacul Sint ghiol, Mare, vaiul lui Trajan și valea Horoslav; 7) culmea *Tekirghiol* la S. cu vârful *Cara amat* (74 m.) între văile Omurcea, Mare, Zidul lui Trajan și lacul Tuzla; 8) culmea *Murfalla* la V. cu vârful *Caraiuk* (88 m.) între văile Omurcea, Cara su și Eudek caiakioi. *Mo-*

vilele sunt numeroase, răspândite în diferite direcțiuni, servind probabil ca puncte de observație și de orientare.

Hidrografia este reprezentată prin Mare, vre-o 4 lacuri și două pârae, precum și o mulțime de văi. — *Marea Neagră* udă plasa la răsărit de lacul Tuzla și până la gura Periteșca, pe o lungime de aproape 60 klm. Malul său este în general înalt și răpos, pe alocurea este și stâncos, ca în împrejurimile Constanței; în două locuri intră mult în Mare formând două promontorii: Constanța și Midia, prin multe locuri el este acoperit cu bande largi de nisip, ca între lacul Tașăul și țerm, și ceva mai sus de gura Buazului. El nu formează echaneruri multe, e mai mult rectilin, totuși remarcăm baia Midia și golful Constanța întrebuițat ca port. — Lacurile sunt 7, și anume: *Sinoe* sau mai bine zis coda sudică a bălței cele întinse Sinoe, cu 800 hectare, la N.-E., comunicând cu marea prin gura Periteșca de o parte la N.-E. și gura Buazului de alta la S; între el și mare se găsește stuful *Kituk* (900 hectare), iar în partea apusană o largă bandă de nisip între el și lacul Tuzla ce aparține județului Tulcea; *Gargalac* (250 ha.) la răsărit; *Tașăul* tot la răsărit (1200 hectare); *Siut ghiol* (1300

ha.) la E., coprinzând într'ensul insula lui Ovidiu; *Tabăcăria* (150 ha.) la S. de precedentul; *Agigea ghiol* (100 ha.) la S.; *Tuzla ghiol* (700 ha.) la S. Tote aceste lacuri se găsesc situate în nisce depresiuni, peste cari apa mării domina ca o regină, adică odinioară marea acoperea aceste locuri, însă pământul executând o mișcare lentă de ridicare, apa mării s'a retras, lăsând în urmă-i aceste lacuri; ele au malurile înalte, unele chiar pietroase ca Tașăul; ele produc bun pesce și venitul aparține Statului. — *Pârăiele* cari o udă sunt: *Peletlia* ce se deschide în lacul Tuzla, *Gargalac* ce se deschide în lacul Gargalac, la N.-E. amândouă, *Casimcea* sau *Tașăul*, cu afluentul său pe dreapta, apa Visterna, o udă la miadă-nopțe; *Tekirghiol* care se varsă în lacul Tekirghiol la miadă-zi.

Văile nu sunt numeroase și nu conțin apă de cât foarte puțin timp din an și acesta din cauza lipsei de păduri, cari ar putea atrage aburii Mării și să o răspândească în formă de ploie peste platouri, principalele sunt: văile *Derekioi*, *Ghelinge* și *Tortoman* la N.-V., *Ciobanul* și *Hagi cabul* la apus; *Horoslav* în partea centrală, *Agigea*, *Hazi düluk* și *Omurcea* cu malurile-i înalte și stâncose o brăzdeză în partea meridională.

Clima plășii este excesivă; pe platouri mai cu sémă lipsa de păduri și adăposturi naturale face ca să domnescă o mare uscăciune, verile sunt arđetóre și iernile sunt aspre din cauza suflării vântului de N.-E.; pe malul Mării ea este mai temperată din cauza apropierei sale.

Divisiunea. Ea este formată dintr'o comună urbană, *Constanța*, capitala județului Constanța, așezată pe malul Mării, pe promotoriul Constanța și din 12 comune rurale și anume: *Cara murat*, reședința ei, la N., pe valea Cara murat; *Cara harman* la N.-E., în valea cu același nume, lângă lacul Sinoe, cu cătunele Cara harman, Peletlia și Trajan; *Carol I* la N.-V., pe valea Bilarlav, cu cătunele Carol I și Dorobanțul. *Cikracci* în partea centrală, pe malul apusan al lacului Tașăul, cu cătunele Cikracci, Cara coium, Cavargic, Cogea, Mamaia, Palazu mic, Tașăul și Doiufacci; *Cobadin* în partea S.-V., cu totul despărțită de plasă, pe valea Cobadin; *Gargalac* la N.-E., pe malul răsăriten al lacului Gargalac, cu cătunele Gargalacu mare și mic; *Hasancea* în partea centrală pe valea Hasancea, cu cătunele Hasancea și Mahometcea; *Murfallar*, la apus, pe valea Cara su; *Omurcea*, tot la apus, pe valea Cara su, cu cătunele Omurcea și

Nazărcea; *Palaz*, la răsărit, pe malul apusan al lacului Sint ghiol cu cătunele Palazu mare, Anadalkioi, Canara și Horoslar. *Pazarli* la N., pe valea Pazarli, cu cătunele Pazarli, Ghelengie, Ester și Seremet; *Tekir ghiol* la S., pe malul nordic al lacului Tekir ghiol sau Tuzla ghiol, cu cătunele Tekir ghiol, Agigea, Hasidülük și Laz-mahab. În total această plasă este formată dintr'o comună urbană, 12 comune rurale, compuse din 43 sate sau cătune.

Suprafața totală a plășii este de 1.185 klm. p. sau 118.529 hectare, din cari 15.596 teren ne-productiv, ocupat de vetrele satelor, 3.806 ha. (cu 5.751 case) și bălți, drumuri, etc., 11.790 hectare; iar terenul productiv este de 102.933 ha., aparținând 45.820 ha. Statului și proprietarilor, 57.273 ha. locuitorilor impro-prietăriți; 1.542 până la 10 ha.; 448 de la 10—25 ha.; 606 de la 25—100 ha.; 164 de la 100 ha. în sus, 3.049 neim-prietăriți.

Populațiunea plășii Constanța (afară de orașul Constanța) pe anul 1895—96 este următoarea: 3213 familii cu 10.407 membrii, în total 13.620 suflete, împărțită după cum urmează:

După sex: bărbați 7.884, femei 5.736. Total 13.620.

După stare civilă: necăsătoriți 7.058, căsătoriți 6.086, văduvi 465, divorțați 11. Total 13.620.

După instrucție: știu carte 1.905, nu știu 11.715. Total 13.620.

După protecțiune: cetățeni români 11.924, supuși străini 1.563, nesupuși nici unei protecții 133. Total 13.620.

După religie: ortodoxi 5.819, catolici, etc. 1697, mahometani 6549, alte religii 56. Total 13.620.

După ocupațiuni (cu orașul Constanța): agricultori, meseriași, etc. 3.076, industriași 329, comercianți 825, profesii libere și altele 1.410. Total 5.640.

Contribuabili 5.837.

Economicesce plasa stă bine, pământul său produce cereale și pășuni multe, mai puțin însă vii și păduri.

Producțiunile pe anul 1895—96 al plășii Constanța, au fost următoarele:

Grâu 8.304 ha. 90.411 hl. sau 10,10 hl. de 1 ha.; *secară* 4.500 ha. 54.583 hl. sau 12,12 hl. de 1 ha.; *orz* 22.438 ha. 326.077 hl. sau 14,53 hl. de 1 ha.; *ovăz* 3.539 ha. 39.824 hl. sau 11,25 hl. de 1 ha.; *rapidă* 1.501 ha. 16.038 hl. sau 10,68 hl. de 1 ha.; *porumb* 4.549 ha. 13.224 hl. sau 2,90 hl. de 1 ha.; *mei* 3091 ha. 356 hl. sau 0,87 hl. de 1 ha.; *finete ar-*

tificială 230 ha. 12.000 kgr. sau 800 kgr. de 1 ha.; *finete naturală* 1.635 ha. 1.274.000 kgr. sau 779 kgr.; de 1 ha. *vița* 20 ha. 284 kgr. sau 12 kgr. de 1 ha.

Intinderea totală a plășii Constanța este de 1.185 klm. sau 118.529 hectare, împărțită în modul următor:

a) Teren productiv 103.093 ha.
» ne-productiv 15.436 »

b) Terenul productiv se mai împarte:

Ter. Stat. și propriet. 45.820 ha.
» locuitorilor 57.273 »

c) Terenul ne-productiv se sub-imparte:

Vetrele satelor 3.806 ha.
Bălți, helește, etc. 11.790 »

Terenul productiv se sub-imparte:

Terenul cultivat cu grâne, legume, etc. 27.077 ha. aparținând Stat. și prop.; 46.352 ha. loc. teren necultivat 6.965 ha. Stat. și prop.; 5349 ha. loc. islaz 10.773 ha. Stat. și prop., 6194 ha. loc; vii 31 ha. Stat. și prop., 175 ha. loc; păduri 1036 ha. Stat. și prop. Total 45.820 ha. aparținând Statului și proprietarilor și 57.273 ha. locuitorilor (inclusiv și orașul Constanța).

Ocupațiunile locuitorilor sunt:

Agricultura se practică pe o scară întinsă, pământul e destul de productiv; sunt în plasă 3076

plugari, cari au 13 mașini de tre-
erat cu aburi, 18 de semănat,
324 de secerat, 80 de bătut po-
rumbul, 8 de ales sēmēnța, 458
grape de fier; 144 mașini de vên-
turat, 2 mașini diferite agricole;
1581 pluguri cu boi, 392 pluguri
cu cai; 806 care cu boi, și 1821
cărute cu cai.

Horticultura este ocupațiunea
principală a Bulgarilor.

3) *Crescerea vitelor* iar formeză
o principală ocupațiune a locuito-
rilor; sunt în plasă 226 armăsari,
3879 cai, 3353 epe, 1533 mănzi;
151 tauri, 6787 boi, 5867 vaci,
2510 viței; 123 asini, 8 catări;
8370 berbeci, 63152 oi, 30335
miei; 40 țapi, 204 capre, 100
ești; 1986 porci, 1176 scröfe.

4) *Pescuitul* este ocupațiunea
principală a locuitorilor de lângă
mare, și de pe lângă cele 8 bălți
formate de ea; mai sunt în plasă
825 puțuri prin sate și 19 pe câmp
răspândite.

5) *Industria* acestei plăși, dacă
luăm și orașul Constanța, este cea
mai însemnată dintre toate ale celor-
lalte plăși, ast-fel în totă plasa
avem 329 industriași (armurieri,
ferari, tēmplari, tinichigii, etc.);
mai avem apoi 8 mori cu aburi,
3 mori cu apă și 49 dn vânt; în
urmă 1 fabrică de postav, 1 de
ulei, 1 de lămânări de cēră, 1 de

bere, 1 de tábăcărie (töte în ora-
șul Constanța).

6) *Comerțul* ei, afară de orașul
Constanța, este puțin însemnat; con-
stă în importul colonialelor, ma-
nufacturelor, pieilor lucrăte, spir-
töse, etc. și în expört de cereale,
animale și lână; el se face mai
mult în orașul Constanța. În totă
plasa sunt 825 comercianți, dintre
cari 50 hangii și 144 cărciumari,
restul de alte afaceri; el se face
și pe apă și pe uscat, în amândouē
felurile destul de activ.

7) *Budgetele* comunelor se echi-
libreză destul de bine, ceea-ce arată
că comunele pot dispune, sunt bo-
gate și pröspere mai töte. Veni-
turile (afară de orașul Constanța)
se urcă la 117953 lei, iar chel-
tuelile la 48838 lei, rămânēnd un
excedent în plus de 69114 lei;
contribuabilii sunt 5837.

Căile de comunicație sunt: 1) pe
apă, pe Marea Nēgră cu portul
Constanța; pe lacuri și bălți cu
luntrele; 2) pe uscat: a) calea ferată
Constanța-Cernavoda-București cu
stațiunile Constanța și Murfatlar;
b) Șoseua națională Constanța-
Babadag-Tulcea; c) Șoselele mari
la Hărșova, Medgidie, Bülbul și
Mangalia; d) drumurile nenumērate
vecinale și comunale ce lēgă töte
satele între ele.

Cultul religios se practică în 6

biserici ortodoxe, întreținute de
Stat și comune și avēnd și câte 10
ha. pământ; și ca deservenți 9
preoți, 5 dascăli, 9 cântăreți; mai
sunt și 12 case de rugăciune.

Instrucțiunea se predă în 15
școle primare, din care 2 de băeți
și 2 de fete în orașul Constanța
cu 7 institutori și 4 institutöre, 11
școle rurale mixte cu 11 învăță-
tori și 8 învățătöre; în total 1.257
elevi înscriși (752 băeți, 523 fete),
promovați 774 elevi; mai sunt și
12 școle străine ale cömutăților
catolice și armenes.

Istoriul. Este förte bogată în
monumente istorice, vechile cetăți
grece Tomi (Constanța), Istropolis
(la N. de Cara-harman), valorile lui
Traian, etc., formeză partea arheo-
logică a ei (a se vedea partea is-
torică la descriția județului).

Constanța, județ, unul din cele trei-
zeci și douē județe, cari formeză
regatul României, și în special
unul din cele douē județe ale pe-
ninsulei ce se chiamă Dobrogea.

Geografia fizică.— *Numele,* și-a
luat de la reședința sa, orașul Con-
stanța, cel mai însemnat port și
singurul chiar al României la Marea
Nēgră (exceptând Sulina, care e
un port de transit fluvial-maritim;
Mangalia mai nici se socotesce ca
port). Înainte se numia *Kiustendge*;

așa îl cunoscea și streinii; acest
nume îi vine tot de la orașul Cons-
tanța (vechia Tomis) căreia turcii
îi dicēu *Kiustendge*, sau Kiustengea
care, probabil, e o modificare a
cuvintului genovez Constanța și
Constantziana.

Situațiunea. Județul Constanța
este aședat în partea răsăritenă-ex-
tremă a regatului Român, între
Dunăre și Mare, și în partea me-
ridională a peninsulei Dobrogea.
Astronomicesce este eșezat între 24°
58' și 26°36' longitudine orientală
(0° la Paris) adică de la fortul Arab-
Tabia de lângă Silistra până la gura
Peritēșca (comunicație a lacului
Sinoc cu Marea), și între 43°44'
și 44°58' latitudine boreală sau
septentrională, adică de la punctul
Ilanlăc-tepe la piciorul sudic al mo-
vilei Cazacilor, pe malul Dunării.

Dimensiunile. Cea mai mare lăr-
gime a județului de la V. la E.
este de la Arab-Tabia la capul
Tuzla, măsurēnd 117 klm. Diago-
nalele sale cele mai lungi sunt:
1) de la S.-V. la N.-E., adică de
la Arab-Tabia de lângă Dunăre,
la gura Peritēșca (gura lacului Sinoc
în Mare) avēnd 150 klm. lungime;
2) de la N.-V., la S.-E., adică de
la movila Cazacilor lângă Dunăre
până la movila Ilanlăc-tepe de
lângă mare, cu o lungime de 140
klm. Alte linii mai însemnate sunt:

a) De la N.-V. spre S.-E.: 1) de la movila Cazacilor la gura Periteșca, având 75 klm. lungime; 2) de la Cernavodă la Constanța, cu 56 klm. (în linie dreaptă; 3) de la Arab-Tabia la movila Ilanlăc, 115 klm.; 4) cea mai mică lățime este de la satul Boazgic la satul Mamaia (cel d'întât pe Dunăre, al 2-lea pe Marea Neagră cu 44 klm.

b) De la S.-V. spre N.-E.: 1) de la Arab-Tabia la movila Cazacilor, cu 120 klm.; 2) de la Ilanlăc-tepe la gura Periteșca, cu 100 klm.; 3) de la Copucci (pe hotarul Bulgariei) la vârful Atmagea (400 m.) la hotarul jud. Tulcea) cu 135 klm.; 4) cea mai mică lungime e de la movila Cara-iuk (pe hotarul Bulgariei) la vârful Seremet (pe hotarul jud. Tulcea) cu 65 klm.

c) Linii cari plăcă de la orașul Constanța: 1) la gura Periteșca 52 klm.; 2) la Sultan-bair (Atmagea) cu 85 klm.; 3) la Hârșova 80 klm.; 4) la cetatea Oii 88 klm.; 5) la Boazgic 54 klm.; 6) la Cernavodă 56 klm., în linie dreaptă 62 klm. pe calea ferată; 7) la Rașova 58 klm.; 8) la Ostrov 105 klm.; 9) la Arab-Tabia 112 klm.; 10) la mov. Cara-iuk 63 klm. la vârful Docuzăci (pe hotarul Bulgariei) 65 klm.; 11) la Cuzgun 68 klm.; 12) la Mangalia 42 klm.; 13) la Ilan-

lăc-tepe 53 klm.; 14) la Megidie 32 klm.

d) Dacă considerăm orașul Megidie ca centrul geografic al județului, după cum e și centrul agricol, avem atunci mai multe linii-raze ca: 1) spre Constanța 32 klm.; 2) la capul Midia 35 klm.; 3) la gura Periteșca 67 klm.; 4) la Seremet 27 klm.; 5) la vârful Atmagea 77 klm.; la movila Cazacilor 83 klm.; 7) la cetatea Oii 66 klm.; 8) la Hârșova 58 klm.; 9) la Boazgic 23 klm.; 10) la Cerna-vodă 24 klm.; 11) la Rașova 26 klm.; 12) la Ostrov 75 klm.; 13) la Arab-Tabia 82 klm.; 14) la movila Cara-iuk 38 klm.; 15) la vârful Docuzăci 50 klm.; la Copucci 57 klm.; 17) la Ilanlăc-tepe 63 klm.; 18) la Cuzgun 40 klm.; 19) la Mangalia 55 klm.; 20) la capul Tuzla 44 klm.

e) Distanțele în linie dreaptă dintre comunele urbane, afară de cele menționate mai sus, sunt următoarele: 1) de la Hârșova la Cuzgun 66 klm.; (pe drum 82 klm.); 2) de la Hârșova la Ostrov 80 klm. (pe drum 125 klm.); 3) la Cerna-vodă 40 klm.; (53 klm. pe drum); 4) la Mangalia 115 klm.; 5) de la Cerna-vodă la Cuzgun 30 klm. 6) la Ostrov 60 klm. (71 klm. pe drum); 7) la Mangalia 75 klm.; 8) la Cuzgun la Ostrov 35 klm.; 9) la Mangalia

70 klm.; 10) de la Ostrov la Mangalia 105 klm.; acestea sunt principalele dimensiuni ale județului Constanța.

Suprafața totală a județului Constanța este de 6058 klm. p. său 605.881 hectare său 1.210.762 pogone. Din această întindere $\frac{1}{20}$ este ocupată de Dunăre, gârle, bălți și stufuri, $\frac{1}{10}$ este ocupată cu păduri și crânguri, $\frac{1}{35}$ este ocupată de vetrele satelor. Ea se specifică în modul următor:

Teren neproductiv, 35.09 hectare: vetrele satelor și orașelor 15.782 hectare și cu 20.376 case și clădiri; bălți, mlăștini, drumuri, etc., 19.527 hectare.

Teren productiv 570.732 hectare: ale Statului și proprietari 171.637 hectare, ale locuitorilor 399.095 hectare. Total 605.881 hectare.

Hotarul amănunțit al județului Constanța este următorul: Plecând de pe malul drept al Dunării de la răsărit de orașul Silistra, la N. de fortul Arab-Tabia, hotarul o ia mai întâiu spre răsărit urmând într'una malul cel înalt, stâncos și ripos al Dunării, trecând pe la miază-noapte de orașul Ostrov său Silistra nouă, până în dreptul satului Bugeac, de unde se îndreaptă spre N.-E. trecând pe la miază-noapte de lacul Gârlița și la N. de satul Pârjoița, până la os-

trovul Pârliț, de unde o ia iar spre răsărit pe la nordul lacului Oltina, iar de la pôlele movilei Oltina se dirige din nou spre N.-E. pe la miază-noapte de lacul și satul Mârleanu, până la mägura Drăgaicii de la pôlele căreia se dirige spre răsărit pe la N. de balta Vederösa, până la satul Roșova, de aici se îndreaptă spre N.-E. pe la apus de Cokirleni, Cerna-vodă, Seimenii-mari și mici, iar de la Boazgic se dirige spre N.-V. până la Topal, de lângă care o ia din nou spre N.-V. pe la apus de Hârșova, până la cetatea Oii; de aici făcând un mare arc de cerc se dirige spre răsărit până la cotul Cluciu, de la care o ia spre N.-E. pe la apus de satele Ciobanul, Gârlici, Dăeni, Ostrov și se oprește la pôlele sudice ale movilei Cazacilor; în tot acest parcurs a avut direcția generală de la S.-V. spre N.-E. și a urmat cursul Dunării, coprinđend însă și mai multe insule (a se vedea cursul Dunării). De la pôlele sudice ale movilei Cazacilor, hotarul își schimbă direcția, luând pe aceea de la N.-V. spre S.-E., îndreptându-se spre Mare; mai amănunțit acest hotar, luându-l de la Mare spre Dunăre, este acesta: de la gura Periteșca (comunicația lacului Sinoe cu Marea) se îndreaptă spre S.-V., taie lacul Sinoe și se oprește la pôlele ruinelor

vechei Istropolis (de pe teritoriul comunei Caraharman), se îndreptă apoi spre apus de lacul Tuzla, ale cărui maluri le urmărează mereu, mai întâi spre miază-zi, apoi spre apus, și în fine spre miază-noapte, pe la gura râului Peletlia, oprindu-se la 2 klm. spre N. de gura acestui pârâu, de aci se îndreptă spre apus într'o linie dreaptă, trece prin movila Duimgi, face o direcție spre nord-vest, urcând delul Cascalaibair, iar de la pôlele vârfului acestuia, movila Pericli-ial-tepe, o ia spre S.-V. paralel cu șoseua națională Tulcea-Babadag-Constanța până de la valea Alciac-dere, face o întorsătură în dreptul satului Serenet, trece prin movila lui Tôder, de unde se îndreptă spre S.-V., taie pârâu Casimcea sau Tașaul, ajunge la pôlele delului Kirișlic-bair, urcă și scoboră delul Seremet-bair, se îndreptă spre apus, taie delul Kirișlic-bair, urcă delul Ghelingec-bair, de unde o ia spre N.-V. până într'un vârf al delului Cara-tepe-bair, de unde ia o direcție spre N.-V. până în pârâu Casimcea, ceva mai sus de satul Kirișlic, la locul unde primesce valea Curu-culac sau Tocsoff, de aci o ia spre N.-V. urcând cursul pârâului Casimcea, până la confluența cu valea Ceatâl-orman de unde se dirijează spre miază-noapte,

trece pe la apus de satul Tocsoff pe muchia delului Tașlăculac, de unde se îndreptă apoi spre apus, până de la pârâu Casimcea pe care îl trece la confluența sa cu pârâu Râmnic, la locul numit Podul lui Gogoncea și Móra Coconei, urcă delul Arman-tepe, într'o direcție N.-N.-V., trece prin movila, Manka-tepe-dermen și Kiuciuk-kivi; în dreptul satului Kiuciuk-kioi se îndreptă iar spre apus, iar de la capetul văii Mandalăc-dere, o ia spre miază-noapte pe la pôlele delului Dulgheru, trece prin movila Turbencea, printre satele Casimcea (Tulcea) și Kurudgea, taie delul Turbencea, urcă delul Turbenceabair, de unde apoi o ia direct spre răsărit, până lângă satul Ciașkivi, de unde o ia spre miază-noapte până pe delul Mișelic-bair; de aci o ia spre N.-E., taie pârâu Hagiomer, delul Batacla-bașa, delul Periclic, o ia spre miază-noapte tăind valea Căculac, valea Baspunar sau Slava, merge pe muchia delului Bașpnar, până într'o direcție N.-V., taie delul Kirișliva și se oprește în pădurosul del Topolog, nodul central al delului d'impresur; de aci hotarul se îndreptă spre apus, pe muchiile delurilor Sultan-bair, Ghiolgi-bair, se îndreptă apoi spre S.-V., urcă și coboră delurile Canat-calfa, și Ghiunghiurmeș, până în dreptul sa-

tu Urumbei; de aci o ia spre N.-V. paralel cu cursul râului Aigâr-Ahmet, trecând prin satele Coium-punar și Aigâr-Ahmet, taie delul Sănartaș-tepessi, merge pe la pôlele sudice ale delului Ghiunghiurmeș, pe care la capetul văii Ulmilor îl urcă și îl coboră într'o direcțiune nordică, taie valea Hagit și în sfârșit se îndreptă spre apus și se oprește pe malul Dunării la 2 klm. mai jos de satul Ostrov, la pôlele sudice ale movilei Cazacilor.

În partea răsăritenă hotarul județului îl face Marea Neagră de la gura Periteșca la movila Ilanlic-tepe, pe o lungime de 100 klm. în linie dreaptă, 122 klm. cu detașări și cu o direcție generală de la N.-E. spre S.-V., cu următoarele detalii, de la gura Periteșca se îndreptă mai întâi spre S.-V. până la capul Midia, aproape în linie dreaptă pe la răsărit de lacul Sinoe, stupul Kituk, satul Caraharman, prin gura Buazului (comunicație sudică a lacului Sinoe cu M.-Neagră); de la capul Midia o ia spre apus, formând un fel de baie numită baia Midia, apoi spre S.-V. spre sud și chiar spre S.-E. până la premontoriul Constanța, mergând pe la răsărit de lacurile Tașau și Siutghiol și satele Mamaia, Palaz și Anadolkiot; de la premontoriul

Constanța, hotarul, țărmul Mării, descrie figura unui ∞, în a cărei convexitate superioară se află orașul Constanța și a cărei concavitate inferioară este ocupată de golful și portul Constanței; o ia în urmă, aproape în linie dreaptă, spre S.-S.-E., până la capul Tuzla, pe la răsărit de lacurile și satele Agigea și Teikirghiol; de la capul Midia hotarul se îndreptă spre S.-V. până la punctul Ilanlăc-tepe cu mici intrări și ieșiri (ca la Tatlageac și Mangalia). În partea sudică hotarul este format de o linie imaginară despărțind Dobrogea română de cea bulgară, cu o lungime de 115 klm. (în direcție dreaptă) sau 148 (cu toate detaliurile), cu o direcție generală de la S.-E. spre N.-V. și ale cărei detașări sunt următoarele: Plecând de la vârful Ilanlăc-tepe (33 m.) de lângă piktul No. 31, hotarul o ia spre apus, ținând muchia delului Akangi, trece pe la miază-zi de satul Ilanlăc, movila Cială-mezarlăc, pe la miază-noapte de movila Akangi-tepe și satul Akangi (Bulgaria), taie valea Akangi și ajunge în vârful Caciamak, piktul No. 5, lângă ruinele Caciamak (Bulgaria), de aci o ia spre N.-V.-N., tăind văile Papucci și Cadikioi, pe la nord de movila Cara-tepe (Bulgaria), urcând și coborând delurile Cadikioi și Hoșcadin, pe la miază-

și de satele Cadikioi și Hoșcadin și Valali, până în valea Ciuciuk-dere-culac, de aci o ia spre apus până la vârful Iurtluc-tepe pe muchia delurilor Valali și Murfatcea-cairac pe la sud de satele Daulukioi și Canlicicur; din vârful de mai sus hotarul se îndreptă spre N.-V. până la vârful Docuzaci, tăind valea Isvorului, ținând muchiile delurilor Bair-iuiu și Derichioi, tăind valea Cerkezioi pe la 1 klm. spre sud de satele Derekiioi și Cerkezioi, urcă și urmăze muchia delului Morit și a culmei Docuzaci, trecând prin vârful mobilei Mare și pe la 2 klm. spre S.-V. de satul Docuzaci, din vârful Docuzaci, hotarul se dirije spre N.-V., ținând tot delul Docuzaci, tăind valea Artmutlia, pe a 1½ klm. spre apus de ruinele satelor Armutlia și Ață-Sadic, merge pe muchia delului Hairamkioi, taie valea cu același nume pe la 2 klm. spre apus de satul Hairamkioi, delul Kalaigi, trecând prin vârful Kalaigi (200 m.), Tiuli (140 m.), movila Sevendic (198 m.), ține muchia delului Sevendic, tăind văile Cogea-ceair și Iarâm-culac, pe la 1½ klm. spre apus de satul Sevendic și spre răsărit de satele Hasamcea și Deliusuf-kuias (Bulgaria) și se urcă în vârful Iarâm-bașa (196 m.); de aci hotarul o ia spre S.-S.-V. urcând și coborând muchia delului Ghiol-

prunar, prin pădurea Sulei-orman, taie valea Enişemlia și adiacenta ei, valea Hazarlâc, pe la 1½ klm. spre sud de satele Hazarlâc și Enişemlia, urcă delul Hazarlâc până în vârful Hazarlâc; de unde se îndreptă spre S.-S.-V. tăind valea Tekirkioi-cair urcă delul Irasli-bair, taie lunca Dermen sirti, taie valea Caralmus-ugun-culac, pe la 2 klm. spre sud de satul Dobromirul-din-dél, ține delul Caralmus-orman-bair, coborâ în valea Terescondu-ceair, coborând până la unirea ei cu valea Tekideresi-céir și Ardalic-céir, ține pe acesta din urmă la 1.200 m. spre sud de satul Tekederesi și se urcă în vârful Tuzla-iuk al delului Tekederesi; din acest vârf hotarul se dirije spre N.-V. până în vârful Velikioi ținând muchia delului Tekideresi-air, taie valea Regepcuius-ceair la 800 m. spre apus de satul cu același nume, urcă și urmăze muchia delurilor Cara-petlic-artăș și Siran-culac-bair, prin pădurea Kereşlik-orman, taie apoi valea Satiskioi-ceair, și urcă vârful Velikioi; de aci hotarul o ia spre sud-vest pe la 2 klm. spre sud-est de satul Velikioi pe muchia delului Velikioi-bair, prin pădurile Carali-corusu, Iasi-orman, Saidi-orman, și se opresce în vârful Ciriagi-iuk al delului Ciriagi-iol-bair; de unde se îndreptă spre apus, pe la 1

klm. spre miază-zi de satele Carvanu mare și mic, pe muchiile ramificațiunilor culmei Carvan-bair, prin pădurea Berbotăș-i-orman, tăind văile Culac-punar-ceair, Dumecican-culac-ceair, prin vârful Carvan, prin valea Cingine-ceair, pe la pôlele sudice ale delului Regene-bair, taie valea Cavac-culac-ceair, și se urcă în vârful Cuingiuc al delului Bei-orman-bair; de aci o ia spre sud-vest urcând și scoborând deluri și văi ca valea Kilegeceair, delul Tiumbet-bair, valea Punar-orman-ceair, delul Pinirlic-bair, valea Şaban-ceair, delul Şaban-bair, pe la 1 klm. spre miază-zi de satul Esekioi și se opresce în vârful Opanez al delului Mahale-orman-bair; din acest vârf hotarul se dirije spre nord-nord-vest tăind văile Mahale-orman-ceaire Curucanara, delul Esekioi, delul Belezlikisarti, pâriul Pampur-ghiogiu, și urcă în delul Sarameşea-bair de unde ia spre vest-vest-nord pe muchia delului de mai sus, prin movila Gabrovița, tăind pâriul Almaliu la 2 klm. spre sud-vest de satul cu același nume, urcă și coborâ delul Ieral- ceea-bair în valea Regederesi-ceair, la piketul No. 5; din acest loc hotarul o ia spre nord, prin valea Regederesi, pe soséua națională bulgară Silistra-Varna printre ruinele forturilor

Medgidie-tabia (Bulgaria) și Arab-Tabia, face un arc de cerc, lăsând spre apus fortul Ilanlâc-tabia (Bulgaria) și se opresce pe malul Dunării la 800 m. spre răsărit de oraşul Silistra. (A se vedea la partea istorică a județului, istoricul acestui hotar).

Forma sa este aceea a unui trapez regulat, cu baza spre apus; cele două laturi mari paralele sunt: 1) de la Arab-Tabia la Ostrov cr. 120 klm.; 2) de la Ilanlâc-tepe la gura Periteşca, 100 klm., cele lalte două sunt: 3) de la Ostrov cr. la gura Periteşca, 75 klm.; 4) de la Arab-Tabia la Ilanlâc-tepe 115. *Lungimea* totală a perimetrului este de 410 klm., iar a conturului total al său de 782 klm.

Marginile. Județul Constanța se mărginește la miază-noapte cu județul Tulcea, la răsărit cu Marea Neagră, la miază-zi cu Bulgaria, despărțindu-se prin contraforturile Balcanilor, și la apus cu județele Ialomița și Brăila, despărțind-se de cel d'intăi prin Dunărea mare, de cel de al doilea prin Dunărea nouă și canalul Măcinului său Dunărea veche.

Aspectul general. Iată ce dice Moltke, în opera sa asupra campaniei turco-rusă din 1828—29, următorul tablou despre Dobrogea și dăci în mare parte despre ju-

deșert Constanța: «Țara este un deșert de care Europeanii abia și-ar face idee, socotindu-se și populația orașelor, abia vin 3 locuitori pe o milă pătrată. La nordul Dobrogei se ridică delurile prăpăstioase ale Măcinului, Isacei și Beștepelui (sau cinci deluri), în parte acoperiți cu păduri și înălțimile Babadagului. Mai departe, către miazăzi, este un alt obstacol; țara este un teren jos și ondulos, care nu se ridică mai mult de 100 picioare asupra nivelului mării. Solul este format de un nisip cenușiu, fin, unde apa nu poate să stea, și se filtrează prin pietrele de deșubt. În iadâr cauți în văi, riuri și fântini puțină apă potabilă ce se găsește în satele risipite, se scote din cîteva miserabile isvóre (ștubeiuri) cu funii făcute de scórță și cu o lungime de 80—100 picioare. Dacă agricultura este aproape nulă, pricina este această lipsă de apă și de brațe; ast-fel griul nu reușește, precum nici fânul, căci cu începutul verei iarba se usucă și nu vești de cât imense câmpii acoperite cu spini, care ondulează la suflarea vântului ridicându-și capul sus, dar arse de sóre. Numérosele cirești de boi și de oi își caută nutrețul în bălțile de lingă Dunăre sau în insulele fluviului. Nici un arbore, nici o tufă, chiar lângă

sate». Cea-ce era pôte adevărat pe timpul lui Moltke, nu mai este astă-đi. Populațiunea s'a înmulțit așa că astă-đi avem 14 locuitori pe 1 klm.-pătrat; agricultura de și n'a ajuns la complectă-đi dezvoltare, totuși este destul de înaintată pentru o țară ca Dobrogea; câmpiile ađi sunt cultivate și pășunatul vitelor în ele a devenit ađi o ocupațiune principală a locuitorilor; númerosele turme de animale s'aũ mai împuținat și nu se mai duc la Dunăre să-și caute nutrețul, arborii încep să apară pretutindeni și aspectul țerei să ia o altă față.

Un alt călător, *Allard*, complectă-đi ast-fel descrițiunea lui Moltke care, ăice el, a trebuit altă dată să producă multe cereale, căci se vđ pretutindeni urme de vechi cultură, ale căror fructe, sémână din nou pe loc în toți anii. «Astă-đi câteva tufe de soci și rar câte un arbore roditor prin sate, sunt singurii arbori ce se întilnesc aci; pretutindeni călăreții dispar aproape cu totul în mijlocul fânului, de o înălțime necunoscută în occident. Fertilitatea naturală este așa de mare, în cit armata Franceză, în 1855, a putut scote 100,000 quintale (tone) de lîn dintr'o întindere de 10 klm. pătrați.

«Din Martie pînă în Noembrie

turmele indigenilor trăesc pe acel platoă; cantitatea, relativ minimă a nutrețului trebuincios pentru vite, în timpul celor 4 luni de iarnă, se recoltă la sfirșitul lui Iunie. Locuitorii nu cosesc de cât strictul trebuincios vitelor lor, iar restul se usucă pe loc și către sfirșitul lui August încep a isbucni acele imense incendii, cari nu se opresc de cât din lipsa materialului ardător. Nimic nu ne-ar putea da o idee despre acest incendiu, pe care fulgerul, o scintee din ciubuc, un foc de bivuoac, aprind într'o ăi și duréză mai multe luni și se întind pe spațuri de mai bine de 40 mile pătrate (2000 klm. pătrați); aspectul locului se schimbă cu totul după incendiu; focul lasă descoperite pietre tumularii, mine la suprafața pământului, schelete de animale, de care pământul este acoperit în anumite locuri și se vđ miș de drumuri fantastice, după cum vântul a împins flacărele într'o direcție s'aũ într'altă. Dar vegetațiunea nu întirzie de a veni și tapetul care acoperă pământul trece prin toate nuațele posibile, de la negrul cel mai întunecat până la verdele cel mai plăcut. Mai departe, el adaogă: Dobrogea, care se întinde de la Deli-orman până în munții Babadagului, este țara stepelor, regiune unde nu sunt arbori; o succesiune

de platouri onduloase, separate prin văi puțin adânci și cari se sfărșesc prin platouri puțin înalte, terminate prin văruri în apropierea Dunărei și a Mării Negre. Acestă întinsă și fertilă câmpie, este aproape deșertă, locuită ici și colo de tătari păstori și români, pe malurile Dunărene. Populațiunea bulgară e puțin numărósă, afară numai dacă se consideră ca bulgari și o parte din populațiunea turcă descendentă din bulgarii renegați». Tot el însă în alt loc ăice: «Marți lanuri de iarbă, de culóre gălbue, acoperiaũ solul, ușor ondulat, dintre Dunăre și Mare. Căldura era împovărătoare și nimic nu făcea să se oprască ochiul ostentit de această lumină strălucitoare. Tumuli, dintre cari unii aveau pe vărurile lor semnele geodesice puse de oficerii austriaci, răsăreaũ ici și colo la orizont. Tăcerea era turburată numai de cântecul jalnic al ciocărliei, de strigătul pitpalacului și ciocănitul berzelor, ale căror capete apăreaũ grave de-asupra înaltelor ierburi; din timp în timp o pasăre se înălța, un vultur sau vre-un erete se arunca ca o săgétă pe pământ și mișcările precipitate ale spicelor și ierburilor arătau gróza părții celei slabe a populațiunei stepel. Impresiunea ce o resimțea sufletul la întăia vedere a acestor câmpii deșerte, reamintea că-

lătorului vastele singurări ale océnu-
lului; dar sgomotul manevrei, miș-
carea de pe punte, etc., sunt pe mare
îsvóre continuu de distracție; nimic
nu însufleșce mărêta monotonie
a stepelor, de cât strigătul animalelor
sêlbatice în îndepărtatul muget al
vântului».

Este adevêrată astâ descripție
a lui Allard, dacâ scótem acele
incendii, ce atunci erau posibile,
avêndu-se în vedere neingrijirea
și neglijența locuitorilor, dar acum
grație strâșniciei și autorităților,
nu se mai produc de cât rare
ori și pe mici întinderi. Astâ-đi
terenuri întinse sunt date agricul-
turei, carî, dacâ nu reușese cum
trebuie, pricina este lipsa de umi-
ditate și de ape care să le ferti-
lizeze; câmpii bogate sunt reser-
vate pășunatului vitelor și păduri
bogate și frumoșe ce acoper a 10-a
parte din județ, variază aspectul
uniform al țerei și'l face să fie mai
interesant, totuși în acêstâ privință
este mai puțin de cât județul Tulcea.

Relieful solului.—Județul Con-
stanța este format, orograficesce
vorbînd, de o serie de platouri, de
naturâ stâncóșă, carî se înlânțuesc
unele cu altele, aci cu regulâ, aci
fără regulâ, formând prin unele
locuri, mai cu sêmâ prin partea
apusanâ și sud-vesticâ, nisce dedê-
luri de vâi, (culac, alcea, ceair) și

dêluri, coline (baifuri, iuiukuri, etc.)
din carî, fără o cunoscință perfectâ
a locurilor pe carî le percurgi, și
ai putea eși la drum drept. Aceste
dêluri sunt ultimile prelungiri mu-
rinde ale munților Balcani răsâ-
riteni, carî își prelungesc ramifi-
cațiunile lor nordice, între Dunâre
și Mare până aprópe în delta bă-
trênului fluviu; ele formézâ, în co-
lectiv, o dublâ terață din carî, o
parte de șiruri său culmi de dêluri
se îndrêptâ spre apus împedicând
prin caracterul lor stâncos ca Du-
nârea să se verse mai repede în
Mare, cum se vêrsa odiniórâ, și e
de mirat cu celebrul Danubiú, Istru,
s'a lăsat a fi învins de nisce dêluri
a căror înălțime medie e de 110
metri, și vêrfurile cele mai înalte
abia atînd 300 metri, pe când ba-
riera muntóșă de la Porțile de fer,
a zdrobit-o îndreptându-se spre ino-
spitaliera de odiniórâ Mare, astâ-đi
așa de primitóre; acest lucru însâ
își are explicarea lui într'o altâ
causâ geologicâ, anume ridicarea
lentâ dar sigurâ a málului său țer-
mului apusan al Mârei Negre, fă-
cênd-o pe acêsta a se retrage cât
mai mult spre interiorul ei, iar Du-
nârea să-și mute gândul de a se
împreuna cu Marea, ce odiniórâ
o primea cu brațele deschise, pentru
un timp îndelungat, până la vre-un
nou fenomen său cataclism geologic.

O altâ parte, cea răsâritenâ, a te-
raței de mai sus, mai puțin largâ
de cât precedentâ, îi place a se des-
fășura către Mare și ramificațiile
murinde ale dêlurilor, să se sfârșescâ,
sâ expire pe malul Mârei, însă nu
cu o suflare ușórâ, ci printr'o re-
suflare grea, de óre-ce acest mal
e pretutendeni înalt și stâncos și
valurile Negrei Mâri se isbesc de
secole mugînd, de stâncóșele lor
póle, învingêndu-le în aparență, ca
probâ numeroșele sfărâmături ce
talazurile rostogolesc cu ele, pe când
în realitate, stâncele mereú separate,
se ridicâ din ce în ce mai sus,
amenințând Marea, și rișênd de
sfortârile ei sgomotóșe, dar nepu-
tincióșe.

Acêstâ dublâ terață își are limita
ei, său mai bine đis, muchia său
cóma, reprezentâ prin dêlurile
Murai-bair, Cara-omer-bair, Sirti-
bair, Hazaplar-bair, Aiatan-bair,
Constanța, Canara, Caramurat, Do-
robanțul și Înșiratele avênd forma
unui arc mare de circumferință cu
convexitatea îndreptatâ spre Mare
și împărțînd teritoriul județului în
douê mari terațe: 1) cea apusanâ,
balcano-danubianâ, mult mai largâ,
mai desvoltatâ de cât 2) secunda,
numitâ balcano-marinâ, îndreptatâ
spre răsârit; ele se numesc ast-fel
dupâ direcțiunea ce o urmêzá, atât
dêlurile și ramificațiunile lor, din

ce în ce mai mici spre Dunâre
său spre Mare, avênd aceiași tul-
pinâ? comunâ, ondulațiunile balca-
nice, cât și după drumul ce ur-
mêzá vâile dintre dêluri, carî se
ridic, cele mai lungi și importante
spre Dunâre, cele mai scurte și de
micâ însemnătate spre Mare. Sâ
vedem pe fie-care din ele mai de
aprópe.

Terața *balcano-dunâritenâ* co-
prinde tot apusul, centrul și nor-
dul județului, cu o întindere de $6\frac{1}{2}$
din suprafața totalâ (a județului),
și anume: plâșile Silistra nouê, Med-
gidie, Hârșova, jumêtatea apusanâ a
plâșii Mangalia și a plâșii Constanța.
Caracterul general al dêlurilor din
acêstâ terață este că desfăcêndu-se
din linia de hotar a dublei terață,
descrișâ mai sus, se îndrêptâ aler-
gênd spre Dunâre, pe malul cărei
formézâ o barierâ ce zadarnic se
încêrcâ fluviul a o rupe, mai mult
încâ, bătêrul curs de apă e silit
a-și modifica cursul nu numai spre
frigoróșa Rusie, ci întru cit-va chiar,
spre Carpați, către carî și-ar cere
iertare de victoria reputatâ asu-
prâ-le la Gherdapuri; într'adevêr,
la Hârșova, Dunârea face un mare
ocol, cu conexitatea spre Carpați,
și dirigîndu-se spre mare, voind
a profita de neglijența delurilor, carî
însâ prînd de veste, o împing iarâ
spre regiunea, patria aquilonului,

și numai după o a doua înfrângere, ce e silit să sufere fluviul, delurile cele pietroase și mici, dar voinice, îi permit, însă după o nouă umilire către Carpați, mai mare de cât cea precedentă, la Măcin-Brăila-Galați, să se îndrepte către marea mult dorită, ridicându-și de necazul său care îl face să se rupă în trei brațe ce se întind spre verduiul Pont. Aceste deluri în județul Constanța, nu au o mare înălțime, însă sunt imposante prin complexitatea lor mai cu osebire pe malul Dunărei; aci ele se ridică în chipul unui perete aproape cîrîhun ce domină apele fluviului cu mai multe decimi de metri, însă avînd din loc în loc spărturi, prin care fluviul necăjit a pătruns înăuntrul lor și scaldându-le cu turburele și gălbuie sale unde, odinioară Danubiul domnia ca un rege printre aceste goluri, însă solul ridicându-se el a fost nevoit să se retragă, lăsând în urmă-i, ca semn al domniei sale de mai înainte, nisce bălți și lacuri cu malurile acoperite de stof verde, pe cari fluviul tatăl lor, le vizitează adesea ori, dându-le forță și curagiu în arșița căldurii soarelui și uscăciunii delurilor; aceste bălți nu sunt multe la număr, dar destul de considerabile ca Gârlița, Oltina, Mărlănu, Vederosa, Carasu, Cokirleni, Seimeni, etc. În partea sud-

vestică și apusană a județului, adică în plasa Siliștra nouă, delurile, ne mai avînd Dunărea ca vrășmaș, se reped asupra văilor, care sau merg în Bulgaria, sau se îndreptă spre fluviu, se ridică asupra lor amenințătoare, par-că ar sta să le înghiță, și scuturând adesea cîmele lor păduroase. În adevăr în partea acésta a județului întălmim pozițiuni admirabile, cu peisagi de toată frumusețea, variate, care îți înveslesc sufletul, și te fac a crede că te găsești prin văile rocuróse carpatine, pădurile lor cele închise și superbe, altă dată mult mai frumoase, întrețin o răcoră plăcută și o umiditate priincioasă plantelor, animalelor și omului; pe când partea răsăritenă a acestei terațe este formată din deluri care te obosesc prin monotonia și ariditatea provenită din despădurirea cîmelor lor.

Putem divide această terață în trei altele mai mici: a) *Terața danubiană* propriu zisă sau apusană, stănd în contact de a dreptul cu fluviul și reprezentată prin colinile Ostrovul cu virful Siliștra (102 m.); Coșlugea cu virful Coșlugea (139 m.); Oltina cu virful Oltina (140 m.); Mărlănu cu virful Drăgaica-măgura (108 m.); Rasova cu virful Săpata (158 m.); Cokirleni cu virful Moș Oprea

(108 m.); Cerna-voda cu virful Defcea (131 m.); Seimeni cu virful Tibrin (102 m.); Boazgic cu virful Seimeni (92 m.); Topal, cu virful Olacul (125 m.); Ghizdărești cu virful Trei movile (111 m.); Hirșova cu virful Ciobanul (72 m.); Cișla cu virful Cișla (116 m.); Balgiu cu virful Cinstitu (82 m.); Gîrlici cu virful Ciobobăia (124 m.); Dăeni cu virful Roști (138 m.); și în fine Ostrov cu virful Ostrov (120 m.). b) A doua sub *terață*, numită *centrală* este la răsărit de precedentă și este formată din următoarele: Almalău cu virful Almalău (134 m.); Esekioi cu virful Esekioi (144 m.); Gîrlița cu virful Cuingire (171 m.); Carvan cu virful Velikioi (158 m.); Parakioi cu virful Cara-arman (142 m.); Cuzgun cu virful Cuzgun (185 m.); Enigea cu virful Suatiuk (158 m.); Copadin cu virful Idris-zius (147 m.); Medgidie cu virful Murfat (129 m.); Docuzol-bair cu virful Docuzol (109 m.); Tortoman cu virful Tașpunar (109 m.); Băltașești cu virful Caratepe (107 m.); Inșiratele cu virful Inșiratele (209 m.); Dulgheru cu virful Carnele (168 m.); Turbencea-bair cu virful Turbencea (252 m.); Calfa cu virful Drăgan (302 m.); Ramazan cu virful Făgărășu nou (228

m), și în fine Sultan-bair cu virful Doeran (392 m.); cel mai înalt virf al județului.

c) A treia sub *terață* poartă numele de *interioră* sau *răsăritenă*, față de cele d'intîi două, și este reprezentate prin delurile Sariol-bair cu virful Dobromir (200 m.); Dobromir cu virful Hazarlac (186 m.); Ghiol-punar cu virful Iarim-bașa (196 m.); Schender cu virful Ciali-perde (176 m.); Hairanchioi cu virful Armolia (182 m.); Docuzaci cu virful Movila mare (200 m.); Cerkezkiol-bair cu virful Cerkezkiol (187 m.); Ghiuven'i cu virful Cazil-murad (165 m.); Enghez-bair cu virful Irubuler (125 m.); Tirla-bair (101 m.); Toprai-sari-bair cu virful Elibekioi (108 m.); Omurcea cu (120 m.); Hagi Cabul cu virful Hagi Cabul (101 m.); Carol cu virful Danachioi (130 m.).

Aspectul general al acestor deluri este următorul: Mai tóte delurile primei sub-terațe, cele cinciseșe de la începutul celorlalte două terațe, și ultimile trei ale teraței a 2-a sunt de natură stîncóșă, văile formate de ei sunt înalte și prăpăstioase; ele merg ridicându-se în partea apusană de la nord spre sud, și în partea nord-estică de la vest spre est, atingînd în virful Doeran (aproximativ 400 m.) punctul

culminant al județului întreg. Cele din partea apusană și sud-estică sunt acoperite cu păduri frumoase, pășuni și livezi întinse; pe când restul, cele din partea centrală, răsăritenă, și cea nordică, excepție făcând cele de N.-E., erulază prin lipsa de păduri, iar fânețele ocupă întinderi nemăsurate; iar movilele par ca nisce sentinele în zare,

Terața *balcano-marină* coprinde restul răsăriten, sud-estic și nordic al județului; delurile care compun această terață se dirijă, toate de la V. spre E. până la malul Mării care este foarte aproape de linia despărțitoare între cele două terațe, dunărenă și marină, în cât în unele locuri, d. ex. în dreptul Constanței, distanța între Mare și culmea principală este de 7—10 klm. Ea ocupă $\frac{1}{7}$ din întinderea totală a județului, și anume jumătățile răsăritene ale plâșilor Constanța și Mangalia. Înălțimea medie e de 75 m., mult mai mică de cât a teraței danubiene. Culmele care compun această terață sunt, începând de la S. spre N., Muraci-bair (170 m.), Caraomer cu vârful Keragi și Ghiuvenli (152 m.); Sarighiol (103 m.), Ilanlăc cu vârful Hagilar (101 m.), Capucci cu vârful Copucci (114 m.), Mangalia cu vârful Capucci (82 m.), Tuzla cu vârful Tasli-iuk (94 m.), Tekirghiol cu vârful Tekirghiol

(82 m.), Aiatanbair cu vârful Caramat-iuk (74 m.), Constanța cu vârful Ciatal-iuk (71 m.), Canara cu vârful Islam-tepe (191 m.), Cara-murat cu vârful Cara-murat (103 m.), Cicraci cu vârful Cicraci (82 m.), Tasăul cu vârful Caratepe (161 m.), Cara-harman cu vârful Gargalac (95 m.), și Dobanțul cu vârful Bal-tepe (190 m).

Aspectul general al acestor deluri diferă mult de acele ale teraței danubiene; aici o monotonie, o uniformitate obosită, domnesce pretutindeni, afară de cele 4—5 de la început, unde găsim peisagi frumoase, stânci ocrotitoare de peșteri minunate ca aceia de la Mangalia; ele, altădată scaldate mult mai înăuntrul de valurile Mării, care retrăgându-se, a lăsat ca semn al domniei ei de odinioară, lanuri sărate ca Tuzla, Mangalia, Siutghiol, Tașăul, Gargalac, Sinoe. Ele sunt acoperite cu semănături și fânețe întinse; cu movile numeroase ce par ca nisce santinele uitate pe ambele platouri ale Dobrogei.

Movile sunt foarte numeroase, unele naturale, altele artificiale, adică făcute de oameni în amintirea unor fapte petrecute în vechime, altele se asemănă cu movilele din Rusia, și dacă ar fi desvelite, cine scie ce rămășițe s'ar găsi în ele; altele ca puncte de observațiune; cele mai

multe sunt acoperite cu verdéa și se găsesc în partea sudică, sud-estică și centrală a județului

Tumulii sunt nisce ridicături de pământ, mai mult sau mai puțin înalte, cu care este presărat mai tot teritoriul Dobrogei și în special al județului Constanța. Săpate, unele din ele, au dat la lumină medalii și bijuterii antice, altele însă au fost cu totul goale. Este de observat că tumulii cei mici converg către un tumulus mai înalt de cât cele-l'alte, și de pe care se vede în toate părțile, până la o mare depărtare. Această înălțime a servit ea oare ca observator în nemărginirea stepelor ori a suportat vre-o fortificație? «Tumulii», după domnul Blondeau, puși mai în tot-d'una pe liniile creștelor valurilor și pe drumuri, ar fi, în acelaș timp, indicatori de drumuri, observatorii, morminte. Este constatat că mulți «tumulii» ascund morminte, buni-ora cele din Rusia sudică și Valachia răsăritenă, unde sunt foarte numeroși; une-ori ei sunt puși pe linia de despărțire a apelor. Nu este probabil ca ei să fi servit în acelaș timp și ca morminte și ca observatorii, ci sau una sau alta.

Hidrografia județului Constanța este destul de bine reprezentată, căci este udată atât de un fluviu puternic cât și de Mare; apoi de

păraie, cari, la drept vorbind, nu sunt tocmai numeroase și abundente, precum și de numeroase și întinse lacuri, atât cu apă dulce cât și cu apă sărată; comparat cu județul Tulcea, cu care împreună formeză Dobrogea română, el este mai puțin favorizat de cât fratele său mai mare, unde păraiele, gârlele, lacurile, sunt mai numeroase, mai abundente în apă, întreținând mai peste tot județul o umiditate bine-făcătoare, cari îl scutesc de secetele, uscăciunile și ariditățile județului Constanța. Totuși el stă mai bine în hidrografie de cât multe județe din țară, ca Ialomița, Vlașca, Brăila, Covurlui, etc., cu toate că acestea sunt mai productive de cât el, lucru care depinde însă de constituția geologică a solului. El depinde de două basinuri: al Dunării și al Mării Negre; să le descriem pe fiecare în parte.

1) Basinul Dunărei ocupă exact întinderea teraței balcano-dunărenă, și anume partea sud-vestică, apusană, centrală și nord-vestică a județului, deci plâșile Silistra-nouă, Medjidia, Hârșova și jumătățile apusene ale plâșilor Mangalia și Constanța; este mărginit la apus de însuși cursul Dunării și la răsărit de linia despărțitoare întru cele două terațe, dunărenă și marină; coprinde deci a $\frac{6}{7}$ din întinderea

totală a județului. Acest basin cuprinde un fluviu puternic, Dunărea, mai multe pârae, gârle, bălți și văi; să le vedem pe fie-care pe rând, pentru ca din studiul lor să facem să reiasă influența solului asupra debitului lor, asupra caracterului lor geologic și deci asupra producțiilor lor de toate speciile.

a) *Dunărea*, fluviul cel puternic și important al Europei centrale și sud-estice, al cărui basin ocupă o întindere de peste 800.000 klm. p., cu peste 700 riuri, gârle, pâriuri, lacuri, etc., făcând să depindă de densul Germania sudică (Bavaria și Württemberg), mai tot imperiul Austro-Ungar (afară de Boemia, Galiția, Istria, Dalmația și Tirol), Serbia, Bulgaria și România; isvoresce din munții Schwartzwald (Pădurea neagră), din marele ducat de Baden, sub forma de două pâriișe: Breg și Briegasch, care, împreunându-se la Donaueschingen, formeză un modest curs de apă, care, încărcându-se cu numeroase riuri și pâriuri, Ice-I trimet munții Jura franconiană. Alpii bavarezi și Böhmerwald, devine navigabil de la Ulm, trecând pe lângă orașul Regensburg (Ratisbona) și la Passau înfrânge prima dificultate ce-i opun Alpii austriaci printr'un defileu măreț creat chiar în sinul munților, până aci el a avut o direcție ge-

nerală de la S.-V. spre N.-E., și a primit cursuri mari de apă ca Iller, Lech și In; de la Passau se îndreptă spre răsărit, trecând pe lângă Viena, și mai jos de Pressburg intră în Ungaria (până la Passau a străbătut Germania, de la Passau până la Pressburg, a udat Austria), și aci prelungirile cele stâncose ale Carpaților occidentali, îl fac a-și schimba cursul, îndreptându-se spre miază-zi; Dunărea nu uită însă această umilire și își răsună, cum vom vedea mai la vale, trece printre Buda și Pesta, puternicul său afluent, pe stânga Drava, îl modifică cursul spre răsărit, însă nebuna Tisa, pe dreapta, îl împinge și ea tot spre miază-zi, direcție pe care n'o păstrează multă vreme, de ore-ce repede Sava și cu contraforturile nord-vestice ale Balcanilor sârbesci, o fac să se îndrepte spre răsărit; trece pe lângă Semendria și Belgrad, de unde munții Carpați și Balcanii își bat joc de densa constrângându o să se încovoe pe după stâncile lor imprimându-I un curs destul de sinuos, meandric; mai mult încă, ceva mai jos de Orșova voesc chiar s'o împedice de a merge mai departe, către Mare, cum ea voesc, și-i ridică înainte un zid de stânci tari ca fierul (Gherdapuri sau Porți de fier); dar Dunărea, necăjită de atâta îndrăsnelă, își perde răbdarea

și isbind cu furie aceste porți, le zdrobesce, trece peste ele și majestos își reea drumul către mare; abia eșită din această strâmtoare, simte, acum 18 secole, grumajii săi împovărați de puternicul pod, făcut de un popor tot așa de războinic și înlăturător de obstacole ca și ea, de Romani; în zadar se încercă a-l dărâma, căci nu poate, și dacă puntea podului este distrusă de omeni, picioarele lui rămân pe loc, și două mii de ani aproape au trecut fără ca ea să le fi clintit din loc. De la Orșova ea începe o udă țermul românesc, pe stânga pe cel sârbesc și apoi pe cel bulgăresc pe dreapta; de la Orșova ea vrea să-și riză, la rindu-i, de munții Balcani, și se dirije spre S.-E. către Archipelagiari nu către Marea-Negră, cum ea tindea mai înainte, vrea să-l mai zdrobescă odată, însă Balcanii nu o lasă în apele ei, ei lăsând-o puțin spre S.-E., la Vidin, contraforturile sale nordice, ajutate de numeroase și abundente cursuri de apă, o silesc să-și schimbe cursul către răsărit până la Șiștov; de aci Balcanii caută să-și răsbune înfrângerea de la Gherdapuri și prin puternice contraforturi și ramificațiuni pietröse îi schimbă cursul spre N.-E.; în zadar afluenții ce-i vin din Carpați, Jiul, Oltul, Vedea, Argeș, vor să-i mențină cursul spre

răsărit, cei ce vin din Balcanii nimicesc efectul lor (Iantra, Vidul, Osman), și bătându-l fluviu, obosit de luptă, se îndreptă după capriciul dușmanului său, îndreptându-și totmersul spre N.-E., îndepărtându-se chiar din spre Mare, locul de repaus mult dorit. La Silistra intră pe teritoriul Dobrogei române (aparținând până la Galați exclusiv României), după ce a udat orașele bulgăresci pe dreapta: Vidin, Șiștov, Nicopoli, Rusciuc, Turtucaia, Silistra, și pe cele românesci pe stânga, Turnu-Severin, Calafat, Corabia, Turnu-Măgurele, Zimnicea, Giurgiu, Oltenița. În Dobrogea caută a profita de neatenția vrășmașului său, și, prin vre-o 4—5 locuri, voesc ca să ajungă la mare, însă dă de rezistența cea de fier a neimpăcatului vrășmaș și e silită a-și urma direcția ce i-o dă el; mai mult încă, mai jos de Silistra trebuie să-și împartă puterile, trimițând prin canalul Borcea o parte din apele sale, acesta îl slăbește pe bătându-l fluviu în lupta sa; totuși la Cernavoda, surprinde pe adversar, pe când lupta era în toiul ei, și mergând repede printr'o deschidere alungită a lui, ajunge la Mare lângă vechia Tomis (Constanța de azi); Balcanul nu mai poate de necaz, se zvêrcolesce, și n'ar fi putut face nimic dacă nu i-ar fi venit în ajutor un amic ne-

cunoscut: ridicarea lentă a solului dobrogean; Marea se face complicea lui și se retrage dinaintea ostentului Danubiū, și el e silit să-și revină pe urmele sale, iarăși la Cernavodă, unde Balcanul îndărjit îl dirige spre miadă-nópte și la Ghizdărești îl mâna spre N.-V., adică de unde venise; îl constrînge să cêră iertare Carpatului, care privea de departe cu interes la lupta între cei două giganti, acestuia 'i se face milă și trimete pe repede la Ialomița, care mai jos de Hârșova, unde Dunărea a făcut închinăciunea Carpatului, îl îndreptă iarăși spre Mare; Balcanul însă veghiază, o împiedică din nou și o îndreptă spre miadă-nópte; ba chiar la Măcin o împinge din nou spre N.-V. spre Carpați, care supărat de obrăncia Balcanului și enervat de atâta rēutate din partea acestuia, trimete găfâindei Dunăre, două puternice ajutóre, Siretul și Prutul, cari, de astă dată, o fac să invingă semeția Balcanului și Dunărea liniscită să se îndrepte iarăși spre Mare; la Isaccea, vitézul Darius, regele Perșilor, vru să o încateneze cu un pod pe care Dunărea îl luă cu ea; ceva mai sus de Tulcea, ea fiind prea încărcată, se desface în două brațe, Kilia, cu o direcție spre nord est și Tulcea spre sud est; ea a mai încercat a și bate

joc de Balcan, surprinzându-l și trimițând un braț printr'o vale care să se verse în Mare, ceva mai spre nord de vechia ei gură de la Tomi; Balcanul însă se ridică, se scutură cu putere, o dă jos de pe umărul său și îi arată drumul spre Mare, lucru la care ea se decide, împărțindu-se însă în două brațe, Sulina și Sf. Gheorghe, ca să ajungă mai iute la Mare. Cursul ei este de 2800 klm., al 2-lea fluviū al Europei în lungime și 1-ul în importanță economică și istorică. Relativ la județul Constanța, ea udă partea vestică, sud-vestică și nord-estică a județului, începând imediat de la răsăritul Silistrei și până la 3 klm. mai jos de satul Ostrov, pe o lungime de aproape 180 klm. Direcțiunea cursului său este următoarea: De la Silistra până la Bugeac (8 klm.), are direcția de la V. spre E.; de la Bugeac până la ostrovul Părlitu (17 klm.) de la S.-V. spre N.-E.; de la ostrovul Părlitu la vârful Oltina, iar de la V. spre E.; de aci se dirige în spre N.-E. până la Măgura Drăgaica (7 klm.), de unde se îndreptă spre răsărit până la Rasova (10 klm.); de aci o ia spre N.-E. pe lângă Cochirleni și Cernavodă până la Boazgic (25 klm.); de la Boazgic face un mare arc

cu convexitatea spre apus până la Ghizdărești (30 klm.); de la acest sat o ia spre N.-V. și de la Hârșova descrie până la punctul Cluciu o linie curbă mai mare, de cât o semi-circumferință (50 klm.), iar de la Cluciu până mai jos de Ostrov la 3 klm., cu direcția de la S.S.V.-N.N.E. De la Silistra până la Hârșova poartă numele de Dunărea mare, în opoziție cu canalul Borcea sau Dunărea mică; de la Hârșova la Ostrov și mai departe se numesce Dunărea-vechie sau Canalul Măcinului, în opoziție cu Dunărea nouă sau Canalul Brăilei. Lărgimea sa variază de la 500 m. la 2200 m.; în unele locuri e mai strîmtă ca 500 m., s. ex. lângă Ostrov, unde are 250 m., în altele e mai largă ca 2200 m., s. ex. în dreptul Silistrei (2400), iar în locul unde formeză insule, este și mai largă, ajungând până la 5 km. la ostrovul Kiciu de lângă Hârșova; în general, lărgimea medie variază între 500—800 m. Adâncimea de asemenea este variabilă, însă mai puțin ca lărgimea; în unele locuri are 15 m., în altele 60 m. și mai mult chiar; în general adâncimea medie variază între 12—25 m., și este mai adâncă către malul cel înalt, din dreapta de cât către cel din stânga. Ea formeză mai multe *insule* însă nu-

mai o parte aparțin județului Constanța, restul aparține județului Ialomița, vecinul său din spre apus, și județului Brăila, camaradul de la nord-vest. În general, aceste insule sunt acoperite, parte cu pietriș și nisip, parte cu păduri de sălcii și richiți, parte cu amândouă aceste feluri, parte cu pășuni bune pentru vite; principalele insule, începând de lângă Silistra spre Ostrov, sunt: Hopa, Pastramagi, Ostrovul vechi, Ostrovul mare și mic, Pauciu lui Sore, Caligeorge, Calungiria, Părlitu, Strâmbu, Puiul Strimbului; Hozunada, Ostrovul lung, Hinogi, Troina, Purcăreți, Seimenii mari, mic, Ostrovul de la vale, Boagicu nord și sud, Calakioi, Topalu mare și mic, Cluciu, Gărlici, Dăeni, ostrovul mare și mic; întinderea lor totală este cam de 8000 hectare; toate au formă alungită, de la V. spre E., sau de la S. spre N.; toate suferă de furia Dunării, fiind acoperite în timpul inundațiilor de mari cantități de apă. Malul său este, în general, pretutindenea înalt, de la Silistra până la Hârșova, de aci până mai jos de Gărlici, Ostrov, Dăeni. Dêlurile rămân pe loc, pe când ea se răsfață spre apus, formând gârle și bălți numeroase; natura acestui mal este pietrosă și stâncosă; el domină Dunărea, ma-

lul ei apusan, pe o mare întindere, este acoperit acest mal cu verdăță, mai pretutindeni, însă în unele locuri ca la Cernavoda, el este constituit din stânci gole și roșiatice, intru cât granitul roșu intră în constituția geologică a solului Dobrogean. Malul nu este pretutindeni continuu, ci în unele locuri lasă scobituri, în care Dunărea venea de se mai odihnea, și la plecarea lasa aci bălți sau gârle. Gârlele sau verigele formate de Dunăre, în mod natural, sau de oment în mod artificial, sunt nisce brațe ale fluviului, care se întind pe acolo pe unde malul le permitea; principalele sunt: veriga Rasova, lângă satul cu acelaș nume (9 km. lungime); veriga Topalu (7 km.) lângă Topalu; veriga Dăeni (5 km.) și veriga Ostrov (4 km.) lângă satele cu acelaș nume; mai avem o gârlă importantă, numită Băroiu, care se desface de lângă Hârșova și merge paralel cu Dunărea până mai jos de Dăeni, unde se deschide în fluviu (45 km.), și formând mai multe lacuri și închidend între fluviu și ea o suprafață de 7000 hectare, acoperită cu stuf și semănată cu bălți. Lacurile, bălțile, pâraiele și văile coprinse în basinul Dunărei, le vom studia la paragrafe speciale, mai la vale.

2) *Basinul Mării Negre* co-

prinde partea răsăritenă a județului, exact închiderea teraței balcano-marină, închidend-se deci de la malul Mării spre apus până la linia despărțitoare între cele două terațe, danubiană și marină, peste jumătățile răsăritene al plășilor Constanța și Mangalia. El este mult mai puțin închis de cât basinul dunărean coprindeând $\frac{1}{7}$ din suprafața totală a județului, dar tot așa de bogat, comparativ vorbind, în ceea-ce privește cantitatea de apă sărată și dulce ce îl brăzdază; în importanța comercială însă, basinul Mării este superior celui dunărean, și de câți-va ani încôce, pentru noi Români, am începuta arunca ochii spre Mare, pentru a putea dobândi în Orient o situație preponderantă.

Marea Neagră udă județul la răsărit, de la gura Periteșca, canalul de comunicație între lacul Sinoc până la movila Ilanlăc-tepe, pe o lungime de aproape 80 km. Malul său are o direcțiune generală, de la S. spre N., e puțin decutelat sau crenelat; scobiturile, băi sau golfuri sunt puține și fără însemnătate; de la gura Periteșca el se dirige spre S.-V. până la capul Midia; de aci făcend o largă scobitură, baia Midia se îndreptă spre miază-zi până la capul Constanța, aci iar formeză o scobitură, baia

Constanța, care servă de port orașului cu acelaș nume; de la Constanța se dirige spre S.-E. până la capul Tuzla, formând la N. de acesta capul Agigea; de la Tuzla se îndreptă spre S.-V. prin capul Cumaroya pe lângă Mangalia până la punctul Ilanlăc-tepe. El este pretutindenea aproape înalt, esceptând distanța de la gura Periteșca la gura Boazului (7 km.) unde e jos la nivelul Mării. Contraforturile nord-estice ale ramificațiunilor Deliormanului (Balcanul răsăriten), se opresc brusc pe marginea apei ca și cum ar amenința-o; malul e stâncos și pietros și în zadar se încercă Marea a-l zdrobi, il sfărâmă în unele locuri, dar el se reconstituiesce și începe din nou lupta. Odinioră nivelul Mării era mai ridicat de cât cel actual și acolo unde astăzi se găsesc lacuri întinse. Marea domnea ca o regină, însă solul dobrogean, printr'o ridicare lentă, dar sigură, a făcut-o să se retragă cu vre-o câți-va kilometri și acesta s'a constatat prin următoarele fapte: în județul Tulcea delurile Beștepe și Denis-tepe (delul Mării) erau altă dată, și nu de mult, cam 10—15 secole, scăldate de Mare, ceea-ce dovedesce constituția nisipului marin aflător pe cóstele lor, și astăzi sunt la distanțe de 35

km. cel d'înteu și 20 cel d'al doilea; în județul Constanța există un asemena del, Denisbair (al Mării) în comuna Techirghiol, dar e ceva mai apropiat de Mare; pe lângă această cetatea Eraclia (din județul Tulcea, lângă Babadag) a fost odinioră cuib de pirai marini genovezi și turci; vechia cetate și port grec, Istropolis, ale cărui ruine se găsesc azi lângă satul Caraharman (jud. Constanța), era pe malul Mării, azi însă se găsesc la distanțe considerabile de luciu Mării și nici ezerul Babadag, nici Sinoc nu mai sunt în stare a le da splendoră de odinioră. Lacurile, cari azi se află pe malul Mării, formau odinioră golfuri de ale ei. În fine, proba cea mai convingătoare despre coborârea nivelului Mării Negre sau ridicarea solului Dobrogei, este că altă dată, în timpuri nu tocmai depărtate de secolul nostru (puțin înainte și pôte și după Cristos), Dunărea se vărsa în Marea Neagră mergend prin valea Cara-su, de la Cernavoda, prin Medjidia tocmai la Tomi (Constanța), drum urmat azi de calea ferată București-Fetești-Cernavoda-Constanța. Mulți au contestat certitudinea, ba chiar probabilitatea acestui fapt, însă geologicesce, s'a demonstrat astăzi, că valea Cara-su sau Medjidia a servit odinioră ca matcăș a albia unui larg braț de apă

dulce și care putea fi altul de cât Dunărea? Apoi nivelul terenului în dreptul Constanței, spre apus, ce desparte ore-cum valea Constanța de Cara-su este numai de 40—50 m. maximum; nu putem admite ore că în timp de 20 secole, s. ex. să se fi ridicat solul Dobrogean, ridicare care e probată geologicesce? Credem că da: Inginerii englezi, cari au construit calea ferată Cernavodă-Constanța, s'au gândit la început a aduce Dunărea prin vechia ei albie, însă s'au oprit în fața enormelor cheltueli ce reclamau aceste lucrări. Mai departe, solul Dobrogei ridicându-se, Dunărea a trebuit să se retragă, și, de la Cernavodă să se îndrepte spre miadă-nópte, ajungând, după multe peripeții, la Tulcea (Aegyssos cel vechi). De aci ea vrea să ajungă la Mare prin o altă ramură, care se deschidea lângă gura vechiei ei albie, și în adevăr, prin valea Tulci și Cataloi, Telița, Babadag, un braț (*ἱερόν ὄρωμα* al lui Ptolomeu póte), comunica cu Marea; Grecii deja întemeiaseră un comptuar comercial, *Istropolis*, la această gură a Istrului. Această a doua încercare a Dunării de a ajunge la Mare prin alte drumuri, diferite de cele actuale, este posterioară celei d'intéi, alt-tel cum ne-am explica: «*Istropolis*» «*Ce-*

tatea Istrului», dacă n'ar fi fost așezată pe malul unei guri a Istrului. Cum ne-am lămuri din dică-torea: «*Ovidiu a fast exilat la Tomi, de lângă gurile Dunării*», Tomi, știind pozitiv ați că este Constanța actuală; adică, erorile geografice să fi fost așa de mari în acele timpuri, ca să se așeze Constanța, vechia Tomi, metropola cetăților grecesci din aceste locuri, oraș și port important, la gurile Dunării, cele actuale, admițându-le, de cari e despărțită prin o distanță de 60—70 km? Nu e posibil. Pentru noi rămâne lucru sigur că Tomis a fost la gura Dunării, în vremile d'inainte și în timpul lui Cristos, precum și Istropolis a fost așezat tot la o gură a Dunării, posterioară celei d'intéi, până când solul, ridicându-se destul spre a împiedica comunicația între fluviu și Mare prin aceste locuri, l'a constrâns a-și găsi drumul prin alte părți. Malul său, dominând Marea, oferă pozițiuni frumoase și e plăcut teren pentru a sta pe stâncile ce o amenință, și a privi cum ea se sparge spumândă de picioarele lor. Astăzi ea oferă mai puține adăposturi și mai nesigure de cât în vremea de demult când nivelul său era mai ridicat și când lacurile actuale erau nisce golfuri ale sale, căci afară de baia Midia, neutili-

sabile din cauza aridității cotei și de baia Constanței, ce servește ați ca port al României la Marea Neagră, nu mai avem alte golfuri sau băi; și acestea chiar, s. ex. baia Constanța, deși e apărat contra vânturilor de N. și N.-E., totuși vânturile de S.-E., așa de periculoase în timpul iernei, îi fac intrarea nesigură și puțin adăpostitoare contra furiei valurilor. Lacul Mangalia însă, dacă s'ar pune în comunicație cu Marea printr'un canal, ar deveni un port admirabil, și Mangalia de ați ar ajunge, póte, la fama străbunei sale, cetatea grécă Callatis.

Nivelul său e sensibil, mai sus de cât al Mării Mediterane, căci un curent puternic domnesce în Bosfor și Dardanele, de la cea d'intéi către cea d'a doua. În ceea ce privește *gustul* apei sale, ea este mai puțin sărată de cât Mediterana, din pricina numărului și puternicilor fluviu ce se varsă într'insa (Istrul, Nistrul, Dniurul, Donul, Rugul, (Kizil-ermac din Asia, mică) cari îi aduc multă apă dulce, ce desăreză întru cât-va apa ei, în tocmă ca și Baltica. La început ea a fost un lac și numai după ruperea Dardanelor și Bosforului de către valurile Mediteranei ea a devenit Mare; ca lac ocupa partea centrală, unde găsim adâncimi de

2500—3000 m., și cea sudică, pe când jumătatea nordică, nord-estică și apusană i s'a adăogat după erupțiunea Mediteranei. Culórea sa este verdue închisă și une-orî, prin jocul de lumină, pare neagră închisă, de unde și numele său; mai cu osebire în timpurile noróse ea pare foarte neagră. Fiind o Mare închisă, n'are curenți maritimi ai ei proprii, afară de cele două curențe de la Bosfor, prin care comunică cu Mediterana.

Temperatura ei este foarte variabilă, și acesta din cauză că e închisă și apoi este expusă suflării vântului rece de iarnă, Crivățul rusesc, care o face să fie rece iarna, temperatura suprafeței de la 6°—7°, vara să se cobóre la 0°—2° chiar, așa în cât să prindă ghiața din când în când pe cote, și se citează ani în secolul 15, când a avut o grosime de 3 coți ghiața și se întindea la 100 mile (180 klm.) spre interior, așa că Ovidiu, în exilul său de la Tomi, avea tot dreptul să se plângă de asprimea iernei. Vânturile de N.-E. și S.-E., suflând cu putere mai în tot timpul, dar mai cu osebire în timpul tocmă și iernei, face ca Marea să fie în tot-d'a-una agitată și deci și navigația periculoasă; așa că Grecii cei vechi, ale căror corăbii nu erau tocmai perfecte la început, aveau

dreptate să-i dăcă; «Πόντος ἄγιος», Marea neospitalieră; însă perfecționându-se vasele, țărmit ei fiind foarte productivi, orașe comerciale s'au fundat cu decimele și Marea luă numele de Πόντος εὐγιος, Marea ospitalieră, ce l'a păstrat în timpul Romanilor și într'al nostru. Nu produce tocmai așa mult pesce, de aceea și pescăriile nu sunt însemnate în Marea Negră. Lacurile și pâraele, ce țin de basinal ei, a se vedea mai la vale.

Marea Negră. Profesorul Vocișof a explorat în lunile Iunie și Iulie 1890 Marea Negră pe canioniera rusă Cernomoreț; dăm aci un extras din cercetările sale (din Buletinul Soc. Geografice, 1890; pag. 167).

Adâncimea mijlocie este de 1800 m., adâncimea minimă (peste 180 m.) se găsește în regiunea nord-vestică, delimitată printr'o linie care ar trece de la Varna, în Bulgaria, la Eupatoria, pe coasta de V. a Crimeei; și adâncimea cea mai mare (2245 m.) se găsește la centre, între Crimeea și Asia mică.

Temperatura suprafeței variază de la 22° la centru până la 23°9' și 25° °, la E. și la V. La o adâncime de 9 m. până la 53 m., temperatura nu era mai mult de cât 14°4' la coasta de S., de 12°2' și 11°1' la N. și lângă coastele

orientale și occidentale. Variațiunile temperaturii în Marea Negră sunt foarte caracteristice, la adâncime de peste 55 m. La această adâncime, termometrul nu arată de cât 7°2', dar cu cât se afundă mai jos el se ridică, și la 1800 m. arată 9°3'. În alte Mări, situate în latitudini mijlocii, temperatura scade regulat de la suprafață spre fund sau cel mult la o ore-care adâncime ea rămâne invariabilă (12°8' pentru M. Mediterană). O altă particularitate a Mării Negre este că la o adâncime de 137 m. se găsesc urme de hydrogen sulfuros, a cărui proporțiune crește așa de repede, în cât la 180 m. prezența acestui product se arată în mod foarte sensibil și că la 286 m. și mai jos, face viața animală imposibilă. La această adâncime nu s'au mai găsit de cât scoici, jumătate fosile ale ore-cărora moluști speciale lagunelor Mării Negre și Mării Caspice.

Acestea sunte urmele faunei pontice care ocupa Marea Negră la epoca pliocenică, când acest basinal, încă despărțit de Marea Mediterană, și de o adâncime de aproape 900 m., nu conținea de cât o apă foarte puțin sărată. Când Bosforul se deschise, apele Mării Mediterane năvăliră în Marea Negră și cauzară disparițiunea faunei vechi. Hydrogenul sulfuros nu este de cât

un produs al descompunerii acestor vechi organisme, a căror eliminare se efectuează foarte încet, din cauza absolutei inobilități a apei la o ore-care adâncime. Marea Negră nu primesce anual pe calea Bosforului de cât a mia parte a volumului total de apă al basinalului său; ar trebui dar o mie de ani pentru ca să potă reînnoi complet apele acestui basinal. Se pricepe dar ușor cât de încet aceste ape adânci participă la circulația lor. (Proceedings din Londra).

Lacurile. În privința lacurilor sau bălților, județul Constanța stă aproape tot așa de bine ca și județul Tulcea, și e în al 2-lea rang, după acesta, în întreaga țară, relativ vorbind, în numărul, cantitatea lor și venitul acuz din pescuitul ce se practică în ele. Relativ la gustul apei, ele se împart în două categorii: cele cu apă dulce, și aceste sunte toate formate de fluviul Dunărea, și cele cu apă sărată, formate de Marea Negră în timpul când ea domina prin locurile în care se află ele actualmente; să le vedem pe fie-care în deosebi.

1) *Lacurile din basinal Dunărei* sunte în număr de patru-șeci, așezate toate în apropierea fluviului. Dunărea, în dorința ei de a se dirige cât mai iute spre Mare, căuta a profita de spațiurile lăsate li-

bere în pieptul vrăjmașului său, malul stâncos al undulațiunilor nordice ale Balcanului răsăritean, dar vrăjmașul prindând de veste îl obligă să se retragă, și retrăgându-se, lăsa după sine câte o baltă sau un lac, sau ezer, de care avea grijă, ca să nu-l lase să fie absorbit de ariditatea inamicului său, solul dobrogean, și nici de razele evaporatoare ale soarelui, căci alimentează aproape regulat prin gârlele ce stabilesc comunicația între fluviu și ele, și în timpul marilor revărsări ale ei le făcea chiar să dea peste margini. Aceste lacuri mari prezintă particularitățile: că parte din ele au pe margini și chiar în interior stufuri întinse, în cari păsările acvatice se ascund în mare cantitate și nisce insule plutitoare formate din iarbă și stuf, care se detașează de la țărmit și împinse de vânt rătăcesc în diferite direcțiuni, ducând cu ele păsările, cărora le servesc de locuință. Principalele, începând de la S.-V. spre N.-E., de la Silistra către Hârșova, sunte:

a) *Gârlița* lângă satul Gârlița, nu departe de orașelul Ostrov (600 ha.), cu malurile înalte și stâncoc pe alocurea; de alt-fel toate lacurile sunte înconjurate și închise de aproape de deluri pietroșe, afară de partea nordică, care privesc spre Dunărea, care e josă, mlăscii-

nosă saă acoperită cu iarbă. In ele se deschid riuri, pâriuri saă văi, cari, prin urmare, nu se deschid de-a dreptul in fluviu, ci intr'in-sele; in Gârlița se deschid pâriul Curu-orman unit cu Alma-liu și văile Esekioi, Gârlița și Cuiu-culac; pe malul ei nordic e aședat satul Bugeac, iar pe cel răsăritean satele Gârlița și Galița, comunică cu Dunărea prin gârla Derwent. *b) Oltina*, la răsărit de precedentul, lângă satul Oltina, comunică cu Dunărea prin brațul Oltina, se prelungesce la miadă-și cu brațele acoperite cu stuf Ciamura și Iortmac; in cōsta din urmă se deschide valea Canara ceair și Ghiuvegea, in Ciamura se deschid văile Lipnița și Derekioi, pâriul, iar in Oltina valea Coșugea; pe malul apusan al lacului Oltinei e aședat satul Oltina, pe cel sudic satul Cășla, și pe cel răsăritean satul Oltina. *c) Mărlénu*, la E. de Oltina, lângă satul Mărlénu, comunică cu Dunărea prin brațul Mărlénu; este prelungit la S. cu lacul Beilicu, acoperit mai tot cu stuf; in lacul Mărlénu se deschid văile Curu-orman și Mărlénu, iar in Beilicu, valea Beilicu; satul Mărlénu e aședat pe malul răsăritean al lacului Mărlénu, iar satul Beilicu, pe cel apusan al lacului Beilicu. *d) Aliman*, la răsărit de cel precedent, lângă satul Aliman,

comunică cu Dunărea prin brațul Mamic; este format din două jumătăți deosebite; in cea apusană stuful ocupă $\frac{2}{4}$ din întindere, liquidul neacoperit cu stuf formeză bălțile *Vederōsa și Limpedișu* și a 3-a totalmente acoperită cu stuf, *Sarpu*, in care se deschide valea Urluia; jumătatea răsăriteană se numesce Baci și e acoperită numai cu stuf; in ea se deschide valea Ghiordumgiorman, satele: Aliman, e aședat pe malul vestic al Sarpului, Vlaskioi, pe cel răsăritean al Limpedișului și Ghiol-bașa, pe colțul sudic al Baciului. *e) Cokirleni*, la N.-E. de Aliman, lângă satul Cokirleni, ce e aședat pe malul sēu nordic, comunică cu Dunărea prin brațul Cokirleni, se prelungesce spre S.-E. cu balta Ivrintes, acoperită numai cu stuf, avēnd pe malul sud-estic satul Ivrintes și primind valea Peștera. *f) Cara-su saă Cernavoda*, la răsărit de precedentul, ocupând o bună parte (8 klm. in lungime) din albia veche a Dunărei spre Marea Nēgră, comunică cu fluviul prin gârla Cernavoda, este tot acoperit cu stuf; la răsărit se prelungesce cu balta *Medjidia*, deopotrivă acoperită cu stuf, și formată din trei trupuri; une-ori ea sēcă de tot și atunci exhalatiunile ei dau nascere frigurilor palustre, ce bântue orașul Medjidia, care e aședat pe malul

sudic al ei; intr'ēnsa se deschide valea Medjidia (27 km.), ce plēcă de la 6 km. spre apus de Constanța; orașul Cernavodă e aședat in parte pe malul drept al gârlei Cernavodă, și de la oraș pe malul nordic al bălței Cara-su, pe cel sudic al bălței Medjidia și prin valea Medjidia merge calea ferată Cernavodă-Constanța. *g) Seimeni-mici*, format din trei trupuri, *Purcărești, Ramadan și Tibrinu*, la N. de Cernavodă, comunică cu Dunărea prin gârla Purcărești și primesce valea Tibrinu; satul Seimeni-mici e aședat pe malul nordic al lacului Purcărești. *h) Seimeni-mari*, format din două trupuri, *Domnescă-mare și mică*, la N. de precedentul, lângă satul Seimeni-mari, aședat pe malul nordic al Domnescăi-mari, comunică cu Dunărea prin gârla Seimeni, primesce valea Siliștea. *i) In cotul Dunării* de la Hârșova, între Dunărea veche (Canalul Măcinului) și gârla Baroiu de la Hârșova și până la satul Ostrov, solul este acoperit cu stuf și presărat cu o mulțime de lacuri (anume 22), din cari cele mai insemnate sunt: *Puturosa* la N.-V. de Hârșova, comunică cu Dunărea prin gârla Puturosa; *Slateia*, fără comunicație; *Rotundu*, comunică cu Dunărea prin

privalu Rotundu; *Ciobanu*, la N. de satul Ciobanu, comunicând prin gârla Ciobanu cu Dunărea; *Hazar-lac-ghiol* la răsărit de precedentul, format de gârla Baroiu; *Dăeni*, lângă satul Dăeni, și in fine *Gârlici*, lângă satul Gârlici, ambele formate tot de gârla Baroiu. Tōte aceste lacuri enunțate până aici au apa dulce și ca produțiune animală, diferitele feluri de pesci, cari se găsesce și in Dunăre; ele produc in mare cantitate, ceea-ce face ca pescăria să fie ocupațiunea principală a satelor de lângă ele, însă venitul aparține Statului.

2) Lacurile din basinal Mărit Negre sunt mai puține la număr (12 de tōte), însă tot așa de importante ca și cele din basinal Dunărei, in ceea-ce privesce pescuitul; aici s'ar mai adăoga și extragerea sării de Mare, ce e forțe bună pentru sărarea pescelui, însă această industrie e puțin practată la noi. Aceste lacuri sunt nisce rămășițe de apă marină din timpul când Marea Nēgră se întindea mai mult in interior; însă solul Dobrogei, ridicându-se necontenit, a silit Marea să se retragă mai spre interior și să lase in urmă-și aceste lacuri, odinioară golfurile ei, și cari sunt menite să dispară, atât din cauza evaporatiunei celei considerabile, ce nu

e combătută prin aportul său debitul pâraielor și văilor ce s'ar deschide în ele și prin lipsă de comunicație cu Marea, al cărei nivel e mai jos de cât al lor. Ca și lacurile dunărene, ele au malurile înalte și stâncose, afară de cel răsăritean, din spre Mare, care e jos și nisipos, formând plaje considerabile ca lungime și întindere; au și ele insulele lor plutitoare. Apa lor e sărată și amară, mai sărată chiar ca a Mării Negre, de ore-ce evaporațiunea e mare, pâraie nu se varsă în ele ca să le mai îndulcească, și nici apa de ploc nu cade în destulă cantitate. Incepând de la N. spre S., ele se înșiră în ordinea următoare: a) Sinoe (2500 ha.), sau mai bine dis cōda sudică a intinsului lac Sinoe, a cărui cea mai mare parte se găsește în județul Tulcea, la N. de satul Caraharman, singurul care comunică cu Marea prin gura Periteșca la N. și prin 2 gârle, Balta-mare, mică și mijlocie: la S. jumătatea sa răsăriteană e acoperită cu stuf și poartă numele de Kituk; pe malul său nord-vestic se găsește ruinele vechiului port grec Istropolis, la 7 km. spre N. de satul Caraharman. b) Tuzla (500 ha.), la apus de precedentul, aparține mai tot județului Tulcea, între el și Sinoe pământul e aco-

perit cu nisip marin, ceea-ce însemnă că odinioară comunica între ele; în el se varsă pâraiele Peletia și Duingi. c) Gargalac, la S.-V. de Sinoe, lângă satul Garga-lăcunic, ce e așezat pe malul răsăritean al său și nu departe de capul Midia; în el se varsă pâriul Gargalac. d) Taşaul (1.100 h.a.), la apus de precedentul, lângă satul Taşaul; în el se varsă pâriul Casimcea sau Taşaul; se deschid văile Taşaul, Cicraci și Dolufacă; satele Dolufacă și Cicraci sunt așezate pe malul său apusan, Caracōnu pe cel sudic și Taşaul pe cel nordic; plaga dintre el și Mare este foarte largă. e) Siutghiol (1200 h.a.) la S. de Taşaul, aproape de Mare cu o plagă despărțitoare mică; în el se află insula lui Ovidiu; este foarte adânc (aproape 50 m.); pe malul apusan merge șoseua națională Tulcea-Constanța; satele: Mamaia e așezat pe malul său nordic, Canara și Palazu-mare pe cel apusan. f) Tăbăcăria, la S. de precedentul, fiindu-i mai mult o prelungire sudică, așezat la N. de orașul Constanța și numit astfel de la o fabrică de tăbăcărie așezată lângă el. g) Agigea, la S. de Constanța, lângă satul Agigea, primesce valea Agigea. h) Tuzlaghiol (800 h.a.), la S. de precedentul, lângă satul Tuzla, ce e

situat pe malul sudic al său, prime ce pâraiele Tekirghiol și Musurat; șoseua județenă Constanța-Mangalia merge pe malul său apusan. i) Tallăgeac, la miază-zi de Tuzla, lângă satul Tatlageac, primesce pâriul și valea Tatlageac. j) Cumarova, la miază-noapte de orașelul Mangalia, situat într'o câmpie acoperită cu stuf. k) Mangalia, la miază-zi de orașelul cu același nume, de formă lunguiață (aproape 12 km.) puțin larg (300 m.), destul de adânc (5—20 m.), primesce valea Kiragi, despărțit de Mare printr'o plagă largă numai de 100 m., ar forma un admirabil port, bine adăpostit, cum a și fost odinioară în timpul Grecilor (cu portul Callatis), și în evul mediu, când Genovazii au construit în față-l, în Mare, diul de port, al cărui ruine se ved și azi, dacă s'ar face lucrările de artă trebuincioasă, însă Constanța atunci ar scădea, ceea ce nu este în gândul României.

Tote lacurile din ambele basinuri ocupă o întindere de 12.000 hectare (în Tulcea 120.000), și sunt centre importante de pescuit, al cărui venit aparține Statului, producând pe fie-care an peste 40.000 fr.

Apele curgătoare. La drept vorbind, cursuri de apă, al căror debit să fie constatat și să se verse în Dunăre, Mare sau lacuri, nu avem

în Constanța de cât 3—4 și acestea de foarte mică importanță Căusele acestei lipse de apă trebuiesc căutate în constituțiunea internă, geologică a solului dobrogean și cea externă. Este știut că solul Dobrogei este mai tot stâncos, granitic, acoperit cu un strat foarte gros de calcar, absorbant, în cât ori-ce pâriu, care s'ar forma, ar fi destinat să piară; apoi pământul de de-asupra este format dintr'un strat prea subțire de humus în care el să-și croiască o albie; lipsa de umezélă, pricinuită de absența totală de păduri, afară de partea apusană, iar contribuie la dispariția cursurilor de apă, căci, e cunoscut lucru că pădurile atrage nourii, îi condensază și îi transformă în ploie și deci ar alimenta cursurile de apă deja existente, însă mai în tot județul nu există păduri, așa dar nici cursuri de apă; mai mult încă, chiar aco'o unde sunt păduri, s. ex. în plasa Silistra-nouă, pâraie nu se formeză de cât foarte rar, după ploii abundente, și dispar după cât-va timp, din cauza proprietății absorbante a solului. Unele din ele mai prezintă și particularitatea următoare: formându-se într'un loc ore-care, dispar după un mic drum, spre a reapare mai departe sub un alt nume, infiltrându-se prin subterane,

intocmai ca riurile din Istria Austriacă și Spania sudică; o altă particularitate mai este că toate se deschid în lacuri, nu se duc drept în Mare sau Dunăre. Ele se găsesc și în basinul Dunărei și al Mării, de aceea să le studiem pe rând.

1) *Apele din basinul Dunării* sunt cu un debit mai puțin constant de cât acelea din basinul Mării Negre, acesta poate din cauză că aceste din urmă, fiind în vecinătatea Mării, sunt mai favorizate de vânturile care suflă din spre Mare și care aduc nourii de-îi mai revarsă din când în când pe înșelatul pământ al aridei stepe Dobrogene.

Principalele sunt: a) *Caraorman*, la V., unit cu pâriul Almalin, ce trece prin satul Almalin și se varsă în lacul Gârlița; b) *Beilicu*, la răsărit de precedentul, prezintă particularitatea descrisă mai sus, adică apar ici și dispar colo, au ca afluenți pe Cuzgun, Caranlăc, Nastradin și Dobromir, trece prin satele Asarlăc, Enișenlia, Bazirgian și Beilic, se varsă în lacul Beilic; locurile unde prezintă fire de apă sunt: de la frontiera Bulgariei (câci vine din Bulgaria) și până mai jos de Enișenlia, și mai la vale de satul Ciucur-kioi, iar afluenți sînt prin dreptul satelor ce udă: Cuzgun, Caranlăc, Nastradin și Dobromir. Tikilescî, care trece prin satele Muslu,

Muslu-bei și Tikilescî, dispăre la vărsarea sa în Dunăre; c) *Boazgic*, la N. de Cernavoda, prezintă aceeași particularitate ca și precedentul, dispărînd mai înainte de a se vărsa în Dunăre, trece prin satele Satis-kioi, Băltăgesci și Boazgic, are ca afluent pe stînga pe Saragea; d) *Sararai*, la N. de Hârșova, cel mai important curs de apă al basinului Dunărei, cu un debit aproape continuu, de orice soluri e mai puțin calcaros și alimentat de ploii, ce sunt mai dese în această regiune, plcă din delul Ghiolgiu-bair, se îndreptă spre S.-V., trece prin satele Topolog-tătar și român, Calfa, Ramazar, Rahman, Haidar, Carapelit, Balgiu, Emisarai și se varsă în lacul Hazalic-ghiol, are o lungime de 45 klm.; au ca afluenți pe stînga pe Hagi-omer, Silisce, Haidar și Mohametcea; e) *Pietrișul*, la N. de precedentul, se varsă în gârla Băroiū; f) *Topârșcea*, la miadă-nopțe de Pietrișul, vărsându-se tot în gârla Băroiū, mai jos de Dăeni; g) în fine *Rosti*, al 2-lea pârîu important după Sarai, în basinul Dobrogei dunărene, plcă tot din delul Ghiolgiu-bair, nu departe de Sarai, se îndreptă spre apus, trece prin satul Urumbel, Făgărașu și Aigăr-Ahmet, și se varsă în veriga Ostrovului, mai jos de satul Ostrov.

2) *Pârăiele din basinul Mării*

Negre sunt așa de puține ca și cele din basinul Dunărean, însă prezintă asupra lor superioritatea de a avea mai în tot timpul un debit aproape constant din cauza vecinătății Mării, care le trimite aburii sîi transformați în rouă și duși de vânturi, mai mult de cât celor din basinul Dunărei. Principalele, începînd de la N. la S., sunt următoarele: a) *Peletlia*, ce trece prin satul Peletlia și se varsă în lacul Tuzla, după ce a trecut pe sub un pod numit Carașeitan (Dracul negru). b) *Gargalac* mic și scurt, la S. de Peletlia, trece prin satul Gargalacu mare și se varsă în lacul Gargalac. c) *Casimcea* sau Tașaul, la apus de cele două d'intîi, cel mai important curs de apă al basinului Mării, al județului Constanța, și al 2-lea după Taița, din Dobrogea intrîgă; el nu sîcă nici odată, căci trece prin păduri, e alimentat de pârăie și ploii mai dese; în județul Constanța are numai cursul sîu inferior, iar cel superior și mediu în județul Tulcea; intră în Constanța la locul numit Măra cuconei și Podul lui Gogea-amet, merge puțin, intră iar în Tulcea mai sus de Kirișlic, și mai jos de acest sat intră definitiv în Constanța, străbătînd niște pozițiuni admirabile, și după un curs de

apropie 100 klm., socotit de la isvorul sîu în delul Trestenic, se varsă în lacul Tașaul, lângă satul Tașaul în județul Constanța; el udă satele Seremet și Palazu-mic, și la gura sa formăză o mlaștină, este adînc de la 20 c.m. până la 1 m. 20 și larg de la 2—5 m.; afluenți sînt pe stînga sunt: Alceaculac, iar pe dreapta, tot numai în județul Constanța: Terzikioi, Ciutalorman, Visterna. c) *Tașcul*, un alt pârău mult mai mic ca precedentul, trece prin satul Tașaul și se varsă în lacul Tașaul puțin mai la răsărit de gura celui precedent. d) *Tekirghiol* la S. de orașul Constanța, mic, scurt, trece prin satul Tekirghiol și se varsă în lacul Tuzla-ghiol; e) *Musurat*, la miadă-đi de precedentul, trece prin satele Musurat și Urukioi și se varsă tot în lacul Tuzla-ghiol. f) În fine *Tătlăgeac*, al 2-lea pârîu însemnat al basinului Mării, vine din delul Sărti-bair, se îndreptă spre S.-E. trece prin satele Gheringic, Ascilar, Tătlăgeacu-mic și se varsă în lacul Tătlăgeac.

Văile.— În schimb însă județul Constanța, în ceea-ce privește văile, ca număr, stă tot așa de bine, dacă nu și mai bine de cât județul Tulcea; e drept însă, că în importanță și în frumusețe, văile Constanței cedă celor ale Tulcei; totuși găsim

și în Constanța, mai cu seamă în partea apusună, în plasa Silistra, văi care prezintă poziții din cele mai frumoase, mărginite, de o parte și de alta, de stânci aci goale, pleșuve, aci acoperite cu păduri ne-străbătute, ce-ți inspiră admirație, înveselesc pe călător, îl răcoresc prin frăgețimea lor și cristalina apă a puțurilor de lângă dâncele, și dacă ar uita că este în Dobrogea cea aridă, ar crede că se găsește într'un peisagiu carpatin; însă văile din răsăritul și centrul județului, în general, prezintă un aspect desolat, tuit, mai cu seamă vara, când ars de soare, nu găsești nici un adăpost contra căldurilor sale raze și foarte rar câte o fântână unde să-ți astâmperi setea; găsim și aci excepțiuni, ca în S.-E., pe lângă Mangalia și în N. pe valea Tașăului. Căusele pentru care ele nu au apă mai de loc, le-am arătat la pârăe, mai sus, adică ariditatea solului, lipsa de păduri, de ploii, și constituția geologică a solului. Numai primă-vară, după topirea zăpezilor și toamna în timpul ploilor celor mari, mai putem spera de a găsi un fir de apă în albia lor, care răspundea viața în plantele de pe maluri, însă repede este absorbit de sol și soare, și-și reia aspectul cel trist dinainte. Să arătăm acum după basinul căruia ele aparțin:

a) *Văile din basinul Dunării* sunt mai numeroase și mai importante de cât cele din basinul Mării, atât prin frumusețea lor, cât și prin numeroasele centre de populațiuni, sate, așezate în ele. Fiindcă o parte din ele se deschid d'a dreptul în Dunăre, iar altele în lacurile formate de Dunăre, le vom împărți și noi în două categorii: 1) Cele care se deschid d'adireptul în Dunăre sunt: a) *Lara și Călnia*, în care e așezat satul Călnia, între lacurile Gârlița și Oltina; b) *Valea Mare*, în care e așezat satul Rasova și Caramancea, între lacurile Aliman și Cokirleni; c) *Cokirleni*, între lacul Cokirleni și Cara-su; d) *Carasu* sau Cernavodă, care nu e alt-ceva de cât valea pârului Cernavodă; în ea e așezat și orașul Cernavoda; e) *Zavolu-ceair*, Stupina, Tikilescii, Topalu, între satul Boazgic și orașul Hârșova; f) văile *Moșu și Pânga*, între satele Dăeni și Ostrov; g) *Ostrov*, la miază-noapte de satul cu același nume. 2) Văile care se deschid în lacurile formate de Dunăre, cele mai însemnate sunt: a) în lacul Gârlița, Bugeacu; *Gârlița*, unită cu Esekioi, în care e așezat satul Esekioi, primind și văile Tanas-ceair și Begene-ceair; *Cuiu-iuk-alcea*, ce trece prin satele Carvanu-mare și mic, unită cu Cuiugiuc, în care e

așezat satul Cuiugiuc; Galița ce trece prin satul Galița; b) în lacul Oltina: *Satu-noii* prin satul Satu-nou, *Coslugea* și *Almalăcul* prin satul Coslugea; în Ciamurlia baltă, Valea *Pietrișului*, *Lipnița* și *Ciala-ciair*, prin satul Velikioi în balta Iortmac; *Canara-ciair*, *Ghiuveni*, în care sunt așezate satele Parakioi și Ghiuvegea, unită cu valea Calaiği, ce trece prin Calaiği și Regep-cuius, în care e așezat satul Regep-cuius; c) în lacul Mărlănu: văile *Curu-orman*, ce trece prin satul Curu-orman, și *Mărleanu*, unită cu *Bac-cuius*; în balta Beilicu și valea Beilicu, unită cu Beilicu-culac și Demircea ce trece prin satul Demircea; d) în lacul Aliman și anume: 1) în *Vederosa*, *Drăgăică*, 2) în *Limpedișu*, valea *Aliman*, 3) în Sarpu, valea *Urluia*, cea mai mare și cea mai însemnată din toate văile județului și plășii Silistra-nouă, vine din Bulgaria sub numele de Cerchez-kioi-ciair, ia apoi pe cele de Demircea, Schender, Urluia și Polucci; trece prin satele Derekioi, Cerchez-kioi, Mamuzli, Calfa-kioi, Cialmargea, Demircea, Ghiol-punar, Nargila, Urluia, Kerim-cuius, Polucci; are ca adiacente, pe dreapta: valea Schender; valea Boruncea unită cu văile Sofular, Agemler, Cavailar, Cazil-murat, Bairamdede și Mangaci; valea Iusufanar; iar pe stânga

văile Docuzaci, Armutlia, Hairankioi, și Iarim-bașa; 4) în balta Baiuc se deschide valea *Ghiordunși-orman* unită cu văile Cărgăcea, Cinghinea, Enige, Talașman; e) în balta Cokirleni se deschide valea *Peștera*, formată din văile Ikingea-dere, Acangea-dere, Mamut-cuius și Idris-cuius; f) în balta Carasu și prelungirea ei răsăriteană Medjidia, se deschid văile *Medjidia*, fondată din Hasancea, Horaslarceair, Omurcea, Murfatlar și Nazârcea, valea *Caratut*, valea *Hagi-cabul Kiostel*, *Docuzol*, *Panaghir*, *Cilibikioi*, *Tabia* și *Amrali-ciair*; g) în lacul Seimeni, cu prelungirile Purcăreți, Ramadan și Tibrin, se deschide valea *Tibrinu*, formată din văile Tortoman, Pașpala, Derechioi; h) în balta Domnăscă se deschide valea *Siliștea*, unită cu valea Tașpunar și Kior-ceșme.

b) *Văile din basinul Mării Negre* sunt mai mici, mai puține la număr și mai puțin importante ca cele din basinul Dunării; ele sunt în general largi, acoperite cu verdetă, lipsite de copaci, totuși productive în fânețe și ore-care cereale, din cauza vecinătății Mării. Cele care se deschid de a dreptul în Mare sunt scurte și repede înclinate, cele ce se deschid în lacuri sunt mai lungi și mai dulci înclinate; principalele sunt: a) în

lacul Taşaul se deschid văile *Sahman*, *Dolufaci*, *Cicraci* și *Cara-coium*, ce trec prin satele cu același nume; b) în lacul Sintghiol dau văile *Mumaia*, *Cogeali*, *Canara*, *Palaz* și *Anıdolkiot*, pe cari sunt aședate satele homonime; c) în lacul Agigea da valea *Aqigea* unită cu văile *Hazidüluc* și *Lazmahale*, trecând prin satele cu același nume; d) în lacul Tuzla-ghiol se deschid văile *Techirghiol*, *Carlighiol*, unită cu *Muratan*, *Ceatmalar* și *Tuzla*, pe cari sunt aședate satele cu același nume; e) în lacul Tatlägeac da valea *Tallägeac*; f) în lacul Mangalia se deschide valea *Kiragi*, vale însemnată, unită cu văile *Daulukioi*, *Casimcea*, *Nalbant*, *Başpunar* și *Capucci*; văile *Caraciculac* și *Kecege*; ea trece prin satele *Cadikioi*, *Hoşcadin*, *Achargea*, *Kiragi*, *Delenruşi*, *Sari-ghiol* și *Acbasi*; g) văile *Mangalia* și *Ianlăc* se deschid d'a dreptul în Mare în sud-estul județului.

Despre râurile străte din *Dobrogea*, de F. Kanitz. Înconjurată de Dunăre și de Marea Neagră, *Dobrogea* prezintă aspectul unei peninsule. Înaltă de la 80 până la 200 m. (însă ajunge chiar la 430 m. în virful Greci, județul Tulcea, nota autorului) și acoperită pe o treime a întinderii sale de pădure-tuferiș, ea se ridică în apropiere

de *Babadag* prin muntele *Sakar-bair* și prin alți munți de calce primitivă, mai înalți, cu o direcțiune de la N.-V. spre S.-E. de la Măcin la Tulcea. Această țară, *Sythia minor* a Romanilor, întinzându-se între *Dnistru*, *Pontul Euxin* (Marea Neagră) și *Istru* (Dunăre) se numi de popoarele vecine *unghiul*; ceea-ce caracteriză bine situațiunea sa; Bysantinii o numiau *Ongloz*, Slavii *Agli*, iar Tătarii *Budzac*.

Aspectul său are o mare asemănare cu stepele din *Ungaria* și din *Basarabia*. Adesea-orii s'a tras etimologia numelui de *Dobrogea* de la vorba slavă *Dobre* (bun). Dar mai probabil este că această denumire îi vine de când cu principele bulgar *Dobrotici*, care reședind la *Varna*, domnia în al XIV-lea secol asupra acestor locuri ale *Pontului Euxin*. Astăzi însă *Bulgarii* dic *Dobricea* la toate locurile lipsite de apă, fără a ține seamă de situațiunea lor geografică. Așa, spre exemplu, se află o *Dobricea* pe lângă *Viș*.

În ceea-ce privește peisagiul, o călătorie în *Dobrogea* înfățișează prea puțină mulțumire. În ochirea din urmă, aruncată asupra acestei țări, viile și grădinile fructifere din *Kavarna*, par a fi o oază minunată; aceste grădini par că răsar din

mijlocul câmpiei, ale cărei margini nu se ved.

La începutul verii această câmpie este foarte plăcută, fiind acoperită de o bogată vegetație, de ierburi și plante foraminifere de diferite specii. Dacă în luna lui Mai acest strat de verdete se mișcă sub adierea vântului, s'ar părea că *Pontul Euxin* a rupt zăgăzul malurilor sale; pământul de stepe plutitoare și înflorite par a fi continuarea *Mării albastrii*, ce o scaldă cu dragoste.

Dar în puterea verii, când seacă toate isvórele și când căldura ajunge la o temperatură de 45° R., atunci stepea se schimbă într'un deșert și într'un periculos focar de friguri. Atunci călătorul înțelege plângerile lui *Ovidiu* și se pătrunde de durerea și de chinurile ce curg din versurile sale (*Ovidie*, *Tristia*, cartea III, elegia X-a).

Asprimea iernei e cu atât mai aspră, cu cât locuințele construite mai din vechime, se împotrivesc foarte slab vânturilor și frigului. Pădurile fiind depărtate, materialul de ars este foarte rar și în locul lemnului se întrebunțază tezecu, care e compus din baligă și paie sau coceni, cari se găsesc cu îmbelșugare, grație turmelor celor numeroase și întinzelor câmpii.

Dobrogea e despărțită de *Deliorman*, în care se găsesc lemne și

apă în de ajuns, printr'o linie foarte curată, care se întinde de la N.-V. spre S.-E. de *Silistra* prin *Bazargic* și *Balcic*. Hoțarele *Dobrogei*, atât de vestită prin frigurile sale se întind mult mai spre V. de cât era cunoscut până acum. Fâșia cea largă de pământ, care, coprinde județele, mai de tot lipsite de apă, ale *Mangaliei* și *Balcicului*, precum și mari părți din județele *Bazargicului* și *Silistrei*, asemenea lipsite de apă, sunt arătate pe hartă ca și cum ar cădea afară din zona cea de tot lipsită de apă. Cu toate acestea, elementul dătător de viață trebuie a fi scos cu mari greutate din adâncimea pământului a regiunii, care din această cauză se numește *Dobricea*.

Cu totă suprafața cea plină de deluri, străbătută peste tot de murguri, de șanțuri, de smârcuri și de rovină, nu trebuie să fie cu oscută sub același nume de stepe ca stepele din *Basarabia* și din câmpiile din spre nordul *Pontului Euxin*.

De multe ori, mai multe leghe împrejur, nu se vede nici un arbore. Isvórele aci sunt foarte rari și locuitorii acestor locuri ar fi, negreșit, foarte fericiți dacă s'ar putea bucura în realitate de belșugatele cursuri de apă cu care hartografi noștri îi înzestră cu atâta dărnicie. Se vede că oarecând a fost

pe aici un mare număr de riulețe, ale căror ape se vărsa în Istru și în Marea Năgră. Dar acum albiile lor, lesne de cunoscut, se găsesc cu totul uscate; nici o picătură de apă nu stropea copita cailor mei în trépétul lor. Cea mai mare parte dintr'aceste albiți vechi s'au transformat chiar, în timpul generațiunii actuale, în câmpii de grâu și în grădinărit; ceea-ce a dat naștere la mai multe sate și cătune, a căror existență se vede de căle:or după morile de vânt aședate pe înălțimile d'impjur. Melancolia acestei câmpii fără farmec, este intreruptă numai prin aceste mori, câte-va rari boschete de mes-técăni și de stejari bătrâni și câte-va movili preistorice.

Lipsa de apă absolută, face, cu tot cuvântul, foarte anevoe exploatarea acestui sol; numai în nisce verii prea rar umedose, iarba și holdele dau o producție excepțională. Ploia este absorbită foarte repede de straturile aluviale și calcare subzăcânde; toate culturile trebuiesc udate dimineța și séra. Pentru a ridica apa, care se găsește la o adâncime de la 30 până la 100 metri, se servesc ómenii cu o rótă (paternoster werke) pusă în mișcare de cai și de boi. Săpătura acestor puțuri cu rótă fiind prea obositoare, se face tot-d'auna de sate întregi.

Fórte rari se găsesc pe sohaturi, în cât vitele trebuiesc duse la amiađi și séra în sat ca să fie adăpate.

Peste tot locul, pe cóstele septentrionale ale lui Deli orman isvoresc o sumă de curenți de apă. Înainte vreme se scurgeau prin nisce albiți spre Dunăre; dar astă-đi cea mai mare parte dintre dinsele, secându-le apa pe la jumătate din cursul lor, sunt absorbite de pământul cel calcar, coperit cu loes. Mătcile, cari sunt spre răsăritul Dobrogei, sunt cu desăvârșire seci. Volumul de apă a celor din-spre apus, descresc din ce în ce mai mult; se pôte dar întâmpla ca caracterul de stepă al Dobrogei să se întindă, cu vremea, pe la începutul secolului viitor, pină prin apropiere de Rasgrad și Rusciuk. Riul Cuciuc - ahmed - dere, care curge spre N. de Muraldaral pe care'l lingă Kargesler, care se găsește în mijlocul unei dumbrăvi, se perde asemenea în loes, în jos de Rilikade-kaiarah-mahale, situată în apropiere. Tot ast-fel se întâmplă și cu un alt riuleț care curge spre apus, aproape de satul Peece.

La Bessepk (satul a șesé déluri) care se află la 119 metri mai la vale de cit Muraldarul, am găsit, deși mai era mult până séra, copii și flăcăii scoțând apă din pu-

țurile cele adânci, căci de mai multe luni riulețele vecine secase cu desăvârșire. Adăpatul turmelor cere mult timp; după apusul sórelui orî-ce lucru încetăđă pentru bravul musulman.

De la Omurfachi, prin Cocinar la Uk-bairam-punar, străbăturăm călare matca unui riú transformat în cele mai frumoșe culturi, în care, nu de mult riul Kaंद्रuk-dere, format de Suleimanul și De-debunar-dere, își lua cursul spre Dunăre. Astă-đi aceste riulețe dispar în pământ mai la vale de satul cu același nume. Mersem fără a ne uda până la Recceb-mahale.

După hartă, am fi trebuit să trecem într'acel loc riul Demir-bobadere, dar era cu totul uscat. S'a constatat că în luna Maiu 1874, nu s'a găsit nici un curs de apă care să curgă spre Dunăre la răsărit de Rusciuk, sunt dar autorizat să spui, cum am mai spus și în altă scriere, că în sensul strict fizic și geografic, Dobrogea începe aproape de acest oraș. Înăbușirea elementului liquid de către uscăciune este de asemenea demonstrată prin imputinarea treptată a micului lac de lingă situl Kalimoc, de pe malul Dunărei, aproape de matca uscată a lui Demir-boba. După încredințările locuitorilor, acest lac ocupa, nu de multe vreme,

o suprafață mult mai întinsă. Multe din nenumăratele locuri ce se întind pe malul înaltei terase riverană a Bulgariei Danubiene, acoperite mai întâi ca și România și șesurile Ungariei, de apa Mării și mai în urmă de apa riurilor, sunt supuse, după observațiunile mele, aceluiași proces de observațiune.

(Din Buletinul societăței geografice din Paris, Martie 1879, pag. 268).

Clima Dobrogei, în general, și a județului Constanța în special, este salubră, și reputațiunea de insalubritate făcută Dobrogei este exagerată, dacă nu cu totul neadeverate. Este adevărat că de la Picinéga și mai de jos încă, până la Tulcea și cu delta Dunărei, mai puțin, frigurile palustre au ajuns o endemie pentru litoralul Dunărean, dar nu are caracterul tiphoid sau pernicios, nici nu bântue în toți anii (cel mai bun mijloc de preservare este o mâncare substanțială și aședată, ferindu-se în același timp de răccla noptilor). Causele principale ale febrilor se găsesc în toate țerile cari au fluviul mari și ale căror ape se revarsă periodic peste maluri și la retragerca lor lasă în urmă-le bălți și mlaștine, ale căror exhalățiunii strică aerul cum e bună-óră Dunărea pentru Dobrogea. Pe lângă acésta se mai adaogă marea cantitate de gârle naturale (adică formate de revărsările Dunărei)

cât și cele artificiale, pentru a aduce apa Dunării în bălți și cu ea și pescii ei; când anele se retrag, pescării împiedică scurgerea apelor și prin acestea bălțile devin un focar de infecțiune în timpul verei, locuitorii fiind cu totul lipsiți de cunoștințele igienice. Apoi de obicei ei—cu puține excepțiuni—se culcă pe pământul gol sau pe o cergă ce pun dedesubt și inevitabil miasmele în timpul somnului își fac acțiunea lor stricătiosă. Pe de altă parte și hrana lor lasă de dorit, în ceea-ce privesce calitatea, peșcele prăpat sau sărat, o cėpă, cafea rea, piine și mai rea, sunt bazele alimentațiunii lor, la care se mai adăogă și îndelungatele posturi. Dar cu trecerea țerei la România, cu înființarea serviciului sanitar, ca și în cele-l'alte județe ale patriei mume, cu introducerea de medici în fie-care plasă, respândirea cât mai mare a cunoștințelor igienice, aceste nenorociri au diminuat sensibil și astă-zi numai în puține locuri endemia mai persistă, încolo sănătatea populațiunilor este bună; din nenorocire a mai rămas să se îndrepte felul de alimentațiune într'unul mai potrivit cu natura și munca lor; ceea-ce, cred, nu va întârția a se face. Temperatura este cu totul variabilă în această țară, deși iernile, în general,

nu sunt așa frigurose ca în România (probă numeroasele turme ale păstorilor români (mocani) ardeleni, care vin din munții Carpați să ierneze în pășunile Dobrogei). Primă-vara și toamna sunt foarte scurte; tranșiția este foarte repede de la o temperatură prea rece la una prea caldă; frigurile încep la sfârșitul lui Aprilie și intensitatea lor este în mijlocul lui August. Lemnul necesar la construcțiunea caselor lipsind, sau fiind foarte departe, se obișnuiesc acuma, ceea-ce e foarte bine, a se face casele cu pământ lipite și bine uscate și este foarte sănătos. Apoi satele ar fi bine, în general vorbind, să fie îndepărtate de locurile mlăștinoase. Ea, adică Dobrogea, merită mai mult de cât reputația care i s'a dat; este în general sănătosoă și dacă s'ar mai împăduri în bună parte, fără indoială că influența frigurilor s'ar micșora foarte mult; este de notat că de 40 de ani și mai bine ea nu a fost bătuită de frigurile tifoide. Ea înainte era reputată ca mormântul străinilor și acesta a provenit din cauza bōlelor ce bătuitău armatele streine de invasiune, nenorocire care venea mai mult din reua organizațiune a serviciului lor sanitar și alimentar, ceea-ce s'a vedut și în rēboiul de la 1877. Longevitatea este tot așa

de mare ca și în România și în fie-care sat se găsesc cel puțin 10% cari să fie mai în vėrstă de 75—80 ani.

În timpurile nōstre, clima Dobrogei este mai suportabilă, mai dulce chiar de cât în timpurile

vechi, căci dacă deschidem Ponticele și Tristele poetului Roman Ovidiu, care a ilustrat aceste locuri prin exilul sėu în vechia Tomi (actuala Constanța), găsim următoarele:

D'ar fi să'și mai aducă aminte, aminte de Nazone
În Roma vre-o ființă, și dacă fără mine
A mai rămas ceva acolo din al meū nume,
Să scie dar a'n țara în care al mării luciū
În veci nu se întelnesce cu zodia înstelată
Aici imi duc eū traiul în sinul barbariei
Cu fiarele sarmate, cu Besii și cu Geții,
Nedemni a le rēspunde un echo în versul meū!

Cât mai adic vėntul răcoritor al verei,
Avem un zid de valuri prin care ne scutesce
De cruda lor năvală, curgėnd la mijloc Istrul.
Vai însă când sosesc posomorāta iarnă
Rānjind grozava-i buză, și când începe gleba
A cārūți cu încetul sub marmora de ger!

Și crivėțul pornesce, și nēua umple nordul,
Și cade, cade, cade: nici sōrele nici plōia
N'o mai topesc acuma, căci frigul o impietresce;
Și până să dispară un strat, s'așterne altul.
Ș'adesea în aste cuiburi de înghețuri indesate,
Privesci într'o grămadă, zăpedi din douē ierni.

Și atāta-i de cumplită furtuna deslāntată,
În cât răpesc case ducėndu-le departe
Și turnuri majestōse în praf le risipesce
Și sguduit atunci, din temelie polul
De spaimă se înfioră sēlbaticile giinți:

Și barbarul îmbracă nădragi și piei informe,
Cât din a lui făptură, d'abia se ved obrajii;
Dar până și prin blană dă gerul cu putere
Și pulberea de ghiață pe barbă schiuteiază,
Și te cuprinde gróza când sloiuri cristaline

Se 'nchiagă printre plete și se ciocnesc cu freamăt
L'a capului mișcare; și'n vas inghiață vinul
De'l scoți în bolovane păstrând figura olei.
Și'n loc de-a sórbe spumă, mănânci bucăți de vin.

Să mai descriu eu óre cum riurile tóte
În poduri le pface suflarea cruntei ierni?
Și-atunci de obosélă, de vrei să'ți stâmperi setea
C'un strop de apă vie, spargi întărita ghiață
Săpând adânc o grópă în locul cel căscat.

Chiar uriașul Istru, pe care nu'l întrece
A Nilului lărgime, acuma se sbărcesce
Sub viscolii de crivăț și albastrele-î talazuri
Se fac o scórtă tare, și pe furiș sub dênșă
Se scurge în toiul Mării prin cele multe guri.

Și p'unde mai deună-đi plutea corăbierul
Ti alunecă piciorul săltând fără sfiálă
Și-a calului copită isbesce cu rêsunet
În lepedi fãurite din colosale valuri;
Și boii fără frică p'acéstă nouă punte
Sub care staü închise prăpastii desfundate
A lene trag căruța nomadului sarmat.

De necredut, și totuși eu am vedut chiar Marea,
Chiar Marea încătușată d'un bloc imens de ghiață;
Făcută, neclintită sub țesta-î lunecósă;
Și n'o vedusem numai, dar am umblat eu singur
Pe culmile marine, călcând ca pe țerănă!.....

Respins de ger, delfinul tot în deșert se 'ncercă
În aer să tresalte p'a Mării suprafață;
Turbéză, făr' să pótă un val din loc să misce;
Și vasele ca'n cercuri de marmoră cuprinse
De ghiața ce le incinge, staü țepene; vâslașul
Talazurile dure ađi nu le mai despică;
Și'n unda degerată, cu capetele-afară
Veđi pescii, ce se încrustă și unii mai trăesc!

(B. P. Hăjdeu, *Istoria Critică a Români'or*)

În ultimii ani ai vieții sale, Ovidiu scrie soției sale la Roma, el fiind bolnav, următórea epistolă:

Gândesce-te o clipă. Mě'nconjură Sarmații
Și Geții mă 'mpresórá, și 'n mijloc între dênșii,
Mě sbuciumă durerea, eu cetățén al Romei,
Aci 'n acéstă țară, în care ceru-î sumbru,
Și apele sunt grele, ba până și țerána —
De ce? Nu pociu pricepe, dar simț că-mi dá fiori!
Nu-î casă mai comodă, nu-î hrană mai gustósă!
Vre-un meșter să m'ajute cu erburi descântate
Saü un amic s'aducă vre-o dulce mângâere,
Și cu povești plăcute să-mi măi scurteze timpul...

Ah, unde sunt acestea! și numai suvenirea
Ce-î cu atât măi viü cu cât sunt măi departe
Imi spune c'altă dată pe tóte le-am avut!
Și te-am avut pe tine, a tuturor regină!
Tu, care-mi umpli peptul, soția neuitată!
Și glasul meü te chiamă, deși te sciü aiurea;
Și-o nópte fără tine, o đí nu pot petrece;
Chiar în delir — mi-aü spus-o acei ce mă veghiază
Cu mințile perdute repet numele teü!

(B. P. Hăjdeu, *Istoria Critică a Românilor*).

Tote aceste lucruri nu sunt exagerații de ale figuroului Ovidiu, căci cu datele meteorologice în mână constatăm următoarele: la anul 400 d. Christos a înghețat totă Marea Neagră; la 462 Goții trec Dunărea pe gheață; la 763 din Octombrie până în Februarie o gheață de trei-deci coti acopere Marea Neagră până la o distanță de 100 mile; la 1236 Dunărea îngheață până în fund, tot așa în 1408 și 1460 și așa mai încolo. Ubiciniți compară frigul nostru cu cel de la Moscova; furtuna face 162 klm. pe oră...

Dăm mai la vale o descripție sanitară a Dobrogei și deci și a județului Constanța, a baronului d'Hogguers în cartea sa: «Renseignements sur la Dobroudja».

După părerile mai multor doctori, cari locuiesc în această parte de mai mulți ani, rezultă că reputațiunea de insalubritate făcută Dobrogei, este prea exagerată. Este drept că în anumite părți, mai ales pe lângă litoralul Dunării, spre exemplu de la Isaccea până la Dăeni și de la Topalu până la Silistra, frigurile domnesc aproape endemice, fără însă a avea caracterul pernicios sau tifoid. Causile principale ale frigurilor se găsesc în toate părțile, traversate de un mare fluviu, care către îmbucătura sa, nu numai că se divide în mai multe brațe, dar formeză

la epoce anumite ale anului, din cauza diferenței terenului, mari bălți și un număr infinit de mici lacuri. Dunărea, în timpul creșterii apelor, revărsă imense cantități de apă pe malurile litoralului. Când apele se retrag, pescarii construiesc diguri pentru a împiedica pescii de a fugi și atunci începe pescăritul. Lacurile, al caror curs natural este închis, sunt de cele mai multe ori isvoarele cele mai funeste ale miasmelor paludiene. Tote satele de pescari și chiar acelea din interior, neglijează primele principii de igienă. Locuitorii se culcă, de obicei, pe scôrțe întinse pe un pământ umed și adesea pe pământul format de aluviuni; este dar inevitabil că miasminele, care se exală din pământ în timpul somnului, să fie una din cauzele frigurilor. Nutrirea lor lasă mult de dorit. Pesce prospăt sau sărat, cafea rea, puțină și rea pâine sunt baza principală a alimentațiunii. Frigurile sunt deci aproape în tot-d'una în Dobrogea. Una din măsurile cele mai importante și mai necesară de luat, de autoritățile din România, ar fi de a pune un termen exercițiului nelegal al medicinei, organizând într'un mod sever serviciul sanitar al Dobrogei.

În ceea-ce privește clima, această parte, despădurită în principalele sale părți, predispuie pe locui-

tori la toate intoxicațiunile miasmatică. Temperatura e foarte variabilă în această parte, cu toate că iernele nu sunt așa rigurose. Primăvara și toamna sunt foarte scurte. Se trece cu o foarte mare repede de la frigul iernei la căldurile verii. Epoca frigurilor începe pe la sfârșitul lui Aprilie și intensitatea lor este până la mijlocul lui August. Lemnele în cele mai multe părți lipsesc și materialurile necesare la construcția caselor sunt foarte depărtate. Dobrogea în orice caz valorează mult mai mult de cât reputațiunea stabilită; se poate privi ca în general sănătoasă și dacă s'ar împăduri, fără îndoială că frigurile vor fi înlăturate. Un fapt este de notat în această țară bătuită de friguri, și anume: de 30 ani nu s'a ivit de loc frigurile tifoide.

Geografia politică. — *Diviziunea.* Județul Constanța, care cuprinde $\frac{2}{3}$ din totă Dobrogea, $\frac{1}{20}$ din totă țara, cu o întindere de 6058 klm. p., se împarte în 5 plăși: Medjidia, Hârșova, Constanța, Silistra-nouă și Mangalia, cari toate împreună cuprind 7 comune urbane, 73 comune rurale, formate din 301 sate. Dăm mai jos un tablou de împărțire al județului în plăși, comune și cătune.

Plasa Constanța

Reședința plășei, com. Caramurat (cătunul Caramurat):

Caraharman . . .	{	Caraharman.
		Peletlia.
		Trajan.
Caramurat . . .	{	Caramurat.
Carol I . . .	{	Carol I.
		Dorobanțul.
Cicraci . . .	{	Caracoium.
		Cavargic.
		Cogeală.
		Cicraci.
		Mamaia.
		Palas-Mic.
		Tășul.
		Dolufacă.
Cobadinu . . .	{	Cobadinu.
Constanța . . .	{	Constanța.
(Com. Urbană).		
Gargalic . . .	{	Gargalic-Mare.
		Gargalic-Mic.
		Șahman.
Hasancea . . .	{	Hasancea.
		Mahometcea.
Murfatlar . . .	{	Murfatlar.
Omurcea . . .	{	Nazırcea.
		Omurcea.

Palaz . . . . . { Anadolchioi. —
Canara. —
Horoslar. —
Palaz. —

Pazarli . . . . . { Ester. —
Ghelengic. —
Pazarli. —
Şeremet. —

Techirghiol . . . . . { Agigea. —
Hasidoluc. —
Las-Mahale. —
Techirghiol. —

Plasa Medjidia

Reşedinţa plăşei, com. urbană
Medjidia:

Alacapă . . . . . { Alacapă. —
Chiostel. —
Docuzol. —

Biulbiul . . . . . { Buiuc-Biulbiul. —
Chiuciuc-Biulbiul. —
Ende-Carachioi. —
Turc-Murfat. —

Carabacă . . . . . { Beşaul. —
Carabacă. —
Cavgagi. —
Chertic-Punar. —

Caratai . . . . . { Agi-Cabul. —
Caratai. —

Cernavoda . . . . . { Cernavoda. —
(Com. urbană)

Chioseler . . . . . { Borungea. —
Chioseler. —

Cocargea . . . . . { Alibei-Ciair. —
Cocargea. —

Cochirleni . . . . . { Cochirleni. —
Ivrinez. —

Enigea . . . . . { Adamclisi. —
Arabagi. —
Enigea. —
Ius-Fanar. —

Mulciova. —
Pulucci. —
Talaşman. —

Mamut-Cuius . . . . . { Caciamac. —
Idris-Cuius. —
Mamut-Cuius. —
Mircea-Vodă. —
Pestera. —
Saidia. —
Turc-Amzali. —

Medjidia . . . . . { Medjidia. —
(Com. urbană)

Rasova . . . . . { Raşova. —
Vlahchioi. —

Seimeni . . . . . { Seimeni-Mari. —
Seimeni-Mici. —

Băltăgesci. —
Chior-Cismé-Ro-
mân. —

Taşpunar . . . . . { Chior-Cismé-Ta-
tar. —

Saragea. —
Taşpunar. —

Tortoman . . . . . { Azizie. —
Celebichioi. —
Defcea. —
Derinchioi. —
Facria. —
Geabacu. —
Satu-Noû. —
Tortoman. —

Reşedinţa plăşei, comuna ur-
bană Mangalia:

Agemler . . . . . { Agemler. —
Cioban-Isa. —
Sofular. —

Azaplar . . . . . { Azaplar. —
Carachioi. —
Erebiler. —
Mustafa-Aci. —

Caraomer . . . . . { Alibechioi. —
Calfachioi. —
Canli-Cicur. —
Caraomer. —
Cerchez-Chioi. —
Dauluchioi. —
Ducuz-Aaci. —
Ghiuvenli. —
Mamuslu. —

Cavaclar . . . . . { Cavaclar. —
Mangaci. —

Cazil-Murat . . . . . { Becter. —
Cazil-Murat. —
Merdivenli-Punar. —
Terzi-Veli. —

Chiragi . . . . . { Acargea. —
Cadichioi. —
Casimcea. —
Chiragi. —
Deli-Oruci. —
Hoşcadin. —
Nalbant. —
Papucci. —
Valală. —

Edilchioi . . . . . { Amzacea. —
Edilchioi. —
Enge-Mahale. —
Uzunlar. —

Enghez . . . . . { Cazicci. —
Chiuciuc-Enghez. —
Enghez. —

Gheringec . . . . . { Ascilar. —
Başi-Punar. —
Copucci. —
Gheringec. —
Haidarchioi. —

Mangalia . . . . . { Comarova. —
Duoă-Maiû. —
(Com. urbană) Mangalia. —

Musurat . . . . . { Buiuc-Muratan. —
Carlichioi. —
Chiuciuc-Muratan. —
Ciatmalar. —
Musurat. —
Urluchioi. —

Osmancea . . . . . { Osmancea —

Osmanfacă . . .	{ Abdulah. Ebechioi. Osmanfacă . . .	Hârșova . . . (Com. urbană)	{ Hârșova.
Sarighiol . . .	{ Acbași. Agilar. Caracicula. Cecige. Ilanlăc. Mustegep. Sarighiol . . .	Ostrov . . .	{ Aigar-Amet. Ostrov.
Tatlageac . . .	{ Tatlageac-Mare. Tatlageac-Mic.	Sarai . . .	{ Balgiu. Carapelit. Dulgheru. Sarai . . .
Topraisar . . .	{ Topraisar.		{ Capugi. Cartal. Pantelimon. Ercheseșec.
Tuzla . . .	{ Mangea-Punar. Perveli. Tuzla . . .	Șiriu . . .	{ Muslu. Muslu-Beș. Satischioi. Șiriu. Terzichioi.

Plasa Hârșova

Reședința plășei, com. urbană
Hârșova :

Calfa	{ Calfa. Corugea. Haidar. Mahometcea. Rahman. Ramazanchioi.	Topalu . . .	{ Boascic. Topalu.
Ciobanu . . .	{ Cadi-Câșla. Ciobanu.	Topolog . . .	{ Doeran. Topolog.
Dăeni	{ Dăeni.	Urumbei . . .	{ Făgărășu-Noi. Urumbei.
Gârliciu	{ Gârliciu.		
Ghisdăresci . . .	{ Ghisdăresci. Tichilești.		

Plasa Silistra-Nouă

Reședința plășei, com. urbană

Ostrov :	
Almalău . . .	{ Almalău.
Aliman	{ Aliman.
Asarlăc	{ Asarlăc. Cherim-Cuius. Ghiol-Punar.

Bugeac	{ Bugeac.	Baș-Punar . . .	{ Baș-Punar. Cara-Aci. Demircea.
Baeramdede . . .	{ Baeramdede. Calmagea.	Hairanchioi . . .	{ Hairanchioi. Malcoci. Sevendic. Schender.
Beilic	{ Bac-Cuius. Beilic. Demircea.	Lipnița	{ Coslugea. Lipnița.
Canlia	{ Canlia.	Mârleanu . . .	{ Mârleanu.
Caramlăc	{ Caramlăc. Curu-Orman.	Oltina	{ Câșla. Oltina.
Carvan	{ Carvan-Mare. Carvan-Mic. Velichioi.	Ostrov . . . . . (Com. urbană)	{ Ostrov.
Cuzgun . . . . . (Com. urbană)	{ Caraamat. Cuzgun. Urluia.	Parachioi	{ Parachioi.
Dobromir	{ Dobromir-din-deal. Dobromir-din-vale	Regep-Cuius . . .	{ Regep-Cuius. Teche-Deresi.
Esechioi	{ Cuiugiuc. Esechioi.	Satu-Noi	{ Pârjobia. Satu-Noi.
Enișenlia	{ Basarghian. Ciucur-Chioi. Enișenlia. Nastradin. Teche-Chioi.		
Gârlița	{ Gârlița. Gârlița.		
Ghiuvegea	{ Calaiți. Ghiuvegea.		

Populațiunea Dobrogei este foarte amestecată ; ea este una din puținele țări în care populațiunea să fie așa de amestecată ; numai Constantinopolul în Europa orientală o întrece în diversitatea elementelor etnografice. Este un mozaic din cele mai bizare, în cari se ved predominant 3—4 culori, adică elemente și anume: Românii, elementul predominant ca număr și inteligență apoi Bulgari, Ruși, Turci și Greci; restul de celelalte elemente sunt mai puțin însemnate. Această amestecătură, așa

de mare, a provenit din două cauze și anume: una politică, Dobrogea a trecut când la un Stat, când la altul, și o parte din elementul stăpânitor rămânea; a doua, economică, Dunărea fiind o arteră principală de comerț a Europei centrale și orientale, a atras o mulțime de națiuni comerciale la gurile ei, care și-au lăsat aci un număr oarecare din membrii lor și în timpurile din urmă ideea de împopularea și colonizarea întinselor câmpii și stepe a adus ici și colo câte va elemente străine.

Populațiunea din întregul județ, pe anul 1896—97, este de 32.000 familii cu 112.227 suflete, din care: 59.322 bărbați și 52.905 femei, pe o întindere de 7850 klm. p., ceea-ce revine la 14 locuitori pe klm. p.

Acastă populațiune, afară de aceea din orașul Constanța, defalcată pe stare civilă, religione, naționalitate, protecțiune, profesiune și instrucțiune, este următoarea după recensământul din 1894, care este mai complet.

a) După stare civilă sunt:

	bărbați	femei
Necăsător.	31479	26838
Căsătoriți	20165	19888
Divorțați	62	95
Văduvi	1189	2092
Total.	52895	48913

b) După religione:

Ortodoxi	68122
Catolici	1588
Protestanți	2116
Lipoveni	1155
Mahometani	28210
Israeliti	143
Armeni	372
Altele	102
Total	101808

c) După naționalitate

Români	56617
Greci	1176
Bulgari	10079
Armeni	372
Turci	7230
Tătari	20980
Sérbi	45
Italiani	201
Francezi	18
Germani	3030
Austriaci	287
Unguri	168
Ruși	185
Lipoveni	1155
Muntenegreni	15
Israeliti	143
Altele	107
Total	101808

d) După protecțiune

Română	97630
Rusă	1153
Bulgară	251
Sérbă	3

Muntenegrenă	5
Franceză	17
Germană	41
Austriacă	308
Ungară	269
Turcă	576
Italiană	187
Grécă	341
Fără protecțiune	1027
Total	101808

e) După profesiune:

Proprietari mari de la 100 hectare in sus	190
Agricultori, lucrători manuali de pământ	22731
Căciunari	399
Băcani	161
Lipscani	114
Brutari	63
Măcelari	34
Zaravagii	56
Servitori	791
Ferari	185
Bărbieri	36
Doctori in medicina	7
Advocați	4
Morari	104
Ingineri și arhitecți	2
Funcționari	455
Farmacisti	11
Antreprenori de lucrări publice	3
Diferite alte profesii	3122
Total	101808

f) După gradul instrucțiunii:

Bărbați știu citi și scrie 10.092, femei 3.114; bărbați ce nu știu citi și scrie 42.803, femei 45.799; Total 52.895 bărbați și 48.913 femei.

Mișcarea populațiunii. — De la 1 Septembrie 1895 până la aceeași dată 1896, după actele de stare civilă ale comunelor urbane și rurale, din acest județ, este următoarea:

Născuți 5.143, din care 2.642 de sex bărbătesc și 2.501 de sex feminin; morți 3.748, din care 1.993 de sex bărbătesc și 1.755 de sex feminin; căsătorii 670; divorțuri 1; născuți morți 23, din care 12 de sex bărbătesc și 11 de sex feminin. Ceea-ce dă un excedent de 1.395 născuți asupra morților.

Negreșit că cifra de 101.808 suflete ce se dă județului Constanța, e cu mult sub adevăr, cu toate emigrările turcilor și tătarilor în Bulgaria sau Turcia, totuși ea a crescut necontenit și astăzi ea trece peste 110.000 suflete și cu a orașului Constanța peste 120.000 suflete.

Starea materială a populațiunii. După statisticele întocmite chiar în toamna anului acesta, se constată că în tot județul sunt 25.361 proprietari rurali cu o cantitate de

461.363 hectare și 8.166 m. p., din aceștia sunt :

17.340 locuitori improprietăriți până la 10 hectare suma de 146.889 hectare și 908 m. p. ; 6.131 locuitori improprietăriți, de la 10 hectare până la 25 hectare cu suma de 115.399 hect. și 2.717 m. p. ; 1.549 locuitori improprietăriți de la 25 — 100 hectare cu suma de 63.345 hect. și 3.916 m. p. ; 341 locuitori improprietăriți cu peste 100 hectare și cari sunt proprietari mari cu 135.730 hect. și 625 m. p. ; total 62.361 locuitori cu întinderea de 461.363 hect. și 8.166 m. p.

Din aceste date lesne se poate vedea că în acest județ sunt foarte puțin locuitori neimproprietăriți, și aceștia, probabil, sunt toți cei ce s'au stabilit posterior ultimelor delimitări, cari, negreșit, vor fi improprietăriți la viitoarele vânzări de pământuri, dacă vor îndeplini condițiunile cerute de lege pentru regularea proprietății imobiliare din Dobrogea.

Etnografia jud. Constanța. — Dr. Allard, în «La Bulgarie orientale», iată ce țise despre populațiunea țerei.

Ar fi greu de a numi pe adevărații aborigeni ai Dobrogei. Călcăta de numeroase invasiuni și așezată pe drumul tuturor năvăli-

torilor, regiunea Dunărenă a păstrat prea puține urme de șederea celor mai mulți, poate că acesta se poate atribui mișcării populațiilor, lipsa de noțiune a proprietății ce s'a observat în tot timpul în această peninsulă.

Etnografia veche. Scriitorii antichității ne-au lăsat puține cunoștințe asupra popoarelor, care locuiau această parte a Traciei ; sub numele de barbari ei confundău o mulțime de naționalități diferite, care mai târziu li se făcură cunoscute prin foc și sânge. Ovidiu, foarte sobru în detaliile locului său de exil, numește abia pe Scythi, Geti și Sarmati.

Strabon menționează resbóiele reciproce, ce se petrecău, pentru a se suplanta, în același locuri, între Tribali, Autoriatul, Agriani, Scordisci și Mysii, care au dat numele lor țerei, și pe care mai târziu o părăsesc înaintea hordelor năvălitoare, care li silesc să fugă în Asia mică. S'ar mai putea cita : Crobyzi, Trogloditi ; cum vedem, peninsula Dunărenă în antichitate, ca și în zilele noastre, a fost populată de un mare număr de popoare deosebite. Scordisci par a fi fost cei mai puternici dintre vechii locuitori ai Moesiei ; ei fură supuși de Romani, cum țice Strabon, și ca și Grecii ocupară suc-

cesiv cite-va puncte izolate pe țărmul Mării și în interiorul peninsulei dincolo de valurile lui Traian, unde veteranii se stabiliră, ca și în Dacia, ca niște coloni.

În timpul imperiului Bizantin, Moesia inferioară a fost teatrul unor evenimente însemnate și mai cu seamă teatrul luptelor împăraților Bizantini contra barbarilor Nordului. În zadar Justinian a întărit marurile Dunărei și țermii Mării cu fortărețe ; numeroasele apărări, pe care le amintesc Procopiu, nu opriră valul năvălitor. Națiunile ce întâlnim încă și astăzi în Dobrogea, și printre ele cea mai însemnată a Bulgarilor, își fac apariția lor în acest timp. Invasiunea otomană nu s'a stabilit nici o dată în mod definitiv dincoace de Balcani. Micul număr al Turcilor, cari oprirău pe barbarii creștinați, erau neconțenit nelinisciiți de gróznicii lor vecini de la nordul Dunărei. Dobrogea a servit adesea de câmp de luptă al armatelor rusești. Când începură năvălirile moscovite, populațiunile musulmane în mare parte părăsesc peninsula și se refugiază în Balcani până la Andrianopole. Această părăsire se explică astfel : După invasiuni de la 1829, o mare parte a populațiunii, ce părăsise Dobrogea, se reintorsese acasă ocupând pla-

tourile rămase deșarte ; când în 1855, o nouă invasiune muscălăscă și după ea bașbuzucii pradă din nou țara. În primăvara lui 1855, locuitorii emigrați începeau să se întorcă, însă din pricina fricei pentru muscali, mișcarea se răcea încet. În urma păcii, populațiunea a crescut repede și noui locuințe, sate și țerguri apar, pe unde mai înainte nu se zăriau de cât stepele întinse și ierbóse. Acesta este în scurt modul cum s'au prefărat, unele după altele, populațiunile Dobrogei ; acum să le studiam pe cele actuale.

Etnografia actuală. 1) Români sunt veniți de timpuriu în Dobrogea ; însă din secolul XIV, pe la sfârșitul lui, când Mircea coperind ambele maluri ale Dunărei până la Marea Neagră, a coprins și Dobrogea, au început a emigra, în aceste țutunse tinuturi, numeroase famii ; emigrațiunile, care s'a făcut și în secolii următori, căci numai așa ne explicăm cum emigrațiunile de la începutul și mijlocul vécului nostru, au prins rădăcini așa de iute și așa de bine în astă țară, apoi numiri de sate în cari astăzi locuiesc alte ginti, Callica, Părlita, Sarica, Portita, Sf. Gheorghe, Iglita, Piatra fetei, Coșoș, Drăgaica, Tocilele, Valea Plopilor, Oblicița (mai târziu Isaccea) din județul Tulcea. În secolul tre-

cuți, nenorocirile ce băntuiau principatele Moldovei și Valachiei, dările cele grele ce apăsa asupra populației sărace, persecuția de la începutul secolului nostru, a favorizat această emigrare, care a încetat, Dobrogea făcând parte din teritoriul țerei Românesce. Ei locuiesc mai cu preferință nordul județului Tulcea, în plășile Măcin, Tulcea, Isaccea puțin și în Babadag, în principalele porturi ale litoralului Mării Negre; iar în județul Constanța, în partea lui de apus, prin nordul plășii Silistra-nouă și vestul plășilor Medjidie și Hârșova, și anume prin satele Bugacu, Ostrov, Gârlița, Pârjolia, Satu-Noi, Oltina, Beilic, Mărlenu, Rasova, Cochirleni, Seimeni, Topal, Ghisdăresci, Hârșova, Ciobanu, Gârlici, Dăeni și Ostrov, toate așezate pe malul drept al Dunării. În interiorul județului, și anume prin centrul plășii Medjidie-Hârșova, ei locuiesc alături cu Bucarii și Tătarii prin diferite sate ce poartă numiri turcesci, ocupându-se cu creșterea vitelor și întru cât-va cu agricultura. Ei sunt urmașii ciobanilor numiți Mocani veniți din Transilvania încă de pe la jumătatea secolului trecut, în urma tratatelor încheiate între Turcia și Austria; ei au fost până în zilele trecute reimprospătați cu ele-

mente românesce venite nu numai din Ardeal dar și din țara Românescă, făcând pe celelalte elemente, și în special pe cel bulgăresc, a ceda terenul și a se retrage în fața invasiunii elementului latin. Numărul lor crește din ce în ce, grație guvernelor, care protejează pe coloniștii stabiliți de bună voie.

Românii, dice Allard, locuiesc aproape numai pe malurile fluviului; satele lor se aseamnă toate prin aspectul lor mizerabil, ele nu se deosebesc de alt-fel de satele Bulgăresci sau Tătăresci din interior. Așezate în general în condiții igienice foarte rele, locuințele se găsesc mai tot-d'a-una în fundul văilor și pe maluri mlăștinoase, cât mai aproape de apa de unde se adapă turmele. Toate casele se aseamnă; diferitele populații au adoptat pentru satele lor același sistem de construcție. Piatră nu se întrebuințează de cât prin locurile unde se găsesc ruine Grece, Romane și Genoveze. Pe malurile Mării mai cu seamă și pe malurile Dunării casele sunt niște cutii în-paiente, ale căror găuri sunt astupate cu pământ frământat cu baigă de vite. Acoperișurile susținute de câprioari înainteză mult înainte și de-asupra ușii pentru a forma o galerie exterioară; ele sunt acoperite de ordinar cu trestie, pă-

mânt și foarte rar cu olane. Interiorul caselor, numai cu un singur cat, se compune de obicei din 3 părți; întâia sau intrarea, este bucătăria, în mijloc se găsește un mare cămin, de-asupra căruia acoperișul se deschide mult pentru a lăsa ășirea fumului, dar în același timp intrarea ploii, a vântului și a zăpezii în timpul iernii. Fundul vetrei comunică cu un coș, care este afară din perete în camera vecină și o încălzește. Această sobă, cu două scopuri, ca și întreaga casă, e un fel de coș mare; străinul, la prima vedere, ar crede că stratul de var ascunde o construcție solidă, însă se înșală, și înțelege apoi cu greu fantasticul echilibru al întregii case. Sticla este aproape necunoscută prin sate; o foie de hârtie unsă și lipită de cercevele este de ajuns. Mobilierul din nauntru seamănă cu cel din casele turcesci. În casele românesce, icône rusești colorate împodobesc zidurile. Trusoul fetelor de măritat este atârnat prin cuie; strălucitoarele culori ale stofelor dau camerei aspectul cel mai pitoresc.

Bordeele se întelnesc numai în satele românesce pe marginea Dunării; în ele, locuitorii caută un adăpost în contra căldurii verii și a frigului iernii. Un fel de vestibul înclinat de intrare în fundul acestor gropi, în care rare-ori o

ferestruie lipită cu hârtie lasă să pătrundă lumina zilei. Către sfârșitul toamnei satele încep să ia un aspect foarte animat; se fac pregătirile pentru iarnă; se repară locuințele, se construiesc altele noi, sau mai bine zis se pun porți de lemn și se sapă stauie subterane. Locuitorii rămân ast-fel închiși totă iarna; primăvara ei mai pot încă dormi sub acoperișurile lor; vara însă se culcă afară, pentru a scăpa de numeroasele insecte acățătoare și inaripate, care acoperă zidurile caselor, în cât le ascunde și culoarea albă. Această împrejurare explică ușurința cu care bieții locuitorii cedeză călătorilor acoperișurile lor. În întâia zi intri fără grijă, dar a doua zi faci ca și densii și-ți petreci noaptea afară. Casele sunt grupate în sate fără nici o regularitate. Se vede că ideea de un drum sau străzi, fie ori-cât de întortochiată, nu le-a trecut prin minte.

O altă colonizare a Dobrogei cu Români, a mai fost făcută încă pe la mijlocul secolului trecut, după încheierea tratatelor dintre Turcia și Austria. Mocarii, păstori sau ciobani Ardeleni, în timpul iernii veneau cu numeroasele lor turme de iernău pe câmpiile cele întinse ale Dobrogei, unde, conform tratatelor, aveau aci un trai liniscit nesupărați de nimeni, ba chiar pro-

tejați de Turci, cari dobândeau de la ei, în schimbul voet ce li se dăduse de a veni aci, o mulțime de mici vite cornute, cari le serveau ca alimentațiune și cari se exportaū de către Gelepi chiar și la Constantinopol. Incetul cu incetul Mocanii se stabiliră aci, își aduseră femeile lor și fundară mai multe sate in Dobrogea.

Românii însă nu erau tocmai bine văduți de către Turci, sub stăpânirea acestora, căci dacă se întâlnea cine-va cu ei, prin stepele peninsulei, ei se dedau drept bulgari și se prefăceau că nu știu românește, dar era ușor a'i descoperi, căci tipul român a păstrat pecetia neștersă a originii sale romanice.

Locuitorii întinselor câmpii mlăștinoase de pe malul stâng al Dunării, au o natură liniscită, blândă și indolentă, de o moliciune și de o slăbiciune fizică foarte mari. In general ei poartă pe fisioniunile lor urma clorosei și a anemiei. Instrumentele lor sunt, in raport cu această slăbiciune, obișnuită și par mai mult nisce jucării, comparate cu instrumentele analoge ale celor-l'alte popore. In timpul frumos al anului, românii se ocupă mai cu sêmă cu agricultura. Ei au multe vite, pe cari le lasă in voe prin satele

lor. In toate Duminicile după prinz și srbătorile, fetele și flăcâii fac cerc in jurul a 2 sau 3 lăutari țigani și execută jocurile lor naționale: horă, sârbă, chindie, etc. Țeranii români au păstrat, in parte, puritatea tipului Italian; femeile lor au o figură blândă și plăcută, talia lor este svelată și bine făcută, ceea-ce atribuie obiceiului de a duce tot-d'a-una greutatea pe cap, pielea lor este albă. Expresiunea lor este mai puțin melancolică de cât a bărbaților. Indata ce frigul incepe să se simță, dice Allard, Valachii intră in bordeiețele lor, in cari stau până in primăvară, nevoind să iasă la lucru, dar mergând des la cărciumă, unde se imbată cu rachiū și jocă cărți. Aceste obiceiuri, din nefericire, n'au dispărut nici până astă-zi cu totul, totuși o ameliorare se vede in starea țeranului nostru, atât aici cât și in Dobrogea. Femeile, tot-d'a-una mai muncitoare ca bărbații, se ocupă cu tot felul de lucruri prin casă, mai cu sêmă cu țesutul de stofe, de pânză sau lână, din cari își fac vestimente.

Românii poartă șalvari largi de pândă albă sau vopsită in negru, sau de lână, făcuți in casă; peste ei au un mintean scurt, iarna cojoc și abale; in cap au căciuli in tot timpul. Obiceiurile lor, din

causa multei și îndelungatei conviețuirii la un loc cu bulgarii, s'au împrumutat de la unii la alții, așa că se asemănă foarte mult, o deosebire vedem la însurătoare; așa, pe când bulgarii, după ce-și însoră flăcâii sau își mărită fetele, îi țin mult timp pe însurăței pe lângă ei, muncind împreună, și folosindu-se in comun, românii după ce și-au căpătuit copiii, îi trimet să trăiască împreună, simțind ast-fel încă de la început greutățile și necazurile vieții de familie.

Bulgarii, de origină slavică, sunt veniți mai înaintea românilor; in secolul VII și al VIII-lea au coprint malul drept al Dunării până la Marea Negră; ei au format până in timpul nostru marea majoritate a populațiunii peninsulei. Ei se ocupă cu agricultura, care este una din principalele isvore de îmbogățire al lor; cultivatorii și horticultorii prin excelență, agricultura lor este sistematică și poate fi comparată cu cea a germanilor, cari sunt singurii lor emuli; la acesta se mai adaugă și crescerea vitelor, in care ei excelază in mod deosebit; acestea sunt principalele lor mijloce de îmbogățire.

Românii și grecii 'i batjocoresc și-i consideră neinteligenti și grosolani; dar aceste batjocure sunt

nedrepte, dice geograful Elișce Reclus; fără de a avea vivacitatea românului, abilitatei elinului, totuși bulgarul are spiritul deschis; dar «slavagiul a apăsât din greu asupra-i și in regiunile sudice unde este încă oprimat de turci, exploatat de greci, are aerul trist și nefericit; din contră, in câmpiile nordice și in satele din munți, unde el a suferit mai puțin, el este vesel și datat plăcerilor, cuvântul viu și riposta din cele mai fericite.» Ei însă nu privesc cu ochi buni pe români, ei au încă visul de a vedea Dobrogea alipită la patria lor, Bulgaria, fără să mai ia in sêmă, că elementul mai numeros adă sunt românii, cari, cu nici un chip nu s'ar instrăina de patria mamă.

Față cu autoritățile române sunt puțin cam îndărătnici, dar măsurile luate din vreme a împeditat alianța nesimțită ce ei voiau a face cu cele-l'alte naționalități contra românilor și făcând o virtute din necesitate, au devenit supuși și ascultători.

Bulgarii, ca fizic, au fruntea înaltă, ochii vii, in general negrii sau castanii, nasul încovoiat fără a fi aquilin, ochii tăiați oblic și puțin deschiși; barba de aceeași culore ca și perul, puternică și buclată; talia puțin înaltă; ei sunt svelți însă nu și viguroși, mersul agale și trăgănat.

În privința moravurilor observăm următoarele: În Vinerea Pascelor nu se înconjoară numai biserica, cum se obișnuiesc pe alocurea, ci satul întreg, cântând: «Sfinte Dumneșeule» înconjoară de trei ori și apoi intră în biserică.

A doua zi după Duminica Tomiei, este o sărbătoare populară numită «Pascele blăjnilor», când fiecare locuitor ia mâncare și băutură și vine la cimitir, și după ce pomenesce pe morții respectivi ai fiecăruia, întind o masă generală. Duminica și sărbătorile se fac hori de flăcăi și fete fără deosebire de naționalitate; se joacă mai mult hora și brul cu întorsături bulgăresci; se cântă la jocuri numai cu cavalerul sau cimpoiul și țimbla (un fel de vioră mică cu trei corde). La 9 Martie (Sf. Theodor) se fac întreceri cu cai; fiecare impresoră de trei ori cimitirul, aceluși, dicându-i, pentru a împiedica ca boala să vie asupra locuitorilor. În seara postului mare, toți finii merg cu un colac mare și o ploșcă cu vin pe la nașii lor, stau la masă cu densii, după aceea finii își cer iertăciune de la nașii și nașe în modul acesta: Nașul stă pe pat, finul face trei mătăni înaintea lui, apoi sărutându-i mâna, dicându-i de trei ori: «iartă-mă nașule»; acesta îi răspunde: «iertat să fii», sau «Dumneșeu să te

iert», și-i dă o lumânare aprinsă pe care o ținea în mână; în urmă cere [și nașul iertare de la fin, scuțându-se în picioare și dicându-i de trei ori: «iartă-mă finule», la care acesta răspunde: «Să fii iertat», și sărută încă o dată mâna; același lucru se petrece între nașe și fină. La nuntă, în ziua de cununie religioasă, care de obicei se face Duminică, toate rudeniile nașului mare și nașei mari, se încing curmășii, peste umărul stâng și pe sub brațul drept cu câte un bariș sau tulpan, ce li se dă de către nași; la masa cea mare, seara, tuturor ce au adus daruri, li se dă câte un colac mare și o basma; e de observat că la asemenea masă femeile sunt separate de bărbații lor. Mai este ciudatul obicei de a se constata dacă fata măritată a fost sau nu virgină; acesta după masa cea mare; dacă n'a fost, veselia cade, dacă a fost, atunci veselia e dusă la exces; voinicelul, ce se numește deaver, trebuie să cinstescă pe toți câți au luat parte la masă, cu câte un pahar de vin; dar el e silit, ca cu fiecare din ei, să deșerte câte un pahar. Se petrece în chiuituri și jocuri până la ziua, când pleacă cu toții la cafenea sau ceainărie (de regulă ori-ce sat din Dobrogea are câte o cafenea sau ceainărie), cu câte un

fir de busuioc la ureche; aici sunt cinstiți cu ceai sau cafea de către naș, pe când cimpoiul își vede de cântat. A doua zi de averul, însoțit de un flăcău, colindă prin sat și dă fiecăruia câte un pahar de rachiu și o ramură de busuioc.

Îmbrăcămintea atât la bulgari, cât și la români, se asemănă în mare parte, pantalonii, numiți birnevici, făcuți din lână de cață; la români se asemănă cu cei moldovenesci, cu deosebire că la partea superioară au nisce încrețituri în loc de bată cu bumbi; ai bulgarilor, nu la toți însă, se apropie de șalvarii turcesci; au apoi un ilic fără mâneci, un zăbun căptușit ori bumbăcit, asemănător cu (anteriilor) anteriorul moldovenilor și al românilor din stânga Dunării; au și un cojoc, numai până la brâu, și altul pe de-asupra lung până la glesnă; unii au și câte o manta blănită, ori câte un sucman; în cap poartă o căciulă; vara tinerii poartă pălării, în picioare au opinci, uneori ghete. Femeile au un ilic scurt de tot, ce le ajunge puțin mai jos de sân, pe deasupra un zăbun lung, asemănător cu cel bărbătesc, mai au și polcă mai subțire ori mai grosă, pe deasupra acestora pun o haină blănită și scurtă numai până la talie, ce se numește s. urteică; mai au și ca-

țaveici lungi până la genuchi. Bulgarcele mai poartă o haină bumbăcită numită zăbun, care se întinde până sub genunchi; tot ele mai poartă cămașa mai largă de cât fusta. În cap femeile poartă un fel de fes rotat cu marginile tari, pe deasupra pun tulpanul ori barișul sau batista; pe sub barbă sau pe din'aintea ochilor, lăgă câte un șrag de monede (50 bani sau alte monede turcesci); la gât poartă margele, leafturi, mahmudele și salbe; o fată, cu cât are mai multe de acestea, cu atât e mai bogată și mai prețuită; în degete poartă inele, dar cercei nu obișnuiesc; în zilele de Duminică și sărbători pun pe ele hainele cele mai curate și mai frumoase.

Obiceiurile bulgarilor din diferite comune. — Moravurile și obiceiurile lor se asemănă cu ale noastre, numai în îmbrăcămintea diferă de români; așa, în loc de țări sau pantalonii, poartă ciacșiri turcesci, se încing peste mijloc cu brâu de lână; mai au ilice, zăbune, cojoc, imurluce (sumane), în cap poartă și vara și iarna căciuli; în picioare poartă opinci în general, cisme și ghete rar. Femeile umblă și iarna și vara desculțe, numai Duminică și sărbătorele pun papuci și pantofi; mai poartă fuste de lână, bete cu ciucuri, scurteici, ilice; pe cap se

imbrobodesc cu tulpăne, barișe de diferite culori, după ce fac mai întâi un conciu, peste care pun un fes turcesc, mic și rotat și peste acesta se acoperă; de fesuri atârână nise baeri cu parale turcesci sau alt-fel, ce sunt legate sub bărbie; la gât poartă lești și mahmudele.

Moravuri și obiceiuri: 1) Lanascere, după două sau 3 zile de la naștere, vine nașul, aducând un cercel, o plapomă, o fașă și alte mărunțșuri, cu care invelesc copilul și plăcă la biserică, unde se face botezul. După ce aduce copilul acasă și trece un cés sau două, încep a veni la acea casă femeile din sat, aducând fie-care câte o strachină de făină, o turtă mare coptă în vatră, mai aduc găini gătite, precum și câte o ploscă cu vin, sau o sticlă cu rachiu și se pun la petrecere, sărbătorind pe noul născut, dându-i fie-care câte 5 sau 10 bani: după ce se scoldă de la masă, fie-care femeie ia câte una sau două linguri din mâncarea ce a fost la masă, puțină pâine și le duc pe la casele lor; 2) La nuntă: ténérul, ce voesc să se căsătorască trimite o ploscă cu vin cu doi sau trei ómeni la fata ce vrea s' o ia de nevastă; dacă a doua zi fata nu înapoiază flăcăului plosca, se înțelege că atât fata cât și părinții ei primesc propunerea

flăcăului și se invoesc asupra zilei logodnei. La logodnă, tatăl fetei propune ce anume lucruri trebuiesc procurate fetei de către flăcău, atât pentru ea cât și mai pentru toate rudele ce aparțin familiei fetei, a căror valoare, adese-ori, întrece suma de 600 lei, și numai când flăcăul primește condițiunile, se face logodna. La nuntă, afară de vornicele, mai sunt și alți flăcăi, cari duc darurile procurate de către mire. Rudele miresei nu dau voie să intre în casă nuntașii din partea mirelui, până ce acesta nu dă vre-o câți-va lei; apoi se îmbracă mireasa, care poartă un bariș roșiu în cap și așa plăcă la cununie, la biserică; — 3) La înmormântare, în timpul când murindul își dă sufletul, dacă el este flăcău sau fată mare, atunci rudele adunate dau un țipet îngrozitor, crezând că Dumnezeu, auzind acel țipet, redă de multe ori viața celui pe mörte.

Românii și bulgarii având aceleași credințe și moravurile lor se cam apropie; sunt buni plugari, harnic-fie-care cu casa sa, armonia domnesce între dênșii, se ajută unii pe alții; românii, mai cu seamă, sunt pașnici și ușor primitori; la botez, la nuntă, la înmormântări, participă toate rudele și străinii de același neam cu dênșii. Imbracă-

mințea românul dobrogean este aprópe aceiași ca a bulgarului; ei și-o fac în casă de către femeile lor. Românii de obicei, când cunună pe copiii lor, pe țiveri, copiii acestora sunt botezați de cei ce 'i-au cununat, și țin mult la acest lucru, când copilul botezat ajunge la 2—3 ani, atunci se face cumetrie, toate rudele sunt chemate și schimbă lucruri între dênșii. Tóamna și iarna fac ședători, unde vin flăcăi și fete mari, bătrâni și spun povești.

Rușii împărțiți în două ramuri, ruthenii veniți din Rusia o dată cu zaporogii în mijlocul secolului trecut și moscoviții sau lipovenii.

Rusniacii sau ruthenii sau rușii cei mici, se apropie foarte mult de bulgari, ei ocupă o mare parte din satele cari împrejură Babadagul și munții săi. Ei au fugit de asupra proprietarilor de prin provinciile occidentale, ale imperiului Țarilor, ca guvernămintele: Podolia, Volhynia, Kiew, Cernigoff, Pultawa și Karkoff. Ei nu poartă barbă; ei își rad și capul afară de crescet. Ei fac parte din familia cazacilor zaporogi (Zaporocsy = Zaporoi = ca cade, locuitorii de lângă cascade), despre cari se dice că au eșit din încrușarea populațiunilor de rasa albă cu rasa galbenă.

Când domină primul element, indivizii au figura ovală, ochii negri, nasul drept, barba și părul brun, când din contră, domină elementul galben, atunci figura este rotundă, pometele obrajilor veșite, ochii puțin cam oblici; în celelalte privințe cazacii se asemănă cu rusniacii. Cazacii sunt recunoscuți ca buni războinici și luptele lor contra polonilor și moscoviților sunt bine cunoscute. Imbarcații numat în luntre, ei veneau pe țărmurile turcesci, pe cari le jefuiau nesupărați și ajungeau chiar până la Constantinopol, pe care îl făceau să tremure. Când guvernul rusesc, victorios, voi să se atingă de privilegiile zaporogilor, aceștia fugiră în mare parte pe teritoriul turcesc; ei au fost primiți aci ca musafir și turcii 'i-au numit: «Inak-Cazak». Ei păstrară șeful lor «atamanul» și continuau a forma o comparațiune militară cari făcuseră servicii turcilor în războiul acestora contra sârbilor. Dar în timpul invaziunii rusești din 1828, atamanul lor Gladki, care fusese nedreptățit de guvernul turcesc, trădă cauza turcă și trecu împreună cu compatrioții săi în partea musulilor. Când armata rusă a evacuat teritoriul turcesc, ea luă și pe zaporogi, pe care îi aședă în peninsula Taman (Crimeea). Guvernul tur-

cesc dărâma cetatea lor, aşezată pe malurile lacului Razelm, nu departe de satul Caraibil; totuşi turcii primesc pe fugarii din Taman nedându-le însă privilegiile de care se bucurau mai înainte. ei îi confundă cu cele-l'alte populaţiuni, în mijlocul cărora ei par încă a forma o mică nobilime. Se găseau, dice A'lard, puţine femei la ruşii din Dobrogea, căci ei fugind de persecuţiunii şi apăsării, rare-ori luau cu deşău şi pe femeile lor. Rusniacii sunt mai puţin laborioşi, de cât ruşii marii sau moscoviţii; le place puţin lucrul. Agricultori şi războinici, ei se apropie foarte mult, prin caracterul lor, de popoarele meridionale, al căror tip fizic îl au. Rusniacilor le place poezia, dansul, muzica şi cântecul; poezia rusniacă este poate cea mai frumoasă din poeziile populare ale orientului. Tote vitejiile războinicilor zaporgii, toate luptele lor contra tătarilor, turcilor, moscoviţilor sau polonezilor, sunt celebrate în cântecele lor numite duma (doumat= a cugeta). Aceste cântece, în tonuri minore, atât de pline de caracter, sunt ascultate tot-d'a-una de străini cu plăcere şi fac o impresie adâncă asupra ascultătorilor. Rusniacul este bun, ospitalier, el oferă în tot-d'a-una ospetului său plăcerea de a auzi pe lirnicii (rapsozii iubii) săi. Aceştia

sunt bătrâni, cari, însoţiţi cu lira, povestesc în prosă rimată amintirile istorice ale ţerei lor. Ei erau foarte persecutaţi, precum şi cântecele lor de guvernământul rusc. Rusniacii, în general, contestă vecinilor lor numele de ruşi, şi acum chiar şi stăpânilor lor, moscoviţii sau ruşii marii, cari în apus sunt confundaţi de obicei cu ei. Moscoviţii însă n'au tipul slav pur, şi ei sunt eşiţi, probabil, din amestecul raselor indo-germanică, finică, caucasiană şi turcă. Caracterele lor sunt următoarele: fruntea îngustă, ochii mici şi albaştri, nasul ridicat şi rotunjit, gura mică, părul blond sau roşu, câte-o dată brun, barba de aceeaşi culoare ca şi părul şi în formă rotunjită şi buclată, talia înaltă, constituţie robustă, corp musculos. Moscoviţii, cari locuiesc malurile Dunărei, în majoritate, exercită religiunile persecutate de guvernul din St. Petersburg. Locuitorii satelor preferă şederea în peninsula danubiană, de cât în Austria sau în România, unde de asemenea ei găsesc adăpost. Aceşti ruşi epilaţi, aparţin în general secţiei Starovierzy sau a adevăraţilor credincioşi. Starovierzy au luptat mult timp contra guvernului şi 'i-a pricinuit multe încercături. Răzământul lor era mai cu seamă Strelitzky, sau corpul de gardă al ţarilor;

se scie cu câtă greutate Petru-cel-Mare a învins această miliţie pretoriană, care totuşi adusesse mari servicii predecesorilor săi. Invinga şi goniţi de Petru-cel-Mare, Streitzky căutată adăpost la coreligionarii lor, cazacii de la Don şi de la Ural, cu care se contopiră până într'atât, în cât își perdură şi numele. Ei încercară zadarnic de mai multe ori a se răscula; urmarea fie-cărei revolte era o emigrare mai însemnată în Turcia. Cea d'intăiu şi cea mai însemnată emigrare, avu loc în urma răscolului Bulavin, atamanul cazacilor de la Don. Sub conducerea lui Ighat-Nekrassa, ei s'au refugiat mai întâi în Crimeea, din care, fugind mereu înaintea invaziei moscovite, ei trecură în munţii Caucas, pe care îi părăsiră pentru Asia-Mică şi peninsula dunărenă. Ei locuiesc în judeţul Tulcea satele slava-rusă şi cerkeză, Sarikioi Jurilofca. Ei sunt cunoscuţi în Asia sub numele de Inatk-Cazac sau Nekrassovtzi, după numele primului şef. Sunt numiţi de asemenea câte-o dată şi lipoveni, pentru că ei exercită meseria de colportori (lipon) în Rusia meridională; ruşii marii sau moscoviţii poartă barbă blondă şi sunt îmbrăcaţi cu un fel de cămaşe lungă albă, terminată cu o bandă roşie, dar mai adesea roşie cu totul. O pălărie mare de

paie, împodobită cu vre-o firmă de mărfa de provenienţă parisiiană, sau cu etichete de parfumuri, sau cu o mică iconă colorată, completează acest puţin plăcut costum. Marii ruşi au păstrat atamanul lor, ei formează o comunitate particulară şi n'au alţi judecători de cât pe bătrânii lor. În timpul domniei turcesci, ei nu plăteau aceleaşi dări ca cei-l'alţi raya (supuşi), erau scutiţi de beylik şi aveau dreptul de pescuit; ei erau consideraţi ca mosafiri, dar erau obligaţi a servi, pe cheltuiala lor, în timp de război, în regimentele cazacilor otomani. Această populaţiune rusescă nu pare să se fi stabilit definitiv în regiunea dunărenă, căci sunt prea aproape de Rusia. Emigraţiunile din Asia erau frecvente. Familii întregi se imbarcau pe caice, mergeau de-alungul cotei bulgăresci şi veneau de se stabileau în împrejurimile oraşului Brusa, unde există două sate căzăcesci: Maalici şi Coccimar; la această strămutare mai erau constrânşi şi de asupririle armatei turcesci; de cât-va timp, mişcarea populaţiunii de la grăile Dunărei spre miadă-şi era continuu până la 1880; de alt-fel locurile lor голе se umpleau numai de cât prin noui emigraţi din Rusia şi al căror număr creştea necontenit. Despotismul ţarilor, asupririle gu-

măncă carnea animalelor și se nutresc numai cu legume și cu lapte. Origina acestor trei din urmă secte este foarte întunecată; de altfel și numărul adeptilor este foarte mic, Molocanii, mai cu seamă se găsesc foarte puțini printre celelalte secte din Dobrogea.

Subotnicii, cari sârbătoresc Sâmbăta (subota), sunt cu totul mai numeroși de cât celelalte secte. În imperiul rusesc însă, de orice guvernul 'i-a persecutat mai puțin și pentru acesta ei se găsesc prea puțin în țări străine. Acastă sectă, cu totul evreiască, prezintă un interes istoric destul de mare, în ceea ce poate servi de probă istoricilor, cari susțin că marele duce Vladimir, înainte de a îmbrățișa creștinismul, adoptase religia ebraică. Istoricii ruși oficiali resping această părere și susțin că subotnicii sunt descendenții vechei populații a cazacilor.

Scopiții formează o sectă puțin numeroasă în Rusia, pentru că ea este foarte mult persecutată de guvernământul țării; secta această este interzisă și în țara românească, sau cel puțin i se oprește proselitismul. Reședința principală e la Iași, unde au și o biserică. În Dobrogea se ved numai nise călători din această sectă, venind pentru afaceri comerciale. Scopiții sunt în

general destul de bogați, le place traiul bun și se ajută mutua. În Bucuresci ei sunt cei mai buni birjari. Se cunoște prea puțin din ceremoniile lor religioase, pe care ei le acopere cu un mare mister. Ei ascund mai cu seamă ceremoniile funebre, ast-fel că nu se știe nici unde sunt cimitirele lor, nici ce au făcut cu morții lor. Tot ce se poate ști din practicile lor religioase, este că ei își mutilizează organele genitale, după ce au avut trei copii, pentru a nu prea încărea, ție ei, pământul cu speța omenescă.

Scopiții nu sunt de origină tătară, cum s'a crezut mult timp; toți scitarii, de cari s'a vorbit mai sus, sunt moscoviți de sânge, sau cazaci de la Don, cari au o origină comună și pe cari rusiacii îi confundă sub numele de Lipoveni. Între alte moravuri ale lor mai însemnăm: comunitatea averilor și a femeilor. Numărul lor descrește pe fiecare ție, din pricina prescripțiilor multiple impuse de o religie fanatică, pe care ei o observă cu mare rigurozitate, cădând ast-fel victimele ei. Ocupațiile rușilor: Ei erau, ție Allard, cei mai buni lucrători ai Dobrogei, laborioși și inteligenți; ei erau mai cu seamă buni coșai. Femeile și copiii lor se ocupă cu fanagiul. Prin orașe, muscalii se ocupă cu

comerțul, dar exercită de asemenea și meseriile de zidari, dulgheri, tăetori de lemne, etc., în satele lor, pe malurile lacurilor; ocupațiile lor principale este pescăria, a cărei consecință este mai totdeauna comerțul; această aptitudine comerciale este trăsura principală a caracterului moscoviților. Acestei aptitudini datoresc ei numele de lipoveni (lipon=colportor), ce li s'a dat de celelalte populații ale peninsulei. Toți moscoviții au păstrat și până azi atamanul (șeful) lor, și sunt judecați de cei mai bătrâni dintre ei.

4) *Turcii* sau otomanii sau osmanlii, formează partea cea mai puțin însemnată din populația Dobrogei, ai cărei stăpânitori erau până la 1878. Acest element a dispărut aproape cu totul din Bulgaria, totuși în Dobrogea a rămas în număr destul de mare, mai cu seamă în județul Constanța; în Tulcea ei sunt răspândiți prin orașe și câte-va sate; în timpul stăpânirii lor ei formați masa funcționarilor. Ei tratează pe români și pe creștinii în genere, de câni, totuși românii 'i tratează bine, ba chiar îi favorizează foarte mult, și numai ast-fel a putut opri emigrațiile cele atât de temute, după luarea Dobrogei; cu toate acestea, de câni-va ani încôce, s'a stabilit un curent de emigrare spre Turcia

și Constantinopol, și ar fi bine să se ia măsuri a-i reține aici. Retzius a așezat pe turci în clasa brachycefalilor ortognați, alături cu avarii, ungurii, laponii, finesii. Azi ar fi cu neputință, în urma încrucișărilor continue cu rasa caucasică, de a găsi la turcii actuali urmele rasei indo-germanice, și trăsurile lor se apropie mai mult de părinții lor prin alianță, precum de grecii, cerchezii și armenii. Turcii au fața ovală, ochii brunți, mijlocii și frumoși, sprincenele arcate, nasul drept și puțin arcat, bărbia rotundă, barba brună sau neagră și destul de abundentă, fără a fi desă, părul de aceeași culoare. Măinile lor sunt mici și durdule, dar picioarele sunt late și mari, în urma felului lor de încălțăminte. Aceste caractere îi depărtează mult de vecinii lor, tătarii, cari ca și deșii vorbesc o limbă aglutinantă, cu aceleași instincte reboinice; nici o literatură, nici istorie, nici cultură artistică, sau cel puțin ceva care să merite acest nume. D-nul Brutto Amante, într'o călătorie a sa în Dobrogea, la Constanța, a dorit să facă o vizită unui proprietar turc. Iacă cum povestese d-nul Amante: 'Mi trimise vorbă să accept puțin, căci trebuia să-și trimetă nevasta de a casă. După cum se știe, femeia turcă nu poate primi pe un bărbat. Cadina este invisi-

bilă în casă ei, iar pe uliță ea nu se poate cunoaște, din cauza vâlului des ce-i acopere fața, lăsându-i numai ochii liberi. Casa turcăscă n'are ferestre spre drum; ea este înconjurată de un zid înalt, înăuntrul căruia, sub ferestrele edificiului, casele sunt mai toate numai cu un cat; ferestrele sunt mici și cu obloane cam în felul aceloră de pe la mânăstirile noastre din Italia. În acele închisori, s'ermana cadină, îndobitocită în prada leneviei și a urtului, își petrece lungile și urtele sale zile. La 25 ani ea nu mai are iluziuni și complectă inerție a celui fel de viață o îmbătrânesc înainte de timp. Când o cadină merge să viziteze pe alta, ea își lasă papucii la ușă; ast-fel stăpânul este încunosciințat că nu poate intra la femeia lui, căci are visita unei femei străine. S'a întâmplat ca visita să nu fie așa creșută, însă chiar această bănuială împinge pe un turc să calce pragul sfințit, numai atunci când el poate constata că înăoiala este un adevăr, pedepsa vine grabnic și îngrozitoare. Atunci femeia adulteră este l'gată într'un sac și aruncată în Bosfor sau în Mare. Însă aceste cazuri sunt foarte rari, căci la mahomedani femeia fie-căruia este sub protecția tuturor. Un turc, care ar surprinde pe o femeie curtată de un bărbat, care să nu fie bărbatul

ei, nu 'și-ar face nici un scrupul de a ucide pe un imprudent ganimed, chiar nefiind cătu-și de puțin interesat în această afacere; în el predomină sentimentul religios.

Femeea trăește ast-fel în gineceul său singură sau cu alte nenorocite, căci turcul poate avea una sau mai multe neveste, atâtea cât îi permit finanțele sale de a avea. Nici pericolul de moarte nu-l ușurează sclavia. Unui doctor, când ele se îmbolnăvesc, abia i se permite a pipăi pulsul, cu nici un chip nu poate vedea figura lor. Putem lesne să ne închipuim la câte bôle trebuie neapărat să fie victime acele nenorocite, jertfă forțată a crudei gelozii bărbătești. Un alt medic pătrunde o-dată într'un harem, însoțit de șeful eunucilor; eunucul se opri din întemplantare într'o anticameră; puțin lipsi ca bietul medic să nu fie victima acelor s'ermene închise, care, flămânde ca nisce animale, cărora le-ar fi lipsit de mult timp hrăra, se aruncă asupra lui; vederea unui om străin, neînsoțit de un eunuc, le adusesse în stare de a fi s'elbatice. Nenorocitul medic sgâriat și cu hainele rupte abia scăpă viu din ghiarele lor. Vai, acestor ființe lipsite de educațiune și instrucțiune, nu le rămâne, neapărat, de cât instinctul brutal. Și ce putem dice despre

aceste obiceiuri, dacă chiar ați mama Sultanului, pentru a face plăcerea fiului său, îi dăruiesc la fiecare an nouă una din cele mai frumoase fete circasiene, ce 'și poate procura; se dice că aceste moravuri barbare sunt mult domolite; însă în centrele cele mici, unde fanatismul religios este încă în totă puterea căldurei sale, ele domnesc adânc. Trindăvia, la care este condamnată femeea între pereții casei sale, nu face de loc contrast cu indolența, căreia se abandonează bărbatul între cei patru pereți ai cafelei; căci abea de la 10—15 cafele mici este pentru un turc lucru obișnuit. El nu se gândesc de cât la Dumnezeuul său, căruia îi înalță de cincă ori pe zi câte o rugăciune; la femeea sa și la s'ortă, care după el regulează și dominează totul. Când izbucnesc câte un incendiu, turcul nu alergă: este voința s'ortei, dice el așa să fie. Mișcarea spiritului face un mare contrast cu inerția corpului; imaginațiunea lui vie și fecundă îi arată spațiu și lumi nemărginite. Acea țară de gumă, care din mijlocul apei 'l aduce profumul narghilelei (tumbeci), pare că-i aduce tot o-dată și frigul morței, atât de mult stă înțepenit și nemișcat când fumază. Iar când fumază opium, se zăresc în ochii lui o forță și

o voință nespasă. Când teribilu narcotic a produs asupra lui acțiunea cea mai mare, fumătorul cade la pământ amorțit. Dar nu e nimic, nimeni nu-l bagă în seamă. Două servitori vin, îl culcă pe un divan, de lungimea unei persoane, și-l lasă. Corpul lui este ca și mort, pe când spiritul devine prada unor vise agitate. El să descéptă după trei sau patru ore și întocmai ca și cum nu s'ar fi întâmplat nimic, începe cu o aviditate și mai mare a-și bea iară-și plăcuta lui cafea și a fuma până cade iară-și amorțit. Turcul însă simte paroxisumul plăcerii și al voluptăței în fumul hașişului.

Acastă beție ține corpul drept și țepăn, gândirile ce-i treceau mai întâiu prin minte, iau în letargia sa forma unei evidente realități; el se crede sultan, mare proprietar de turme și de livezi întinse; toate femeile făgăduite de Mahomet, sunt în haremul său. Triumfurile, onorurile sau persecuțiunile imaginate cu puțin mai înainte, țin spiritul său într'o fantasmagorie, care îl face să ridă, să plângă, să se bucure, să tresare, excitându-i pasiunile ce'e mai violente, până ajunge la o sfârșelă care produce o isbire a corpului și spiritului său.

Aceste excese îi slăbesc orga-

nismul și acțiunea vătămătoare a afionului, a acelei frunde de cânepă, numită hașișul, îl distruge. Pentru turc, viața nu este viață prin lungimea anilor, ci prin intensitatea sentimentelor, prin forța plăcerilor; de aceea conștiința sa nu trebuie să-i impute de a fi petrecut zilele trândave, adică zile lipsite de impresiuni, trebuie ca fie-care moment al său să fie consacrat scopului, ce este dator să-și propună fie-care om, adică: sacrificarea senzațiilor și sentimentelor, și cu toate acestea este rar de a găsi o rasă mai frumoasă și mai viguroasă de cât cea turcă; tot este perfect în acea organizație și poate că chiar această perfecțiune contribuie la înăscuta trebuință de a-și satisface și de a împlini ori-ce dorință.

Salutările obicnuite, când întâlnești pe un turc, sunt: salam aleki, salut; la care se răspunde: hoş gheldim = bine venit; ori hos bulduc = bine găsit. Casele de obicei sunt scunde și odăile strimte, salonul curat și ornat cu covore pe pereți și pe jos; jur împrejur stau saltele pe cari seșurăm sau mai bine se șede cu picioarele încrucișate; aceste saltele servesc de paturi, căci paturile turcesci sunt foarte scunde, aproape de nivelul parchetului. O

pânză foarte subțire ne desparte de baie. Pentru turc, covorul este simbolul prosperității și al proprietății, el atarnă covorul în zid cum aședăm noi tablouri. Pentru noi tabloul exprimă artă pentru turc covorul este artă, bogăție, tot. Când pe stradă sau pe uliță întâlnim vre-o femeie, cadină, ea își acopere imediat figura, dacă cum-va s'a întâmplat să fie descoperită. Iată ce dice Allard în «Bulgaria orientală» despre turci: «Turcii au, sub raportul moral, o reputație pe cât de proverbială pe atât de nemeritată. Poligamia e mai puțin răspândită pe cât se crede; nu numai că legea opresce în ori-care limite, dar chiar 'i pune piedici, obligând pe bărbat a da fie-căreia din soțiile sale bună stare și bogăție, de care se bucura la căminul părintesc. Cea mai mare parte din musulmani nu sunt destul de bogați ca să aibă mai multe femei și numai câte-va persoane însemnate își permit acest lux, de a avea un harem. Familia turcă, prin misterul ce-o înconjoară, este foarte respectată; ast-fel că rare-ori se ved. infracțiuni la legea căsătoriei. Se supraveghează reciproc, și mai mult încă: imamul din înălțimea minaretului său, de cinci ori pe zi, scrută totuși, așa că un delict

rare-ori trece nevedut. Nu că societatea turcă ar avea moravuri nereproșabile, dar cel puțin păstrează o demnitate ce uneori se uită în Occident. Cea mai serioasă pădă a moravurilor este de alt fel, pentru populația turcă din Europa, inerția caracterului și lenevia fizică. Această populație, cea mai slabă din Orient, este și cea mai indiferentă la tot ce o privește, ba chiar cea mai bine-voitoare către multe naționalități ce o absorb. Trista reputație de intoleranță a musulmanilor, pe care o măresc recentele atentate din Asia, Africa și ori unde predomină elementul arab în popor; dar în Europa, funcționarii avari și preoții fanatici, rare-ori isbutesc a aprinde, contra numeroasei populațiuni creștine din peninsula, urile ereditare ale Islamului; țermii Dunării de jos sunt acoperiți cu sate rusesci, cari preferă stăpânirea turcă, celei moscovite.

Obiceiuri turcesci. Imbrăcămintea turcilor este acesta: șalvari largi de postav negru sau albastru, foarte largi până la genuchi și de aci, pe pulpe, până la glesne strimți, pe picior, la glesne prinși cu găitan sau șireturi de lână sau de fir, cu bumbi. În picioare au imineii, ciorapi de lână, de bumbac alb, sau un fel de meșină (pele

subțire); imineii și-'i lapadă la ușe când intră în casă. Pe cap poartă fes cu canal negru, sau turbane, învârtite împrejurul capului și făcute din nisce brăe lungi sau șaluri. Hagiții sau preoții și învățătorii, pentru a se deosebi, poartă turbane albe. Femeile turcilor, peste tot corpul poartă o învățore lungă numită faragea, lăsând a i se vedea numai ochii; când ved bărbații, ele îi ocolesc sau își schimbă drumul. La botez: tatăl copilului, după trei zile de la nascere, se spală pe față, pe mâini până la cote, ia apoi copilul de lângă numă-sa, merge cu el după ușa casei, face aci rugăciunea cuvenită, suflă în urechea copilului și 'i dă numele după sex, strigând acest nume cu glas tare, apoi aduce copilul iar lângă numă-sa; după câți-va ani, tae împrejur pe copiii de sex bărbătesc, după datinile popoarelor semitice, atunci turcul se arată darnic; dăruesce haine la mai mulți copii săraci, și dacă e bogat, își mai ia angajamentul de a face acest lucru mai mulți ani; le dă prezenturi, îi pune la masă și ține acest ospet 3 zile, însoțit cu daula, un fel de tobă; ba fac procesiuni și pe uliță.

La nuntă, mirăsa stă în casă numai cu femeii, e pusă în colțul unui pat pe vre-o 2—3 perini; e împodobită pe față cu fluturi și

flori, și având un voal alb, pe care 'l ridică cine voește s'o vadă; după ce-o vede îi pune în mână un dar de bani sau de altă natură. Femeile cântă în casă din gură și jăcă; bărbații cântă afară și însoțiți cu clarinetul și toba, sau merg pe uliță, la cafenea sau la casa unde se află mirele cu cei-l'alți bărbați, rude sau cunoscuți. Când sosesc câte un invitat, atunci tac toți; după ce te-ai așezat jos, atunci vin toți și te felicită de buna venire; unul îți întinde tabacherea, altul îți aduce cafea; când voește să vorbească unul, tac toți și ascultă; după ce și-a isprăvit acesta povestirea, începe un altul, dar nici odată nu vorbesc mai mulți ca unul și cei-l'alți tac.

La înmormântare spală bine mortul cu săpun, îl frecă bine, îl înfășoară în pânză albă sau neagră, și 'l duc la mormânt; după ce l'au pus înăuntru, toți iaș câte o mână de țerînă, o asvêrlă în grôpă asupra mortului și apoi fug repede fără a se uita înapoi, rămânând numai hoga singur. El acolo, face rugăciuni mereu, turnând necontenit țerînă asupra mortului și nu plêcă de acolo, până ce, ȕic ei, nu-i rêspondе mortul după hârtia, ce i-a pus hoga în mână.

Înainte de a 'l porni de acasă îi înfig pe sub subțiori un fier în-

roșit, și, ȕic ei că dacă nu fac acest lucru, mortul se scôlă nôptea, vine acasă pe la vecini și caută de mâncare, cu alte cuvinte se face strigoiu.

Aspectul unui orașel turc. În ȕilele de repaus, lucrătorii valahi sau români își învêrtesc jocurile lor naționale, horele; în timp ce rusul, cazacul și bulgarul se înbuibă cu rachiù și toți cad împreună, unii de ostenelă, alții de beție. Grecul, ovreiu, armênul, se agită în mijlocul acestei multimi, căutând, ca de obicei, ceva câștig. Tătarul înapoiat, fumul său de ciubuc, pare câte odată că regretă asprimea profetului și turcul cu piciorle încrucișate dinaintea vre-unei cafenele, păstrează indolența gravă de care nu se desparte nici odată. Nimic mai curios și mai ciudat, de odată, ca amestecul tuturor acestor costume, care prin contrastele lor produc cel mai plăcut efect. Haina albă brodată cu mătase roșie, se deslipea cu mult mai falnic de cât haina închisă a bulgarului și strălucitôrele culori ale vestmântului turc se grupaș bine cu draperiile antice ale valahului cu a sa fisionomie interesantă.

5) *Tătarii* ocupă partea nord-estică și sudică a județului Tulcea. Ei au emigrat în Dobrogea încă de la sfârșitul secolu'ui trecut 1784;

emigrația continuă și în secolul nostru pe la 1812 și 1856—57; în urma rêsboiului din Crimeea, 2225 familii venite din Buceag, Basarabia sudică, precum și din guvernămentele Kerson și Ecaterinoslav (Crimeea) s'au stabilit în Dobrogea.

Până în timpurile din urmă ei formaș o comunitate separată și șeful lor era numai vasal al Turcici. Acest șef în timpul rêsboiului din Crimeea, se aliase cu francezii. Tătarii aveau pe Kadii lor separași (judecători) și nu recunosceau altă stăpânire turcêscă de cât acea a pașei-mușirului din Rusciuc. Tătarii din Dobrogea trăesc în mijlocul stepelor, al cărui climat pare a nu se deosebi mult de acela al Asiei centrale, lêgăul rasei mongolice, de ôre-ce și ei sunt mongol'i, mai mult încă, ei au păstrat aproape toate caracterele rasei lor. În mijlocul satelor tătăresci, te-ai crede transportat în China, atât de mult sêmăna acești tătari cu mandarinii Imperiului ceresc, zugrăviți pe tapiserii. Singurul boiul (culôrea feței) se depărtêză întru câtva de acela al tipului mongol; el este mai deschis de cât culôrea măslinie a chinezilor sudici; unii din ei au culôrea albă, mai cu sêmă femeile și copiii lor. Toți tătarii Dobrogei nu presintă de alt-

fel unitatea de tip. Caracterele încep să se ștergă în satele mixte, unde ei sunt în relațiuni continue cu populațiunile creștine. Desbrăcați de costumul lor național, care este aproape acela al turcilor, și-ar fi greu de a recunôsce ca tătari, în mijlocul unui sat creștin, nisce ômenii mari, bine proporționați, cu pielea puțin înegrită de sôre, cu trăsăturile feței regulate, dar cu figura, ce-i drept, tot-d'a-una turtită.

Tătarii sunt esențialmente păstori și nomazi. Ei par totuși a se fixa în unele părți ale Dobrogei, căci sunt mai multe sate de tătari. Tote aceste sate sunt formate din colibe sau case mici înalte de două sau trei metri și construite în paiante, acoperite cu baligă de vacă. Acoperișurile sunt în general de trestie, rare-ori de olane. Ruinele grecesci, romane sau genoveze au dat singure aproape pietre de construcțiune. Pământul acestor sate este acoperit cu escremente de vite, ce sunt lăsate să se grămădescă, până ce grosimea lor le permite a tăia în ele cărămizii pătrate, care sunt uscate la sôre. Aceste cărămizii servă apoi la material pentru construcțiuni și foc. În stepe numai măracinii servă pentru foc. Familiile tătăresci se depărtêză adesea de satele lor, pentru a căuta în alte părți mijlocce de existență,

pe cari nu le sciū să le scotă din deșerturile lor; acēsta a făcut ca ei să fie considerați ca nomadi; dar tot aceleași familii se întorc în satele lor. Locuințele sunt de obicei înconjurate de bostănării, cu câmpuri de mei și porumb, cu care locuitorii se nutresc aprōpe exclusiv. Tătarii totuși nu sunt agricultori, dar sunt buni arabagii. Arabagiile sunt căruțele deschise, în construcția cărora nu intră o bucată de fier; ele sunt trase de boi, câte o-dată de bivoli. Tătarii au, ca mai tōte popōrele de familie mongolă, instincte rēsboinice, geniul destrucției; ei n'au literatură, istorie, artă, etc. Și turcii 'i mai acusă și de hoții; aserțiunea exagerată, că numai o parte din ei, «bașbuzucii», au ast-fel de ocupațiuni.

Ei forméză trupe voluntare fără plată, cari în timp de rēsboiū jefuiesc pe inimiți, iar în timp de pace pradă pe nenorocii locuitori, ale cărora ținuturi le infestéză. Tătarii par mai expansivi, mai pasionați de cât turcii; dar par de o mare indiferență religioasă, deși ei profeséză islamismul ca și turcii, mo cheele lipsesc de prin satele lor, cauza pōte să fie miseria. Strēinii sunt pentru ei tot-d'a-una un obiect de curiositate; la început ei sunt temători față

de călători, dar în curēnd devin cordiali și îndatoritori. Femeile erau tot-d'a-una sēlbatice, fug la apropierea strēinilor, ba chiar a compatrioților lor.

6) *Grecii* sunt veniți parte din România mare, parte din Ellada, atrași în Dobrogea, parte de comerțul și viitorul Dunărei. Brăila și Galații au fost locurile de unde au plecat ei; sunt desemnați în tōte porturile, mai cu sēmă în Sulina și Tulcea. Raporturile lor cu românii sunt amicale, ascultă de autorități.

7) *Israeliiți*, veniți din aceleași motive ca Grecii, rivalii lor în comerț, ocupându-se mai mult cu cel mic în interiorul țerei, ceea-ce e un flagel pentru populațiunea rurală, cu tōte că sunt răbdători și ascultători, ei nu numai că sunt răbdători și ascultători, ei nu mai puțin constituie un pericol pentru locuitorii țerei.

8) *Germanii*, compuși în mare parte din alsacieni catolici, veniți în Dobrogea în urma unei idei de colonizare în anul 1850, puțin numeroși, se ocupă cu mica industrie, mai cu sēmă fabricarea untului, și sunt veniți din Basarabia; dotați cu calități intelectuale superioare celor-l'alte populațiuni, ei sciū foarte bine a utiliza forțele și producțiunile naturii, lucru ce se cunoșce

din produsele industriilor. Raporturile lor cu românii sunt din cele mai amicale, mai toți sciū românește.

9) *Țiganii* (de la cuvēntul arab: *dgin-Kan* = fiul spiritului) forméză o mi a populațiune nomadă, care se întâlnește pretutindeni în Turcia, Bulgaria și România. Aceștia sunt așa numiți boemieni în Franța, jingarii în Italia, gitanosi în Spania, gypsi în Anglia. Ei își și își dau numele de Romiceli și se dau ca veniți din Egipt, dar origina lor indiană pare mai sigură. El este un popor de parias sau paharias, goniți de către Orient din India în timpuri foarte vechi.

Ei sunt foarte inteligenți, mari, bine făcuți, foarte ochești; ei au o organizație musicală foarte mare. Ei sunt pentru turci un obiect de repulsiune și cu tōte că ei au îmbrățișat religiunea mahomedană, totuși rare-ori se ved încuscări între ei. Ei sunt răspândiți prin satele românești de pe malurile Dunărei și în deosebite puncte ale platoului dobrogean.

Înainte de desrobirea lor, 1863, în țara românească, se împărțeau în *lingurarii*, cei cari lucrau linguri și alte instrumente, erau lucrători așezați și agricultori, *slujitorii* = servitori = robi, aparținēnd boerilor, cari 'i vindeau și cumpărau

ca nisce obiecte personale; *aurarii*, cei cari strāngeau aur din albiile riuurilor Oltul, Argeșul, Topologul, plătind o dare în aur Domnitorului; *șetrarii* sau *lăeșii*, locuitorii cor-turilor sau nomadii; în Dobrogea se întâlnește mai mult de aceștia, însă sunt stabiliți. Ei au monopolul industriei ferului, ei singuri lucreză acest metal, privit ca necurat de către români, de când el a pătruns, în formă de cuie, mâinile și picioarele lui Christos. Țiganii au o aptitudine însemnată pentru muzică și jocuri. *Najul, cobza și viōra sunt instrumentele lor obișnuite.* «Ei sunt chemați, dice d-nui Peissonnier, în tōte veselile de prin familii, și prin cântecele lor fac să se uite suferințele patriei, și aruncă adesea, prin amintirea baladelor vechi, speranțe în inimile acestor români, așa de mândri de origina lor».

Nu numai românii pun la contribuțiune musicală pe țigani, dar și turcii nu pot petrece fără ei în sērbătorile și chefurile lor. Țiganii sunt de o murdărie respingătoare, acoperiți de sdrențe și murdării. Cei nomadi se întâlnește adesea prin stepele cele întinse, ghemuiți în căruțele lor, cărora românii le dau pitorescul nume de sălașuri sau cuiburi de țigan. Ei se plēcă ușor cerințelor popōrelor, în mijlocul cărora vin să locuiască, de aceea ei

sunt creștini în România, turci sau mahometani în Turcia. Până acum a fost foarte greu de a avea noțiuni mai precise asupra religiunii acestor nomazi. D-nul Peissonnier spune puțin despre acest lucru: «Nici o dată rugăciunea, ȕic românii, n'a trecut pe buzele țigănilor, și biserica lor a fost construită în caș sau brânză, pe care au mâncat-o căini!». D-nul Peissonnier mai crede că trebuie să existe legături de rudenie între țiganii și psyllii din Egypt. Sectele numite Dorkana și Aisana, cari se întâlnesc în Africa, nu ar fi ele nisce stărămături ale acestei națiuni de comediași și vrăjitori? Dorkana are ca principiu de a refusa orice lucru manual, ca o insultă adusă divinității: «Omul a fost creat», ȕic ei, «de a trăi din producțiunile naturale ale pământului». Aisana se dedă farmecelor, practică vrăjitoriile. «Dar aceștia», ȕice Dl. Peissonnier, «nu sunt ei mai mult nisce triburi rătăcitoare ale țiganilor din Industan, de cât urmașii vechilor psylli egipteni?» E cunoscut că mulți țigani trăesc într'o lenevie completă, totuși, în general, ei sunt muncitori, ei par a avea monopolul vrăjitoriei în Orient. Cea mai mare parte din ei sunt muncitori și n'au religiune. Poesia și cântecile lor, cu toate acestea, pă-

străză amintirea unei civilizațiuni și unei filosofii, care nu le mai aparține și ale căror tradițiuni pôte sunt păstrate în mod misterios din cei mai luminași dintre ei.

Blondeau afirmă că limba țigănescă este un idiom indian și că ei ar fi urmașii vechilor Ciandala. Cu mare greutate se pôte scôte de la țigani ȕre-cari lămuriri asupra acestei chestiuni. Ei sunt foarte circumspecți și nu voesc a face cunoscută nici limba, și nici religia, precum nici origina lor; totuși din câte-va serii de cuvinte, pe care Blondeau le-a smuls de la ei, a putut să și afirme opiniunea sa.

Lazzii. Un ofițer ungar, de origină ruthén, Merey, spunea d-lui Allard, că în Dobrogea mai existau nisce ȕmeni, cari sunt numiți Lazzii, cari n'au nici locuință, nici ocupațiuni speciale, aceștia erau cea mai mare parte tătari, cari până acum căși-va ani se ocupașu cu tăerea lemnelor din prejurul orașului Babadag și le transportau în Tulcea, unde grecii aveau atelie e de construcțiuni maritime. Grecii îi favorisau mult, însă guvernul turcesc 'i-a băgat de sémă și 'i-a oprit de a mai exporta lemnele. Lazzii au pierdut ast-fel ocupațiunea lor, s'au făcut hoși pe drumurile din interiorul Dobrogei, așu sunt aprȕpe cu totul exterminași.

Cele mai periculȕse elemente sunt grecii și jidanii cari, economicesc, s'erăcesc țara; mai puțin civilizași și deci mai răpitori ca coreligionarii lor din alte țeri, ei sunt o adevărată plagă socială, căci în schimbul ospitalității ce li s'a dat de locuitori, ei îi exploatează în toate modurile și a ajuns proverbială rapacitatea acestor specii de ȕmeni.

Felul de trai al locuitorilor, după Allard:

«*Locuințele indigenilor* le-am descris la fie-care naționalitate în parte; acum aruncăm o privire generală asupra lor. În orașe locuințele sunt dispuse, în general, într'un mod convenabil; cauzele de nesănătate veneau din afară. Murdăria stradelor, grămeșile de necurățenii crează numeroșe focare de infecțiune. Ace te condițiuni erau și mai rele la sate. Am vorbit de insalubritatea satelor bulgăresci, românesci și tătăresci, mai cu sémă a bordeilor în cari se ascund iarna, de enorma cantitate de insecte ce se găsește prin ele, făcând imposibilă șederea în ele; atmosfera este înăbușită din pricina lipsei de aerățiune, camerile sunt lipsite de ventilațiune, stabilită în alte părți prin căminuri, ferestrele închise, căci giumurile când erau, se fixau în ȕid. Nici corturile nu preservă în contra acestor inconveniente pe

cel ce se adăpostesc în ele. În drum cine-va trebuie să și procure rogojini, căci cel puțin în timpul verei, fixându-le pe patru pari, te adăpostesci contra razelor ardătoare a e soarelui.

Vestmintele. Turcii și tătarii pȕrtă aprȕpe același costum. Vestmintele lor largi și calde îi preservă foarte bine contra variațiunilor atmosferice. Ei își incing talia, ca și cei din Asia, cu brăe de lână dêsă, a cărei greutate înspăimintă pe un europen de curând venit, dar al cărui folos îl recunȕște imediat. Intrebunțarea flanelii pe piele este o excelentă măsură higienică. Bulgarii sunt acoperiți în general cu vestminte grȕse de dimie; și împreună cu turcii și tătarii sunt cei mai sênătoși ȕmeni din Dobrogea. Rușii și românii sunt în general puțin îmbrăcași. Ei pȕrtă un pantalon foarte larg, strins la mijloc cu o cingetȕre de piele sau de lînă și pe d'asupra numai o cămașe albă. Vara românii și punșu pe cap o pălărie mare cu borduri largi și iarna pȕrtă căciula. Costumul rușilor diferă de al românilor prin aceea că pȕrtă pălării de pae și cămașe este roșie sau cu o bandă roșie la pȕle. Rușii pȕrtă în piciorȕ cisme tari, pe când românii opinesc din piele tăbăcită, une-ori numai sărată și uscată la sȕre; ei

le fixeză împrejurul glesnelor, acoperite mai d'înainte cu bucăți de stofă de lână (obiiele) prin nisce cordone de piele sau sfori (nojițe). Iarna ei îmbracă o mantie de pânză castanie sau albastră, însă imblănită. Pentru a rezista frigului, ei au cojocă căptușite cu blană și pe cari le întorc pe dos când e timp urit sau când plouă. Costumul național al românilor, și mai cu seamă al femeilor lor, este foarte pitoresc; costumul bulgăresc ține mijlocia între cel românesc și cel grecesc; el este intunecat și puțin grațios.

Țiganii poartă costumul popoarelor unde se află.

Băile. Stabilimente de băi sunt numai prin orașe, ast-fel găsim la multe din orașele Dobrogei. În satele românesce, bulgăresce și tătarcesc, băile sunt necunoscute, afară de acelea așezate pe malurile Dunărei și ale Mării. Cazacii fac tot ast-fel. Toți membrii aceleiași familii se scaldă adesea împreună cu tot scandalul ce excită în turci și cei-l'alți creștini.

Alimentația și băutura. Orientalii sunt de o cumpătate remarcabilă. Această calitate necesară în țările calde, devine un rău în țările reci, unde corpul, având să lupte mult în contra temperaturii aerului, are trebuință de o reparațiune mai complectă. Obiceiurile trebuie să se

plece cerințelor locale și o lege civilă sau religioasă, care în detaliile disciplinei private impune un jug invariabil, devine adesea fatală acestora căror i se supun. Populațiunile creștine conduse de popi, pe cât de ignorați, pe atât de superstițioși, indeplinesc cultul lor în ajunări însemnate, a căror consecință este deplorabilă în nisce ținuturi băltoase și expuse deselor variațiuni atmosferice ca ale Dobrogei. Alimentele substanțiale sunt respinse de români și bulgari, în timpul postului, chiar de ar fi bolnav, preferind să mără, dice el, de cât să se necinstescă. Mămăliga este baza alimentației omului în Dobrogea, iar fructele, cum sunt pepenii, sunt foarte apose, pe care chiar nici nu 'i lasă să ajungă la o cocere deplină. Mămăliga e un fel de fiertură grosă de mălai sau făină de mei, apă și puțină sare; această poporațiune are o mare putere în brațe, căci s'au vădut tineri voinici, obosind tot întorcând mereu la mămăliga. Ea este pentru locuitorii săraci singurul aliment, acei mai puțin săraci mănăncă linte, orez, cartofi și în zilele de sărbătoare o bucată de carne de bou sau de bivol. Această carne e de alt-fel foarte rară, căci toate aceste animale mari întrebuițate la transporturi sau la munca câmpului,

sunt îngrășate spre a fi vândute în afară. Carnea de oie este singura ce se poate găsi în orașele mai mari și la anumite zile; ea este de calitate mediocră. Pe malurile Dunărei și ale lacurilor se mănăncă pește prospăt în mică cantitate, mai adesea îl usucă la soare sau îl păstrează în saramură pentru iarnă. Pescuitul și preparațiunea pescelui, pe canalurile de comunicație între lacuri și Dunăre sunt obiectul unei industrii mici.

Sunt multe păsări domestice prin sate, de aceea ouăle se găsesc în mare număr. Turcii mănăncă mult orez în pilaful lor. Tătarii mănăncă și carne de cal, ceea-ce face pe turci a-l privi cu grăză. Pâinea se fabrică puțin, numai în orașe. În Dobrogea, pe la sate, se fabrică un fel de pâine compusă din făină de grâu, de orez, de secară, de mei și adese-ori cu mazăre, bob și linte; această pâine are un aspect bun, cu un gust undelemnii. Se mușcăesce lesne, așa că după câte-va zile nu mai este bună. **Laptele** foarte bun, se găsește în abundență prin sate, locuitorii obicinuesc mult, ei fabrică unt de calitate mediocră și iaurt, pe care îl mănăncă mai cu plăcere turcii. Căfeua se obicinuesc de asemeni foarte multă; mai cu seamă populațiunile musulmane; însă în timpul récoros ceaial rusesc este în orôre.

Dulcêța, atât de cunoscută în Orient, se obicinuiă puțin de săracii locuitori ai Dobrogei; se mai găsea în peninsula miere și rachiat, un fel de pastă zaharisită, care place mult turcilor.

În ceea-ce privește băutura, turcii obicinuesc numai apă; dar și creștinii o au ca băătură zilnică, căci nu toți pot bea vin, care de alt-mintrelea nu prea este bun, și locuitorii sunt nevoiți a aduce din România; acum însă de curând viile din Dobrogea dau vin bun; ast-fel că importul celui din țară s'a micșorat. Cea mai bună băătură pentru bulgari, ruși și români este rachiuul sau țuica fabricată de tescovina, grâne sau prune. Acesta din urmă are un gust «sui generis», care o face să semene mult cu mastică, băătură foarte apreciată de orientali, și care nu e altceva de cât soluțiunea în alcool a rășinei de mastic, pe care femeile turce o amestecă necontenit. Acest rachiu, numit țuică de români, amestecat cu apă, dă o băătură foarte plăcută. Populațiunile de pe malurile Dunărei fac o enormă consumație de acest rachiu. Rușii sunt foarte doritori, și ori de câte ori îl au la îndemână, se îmbată necontenit, cu toate consecințele funeste ce aduce după el, ei s'au deprins atât de mult cu el, în cât ar suferi, dacă ar fi lipsiți de el, mai cu seamă iarna, este chiar trebuincios.

Tutunul se obicinuesce foarte mult de către Turci, care îl fumcă în narghilele; românii, bulgarii și rușii fumcă mai puțin.

Administrația Dobrogei sub Românii (și a județului Constanța).— Astăzi Dobrogea întinsă pe de o parte până la zidurile fostei cetăți Sibitra, iar pe de o altă parte, până dincolo de Mangalia, este împărțită în două județe: Tulcea și Constanța, administrate fie-care de câte un prefect în puterea unei legi organice speciale pentru Dobrogea și cu concursul unui consiliu județean ales de delegații comunelor întregului județ.

Județul Tulcea este împărțit în 4 plăși și anume: plasa Tulcea cu 14475 suflete; Măcin cu 22888 suflete, în care se cuprinde și orașul Isaccea; Baba'ag cu 28861 suflete (fără orașul Tulcea) și Sulina cu 3044 suflete fără orașele Sulina și Chilia veche în care se cuprinde și orașul Chilia - veche. Județul Tulcea are peste tot 7 comune urbane și 58 rurale cu 61 cătune, cu o populație de 104.238 locuitori.

Județul Constanța are 7 comune urbane și 73 rurale cu 103 cătune; el este împărțit în 5 plăși: Constanța cu o populație de 25.477 suflete; Mangalia 18.765; Medjidia 21.476; Hârșova 23.561 și Silistra - Nouă 23.562; în total

112.227. Fie-care plasă este sub jurisdicțiunea unui sub-prefect și fie-care comună a unui primar, cu un consiliu comunal. La reședințele de plăși sunt stabilite și câte un tribunal de ocol, compus de un judecător, un supleant și un substitut de procuror. Aceste tribunale fac serviciul judecătorilor de pace și tribunalelor de prima instanță.

Un tribunal de apel există pentru totă Dobrogea cu reședința în Tulcea.

Administrațiunea Dobrogei sub Turci.—Dobrogea, sub guvernul otoman, forma un singur județ sub denumirea de Sanjacul, Sivalicul sau Mutessariflicul Tulcei și făcea parte din provinia (Vilayetul) Dunăreii, care cuprindea totă Bulgaria și Dobrogea. Ea era administrată de un Mutesarif cu reședința în orașul Tulcea și avea o întindere de la gurile Dunăreii până la Cerna-Voda inclusiv și în largime pe malul Mării de la Vêlcov până dincolo de Constanța; ea era împărțită în șapte Cazale sau Caimacamlicuri (plăși): Tulcea, Sulina, Kustendje, Măcin, Hârșova, Babadag și Medjidia; și în 4 Mudirlicuri (poliții) Chilia, Isaccea, Mahmudia și Cerna-voda. Ori-ce aglomerație de case forma o comună, care se administra de cior-

bagii (juratii), aleși de consătenii lor sub președinția unui Muhtar (primar) numit de guvern. Muđirii celor patru târgulețe administrau comuna împreună ca un consiliu ales de locuitori; iar justiția se împărțea de un Naib (judecător de pace) numit de guvern, asistat de un consiliu asemenea ales de locuitorii comunei.

Plășile erau cărmuite de Caimacami, numiți de guvern, cu concursul unui consiliu ales de delegații comunelor, sub titlul de Medjilissi-Idarei-Căza; iar justiția era prezidată de un Cadiu numit de guvern, având de consilieri trei notabili aleși tot de acei delegați, sub denumirea de Medjilissi-Daari și judecau în prima instanță. Un consiliu județean Medjilissi-Idarei-Siva, ales de delegații plășilor, administra, împreună cu Mutesariful, județul; un consiliu judiciar, Temizi-Hukuk, asemenea ales de acei delegați, administra justiția, sub președinția unui Hakim (judecător) numit de guvern, atât în materii de apel (Instinab) contra deciziunilor date de tribunalele de ocôle cât și ca tribunal de prima instanță al județului.

Mutesariful, Caimacanul, Midirul și Muhtarul precum și Naibul, Cadiul și Hakumul erau de drept președinții consiliilor care se aflau

sub resortul lor. Capii tuturor religiunilor erau de drept membrii în toate consiliile, fie administrative, fie judiciare. În materii pur religioase ei judecau pe toți credincioșii lor, fără amestecul guvernului civil, care era numai dator să acorde tot concursul cerut, fără nici un control din partea lui.

Afacerile judiciare erau lăsate sub jurisdicțiunea unui tribunal de comerț, cu reședința în Tulcea.

Serviciul sanitar al acestui județ este condus de un medic primar de județ, doi medici de spitale, doi medici de orașe, 24 agenți sanitari de circumscripții rurale, 4 agenți sanitari de orașe, 6 vaccinatori de plasă și 12 moșe de circumscripții rurale. De la 1 Aprilie 1896 s'a redus însă numărul acestui personal de serviciu cu 6 vaccinatori de plasă, 12 agenți sanitari și 6 moșe de circumscripții comunale și s'a înființat în schimb 4 posturi de moșe de oraș și un post de medic al urbei Cerna-Vodă, acesta însă plătit numai cu diurnă de transport.

Asistența publică.— a) Visitele medicale și consultațiile gratuite. În comunele rurale s'au făcut 1029 vizite de personalul medical și s'a dat consultațiuni la 6201 bolnavi, pe când în epoca corespunzătoare din anul 1894/95, a făcut 970 vizite, consultând 6076 bolnavi;

ceea-ce face că în anul 1895—96 s'au făcut 59 vizite mai mult în comunele rurale și s'a consultat un număr de 125 bolnavi în plus de cât în perioada precedentă; aceste ajutoare repartizate la plăși, dau rezultatul următor:

1) Medicul primar 82 inspecțiuni și a consultat 375 bolnavi; 2) medicul plășei Constanța 159 inspecțiuni și a consultat 761 bolnavi; 3) medicul plășei Medjidia 220 inspecțiuni și a consultat 3066 bolnavi; 4) medicul plășei Mangalia 201 inspecțiuni și a consultat 843 bolnavi; 5) medicul plășei Hârșova 136 inspecțiuni și a consultat 372 bolnavi; 6) medicul plășei Silistra-Nouă 231 inspecțiuni și a consultat 784 bolnavi. Total 1029 inspecțiuni și 6201 bolnavi.

Medicul orașului Hârșova a consultat 211 bolnavi; medicul orașului Ostrov a consultat 302 bolnavi; medicul orașului Cerna-Voda de la 1 Aprilie 1896 a consultat 156 bolnavi; medicul spitalului județean Cerna-Vodă a consultat 3389. Total 4058.

Acesta este în general numărul bolnavilor cari au căpătat consultațiuni gratuite de la personalul medical din județ, oșebit de acei consultați la spitalul rural Parakioi, despre care se va vorbi mai la vale. Pe lângă aceste ajutoare, la o

mulțime de bolnavi li se dă medicamentele de prima necesitate din farmaciile aflate în fie-care comună rurală; și numărul acestora nu este trecut în cel arătat mai sus. Bolele cari bântue județul sunt: impaludismul, datorit numărōselor bălți aflate în județ, cu împuținarea cărora și cu micșorarea efectelor lor de-sastroșe se ocupă autoritățile. Pentru acest scop consiliul de igienă a adus la cunoștința Ministerului de Domeniū măsurile necesare pentru asanarea terenurilor băltoșe. Proprietarul tuturor acestor bălți este Statul. Alte boli sunt ale aparatului digestiv, cari provin din cauza unei vicioșe alimentațiuni. Aceste bōle ale aparatului digestiv, unite cu bōlele aparatului respirator, cari și ele provin din cauza expunerii la intemperțiile atmosferice—fără un vestmînt apropiat cu anotimpul—fac ca mortalitatea să fie mai mare și mai cu sēmă printre copii. Sifilisul există prin orașele din județ și puțin mai rar prin comunele rurale; toți sifiliticii sunt urmăriți la domiciliul lor de d-niū medici de plasă, uniū căutați de medicul primar la reședința județului său în spitalul comunal din Constanța, alții sunt trimiși în spitalul județului din Cerna-Vodă sau în cel rural din Parakioi. Printre locuitorii veniți de peste Dnnăre și sta-

biliți în comunele plășei Mangalia, s'a constatat în cursul anului 1895 și 96, 11 casuri de pelagră, din cari uniū au fost trimiși la spitalul rural Parakioi, iar alții sunt căutați la domiciliu de către medicul plășei respective. Medicii de plasă, afară de tratarea diferitelor bōle ce li se

presintă, mai analiză încă și bēuturile spirtōse, care se par că sunt falsificate; așa, în curs de un an, au făcut 19 analize de spirt, 24 de rachiū și 4 de gaz. Ca bōle epidemice au fost următōrele în timp de un an:

No. de ordine	FELUL BŌLELOR	Observații			
		Bolnavi	Morți	Rēmăși	Inșănătoșiți
1	Variola	197	33	—	164
2	Angina difterică	58	24	—	34
3	Scarlatina	355	85	19	251
4	Difterie loringienă	1	1	—	—
5	Influență	34	2	—	32
6	Scabias	69	—	7	62
7	Tuse convulsivă	251	12	—	239
8	Febră tifoidă	32	9	—	23
9	Rugeolă	26	9	—	17
10	Morbili	16	4	—	12
	Total . . .	1039	179	26	834

în combaterea epidemiilor și în operațiile de vaccinare și revaccinare, agenții sanitari aduc fōlōse reale, însă este departe de a se atinge scopul pentru care acești agenți au fost înființați, din cauză

că distanțele dintre comune fiind fōrte mari și ei avēnd comune multe în circumscripția lor, nu pot pune în curent pe medici de tot ce se petrece, mai cu sēmă prin cātune.

b) *Môșele* de orașe și acelea de circumscripții au asistat 217 lehuze într'un timp de un an, 95—96, repartisate ast-fel:

1) *Môșa* orașului Ostrov a asistat 36 lehuze; 2) *Môșa* orașului Mangalia a asistat 17 lehuze; 3) *Môșa* orașului Medjidie a asistat 45 lehuze; 4) *Môșa* orașului Cerna-Vodă a asistat 21 lehuze; 5) *Môșa* orașului Hârșova a asistat 26 lehuze. Total 145 lehuze.

1) *Môșa* circumscripției I, plasa Constanța, a asistat 9 lehuze; 2) *Môșa* circumscripției II, plasa Mangalia, a asistat 28 lehuze; 3) *Môșa* circumscripției III, plasa Medjidia, a asistat 27 lehuze; 4) *Môșa* circumscripției IV, plasa Hârșova, a asistat 2 lehuze; 5) *Môșa* circumscripției V-VI, plasa Silistra-Nouă, a asistat 6 lehuze.

Total 72.

c) *Vaccinarea și revaccinarea*

I. Comunele rurale:

P L Ă Ș I L E	VACCINAȚI		REVACCINAȚI	
	Cu succes	Fără succes	Cu succes	Fără succes
Plasa Constanța	1048	226	1244	342
Plasa Medjidia	4023	813	2568	905
Plasa Mangalia	1859	392	1216	580
Plasa Hârșova	1439	462	749	549
Plasa Silistra-nouă	1176	591	1391	750
Total	9545	2484	7168	3126

II. Comunele urbane:

COMUNELE URBANE	VACCINAȚI		REVACCINAȚI	
	Cu succes	Fără succes	Cu succes	Fără succes
Mangalia	95	11	138	103
Medjidia	341	37	218	103
Cerna-Voda	138	26	177	131
Hârșova	295	8	347	41
Ostrov	117	45	88	71
Total	986	127	968	449
Totalul comunelor rurale	9545	2484	7168	3126
Totalul general	10531	2611	8136	3575

d) *Spitalul județian de la Cerna-Voda* are 25 paturi și este condus de un medic, cu următorul personal: un sub-chirurg-intendent, două infirmieri și o infirmieră. Numărul bolnavilor căutați în acest spital de la 1 Septembrie 1895 până la 1 Septembrie 1896, este după cum urmează:

Aflați în spital la 1 Septembrie 1895 13 bărbați, 9 femei; intrați de la 1 Septembrie 1895 până la 1 Septembrie 1896, 381 bărbați, 208 femei. Total 394 bărbați, 217 femei.

Dintre aceștia au eșit: vinde-

cați 265 bărbați, 113 femei; ameliorați 65 bărbați, 78 femei; nevindecați 21 bărbați, 15 femei; morți 33 bărbați, 5 femei. Total 384 bărbați, 211 femei.

Rămăși în spital la 1 Septembrie 1896, 10 bărbați și 6 femei. Bó-tele predominante au fost: intoxicațiunea palustră cu 32 bărbați, 24 femei și sifilisul cu 36 bărbați, 32 femei.

Restul bolnavilor au fost cu diferite bóle externe și interne. În cursul acestui an s'au practicat diferite operațiuni chirurgicale. Cauzele mortalității au fost:

	Bărbați	Femei
Em-fisim pulmonar . . . 1	—	—
Pneumonic 4	—	—
Tuberculoasă pulmonară 6	3	3
Febră tifoidă 3	1	2
Epatită supurată 1	—	—
Disenterie 1	—	—
Infecție carbunoasă . . . 1	—	—
Thetanos 1	—	—
Morvă 1	—	—
Septicemie cronică . . . 1	—	—
Variolă 1	—	—
Meningită cerebro-spin. 2	—	—
Nefrită 1	—	—
Peritonită traumatică . . —	1	—
Inaniție 1	—	—
Plăgi prin armă de foc 2	—	—
Marasm sinil 2	—	—
Muribund (strivit de tren) 1	—	—
Total	30	5

La consultațiunile au fost tratați 3.389 bolnavi, dintre cari: 1.902 bărbați și 1.487 de femei, distruindu-li-se și medicamentele necesare.

Cu întreținerea acestui spital, județul a cheltuit în anul 1895/96 lei 32,324 bani 25, însă pentru plata personalului 11.050 lei, iar restul de 21,274 lei și 25 bani, s'au cheltuit pentru materialul trebuincios acestui spital. Cu ocazia reparației acestui spital, care s'a făcut în anul 1896, s'a mai clădit și un pavilion pentru bôle infecțioase.

Spitalul rural Parachioi, se află situat în plasa Silistra-Nouă, între comunele Parachioi și Ghiuvegea și este așezat pe o pantă spre răsărit, la o depărtare de 500 metri de comuna Parachioi și de un kilometru de cea l'altă comună Ghiuvegea. Acest spital se întreține de Stat și se administrează numai de județ. De la 1 Octombrie 1895, data de când a fost numit intendentul aceluși spital și până azi, s'a pus la dispoziție de Stat, pentru întreținerea spitalului, suma de lei 36.000, din această sumă s'a cheltuit până la 1 Septembrie a. c., numai suma de lei 21.461, bani 79, rămânând un excedent de lei 14.538, bani 21. Suma cheltuită se explică ast-fel:

	1895/96	1896/97
Plata person.	6.573,66	5.300,00
» material.	6.151,95	3.436,18
Total	12.725,61	8.736,18
Egal	21.461 lei, 79 bani.	

Din cele ce preced, rezultă cu certitudine că acest ospiciu este bine administrat și că s'a realizat economii însemnate, cu care negreșit că se va face îmbunătățiri spitalului. Spitalul are 30 paturi, 17 pentru bărbați și 13 pentru femei, din aceștia, 3 paturi pentru bărbați și 2 pentru femei sunt rezervate pentru bôle contagioase, se-

parate de clădirea principală, în pavilionul pentru bôlele contagioase. Spitalul a fost deschis în ziua de 6 Decembrie 1895, de când a și început să funcționeze.

În intervalul de la 6 Decembrie 1895 până la 1 Septembrie a. c., 1896, au intrat în căutarea spitalului 336 de bolnavi, din cari: 178 bărbați și 158 femei, împărțiți pe naționalități ast-fel: 211 români, 95 bulgari, 23 turci, 5 greci și 2 armeni.

Din aceștia 129 au fost vindecați, 143 ameliorați, 54 nevindecați, 4 morți, iar restul de 6 bolnavi au rămas în cură. Total 336

Bôlele predominante au fost impaludismul și reumatismul. La consultațiunile gratuite, tot în acest interval, s'au prezentat 1523 bolnavi, din cari 821 bărbați și 702 femei, împărțiți după naționalități ast-fel: 981 români, 360 bulgari, 132 turci, 32 armeni și 18 greci, cărora li s'a distribuit și medicamente, iar bôlele predominante au fost impaludismul, reumatismul și diferite bôle de piele. Din espunerile ce face d. medic al spitalului, în privința cauzelor cari au făcut de s'au prezentat atât în cură cât și la consultațiunile gratuite un număr așa de minim de bolnavi, se poate atribui împrejurări că populațiunea

nu a fost obișnuită cu medic și spital mai cu seamă; și oșebit de acesta se mai poate atribui și sennătăței locuitorilor de prin comunele învecinate cu spitalul, care au fost ferite anul acesta de bôle epidemice și contagioase.

Instrucțiunea publică. Din adresa sub No. 2316/96, ce s'a primit de la d. revisor școlar al județului, se constată că în cursul anului școlar trecut, 1895/96, au funcționat 71 școli rurale mixte în acest district, și anume: 10 în plasa Constanța, 21 în plasa Hârșova, 6 în plasa Mangalia, 13 în plasa Medjidia și 21 în plasa Silistra-Nouă; iar în comunele urbane 12, din care 2 de băeți și 2 de fete în orașul Constanța și câte una de băeți și alta de fete în comunele urbane Cerna-Vodă, Hârșova, Medjidia și Ostrov. Școlile din Mangalia și Cuzgun sunt rurale. Personalul didactic a fost compus din 62 învățători, 23 învățătore, 13 institutori și 18 institutore, toți retribuiți de Stat. Școle particulare au funcționat șese în Constanța, și anume: una a comunității bulgare, una a comunității grece, școla confesională armână, două școle confesionale israelite și grădina de copii «Lelia Petraru»; una în Cara-Murat a comunității germane și

școlile particulare române de curs primar, din comuna Carabacă și din cătunule: Ghelengic, Saragea și Terđi-chioi, întreținute de locuitorii.

După datele recensământului din 1895 s'au constatat copii în vârstă de școlă: 764 băieți și 399 fete în comunele rurale din plasa Constanța, 1683 băieți și 1461 fete în comunele rurale din plasa Hârșova, 317 băieți și 145 fete în comunele rurale și urbea Mangalia din plasa Mangalia, 709 băieți și 576 fete în comunele rurale din plasa Medjidia, 1055 băieți și 842 fete în comunele din plasa Silistra-Nouă, în fine 400 băieți și 402 fete în comunele rurale și în comuna urbană Cuzgun, din desființata plasă Traian, sau în total 4928 băieți și 3825 fete, care fac în total 8753 copii. În comunele urbane Constanța, Cerna-Vodă, Hârșova, Medjidia și Ostrov, prin același recensământ, s'au constatat 808 băieți și 567 fete cu etatea obligatorie de a frecventa școlă.

Cele 71 școle primare rurale au fost frecventate în cursul anului școlar 1895/96 precum urmază: elevi înscriși 3205 băieți și 1352 fete, prezenți la examen 2046 băieți și 720 fete, promovați 1176 băieți și 383 fete, iar absolvenți 40 băieți și 6 fete. La școlile urbane: elevi înscriși 890 băieți și 627 fete, pre-

zenți la examen 689 băieți și 425 fete, promovați 465 băieți și 278 fete, absolvenți 88 băieți și 45 fete. Școlile particulare au fost frecventate în cursul aceluiași an școlar: cele ale comunităților străine din Constanța și din comuna Caramurat 198 băieți și 37 fete; școlile confesionale de 75 copii; institutul «Lelia Petraru» de 38 și școlile particulare române de 129 copii.

Localurile de școli din tot județul în general lasă de dorit. Autoritățile comunale însă, le-a făcut reparațiunile strict necesare și în limitele mijloacelor bugetare de care au dispus. De la 1 Octombrie s'a înființat în Constanța un gimnaziu clasic cu 2 clase, desființându-se școlă normală. La gimnaziu sunt înscriși 50 elevi pentru clasa I și 8 pentru clasa II, 6 vor fi supuși unui examen. după informațiunile date de Dl. director, prin adresa No. 11/96. Cu privire la noile construcțiuni pentru locale de școli în comunele din acest județ, s'a hotărât prin decisiunea d-lui ministru al cultelor și instrucțiunii publice, No. 31796 din 28 Iunie 1896, modificată mai târziu prin decisiunea No. 49917 din 27 Septembrie a. c., ca să se construiască în anul viitor 1897, două spre de ce localuri în următoarele localități:

— Cuzgun

Școlii

NUMIREA PLĂȘEI	No. de ordine al comunei	N U M I R E A COMUNEI	Numirea cătunului în care are a se construi localul	Numirea cătunelor care prin apropierea lor cad în aceiași circumscripție școlară cu cătuna unde se construiește localul	Populația școlară din circumscripție	No. săliilor de clasă	OBSERVAȚII
Constanța	1	Caramurat	Caramurat		232	1	Complectare
	2	Carol I	Carol I		185	2	Terminare
	3	Cobadin	Cobadin		184	2	—
Medjidia	4	Alacap	Docuz-oglu		149	1	Complectare
	5	Mahmut-Cuius	Peștera		138	2	—
	6	Rasova	Rasova		261	1	Complectare
	7	Țaș-punar	Chior-cisine-român		94	1	—
Mangalia	8	Tortoman	Tortoman		100	1	—
	9	Cara-Omer	Ghiuvenlia		49	1	De cătun
Hârșova	10	Calfa	Corugea	Mahomedan	76	1	—
	11	Șiriu	Panteleimon		176	1	Complect
	12	„	Satischioi		125	2	—
				Total	1789	16	

În această privință d-l inginer, șeful serviciului tehnic al județului, a fost însărcinat de prefectură ca în unire cu d-l revisor școlar respectiv, să efectueze lucrările preliminarilor necesare la construirea acelor loca-luri de școli, în conformitatea in-strucțiunilor primite în această pri-vingă de la Ministerul instrucțiunii publice cu ordinele No. 643 și 714 din a. c., și până acum nu s'au putut îndeplini aceste formalități de cât pentru școlile ce urmează a se construi în comunele: Caramurat, Carol I, Alacap, Mamut-Cuius, Tașpunar, Tortoman, Calfa (Corugea) și Șiriü, rămânând ca pentru acele din comu-nele Rasova, Cara-Omer (Ghiuven-lia) și Cobadin să se întocmescă aceste în curând, căci aceste lucrări au fost hotărâte de Minister a se construi, prin decizia cea din urmă sub No. 49.917 din 27 Septembrie a. c. După tablou-riile de parcelarea pământurilor din acest județ se constată că, pentru școlii publice s'a delimitat o întindere generală de 2050 hectare pământ de cultură, adică câte 10 hectare de fie-care cătună, oșebit că s'a determinat în vatra fie-cărui sat câte 2000 m. p. pentru construirea localului de școlă. În bugetul decimelor acestui județ, pe anul financiar crt. 1896/97, s'a alocat următoarele fonduri, cu pri-vire la instrucțiunea publică, însă:

1) Lei 1000, pentru plata a două

burse pe un an la școlile de arte și meserii ale Statului. Aceste burse sunt ocupate prin concurs de elevii: Ștefănescu P. Nicolae și Constan-tinescu G. Ión, ordonându-se deja plata pe jumătate an în sumă de lei 500. 2) Lei 720, pentru plata a două burse la școlile de agri-cultură ale Statului; aceste burse însă sunt încă vacante până acum. 3) Lei 500 pentru plata a unei burse la școlă centrală de agricul-tură a Statului, dar și această bursă, în lipsă de concurenți, se află încă neocupată. 4) Lei 2500, ca aju-tóre de învățatură la diferiți stu-denți și elevi fără mijloce; din acest fond s'a ordonat până la 1 Septembrie a. c. lei 1980. 5) Lei 1000, ajutóre diferitelor așezăminte publice și private pentru instruc-țiunea primară și învățământ privat. Din această sumă s'a ordonat 400 lei d-rei Lelia Petraru, ca ajutor pentru întreținerea grădinei de copii ce are înființată în acest oraș încă din anul trecut 1895. În cât privește însă localul construit din nou pentru școlă în cătunul Capu-giü (comuna Șiriü) s'a luat în pri-mire, căci antreprenorul N. Zama-trache acționase comuna în judecată și câștigase procesul la prima și ul-tima instanță, așa că nu se putea continua mai înainte acest diferend, căci ar fi fost în paguba comunei.

SITUAȚIA FINANCIARĂ

A

CASELOR EPITROPIILOR BISERICESCI DIN PLASA MEDJIDIA

No. de ordine	HRAMUL BISERICEI	CĂTUNA	COMUNA	Numeralul rezultat la 31 Martie 1896	
				Lei	Bani
1	Sfântul Dumitru	Seimeni Mici	Seimenii	274	21
2	Sfânta Treime	Cocargea	Cocargea	549	22
3	Sfinții Impărați	Cerna-Vodă	Cerna-Vodă	664	83
4	» Voevođi	Vlachkioi	Rasova	657	25
5	Înălțarea Domnului	Saragea	Taşpunar	240	25
6	Sfinții Impărați	Tortoman	Tortoman	1	45
7	Sfântul Ilie	Chior-cisme	Taşpunar	222	64
8	» Nicolae	Rasova	Rasova	470	74
9	» Gheorghe	Seimeni Mari	Seimenii	303	50
10	» Dumitru	Cochirleni	Cochirleni	419	55
11	» Gheorghe	Docuzolu	Ala-capu	121	—
12	» Petru și Pavel	Medjidie	Medjidie	867	96
Total				4792	28

SITUAȚIA FINANCIARĂ

A

CASELOR EPITROPIILOR BISERICESCI DIN PLASA SILISTRA-NOUĂ

No. de ordine	HIRAMUL BISERICEI	CĂTUNA	COMUNA	Numerarul rezultat la 31 Martie 1896	
				Lei	Bani
1	St. Haralambie	Esechioi	Esechioi	378	51
2	» Atanasie	Caranlăc	Caranlăc	4	81
3	» Dumitru	Mârleanu	Mârleanu	244	85
4	» Nicolae	Ostrov	Ostrov	981	61
5	Inălțarea Domnului.	Satu-Noū	Satu-Noū	96	30
6	Adormirea	Parachioi	Parachioi	33	75
7	St. Gheorghe.	Oltina	Oltina	—	—
8	» Impărați.	Lipnița	Lipnița	2727	43
9	» Treime	Cosbugea	Lipnița	1044	26
10	» Voevođi	Canlia	Canlia	1197	84
11	» Athanasie	Bugeac	Bugeac	84	18
12	» Haralambie	Beilic	Beilic	243	45
13	» Treime	Damircea	Beilic	62	60
14	Inălțarea Domnului.	Almalău	Almalău	2655	42
15	S-tu Dumitru	Gârlița	Gârlița	221	90
16	» Apostoli.	Pârjovia	Satu-Noū	—	90
17	» Gheorghe	Cuzgun	Cuzgun	328	25
18	Adormirea.	Aliman	Aliman	11	05
19	Adormirea.	Asarlăc	Asarlăc	353	25
			Total. . . .	10670	43

SITUAȚIA FINANCIARĂ

A

CASELOR EPITROPIILOR BISERICESCI DIN PLASA HÂRȘOVA

No. de ordine	HIRAMUL BISERICEI	CĂTUNA	COMUNA	Numerarul rezultat la 31 Martie 1896	
				Lei	Bani
1	Sfinții Impărați	Dulgheru	Sariu	192	85
2	Adormirea	Calfa	Calfa	70	45
3	Isvorul Tămăduirei	Rahman	»	269	50
4	Sfântul Nicolae	Corugea	»	223	85
5	» Ión.	Ciobanu	Ciobanu	46	83
6	» Paraschiva	Dăeni	Dăeni	109	55
7	» Gheorghe	Tichilești	Ghizdăresci	—	—
8	» Nicolae	Gârliciu	Gârliciu	307	55
9	» Nicolae	Hârșova	Hârșova	542	77
10	Adormirea Maicii Domnului	Ostrov	Ostrov	474	55
11	Sfântul Gheorghe	Aigar-Amet	»	186	85
12	» Gheorghe	Saraiu	Saraiu	199	97
13	Nascerea Maicii Domnului	Satischioi	Șiriu	466	55
14	Sfinții Voevođi	Cartal	»	—	—
15	Sfântul Nicolae	Terzichioi	»	197	16
16	» Pantelimon	Pantelimon	»	264	38
17	Adormirea Maicii Domnului	Topalu	Topalu	697	05
18	Inălțarea Domnului	Boascic	»	479	43
19	Sfântul Dumitru	Urumbey	Urumbey	54	95
			Total. . . .	4184	24

SITUAȚIA FINANCIARĂ

CASELOR EPITROPIILOR BISERICESCI DIN PLĂȘILE MANGALIA ȘI CONSTANȚA.

PLASA MANGALIA

No. de ordine	HRAMUL BISERIBEI	CĂTUNA	COMUNA	Numerarul rezultat la 1 Martie 1896	
				Lei	Bani
1	Sfinții Voievoți	Ghelengec	Ghelengec	—	65
2	» Gheorghe	Mangalia	Mangalia	279	81
3	» Ecaterina.	Tuzla	Tuzla	326	02
4	» Voievoți	Osman-facă	Osman-facă	44	—
			Total. . .	650	48

PLASA CONSTANȚA

No. de ordine	HRAMUL BISERICEI	CĂTUNA	COMUNA	Numerarul rezultat la 1 Martie 1896	
				Lei	Bani
1	Sfinții Impărați.	Gargalac-mic	Gargalac	2305	13
2	Acoperirea M-cei D-lui.	Pelitlia	Caraharman	4	60
3	Sfintu Gheorghe	Cara-murat	Cara-murat	1667	21
4	Sfinții Voievoți	Carol I	Carol I	—	—
			Total. . .	3976	94

RECAPITULAȚIE

	Lei	B.
Plasa Medjidia	4792	28
» Mangalia	650	48
» Constanța	3976	94
» Silistra-Nouă.	10670	43
» Hârșova	4184	24
Total	24.273	37

Cultur. In județ avem 55, din care 49 rurale și 6 urbane; dintre acestea 4 sunt închise, fiind în stare de ruină. Personalul bisericesc se compune din 71 preoți, din aceștia sunt 55 parochii, 13 supra-numerari și 3 aparținând comunității elene din Constanța și Mangalia. Sunt 3 parochii urbane cu 3 supra-numerari și 49 parochii rurale cu 10 supra-numerari și 3 preoți ai comunității elene. Plata personalului clerical se efectuează direct de Stat pentru cei din comunele rurale și de comunele urbane cu subsemnatiuni numai din casa Statului pentru acei din orașe. Parochiile, atât cele urbane cât și cele rurale, și-au constituite epitropiile prevăzute la art. 1, din regulamentul asupra epitropiilor bisericesci. La expirarea anului financiar trecut 1895/96 (31 Martie 1896), am dispus ca și casele epitropiilor bisericesci din acest județ să fie închise de o comisiune compusă din sub-prefect, primar și epitropul-casier, conform art. 20 din legea comptabilității publice, și din actele ce s'au primit la prefectură ca rezultat al acestei dispozițiuni, se constată că la 1 Aprilie 1896, casele epitropiilor bisericesci din acest județ, au avut un capital de lei 24.274 bani 37, anume specificat în alăturata situațiune No. 1.

Din acest excedent însă nu s'a consemnat încă următoarele sume: 1) lei 283 bani 29 din excedentul rezultat în casa epitropiei bisericești din comuna urbană Cerna-Vodă. Acești bani, din cercetările făcute, s'a constatat că sunt asupra fostului paroch al acestei bisericești, A. Frim, acum decedat. S'au luat măsurile de urmărire prescrise de lege pentru împlinirea acestei sumi din averea rămasă pe urma numitului defunct; 2) lei 2315 bani 53 din excedentul constatat la închiderea scriptelor în casa epitropiei bisericesci din comuna Lipnița. Acești bani sunt delapidati de fostii epitropi ai acelei bisericești, cari însă au fost supuși judecătii încă din anul trecut 1895. Tote cele-lalte excedente au fost consemnate la Casa de Depuneri, conform art. 29 din regulamentul asupra epitropiilor bisericesci. După sciințele primite de la d-nii subprefecți se constată că, afară de epitropiile bisericeștilor din Ciobanu, Topalu și Boascic, din plasa Hârșova, toate cele-lalte au întocmit temile (compturile) de gestiunea lor pe anul financiar trecut 1895/96; asemenea s'a constatat că, consiliile comunale s'au ocupat la timp cu verificarea și aprobarea acestor temi, conform art. 52 din legea comunală de la 1887, afară de comunele Ciobanu și Topalu. In am-

bele casuri s'a dispus prin ordinul No. 7.265 din 31 August a. c., repetat cu No. 8.708, din 15 Octombrie a. c., ca d-l sub-prefect al plășei Hârșova să se intereseze de aprôpe de acéstă cestiune. Din adresa Prea Cucernicului Protoereu al județului, No. 630/96, se constată că s'aù tirnosit cinci biserici în anul curent 1896, în următoarele localități din județ: în cătuna Capuciu, pendinte de comuna Ghelengec, în comuna Osman-facă, în cătuna Tichilesc, pendinte de comuna Ghizdăresci, în cătuna Dulgheru, pendinte de comuna Saraiu și în cătuna Cartal, pendinte de comuna Șiriu. Biserica din urba Medjidie, deși gara, în ce privesce zidăria, nu este pe deplin terminată, din cauză că s'aù epuizat fondurile. În construcțiune mai sunt biserici și în cătunele Făgărașu-Noù, Doiram și Topolog din plasa Hârșova; Saragea, Carabaca și Cochirleni, din plasa Medjidia; Dorobanțu, din plasa Constanța și Topraisari din plasa Mangalia, neterminat din lipsă de mijloce. Anul acesta însă, recolta fiind foarte bună, se speră că țeranii vor putea contribui fără dificultate pentru terminarea operelor începută în anii trecuți. Pentru întreținerea bisericilor române și geamiilor, s'a cedat de Stat câte 10 (dece) hectare teren de cultură în

fie-care comună rurală, care pentru întregul județ înseamnă cifra de 2.000 m. p. în vatra fie-cărui sat, pentru construcțiunii de biserică sau geamiilor. În acest județ, după sciințele date de d-nii sub-prefecți, mai sunt și următoarele case de rugăciune: 174 geamiilor mahomedane cu 53 hapti, 178 hogi și 66 muezini; 8 case de rugăciune, aparținând: 3 comunității protestante, 2 comunității catolice, 1 comunității bulgare, 2 comunității lipovene. Tôte aceste 8 case aù ca personal 4 preoți și 7 dascăli și sunt întreținute de comunitățile respective.

Bisericile în județul-Constanța.
Daù aci câte-va amănunte asupra bisericilor din Constanța, comunicate de către Protoereul județului, S. S. Potropopol Rădulescu, în mare parte.

Bisericile din Dobrogea, în general, aù câte 10 hectare pământ, dat de Stat, cultivat de preot în beneficiul său; acésta nu e de ajuns, ar trebui cel puțin 30 hectare pământ, să fie cultivat de locuitorii în beneficiul bisericii, la care să se adauge și cei 120 lei ce comunele daù anual bisericii; de acest pământ și de acest venit al bisericii să nu se atingă de loc preotul de el.

Unele biserici staù bine, precum cele din satele Gargalac și Galita, căci bulgarii, cari forméză majo-

ritatea populațiunii, aù făcut hanuri ce le închiriază și cari aduc venituri de la 300—800 lei, venituri ce aparțin exclusiv numai bisericilor.

De la venirea românilor în Dobrogea, s'aù construit, prin analogie 49 biserici, a căror cheltuială s'a ridicat la suma de 2.000.000 fr., dată numai de locuitorii, fără ca Statul să fi contribuit intru cât-va; afară de catedrala din orașul Constanța și cea din Cernavodă, care deja era începută și Statul a continuat-o și sfârșit-o.

Intr'unele sate, s. ex. cele întemeiate de coloniștii români veniți de prin județele mărginașe, ca Ialomița, Brăila, altele mai depărtate, ca Ilfov, Vlașca, din Oltenia, din Transilvania, pe când Statul a avut fericita idee sau inspirație de a românisa Dobrogea prin românii din țară; în aceste sate, dic, locuitorii venind de abia de 2—3 ani încôce, sêraci, căci cei bogati n'ar fi părăsit vetrele lor pentru pustia de Dobrogea, aù primit de la Stat câte 25 hectare pământ; le-aù muncit, însă până acum n'aù putut să și construiască biserici, deci n'aù nici preoți, așa că se întâmplă adesea, mai ales iarna, pe lângă că nu se duc la biserică, dar și morții lor rămân neîngropați 5—6 zile până să vie vre-un preot din satele învecinate.

Dicț. geogr. Jud. Constanța.

Intr'unele sate, Carabacă s. ex., Ministerul Cultelor n'a dat voie să se construiască biserică, dicând că bisericile se vor construi în comune parohiale și în sate care vor avea 400 familii; dar în Dobrogea sunt rari sate cari să aibă 400 familii; atunci locuitorii să rămână fără biserică? Urméză de aci că multe sate sunt fără biserici. La Cocargea s'a întâmplat un fapt curios; preotul de aci este preot peste 19 sate, de sine se înțelege că el nu și poate îndeplini datoria sa de cât într'un sat, mult în douë; întâmplându-se să moră un locuitor dintr'un sat îndepărtat de locul unde se găsea el, a fost chemat, însă până să vie, prin comunele și satele pe unde trecea, era oprit de locuitorii a face unuia maslu, altuia o liturghie, unuia al treilea să îi boteze un copil, altuia să îi îngrope mortul, colo să cunune o păreche, etc., așa că a ajuns unde era chemat, în a 5-a zi, mortul putredise aprôpe; locuitorii aù dat în judecată pe preot; ei bine, putea ôre fi condamnat? Negreșit că nu; ci mai bine Statul ar îngriji ca să îmulțescă numărul preoților și bisericilor spre a se putea satisface trebuințele sufletesci și religioase ale locuitorilor.

Un lucru rêu este că a băgat Dobrogea în legea bisericăscă din țară; trebuie ca preotul să fie ajutat

spre a putea să facă o biserică în comună.

Satele de pe lângă Dunăre stau mai bine, și cu cât mergem spre Marc, ele stau mai rău; în plasa Mangalia, acum 4 ani nu era mai nici un sat, acum sunt sate multe, dar mai toate fără biserici. În cele 17 comune (din care una urbană, reședința) ale lor, 68 sate ale plășii Mangalia, sunt numai 5 învățători (în Mangalia, Gheringec, Musurat, Tuzla, Osman-facă) și trei preoți (Mangalia, Copuccii Tuzla); ore acești sunt suficienți pentru o populațiune de 18,200 suflete?

În plasa Medjidia, la Mamut-cuius, cât. Peștera (moșia fostului și cunoscutului prefect Remus Opran), sunt 340 familii (cam la 1.500 suflete), ele n'au preot și legea nu-i lasă nici chiar cu banii lor proprii să-și construiască biserică; lucru ce e foarte dăunător intereselor Române în Dobrogea.

Bisericile n'au pe lângă ele nici case preoțești, precum sunt la bisericile din țară.

Pe granița spre Bulgaria ar fi

bine să se facă biserici și școli cu învățători și preoți buni, cu dor de lucru, cu ore-care cultură, spre a împiedica ca bulgarii din Dobrogea românească a se duce la școlă și biserica din satele Bulgariei învecinate cu granița; căci, pe când satele bulgărești Enikioi și Kalopetru din Bulgaria au 6 învățători și 4 preoți, satele românești din Dobrogea Esekioi și Almaliu, din fața lor, n'au nici preoți sau biserici, nici învățători sau școle. Un mijloc spre a remedia această stare de lucruri, ar fi ca Statul sau județul să construiască prin diferite sate biserici și școli, iar locuitorii să le plătescă prin anuități.

Serviciul veterinar. — Din adresa sub No. 238/96, ce s'a trimis de d-l medic veterinar al județului, se constată că starea vitelor acestui județ pe anul 1895/96 este satisfăcătoare, afară de 29 comune, la care comisiunea prevădută de legea poliției sanitare-veterinare a constatat bóla «febra aftoasă» la vitele cornoate mari, după cum se vede în acest tablou:

Veterinar

No. de ordine	COMUNA unde s'a constatat bóla «febra aftoasă»	P L A S A	Imbolnăvite	Môrta	Însănătoșite	Ucișe	Rém. bolnave
1	Esechioi	Silistra-nouă	136	—	136	—	—
2	Parachioi	»	388	—	388	—	—
3	Cuzgun	»	210	—	210	—	—
4	Ghiuvegea	»	408	—	408	—	—
5	Regep-cuius	»	252	—	252	—	—
6	Almalău	»	258	—	258	—	—
7	Enişenlia	»	323	—	263	—	60
8	Aşarlâc	»	412	—	412	—	—
9	Mârleanu	»	240	—	240	—	—
10	Ostrov	»	11	—	11	—	—
11	Enigia	Medjidia	706	—	706	—	—
12	Cara-omer	Mangalia	36	—	36	—	—
13	Beilic	Silistra-nouă	351	—	351	—	—
14	Gârlița	»	29	—	29	—	—
15	Dobromir	»	204	—	204	—	—
16	Satu-nou	»	58	—	58	—	—
17	Bairam-dede	»	37	—	37	—	—
18	Canlia	»	103	—	103	—	—
19	Lipnița	»	71	—	71	—	—
20	Oltina	»	135	—	135	—	—
21	Aliman	»	58	—	58	—	—
22	Carvan	»	40	—	40	—	—
23	Cerna-Vodă	Medjidia	142	—	142	—	—
24	Mahmut-cuius	»	59	—	59	—	—
25	Murfatlar	Constanța	244	—	244	—	—
26	Cochirleni	Medjidia	120	—	120	—	—
27	Rasova	»	76	—	76	—	—
28	Sarighioi	Mangalia	74	—	74	—	—
29	Caranlâc	Silistra-nouă	194	—	194	—	—
Total			5435	—	5375	—	60

Afară de bóla «febra aftoasă», care se constată din tabloul de mai sus că nu a avut nici o urmare nenorocită pentru proprietarii de vite, d-l medic veterinar arată, prin suscitata adresă, că s'a au mai ivit cazuri isolate de hemoglobinurie (urinarea cu sânge) la vitele bovine; dar nefiind de domeniul poliției sanitare-veterinare, s'a combătut prin mijloace igienice, profilactice și terapeutice.

«Febra aftoasă», după cum se știe, nu este o bóla mortală, dar este destul de păgubitoare în ceea ce privește comerțul și economia animală. Acest fapt a făcut ca comerțul de vite, atât de întins altă dată în acest județ, să stagneze anul acesta, mai cu seamă traficurile de asemenea vânzări au fost foarte înapoiate în centrul de comerț, Medjidia, căci tocmai când era bălciul de primă-vară, în acea localitate «febra aftoasă» era declarată oficial între vitele bovine din acest județ.

Acum când această bóla a încetat cu totul, afară de comuna Enișenlia, unde această bóla acum s'a ivit, se speră că bălciul din Medjidia (de toamnă) va fi mult mai animat, și locuitorii ori comercianții vor putea câștiga pierderea suferită de la bălciul de primă-vară.

Târgul de vite din Anadolchiol.

Din adresa No. 202/96, primită de la d-l director al târgului de vite, se constată că operațiunile făcute în acest târg, de la 1 Septembrie 1895 până la 1 Septembrie 1896, sunt următoarele:

Vite intrate în târg 173 boi, 64 vaci, 1 vițel, 3601 berbeci, 12.419 miei; vite vândute în țară 49 boi, 100 berbeci, 200 miei; vite vândute în străinătate 124 boi, 64 vaci, 1 vițel, 2.689 berbeci, 12.219 miei; reluate de proprietari 812 berbeci.

Arestul preventiv. — Mișcarea populației arestului preventiv local, de la 1 Octombrie 1895 până la 1 Octombrie 1896, este cea următoare:

Aflați față la 1 Octombrie 1895 4 condamnați și 57 preveniți; intrați de la 1 Octombrie 1895 până la 1 Octombrie 1896, 305 condamnați și 130 preveniți. Total 309 condamnați și 187 preveniți. Eșiți în acest interval, 297 condamnați și 164 preveniți; rămași la 1 Octombrie 1896, 12 condamnați și 23 preveniți.

Cu întreținerea arestului preventiv, județul a cheltuit suma de lei 11.266 bani 83 în cursul anului financiar 1895/96, și anume: lei 4440 pentru plata personalului și lei 6826 bani 83 pentru plata materialului; iar în anul financiar

curent, de la 1 Aprilie până la 1 Septembrie, 1896 s'a plătit lei 3590 bani 21 și anume: 2164 lei 99 bani pentru personal și lei 1425 bani 22 pentru material. Localul arestului este tot cel vechi, care de și neigienic și defectuos, totuși se ține în stare de curățenie relativ bună. Pentru construirea unui anume local de arest, după planul tip al direcțiunii generale a închisorilor centrale, județul a consensnat deja la Cassa de depuneri suma de 35.000 lei din împrumutul de 300.000 lei, dar probabil că această sumă nu va fi suficientă.

Geografia economică. — Județul Constanța stă bine în ceea ce privește unele bogății. Într'altă parte nu; așa în producțiunile vegetale stă bine, cele animale nu lipsesc, nu tot așa stă și cu producțiunile minerale.

Producțiunile minerale. — În această privință, județul este printre cele din urmă. Neavând munți înalți cari să potă conține în sânul lor ceva metale, el nu poate avea o industrie proprie, care să utilizeze produsele sale indigene, ci tot de ce au trebuință aduce din afară. Județul Tulcea tot stă mai bine, de ore-ce s'a constat existența unor mine de aramă și plumb în stâncosele și pădurösele sale dealuri, în timp ce el, afară de câte-va

cariere de piatră de pe malul Dunării, nu mai e probabil să ofere ceva, așa că sub acest raport nu putem spune nimic despre el.

Producțiunile vegetale. — Județul Constanța are o întindere însemnată; pământul mai pretutindeni e bogat în humus, dar adese-ori din lipsa de umiditate pe platourile înalte din interior, unde elementul lăcios lipsește, face ca recoltele să fie sêrace. Aceste terenuri s'a lăsat pentru pășuni. Poate că acestor terenuri li s'ar reda fertilitatea prin săparea de puțuri artesiane și prin împădurirea parțială a lor; ploile ar fi atunci mai frecvente și recoltele ar fi adăpostite de vântul de la N., care le usucă înaintea terminațiunei.

Cerealele cultivate în Constanța sunt: grîul, orzul, secara, porumbul, meiul; dintre legume: fasole, linte, mazăre, cartofi, rapită; plante textile: căneapă în și în fine tutun; dar mai cu seamă grîul, orzul și secara, care constituie împreună cu plantele oleaginöse obiecte de export; porumbul este baza alimentațiunei agricole, este cultivat cu succes și cultura lui se întinde din ce în ce și a ajuns a figura chiar printre articolele de exportatiune. Dintre arbori vișinul, zarzărul, căisul, mărul, pêrul, prunul, persicul și dudul, se găsesc răspândiți prin

tot județul; gutuiul, alunul și cornul se găsesc chiar în stare sălbatică prin păduri; dintre arbuști vița se cultivă cu succes pe lângă Ostrov Almalău, Eschioi, Lipnita, Costugea, etc. și partea de apus a plășii Siliștra-Nouă. Calitatea lor e bună relativ, însă ar deveni excelentă, dacă s'ar îmbunătăți procedurile de vinificare. Livezile, după cum am spus, ocupă mare întindere, căci acolo unde nu priesce cerealului, priesce ierbei, a cărei abundență este proverbială; ele sunt și naturale și artificiale (pe cari omenii sămăna lucernă și trifoiu) și nenumărate turme pe aceste întinse și bogate câmpuri ale județului.

Pădurile sunt și ele una din bogățiile județului și din cele mai însemnate, însă în stare latentă, căci nu sunt exploatare sau tăiate nesistematic. Odinioară erau aceste păduri mult mai întinse de cât sunt azi; dar reingrijirea imperiului otoman, războiul ruso-turc, spiritul devastator, însoțit de aviditatea câștigului a populației rurale, au ruinat în mare parte aceste frumoase și întinse păduri, care altădată ocupau jumătate din întinderea județului, întinzându-se din Dunăre în Mare. Astăzi abia au mai rămas ca la 28.393 hectare.

Pădurile din județul Constanța

după ocble. — Ocolul *Topolog*, cu reședința în Topolog, compus din pădurile: Asan-Bey, Dueran, Topolog, Hurum-Bey, pendinte de comunele Cața, Topolog cu cîtunele lor și pădurile Prundu-Verigei, Prundu de la Ostrov, Ostróvele Păstrama, Prundu Tifănau, Zătanu și Prundu Dăeni, pendinte de comunele Ostrovu și Dăeni din județul Constanța.

Ocolul *Siriă*, cu reședința în Hârșova, compus din pădurile: Ostróvele, Boascicu-Mic, Podul de Piatră, Balabanu, Veriga, Ghisdăresci, Prundu-la-Baba, Hasan-Bey, Sagea, Puțul Gâscei, Sultanul, Babalăcu și pădurile din balta Catargeana, Ostrovul Chiciu Șerpilor, Tânganul Butucului și parte din Chiciu Șerpilor, Chiciul Morilor, Chiciu și pădurea de baltă.

Ocolul *Cerna-Vodă*, cu reședința în Cerna-Vodă, compus din pădurile: Starghina, Calea Săpată, Baslamuciu, Clocoticiu - Mare, Clocoticiu-Mic, Ceraclam, Saia-Orman, Chiciu-Chisana, Gaura-Lupilor, Isculacu, Piatra Lungă, Cerac, Cetal-Orman, Domuz-Orman, Ceair-Orman, Tutunuc și pădurile de deal Vlach-Chioi, Beilic, Demircea, Aliman, Mârleanu, Enigea, cu trupurile lor de pădure de la Puluciū, Malciova, Arabazii și Ostróvele, Uzum-Adă, Ostrovelul Hinoglu,

Tabru, Troena, Ostrovul și Prundu Seimeni.

Ocolul *Ostrov*, cu reședința în Ostrov, compus din pădurile: Ostróvele, Hapa, Pastramagi, Ostrovu, Tarhia, Paciun lui Sóre, Gogona, Merchie-Cula, Mal-Orman, Nursuzu, Demaciana, Gara-Cealău, Echim-Orman, Tachăcovu, Oramburac-Cula, Sidi-Orman, Carabuzu, precum și pădurile Iordmac, Duan-Chioi și Podul Peni, Coraia, Curu-Orman, Ciufutu, Păduricea de pe coasta Dunării, de la cetate în vale și ostróvele: Bimbașa, Păciuiu, Prăjióia și Cali Gherghie, Părlitu, Strâmbu și Puțul Strâmbu, pendinte de comunele Oltina și Satu-Neu.

Ocolul *Parachioi*, cu reședința în Asarlăc, compus din pădurile pendinte de comunele: Asarlăc, Enişenlia, Dobromir, Regep-Caius, Parachioi, Ghiuvegea, Caranlăc, Cusgun și pădurile Hiram-Chioi cu cantónele Demircea, Schender, Cara-Aci, Malcoci, Borungea și Sevendic.

Pădurile Gura Dobrogei, Sut-Orman și plantațiunile din balta Medjidia sunt cu reședința în Murfatlar.

Producțiunile animale. — Livezi și pășuni bogate; păduri întinse și stufóse; bălți, lacuri abundente; Dunăre și Mare, iată cauzele ce fac ca animale de tot soiul să se găsească pe mult încercatul pământ al Dobrogei. Totuși, înainte de răs-

boiū, numărul lor era mult mai mare ca cel actual, și această scădere provine, probabil, din cauza grozăviilor acestui războiū. Calul, boul, vaca, óia, capra, rimătorul și asinul sunt cele mai îngrijite dintre animalele domestice și cu a căror creștere se îndetnicesce cu plăcere o mare parte a populației rurale a acestui județ. Ogarii dobrogeni erau cei mai renumiți din Orient; păsări domestice sunt abundente: dintre animalele sălbatice cerbul, căprioara, vulpea, lupul și mistrețul sunt foarte multe în pădurile cele întinse; mistrețul se găsește în bălțile Deltet. Pescele, care constituie un însemnat articol de export, este abundent și de cele mai mari specii în Mare, Dunăre, bălți, lacuri și gârle. În ceea-ce privește producția animală a Dobrogei, iată ce mai dice d-nul Allard: „In pădurile Dobrogei se găseau vre-o câte-va căprioare, cari au dispărut azi, dar animalele sălbatice cele mai comune sunt: mistrețul, lupul, epurile, pisica sălbatică, vulpea, etc., un mic șórece de câmp, Sulik, care se găsește și prin stepele Rusiei. Cantitatea de lupi este enormă (azi s'a mai împuținat); ei se ascund prin stușișurile stepelor și se întâlnesc adeseori. Ei vin de obicei prin sate, spre a vena animale domestice,

care de alt-fel (pe atunci) nu se mâncau de cât când erau începute de lupi. Lupilor le plac țățele vacilor și de multe ori nu mănâncă de cât această parte a animalului. Vulpile se găesc de asemenea foarte multe și au pradă bogată în vânatul acestor stepe, care este foarte abundent: mai cu seamă epurii. Păsările sălbatice iarăși se găesc multe, ast-fel: prepelițele, care fiind puțin sălbatice se vână ușor, dropiile mari și mici, pitpalacul, turturele de Turcia, ciocărlia, bufnița, pescărușul sunt foarte comune. Pițigoii se întâlnesc puțin, dar mierlele roșii sunt așa de numeroase, în cât se prind cu sutele în crăpăturile caselor, unde și au cuiburile. Rândunica și pescărușul își fac cuiburile pe cotele înalte și cretose ale Mării.

Păsările de apă sunt foarte abundente pe lacuri și pe Dunăre; uneori lacurile par acoperite cu o pinză albă, așa sunt de numeroase. Mai însemnate sunt: lebăda, gâsca sălbatică, rata sălbatică, pelicanul, becața, becațina, găinusa de apă, flămândul, butarul, cocostărcii, berzele, etc. Cocostărcii, ale căror cuiburi sunt așezate pe acoperișurile caselor, sunt obiectul unei adevărate venerațiuni. Aquila regală, vulturul cel mare, gipactul, eretele, gaia, cucuvaia, cióra, corbul negru, etc., se văd la fie-care pas; pe marginea Mării

se văd o mulțime de lăi, pescari, rândunici de Mare. Tote aceste păsări nu sunt de loc, sau nu erau pe atunci supărate de locuitori, a căror nepricepere la vânătoare e remarcabilă și armele sunt rare. Zoologia Dobrogei nu prezintă în general nimic deosebit, și speciile de animale ce se găesc aci, sunt acelea, care și în alte țări se găesc sub aceiași latitudine. Animalele domestice sunt foarte numeroase, căci ocupațiunea locuitorilor, mai cu seamă a mocanilor și a tătarilor, este creșterea vitelor. Bulgarii și românii singuri îngrășă porcii, care se văd în toate satele de pe lângă Dunăre. Bivolii dau un lapte foarte căutat. Fie-care familie are una sau două perechi de boi; ca și în România, boul este de talie mică, slab și fără energie. Tifosul stepelor cauzează multe epizootii. Carnea de oi și de capre e foarte căutăată, carnea acestor animale are un gust sălbat. Căii se găesc în număr destul de mare; măgarul și cătărul sunt însă foarte rari; căinii, ca în toate părțile supuse Turciei, se găesc pretutindeni.

Ca păsări domestice avem: gâsca, rața, curca, găina, cocoșii.

În alt loc tot Allard dice:

«Animalele domestice. Satele românești și bulgărești oferă o mulțime de resurse. Afară de gâsca, rața, găini, curci, care se găesc în

abundență prin sate, animalele domestice încă sunt numeroase, cu totă invazia rusă din 1854, care distruse sau reslețise o mare parte din turme; marile stâne, care existau în acea epocă, nu fuseser restabilite și oi se găseau numai la Babadag. Dar porcii, boii, bivoliții sunt foarte comuni; bivolițul prețuiesc mai mult de cât boul, care se întrebuințează mai mult ca vită de muncă în timpuri obișnuite; el nu se mănâncă de cât când se îmbolnăvesc sau este omorât de vre-un lup. Oaia și capra sunt preferate la măcelărit. Calul este rar pe la Dunăre, se găsește mai ales în interiorul stepelor în herghelii numeroase. Creșterea căilor este principala ocupațiune a tătarilor, care mănâncă carnea de cal, ceea-ce este un mare scandal pentru turci și bulgari. Căii tătarici nu sunt întrebuințați în țară; ei nu pot servi de cât la călărie, ei sunt sobii, vii dar slabi, ei nu resistă ostenelelor; acesta provine de acolo că sunt încălecați prea de timpuriu, chiar de la 18 luni.

Pescii sunt foarte abundenți, atât în mare cât și în fluviu, riuri și lacuri, totuși sunt varietăți puține; cei mai obișnuiți pesci marini în Marea Neagră sunt: Seranusserita, mubrima vulgaris, flemmis auritus, lepidus, platena luscus, mai multe specii de strombos și babres; aproape

de țermuri se găesc lugems, exanthomus et malanie; în nisipuri se găesc numeroase clupea pontica. Scytologia Mării Negre nu are nimic de particular și pescii care se pescuiesc sunt aceia ca și acei ale cotelor septentrionale ale Mării Mediterane.

Lacurile sunt populate de o mare cantitate de pesci, dintre care însemnate: platica, știuca, crapul, care ajunge la o mărime însemnată și care e pescuit foarte mult.

În Dunăre se găesc de asemenea o mare cantitate de pesci. În afară de somn și de morun, cel-l'altii pesci sunt ca și aceia ai riurilor din Occident, totuși ajung la dimensiuni necunoscute în apus, așa ajunge un crap până la 6 kilograme. Răcii sunt numeroși și în general foarte mari; specia astacus leptodactylus ajunge la o lungime de 30 c. m. și mai bine. Brăștele sunt abundente prin stepe și carnea lor este escelentă. Șopărlele se găesc în mare număr, malurile Dunării erau acoperite câte odată. Brăștele fac, ca în toate părțile, aceleași concerte monotone. Insectele sunt acele animale, cu care cine-va face imediat cunoștință, cum a pus piciorul în Dobrogea; între ele distingem țintarul, tăunul și purici. Este cu neputință a descrie chinul unei nopți pe malul Dunării, când cine-va n'a

avut precauțiunea de a fi luat cu densus o cusinieră (o mică cutie) și cu rădăcina pulverisată a unei plante, pe care germanii o numesc *Pyrethrum carneum*, și cu care trebuie să umpli patul în timpul nopții, ciorapii și cămașa în timpul zilei, dacă cine-va nu vrea să fie mâncat. Cantitatea de insecte este așa de mare în locuințe, că toți locuitorii se culcă sub cerul liber, și acesta este una din cauzele frigurilor intermitente care bântuie această țară. Un alt flagel al ținutului este și locusta; sôrele se întunecă une-ori de norii formați din aceste insecte și când ele se lasă pe pământ, totul este acoperit. Moluștele sunt destul de numeroase. Lipitorile abundă în lacuri, dar nu se face nici un comerț cu ele. Pe marginea Mării se găsesc puține. Acele de prin lacuri sunt comune și în apus, așa avem speciile paludines, planorbes, limueae, neritines, și toi felul de scoici.

Agricultura este una din cele 3 ocupațiuni ale locuitorilor dobrogeni; se ocupă cu ea românii, bulgarii și turcii; partea de miadădi, răsăritul și apusul județului, grație calității solului și altor împrejurări climatologice, fertilitatea pământului este superioară multor locuri din țară, dar cu totă fertilitatea solului, agricultura a rămas staționară din următoarele cauze:

absența de căi de comunicație (care e și una din cauzele încetei înaintări a comerțului); lipsa de capitaluri și instrumente agricole, precum și rigurositatea climei în cele mai multe părți. În agricultură este adoptat pretutindenea sistemul extensiv cu dăcere bis-anuală și tris-anuală; instrumentele noi și sistematice au început a se introduce în multe localități, ceea-ce contribuie la ridicarea agriculturii, ținută în loc, atât de cauzele enumerate mai sus, cât și de lipsa de umiditate trebuincioasă plantelor.

În urma recensământului general, făcut în toamna acesta, se constată că întinderea semănăturilor din județ, pe anul agricol 1895/96, este cea următoare:

	De toamnă Hectare	De primă-vară Hectare
1) Grâu	40636.25	11088.—
2) Secară	13211.—	837.—
3) Rapiță	707.50	—
4) Trifoiu, lucernă, du- ghie, etc.	16.—	964.20
5) Orz	166.—	106255.37
6) Porumb	—.—	32398.20
7) In	—.—	12413.75
8) Mei	—.—	20530.82
9) Ovéz	—.—	13785.47
10) Căneapă	—.—	5.50
Total	54736.75	198278.41
Total	253015.16	

În ce privește însă producțiunea agricolă din anul acesta, nu se poate cunoaște încă cu corectitudine, de ôre-ce această știință următoarea se cunoaște și concentra după străngerea definitivă a recoltelor după câmp. Sunt însă pentru moment nise date aproximative și care sunt cele următoare pentru întregul județ:

	Hectolitri
1) Grâu	669.882,5
2) Secară	209.497
3) Orz	1.696.915
4) Ovéz	415.185
5) Rapiță	18.697
6) In	110.535
Total cu aproxim.	3.120.711

Media aproximativă la hectar pe plăși a fost cea următoare:

LOCALITĂȚILE	GRĂU		SECARĂ		ORZ		OVÉZ		RAPIȚĂ		IN	
	h.	l.	h.	l.	h.	l.	h.	l.	h.	l.	h.	l.
Plasa Constanța . .	13	71	14	17	15	70	15	01	6	63	7	8
> Medjidia	18	30	16	78	18	16	17	84 ^{3/4}	degerată		8	40
> Mangalia	12	59 ^{3/4}	12	48 ^{1/4}	14	60	15	92	16	01 ^{1/4}	10	57 ^{3/4}
> Hârșova	10	84	14	30	16	41	17	55	—	—	5	17
> Silistra-nouă . .	13	26	16	60	17	49	18	71	—	—	14	02 ^{3/4}
Media g-lă pe județ .	14	00 ^{3/4}	14	30	16	32	14	16	9	96 ^{1/2}	8	86

Anul acesta s'a cultivat 1.130 hectare și 20 arii cu fânețe artificiale (trifoiu, paring, dughie, etc.), producând cantitatea de 730.360 klg. nutreț; iar pentru fânețe natura'e au fost rezervate 12.294 hectare și 20 arii, producând cantitatea de 9.309.300 kgr. nutreț.

În județ sunt 19 mori cu aburi pentru măcinat făină, 8 mori cu apă, 22 mori plutitoare pe apă, 249 mori cu vânt și 8 mori cu

cai. Sunt asemenea 2 fabrici de pielărit, aflate în comunele urbane Ostrov și Hârșova, oșebit de aceea din reședința comunei, 3 fabrici de ulei, 21 mașini pentru dărăcit și tors lână, 3 instalațiuni de apă gazoasă, 3 instalațiuni pentru fabricat cărămidă, 29 casane pentru fabricat rachiul de drojdie și 1 fabrică pentru cașcaval. Mașini și instrumente agricole în tot județul sunt:

1.013	mașini de secerat.
198	» » cosit.
44	» » treerat.
27	» » semănat.
158	» » vânturat.
28	» » bătut porumb.
3	» » tăiat paie.
163	pluguri de lemn.
9.793	» » fier.
1.834	borone de fier.
2.303	» » lemn.
4.800	grape.
723	tăvăluguri.
716	rarițe.
2.444	care mari de povară.
4.304	» cu osii de lemn.
9.012	căruțe » » » fier.
246	tărname.

18 trăsuri pe arcuți, afară de comuna de reședință.

Cereale (după baronul d'Hogguers, în «Renseignements sur la Dobroulja»). Cerealele cultivate în Dobrogea sunt grâul, orzul, secara, porumbul și meiul. Grâul, orzul și secara în mică cantitate au dat și dau, tot ca și grânele oleaginose, ore-cari cantități de exploatare. Intru cât privesce porumbul, care este baza alimentațiunei populațiunei agricole, este cultivat cu un mare succes în districtul Tulcea și cultura acestui product a făcut în ultimii ani progrese foarte mari. Se speră că într'un viitor

apropiat porumbul va figura cu o tîfră mare la exporțațiune.

Grâul și secara sunt exportate la Constantiopol, în insulele Arhipelagului chiar în Grecia și alte părți.

Orzul se exportă în Anglia și Holanda.

Ovăzul se cultivă foarte puțin în această parte, de și terenul e foarte favorabil aceiei culturi.

Rapița se sălbătesce din ce în ce și se explică prin micul preț care se dă. Recolta anului 1877 a fost de 20% superiōră celei precedente.

Înainte de venirea românilor în Dobrogea, era imposibil, în circumstanțe normale chiar, de a aprecia cu puțină exactitate întinderea în hectare sau pogone a terenurilor pentru cultură. Numai după culegerea bucatelor după câmp se putea face o idee exactă de cantitatea cerealelor obținute și prin urmare de întinderea consacrată culturii lor, dar chiar atunci se comiteau mari greșeli. Aci aproape toți musulmanii au fost forțați de către autoritățile turcesci de a părăsi în timpul războiului Dobrogea, luând cu ei vitele lor și adesea și pe ale vecinilor; circasiienii, lazii, tartarii, nogaii au prădat de 2 ori Dobrogea. Prima dată în Maiu 1877, a doua în Iunie, luând cu

ei o mare cantitate de animale. În unele sate nu sunt de loc vite de tras și e de plâns, căci în unele părți mașinele agricole nu sunt cunoscute. Arta de a face mori le este necunoscută, 3/4 parte din splendida recoltă din 1877 a fost măcinată sub picioare. Via este asemenea cultivată, dar în mică cantitate și mai ales în împrejurimile Ostrovului și mai în totă plasa Silistra-Nouă. Vinul produs, e de o calitate foarte inferiōră și se consumă pe loc, nu se exportă.

Tabloul produțiunilor (în hectare și hectolitri) al jud. Constanța pe anul 1895—1896:

Felul	Hectare	Hectolitri	M. pe ha.
Griul . .	47.690	691.300	14.5
Secară . .	14.740	222.500	15.1
Orzul . .	104.000	1760.100	16.9
Ovăzul . .	24.300	368.900	15.2
Rapița . .	1.870	18.700	10
Porumb . .	33.470	197.700	5.9
Meiul . .	21.300	94.600	4.4
Inul . . .	12.500	116.400	9.3
	259.870	3.469.600	13.5
Fasole . .	990	5.520	5.6
Fin.nat. și art.	13.810	148.000	10.7
	14.800	153.520	8.2

Întinderea județului fiind de 6.058 klm. p. sau 605.881 hectare, avem acuma tablourile următoare:

- a) Teren productiv 570.732 ha.
» neproductiv 35.149 ha.

b) Terenul productiv se împarte în:

Ter. Stat. și prop. 171.637 ha.
» locuitorilor . 399.095 ha.

c) Ter. neproductiv coprinde:
Vetrele satelor . . 157.822 ha.
Bălți, hel., etc . . 19.527 ha.

d) Terenul prod. se sub-împarte:

Felul terenului	al Stat. și prop. ha.	locuitori ha.
Cult. cu cer, leg., liv., etc.	90.337	23.625
Necultivat	31.357	81.854
Islaz	26.270	37.405
Vii	110	2.006
Păduri	23.625	5.368
	171.637	399.095

În total s'au cultivat 274.670 hectare în 1895—96, cari au dat 3.469.600 hectolitri de grine și 153.520 cîntare metrice de fasole și fân.

Viile și livezile cu pruni din județ, după științele ce s'au primit de la d-nii sub-prefecți, basate pe rezultatul ultimului recensăment făcut în toamna anului acesta, se constată că în județ e o întindere de 1862 hectare și 74 arii cultivate cu vii. Majoritatea acestei întinderi este în plasa Silistra-Nouă și în special în comunele Ostrov și Almalău. Produțiunea vinului însă nu se cunoșce pentru anul acesta, nefiind culesul terminat. Asemenea se constată că sunt și 693 pruni, însă aici nu

este obiceiul a se fabrica rachiul de prune, așa și să țuca, ci puținele fructe ce se fac, servesc locuitorilor, său fac comerțul cu ele în starea în care le culeg.

Siricicultura. Tot după științele d-lor sub-prefecți, se constată că în tot județul se găsește numărul de 1.190 duși (aguzi). Punând locuitorii la clocit în anul trecut, cantitatea de 529 grame semință de gândaci, a produs cantitatea de 361 kilograme și 200 grame gogoși de mătase. Acastă ramură de industrie, după cum se vede, nu este destul de răspândită în acest județ, și acea puțină cantitate de semință cât s'a pus la clocit, nu pôte fi îngrijită de cât de soțiile locuitorilor veniți de dincoale de Dunăre saũ ale românilor aflați mai înainte în Dobrogea, cum sunt în special cei din comunele Rasova, Topal, Seimenit. Cu timpul pôte că locuitorii rurali, înțelegând foloșele unei ocupațiuni, se vor îndemna unii pe alții la creșterea gândacilor de mătase pe o scară mai întinsă.

Apicultura. După datele statistice ale ultimului recensământ, rezultă că în județ sunt 694 stupi cu miere.

Producțiunea mierii și a cerei în anul acesta, este cea următoare:

16 klg. — grame cêră albă.

739 » 500 » » galbenă.
1.025 » — » miere.

Acastă ramură de avuție a locuitorilor rurali este foarte neglijată în această parte a țerei și lucrul se explică prin faptul că locuitorii sunt lipsiți de grădini, de unde să'și pôtă albinele lua mierea. Acești stupi, câți sunt acum, sunt căutați de locuitorii români după litoralul Dunărei, cari au vii și grădini și care convin foarte bine acestei culturi.

Creșterea vitelor este a doua ocupațiune principală a locuitorilor din acest județ; liveștile și pășunile sale cele întinse nutresc nenumărate turme de vite mari și mici. Dar în urma războiului de la 1877, creșterea vitelor a suferit o pierdere simțitoare, căci mai totă populațiunea musulmană fiind constrânsă de guvernul Otoman a părăsi țara, au luat cu ei vitele și adesea pe ale vecinilor lor; pe lângă asta, circasiienii, lazii, tătarii, nogaii și kabailii au devastat de 2 ori țara în anul 1877, luând cu ei cantități însemnate de vite, nelăsând în unele sate nici chiar o vită, iar numărul celor-l'alte micșorându-l sensibil; așa oile erau peste 750.000 mil, iar așii d'abia sunt ca la 180.000. 1.703 armăsari, 17.666 cai, 15.525 iepe, 4.840 mânji, 601 tauri, 36.716 boi, 27.490 vaci, 15.875 vișei, 95 tauri de bivoli, 384 bivoli, 950 bivolițe, 462 malaci, 1 cămilă

(1. asculin), 316 asini, 170 asine, 74 mânji de asini, 373 țapi, 4.562 capre, 1.108 iezi, 30.937 berbeci, 338.489 oi, 76.001 miei, 8.747 porci, 5.898 scrôfe și 7.144 porcei.

Din totă această expunere se vede că țeranii sunt avuți, posedând vite de muncă în număr suficient și unelte agricole perfecționate. Prea puțin dintr'înșii uzază încă de vechiul plug de lemn și de târnac (instrument de arat cu 3-5-7 țare.) Dar și aceștia cu timpul se vor convinge că întrebuițând uneltele perfecționate, pot câștiga și din timp și munca le va fi mai rodnică.

Lânuri. Dintre toate articolele de exportatiune, lâna este acela care interesază mai direct comerțul Europei. Statisticile trimise de administrațiunile locale înainte războiului, evaluau numărul oilor în Sandjacul Tulcei de 645.000, dar dacă se ține cont de impozitul ce se dă pentru fie-care cap, ceea-ce face pe proprietari să nu dea adevărata sumă a vitelor sale, rezultă că această sumă e cu mult inferioară celei reale. În 1876, negustorii bine informați despre numărul oilor, spuneau că sunt 750.000 de oi, ceea-ce este mai apropiat de adevăr. Numărul acestor animale, cu lâna după război s'a mărit. Țeranii se ocupă cu o ardere de nedescris de turmele lor, ceea-ce face să sere un

mare progres. Fie-care oie produce pe an $1\frac{1}{2}$ oca de lâna și chiar 2. Cea mai mare parte din această lâna e țigae 9%, iar 10% e de o calitate inferioară, care cu timpul tinde a dispăre. În Sandjacul Tulcea și Constanța s'au făcut încrucișări cu berbeci aduși din Basarabia; dar nu s'a obținut de cât produse de calitate inferioară. Se exportă din portul Tulcea prea puține oi, căci locuitorii le țin pentru lâna. În districtul Tulcea sunt 7% părți lâna albă și restul negră. În districtul Constanța sunt 30% părți lâna albă și 70% părți lâna negră. Diferența între lâna negră și cea albă e de 30 franci la 100 de kgr. Oile au produs anul acesta, 1896, cantitatea de 668.894 kgr. de lâna.

Pescăriile. — Lacurile cu pesce sunt numeroase în Dobrogea și se divid în două categorii: lacurile alimentate de Dunăre de la Hârșova până la Sulina, și cele alimentate de Mare de la canalul Sf. Gheorghe în spre Mangalia. Lacul Razim, cel mai important din toate lacurile din Dobrogea, comunică cu toate celelalte și este alimentat de Mare, comunicând în acelaș timp cu Dunărea prin canalul Dunăreș. Turcii închiriază toate bălțile și lacurile de la Hârșova până la îmbucăturile Dunărei, precum și toate lacurile până la Küstenge. Antreprenorul

plătea 7.000 de lire pe an. La rândul său, antreprenorul puneă asupra pescarilor o dijmă de 10 până la 15% și pentru unele bălți plăteă chiar 30 până la 40%.

În cartea sa «La Bulgaria Orientale», Allard dăce :

«Pescăria este principala industrie a satelor aședate pe malurile fluviului său ale lacurilor. În timpul apelor scădute ale Dunărei, când apele lacurilor se revarsă în fluviu, determinând în canalele lor de comunicație un puternic curent, românii și bulgarii, cari se dedeă de obicei acestei industrii, aședă zăgazuri de plase de-a curmezișul canalului și prind ast-fel mari cantități de pește, pe care îl spintecă și îl întind acoperindu-l cu sare, ca să se usuce la soare. Acestă este una din bazele alimentațiunei pentru iarnă. În Dunăre este o predigiôsă abundență de pește; pescarii numai bagă coșurile cu plasele lor în apă și le scot repede afară pline cu pește. Silurul (somnul) este foarte abundent în fluviu și în lacuri, unde el distruge o mulțime de alți pești mai mici. Știuca, crapul, plătica sunt foarte comune, precum și marele și micul morun, cu ale cărui ouă se face un mare comerț de icre. Se pescuiesc de asemenea și o mulțime de raci foarte mari; unii din ei ajung până la 30 cm.»

Industria. — În această privință județul nu stă tot așa de bine ca în ceea-ce privește agricultura; el este mult înapoiat față cu alte județe din țară și chiar față de vecinul său Tulcea. Industria sa este de două feluri: cea casnică și cea mică, căci industria mare nu există. Industria casnică sau domestică se practică la sate; printr'ênsa se înțelege confecționarea obiectelor de prima necesitate, adică a vestmintelor, uneltelor de muncă, de fier, lemn, etc., țesăturile, în care exceléză româncele și bulgăroicele; ea este destul de înaintată întru cât țesăturile, velințele mici și diferite broderii, pot sta alături cu similarele lor din țară. Acestă industrie însă scade, de ôrece a început a se introduce pe la sate obiecte confecționate în străinătate, cu un preț modic, putându-și-le procura locuitorii, chiar cei săraci. Statul ar face bine, dacă ar lua măsurile necesare pentru protejarea ei.

Industria mică se găsește numai prin cele 7 comune urbane și este reprezentată prin: 1 fabrică de postav, 1 fabrică de substanțe uleiöse, 1 fabrică de luminări de cêră, 1 fabrică de bere, 3 fabrici de tăbăcărie, 3 fabrici de apă gazôsă, 2 fabrici de dărăcit lână și 1 fabrică de săpun. Mai sunt și 26 mori cu

aburi, 55 de apă și 310 mori de vânt. Cum vedem, ea este slab reprezentată, însă față cu dezvoltarea economică a județului și mai cu sêmă a capitalei sale, și industria va căuta să ajungă la nivel și cu timpul să se desvolte aci un mic centru industrial, ale cărui produse ar fi lesne de exportat având Marea în apropiere.

Comerțul.—Comerțul județului Constanța este destul de prosper, mai cu sêmă când ne gândim cum sta el înainte de venirea românilor în Dobrogea, sub turci, cari nepricepându-se în afacerile comerciale, lăsău totul în părăginire, orașul Constanța și mai puțin porturile dunărene și Mangalia, nu făceă de cât foarte mici transacțiuni comerciale; acum însă, cu stabilirea românilor, el își luă sborul și sub ocârmuirea înțeleptă a guvernului, care nu cruță nimic pentru a ridica din nou această provincie care a avut epoca ei de înflorire și mărire, vom asista la transformarea completă a mult desprețuitei Dobroge. Acestă

țară este destul de bogată, produce cereale în abundență, animale în mare număr, păduri bogate, pășuni întinse, pescării renumite, etc.; tôte așteptă numai să fie puse la preț și exploatate. Cu tôte că avem o cale ferată, Dunăre, Mare, totuși căile de comunicație, prin care să se scurgă aceste produse, cam lipsesc, și, guvernul și județul, se silesc din răspuțeri spre a remedia acest rău. Trei lucrări au făcut o revoluțiune în comerțul peninsulei: calea ferată Cernavodă-Constanța, podul de peste Dunăre, care o lęgă direct cu regiunea agricolă a țării românesce, mărirea portului Constanța, care mai deună-đi era gol și adă nu mai pôte încăpea numărul vaselor ce vin să-l viziteze. Ceea-ce exportă județul s'a vêđut mai sus. Importul constă în produse industriale, mașini agricole și coloniale. El se face prin porturile Constanța, Mangalia, Hârșova, Cerna-Vodă, Ostrov, Medjidia (comerț interior) și vama Cara-omer.

BASTIMENTE DE MARE INTRATE IN PORTURILE JUD. CONSTANȚA PE ANUL 1895

NAȚIONALE

PORTURILE	INCĂRCĂTATE			DEȘERTE			VENITE DIN PORTURILE											CU CĂȚI								
	Panze	Vapori	Tone capac. alte mărf.	Tone capac. alte mărf.	Panze	Vapori	Tone capac.	Incărcat	Deșerte	General	Române	Franceze	Italienne	Engleze	Germane	Austrace	Turce	Ruse	Olandese	Egipțiene	Bulgare	Greci	Rumeliote	Passajeri	Marihari	
Constanța	—	22	13.768	583 ⁰⁰⁰	—	12	6.741	22	12	34	13	—	1	—	—	—	20	—	—	—	—	—	—	—	308	862
Mangalia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Cerna-Vodă	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hârșova	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ostrov	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Total	—	22	13.768	583 ⁰⁰⁰	—	12	6.741	22	12	34	13	—	1	—	—	—	20	—	—	—	—	—	—	—	308	862

STREINE

Constanța	58 191	172.142	39.168 ¹¹⁶	29 76	76.683	249	105 854	57	9	13	20	124	130	38	1	10	9	3	39	4.537	8.550				
Mangalia	18	566	704 ⁶⁰⁰	26	1.591	18	26 44	9	—	—	—	—	—	—	23	1	—	—	—	1	199				
Cerna-Vodă	66	30.255	2.587	5	2.224	66	5 71	49	—	—	—	—	—	—	20	2	—	—	—	1.117	2.215				
Hârșova	28	13.184	268	3	7.396	28	19 47	22	—	—	—	—	—	—	2	22	—	—	—	232	1.574				
Ostrov	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Total	76 285	216.127	42.727 ¹¹⁶	58 97	87.894	361	155 516	137	9	13	20	124	135	63	1	10	21	3	39	5.887	12 538				

BASTIMENTE DE MARE IEȘITE DIN PORTURILE JUD. CONSTANȚA PE ANUL 1895

NAȚIONALE

PORTURILE	INCĂRCĂTATE				DEȘERTE		Totalul basim.		PLESCATE IN PORTURILE											CU CĂȚI						
	Panze	Vapori	Tone capac.	Tone cereale	Tone alte mărf.	Panze	Vapori	General	Deșerte	Incărcate	General	Remane	Franceze	Italienne	Engleze	Germane	Austrace	Turce	Ruse	Belgiane	Olandese	Bulgare	Rumeliote	Passajeri	Marihari	
Constanța	16	8.538	60	473 ⁶⁰¹	—	18	9.429	16	18	34	8	—	—	—	—	—	—	26	—	—	—	—	—	—	1.626	855
Mangalia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Cerna-Vodă	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hârșova	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ostrov	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Total	16	8.538	60	473 ⁶⁰¹	—	18	9.429	16	18	34	8	—	—	—	—	—	—	26	—	—	—	—	—	—	1.626	855

STREINE

Constanța	32 193	184.486	68.946	2.624	—	51	74	65.704	225	125 350	81	7	24	33	4	21	142	8	1	1	8	20	4.737	855	
Mangalia	28	1.887	3.113	—	—	16	—	316	28	16 44	8	—	—	—	—	—	—	32	—	—	4	—	—	1	198
Cerna-Vodă	50	22.504	—	984	—	21	9.975	50	21	71 53	—	—	—	—	—	—	—	18	—	—	—	—	—	482	2.215
Hârșova	4	7.570	762 ²⁰	75 ¹⁸⁷	—	27	—	—	21	27 48	26	—	—	—	—	—	—	4	18	—	—	—	—	204	1.575
Ostrov	—	—	—	—	—	—	—	11.958	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Total	64 260	216.447	72.821 ²⁰⁰	3.683 ¹⁸⁷	—	67 122	87.953	323	189 513	168	7	24	33	4	21	198	26	1	1	12	20	5.424	12.613		

BASTIMENTE DE RIURI INTRATE IN PORTURILE JUD. CONSTANȚA PE ANUL 1895

NAȚIONALE

INCĂRCATE				DEȘERTE			Totalul bastiment.					Venite din porturile					Cu câți			
Pânze	Vapori	Tone capacitate	Tone ale mărfuri	Tone cereale	Pânze	Vapori	Tone capacitate	Totalul bastiment.					Române	Austriace	Ruse	Serbe	Bulgare	Passageri	Martinari	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
36	1	4.852	5.478	—	4	7	705	37	11	48	48	—	—	—	—	—	—	—	—	137
9	1	1.364	430	69,000	121	9	10.546	10	130	140	138	—	—	—	—	—	—	—	—	379
16	—	1.131	436,183	—	84	14	5.687	16	98	114	114	—	—	—	—	—	—	—	—	428
61	2	6.347	6.344,183	69,000	209	30	16.938	63	239	302	300	—	—	—	—	—	—	—	—	944

STREINE

—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
109	440	159.813	24.949,100	—	50	27	13.039	549	77	626	574	6	35	—	—	—	—	—	—	—	11.027
16	283	65.943	2.457	160,123	268	178	65.457	299	446	745	703	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10.183
21	178	34.517	1.680,391	—	117	132	41.993	330	663	993	842	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16.236
146	901	260.273	29.086,491	160,123	435	337	120.489	1.178	1.186	2.424	2.119	6	62	7	170	—	—	—	—	—	37.446

BASTIMENTE DE RĂURI EȘITE DIN PORTURILE JUD. CONSTANȚA PE ANUL 1895

NAȚIONALE

INCĂRCATE				DEȘERTE			Totalul bastiment.					Plecate în porturile					Cu câți				
Pânze	Vapori	Tone capacitate	Tone cereale	Tone ale mărfuri	Pânze	Vapori	Tone capacitate	Totalul bastiment.					Române	Austriace	Ruse	Serbe	Bulgare	Passageri	Martinari		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	—	606	190	69,600	33	9	5.179	5	42	47	47	—	—	—	—	—	—	—	—	—	140
116	—	9.944	1.617,600	12.104,200	13	10	1.271	116	23	139	138	—	—	—	—	—	—	—	—	—	377
88	1	5.303	1.759	2.297	8	17	1.408	89	25	114	114	—	—	—	—	—	—	—	—	—	435
209	1	15.853	3.556,600	14.470,700	54	36	7.858	210	90	300	299	—	—	—	—	—	—	—	—	—	952

STREINE

—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
38	359	117.619	4.840	5.124,180	113	108	45.188	397	221	618	557	3	37	—	—	—	—	—	—	—	11.041
248	149	54.102	11.011,997	23.110,243	31	311	78.398	397	342	739	700	6	24	7	2	—	—	—	—	—	10.170
97	82	23.642	157.630	1.212	76	539	61.138	374	615	989	804	48	—	—	—	—	—	—	—	—	16.479
383	590	195.363	173.481,997	29.446,443	220	958	184.724	1.168	1.178	2.346	2.061	57	61	7	168	—	—	—	—	—	37.690

TABLOU STATISTIC

DE

VASELE MAI MICI CA 10 TONE INTRATE IN PORTURILE JUDEȚULUI CONSTANȚA IN ANUL 1895.

PORTURILE	I				N				R				A				T				E									
	INCĂRCATE				DEȘERTE				TOTALUL				basmimentelor				Venite din porturile				Cu câț									
	Cu		Cu câte		Cu		Cu câte		Pânze		Vapori		Kilograme capacitate		Kilograme mărfuri		Kilograme capacitate		Kilograme mărfuri		Române		Bulgare		Sarbe		Pasageri		Marinari	
	Pânze	Vapori	Kilograme capacitate	Kilograme mărfuri	Pânze	Vapori	Kilograme capacitate	Kilograme mărfuri	Pânze	Vapori	Kilograme capacitate	Kilograme mărfuri	Pânze	Vapori	Kilograme capacitate	Kilograme mărfuri	Române	Bulgare	Sarbe	Pasageri	Marinari	Române	Bulgare	Sarbe	Pasageri	Marinari				
Constanța . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Mangalia . . .	—	—	—	—	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Cerna-Vodă . . .	143	—	395.533	293.619	257	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Hârșova . . .	174	—	927.025	238.490	624	5	1.469.061	803	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Ostrov . . .	299	—	1.426.500	449.000	1.220	—	3.507.000	1.519	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Total . . .	616	—	2.749.058	981.109	2.120	5	5.350.381	2.741	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		

TABLOU STATISTIC

DE

VASELE MAI MICI CA 10 TONE EȘITE DIN PORTURILE JUDEȚULUI CONSTANȚA IN ANUL 1895.

PORTURILE	I				N				R				A				T				E									
	INCĂRCATE				DEȘERTE				TOTALUL				basmimentelor				Pecute in porturile				Cu câț									
	Cu		Cu câte		Cu		Cu câte		Pânze		Vapori		Kilograme capacitate		Kilograme mărfuri		Kilograme capacitate		Kilograme mărfuri		Române		Bulgare		Sarbe		Pasageri		Marinari	
	Pânze	Vapori	Kilograme capacitate	Kilograme mărfuri	Pânze	Vapori	Kilograme capacitate	Kilograme mărfuri	Pânze	Vapori	Kilograme capacitate	Kilograme mărfuri	Pânze	Vapori	Kilograme capacitate	Kilograme mărfuri	Române	Bulgare	Sarbe	Pasageri	Marinari	Române	Bulgare	Sarbe	Pasageri	Marinari				
Constanța . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Mangalia . . .	—	—	—	—	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Cerna-Vodă . . .	68	—	103.431	73.126	302	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Hârșova . . .	301	—	1.058.037	307.044	491	5	1.464.044	797	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Ostrov . . .	588	—	2.842.000	870.500	931	—	2.226.000	1.519	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Total . . .	957	—	4.003.468	1.250.670	1.742	5	4.237.551	2.704	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		

MIȘCAREA BASTIMENTELOR DE MĂRI ȘI DE RĂURI, NAȚIONALE ȘI STREINE
 ÎN
 PORTURILE JUDEȚULUI CONSTANȚA
 PE
 ANUL 1895

BASTIMENTE	No. bastimentelor intrate				No. bastimentelor ieșite				No. bastiment. intrate și ieșite			
	Naționale	Streine	Total	Tone capacitate	Naționale	Streine	Total	Tone capacitate	Naționale	Streine	Total	Tone capacitate
Constanța	34	354	388	269.334	34	350	384	268.157	68	704	772	537.491
Mangalia	—	44	44	2.157	—	44	44	2.193	—	88	88	4.350
Cerna-Vodă	48	697	745	210.888	47	689	736	201.071	95	1.386	1.481	411.959
Hârșova	140	792	932	163.890	139	787	926	163.243	279	1.579	1.858	326.633
Ostrov	114	448	562	83.328	114	444	558	80.036	228	892	1.120	163.364
Total	336	2.335	2.671	729.597	334	2.324	2.658	714.700	670	4.649	5.319	1.443.797

TABLOU STATISTIC
 DE
 MĂRFURILE IMPORTATE ȘI EXPORTATE
 PRIN
 VĂMILE JUDEȚULUI CONSTANȚA
 ÎN
 ANUL 1895

EXPORȚAȚIUNI

DESEMNAREA MĂRFURILOR	V A D C I L I E						TOTAL	
	CONSTANȚA		CERNA-VODA		CARA-OMER		Cantități Klg.	Valori Lei
	Cantități Klg.	Valori Lei	Cantități Klg.	Valori Lei	Cantități Klg.	Valori Lei		
Orz și malț	53.481.360	4.278.509	12.315.245	985.220	—	—	65.796.605	5.163.729
Semințe uleioase de tot felul .	4.865.115	1.946.046	459.318	183.727	—	—	5.324.433	2.229.873
Lânuri	676.978	1.692.445	63.600	159.000	23.118	57.795	763.696	1.908.240
Grâu	12.959.210	1.555.105	1.100.500	132.060	—	—	14.050.710	1.687.165
Brânzeturi și cașcavaluri de tot felul	359.064	718.128	30.639	61.728	4.211	8.422	393.914	394.278
Secară	3.760.000	376.000	—	—	—	—	3.760.000	376.000
Berberci, oi, țapi, capre, ieși și miei	cap. 26.913	269.130	1.640	16.400	—	—	28.553	285.530
Mașine de tot felul cu aburi, cu electricitate cu gaz etc. .	104.491	156.737	1.375	2.062	19.465	29.227	125.151	188.026

EXPORȚAȚIUNI

(URMARE)

DESEMNAREA MĂRFURILOR	V A D C I L I E						TOTAL	
	CONSTANȚA		CERNA-VODA		CARA-OMER		Cantități Klg.	Valori Lei
	Cantități Klg.	Valori Lei	Cantități Klg.	Valori Lei	Cantități Klg.	Valori Lei		
Făină de grâu	615.175	153.794	—	—	—	—	615.175	153.794
Piel de bivoli, de boi, de vișel uscate, crude sau sărate . .	83.290	124.935	13.369	20.054	—	—	96.659	144.989
Tauri, boi, vaci, bivoli și bivolițe Cap. 424	Cap. 424	84.800	—	—	—	—	424	84.800
Legume uscate și fâinuri de- rivată; făină de castane .	159.110	63.644	39.120	15.648	—	—	198.230	79.292
Cași, armăsari și jugani . . .	Cap. 155	46.500	5	1.500	91	27.300	251	75.300
Ovăz	370.000	29.600	9.678.514	775.161	—	—	10.048.514	804.761
Fontă și fier brute	146.000	29.200	23.500	4.700	—	—	169.500	33.900
Pêruri, altele de cât cele spe- cificate la art. 220 și 545.	5.800	17.400	—	—	—	—	5.800	17.400

EXPORTAȚIUNI

(URMARE)

DESEMNAREA MĂRFURILOR	V A M E I L E						TOTAL	
	CONSTANȚA		CERNA-VODA		CARA-OMER		Cantități Klg.	Valori Lei
	Cantități Klg.	Valori Lei	Cantități Klg.	Valori Lei	Cantități Klg.	Valori Lei		
Pește nedenumit, proaspăt sau sărat și uscat	21.679	13.007	—	—	20.699	12.419	42.378	25.426
Obiecte de tablă de fier smălț. Sfărâ de căneapă de in, de teiū, de jută, etc.	3.168	12.672	—	—	—	—	3.168	12.672
Hamuri și șele de tot felul precum și accesoriiile lor.	4.413	8.826	—	—	—	—	4.413	8.826
Buții și butoie	400	4.800	—	—	—	—	400	4.800
Țesături și stofe împletite din lână de 500—700 gr. greu- tate pe m. p.	6.200	3.720	—	—	—	—	6.200	3.720
	201	3.517	—	—	—	—	201	3.517

C

332

EXPORTAȚIUNI

(URMARE)

DESEMNAREA MĂRFURILOR	V A M E I L E						TOTAL	
	CONSTANȚA		CERNA-VODĂ		CARA-OMER		Cantități Klg.	Valori Lei
	Cantități Klg.	Valori Lei	Cantități Klg.	Valori Lei	Cantități Klg.	Valori Lei		
Piel țărăite de vite mari cu sau fără căpățâni	689	3.238	510	3.849	—	—	1.508	7.087
Morun, nisetru, cegă, etc., prospeți, sărați sau ușați	4.850	2.910	—	—	5.389	3.233	10.239	6.143
Córne de animale, brute sau pregătite	2.750	2.750	—	—	—	—	2.750	2.750
Unt, margarină, și alte gră- simi comestibile.	822	2.137	213	848	—	—	1.035	2.985
Petroliu și uleiū de schist, brute	18.800	1.880	—	—	—	—	18.800	1.880
Porumb	20.810	1.665	47.250	3.780	—	—	68.060	5.445

C

333

I M P O R

DESEMNAREA MĂRFURILOR	V A		
	CONSTANȚA		
	Cantități Klg.	Valori Lei	Taxe percep.
Taniuri și extracte de materii pentru argăsit . . .	633.306	633.306	—
Țesături și stofe împletite de bumbac din fire vâp- site său nu	73.676	574.673	44.216
Cărbuni de pământ, Uliă și Kock.	21.506.395	537.660	—
Fierărie grosă	978.809	489.404	58.729
Piei de bivol, de boă, de vițel, de ôie, etc., crude, sărute său uscate	222.022	333.030	6.661
Cafea crudă	112.336	224.662	20.222
Zahăr rafinat, zahăr candel	374.688	187.344	31.144
Torturi (fire) de bumbac, nevăpsite afară de bum- băcel	73.597	154.554	5.889
Mașini de tot felul: cu aburi, electficitate său cu gaz, etc.	94.084	141.126	—
Hârtie pentru țigarete în caxto său cărticcele . . .	4.058	121.740	3.062
Lămâi, portocale, rodii neramze și chitre	147.080	117.664	7.349
Roșeove, smochine în păpuși, stafide roșii	237.209	94.884	5.953
Uleiă de măslime	83.250	99.900	8.325
Țesături și stofe împletite de lână de o greutate de 500 grame său mai puțin pe m. p.	4.913	85.978	6.614

T A Ț I U N I

M I L E						T O T A L		
CERNA-VODĂ			CARA-OMER			Cantități Klg.	Valori Lei	Taxe percep.
Cantități Klg.	Valori Lei	Taxe percep.	Cantități Klg.	Valori Lei	Taxe percep.			
—	—	—	—	—	—	633.306	633.306	—
—	—	—	—	—	—	73.676	574.673	44.216
—	—	—	—	—	—	21.506.395	537.660	—
—	—	—	—	—	—	978.809	489.404	58.729
—	—	—	—	—	—	222.022	333.030	6.661
—	—	—	329	658	59	112.665	225.320	22.281
—	—	—	—	—	—	374.688	187.344	31.144
—	—	—	—	—	—	73.597	154.554	5.889
8.963	13.445	—	600	900	—	103.647	155.471	—
167	5.010	150	117	3.510	105	4.342	130.260	3.317
—	—	—	—	—	—	147.080	117.664	7.349
—	—	—	—	—	—	237.209	94.884	5.953
—	—	—	—	—	—	83.250	99.900	8.325
274	4.795	358	505	3.030	505	5.692	93.803	7.477

Dl. cf. geogr. Jud. Constanța.

22

I M P O R

DESEMNAREA MĂRFURILOR	V A		
	CONSTANȚA		
	Cantități Klg.	Valori Lei	Taxe percep.
Pielă tăbăcită de vite mici, cu sau fără căpățină . .	6.924	69.240	8.309
Oxid de zinc, de plumb, cerusă, etc.	16.991	67.964	—
Țesături și stofe împletite de bumbac pur, nevăpsite	23.474	65.727	11.738
Țesături și stofe împletite de bumbac, albe sau vâp- site într-o culoare	12.850	56.540	5.829
Orez	144.306	51.950	3.573
Încălțăminte din ori-ce altă piele, afară de cele pre- vădute de art. 262	608	20.672	3.039
Stofe ușoare de bumbac pur, etc.	3.232	49.126	5.180
Măslina sărată sau murată, în butoie	87.943	43.972	2.651
Pânză și saci de jută de tot ordinară	30.583	42.816	1.529
Confecțiunile din stofe de lână	819	40.950	3.281
Geamuri și sticlă plată în culoare naturală nede- polite	62.948	37.769	3.148
Pirone și cuie de fier negru, cuie de sîrmă, etc. . .	68.965	34.483	4.139
Fruite proaspete	96.189	28.857	4.827
Bumbăcel văpsit sau nevăpsit	5.726	28.630	2.004
Fier în șine pentru rôte, etc.	127.729	25.456	—
Cărbuni de lemn	254.257	25.426	4.069

T A Ț I U N I

M I L E						T O T A L		
CERNA-VODĂ			CARA-OMER			Cantități Klg.	Valori Lei	T axe percep.
Cantități Klg.	Valori Lei	Taxe percep.	Cantități Klg.	Valori Lei	Taxe percep.			
—	—	—	—	—	—	6.924	69.240	8.309
—	—	—	—	—	—	16.991	67.964	—
—	—	—	—	—	—	23.474	65.727	11.738
323	6.460	809	—	—	—	13.173	63.000	6.638
—	—	—	—	—	—	144.306	51.950	3.573
54	1.836	239	—	—	—	662	22.508	3.278
—	—	—	—	—	—	3.232	49.126	5.180
—	—	—	—	—	—	87.943	43.972	2.651
4.405	6.167	213	—	—	—	34.988	48.983	1.742
49	2.450	184	73	3.650	249	941	47.050	3.714
—	—	—	—	—	—	62.948	37.769	3.148
—	—	—	—	—	—	68.965	34.483	4.139
32.920	9.876	1.646	—	—	—	129.109	38.733	6.473
—	—	—	—	—	—	5.726	28.630	2.004
3.932.371	1.966.185	233.942	—	—	—	4.060.100	1.991.641	233.942
—	—	—	—	—	—	254.257	25.426	4.069

EXPORTAȚIUNI

(URMARE)

DESEMNAREA MĂRFURILOR	VALORI LEI								TOTAL
	CONSTANȚA		CERNA-VODA		CARA-OMER		Cantități Kilg.	Valori Lei	
	Cantități Kilg.	Valori Lei	Cantități Kilg.	Valori Lei	Cantități Kilg.	Valori Lei			
Sardele în butoie	1.400	1.400	—	—	—	—	1.400	1.400	935
Fringhii de cânepă, în jută, etc.	1.000	1.400	—	—	—	—	1.000	1.400	
Cleii de pește	43	1.290	—	—	—	—	43	1.290	
Obiecte împletite din papură, răchită, saie și din trestie.	600	1.200	—	—	—	—	600	1.200	
Cartofi	1.000	1.000	—	—	—	—	1.000	1.000	
Luntri dintr'un lem, ordinare.	bucăți 10	1.000	—	—	—	—	10	1.000	
Mei	—	—	1.144.904	114.490	—	—	1.144.904	114.490	
Obiecte de istoria naturală pre- cum : conchili (scoici gôle), onă golițe, etc	—	—	187	935	—	—	187	—	187

EXPORTAȚIUNI

(URMARE)

DESEMNAREA MĂRFURILOR	VALORI LEI								TOTAL
	CONSTANȚA		CERNA-VODA		CARA-OMER		Cantități Kilg.	Valori Lei	
	Cantități Kilg.	Valori Lei	Cantități Kilg.	Valori Lei	Cantități Kilg.	Valori Lei			
Mașine, părți și accesorii de mașine de fier sau oțel, altă de cele prevăzute de art. 504.	—	—	459	918	—	—	459	918	918
Aramă și alamă în foi sau sirmă.	—	—	212	848	—	—	212	848	848
Trăsuri fără arcuți, neacop.	buc. —	—	4	600	26	3.900	30	4.500	4.500
Cretă, ipsos, var, ocruri etc. . .	—	—	13.000	520	—	—	13.000	520	520
Trăsuri ușoare de lux	buc. —	—	—	—	8	4.600	8	4.600	4.600
Țiri și stochfisch	—	—	—	—	7.050	6.345	7.050	6.345	6.345
Iepe	cap. —	—	—	—	17	5.100	17	5.100	5.100
Care și căruțe țărănești	buc. —	—	—	—	12	1.800	12	1.800	1.800
Calesele, Landouri	buc. —	—	—	—	1	1.500	1	1.500	1.500

I M P O R

DESEMNAAREA MĂRFURILOR	V A		
	CONSTANȚA		
	Cantități Klg.	Valori Lei	Taxe percep.
Semințe uleiöse	87.218	22.886	862
Semințe vegetale de tot felul	24.128	21.715	7.239
Smochine în cutii, stafide roșii, migdale, coconari, ananași, struguri de Mallaga, etc.	10.497	20.994	1.247
Torturi (fire) de bumbac văpsite	4.142	20.710	1.450
Gumă mastică	1.442	19.900	1.155
Porcelan de tot felul	6.619	19.857	1.655
Ciaiu	3.281	19.686	1.642
Legume uscate și făinuri derivate; castane și făină de castane	45.777	18.311	1.868
Fruete uscate, afumate sau opărite	30.026	18.013	2.890
Aramă, alamă și bronz, brute	8.684	17.368	—
Bureți de tot felul	808	16.160	1.211
Ori-ce alte instrumente de fer sau oțel	7.700	15.400	1.235
Pălării bărbătesci de mătase, pălării mecanice de ori-ce stofe	gr. 251.890	15.119	3.021
Sardale în butoie	15.051	15.051	1.173
Lucrări fine de strungar și mobile de ori-ce fel ta- pițate	1.835	14.680	977

T A Ț I U N I

M I L E						T O T A L		
CERNA-VODĂ			CARA-OMER			Cantități Klg.	Valori Lei	Taxe percep.
Cantități Klg.	Valori Lei	Taxe percep.	Cantități Klg.	Valori Lei	Taxe percep.			
2.922	1.169	44	—	—	—	90.140	24.055	906
—	—	—	—	—	—	24.128	21.715	7.239
1.856	3.395	223	—	—	—	12.353	24.389	1.470
—	—	—	—	—	—	4.142	20.710	1.450
—	—	—	—	—	—	1.442	19.900	1.155
—	—	—	—	—	—	6.619	19.857	1.655
—	—	—	—	—	—	3.281	19.686	1.642
—	—	—	—	—	—	45.777	18.311	1.868
—	—	—	—	—	—	30.026	18.013	2.890
—	—	—	—	—	—	8.684	17.368	—
—	—	—	—	—	—	808	16.160	1.211
2.314	4.628	388	—	—	—	10.014	20.028	1.623
—	—	—	—	—	—	gr. 251.890	15.119	3.021
—	—	—	—	—	—	15.051	15.051	1.173
—	—	—	—	—	—	1.835	14.680	977

I M P O R

DESEMNAAREA MĂRFURILOR	V A		
	CONSTANȚA		
	Cantități Klg.	Valori Lei	Taxe percep.
Lemne de foc de ori-ce fel	711.823	14.236	1.960
Bumbac brut, dărăcit sau peptănat și scamă de bumbac	9.014	13.521	541
Țesături și stofe împletite de mătase pură sau ames- tecată cu fire de aur sau de argint	gr. 129.565	12.957	1.040
Albastru de Prusia, ultra-marin, stil de graiu . . .	6.301	12.602	—
Foi, flori, fructe, teei, lichieruri și alte materii tinc- toriale	6.800	12.240	—
Jucării de lemn, de hârtie de carton, etc.	1.624	11.368	649
Obiecte de sticlă de ori-ce culoare, depolite, gra- vate, etc.	2.268	11.340	1.138
Mobile, scule de menaj și alte lucrări de lemn, lustruite, polette, etc.	3.775	11.325	2.268
Driluri	1.184	11.304	1.430
Marmoră și alabastru, brute	36.609	10.983	366
Oțeturi în butoae	26.894	10.758	4.303
Semințe de tutun	1.325	10.600	—
Ciment de ori-ce fel și plăci de ciment pentru pardosit	263.267	10.531	3.948
Confecțiuni de stofe de bumbac	522	10.440	1.430

T A Ț I U N I

M I L E						T O T A L		
CERNA-VODĂ			CARA-OMER			Cantități Klg.	Valori Lei	Taxe percep.
Cantități Klg.	Valori Lei	Taxe percep.	Cantități Klg.	Valori Lei	Taxe percep.			
—	—	—	—	—	—	711.823	14.236	1.960
—	—	—	—	—	—	9.014	13.521	541
—	—	—	—	—	—	gr. 129.565	12.957	1.040
—	—	—	—	—	—	6.301	12.602	—
—	—	—	—	—	—	6.800	12.240	—
—	—	—	—	—	—	1.624	11.368	649
—	—	—	—	—	—	2.268	11.340	1.138
—	—	—	—	—	—	3.775	11.325	2.268
—	—	—	—	—	—	1.184	11.304	1.430
—	—	—	—	—	—	36.609	10.983	366
—	—	—	—	—	—	26.894	10.758	4.303
—	—	—	—	—	—	1.325	10.600	—
—	—	—	—	—	—	263.267	10.531	3.948
323	6.460	809	117	2.340	363	862	19.240	2.602

I M P O R

DESEMNAREA MĂRFURILOR	V A		
	CONSTANȚA		
	Cantități Klg.	Valori Lei	Taxe percep.
Lacuri, verniuri și uleiuri sicative	2.547	10.188	891
Uleiuri și unsoari minerale	10.039	10.039	2.008
Țesături împletite de mătase, amestecată cu ori-ce alte plante textile, etc.	gr. 124.935	9.995	797
Obiecte de fier saū de oțel, spoite	5.110	9.709	1.527
Legume verzi	23.153	9.261	1.861
Sobe de tuciū, cazane, ceaune și alte asemenea obiecte	20.029	9.213	1.001
Pesco nedenumit, prospēt, sārāt saū uscat	15.074	9.044	768
Crete, ipsos, var, ocurei, etc.	220.462	8.819	2.205
Oglinzi ale cārora dimensiuni trec de 30 centimetri	1.096	8.768	546
Vase și aparate pentru usine, pentru bratele, pentru mașini cu aburi	1.723	8.615	862
Mașine, părți și accesoriile din mașine de fier și de oțel, afară de cele prevădute de art. 504	—	—	—
Pietre comune pentru construcțiuni, pentru litografie	—	—	—
Tablă de fier laminată	—	—	—
Asfalt	—	—	—
Obiecte de tuciū polite, smălțuite, etc.	—	—	—
Mașine, părți și accesoriile de mașine de tuciū	—	—	—

T A Ț I U N I

M I L E						T O T A L		
CERNA-VODĂ			CARA-OMER			Cantități Klg.	Valori Lei	Taxe percep.
Cantități Klg.	Valori Lei	Taxe percep.	Cantități Klg.	Valori Lei	Taxe percep.			
365	1.460	128	—	—	—	2.912	11.648	1.019
1.273	1.273	—	—	—	—	11.312	11.312	2.008
—	—	—	—	—	—	gr. 124.935	9.995	797
—	—	—	—	—	—	5.110	9.709	1.527
—	—	—	—	—	—	23.153	9.261	1.861
—	—	—	—	—	—	20.029	9.213	1.001
—	—	—	—	—	—	15.074	9.044	768
—	—	—	—	—	—	220.462	8.819	2.205
—	—	—	—	—	—	1.096	8.768	546
—	—	—	—	—	—	1.723	8.615	862
61.831	123.662	7.420	—	—	—	61.831	123.662	7.420
2.081.085	83.243	8.244	—	—	—	2.081.085	83.243	8.244
111.492	55.746	6.690	—	—	—	111.492	55.746	6.690
90.062	27.018	—	—	—	—	90.062	27.018	—
26.125	20.900	2.613	—	—	—	26.125	20.900	2.613
8.374	16.748	502	—	—	—	8.374	16.748	502

I M P O R

DESEMNAREA MĂRFURILOR	V A		
	CONSTANȚA		
	Cantități Klg.	Valori Lei	Taxe percep.
Materiale diverse de pământ ars fără smalt	—	—	—
Fierărie laminată în mod special	—	—	—
Ceprăzărie și panglicărie de lână curată, văpsită sau nu	—	—	—
Obiecte de aramă, de alamă, de bronz ciselate sau vernisate	—	—	—
Fisticuri și alte fructe meridionale	—	—	—
Magiunuri	—	—	—
Lemne, scórțe, coji și rădăcini pentru tăbăcărie . .	—	—	—
Unelte agricole cu sașă fără mănere	—	—	—
Raliuri de fier sau de oțel	—	—	—
Luerări de păslă fină sau semi-fină	—	—	—
Obiecte de cositor pur sau combinat	—	—	—
* Acid fenic	—	—	—
Fierărie laminată în mod special, etc.	—	—	—
Plumb brut sub ori-ce formă	—	—	—
Butelii de sticlă ordinară albă sau colorată	—	—	—
Frânghii de cânepă, de in, de jută, etc.	—	—	—
* Sulfat și valeriant de chinină	—	—	—

T A Ț I U N I

M I L E						T O T A L		
CERNA-VODĂ			CARA-OMER			Cantități Klg.	Valori Lei	Taxe percep.
Cantități Klg.	Valori Lei	Taxe percep.	Cantități Klg.	Valori Lei	Taxe percep.			
65.634	13.127	2.625	—	—	—	65.634	13.127	2.625
25.386	12.693	1.524	—	—	—	25.386	12.693	1.524
349	10.470	558	—	—	—	349	10.470	558
546	9.556	1.189	—	—	—	546	9.556	1.189
2.323	9.292	535	—	—	—	2.323	9.292	535
11.797	7.078	1.769	—	—	—	11.797	7.078	1.769
23.820	4.764	—	—	—	—	23.820	4.764	—
4.542	4.542	—	—	—	—	4.542	4.542	—
34.591	4.497	—	—	—	—	34.591	4.497	—
121	4.235	720	—	—	—	121	4.235	720
691	4.146	345	—	—	—	691	4.146	345
1.358	3.395	—	—	—	—	1.358	3.395	—
13.067	3.267	392	—	—	—	13.067	3.267	392
7.248	2.174	—	—	—	—	7.248	2.174	—
4.954	1.982	99	—	—	—	4.954	1.982	99
1.133	1.586	510	—	—	—	1.133	1.586	510
3.000	1.380	—	—	—	—	3.000	1.380	—

I M P O R

DESEMNAREA MĂRFURILOR	V A		
	CONSTANȚA		
	Cantități Klg.	Valori Lei	Taxe percep.
Cărți de citit și ori-ce fel de publicațiuni tipărite în limbi străine, broșate sau nu	—	—	—
Grâu	—	—	—
Covoare de lână curată	—	—	—
Torturi de păr și țesături de păruri	—	—	—
Fîn, paie și ierburi de pășune	—	—	—
Căldărărie de tot felul și ustensile de menaj, etc. .	—	—	—
Seoici, raci, meleci, etc.	—	—	—
Cal (armăsari și juganți)	—	—	—
Pietre de măcinat	—	—	—

R E C A P I T U

	Totalul importurilor
Constanța . . .	5.570.393
Cerna-Vodă . .	2.491.354
Cara-Omer . .	43.466
Total . . .	8.105.213

T A Ț I U N I

M I L E						T O T A L		
CERNA-VODĂ			CARA-OMER			Cantități Klg.	Valori Lei	Taxe percep.
Cantități Klg.	Valori Lei	Taxe percep.	Cantități Klg.	Valori Lei	Taxe percep.			
188	1.316	—	—	—	—	188	1.316	—
—	—	—	50.601	6.072	—	50.601	6.072	—
—	—	—	369	3.063	295	369	3.063	295
—	—	—	336	1.344	118	336	1.344	118
—	—	—	885	1.325	—	885	1.325	—
—	—	—	162	648	202	162	648	202
—	—	—	1.202	601	48	1.202	601	48
—	—	—	cap. 4	1.200	100	cap. 4	1.200	100
—	—	—	per. 1½	750	37	per. 1½	750	37

L A Ț I U N E

Totalul exporturilor Lei	Totalul general Lei
11.615.218	17.185.611
2.485.124	4.976.478
168.564	212.030
14.268.906	22.374.119

SITUAȚIUNEA FINANCIARĂ A JUDEȚULUI PE 1895—96

la 30 Septembrie 1896

BUDGETUL ZECIMILOR JUDEȚENE

a) *Venituri*

	Lei	B.
Alocațiuni budgetare	294.067	74
Drepturi constatate a se încasa la 30 Septembrie 1896 . . .	331.686	43
Excedent de constatări	37.618	49
Drepturi constatate a se încasa la 30 Septembrie 1896 . . .	331.686	43
Încasări de la 1 Aprilie 1895 până la 30 Septembrie 1896 .	238.079	37
Rămăși de încasat la 30 Septembrie 1896	93.607	06

b) *Cheltuieli*

Alocațiuni budgetare	284.756	90
Drepturi constatate în favoarea creditorilor la 30 Septem- brie 1896	215.605	61
Sume rămase neîntrebuițate	69.151	29
Drepturi constatate în favoarea creditorilor	215.605	61
Cheltuieli efectuate de la 1 Aprilie 1895 până la 30 Septem- brie 1896	201.625	19
De plată la 30 Septembrie 1896	13.980	42

c) *Situația*

Excedentul exercițiului 1894—95	3.340	44
Încasări de la 1 Aprilie 1895 până la 30 Septembrie 1896 . . .	238.079	37
Totalul veniturilor	241.419	81
Cheltuieli de la 1 Aprilie 1895 până la 30 Septembrie 1896 .	201.625	19
Excedentul la 30 Septembrie 1896	39.794	62

Osebit de acest excedent, casa județului mai are consemnați la Casa de depuneri următoarele sumi:

Lei 20.691 bani 35, sub recipisa No. 84.914/93, sumă restituită de Cr. Agricol	» 29.500	» —	» »	» 32.162/91	» »	» societatea
«Dacia» ca desdaunare pentru palatul administrativ						distrus de incendiū în 1883.
» 300.000	» —					Sub recipisa No. 8.376 din 4 Decembrie 1893.
Lei 350.191 bani 35 în total.						

FONDUL PRESTAȚIUNILOR

a) *Venituri*

	Lei	B.
Alocațiuni budgetare	369.156	70
Drepturi constatate a se încasa la 30 Septembrie 1896 . . .	122.092	51
Excedent de valori	247.064	19
Drepturi constatate a se încasa la 30 Septembrie 1896 . . .	122.092	51
Suma încasată de la 1 Aprilie 1895 până la 30 Septembrie 1896	99.292	71
Rămășița de încasat la 30 Septembrie 1896	22.799	80

b) *Cheltuieli*

Alocațiuni budgetare	365.880	—
Drepturi constatate în favoarea creditorilor la 30 Septem- brie 1896	63.299	65
Sumele rămase neîntrebuițate	302.580	35
Drepturi constatate în favoarea creditorilor	63.299	65
Cheltuieli efectuate de la 1 Aprilie 1895 până la 30 Septem- brie 1896	63.299	65
De plată la 30 Septembrie 1896	—	—

c) *Situația*

	Leî	B.
Excedentul anului 1894—95	1.732	74
Incasări de la 1 Aprilie 1895 până la 30 Septembrie 1896	99.292	71
Cheltueli de la 1 Aprilie 1895 până la 30 Septembrie 1896	63.299	65
Excedent la 30 Septembrie 1896	37.725	80

Osebit de acest excedent, județul mai are consemnat la Casa de depuneri suma de lei 351.267 bani 23, capitalisat din exercițiile trecute.

FONDUL SPITALULUI RURAL PARACHIOI

a) *Venituri*

	Leî	B.
Subvențiunea acordată de Stat pentru întreținerea spitalului	13.500	—

b) *Cheltueli*

Alocațiuni budgetare	15.000	—
Drepturi constatate în favoarea creditorilor la 30 Septembrie 1896	11.189	43
Sumele rămase neintrebuințate	3.810	57
Drepturile constatate în favoarea creditorilor la 30 Septembrie 1896	11.189	43
Cheltueli făcute de la 1 Aprilie 1895 până la 30 Septembrie 1896	11.189	43
De plată la 30 Septembrie	—	—

c) *Situația*

Venituri	13.500	—
Cheltueli	11.189	43
Excedentul la 30 Septembrie 1896	2.310	57

BUDGETUL

Situația financiară a fondurilor județene și a spitalului rural Parachioi, pe anul financiar curent 1896—97, de la 1 Aprilie până la 30 Septembrie anul curent, este după cum urmează:

1) *Zecimi*

	Leî	B.
Sold în casă la 1 Aprilie 1896	7.411	63
Incasări de la 1 Aprilie până la 30 Septembrie 1896, însă:		
Pe sêma exercițiului 1895—96	16.014	85
„ „ „ 1896—97	111.692	26
Totalul veniturilor	135.118	74

Se scade cheltueli efectuate, însă:

Pe sêma exercițiului 1895—96	15.498	28
„ „ „ 1896—97	92.138	79
Sold la 30 Septembrie 1896	27.481	67

2) *Prestații*

Sold în casă la 1 Aprilie 1896	2.766	90
Incasări de la 1 Aprilie până la 30 Septembrie 1896, însă:		
Pe sêma exercițiului 1895—96	8.880	23
„ „ „ 1896—97	50.911	25
Totalul veniturilor	62.558	38

Se scade cheltueli efectuate, însă:

Pe sêma exercițiului 1895—96	2.479	70
„ „ „ 1896—97	42.936	63
Sold la 30 Septembrie 1896	16.872	05

SPITALUL RURAL PARACHIOI

	Lei	B.
Sold în casă la 1 Aprilie 1896	4.639	82
Incasări de la 1 Aprilie până 30 Septembrie 1896	15.000	00
Totalul veniturilor	19.639	82
Se scade cheltuelile efectuate, însă :		
Pe sêma exercițiului 1895—96	2.329	25
» » » 1896—97	8.736	18
Sold la 30 Septembrie 1896	8.574	39

STAREA FINANCIARĂ A CASELOR COMUNALE

În județ sunt 79 comune rurale și urbane nereședințe, afară de comuna Constanța; dintre acestea, numai 70 au localuri proprii și 9 nu au localuri, având 6 din ele cancelariile instalate în case particulare cu chirie, iar primăria comunei Gargalac, se află instalată în localul școlii de acolo, și acele din comunele urbane Hârșova și Medjidia în localurile sub-prefecturilor respective. Situația financiară a comunelor nu e tocmai satisfăcătoare, mai cu sêmă aceea a comunelor urbane Medjidia, Mangalia și Ostrov, care s'au închis cu deficite și în anul 1895—96. Această stare de lucruri se datorește, în ceea-ce privesc comunele urbane, deficitele continue ce au lăsat anii precedenți, iar comuna urbană Ostrov, nefiind îngăduită mai mult a percepe taxa ce-o avea înființată

asupra vinurilor ce se recoltau chiar pe teritoriul sêu de locuitori respectivi. Această măsură a contribuit foarte mult la diminuarea veniturilor sale și de aci, negreșit că a provenit și deficitul. Comunele rurale, cu foarte puține excepțiuni, merg rêu. Veniturile ce sunt autorizate a percepe, după legea maximului, le sunt insuficiente, neputând face față tuturor cheltuelilor ce li se impun și, din această cauză, tot-d'a-una casele comunale sunt în deficit. Ca să se amelioreze sôrta unora din comunele rurale, cum sunt în special cele din plasa Silistra-Nouă, Chioseler, Corabacă și Carateu din plasa Medjidia; Ciobanu, Gârliciu, Ghizdăresci și Urumbey din plasa Hârșova, etc., este de neapărată trebuință a se avisa la gruparea lor cu altele, ca împreună să pôtă suporta tôte sarcinile.

SITUAȚIA ÎMPRUMUTURILOR

În vederea construirii unui palat administrativ și clădirea unui local de arest, casa județului a fost autorizată, prin legea promulgată cu decretul Regal No. 1976 din 18 Mai 1892, publicat în «Moni-

torul Oficial» No. 39/92, a contracta un împrumut de 300,000 lei de la Casa de depuneri. Împrumutul a fost realizat la 25 Noembrie 1893 și situația sa se afla ast-fel la 1 Octombrie 1896:

Capital împrumutat	lei 300.000	—
Dobinzi pentru 15 ani	171.326	85
Total	471.326	85

Suma răspunsă Casei de depuneri până la 1 Octombrie 1896, în comptu acestei datorii, însă :

In comptul capitalului	lei 39.389	75
» » dobânzilor	52.620	60
Rămâne de plată la 1 Octombrie 1896 »	92.010	35
	379.316	50

Capitalul de lei 300,000 ce s'a împrumutat, s'a reconstituit la Casa de depuneri spre păstrare, până ce lucrările preliminarilor vor fi efectuate cu privire la executarea celor două construcțiuni.

Căile de comunicație, de și are multe județul, tot nu-i sunt suficiente, și pe cele care le are, nu sunt tocmai într'o bună stare. Cu timpul însă, guvernul, care are tot interesul ca această provincie să prospere, pentru a rescumpăra sângele vărsat pe câmpiile Bulgariei de către vitêza noastră oștire. Ele se impart:

1) *Maritime*, cari au ca puncte

de plecare portul Constanța și la o distanță mare și Mangalia. Din Constanța plêcă vapore în tôte porturile române, la Odesa, Constantinopol (vaporele Medeea, Cobra, Meteor) și chiar în Marea Mediterană, și vin la densa vaporele tuturilor națiilor din Europa.

2) *Fluviale*, pe Dunăre, de la Ostrov până la Hârșova prin Cernavodă; câte-și trele fiind schele pe fluviu.

3) *Calea ferată Cernavodă-Constanța*, lungă de 64 km., cu stațiile Mircea-Vodă, Medjidie, Murfatlar, unesce fluviul cu Marea, și prin podul cel măreț de la Cerna-

vodă, unesc România cu Dobrogea, Bucureștii cu Constanța.

4) *Drumul mare* de comunicație între comunele rurale mai însemnate și orașe. Medjidia este centrul lor, plecând în diferite direcțiuni: la Hârșova, Caramurat, Cernavodă, Constanța, Mangalia, Cuzgun-Ostrov; apoi este un drum d'alungul Dunării de la Ostrov la Ostrov (din plasa Hârșova), de la Hârșova la Babadag și Constanța, de la Cuzgun și Ostrov la Mangalia, de la Mangalia la Cara-Omer, de la Constanța la Mangalia.

5) *Calea națională* Tulcea-Constanța.

6) *Drumul mic* de comunicație, cari lăgă între ele toate comunele, satele și cătunele, și cari se încrucișează la infinit, solul Dobrogei pretându-se la acesta. Se simte necesitatea unei căi ferate Constanța-Tulcea pentru exploatarea pădurilor și minelor din județul Tulcea, și cele existente să fie mai bine îngrijite și mai solid construite cele noi.

Serviciul postal. Două diligente fac cursele de mesagerii între Constanța-Mangalia și Constanța-Tulcea. De la 1 Septembrie 1896 s'a înființat de direcțiunea generală a T. și P. două agenții postale speciale, și anume: una la Parachioi,

centrul plășei Silistra-Nouă, și alta la Topraisar din plasa Mangalia. Serviciul postal din acest județ se îndeplinește de 28 factori rurali, întreținuți de Stat, cu subvențiunea anuală de 30.500 lei, plătită din casa județului. Conform legii postei rurale, notarii îndeplinesc funcțiunea de agenți postali în comunele respective și pentru acest serviciu ei primesc câte 5 lei lunar din casa P. și T. Acest serviciu se îndeplinește cu regularitate. Județul mai plătesce încă chiriile localurilor ocupate de off. T. P. Cara-Murat, Enișenlia și Cara-Omer; aceste două din urmă în sumă de lei 750 anual, iar pentru cel d'intelū chiria e fusionată cu aceea pentru localul sub-prefecturii respective. S'a mai plătit de județ lei 1212 pentru construirea liniei telegrafice Cara-Murat, noua reședință a sub-prefecturii plășei Constanța, și lei 2949 bani 35, pentru întreținerea oficiului T. P. Enișenlia pe anul financiar expirat 1895—96, unde încasările nu au putut acoperi cheltuelile făcute de Stat.

În ceea-ce privește drumurile, iată ce țice Allard în 1857, în a sa «Bulgaria orientale»:

«Ceea-ce lipsesce, mai cu sémă în această parte a Orientului, sunt drumurile. O piatră e destul a

face să devieze un drum turc, ca și potecile arabe; cea mai mică plôie le infundă. Chiar sultanul Mahmud (intemeetorul orașului Mahmudia), când a venit pe malurile Dunărei, trebuind să trecă prin această câmpie a însemnat cu pietre comemorative drumul său, care singure ați arată drumul Pa-dișahului; drumul însuși nu mai există. În timpul verei, transporturile se mai pot face, pentru că este indiferent de a merge pe drum său a trece pe alături; dar în timpul ploilor și a înghețurilor de la sfârșitul iernei, toate drumurile sunt aproape impracticabile pentru transporturi. În masivul Babadagului totuși, drumurile sunt numai nisce simple urme de harabale (cărute turcesci); pe marginea șanțurilor sunt parapete (în rea stare) și adesea pantele sunt nivelate cu pământ; drumul urmăză câte o dată calea romană. Pe această linie piatra este pe loc alături și totuși drumurile nu sunt pietruite. Ca pe toate construcțiunile din Turcia, timpul, ale cărei pustiiri nu le combate nici o sfortare omenescă, nu întêrșie a șterge ori-ce urmă de drum, ori și unde drumul n'a fost săpat și impietruit.»

Mai departe Allard țice:

«Se vèd adese-ori în mijlocul stepelor urme de pașt și de roți

încrucișându-se în toate sensurile. Ori-cine urmăză drumul care 'i place și acesta este o greutate pentru călătorul, care încreșându-se în reamintirea unei excursiuni precedente, crede că se pôte lipsi de conducători pe un drum ce l'a mai făcut o dată.

Relațiunile între micile centre de populație sunt aproape nule; așa că în realitate nu există drumuri care să traverseze țara. Este greu de a zugrăvi măreția acestor câmpuri singuraticice, a căror monotonică grandioasă o înterup numai «tumuli» și satele cele rar aședate. Singuri mărăcini de o talie gigantică și înaltele trunchiuri ale «marei angelice», ciparoșii se înalță primă-vara ca nisce arbuști de-a-supra câmpiei. Călărețul e scos dese-ori din visarea în care 'l aruncă spectacolul deșertului de aceste plante, ale căror vèrfuri spinose 'i biciuesc fața. Pretutindeni, pe unde a trecut omul, lăsând în urmă-i ruine pe pământul Dobrogei, iarba acopere repede ultimele urme de locuință, care de-abia se ridică de-asupra pământului și cari ar rămânea, de cele mai multe ori, necunoscute, dacă înaltele tufe de angelică, ca nisce sentinele ale morșei, nu le-ar scôte la ivélă. Miroșul urât și pètrunșetor al acestor plante, pare a mai adăoga încă

ceva funebru la amintirile ce ele rechiamă. Fără petele negre, ce forméză trunchiurile lor uscate pe pământ în luna lui Iulie, s'ar putea crede, străbătând acéstă întinsă câmpie, că omul ca și turmele de animale ce o parcură, n'a lăsat urme. Dar apropiindu-te de aceste puncte, îndată zărești temelii de ziduri, rămășițe de grânare sau puțuri părăsite, ce trebuiesc evitate. Îngrămădirea de vechi excremente de animale, explică constanta atracție a angelicai pentru mine. Ea nu e bună la nimic, ca și 'i mănăncă numai vîrfurile; în lipsă de combustibil, ea pôte servi și la foc.

Armata. În Dobrogea avem o divizie activă, compusă din 2 regimente de infanterie, unul No. 33 în Tulcea și al 2-lea No. 34 în Constanța. Regimentul No. 34 are reședința sa în orașul Constanța și are companiile distribuite în modul următor: Compania I-a la Cara-Murat, a II-a la Cara-Omer, a III-a la Dăeni, a IV-a la Hârșova, a V-a la Cerna-Vodă, a VI-a la Carvan, a VII-a la Techideresci, a VIII-a la Hasarlăc, a IX-a, X-a, XI-a și XII-a la Constanța. Mai avem apoi regimentul 9 de călărași, cu reședința în orașul Constanța, cuprinzând județele Constanța și Tulcea; compus din patru escadrone, din cari 2 escadrone permanente

și unul cu schimbul în orașul Constanța și un escadron cu schimbul în orașul Tulcea.

Representarea Statelor europene.

În orașul Constanța sunt 3 consulate (austriac, belgian, turc), 7 vice-consulate (francez, german, grec, englez, rus, sârb, suedo-norvegian), și un agent conșular al Italiei; aceste consulate, vice-consulate și agenție, protejéză interesele și pe supușii țerilor ce reprezintă.

Istoricul Istoria întregii Dobrogee este aceea a acestui județ, deci vom studia peripețiile prin care a trecut peninsula, împărțind descrierea în 3 părți, adică istoria antică, medie și modernă.

1) Din timpurile cele mai vechi, pământul cuprins între Dunăre și Marea Negră, aparținea Traciei zăpădoșe și era locuită de două neamuri ale poporului Trac, anume Getii și Dacii, cari mai tîrziu au trecut Dunărea și au cuprins țara Agatirșilor (Transilvania). Între secolul VIII — V Ioniienii din Asia mică au stabilit colonii pe întregul litoral al Mării Negre; în Tracia nord-estică înfloriau orașele Istropolis, Tomi, Callatis, cari răspîndiră cultura elenă în țerile necivilizate ale Nordului. Prin poziția sa geografică a fost timp de mai multe secole supusă invasiunilor

barbare ca Scordiscii, Tibalii, Agriani, Trogloditi, Crobyzi, Scythii. Venirea Scythilor e reprezentată prin bine cunoscuta legendă a Argonauților. La începutul secolului al VI-lea, în 513, Dariavus, regele Persiei, face expedițiune contra Scythilor, străbate aceste locuri, face un pod la Isaccea, intră în țara Scythilor, ce locuia în Rusia Meridională, Basarabia, Moldova și Muntenia, dar se întorțe fără rezultat, alegîndu-se cu supunerea Getilor. Persii încurcându-se în război cu grecii, aceste locuri fură cucerite de Sitacles, regele Odrisilor; tot în acest timp emigréză o parte din scythi și dau numele țerei de Scythia mare de dincolo; regatul Odrisilor este desființat de către Macedonenii: Filip II, Alexandru cel Mare și Lisimac fac expedițiuni prin aceste locuri. În secolul II a. Ch. se întimplă năvălirea Celtilor, cari impun tribut coloniilor grecesci din Marea Negră.

În secolul I a. Ch. romanii cuceresc peninsula Balcanică, cetățile elene se supun de bună voe și intră în clientela romanilor, cari forméză aci o provincie, numită Moesia inferioară, care coprindea și țara între Dunăre și Mare. Sub romani provincia prosperă, se ridică colonii în nordul ei, ca Troesmis (Iglitza), Darostorum

(Silistra), Noviodonum (Isaccea), Arubium (Măcin), Cius (Hârșova), Sucidava (Ostrov), etc. Însă nici sub romani nu era tocmai linișcită provincia din pricina incursiunilor dacilor, până ce în anul 106 Traian supuse Dacia, și atunci începe pentru imperiū ca și pentru provincie aceea «pax romana». Cetățile înfloresc, mai cu sémă Tomis, ce devine metropola unei confederațiuni. Sub Tutonin, progresul merge crescînd; acésta este epoca de aur a provinciilor danubiene; monumentele cele mai importante ale romanilor sunt ridicate în acésta epocă. Dar în secolul III p. Ch. invasia goșilor fu desastroasă pentru Dacia și Moesia; aceștia distrug totul; seria monedelor incetéză cu împératul Filip; incursiunile se continuă sub Valerian și Galian; Claudiu II, Aurelian și Prob, asigură întru cât-va, liniscea imperiului, însă au pierdut Dacia, țermul drept rămase descoperit; cultura dispăru repede, câmpiile reveniră pustii și țara își luă iar numele de mica Scythie, care de la organizarea lui Dioclețian, făcea parte din diocesiul Traciei al prefecturii Orientului și avînd de capitală orașul Tomis. Până în anul 364 provincia avu puțină linisce, dar în acest an imperiul perdu fruntaria naturală, Dunărea, și atunci fură ridicate acele fortificațiuni ce

pörtă numele de «valul lui Traian» adică al generalului Traian, oficer al împăratului Valente. Valente acordă goșilor a se stabili în Scythia, dar acesta grăbi căderea provinciei; romanii sunt învinși la Markianopolis; chiar împăratul peri în această luptă și țara fu cumplit devastată. Teodosiu II gonesce, dar ajută linișcirea lor așezare în Moesia, unde goșii luară locuri și formară colonii agricole.

2) Cu împărțirea imperiului de către Teodosiu, invasiunile nu încetară, și această provincie nu avu linișcirea un moment; hunii pradă toate orașele de pe malul Dunării, între care și Tomis, așezări fiind de bogățiile lor; după hunii, vin alte popoare ca bastarii, carpi, etc., și în urma lor, prin secolul VI p. Ch., bulgarii, cari copriau ținutul între Dunăre, Balcani și Mare. Aceștia se creștinează. Ei trăiesc multă vreme în bună pace cu bizantinii, până în secolul XII, când bulgarii uniți cu românii se rescâlă, bat pe bizantini și fondază un imperiu al lor, coprinde și ținuturile dunărene. În acest timp genovesii stabilesc colonii sau contore comerciale pe ruinele vechilor orașe elene; așa la Mangalia, Tomis, Eracle (lângă Babadag) etc. În secolul XIV, năvălind turcii în Europa, cuprind peninsula Balcanică și ți-

nutul nostru, care era domnit de un principe numit Dobrotici, și care se dice că a dat numele său Dobrogei.

Pe la sfârșitul secolului XIV, în anul 1387, Mircea cel bătrân, domnul țerei românești, cuprinde o parte din Bulgaria și Dobrogea și se intitulă: «... și pe ambele țărmuri ale Dunării până la Marea cea mare», și de atunci au început emigrațiunile românilor în Dobrogea, unde îi găsim și astăzi. Dar țara românească cădând sub turci, cădu și Dobrogea în puterea lor; în anul 1453, turcii luând Constantinopolul, deveniră stăpânitorii întregii peninsule balcanice și de acum încolo sârta ei este legată cu destinele imperiului Otoman.

3) În timpurile moderne încep emigrațiunile, cari au dat, etnografiei țerei, un aspect așa de variat. Așa după români și bulgari, vin de se stabilesc în Dobrogea; turcii ca stăpânitori, apoi Gagăuții veniți din Asia mică, unde se ved și azi o parte din ei, sunt de rasă Uralaltaică, trăiesc izolați de celelalte națiuni. În secolul XVI tătarii caraibi, și în al XVII tătarii cabaili din gîntea Nogai, din Berder, Hotin și Akerman, s'au refugiat în Moldova ca să scape de dominația moscovită, formând sate și orașe. În secolul XVIII, rușii-cazaci și

haholi, în urma unor persecuțiuni religioase au emigrat în Dobrogea, stabilindu-se în delta Dunării. Tot în acest secol au început și turcii a se așeza sistematic și statornic. În secolul XIX, pe la 1840, bulgarii din Bazargic din Bulgaria, au emigrat în mase mari în Dobrogea, fondând vre-o 30 sate; la 1844 germanii (svabii și alsacienii) stabiliți în Rusia de împăratul Alexandru I, au trecut în Dobrogea și au fondat vre-o 10 comune. În a doua jumătate a secolului nostru, au venit grecii și ovrerii, cari au luat în mâinile lor comerțul țerei. După războiul din Crimeea din 1857—58, tătarii din Crimeea, cerkezii și abazii din Caucașia au emigrat în Dobrogea, dar după războiul de la 1877—78, al cărui teatru a fost întru cât-va și Dobrogea (luptele de la Ghecet și Bugeac) toți aceștia împreună cu turcii au emigrat în Turcia și nu s'au reintors de cât un mic număr de turci și tătari, și iată cum astăzi această țară așa de mică prezintă o așa mare deosebire de naționalități, cari trăiesc unele lângă altele, menținute în ordine și linișcirea de elementul cel mai numeros, românii.

Monumente istorice.— În această privință iată ce dice d. Tocilescu, cu mult raționament, în «Revista de arheologie și de litere»: «Cu

anexiunea Dobrogei României, s'a deschis un câmp cu totul nou țărilor de știință, cari se ocupă cu arheologia, epigrafia, numismatica și geografia antică. Dobrogea făcând parte din provincia romană, cunoscută mai înteu sub numele de «Ripa Thracia», apoi de «Moesia inferior» sub Domitian și de «Scythia» sub Diocletian, se vor putea face profunde cercetări, căci ea păstrează rămășițe de orașe, de sate, de stațiuni, de lagăre fortificate și de alte urme, care atestă prezența grecilor și romanilor. Explorarea ei în fie-care punct, identificarea minelor actuale prin mijlocirea numerelor lăsate de anticii scriitori, verificarea distanțelor prin ajutorul vechilor itinerarii, restabilirea topografiei, recompunerea istoriei celor mai importante orașe pontice, ca Tomis, Kalatis, Istros sau Istropolis, precum și pe acea a municipiilor și coloniilor romane, în fine îngrijirea monumentelor, cari pot servi istoriei dezvoltării politice, militare și intelectuale a unei provincii, sentinelă înaintată a civilizației romane în Orient, este o lucrare ce se impune puternic. Am putut să formez în muzeul național de anticități, într'un spațiu de un an, o colecțiune de monumente din Dobrogea, cu inscripțiuni, sarcofage, bas-reliefuri, statue, frag-

mente arhitectonice, sculpturi și altele, cari se urcă aproape la 300 bucăți, și mai mult de jumătate sunt inscripții grece și latine. Aceste monumente au fost găsite mai toate la Constanța.» Săpăturile s'au început de nisce învățați francezi, și mai târziu continuate cu mult succes de singurul nostru epigrafist, d-nu Tocilescu, dând la ivelă un material foarte bogat, relativ la istoria unui oraș. Săpăturile s'au făcut la Iglia 1857—1858 (vechea Troesmis), la Constanța (Tomi), Adam-Klissi, (Tropaeum Trajani).

Principalele resturi sau ruine istorice din județul Constanța, remarcam «*Valurile lui Traian*».

«Aceste valuri sunt în număr de trei: unul de piatră, altul de pământ și al treilea tot de pământ, dar mai mic de cât cel precedent; să luăm pe fie-care din aceste valuri și să le cunoștem puțin.

Facem să urmeze aci rezultatele cercetărilor d-lui profesor Tocilescu:

1) «*Valul de piatră* are două șanțuri, unul înainte și altul înapoi, au o înălțime de 1^m,50—2^m; pe val este un ținut de 2 m. lărgime, făcut din piatră cubică; pe lângă acest val sunt din distanță în distanță 26 lagăre, de la Cernavoda la Constanța, care sunt legate cu

ținutul valului; toate legările sunt de piatră și înconjurate cu șanțuri adânci, are frontul de apărare către N.; el a fost construit în timpul lui Constantin cel Mare. Poziția lui și direcția lui este următoare: începând dinspre răsărit de pe malul Mării, la 800 m. spre S. de Constanța, el se dirijează spre apus; este tăiat de șoseaua județeană Constanța-Mangalia, merge puțin alături de calea ferată Cernavoda-Constanța, o părăsește, dar iar se întâlnește cu ea și este tăiat de la 5 km. spre S.-V. de orașul Constanța; mai merge puțin spre apus și apoi, despărțindu-se de valul mare de pământ, cu care a mers alături până aci—el la miază-zi de cel de pământ—o ia spre S.-V. pe délurile Hazidüluc și Lazmahale, e tăiat din nou de calea ferată la 5¹/₂ km. spre răsărit de satul Hasancea; la 2 km. spre S. de satul Hasancea își schimbă direcția luând-o spre N.-V., trece pe la 500 m. spre apus de Hasancea, unde taie iar calea ferată, o ia pe partea sudică a dealului Horoslariol-bair, trece prin partea nordică a satului Onurcea, și de aci, tot spre N.-V., trece pe la 1¹/₂ km. spre N.-E. pe dealurile Gherme-bair și Tașli bair; pe la 500 m. spre S.-V. de satul Alacapo, intrând în valea Cara-su sau Medjidie, e

tăiat din nou de calea ferată în dreptul satului Alacapo, și paralel cu calea ferată urmărește valea Cara-su, pe la pârâiele nordice ale dealului Cara-acic-bair, până la o distanță de 3 km. spre N.-V. de satul Alacapo, unde se întâlnește cu valul cel mare de pământ, schimbându-și reciproc poziția, cel de piatră, care era spre S., ia poziția nordică și cel de pământ la S. de el; aci este și un lagăr de piatră; distanța între valuri este de 20 m. Ambele valuri merg acum paralel, pe dealul Medjidia, sunt întrerupte puțin, coboară dealul Medjidia în valea Cara-su, unde reapar din nou cu numeroase întreruperi mici sau în tăeri, la răsărit de Medjidie, trec chiar prin orașul Medjidie, și pe la pârâiele nordice ale dealului Ali-bei-ciair-bair, prin valea Cara-su, paralel cu calea ferată, se îndreaptă spre Apus, trece pe la gurile văilor Tașă-dere, Cara-durac-culac, pe lângă fortăreața Acsan-demir-tabiasl, urcă și coboară dealul Cara-durac-bair, taie valea Ghiaur-amzala, urcă dealul Armutlu-bair; ținând într-una malul sudic al bălții Cara-su; la 2 km. spre răsărit de movila lui Moș Oprea sau 10 km. spre S.-E. de Cernavodă, se despart aceste valuri; cel din spre N., adică cel de piatră, o ia spre N.-V. pe malul bălții Cara-su, pe când cel de

pământ o ia spre V.; cel de piatră, ținând muchia nordică a dealului Cochirleni părăsește vecinătatea locului Cara-su, merge spre V., trece pe la 700 m. spre N. de vârful Cernavoda, pe deasupra muchiei dealului Tetera-bair, și se sfârșește pe malul Dunării, la 4 km. spre S.-V. de orașul Cernavodă în dreptul ostrovului Hinog, lângă, ruinele unei cetăți rămase însemnată, nedesgropată încă.

2) «*Valul cel mare de pământ* are și el tot două șanțuri ca și precedentul, unul înainte, altul dinapoi, se ridică până la 3 m., și șanțul dinainte sau cel apărător fiind de 3 m. adâncime, fac ca înălțimea lui totală să fie de 6 m. de la fundul șanțului, până la creșta valului. Pe lângă acest val se găsesc din distanță în distanță castele de pământ, din cari unele sunt legate cu valul, altele se găsesc așezate lângă val; frontul său de apărare este spre N. situat. El a fost făcut în timpul lui Trajan, deci este mai vechiu ca cel de piatră. El începe de pe malul Mării la 780 m. la S.-V. de orașul Constanța, la 20 m. spre N. de cel de piatră, merge paralel cu el, taie șoseaua județeană Constanța-Mangalia și calea ferată Cernavoda-Constanța în aceleași puncte, aproape ca și valul de piatră la 7 km.

spre V. de Constanța se desparte de cel de piatră o ia spre V., N.-V. pe muchia dealurilor Constanței și Horosbar-iol-bair, paralel cu calea ferată, și alături tot paralel cu un drum comunal Alacapo-Constanța, trece pe la 1¹/₂ klm. spre N. de satul Hasancea, dominând valea Cara-su, trece pe lângă ruinele fortului Eskiduran-iol-tabia, pe la 2 klm. spre N. de satul Omurcea, pe la 2¹/₂ klm. spre N.-E. de satul Murfatlar; merge pe muchia dealurilor Germebair, Sas-târla și Tașli-bair, taie valea Cara-chioi pe lângă movila cu același nume, trece pe la 1 klm. spre N.-E. de satul Alacapo, intră în valea Cara-su, tăind valea Caratai-alcea și este tăiat de calea ferată Cernavoda-Constanța la 3 klm. spre N.-V., lângă un lagăr de piatră, unde se întâlnește cu Valul de piatră; și schimbându-și poziția, căci el e acum spre miadă-și, pe când cel de piatră spre miadă-popte, merge paralel cu el la o distanță de 20 m. depărtare, trecând prin orașul Medjidia, pe malul sudic al bălții și văii Cara-su, până la colțul sud-vestic al bălții la 10 klm. spre S.-E. de Cernavodă, unde despărțindu-se de cel de piatră, care o ia spre N.-V., o ia spre apus pe muchia sudică a dealului Cochirleni, trece pe la N. de mo-

vila lui Moș Oprea, pe la 500 m. spre N. de satul Cochirleni și se sfârșește pe malul Dunării la 1¹/₂ klm. spre N.-V. de satul mai sus amintit.

3) «*Valul cel mic de pământ* are numai un șanț către S., n'are lagăre de loc; după pozițiunea lui în teren, par a fi fost o linie de apărare contra unui inamic ce ar fi venit din S.; înălțimea lui e de la 1—3 m.; el este cel mai vechi și în apropiere de Constanța, el este tăiat de cele-l'alte două. El pare a fi fost construit de un popor barbar ce locuia în Dobrogea înainte de epoca venirii și cuceririi de romani. El începe chiar de pe peninsula pe care e așezată Constanța, o ia spre S.-V., la 2 klm. 200 m., e tăiat de calea ferată Cernavodă-Constanța, la 3 klm. de cele două valuri de piatră și cel mare de pământ, la 4 klm. e tăiat iar de calea ferată, ce o ia spre S. de el, la 5 klm. din nou îl taie drumul de fier, și 'și păstrează direcția lui spre S.-V., pe muchia dealurilor Lazmahale și Hazidüluc, până la movila Caraiuk-tepe, la 2 klm. spre S. de satul Hasancea, mergând până aci aproape paralel cu valul de piatră, de la această movilă o ia spre apus, pe când valul de piatră o ia spre N.-V., merge pe muchia

dealului Mametcea, taie văile Mahometcea-ceair-dere și Mangalia-dere, la 2¹/₂ klm. spre S. de satul Omurcea; taie muchia dealului Mangala-culac-bair, pe la 3 klm. spre S. de satul Murfatlar, taie valea Serpla-culac sau Tatar-ormandere, și se urcă pe dealul Culucbair, la 3 klm. spre N.-E. de satul Büük-bülbü; de aci o ia spre N.-V. pe muchia dealului de la Murfat trecând pe la 2 klm. spre V. de satul Küciuc-Murfat, pe dealul Carakioi-bair, pe lângă movilele Eudec-tepe și Cara-tepe, pe la 1 klm. spre V. de satul Eudec-Carakioi, până pe dealul Tabia franțuzescă lângă movila Eudec-Carakioi, la 4 km. spre S.-E. de orașul Medjidia; de aci e întrerupt; dar direcția lui trebuie să fi fost pe apus, pe muchia dealurilor Tabia franțuzescă, Congaz-bair, Perdeaculuc-bair, Amzali-bair, Udnaucet bair, și apare pe dealul Uzun-bair la 1 klm. spre S. de Movila mare; de aci el se dirije spre N.-V. trecând pe lângă această movilă, până în dreptul movilei lui Moș Oprea, când se apropie de valul mare de pământ, merge paralel cu el cât-va timp și se împreună amândouă la 2 klm. spre răsărit de satul Cochirleni, formând unul și același val, cel mare de pământ suprapunându-se celui mic de pă-

mânt, și așa merg de se sfârșesc pe malul Dunării la 1¹/₂ klm. spre N.-E. de Cochirleni.

4) *Valul de pământ de la Vlahkioi* în partea apusană a județului; nefiind cercetat cu deamănuntul, se cunoște prea puțin, și anume pe o lungime de 3 klm. începând de pe malul răsăriten al bălții Vederosă și trecând pe muchia dealului Germeli la 1¹/₂ klm. spre N.-E. de satul Vlahkioi, se termină pe malul apusan al bălții Baci, are șanțul de apărare sau de front în spre miadă-și; deci e foarte vechi și construit de barbari înainte de romani.

«Acele valuri au fost deci nise lucrări de apărare, de defensivă, No. 3 și 4 ale barbarilor contra grecilor și macedonenilor, No. 1 și 2 al romanilor contra barbarilor din N., când Dunărea nu mai constituia un obstacol pentru trecerea lor».

Ruinele vechilor orașe se găsesc răspândite pe întreaga suprafață a Dobrogei; unele dintre ele s'au putut fixa în pozițiunea ce o ocupaseră odinioară; altele însă au rămas nedesgropate și cine știe la cât s'ar ridica numărul lor. Să luăm pe cele mai însemnate.

1) *Tomis* sau *Tomii*. După toate inscripțiunile găsite pe pietre funerarii, honorarii, monete de aur,

argint, etc. s'a ajuns la conclusia că ocupa locul său peninsula pe care este aşezată astăzi Constanța, că odinioară ocupa un loc foarte întins, înglobând într'însa și terenul pe care este aşezat astăzi satul Anadolkiol, la 2 km. spre N.-V. de Constanța; aci s'au găsit numeroase monete și inscripțiuni cu numele de Tomi (a se vedea orașul Constanța).

2) *Callatis* iarăși, după inscripțiunile găsite, monete, etc., s'a constatat că ocupa locul pe care este aşezat astăzi orașelul Mangalia, întinzându-se, probabil, până lângă lacul Mangalia, care constituia un admirabil port.

3) *Istropolis* sau *Istros* s'ar crede, după câte-va inscripții găsite, că ar fi fost aşezată pe o limbă de pământ ce desparte lacul Sinoe de lacul Tuzla, la 4 km. spre S.-E. de satul Caranasuf (Tulcea).

4) *Istria* (cetate). La gurile Dunărei, se găsea cetatea Istria, pe care Grecii o numeau Genucla, iar grecii o numeau Istria Ἰστρία, Ἰστρία, Istropolis Ἰστροπόλησ și Ἰστρία după numele fluviului Istros¹. Erodot, călătorind și scriind pe la 450 a. Ch., dăce despre Dunăre: «Istrul începând de la Celti și de la orașul Pirina, curge tăind în două Eu-

1. Erodot II, 33, IV, 78.

ropa; apoi el se sfârșește în marea pontului Euxin, la locul unde colonit din Millet au descălecat orașul Istria¹, Pisandru de la Camira, autorul poemului Ἡσηίδης (Theseida), istoricul Ferichides și poetul Pindar², scriu că la gurile Dunărei (Istrului), în orașul Istria, era odinioară o cerbăică cu cornă de aur: χρυσόκερως ἔλαφος θήλεια ἀπὸ Ἰστρίας. Teseu, regele Atenei, care domnea pe la 1332 a. Ch., cutreerând lumea după vitejii și fapte mari, auzi că la gurile Istrului, unde Istrul da în Pont, la orașul de acolo Istria, se găsea acea cerbăică cu cornă de aur. Plecă deci Teseu s'o cucerească. Pindar spune că odinioară nimfa Taigeta, amanta lui Jupiter, una din surorile Pleade, prefăcută de Jupiter în constelațiune, închinase deci la Istria, această cerbăică cu cornă de aur, ἔλαφος χρυσόκερως, Zeiței Ortosia, adică Artemidei, Dianei, și ast-fel o făcuse sacră, ἀνποτε Ταύγεια, Ἀντιθεῖο Ὀρτωσία ἔγραψεν ἱερὰν³. Această capră cu cornă de aur este o ale-

2. Erodot, libr., II, 33, 34 — IV, 47, 48.

1. Pindar a trăit și a scris pe la 520 a. Ch. Ferichides a scris pe la 408 a. Ch. Pisandru pe la 648 a. Ch.

2. Ferichidis frag. in Fragmenta Historicorum Graecorum, tom I., pag. 78, No. 31 a., Edit. Müller, Paris.

gorie despre întinsul comerțului al acestor țări frumoase. Era introdus cultul cabiric, cultul marilor zei Cabiri, Castor și Pollux și se săvârșeau misterele cabirice. La mai multe locuri, de la Galați și până la gurile Dunărei, s'au găsit monede de ale cetății Istria, având pe o parte un delfin și pe cea-altă două capete represintând pe Castor și Pollux¹. Tot de aceste monede s'au găsit o mulțime în insula Șerpiilor. Cultul zeilor Cabiri a fost mai întâi introdus la Pelasgi din insula Samotraca; de la Samotraci l'au luat Atenienii și apoi cei-l'ți Eleni. Romanii dăce că acest cult l'a adus Enea când fugi din risipa Troadei. Dacii l'au luat, de sigur, de la Milesiani, cari îl aduseseră la Istria, la gurile Dunărei².

Misterele Cabirice erau neexprimabile și teribile, ἀπόρρητα καὶ τρομερῶτατα și inițierea la aceste mistere se făcea cu cuvinte tainice rostite în limba femeiană³. Zeii cabirici se represintau micul trup și cu membre de Priapi. Pansanias vorbind

1. D-nu Alexandru Papadopol Calimach posedă o monedă de această, găsită la 1872 în împrejurimile Galațului.

2. Στ Κομητῆσ Μυθολογία pag. 125.174. Σκαρλ Βυζάντ, Λεξικὼν part. II, pag. 182.

3. Κομητῆσ op. cit. pag. 174—175.

despre cultul și misterele cabirice, dăce: «Rog pe cei curioși să mă ierte dacă nu le spun ce sunt cabirii și ce se face în onóra lor și în onóra Mamei zeilor; nimic nu mă opresce însă de a spune care este, după sciința tebanilor, origina acestor ceremonii.

«Ei dăce că aici, aprópe de Teba, era odată un tãrg, al cãrei locuitori se numeau cabiri. Zeița Ceres, venind într'o țãri în țara lor, a incredințat ceva cunoscinței unui cabir numit Prometeu și a fiului sãu numit Etneu; de mã întrebați ce le-a incredințat zeița Ceres și ce se petrece spre amintire aicea în templu, unde numai cei inițiați pot intra, n'am voie sã vã spun; misterele prin urmare sunt un dar fãcut cabirilor de însãși Cererea.

«Mânia zeilor cabirici este grozavã și urmãrile ei neînãturabile contra celor ce le-ar face vre-un neajuns¹. Dioscurii Castor și Pollux, supranumiți feciori anacii, ἀναπτῆσ παιδες, adecã feciori împãrãtesci, sunt zeii Cabirici²; ei se numeau și zeii cei mari, οἱ μεγάλοι θεοὶ³.

1. Πανσανίας Βονωικὰ cap. XXV tom. V, pag. 134—141.

2. Πανσανίας, Φαμικὰ capitolul XXXVIII tom. V, pag. 545.

3. Πανσανίας Ἀττικὰ cap. XXXI, tom. I, pag. 222.

«Cabirii aveau temple apröpe pre-tutindenea, și aveau chiar provincii închinatelor, de exemplu Pergama»⁴.

5) *Axiopolis* se crede a fi, după distanțele arătate în tabla Pentingeriană și în itinerariul lui Antonini, se crede a fi ocupat locul unde se găsește astăzi orașul Cernavodă; așa susține Kiepert, geograful german; dar e probabil că ocupa o poziție mai sus, mai spre S.-V. de Cernavodă, în dreptul ostrovului Hinog, la 3¹/₂ km. spre S.-V. de Cernavodă.

6) *Cius*, iarăși după indicațiunile tablei Pentingeriane și itinerariul Antonini, se crede a fi fost pe locul unde se găsește astăzi orașul Hârșova; Kiepert susține acest lucru însă mai probabil că se găsea mai la vale de Hârșova, în locul unde Dunărea era strămtă, mică, puțin largă și puțin adâncă, constituind o trecătoare, deci la 7 km. spre N.-V. de Hârșova, unde ar fi astăzi ruinele unei cetăți numite *Cetatea oii*.

7) *Beroë* după Kiepert, care se întemeiază pe aceleași indicii de mai sus, susține că această cetate ar fi ocupat locul unde se găsește astăzi satul Dăeni, la 20 km. spre N.-E. de Hârșova, pe malul Dunărei.

8) *Tropaeum Trajani*, ale cărui

⁴. Κομητᾶς Μυθολογία pag. 162.

ruine s'au desgropat de curând, prin îngrijirea și stăruința d-lui profesor Gr. Tocilescu, distinsul nostru arheolog, se afla situat în partea apusană a județului, în valea Ghiolpunar, la 2 km. spre N.-V. de satul Adam-clissi, și la pölele vestice ale dealului Adam-clissi-bair; el era așezat pe un cot de deal. El este, în parte, astăzi desgropat; ruinele sale ocupă o întindere de 9 hectare. Era înconjurat cu ziduri înalte și gröse, având 30 turnuri în jurul său, cari se găsesc în afară lângă zidul construcției, care avea 8 m. înălțime și până la 3 m. lățime, era construit din piatră mare cioplită care s'a conservat până astăzi foarte bine. Până acum s'au desgropat trei porți principale apörate cu turnuri; înăuntrul orașului acesta militar, s'a desgropat «via principalis» în totă întregimea și lungimea ei; pe ea se pöte observa astăzi foarte bine un canal de scurgere și alătura un apeduct; s'au desgropat multe edificii, între cari o biserică uriașă, cu stâlpi de marmură. El a fost un oraș militar, la granița nordică a imperiului, și inscripțiunile cele mai vechi arată că a fost construit în timpul împăratului Trajan, și că este întemeiat chiar de el, de unde și numele său; distrus de barbari, el a fost reconstituit de către Constantin cel

Mare, după cum arată o inscripțiune găsită la pörta cea mare, cu materialuri din vechiul oraș al lui Traian. În jurul orașului se mai ved și temeliiile construcțiilor din orașul civil, alăturat de cel militar. Se pare că aci ar fi fost comandamentul suprem al Moesiei inferiöra și garnizöna trupelor de rezervă cari apörau Valul roman.

Aci, la Tropaeum mai trebuie alăturat și

Monumentul triumfal de lângă Adam-Clisi. Acest monument este situat la 1 km spre N.-E. de Tropaeum Trajan, pe muchia dealului Adam-clisi-bair, la 2 km. spre N. de satul Adam-clisi; el a fost desgropat tot de către D-nul Grig. Tocilescu în ultimii ani. Și azi pare ca o movilă înaltă de 20 m. Construită dintr'un miez de piatră, al cărui diametru este 30 m., iar circumferința de 102 m., Monumentul în vechime a fost investimentat cu o cöjă de blocuri de piatră cioplită și cu frise și metapece reprezentau în sculpturile lor scene din rösboiul romanilor cu dacii. Marginea superiöra era crenclată cu 30 pietre, ce aveau sculptate pe ele 30 prizonieri principii daci, iar d'asupra, din mijlocul acoperișului, se ridica un trofeü uriaș de 10 m. înălțime, pe al cărui pieptar era reprezentat Trajan că-

lare. Coiful și scutul trofeului nu s'au găsit; probabil că au fost de metal și au dispărut. De la pämânt până la corpul monumentului era o scară circulară cu 10 trepte. Pietrele cari investimentau edificiul căduseră, din cauze necunoscute, în jurul monumentului, și au fost acoperite de un strat de pämânt, pe care crescuse o pădurice. Găsirea acestui monument, precum și a Tropaeului o datorăm distinsului nostru arheolog, Grigore Tocilescu, care după o muncă neobosită de 10 ani a desgropat o parte din gloria străbunilor noștri și monumentala sa lucrare «Monumentul de la Adam clissi», îi va constitui un titlu nepieritor pentru posteritate.

Afară de aceste vechi orașe, ale căror ruine sunt mai mult sau mai puțin cunoscute, mai sunt și altele, a căror existență, bănuită numai, a fost scösă la ivelă prin câte-va inscripțiuni găsite pe lângă unele sate, ast-fel: 1) la Caraharman, în nordul județului, s'au descoperit ruinele unei cetăți pătrate de origină romană; mai sunt urme de cetăți vechi la Musait (2¹/₂ km. spre S.-V. de satul Rasova); 2) la Olțina; 3) la Satu-Noü; 4) la Bugiacu, la care se adaogă și ruinele castrelor de dealungul valurilor deserise mai sus.

Epocele prin cari au trecut aceste

cetăți au fost: 1) Epoca saū evul vechiū, din secolul X—II-lea înainte de Isus Cristos, numită și epoca feniciano - grēcă. Cetățile Tomi, Całlatis, Istros, probabil, au fost întemeiate de fenicienī, cei d'intēiū navigatori ai lumēi vechi, cari au vizitat Pontul ἄζεβοσ, apoi numit de greci σῦζτιβοσ saū Marea Nēgră; după ei, prin secolul VIII-lea a. Ch. au venit grecii milesieni, cari au supplantat pe fenicienī, schimbând de sigur și numele orașelor (ca la 100) ce luaseră din mână lor. Aceste orașe, menționate mai sus, fiind inconjurate de regiuni agricole, au prosperat prin comerțul grânelor; în cât ajunsese un timp când ele aprovizionau Grecia și în special Aticu cu Athena, acēsta prin secolul V-lea a. Ch., pe timpul lui Pericle; cetățile acestea, cu timpul, au devenit înfloritoare, s'au făcut independente politicesce de Grecia, de metropolă, au fundat republici, între cari una însemnată a fost a cetăților din Dobrogea (Scythia minor), cinci la număr, cari aveau reședința în Tomi; ele aveau senatul lor, reprezentanții lor, cari la urcarea împăraților romani, stăpânii lor de mai tērdiū, veneau și felicitaū pe împērat, și-l făceau cadouri bogate. Ele au stat bine și în timpul lui Alexandru cel

Mare, a lui Lisimach și succesori săi; au suferit intru cât-va din pricina Odrysilor, cari întemeiaseră un regat puternic; însă cu cucerirea peninsulei balcanice, a Macedoniei, Thraciei, Iliriei, etc. de către romani, ele își iaū din nou sborul. Epoca romană a ținut din secolul II-lea a. Ch. până în secolul VII p. Ch. cu o mulțime de peripeții. În primii timpi, romanii cucerind țērmul drept dunărean, au format provincia Moesia inferioară, din care făcea parte și Dobrogea; cetățile au fost orecum liniscite, și romanii chiar, ca să apere populațiunile din provincie, întemeiau orașe și lagăre militare d'alungul Dunării până la Mare; totuși barbarii geți, dacii și sarmații, incursionau des provincia până când, la începutul secolului II-lea după Christ, Trajan cucerind Dacia și transformând-o în provincie romană, orașele grecesci din peninsula au avut o sortă fericită. Trajan, spre siguranța lor, nu se mulțumesc a întări malul Dunării cu castra stativă, ci face și acel val ce-l poartă numele, un val mare de de pământ (veđi valurile), înființază orașul militar Tropaeum Trajani, și, ca să perpetueze amintirea sa prin aceste locuri, ridică acel monument de lângă Adam-Clissi. În epoca romană se înființază o mulțime de

municipii și colonii, atât pe malul Dunării, cât și pe malul Mării; ca Axiopolis (Hinoga), Clus (Hârșova saū Cetatea oii), Berōē (saū Dăeni), Troesnis (Iglița), Anubium (Măcin), Noviodunum (Isaccea), Aegissus (Tulcea) etc.; pe malul Mării la Caraharman, lângă Tomi (Constanța) la localitatea Adsalices, etc. Tote aceste municipii saū colonii erau legate prin căi de comunicație, șosele, cum numai romanii sciau să facă, și sub scutul trupelor din legiunea I-a italică, așezate cu castrule de la Troesnis, Tropaeum etc., trăiau în linisce și se ocupaū de comerțul lor; acēsta numai în sec. II-lea după Ch. când la Roma erau împărați curajoși, viteji, cari sciau a apăra integritatea imperiului roman, împărații din familia Antoninilor. După ei, împărații următori slabi, nu mai puteau apăra imperiul, barbarii treceau adesea Dunărea, ca și în timpul lui Ovidiū, și pradaū provincia, iar orașele le dărâma saū distrugea. În secolul IV, pe la început, împăratul Valente, ajutat de un general al său, Trajan, reușesc intru cât-va a goni pe goți, și a da orecare linisce cetăților Scythiei noii, întărind vechile lagăre, și cetăți; el însă mōre într'o luptă contra lor. Până la Constantin cel Mare, ele, cetățile dobrogene, n'au dus'o bine,

suferiau mult din cauza invasiunii barbarilor, Constantin însă repară și reintăresce mai tote cetățile de pe fruntaria imperiului despre Dunăre, între cari și pe cele din Dobrogea, întrebuintând pentru acēsta materialul vechilor construcțiuni din orașele existente de mai înainte, cum a făcut la Iglița, Tropaeum și Tomi, căreia 'i-a dat numele de Constanția saū Constantiana de la numele său saū al surorii sale Constanția. De la Constantin până la Heracle (sec. VII d. Ch.), afară de Theodosiū cel Mare, nici un împērat n'a fost în stare de a le apăra, ele au fost arse și distruse în parte de mai multe ori; Heracle a mai vrut să le întărească, însă totul a fost în zadar; imperiul devenia din ce în ce mai slab și cetățile grecesci de pe malul apusan al Pontului Euxim au fost pierdute pentru tot-d'una. În evul mediu, ele zac cât-va timp în uitare până când genovezii, iaū în mână comerțul Pontului, și dând peste cetățile vechi de odinioară ale grecilor, vor să le reinvie, le rezidesc, înfrumusețându-le; Constanței se dice că ei 'i-ar fi dat numele, la Calatis ei ar fi construit un port admirabil și un dig de apărare înaintea portului, ale cărui ruine se ved și astăzi. Pirații lor își construiesc un cuib, nu departe de

vechile Istropolis, pe ruinele Vidinului, castel bizantin, «Heraclea», întemeiat de împăratul Heracle, (lângă satul Enisala, de lângă Băbadag, județul Tulcea), de unde cu corăbiile lor cele iuți, urmăreau și jefuiau corăbiile celor-l'alte State. Prin secolul XIV sau al XV, un principe din Bulgaria răsărită, Dobrotici, profitând de neînțelegerile între genovezi și turci, cari coprinseră mai întreaga peninsulă balcanică, ia în stăpânire țara dintre Dunăre și Mare, cu vechile orașe grecesci și-i dă numele său. Turcii coprinzând Bulgaria, ia în stăpânire și principatul lui Dobrotin și deci și Dobrogea actuală; și nesăuind sau nepricepând importanța cetăților și orașelor maritime și fluviiale ale Dobrogei, pe unele le-au distrus, pe altele le-au lăsat în părăsire, și încetul cu încetul aceste orașe cu numele schimbat, ca Kius-tendge în loc de Constanța, Mangalia în loc de Calatis, Cara-su în loc de Axipolis sau Cernavodă, (numele de Cernavodă, Hârșova, Ostrov, etc. sunt de origină slavă și denotă influența slavă, fie cea din secol. VI—VII, când slavii sau amestecat cu românii, fie din secolele următoare, când regatul lor bulgar se întindea din Balcani până la Dunăre și la Mare), cad treptat, treptat, până ce se uită aproape cu

desăvârșire, și numai în apus mai se spunea prin cărți de poetul roman Ovidius, exilat la Tomi la gurile Dunării, dar unde era așezat acest Tomi nu se scia nici de cum.

2. În evul modern căderea acestor orașe este deplină, și sunt reduse la niște sate de câte 2—4000 locuitori, ele, cari altă dată numărau peste 100.000 locuitori, Tomi s. ex. Sub dominațiunea turcescă, sub care au stat până mai deunăzi, porturile maritime și dunărene, se derăpăneză, lucrările de artă se distrug, cum este de pildă Mangalia, unde zidul genovez atacat de valurile mării și neingrijit de loc, se dărâmă și dispare de la suprafața apei și portului ce proteja, rămânând numai câte-va urme sub apă, și care se ved și astăzi; lacul Mangalia, cari forma un admirabil port, neingrijit, i se astupă cu nisip comunicația sa cu Marea și devine un simplu lac. Creștinii bulgarii, occidentali, etc., nu vreau să le ridice din căderea lor de frica Turcilor, cari 'l-ar fi jefuit și gonit; în cât până în timpurile din urmă, pe la începutul secolului XIX-lea, în urma războierilor rușilor cu turcii din 1828 și 1853, Europa occidentală aflând de existența principatelor danubiene, de Bulgaria, etc., vine, căută să repare răul adus de turci, reînălță orașele

de pe malul Mării le construiesc porturi, ca la Constanța și Sulina, construiesc o cale ferată de la Constanța la Cernavodă, și încetul cu încetul Dobrogea se redestăpă și orașele ei încep să crească. Ultimul războiu de la 1877—78 de și a făcut un ôre-care rău orașelor reînnoide, prin fanatismul și sălbăticia basbuzucilor turci, însă le-a scăpat de sub otomani, le-a dat în mâna românilor, cari pricepând importanța lor, caută să vindece rănilile primite și toate orașele să se ridice sub stăpânirea ocrotitoare a guvernului român. Astăzi Constanța, Sulina, Cernavodă, Ostrov, Hârșova, Tulcea, Măcin, etc., se măresc din ce în ce, capătă o importanță crescândă, și și-au asigurat viitorul pentru mult timp, cel puțin pentru timpul când românii vor fi stăpânii ambelor maluri ale Dunării. Lucrări de artă se fac neconținut de către guvernul român, între altele, docurile și magaziiile de la toate porturile, măriile de porturi ca la Constanța, Sulina, Tulcea și monumentală lucrare de la Cernavodă, podul de fer peste Dunăre, a cărui importanță este mare nu numai pentru noi românii, legând de-adreptul regiunea agricolă și forestieră a Valachiei, cea producătoare în făncete și pășuni a Dobrogei cu Marea, dar și pentru

Europa centrală și apusană, scurându-se cu mult drumul spre Orientul cel atât de încercat.

Ruinele actuale sau moderne sunt ale centrelor de populație, cari au avut a suferi din partea asuprită și lăcomescei stăpâniri a Turciei, cât și din pricina numeroșelor războaie dintre ruși și turci. Aceștia din urmă deslăntuiau asupra populațiilor creștine, a căror vină era numai pretextul rușilor în războaiele lor cu turcii, de a apăra pe creștinii din imperiul turcesc de împilătoria lor domnie, deslăntuiau cete întregi de bași-buzuci și cerkezi, cari pustiau totul în drumul lor; populațiunea o decimau, satele le dărâma și distrugea, orașelele erau prada focului. Populațiunea care scăpa, fugia ori prin satele mai adăpostite, ori prin țara românească, și când se linișteau lucrurile, puținii veniau în vechile lor locasuri. Ast-fel de sate sunt următoarele: Ghiol-basa, Muzait, Dedeleali, Ată-sadac, Armutlia în plasa Silistra-nouă, Aliiuf, Spapanar, Ivrinez, Agicalcul, Derekiol în plasa Medgidie; Ali-bei-kioi, Casâmcea, Nalbant, Popucci, Bașpunar, Keuge, Mustegep, Hai-dar-kioi, Ciatmalar în plasa Mangalia; plășile Hârșova și Constanța au fost mai puțin încercate, totuși în plasa Hârșova găsim: Cala-kioi, Erkesek, Saragea, Ciatal-orman. Aceste

sate ruinate, însă de la venirea românilor, au început să se populeze din nou și, linișcite, familiile tătărăști și bulgărești să-și vadă de obiceiurile lor ocupaționale.

Meritul de desgroare a vechilor cetăți grece și romane, a lucrărilor lor de apărare și artă, valorile, monumente onorarii (cel de la Adamclisi), funerarilor, etc. revine în cea mai mare parte d-lui Grigore Tocilescu, profesor universitar și singurul nostru archeolog, care după o muncă neobosită de mai bine de 15 ani, a reușit a scoate la lumină o înfrăgă civilizație îngropată aci, a străbunilor noștri, a romanilor din Scitia minor sau Dobrogea actuală.

Considerațiuni despre starea actuală a Dobrogei. Situația ei după 1877.—Domnul baron d'Hogguer, în «Renseignements sur la Dobrodja» din 1879, dă în considerațiuni despre starea actuală a Dobrogei, considerațiuni cari în mare parte sunt și azi adevărate, următoarele: «În totă Dobrogea nu se vede, de cât cu puține excepțiuni, aproape același lucru. Orașe stricate de ocupațiunea militară în timpul războiului, sate distruse de către bande de circasieni și de bașibuzuci în momentul plecării populațiunii și autorităților turce. Aproape pretutindeni vitele au fost luate de aceste

bande. După război, numai vre-o câte-va familii turce sau tătare s'au întors îndărăt, făcându-se pace. Acești coloni se găsește într'o săracie de necredut. Animalele trebuitoare la muncă le lipsesc. Le lipsesc de asemenea și sămânța pentru sămănat și aproape le lipsesc și mâncarea de toate zilele. Dacă guvernul român, care a început deja a împărți ajutoare tuturor acestor populațiuni, nu va lua măsuri mai energice pentru a le procura sămânțe, puține animale, este de temut că o mare parte din aceștia se vor decide a părăsi această țară. Mai cu seamă districtul Constanța este foarte încercat. Voi să dăc, în onoarea d-lui Opreanu, prefectul Constanței, care face stăruiri uimitoare pentru a scăpa aceste sărace familii de rigurositatea iernei, distribuindu-le ajutoare de tot felul, chiar în bani, și se crede asemenea că guvernul român 'i va da pentru viitorul sezon animale și sămânțele necesare. Fără această țară va fi și anul acesta al treilea fără recolte și prin urmare fără resurse. Situațiunea Dobrogei actuale sub raportul agriculturii este fără îndoială miserabilă. Instrumentele de cultură sunt foarte primitive; turcii nu se ocupă de cât foarte puțin de agronomie. În cea mai mare parte a satelor dobrogene, lipsesc arborii fructiferi, cari ar putea aduce me-

nagiului mari resurse și a deveni astfel un obiect de speculațiune. Viile de asemenea lipsesc în centrul Dobrogei. În această țară nu se cunoște cultura cănepei și a inului, care ar fi de ajuns pentru industria feminină locală. Câte familii nu ar putea trăi, fabricând pânzele trebuincioase pentru casă din căneapă și in. Femeile tătarilor, bulgarilor, turcilor, etc., știu a lucra acestea, pentru-că fac bucați de pânză în lână și bumbac. Medjidia spre exemplu ar fi un ținut prea favorabil culturii acestor două plante. Pe țermitii lacurilor și pe țermurile mării s'ar putea sămăna aceste două plante și s'ar putea produce în destul funii (frânghii) pentru corăbii, pânze pentru corăbii și ar da o mare întindere comerțului de exportatiune al Dobrogei. Dudul este un arbore cu totul necunoscut în această țară; nu s'ar putea oare a se imita câmpiile Piemontului, ale Lombardiei, obligând pe țerani a planta în pământurile lor din distanță în distanță un număr oare-care de duși, cari ar putea în puțină vreme a desvolta în Dobrogea o industrie foarte bogată și necunoscută, mătasea; dar ar trebui pentru această ca guvernul român să creeze în diferite locuri ale țerei ferme model și introducând bunele sisteme de cultură, chiar prin mașinele arătore.

A se crea pepiniere pentru a se putea distribui cultivatorilor un număr îndestulător de arbuști în toate satele, și în puțină ani acest ținut ar deveni înfloritor.

Pământul Dobrogei este apt pentru tot felul de culturi europene. Aplicând acestui ținut un bun sistem de cultură, s'ar putea la sigur îndoi cifra productelor, cari, după cum s'a putut vedea din cele spuse până acum, n'au fost, vorbind relativ, de cât în contra așteptărilor.

Nu ne îndoim că guvernul român va face să progreseze acest ținut în agricultura și comerțul său.

Copadin sau Cobadin, comună rurală din județul Constanța, plasa Constanța, *situată* în partea centrală a județului la 43 km. spre S.-V. de orașul Constanța, capitala districtului, și în cea meridională a plășii la 14 km. spre S.-V. de Caramuraț, reședința ei, pe dealul Copadin și Arabi-alciala. Ea este cu totul detașată din plasă.

Se *mărginesc* la miază-noapte și apus cu comuna Mamut-cuius, la răsărit cu comuna Bălbău; la miază-zi cu comuna Carabacă și Agemler; cele d'întăiu trei comune sunt din plasa Medjidia, a 4-a din plasa Mangalia.

Relieful solului e, în general puțin accidentat de următoarele prin-

cipale dealuri: *Tanai-teiubesi* (128 m.), *Cara-dede-bair* (152 m.), *Bei-Aslan-bair* (127 m.), la miadă-nôpte, *Nalciac-bair*, *Bair-bûlbûl-kûciuc* (130 m.), *Ciobanisa-bair* (123 m.), la răsărit, *Arabi-iuk-bair* (137 m.), *Beşul-bair* (142 m.), la miadă-şi; *Caciamac-bair* (130 m.), *Iurtluc-bair* (147 m.) şi *Cara-dede-bair* II (111 m.), la apus; iar dealurile *Copadin* (134 m.) şi *Arabi-alciala* (137 m.), prin interiorul comunei. Aceste dealuri sunt acoperite cu islaz, fâneţe şi semănături.

Movilele sunt puţine, toate artificiale servind ca puncte de orientare, printre ele remarcăm: *Copadin nord* (134 m.), *Copadin sud* (137 m.), *Copadin vest* (135 m.), *Copadin est* (123 m.), în jurul satului Copadin; *Engemalesi-tepe* (133 m.), la răsărit; *Arabi-iuiuk* (137 m.), la miadă-şi.

Hidrografia e reprezentată numai prin nişce văi mici, fără importanţă; ele n'au apă mai nici o-dată, afară de toamna în timpul ploilor şi primăvara după topirea zăpezilor, principalele dintre ele sunt: valea *Copadin*, care trece prin sat, brăzdază comuna prin mijloc şi apus; *Dikili-tas-dere* la miadă-nôpte; văile *Beşul-dere* şi *Arabi-alciala* care unite formază valea *Coccalac-alcea*, o brăzdază la miadă-şi.

Clima comunei este aceea a plătoului în general, vara ardeătoare, netemperată de vre-o adiere recoroasă; iarna este aspră şi frigidă când vântul de N.-E. domină, plouă cade puţin, maladiile o viziteză rare ori.

Cătunul care o compune: *Copadin* este singurul, aşezat pe valea Copadin între dealurile Copadin şi Arabi-alciala, în partea apusană a comunei; aspectul său nu oferă ceva caracteristic, e plăcut puţin prin poziţia sa, însă unele sunt răspândite fără regulă, o mare parte din ele înconjurată cu grădini ôre-cum bine îngrijite.

Suprafaşa acestei comune este de 4.371 hectare, din cari 233 ha. ocupate de vatra satului cu ale sale 222 case; Statul cu proprietarii posedă 1.228 hectare, iar locuitorii 'şi-au împărţit restul de 2.910 hectare.

Populaţiunea sa este formată din turci, tătari, germani şi bulgari; ea este de 232 familii cu 777 membrii în total 1009 suflete, împărţiţi după cum urmează:

După *sex*: bărbaţi 562, femei 447. Total 1009.

După *stare civilă*: necăsătoriţi 556, căsătoriţi 422, veduvi 30, divorţaţi 1. Total 1009.

După *protecţie*: cetăţeni români 659, supuşii străini 350. Total 1009.

După *instrucţie*: şcolă carte 142, nu şcolă 867. Total 1009.

După *religie*: ortodoxi 15, catolici 382, mahomedani 607, alte religii 5. Total 1009.

După *ocupaţiuni*: agricultori 243, industriaşi 30, comercianţi 4, alte profesii 1. Total 278.

Contribuabili 278.

După *avere*: împroprietăriţi 114, neîmproprietăriţi 164. Total 278:

Biserica. În comună nu există nici un fel de edificiu religios, nici turcesc, nici catolic, cari sunt secetele cu majoritatea locuitorilor în comună.

Şcolă. Nici şcolă n'are comuna, însă se simte trebuinţa, întru cât copiii în vârstă de şcolă sunt în număr considerabil de 190 suflete.

Economicesce comuna stă astfel, după tabloul semănăturilor cu ha. şi hl. din anul 1895—96:

Grâu 461 ha. cu 6454 hl. ($\frac{14}{1}$).

Secară 635 ha. cu 9525 hl. ($\frac{15}{1}$).

Orz 1899 ha. cu 30.384 hl. ($\frac{16}{1}$).

Ovăz 145 ha. cu 2175 hl. ($\frac{15}{1}$).

Porumb 244 ha. cu 488 hl. ($\frac{2}{1}$).

Mei 2 ha. cu 4 hl. ($\frac{2}{1}$).

Fâneţe nat. şi artif. 107 ha. cu 117.700 kgr. (1.100 kgr. de ha.).

În ceea-ce priveşte *calitatea* pământului, cele 4.371 ha. ale comunei, se divid astfel:

233 ha. teren neproductiv (ocupat de vatra satului);

4.138 ha. teren productiv, din care:

3.316 ha. teren cultivabil (din care 816 ha. ale Statului cu proprietarii şi 2.500 ha. ale locuitorilor);

410 ha. teren necultivat (din care 410 ha. ale locuitorilor);

412 ha. teren izlaz (din care 412 ha. ale Statului cu proprietarii).

Ocupaţiunile locuitorilor sunt: *Agricultura*, fiind în comună 243 plugari, cari au 99 pluguri (32 cu cai, 67 cu boi), 155 care şi căruţe (35 cu cai, 120 cu boi), 2 maşini de secerat cu ulei, 35 m. de secerat, 10 m. de bătut porumb, 1 trior, 22 grape de fier, 10 m. de venturat, 1 m. de cosit fin.

Crescerea vitelor, comuna având 1358 capete, din cari: 580 cai, 539 boi, 12 bivoli, 77 oi, 150 capre.

Industria este cea domestică sau casnică; e în comună 1 mără cu aburi şi 1 mără de vânt.

Comerţul e activ şi se face prin gara Murfatlar la 23 km. spre N.-E.; şi constă în import de maşini agricole, manufacturi, băuturi spirtoase şi un export de cereale (grâu şi orz) şi vite.

Budgetul comunei Copadin constă în venituri de 9380 lei, iar chel-

tuelile sunt de 3038 lei, rămânând deci un excedent în plus de 6342 lei; în comună sunt și 278 contribuabili.

Căi de comunicație sunt numai drumuri vecinale sau comunale, cărți, în formă de rază, plăcă spre satele înconjurătoare ca Bülbül, Mamut-cuis, Caciamac, Beșaul, A-gemler, Osmanfacă, etc.

E de observat că această comună, la delimitare, a devenit cu totul depărtată de plasa căreia aparține, fiind împresurată de plășile Medgidia și Mangalia.

Copucci, movilă însemnată în plasa Mangalia, pe teritoriul comunei Gheringec, și anume la hotarul cătunelor Copucci și Ascilar. Este situat în partea meridională a comunei și cea sud-estică a plășei și este așezat pe culmea dealului Ascilar, fiind vârful său cel mai înalt, având 82 metri; a fost punct trigonometric de observație; domină satul Copucci și drumurile comunale Mangalia-Hazaplar și Copucci-Küciuk-Tatlăgeak.

Copucci, sat în plasa Mangalia, cătunul comunei Gheringec, fiind situat în partea sud-estică a plășei și cea meridională a comunei, la 4 km. spre S. de cătunul de reședință, Gheringec. Este așezat pe

ultimile ramificațiuni sud-vestice ale dealului Kirizi-Lük și pe malul nord-estic al Văii Viilor, fiind închis la E. de dealul Baș-purav și dealul Ascilar și fiind dominat de movila Copucci. Suprafața sa este de 965 hectare, dintre care 47 hectare sunt ocupate numai de vatra satului și de grădini, cu 47 case. Populațiunea sa, compusă numai din bulgari, este de 45 familii cu 380 suflete; ocupându-se mai ales cu agricultura. Pământul produce mai ales grâu și ovéz. În partea sudică se cultivă și vița de vie, din care cauză a dat și numele văii. Șoseua județiană Mangalia-Cuzgun trece prin centru; alte drumuri comunale duc la Gheringec, la Ascilar, la Hagilar și la toate satele învecinate.

Coșlugea? sat în plasa Silistra-Nouă, cătunul comunei Lipnița; situat în partea centrală a plășei și cea nordică a comunei, la $2\frac{1}{2}$ km. spre N.-V. de cătunul de reședință, Lipnița. Este așezat pe valea Almalăcului sau Ghiol-ceair, la $1\frac{1}{2}$ km. spre apus de ezerul Oltina, fiind închis la N.-V. de către dealul Uzum-bair și la S.-E. fiind mărginit de tuferișul Curt-Orman și de terenul Aliș-Pașa. Suprafața sa este de 427 hectare, dintre care 12 hectare sunt ocu-

pate numai de vatra satului și de grădini. Populațiunea sa, care este formată mai numai din români, este de 154 familii, cu 629 suflete, ocupându-se mai mult cu creșterea vitelor și cultivarea viței de vie; având podgorii însemnate la nord-estul satului și puțin și în partea vestică. Casele sunt așezate de-alungul văii Almalăcului, cu o direcțiune de la S.-V. către N.-E.; mari, curate, cu un aspect cât se poate de frumos și așezate regulat, formând ast-fel un drum cât se poate de drept prin mijlocul satului. Drumurile comunale care trec prin sat sunt următoarele: Satu-noș-Cuingiuc, care trece prin mijlocul satului de la N.-V. către S.-V. Pârjovia-Lipnița, care taie satul pe la partea sa nordică, și perpendicular pe cel-l'alt drum; un alt drum vine de la Călnia.

Coșlugea? șir însemnat de dealuri din județul Constanța, plasa Silistra-nouă, ce se întinde pe teritoriul comunelor rurale Satu-noș, Călnia, Gârlița, Lipnița și Garvani Dealul Coșlugea, culmea principală împreună cu ramificațiile ei, brăzdează partea apusană a plășii, pe cea sud-vestică a comunei Satu-noș, pe cea răsăritenă a comunei Gârlița, pe cea apusană a comunei Lipnița, și pe cea nordică a co-

munei Garvan. Ele au direcțiune generală de la miadă-nôpte spre miadă-zi, coprinse fiind ast-fel între Dunăre la Nord, ezerul Gârlița și valea Nursus-ceair la apus, hotarul Dobrogei spre Bulgaria la miadă-zi, ezerul Oltina și văile Dermen-ceair, Satiskioi-ceair la răsărit, coprinzând ast-fel un teren de mai bine de 22.000 hectare. Ramificațiile acestui șir de dealuri, care se desfac din culmea Coșlugea sunt: la răsărit, dealurile Uzum-bair prelungit cu dealul Pietrei, dealul Cindeli; la miadă-zi dealurile Sirtiol-bair, prelungit la S. cu dealul Dermen-sirti, Ciriagi-iol-bair; la apus dealurile: Olücli, Cuingiuc-iolu-bair, Garvan-bair, Scorci prelungit cu dealul Galița, Gârlița, Canli-dere cu dealurile Taplik, Drakadervent și dealul Călnia; la miadă-nôpte dealurile: La două movile, dealul de la Cetate, Ciatal-orman și dealul dincolo de Siliste. Aceste dealuri din pricina naturilor stâncose, fac ca malurile Dunării și lacurile, pe lângă care se află să fie înalte și răpöse, așa sunt ale ezerelor Gârlița și Oltina, văile Licma, Călnia, Satiskioi-ceair. Cea mai mare înălțime a lor o întâlnim în Garvan-bair, 181 m. pe teritoriul bulgăresc al comunei Garvan. Înălțimea medie este de 88 m.

Movilele presărate pe acest șir

de dealuri sunt numeroase, unele naturale, altele făcute de omeni; principalele sunt: Pârjovia (141 m.), Coşlugea (138 m.), la N., Caragia (149 m.), Almalăcul (133 m.), Velikioi (145 m.), Curdeli, la S. și răsărit, Cuiugiuc (130 m.), Iukmezarli (168 m.), la miază-zi și apus.

Basinele alimentate de această culme sunt acelea ale Dunării, ezerurile Gârlița și Oltina: 1) În Dunăre se deschid văile: Ghivzlicumare, Câlnia, formată din Câlnia-veche și Canli-dere, Licina; 2) În ezerul Gârlița se deschid văile: Gârlița sau Scorei, Cuiu-iuc-culul, formată din văile Lamburlu-culac, Caraghios-ceair, Garvan-ceair, Iaibaci-air, Cuiu-giuc-ceair, Cara-burun-ceair, Cărâl-misi-ceair. 3) În ezerul Oltina se deschid văile: Coşlugea, formată din văile Iro'tie, Micul-or-man, Tanasaia, Almaliculac, apoi valea Almaliculul sau Ghiol-ceair, Dere-ceair, Lipnița, Ciali-ceair, Ciamur-lia și baltă Iort-mac.

Pădurile odinioară coprindeau cea mai mare parte din pantele și muchiile acestor dealuri, ați însă abia 4500 hectare mai există, în urma devastărilor cerchezilor și tăierii neingrijite a locuitorilor; ele sunt presărate: la apus cu pădurile Licina, Dervent, Tap ic, Gârlița, Gârlița; pădurile Cuiugiuc,

Gorvan la S.-V.; pădurile Ekenli-or-man, Saidi-or-man, Iasi-or-man, Cara-ali-corusu, Chiresli-or-man, Saia-curu-or-man, la S. și S.-E.

Tuferișurile acoperă cea mai mare întindere, după care vin *semănăturile*, apoi *fânețele* și în urmă de tot *viile* satelor, din care mai importante sunt ale satelor Câlnia, Gârlița, Satu-Noū.

În interiorul acestei culmi, în văi, găsim așezate comunele Câlnia, Lipnița, cu cătunele sale Velichioi, Cuiugiuc și Coşlugea, iar pe bordurile exterioare sunt așezate comunele Satu-Noū, cu cătunul său Pârjovia și Gârlița cu cătunul său Gârlița. Aceste comune și cătune sunt unite între ele prin drumuri numeroase, așa calea județiană Esecchioi-Gârlița-Lipnița-Curu-or-man, apoi drumuri comunale numeroase ce tae în lung și în lat toate aceste dealuri.

Coşlugea, movilă însemnată, în plasa Silistra-Nouă, pe teritoriul comunei rurale Lipnița, și anume pe acela al cătunului său Coşlugea, de la care și-a luat numele; este situată în partea de miază-nopte a plâșii și cea nord-vestică a comunei, pe muchia principală a dealului Coşlugea; prin ea trece și hotarul dintre comunele Lipnița și Câlnia; are 138 m. înălțime, fost

punct trigonometric de observație rangul 2-lea și dominând prin înălțimea sa satul Câlnia, valea Câlnia-veche și valea Coşlugea, cum și drumul comunal Câlnia-Pârjovia, ce trece pe la pôlele sale estice; este acoperită cu verdetă.

Coşlugea? (La Móra), locuință izolată în plasa Silistra-Nouă, pe teritoriul comunei rurale Lipnița și pe acela al cătunului său Coşlugea, de la care și-a luat numele; este o móră de vânt, așezată pe malul văii Ghiol-ceair, lângă sat chiar, pe o înălțime de 119 m., unde a fost și un punct trigonometric de observație de rangul al 3-lea; domină prin înălțimea sa valea Almalăcu-tere, valea Ghiol-ceair, satul Coşlugea și drumul comunal Lipnița-Coşlugea.

Coşlugea, vale însemnată în plasa Silistra-nouă pe teritoriul comunelor rurale Satu-noū și Lipnița, și-a luat numele de la dealul Coşlugea, din care își ia naștere. Ea este formată din unirea a 4 văi mai mici: Valea lui Iroftie, Micul-or-man, Tana-saia și Uzumci-air, care toate își au începutul în pôlele orientale ale dealului Coşlugea; se împreună câte-și patru la 2 km. spre S.-V. de satul Satu-noū, și sub numele de vale: Coşlu-

gea se îndreptă spre răsărit, având o direcțiune generală de la V. spre E. și brăzdând partea de miază-nopte a plâșii și a comunei Lipnița (și a cătunului acesteia Coşlugea, căruia 'i-a împrumutat și numele) și pe cea sudică a comunei Satu-noū; după un drum de 6 km. se deschide în ezerul Oltina în partea apusană a lui la 1 km. mai jos de satul Satu-noū. Malurile sunt joase și acoperite cu verdetă. Terenul străbătut de această vale și adiacentele sale este coprinse între dealurile Coşlugea la apus Ciatal-or-man la miază-nopte, Uzum-bair și dealul Pietrei la miază-zi, și ezerul Oltina la răsărit, Printre văile secundare, cari converg către ea, cea mai însemnată e valea Almalculac, pe care o primesce pe dreapta nu departe de deschiderea ei în ezerul Oltina. Acestă vale și adiacentele sale, nu au apă în tot timpul verii, ci numai primă-vara și toamna în timpul ploilor și topirei zăpezilor. Printr'insa merge un drum comunal Câlnia-Satu-noū.

Cracic-ceair, vale în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunelor rurale Hairan-chioi și Bairam-dede, cărora le servește ca hotar despărțitor; pleacă din dealul Bairam-dede, se îndreptă spre miază-noapte într'o direcțiune generală de la S.-E.

spre N.-V., trece prin satele Malcoci și Sarapcea-cara-aci, și după un drum de 8 km. se deschide în valea Borungea, pe dreapta în fața satului Borungea; malurile sale sunt acoperite prin unele locuri cu păduri; printr'însa merge un drum comunal Borungea-Bairam-dede.

Cristea, *grădina lui Camburu*, o grădină de zarzavaturi a unui sârb din Hârșova, situată în partea de miază-nopțe a orașului, la pîele dealului Hârșova, lângă drumul vecinal Hârșova-Conacul lui Manole; în apropierea ei este cimitirul creștin.

Cuan-dere, vale în plasa Constanța, pe teritoriul comunei rurale Hasancea, și anume pe acela al satului Mametcea; se desface din dealul Tekirghiol îndreptându-se spre apus; are o direcțiune de la E. spre V. printre dealurile Abdulah-derași și Cuan-derasi-bair la S. și dealul Mametcea la N., brăzdăzând partea sudică a plășei și a comunei, trecînd prin centrul satului Mametcea.

Cuan-deresi bair, deal puțin însemnat, în plășile Constanța și Mangalia, pe teritoriul comunelor rurale Hasancea și Osmanfacă și anume pe acela al cătunelor Mametcea și Abdulah se desface din

dealul Abdulah-deresi, îndreptându-se spre miază-nopțe; are o direcție de la S.-E. și V. cu o înălțime maximă de 84 metri; face hotarul între plasa Constanța și plasa Mangalia, brăzdăzând partea de S. a plășei Constanța și a comunei Hasancea și partea de N. a plășei Mangalia și a comunei Osmanfacă.

Cuiugiuc, sat în plasa Silistra-nouă, cătunul comunei Esecchioi, situat în partea meridională a plășei și cea răsăritenă a comunei, la 5 km. spre N.-E. de cătunul de reședință, Esecchioi. Este așezat în valea Cuiugiuc-ceair, fiind închis la răsărit de dealul Cara-burun-bair și la V. de către dealul Cuiugiuc-iolu, bair cu vîrfurile Cuiugiuc care are o înălțime de 130 m. Suprafața sa este de 1197 hectare, dintre care 25 hectare sînt ocupate numai de vatra satului și de grădini. Populațiunea sa, a cărei majoritate este formată de către bulgari și turci, este de 28 familii, cu 105 suflete, ocupându-se mai mult cu crescerea vitelor și cu cultura viței de vie, care reușește mai ales în partea sud-estică a satului. Pămîntul nu produce mai nimic, fiind mai tot acoperit cu păduri și cu tușuri. Casele sînt măricele, destul de numeroase și așezate în grupuri

separate și distanțiate mult unele de altele. Drumuri comunale pleacă unul spre N. de Călnia, altul spre N.-V. la Gârlița, altul la S.-V. la Esecchioi, altul la S. la Kuciuk-Kainargi (Bulgaria), altul la S.-E. la Carvan și în fine altul la N.-E. la Lipnița.

Cuiugiuc-ceair, vale mică în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunei rurale Garvan, și anume pe acela al cătunului său Cuiugiuc, de la care și-a luat și numele; se desface din pîele apusane ale dealului Cara-burun-bair, se îndreaptă spre miază-nopțe în o direcție de la SSE. spre N.-N.V., brăzdăzând partea apusană a plășii și cea nord-vestică a comunei; trece pe lângă satul Cuiugiuc, și după un drum de 4 km. se deschide în valea Cuiuc-iuk-ului pe stînga; printr'însa merge și drumul județean Essecchioi-Lipnița, și cel comunal Coșlugea-Cuiugiuc-Garvan.

Cuiugiuc-iolu-bair, deal însemnat în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Garvan (și anume pe acela al cătunului său Cuiugiuc, ce e așezat la pîele sub orientale și de la care și-a luat și numele); se desface din dealul Cara-burun-bair, se întin-

de spre miază-nopțe printre văile Cuiugiuc-ceair și Caraghios-ceair, într'o direcție generală de la SE. spre NV., brăzdăzând partea apusană a plășii și a comunei; are 130 m. înălțime; se prelungește la N. cu dealul Olucii, este acoperit cu tușuri.

Cuiugiuc, vîrf însemnat al dealului precedent, situat în partea apusană a plășii Silistra-nouă, și cea nord-vestică a comunei Garvan și a cătunului său Cuiugiuc, de la care și-a luat și numele; are 130 m. și domină valea Cuiugiuc și șoseaua județeană Essecchioi-Lipnița.

Cuiugiuc-ceair, vale de mică importanță, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Garvan și anume pe acela al cătunului său Cuiugiuc, de la care și-a luat și numele; începe din pîele sud-estice ale dealului Ciatal-iolu-bair de pe teritoriul bulgăresc al comunei Garvan, aproape de satul Kuciuk-Kainardgi, se îndreaptă spre miază-nopțe, pe lângă dealul Sapa-bair, intră în Dobrogea, se unesc cu valea Demeceian-cula-bair, spre a forma valea Nurcus-ceair; printr'însa merge și drumul comunal Gârlița-Ciuciuk-Kainardgi.

Cuiugiuc, vârf însemnat de deal, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Gârlița, la vre-o 5 klm. spre S.V. de satul Cuiugiuc, de la care si-a luat și numele; este vârful culminant al dealului Tanas-sirti, situat în partea de miadă și a plășii și a comunei; printr'insul trece chiar hotarul Dobrogei spre Bulgaria; dintr'insul se desface spre miadă și dealul Bei-orman-bair; iar spre N.-E. plăcă dealul Versat-sirti; are o înălțime de 171 m.; fost punct trigonometric de observație rangul 2-lea, dominând valea Cavac-culuc-ceair, și un alt drum comunal ce duce de la Gârlița la Küciuc-Kainardgi; pe densul e și pichetul cu No. 10.

Cuiugiuc-bair, deal în plasa Silistra-nouă, comuna Carvan, cătunul Cuiugiuc; situat în partea sudică a plășii și cea apusană a comunei printre văile Cuiugiuc-ceair și Nursus-ceair; are 130 m. înălțime dominând satul Cuiugiuc așezat la pôlele sale estice, acoperit cu tuferisuri și puține păduri; pe muchia lui trece drumul județean Ostrov-Cuzgun.

Cuiugiuc, vârf însemnat al dealului Cuiugiuc-bair; are 130 m. domi-

nând satul Cuiugiuc și văile Cuiugiuc și Nursus.

Cuiugiuc, un alt vârf, al dealului Tanas-sirti, are 170 m., pe hotarul spre Bulgaria, dominând v. Cavac-culuc-ceair.

Cuiugiuc-ceair, vale mică în plasa Silistra-nouă, comuna Carvan, cătunul Cuiugiuc, plăcă din dealul Cara-burun-bair, trece prin satul Cuiugiuc, se deschide cu valea Cuiuiuc-ului; prin ea merge în calea județeană Ostrov-Guzgun.

Cuiugiuc-culac, vale neînsemnată în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunei rurale Parakioi; se desface din pôlele apusane ale dealului Aslama-siti; se îndreaptă spre apus, având o direcțiune generală de la S.-E. spre N.-V., brăzdând partea centrală a plășii și cea nord-estică a plășii; merge printre dealurile Bașpunar de o parte pe dreapta și Uzun-mese-sirti de altă parte, pe stânga, pe lângă pădurea Cojocariu, și după un drum de 4 km. se deschide în valea Ghiuvegea sau Ghiuvenli, pe dreapta, chiar în satul Parakioi; prin ea merge drumul județean Lepnița-Ghiuvegea-Enişenlia; și este tăiată de mai multe drumuri comunale între cari

însemnăm Parachioi-Bazirgian și Calaiği-Caralac.

Cuiuiuc-ului, vale însemnată în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunelor rurale Gârlița și Garvan; este formată din trei văi mai mici ce es-tôte din pôlele nordice ale dealului Garvan-bair, de pe teritoriul bulgăresc al comunei Garvan; acestea sunt Cara-culac, Culac-punarc-air, Garvan-ceair cari tôte se împreună ceva mai jos de comuna Garvan în valea numită Iailea-ceair, se îndreaptă mai întăit spre miadănöpte, apoi spre apus, într'o direcție generală de la S.-E. spre N.-V.; mai ia apoi numele de valea Garvan și de la pôlele dealului Olucli, ia pe cel de Cuiuiuc-ului și, sub acest nume, după ce a brăzdat partea centrală și sudică a plășii, se deschide în ezerul Gârlița la 2 km. mai jos, la N. de satul Gârlița; cursul său e de 20 km. și brăzdză partea nord-estică a comunei Gârlița și cea centrală a comunei Garvan. Malurile sale sunt formate de dealurile Scorci, Condeli, Sirt-iol-bair pe dreapta, Gârlița, Olucli, Cara-burun-bair pe stânga, iar teritoriul brăzdat de ea și adiacentele sale, cu o întindere de 4000 hectare, coprins între dealurile Galita, Scorci, Curdeli, Sirt-iol-bair, Ciriagi-iol-bair de o

parte, la E.; Garvan-bair la S.; Cuiugiuc-iol-bair și Gârlița de altă parte, la V. Văile adiacente sunt: Cirił-misi-ceair pe dreapta, Cuiugiuc-ceair, Caraghios-ceair și Lanburlu-culac; n'aũ apă de cât când plouă; e tăiată de drumul județean Esehioi-Lipnița pe la mijloc; pe densa merge și un drum comunal Gârlița-Garvan, malurile îi sunt acoperite cu tuferisuri, pe unele locuri sunt înalte și röpöse.

Culac-bair, deal în plasa Mangalia, pe teritoriul comunei rurale Cavaclar, și anume al cătunului său Merdevenli-punar; este situat în partea nord-vestică a plășii și cea răsăritenă a comunei, are 128 m. înălțime, dominând valea Musur-culac și satul Sofular; este acoperit numai cu fînețe și câte-va semănături; pe muchia lui se încrucișeză mai multe drumuri, între cari Cavaclar-Sofular și Cassicci-Merdevenli-punar.

Culac-ceair, vale mică, în plasa Mangalia, comuna Cavaclar, se desface din dealul Cavaclar, are o direcție de la S.-V. spre N.-E. și se deschide în valea Mangaci, pe stânga, trecând prin satul Cavaclar, printr'insa merge și drumul comunal Cialmargea-Cavaclar.

Culac-punar-ceair, vale mică, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Garvan, și anume pe acela al cătunului său Garvanumare; se desface din pôlele nordice ale dealului Garvan-bair, se îndreptă spre miază-nöpte avënd o direcțiune generală de la S.-V. spre N.-E., brăzdând partea de miază-đi a plășii și cea sud-estică a comunei; puțin mai la vale de satul Garvan se împreună cu valea Caraculac, spre a forma împreună valea Saila-ceair sau mai bine din valea Cuiu-iuc-ului; o parte din drumul său de 3 km. îl face prin păduri, pe teritoriul bulgăresc al comunei Garvan; tot pe densa merge și un drum comunal Garvan-Zarnic în Bulgaria.

Curdeli, deal, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Lipnița, și anume pe acela al cătunului său Coșlugea); se desface din culmea Coșlugea, se îndreptă spre răsărit, avënd o direcțiune generală de la V. spre E., printre văile Garvan și Galița sau Scorci, brăzdând ast-fel partea apusană a plășii și cea de miază-đi a comunei; are o înălțime de 122 m. și este acoperit cu fânețe, pășuni și câți-va arbori risipiți, resturi din întinsele păduri ce-l acopereau odinioară; pe la pôlele lui nordice

trece drumul județean Essechioi-Lipnița.

Curt-culac, vale mică și neînsemnată, în plasa Medjidia, pe teritoriul comunelor rurale Mamut-cuius și Enige, cărora le servește și ca hotar despărțitor; plécă din dealul Orta-burun-bair, se îndreptă spre N., într'o direcțiune generală de la S. spre N., printre dealurile Caceamac-orman-bair pe dreapta, și Büiuk-mezarlăc-bair pe stânga, se deschide, după un drum de 4 km., în valea Ghiordumgi-ormian pe stânga nu departe de ruinele satului Spapunar; e tăiată de drumul comunal Caceamac-Mamut-cuius.

Curt-orman, pădure sau mai bine dis rămășițele unei întinse păduri ce acoperea odinioară o suprafață de 800 hectare în plasa Silistra-nouă, comuna Lipnița, cătunul Coșlugea, la răsăritul lui, din cari ađi au rămas numai 100 ha. pe malul apusan al ezerului Oltina.

Curu-alceac-bair, deal, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Hazarlăc, și anume pe acela al cătunului Kerim-cuius, și pe acela al comunei Cuzgun și în special pe teritoriul cătunului Urluia; se desface din dealul Mulcer-acceuci, se întinde spre miază-nöpte, avënd

o direcțiune generală de la S.-E. spre N.-E., brăzdând partea răsăritenă a plășii și pe aceea a comunelor. Se ridică până la o înălțime de 184 m. cu vârful Imailiuc. Se întinde printre văile Urluia și adiacenta sa Cuiu-culac; prin înălțimea sa domină aceste văi, satele Urluia și Kerim-cuius, aședate la pôlele sale orientale, și drumurile comunale ce le unesc; este acoperit numai cu fânețe și pășuni, prea puține semănături.

Curu-culac, vale însemnată, în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei rurale Enige, și anume pe acela al cătunelor Moleiora și Arabagi; se desface din dealul Adam-clise-tarifibair sub numele de valea Enige-alceag, se îndreptă spre miază-nöpte, într'o direcțiune generală de la S.-E. spre N.-V., printre dealurile Giatrai-bair și Iusu-funarbair, brăzdând partea sudică a plășii și cea nordică a comunei; după un drum de 10 km. se deschide în valea Ghiordurugi-orman, pe stânga în fața ruinelor satului Ghiol-bașa; malurile sale sunt înalte și pe alocurea acoperite cu păduri; printre-nsa merge drumul comunal Enige-Rasova, și e tăiată de valea județenă ce vine de la Ostrov prin Cuzgun la Medjidie.

Curu-bair, deal însemnat, în plășile Silistra-nouă și Mangalia, pe teritoriul comunelor rurale Bairamdede (Silistra-nouă) și Cara-omér (plasa Mangalia); se desface din dealul Bairamdede, se întinde spre miază-đi, avënd o direcțiune generală de la S.-V. spre S.-E. printre văile Afighinea și Sarapcea sau Calfa, brăzdând partea sud-estică a plășii Silistra-nouă și cea nord-vestică a plășii Mangalia, are o înălțime de 168 m., dominând văile de mai sus, satele Calfa, Sarapcea și drumurile comunale ce le unesc și cari îi întretac muchia în diferite direcțiuni; este acoperit cu întinse pășuni, fânețe și bogate semănături.

Curu-canara, vale însemnată în plasa Silistra-nouă; se desface din pôlele sud-estice ale dealului Belezlikisirti, taie hotarul județului Constanța spre Bulgaria puțin mai jos de pichetul No. 8, intră în județ și mergënd spre miază-nöpte, într'o direcțiune generală de la S.-S.-V. spre N.-N.-E. printre dealurile Belezlikisirti și Hagi-durac-sirti, brăzdând partea apusană a plășii și făcënd hotarul între comunele Almalii și Essechioi, se varsă în ezerul Gărlița în partea sud-vestică. Malurile sale sunt pe alocurea pietroșe și acoperite cu păduri; primesce pe dreapta valea Hamazli-ceair.

Curu-orman, pădure mare și frumoză, plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Beilicu, și anume pe acela al cătunului său Curu-orman, de la care și-a luat și numele; este situată în partea centrală a plășii și cea apusană a plășii și a comunei, pe pantele dealului Curu-orman la răsărit de halta Iortmac; are 220 hectare întindere și ca esențe prin apele, fagul și pergalul.

Curu-tepe, sau *Curu-tepe*, vârf de deal, în plasa Constanța, pe teritoriul comunei rurale Techirghiol, și anume pe acela al cătunului său Agigea; este vârf al dealului Agigea, situat la $\frac{1}{2}$ km. de satul Agigea, care este dominat de densul; are 35 m. înălțime și de pe el avem o frumoasă priveliște asupra Mării, care nu e departe de el, asupra bălții Agigea, văii și satului Agigea.

Cuuiu-culac, vale, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei urbane Cuzgun, și anume pe acela al cătunului său Kerim-cuius; este un alt nume al văii Nastradin-culac; sub acest nume brăzdează partea răsăritenă a plășii și aceea a comunei; ea începe de la pôlele movilei Imail-iuc și păstrează acest nume până în dreptul satului Urluia, de unde ia pe cel de Nas-

tradin-culac; este tăiată de un drum comunal ce duce de la Cara-amat la Urluia.

Cuzgun, comună urbană, din județul Constanța și anume din plasa Silistra-nouă.

Este *așezată* în partea apusană a județului la... km. spre V. de orașul Constanța, capitala districtului, și în partea răsăritenă a plășii, la... kl. spre E. de orașelul Ostrov, reședința ocolului. Comunele învecinate cu densa sunt: Caranlac la 4 km. spre S.-V., Beilicu la 6 km. spre N.-V. (cătunele sale însă, Demircea la 3 km. N. și Bac-cuius la 4 km. N.-E.), Aliman la 9 km. spre N.-E., Mărlenu la 10 km. spre N., Enişenlia la 12 km. spre S. E. (însă cătunele Ciucur-chioi la 3 km. spre S.-V., Bazargian la 4 km. spre S., Kerim-cuius la 8 km. spre S.-E.), Rasoava la 17 km. spre N.-E. în linie dreaptă.

Hotarul amănunțit al acestei comunei urbane este următorul: Plecând de la pôlele apusane ale vârfului Movilă-Caraulă de lângă valea Beilicu, pe muchia dealului Cuzgun, hotarul se îndreaptă spre răsărit, mai întâiu spre N.-E., coborând dealul Cuzgun în valea Voinea-Mare, apoi spre S.-E. tăind valea Demircea și trecând pe la o egală

departare de satul Demircea și orașelul Cuzgun, apoi spre N.-E. urcând pe muchia dealului Bac-cuius, în urmă se îndreaptă spre S.-E. pe muchia dealului de mai sus, de șoseua județiană Ostrov-Cuzgun-Medjidie, pe care o urmărește în direcțiune estică până la vârful Cuzgun și aci o părăsește întâlnindu-se cu hotarul despărțitor între plășile Silistra-nouă și Medjidie; merge împreună cu acest hotar tot în direcție răsăritenă, mai întâiu spre S.-E.-E. coborând dealul Ekü-iuiuc-alceac, pe care era urcat, și vârful Cuzgun, taie valea Cara-cialic-culac, trece pădurea Ciatal-orman și ajunge în valea Cara-aci-alcea, de aci o ia spre N.-E. coborând această vale până de la șoseua județiană Ostrov-Cuzgun-Medjidie, o urmărește puțin (1 km.) în direcție estică până de la valea Baldarnac-ceair (un alt nume al văii Urluia, ce i se dă de la satul Urluia și până în șoseua județiană de mai sus), părăsește șoseua și se îndreaptă spre S.-E. urcând valea Baldarnac-ceair (sau Urluia) până în dreptul satului Urluia, o lasă la stânga și se dirijează spre E., taie valea Uzumculac și se urcă pe muchia dealului Adam-clissi-bair, nu departe de ruinele monumentului Adam-clissi (200 m. spre S.-V. de el); de aci hotarul se îndreaptă spre

miadă-și, mai întâiu în direcțiune sudică, pe muchia dealului de mai sus și apoi spre S.-V., coborând dealul și tăind valea Urluia, și părăsind hotarul plășii se urcă pe dealul Curu-alceac-bair, în dreptul satului Urluia; din acest loc hotarul se îndreaptă spre apus mai întâiu spre N.-V., coborând dealul de mai sus, în valea Cuuiu-culac (un alt nume al văii Nastradin-culac), apoi spre S.-V. pe la marginea pădurii Ciatal-orman, până de la valea Düdülük-cucuciuc-alcea, la pôlele movilei Buluciu; din acest loc hotarul se dirijează spre apus, păstrând însă mereu direcțiunea nord-vestică, urmărește în continuu această vale prin păduri, apoi valea Migletu (prelungirea celei precedente) până de la valea Derinea-ceair (un alt nume al văii Beilicu, ce-l păstrează de la satul Bazargian până în dreptul satului Caranlac) la 1 km. spre S.-V. de orașul Cuzgun, urmărește întru cât-va ($1\frac{1}{2}$ km.) această vale, o părăsește, taie șoseua județiană Ostrov-Cuzgun, urcă dealul Cuzgun, lângă vârful Caranla, și am ajuns de unde am plecat. Forma lui e lunguiată semnând cu un dreptunghi alungat, lungimea lui e de 40 km., iar întinderea totală e de 5320 pogone sau 2548 hectare sau $25\frac{1}{2}$ km. p. Se *mărginesc* la miadă-nopțe cu

comunele rurale Beilicu (și anume cătunele Demircea și Bac-cuius) de care se desparte prin dealul Cuzgun și pădurea Bac-cuius și cu comuna Enige (și anume cătunul Polucci), de care se separă prin valea Caraciaci-alcea, și șoseaua județiană Ostrov-Cuzgun-Medjidie; la răsărit tot cu comuna Enige (și anume cu cătunele: Iusufunar, Talășman și Adam-clissi), de care se desparte prin valea Baldărnac-ceair și dealul Adam-clissi-bair; la miază-zi cu comunele rurale Hazarlâk, separându-se printr-o linie convențională, și cu comuna Enişenlia despărțindu-se prin văile Dūdülük-cucuciuc-alcea, Migeletu și Derinea-ceair (sau Beilicu); la apus se mărginește cu comuna rurală Caranlâc, de care se separă prin dealul Cuzgun.

Relieful solului este destul de accidentat, mai cu deosebire în partea apusană. *Dealuri* mai însemnate, care străzesc teritoriul comunei, sunt: Cuzgun (173 m.) la apus, dominând orașul Cuzgun, acoperit cu tuferisuri și livezi; Bac-cuius (112 m.) și Ekii-iuiuc-alceac (181 m.) cu vârful Cuzgun (182 m.) la miază-noapte, dominând orașul Cuzgun și satul Cara-amat, acoperite cu păduri, livezi și pășuni; Adam-clissi-bair (138 m.) la răsărit, acoperit cu semănături și fânețe; Curualceac-bair (92 m.) la S.-E., aco-

perit cu fânețe, domină satul Urluia, Cara-amat (183 m.), acoperit cu păduri, dominând orașul Cuzgun și satul Cara-amat. *Movile* nu sunt numeroase, șese la număr, cea mai mare parte naturale și acoperite cu verdetă; printre ele însemnăm Caranla (18 m.) la N.-V., dominând orașul Cuzgun, satul Demircea și valea Beilicu.

Hidrografia este slab reprezentată; cursuri de apă, în adevăratul sens al cuvântului, nu avem, văile au apă numai în timpul ploilor și primăvara. Cele mai însemnate văi sunt: Derinea-ceair (sau Beilicu) în partea sud-vestică și adiacenta sa Dūdülük-cucuciuc-alcea prelungită până în valea Derinea cu numele de valea Migeletu în partea de miază-zi; ea se uneste cu valea Ceair-orman, ce trece prin satul Cara-amat și orașul Cuzgun, și unită cu valea Iort-culac, străzesc mijlocul comunei; acestea sunt singurele văi care mai conțin orecare umezela, chiar în timpul verii; văile Voinea-mare și adiacenta sa, Demircea, la miază-noapte, văile Baldărnac-ceair (sau Urluia) ce trece prin satul Urluia, cu adiacentele sale Caraciaci-culac, Nastradin-culac, Caraciaci-alcea pe stânga și Uzun-culac pe dreapta, străzesc partea nord-estică și răsăritenă a comunei; unele din ele, de și au ma-

lurile acoperite cu păduri, nu conțin umezela.

Clima comunei este foarte senătosă; orașul și satele fiind înconjurat cu păduri, aerul este în totdeauna curat; ploile cad în cantitate potrivită; ar cădea în mare cantitate dacă nu s'ar fi despădurit o mare parte din dealuri; vara e răcoroasă, iarna puțin friguroasă, deci o climă temperată; vântul de E. predomină, adică de la Mare; maladii foarte puține.

Comuna se compune dintr-o comună urbană și două sate. Orașul Cuzgun, reședința comunei, așezat în partea apusană pe ambele maluri ale văii Ciair-orman, la pârâiele estice ale dealului Cuzgun și cele vestice ale dealului Cara-amat, cu o aparență săracioasă, casele sunt mici, de stil turcesc, cu puține grădini și sunt așezate pe 7 uliți, ce se întretaie perpendicular, este înconjurat de un șanț, ruinele ale unui vechiu val roman; Cara-amat, sat măricel, însă cu casele așezate într-un mod neregulat, în partea răsăritenă a comunei, la 4 km. spre S.-E. de reședință, pe ambele maluri ale văii Ceair-orman, la pârâiele răsăritene ale dealului Cara-amat; Urluia, sat mic, sărac cu aspect mizerabil, așezat în partea estică a comunei pe ambele maluri ale văii Urluia, la 7 km. spre E. de reședință, și la

pârâiele răsăritene ale dealului Curualceac-bair.

Suprafața comunei este de 2.548 hectare, din care 23 hectare neproductiv ce este ocupat de vatra orașului Cuzgun și a celor două sate Urluia și Cara-amat, și 2.525 hectare teren productiv; din acestea 200 hectare sunt ale Statului și proprietarilor, iar 2.325 hectare ale locuitorilor.

Populațiunea este amestecată; în anul 1896 ea număra 170 familii cu 965 suflete; din acestea, împărțindu-le în diferite chipuri, avem tablourile următoare:

- 1) După sex: bărbați 503, femei 462. Total 965.
- 2) După stare civilă: necăsătorii 395, căsătorii 540, văduvi 30. Total 965.
- 3) După instrucțiune: știu carte 50, nu știu 915. Total 965.
- 4) După cetățenie: cetățeni români 955; supuși străini 10. Total 965.
- 5) După religie: ortodoci 890, mahometani 75. Total 965.
- 6) După ocupațiune: agricultori 123, comercianți 8. Total 131.
- 7) După împroprietărire: împroprietăriți 139, neîmproprietăriți 31. Total 170.

Contribuabili 131.

Economicesce teritoriul comunei se împarte astfel: 23 ha. te-

ren neproductiv și 2525 ha. teren productiv; vatra satelor 23 ha. cu 161 case; Statul are 200 ha. și locuitorii 2348 ha. Terenul productiv se împarte astfel: Teren cultivat 1900 ha.; teren rămas necultivat 275 ha.; islaz 116 ha.; vii 11 ha.; păduri 223 ha.

Tabloul semănăturilor în hectare și hectolitri din anul 1895—96:

Grâu	687 ha. cu 8224 hl. (¹² / ₁)
Orz	345 » » 3450 » (¹⁰ / ₁)
Ovăz	111 » » 999 » (⁹ / ₁)
Porumb	273 » » 1365 » (⁶ / ₁)
Mei	17 » » 68 » (⁴ / ₁)

Ocupațiunile locuitorilor sunt:

Agricultura, având comuna 123 plugari cu 113 pluguri cu boi, 191 care și căruțe, 76 grape de fier, 2 mașini de vânturat.

Crescerea vitelor, fiind în comună 7300 capete, din cari: 322 cai, 1154 boi, 47 bivoli, 5138 oi, 52 capre și 139 porci.

Industria e numai cea domestică, la care se mai adaugă 1 mără cu aburi, 8 de vânt.

Comerțul e neînsemnat și constă în importul de manufacturi, țesături, coloniale, etc., și în exportul lemnelor, de animale, piei, lână, etc.;

în comună mai sunt și 8 comercianți, din cari: 2 hangii și 6 cârciumari.

Budgetul constă în 19357 lei la venituri cu 4617 lei la cheltuieli, rămânând un excedent de 14740 lei; în comună sunt și 131 contribuabili.

Căi de comunicație sunt: 1) calea județeană Ostrov-Medjidie, ce trece prin orașel; 2) cea județeană ce duce la Mangalia, și drumuri comunale ce unesc cătunele între ele și cu satele învecinate.

Cultura religioasă se practică într-o biserică ortodoxă, fondată și întreținută de locuitori cu hramul Sf. Gheorghe, având ca deservenți 1 preot și un paracliser.

Instrucția se predă într-o școală rurală mixtă cu 1 învățator și 158 elevi înscriși (din cari 80 băieți, 70 fete), din cari 70 promovați; ar mai trebui încă o școală sau un învățator; mai este și o școală străină.

Istoric. S'a fondat prin secolul trecut; și a jucat un rol important, de cât puțin, în războiul de la 1821 între Ruși și Turci, servind ca bază de operațiuni celor d'înteu.

Dăeni, insulă mare în Dunăre, în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei rurale Dăeni, de la care și-a luat și numele, este așezată în partea apusă a plășii și cea nord-vestică a comunei; ea e formată de Dunăre și un braț al său, numit Veriga Dăenilor, care udă comuna la apus. Insula are o formă lunguiață, eliptică, o lungime de 5 klm., și o lărgime medie de 1 klm.; întinderea sa totală este de aproape 400 hectare; malurile ei sunt în general joase, ceea-ce face că adesea este inundată de Dunăre; este improductivă, fiind acoperită cu sălcii și răchiiți, pe ici pe colo cu pășuni.

Dăeni, comună rurală importantă din județul Constanța, plasa Hârșova.

Este *situată* în partea nord-apusă a județului, la 102 klm. spre N.-V. de orașul Constanța, capitala județului, și în partea septentrională a plășii la 26 klm. spre N.-E. de orașelul Hârșova, reședința plășii. Alte comune învecinate cu Dăeni sunt: Ostrov la 8 klm. spre N., Gârlicii la 6 klm. spre S., Urumbel la 12 klm. spre E., Eni-sarai la 14 klm. spre S.-E.

Hotarul amănunțit al comunei

este următorul: Plecând de pe malul drept al Dunării (și anume canalul Măcinului), la 4 klm. spre S.-V. de satul Dăeni, hotarul se îndreaptă spre N.-N.E. urmând malul drept al canalului Măcinului până la locul unde face o cotitură în dreptul movilei Popei, de aici o ia puțin spre S., urcând gârla Băroiu până unde se deschide valea Moșului, de aci se îndreaptă spre răsărit și S.E.-E. tăind șoseaua județeană Ostrov-Hârșova, urcă valea Moșului, se ridică pe dealul Moșului până pe muchia dealului Cairacului, de aci se îndreaptă spre miadă-și și S.-S.V. coborând de pe dealul Cairac, scoborând valea Mezetului puțin, pe care o părăsește, taie apoi valea Stancii și urcă muchia dealului Stancii, pe care o ține cât-va timp și se coboră apoi lângă valea Nămălesci, de aci o ia spre apus și N.V.-V., taie valea Stanciseca, urcă și coboră dealul Stanchii, urmând valea Bertescii, taie din nou drumul județean Ostrov-Hârșova, privalul Băroiu în partea cea mai largă a lui; se îndreaptă apoi spre N.-V., traversând d'a curmezișul o insulă coprinsă între privalul Băroiu și Dunăre, trece pe lângă o pădure de sălcii,

pe care o lasă afară din hotar și ajunge pe malul drept al canalului Măcinului, de unde am plecat. Forma hotarului este aceea a unui trapez neregulat cu baza întorsă spre Dunăre, lungimea perimetrului este cam de 40 klm.; iar întinderea teritoriului este de 17750 pogone sau 8924 hectare sau 89 klm. p.

Se *mărginesce* la miază-noapte cu comuna urbană Ostrov, despărțindu-se prin gârla Băroiu, valea Moșului și dealul Cairac; la răsărit cu comuna rurală Urumbi, de care se separă prin dealul Cairacul, valea Mezetului și muchia dealului Stancii; la miază-zi cu comuna Gârlici, separându-se prin valea Bertesci și o linie convențională; la apus cu județul Brăila despărțită prin Dunăre (canalul Măcinului).

Relieful solului este accidentat în general, afară de o mică porțiune la apus, coprinsă între Dunăre și canalul Băroiu, formată din 5 insulețe de diferite mărimi, din care două acoperite cu păduri de sălcii, și o altă parte foarte accidentată constând din văi înalte și râpöse între care e așezat satul Dăeni. Cele mai însemnate dealuri sunt: dealul Moșului (117 m.), la N. dealul Cairac (110 m.) la N.-E., dealul Stancii (143 m.) la E., dealul Mezetu (89 m.), la E. dealul Stancii (120 m.), la S.-E. dealul Viilor (74 m.) la S., toate

acoperite cu fânețe, semănături și vii. Movilele sunt în număr de vre-o 25, între cari mai însemnate sunt: movila Enicerilor (118 m.) și movila Ciuroboia (120 m.)-la sud-estul comunei, cele-l'alte sunt de deosebite mărimi și răspândite din diferite direcțiuni, parte sunt naturale, parte artificiale, făcute în timpurile din urmă spre pază și spre orientare.

Văile nu sunt numeroase, printre ele însemnăm: valea Moșului la N., valea Mezetului la E., văile Stancii și Nămolesci la S.-E., valea Bertesci la S. și S.-V., și vre-o 12 mici văi ce se găsesc în interiorul satului Dăeni.

Apele, cari udă comuna, sunt: Dunărea veche sau canalul Măcinului, la apus, formând insulița Tofanari, privalul Băroiu tot la apus, trecând și pe lângă satul Dăeni în partea de apus; gârla Veriga, ce unesc Dunărea cu privalul Băroiu; pârul numit valea Viilor de la Pânga, prin nordul comunei, pârul numit valea Viilor, numit mai în sus valea Topârsciu, și pe la începutul său valea Stupinei, prin centrul comunei, văile de mai sus au maluri înalte și râpöse pe alocurea, bălți nu găsim în comună.

Clima comunei este în general sănătoasă, dar excesivă, vara caldă, iarna friguroasă, cu viscole,

supusă fiind suflării vântului ce vine de la N.-E. din Rusia.

Este formată dintr'un singur cătun, Dăeni, reședința, așezat pe și între nisce văi adânci și râpöse pe malul drept al privalului Băroiu între văile: Viilor și Pânga ce se deschid în privalul Băroiu.

Suprafața totală a comunei este de 8924 ha., din cari 383 ha. ocupate de vatra satului cu 35 case, iar restul de 8541 ha. împărțit între Stat cu proprietarii ce posedă 2541 ha. și locuitorii cari stăpânesc 6000 ha.

Populațiunea sa este de 351 familii cu 1654 suflete, împărțită cum urmază:

1) După *sex*: 848 bărbați, 806 femei. Total 1654.

2) După *stare civilă*: 945 necăsătoriți, 638 căsătoriți, 67 văduvi, 4 divorțați. Total 1654.

3) După *instrucție*: 202 știu carte, 1452 nu știu. Total 1654.

4) După *cetățenie*: 1648 cetățeni români, 6 supuși străini. Total 1654.

5) După *religii*: 1637 ortodoxi, 17 mahomedani. Total 1654.

6) După *ocupații*: 324 agricultori și meseriași, 2 profesii libere, 4 comercianți, 5 industriași. Total 335.

Contribuabili: 335.

Economicesce comuna stă bineșor.

Recoltele și întinderea lor din anul 1894—1895 sunt următoarele:

Grâu 560 ha. cu 1680 hl. (3 hl. de ha.); *Orz* 630 ha. cu 2520 hl. (4 hl. de ha.); *Ovăz* 750 ha. cu 3750 hl. (5 hl. de ha.); *Porumb* 650 ha. cu 1956 hl. (3 hl. de ha.); *Mei* 580 ha. cu 586 hl. (1 hl. de ha.); *Fânețe artificială* 250 ha. cu 7500 kgr. (30 kgr. de ha.).

În ceea-ce privește întinderea și felul terenurilor, cele 8924 ha. ale comunei se divide astfel: 445 ha. teren neproductiv (din care 383 ha. ocupate de vatra satului și 62 ha. bălți, mlaștini, etc.); 8519 ha. teren productiv (din care 2479 ha. ocupate de Stat cu proprietarii, 6000 ha. ale locuitorilor); din care: 3700 ha. teren cultivabil (aparținând locuitorilor), 4421 ha. teren izlaz (din care 2479 ha. ocupate de Stat cu proprietarii și 1942 ha. ale locuitorilor), 58 ha. teren vii (aparținând locuitorilor), 300 ha. teren păduri aparținând locuitorilor.

Ocupațiunile locuitorilor sunt:

Agricultura cu 324 plugari cari au 221 pluguri, 271 care și căruțe, 5 mașini de secerat și 10 grape de fier.

Crescerea vitelor, fiind în comună 12.400 capete, mai cu sêmă oi, boi și porci.

Pescuitul prin verigile și bălțile formate de Dunăre.

Industria afară de cea domestică mai e reprezentată prin 1 mără cu aburi și 14 mori de vânt.

Comerțul este activ și se face prin orașelul Hârșova, la 26 km. spre S.-V., de către 5 comercianți (dintre cari 3 cărciumari) și constă în import de coloniale și manufactură și în export de cereale, vite (oī cu produsele lor).

Budgetul comunei se ridică la 11911 lei la venituri cu 5306 lei la cheltuieli, rămânând deci un excedent considerabil de 6605 lei; sunt și 335 contribuabili.

Căi de comunicație sunt pe bălți și gârle cu luntrile; calea județeană Hârșova-Măcin trece prin comună; mai sunt apoi drumuri comunale la Ostrov, Făgărașu, Calfa, Gârliciū.

Biserica e una singură cu hrumul S-ta Paraschiva, dădită și întreținută de locuitorii cu 10 ha. de la Stat, având ca deservenți 1 preot, 1 paraclicer, 1 cântăreț.

Școlă este iarăși una singură, rurală mixtă, cu 1 învățător, 1 învățătoare, cu 97 elevi înscriși, din cari 77 băieți, 20 fete; promovați au 44 elevi.

Dalakesen - bașă - culac, vale, în plasa Hârșova, comuna Topologu, se desface din ramurile occidentale ale dealului Periclie, îndreptându-se spre apus, merge mărginită la S.

de dealul Cara-mișa-tepe și se deschide în valea Topologu-derea, tocmai la satul Topologul-român, după un curs de aproape 4 km.

Dalașma-cula, vale, în plasa Hârșova, comuna Ghizdăresci; ia naștere din vârful Trei-Movile, îndreptându-se spre mișcă-ți și mergând paralel cu Dunărea, însă în sens invers, ajunge la satul Tichilesci, unde unindu-se cu valea Tichilesci, care vine de la S., dau naștere văii Cechirgea, care ia direcția spre apus și se deschide în Dunăre în dreptul ostrovului A-târnați.

Dara-iuiuk, vârf de deal, în plasa Mangalia, comuna Tuzla; este vârful cel mai de N. al dealului Taușan-bair; are 57 metri, cu care domină întreg satul Tuzla, care se află la un km. spre E., aproape în întregime valea Kiuciuk, Tuzla-derea și pe o mare suprafață lacul Tuzla-ghiol. A servit și ca punct trigonometric de observație.

Dari-iuk, movilă, în plasa Mangalia, comuna Sarighiol, cătunul Hagilar; este situată între văile Hagilar și Ilanlic, pe care le domină prin înălțimea sa, care este de 93 m tri; este acoperită cu verdăță.

Dauluchioi, sat, în plasa Mangalia, cătunul comunei Cara-omer, este situat în partea meridională a plășei și cea sud-estică a comunei, la 5 klm. spre răsărit de cătunul dereședință, Cara-omer, pe valea Sirti, fiind închis numai în partea nord-estică de dealul Mezarlăc-sirta și dominat de vârful Valali, care are 102 metri. Suprafața sa este de 780 hectare, dintre care 45 hectare sunt ocupate numai de vatra satului și de grădini. Populațiunea sa, compusă mai numai din Turci și Tătari, este de 133 familii, cu 457 suflete, ocupându-se în general cu agricultura. Pământul său produce cereale ca orz și ovéz, și puțin grâu; porumbului nu-i merge bine de loc. De aci plăcă următoarele drumuri comunale: la Valali, la Keragi, la Hazaplar, la Cara-omer, la Canli-ciucur și în Bulgaria.

Dauluchioi-culac, vale însemnată, în plasa Mangalia, pe teritoriul comunei rurale Cara-omer, întinzându-se între dealurile Coru-sirti-bair, Cara-omer-bair și Cara-iuiuk, cu o direcțiune generală de la N.-V. către S.-E. Malurile sale sunt puțin înalte iar valea întrégă este dominată de vârfurile Keragi I (120 metri) și Ghiuvenli II (152). Este situată în partea meridională a plășei și cea răsăritenă a comunei.

Dauluchioi-ceair, vale, în plasa Mangalia, comuna Keragi, cătunul Valali, se întinde de la sud-estul satului Daula-chioi, trece prin satul Valali și se deschide în valea Acargea, cu o direcție generală de la V. către E. Este situată în partea meridională a plășei și cea sud-vestică a comunei.

Dautlar-büiuk-dere, vale saū mai bine șis o altă numire a văii Ciacal-dere; acesta este numele cu care plăcă din dealul Ceșme-culac-bair, se continuă apoi cu Acargea-ceair și în fine sub cel de Ciacal-dere; sub întéiul nume brăzdéză partea de S. a plășei Medjidia și cea orientală a comunei Mamut-cuius, printre dealurile Acargea-bair la V. și Acargea-bair la E., tăind drumul comunal Mamut-cuius, Endecarachiol.

Dautlar-dere, vale saū numele cu care Valea Odagi-culac se deschide în valea Vaiivasin-derea; are o direcțiune generală de la S. către N. și merge printre dealurile Odagi bair și Acargea-bair, fiind dominată de vârful Idres-Kernos (127 metri). Brăzdéză, ca și precedentă, partea răsăritenă a comunei Mamt-cuius și cea sudică a plășei Medjidia.

Dealul-Mare, deal, în plasa Medji-

dia, comuna Rasova; se întinde de la N.-V. către S.-E. paralel și printre valea Caramancea și dealul Ormanul-lung. Are o înălțime maximă de 154 metri, pe care o atinge în vârful său Movila-Săpată; este acoperit cu fânețe, iar pe pôle cu semănături.

Dealul-mori, deal, în plasa Mangalia, comuna Cara-omer, cătunul Cercez-chioi; nu este de cât ultima ramificațiune sud-estică a dealului Ducuzaci; are o direcțiune generală de la N.-V. către S.-E., mergând printre văile Ducuzaci și Cercez-chioi și printre satele cu același nume ca și văile; are o înălțime medie de 160 metri și este acoperit cu verdță și pe pôle cu semănături.

Dealul-tepe, deal, în plasa Hârșova, comuna Șiriș; situat în partea sud-estică a plășei și a comunei. Se întinde de-a lungul și pe la sudul văii Ceatal-orman, făcând să aibă acest mal răpos și pe alocurea chiar stâncos din cauza constituțiunei sale. Are o direcțiune de la V. către E., cu o înălțime maximă de 185 metri, care este situată tocmai la centru și scade cu cât mergem spre apus sau spre răsărit, într'un mod aproape uniform. Este acoperit cu pășuni și prea puține semănături.

Dedebali, ruinele unui sat cu același nume, în plasa Medgidie, pe teritoriul comunei Enige, și anume pe acela al cătunului său Iusufunar, situate în partea apusană a plășii și cea nod-vestică a comunei, la 3 klm. spre V. de satul Iusufunar, pe malul drept al văii Urluia, la pôlele sudice ale dealului Uzunculac-bair, lângă șoseua județenă Ostrov-Cuzgun. Acest sat a fost odinioară înflorit, ceea-ce 'i-a atras asupra-i lăcomia nepotolită a Turcilor, și în timpul de război tâharit și bașbuzucii Turci profitați ca să-l jefuiască, să răpescă vitele locuitorilor, pe ei să-i omore, căci în mare parte erau Bulgari creștini, așa că locuitorii de frică s'aș dus de s'aș răspândit prin alte sate, lăsându-și aci tot ce aveau și aș numai dărâmurile arată unde a fost odinioară satul.

De la Merchez, deal, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Oltina; este un al doilea nume al dealului de deasupra Cașlei, care se întinde de-alungul și pe la răsăritul lacului Oltina, începând de la movila Iortmac și ținând până la dealul Ciacal, cu o direcțiune generală de la S.-V. către N.-E.; are o înălțime medie de 140 metri și este acoperit cu tuferiș.

Deliuruci, deal, în plasa Mangalia, pe teritoriul comunei rurale Keragi, și anume pe acela al cătunului său Deliuruci, de unde și-a luat și numele; se întinde pe la sudul satului Deliuruci și dealungul văii Keragi de la V. către E.; are o înălțime maximă de 70 metri, însă este de natură stâncosă și răpoadă, ceea-ce face ca valea Keragi prin aceste locuri să aibă malul său meridional înalt și stâncos. Are vârful cel mai înalt Deliuruci-iuk (70 metri).

Deliuruci, sat *Deloursi*, sat, în plasa Mangalia, cătunul comunei Keragi; situat în partea meridională a plășei și cea răsăritenă a comunei, la 2 km. spre răsărit de cătunul de reședință Keragi. Este așezat pe valea Keragi, închis fiind la N. de dealul Casimcea, iar la S. de dealul Deliuruci. Are o suprafață de 1023 hectare, dintre care 4 hectare sunt ocupate numai de vatra satului și de grădini. Populațiunea sa este de 34 familii, cu 163 suflete ocupându-se mai mult cu crescerea vitelor. Șoseua județenă Mangalia-Cara-omer trece prin sat, străbătându-l în totă lungimea de la E. către V.; un drum comunal plăcă spre N. și duce la Hazaplar.

Deliuruci-iuk, vârf de deal în plasa

Mangalia, comuna Keragi; vârful cel mai înalt al dealului Deliuruci, având o înălțime de 70 metri, acoperit cu verdță și dominând satul Deliuruci în întregime.

Demecican-cula-ceair, vale mică, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul atât românesc cât și cel bulgăresc al comunei rurale Garvan, și anume pe acela al cătunului său Cuiugiuc; se desface din pôlele nordice ale dealului Garvan-bair; se îndreptă spre miază-noapte mai întâi, apoi spre apus, în forma unui unghiș optus, având o direcție generală de la S.-E. spre N.-V., și brăzdând partea sudică a plășii și a comunei, taie hotarul spre Bulgaria pe la S.-V. de satul Garvan, și după un drum de 4 km. se deschide în valea Nursus ceair, pe dreapta lângă vârful Garvan; ea formeză împreună cu valea Cuiugiuc-ceair valea Nursus-ceair; o parte din cursul său și-l face prin păduri.

Demen-culac, vale însemnată, în plasa Medjidia, teritoriul comunei rurale Cochirleni, și anume pe acela al cătunului Ivranes; se desface din dealul Perdea-culac-bair, îndreptându-se spre apus, cu o direcție de la N.-E. către S.-V., merge printre dealurile Amzali-bair și Ghenis-bair

și după un drum de 4 1/2 km. se deschide în valea Pescera-ceair pe partea dreaptă, brăzdăză așa dară partea centrală a plășei și cea sudică a comunei, pe la răsăritul său trece drumul Ivranes-Medjidie.

Demircea, sat, în plasa Silistra-nouă, cătunul comunei Hairam chioi, situat în partea meridională a plășei și cea răsăritenă a comunei, la 2 1/2 klm. spre S.-E. de cătunul de reședință Hairam-chioi. Este așezat pe valea Demircea, închis de la V. de către dealul Demircea cu vârful său Demircea-iuk, care are o înălțime de 171 metri și este dominat de către vârful Tașli-iuiuk, care se află la 2 klm. spre răsărit de sat și care are o înălțime de 178 metri. Suprafața sa este de 1454 hectare, dintre care 8 hectare sunt ocupate de vatra satului. Populațiunea sa, compusă mai totă din elementul turcesc și cel bulgăresc, este de 32 familii cu 123 suflete; ocupându-se cu crescerea vitelor în primul rând și apoi cu agricultura. Casele sale, care sunt în număr destul de mare, sunt așezate regulat și neghemuite la un loc, așa că sunt răspândite pe vale pe o distanță bunicică și forma satului este lunguiață de la N. către S., după configurația văii.

Drumuri comunale vin de la Hairam-chioi, de la Schender, de la Bairam-dede, de la Cial-margea, și de la Docuzaci.

Demircea, sat, în plasa Silistra-nouă, cătunul comunei Beilicu; sat mic, cu case nu tocmai bine zidite și așezate pe două uliți ce se întretaie în unghiul drept; este așezat în partea răsăritenă a plășii și a comunei la 4 klm. spre S.-E. de reședință pe ambele maluri ale văii Demircea, la pôlele răsăritene ale dealului Guzugun și cele apusane ale dealului Bac-cuius.

Teritoriul său se mărginesce la N. cu comuna Mârleanu, la E. cu cătunul Bac-cuius, la S. cu comuna urbană Cuzgun și la V. cu cătunul de reședință Beilicu; sate învecinate sunt Beilic, Bac-cuius, Mârleanu, Cuzgun.

Relieful său e accidentat; la N.-V., avem dealul *Demircea* (126 m.) și la S. și S.-V. dealul *Cuzgun* (173 m.), acoperite cu fânețe și tuferișuri; *movilt* puține (2) și neînsemnate.

Ape, propriu zis, nu udă cătunul, neexistând, dar avem văi mari ca Demircea prin mijloc și prin sat, Voinea-mare, adiacenta celei precedente la S.-V., Mârleanu la N. și N.-E.

Clima este riguroasă, dar foarte sănătoasă.

Intinderca totală e de 871 hectare din cari 60 ha. ocupate de vatra și grădinile satului.

Populațiunea este de 22 familii cu 86 suflete, ocupându-se cu crescerea vitelor; are și o biserică.

Demircea, deal însemnat, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Beilicu (și anume pe acela al cătunului său Demircea, de la care 'și-a luat și numele), al comunei Caranlăc și al comunei urbane Cuzgun. Este cuprins între văile Urluii, Beilicu și Demircea; se întinde de la V. spre E. mai în toate direcțiunile, însă, linia principală este de la S.-V. spre N.-E., brăzdând partea nord-estică a plășii, pe cea vestică a comunei urbane Cuzgun, pe cea centrală și sudică a comunei rurale Beilicu, și pe cea nordică a comunei rurale Caraulac. Dintr'insul plăcă valea Voinea-mare. Se ridică până la o înălțime de 179 m. în vârful Caranlăc dominând văile de mai sus, satul Demircea orașul Cuzgun, drumurile comunale Beilicu-Cuzgun, Beilicu-Caranlăc și cel județian Ostrov-Cuzgun; este acoperit cu puține păduri și tuferișuri, mai mult cu pășuni și fânețe.

Demircea-ceair, vale însemnată, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul co-

munei rurale Beilicu; se desface din pôlele răsăritene ale dealului Demircea, se îndreptă spre miadă-nopțe mai înteiū, până la satul Demircea, de la care 'și-a luat și numele, apoi spre apus, având o direcțiune generală de la S.-E. spre N.-V., brăzdând partea nord-estică a plășii și pe cea centrală a comunit; după un drum de 7 km. se deschide în balta Beilicu aproape de deschiderea văii Beilicu; malurile sunt pe alocurea înalte și pietroșe; printr'insa merge și un drum comunal ce duce de la Beilicu-Demircea-Cuzgun și altul Mârleanu-Cuzgun.

Derea-ceair, vale, de mică importanță, în plasa Silistra-nouă, comuna Lipnița, își ia naștere din movila Caragia și se îndreptă spre miadă-nopțe, spre a merge să se deschidă în balta Ciamurlia după un drum de abia 2 km.

Derechioi, deal, în plasa Medjidia, comuna Tortoman, situat în partea răsăritenă a plășei și a comunei și cea sud-estică a satului Derinchioi. Are o direcțiune generală de la S.-V. către N.-E. și se întinde de alungul văii Derechioi.

Derechioi, movilă sau vârf de deal, la hotarul plășilor Medjidia și Con-

stanța, vârful cel mai înalt al dealului Bilarlar, având 108 metri înălțime. A servit ca punct trigonometric de observațiune de gradul al III-lea, este acoperit cu verdéță.

Derechioi, sat, în plasa Mangalia, cătunul comunei Cara-omer, situat în partea sud-vestică a plășei și a comunei, la 10 km. spre S.-V. de cătunul de reședință, Caraomer. Este așezat pe valea Cerchez-chioi și este închis la răsărit de dealurile Bair-Mezarlac și Derechioi și la apus de dealul Mori. Suprafața sa este de 115 hectare, dintre care 3 hectare sunt ocupate de vatra satului și de grădini. Populațiunea este de 4 familii, cu 18 suflete, ocupându-se mai ales cu agricultura, care reușește de minune pe dealurile înconjurătoare.

Derechioi, vale, în plasa Medjidia, teritoriul comunei Tortoman; ea este provenită din unirea mai multor văi, și anume a văilor Hotarul, Lungă și Dana-chioi-ceair; trece prin satul Derinchioi, mergând printre dealurile Bilarlar și Derechioi; pe mijlocul său merge drumul comunal Carol I-Derinchioi-Tortoman.

Derechioi-bair, deal puțin însemnat, în plasa Mangalia, pe terito-

riul comunei Mangalia, și anume pe acela al cătunului Derechioi, de unde 'și-a luat și numele; este o continuare a dealului Bair-Međarlik și este îndreptat spre miadă-đi, urmând direcțiunea de la N. către S.; la apusul acestui deal se întinde valea Cerchez-chioi, iar din pôlele sale răsăritene se desface dealul Bair-iuiuk; brăzdăză partea sudică a comunei și a plășei și cea răsăritenă a cătunului; este acoperit cu pășuni.

Derechioi-ceair, vale însemnată, în plasa Mangalia, comuna Mangalia; acest nume se dă văii Cășlei după ce și acesta a fost schimbat în Albi-chioi. Întréga vale are forma unei linii frunte și merge printre dealurile Sară-bair, Albi-chioi și Manuzli-bair spre apus și Mezarlic și Albi chioi la răsărit, urmând direcția generală de la N. spre S. Este tăiată de o mulțime de drumuri, cari duc la Calfa-chioi, la Mamuzli și la Cerchez-chioi.

Derinea-ceair, vale său mai bine đis un alt nume al văii Beilicu, nume pe care îl pörtă de la satul Bazargian și până aproape de versarea sa în balta Beilicu. Sub acest nume brăzdăză partea răsăritenă a plășii, pe cea sudică a comunei Beilicu și pe cea nordică a co-

munei Caranlac; malurile sale sunt acoperite de tuferisuri; merge printre dealurile Aspalac, Hasan-orman de o parte și Demircea de alta parte; prin ea mai merge și drumul județen Osrov-Cuzgun, și cel comunal Beilic-Caranlac.

Derinchioi, sat, în plasa Medjidia, cătunul comunei Tortoman; situat în partea nord-estică a plășei și cea răsăritenă a comunei, la 4 km. spre răsărit de cătunul de reședință Tortoman. Este așezat în fundul văii Derechioi, tocmai la mijlocul ei și este închis din partea nord-vestică de dealul Bilarlar cu vârful său Derechioi (108 m.), iar din partea sud-estică de dealul Derechioi. Suprafața sa este de 3656 hectare, dintre cari 8 hectare sunt ocupate de vatra satului și de grădini. Populațiunea sa, compusă mai numai din Români transilvăneni, așa numiți Mocanii, este de 18 familii cu 87 suflete; ocupându-se exclusiv cu crescerea vitelor, care este singura ocupațiune a Mocanilor și care le aduce un venit destul de mare, așa că îi scutesc de a mai cultiva și pământul. Casele sunt puține, însă mari și regulat așezate. Drumul comunal Tortoman-Danachioi (Carol I) trece prin acest sat pe la partea sa nordică, iar drumul Bilarlar (Doro-

banțul)-Medjidia trece prin partea vestică a satului; un alt drum comunal plăcă spre S. la Docuzol.

Derzen-bair, deal însemnat, în plasa Mangalia, pe teritoriul comunei rurale Tuzla; se întinde de la valea Arnăut-Bostan-dere până la movila Tuzla mai spre N. de comuna Tuzla; are forma unui semi-cerc; pôlele sale răsăritene se întind până la Mare, iar cele apusene se împreună cu ale dealului Taușan-bair. Nu este tocmai înalt, dar predomină Marea, comuna Tuzla și drumurile ce duc de la Tuzla la Pervelei și la Buiuk-Tatlageak.

Dermen-ceair, vale însemnată, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunelor rurale Lipnița, Garvan și Ghiuvegea; este formată din două văi secundare, ce se desfac din pôlele nordice ale dealului Uzun-bair, de pe teritoriul comunei Cranova din Bulgaria, se unesc sub numele de valea Canara-ceair, tae hotarul spre Dobrogea pe la răsărit de pichetul No. 12; de aci ia numele de valea Satiskioi-ceair până în dreptul comunei Ghiuvegea, de unde ia pe acela de Dermen-ceair până la deschiderea sa în balta Iortmac, în partea sudică a ei, pe unde trece drumul județen Ostrov-Cuzgun; are o lungime de

peste 15 klm., malurile sale sunt în general înalte și stâncose, din cauza dealurilor cari o strâng de aproape și anume Velikioi-bair și Dermen-sirt la apus, Siran-culac-bair și Capuskioi-bair la răsărit; păduri întinse se află pe malurile sale. Văile ce sunt adiacente acestor văi sunt mici și neînsemnate, printr'insa merge drumul comunal ce duce de la Lipnița la Cranova și Bulgaria; un altul o taie pe la hotarul spre Dobrogea, mergând de la Velikioi la Parakioi; ea este un drum deschis și important pentru a intra în Bulgaria.

Dermen-iuiuik, movilă, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei Enişenli, pe culmea dealului Ghiolghelic-bair; are o înălțime de 187 metri și domină cătunul Enişenli, cătunul Nastradin și valea Gherenceair; este acoperit cu pășuni și servă ca punct trigonometric.

Dermengiului (Dealul), în plasa Medjidia, comuna urbană Cernavoda, se desface din dealul Cernavoda și se sfârșește în valea Turcului, urmând o direcție de N.-V. către S.-E. Are o înălțime de 108 m. și domină comuna Cernavoda și lacul Ramazan, precum și drumul Cernavoda-Devcea; este așezat în partea vestică a plășei și cea de

N. a comunei. Este acoperit cu pășuni și fânețuri întinse.

Dermen-sirtî, deal, în plasa Silistra-nouă, comuna Dobromir, cătunul Dobromiru-din-deal; se întinde de la satul Dobromiru-din-deal spre miadă-și și se continuă în Bulgaria, brăzdăzând partea sudică a plășei și a comunei, mergând printre valea Caralmus-uzun-culas, care e la răsărit și dealul Irasli-bair, care este la răsărit; are 160 m. înălțime și domină satele Dobromiru-din-deal și drumurile care pleacă de aci și intră în Bulgaria.

Dermen-sirtî, deal, în plasa Silistra-nouă, comuna Garvan, cătunul Velichioi; se desface din dealul Sirtiol-bair, se întinde spre răsărit într'o direcție de la N.-V. spre S.-E., printre văile Ciali-ceair și Satiskioi-ceair, la pôlele sudice este așezat satul Velikioi; are 158 m. înălțime, dominând văile de mai sus și satul Velikioi; acoperit cu tuferisuri și păduri ca Saia-coru-or-man; tăiat de drumuri comunale ce duc de la Velikioi la Lipnița și Parakioi.

Dervent, vîrf însemnat de deal, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Gârlița, și anume pe acela al cătunului său Galitî,

situat în partea de miadă-nöpte a plășii și a comunit; este punctul culminant al dealului Draka, are o înălțime de 125 m.; fost punct trigonometric de observație gradul al 3-lea; printr'insul trece hotarul dintre comunele Gârlița și Câlția; pôlele sale spre Dunăre, de care e despărțit printr'o distanță de 1 klm., sunt înalte și răpöse; asemenea și cele ce se termină pe malul văii Licina; el este acoperit numai cu verdetă; prin înălțimea sa domină Dunărea pe o bună întindere, ostrovul numit Pacuiu lui Söre, valea Licina și două drumuri comunale ce merg pe la pôlele sale nordice și sudice Bugeac-Mărlénu, Gârlița-Câlția.

Dervent, gâră de mică însemnătate, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Bugeacu; se desface din partea apusană a ezerului Gârlița, se întinde spre miadă-nöpte, avînd o direcțiune generală de la S.-V. spre N.-E., brăzdând partea nordică a plășii și răsăritenă a comunit, făcîndu-i chiar hotarul către comuna Gârlița, se deschide după un curs de 2 1/2 klm. în Dunăre, pe dreapta, în dreptul ostrovului Pacuiu lui Söre; malurile sunt cam înalte și răpöse, din cauza pămîntului aluvionar, môle, ce străbate; stabilește comunicația între Dunăre

și ezerul Gârlița, ezer care primesc plinul apelor Dunării, apărînd ast-fel locurile inconjurătoare de inundație.

Devcea, (Defcea) sau Ghioccea, este sat în plasa Medjidia, cătunul comunei Tortoman, situat în partea nordică a plășei și cea apusană a comunei, la 3 klm. spre S.-V. de cătunul de reședință, Tortoman. Este așezat pe valea Geaba-culac și închis din partea nordică de către dealul Geabac-bair cu vîrful său Tortoman (106 metri); la S. de dealul Oba-bair cu vîrful său Maiacli-Oba, care are 126 metri; iar în partea sud-estică de dealul Devcea-bair cu vîrful său Devcea-sud (102 metri). Suprafața sa este de 1.470 hectare, dintre care 23 hectare sunt ocupate de vatra satului și grădini; iar populațiunea sa, care este formată aproape numai din Turci și Tătari, este de 46 familii cu 229 suflete, care se ocupă cu agricultura; pămîntul producînd aproape pe un picior egal tot felul de cereale. Casele sunt în general măricile—ceea-ce arată bogăția locuitorilor din acest sat, în raport cu a celor-l'alți—însă sunt așezate neregulat și virite una într'alta; șoseua județenă Cernavoda-Tortoman trece prin partea de N. a satului; de aci mai pleacă drumur,

comunale pe la satele învecinate; așa la Tașpunar plcă 2 drumuri (unul trece pe la ruinele Geabacului); altul plcă la Panaghir și altul la Celibichioi.

Devcea-bair, deal, în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei Tortoman și anume pe acela al cătunelor sale Celibichioi și Devcea, de unde și-a luat și numele. Este situat la o egală distanță de cele două sate și la hotarul lor; are forma unui arc de cerc cu concavitatea către N. (către Devcea) și cu convexitatea către S. (către Celibichioi) are o înălțime maximă de 104 metri și ca vârf însemnat pe Devcea-sud cu 102 metri.

Devcea-est, vârf de deal, în plasa Medjidia, comuna Tortoman, este vârfurile cel mai înalt al dealului Celibichioi-bair, căci are 105 m. După cum îl arată și numele, este la estul satului cu același nume și la S. de Tortoman; fost punct trigonometric de observație de rangul al III-lea.

Devcea-nord, vârf de deal și punct trigonometric de observație de rangul al III-lea, în plasa Medjidia, comuna Tașpunar. Are 114 metri și este cel mai înalt vârf al dealului Cable-bair. Este situat la N.

de satul Devcea și la S. de Tașpunar.

Devcea-sud, vârf de deal, în plasa Medjidia, teritoriul comunei Tortoman. Are 102 metri înălțime și este unul din vârfurile însemnate ale dealului Devcea-bair. Este situat la N. de satul Celibichioi și la S. de Devcea.

Devcea-vest, vârf de deal, în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei urbane Cerna-Voda. Este vârfurile cel mai înalt al dealului Turcului pe care se află, are 121 metri înălțime și a servit ca punct trigonometric de observație de rangul al III-lea. Este situat la E. de Cerna-Voda și la V. de Devcea.

Dikili-taş-dere, vale însemnată, în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei Mamut-cuius. Merge spre miază-noapte, curgând printre dealurile Bei-aslan-bair și Cara-dede-bair și apoi se deschide în valea Acargea-dere sau Dautlar-büyük-dere după un drum de aproape 6 klm., având o direcție generală de la S.-E. către N.

Dikili-taş-bair-sirtî, deal, în plasa Medjidia comuna Cocargea, întinzându-se pe la vestul satului Cocargea și printre văile Iai-ceair și

Ceatirik-ceair; are o înălțime maximă de 142 de metri, pe care o atinge în vârfurile său Cocargea; la S. se prelungește cu dealul Iusustarifi-bair, iar la N. cu dealul Diordingi-orman; este acoperit cu pășuni și pe pôle cu semănături.

Dikil-taşî, deal, în plasa Mangalia, pe teritoriul comunei Enghez; el este prelungirea spre N. a dealului Bair-Carasuluk; are o înălțime medie de 130 metri și este acoperit în cea mai mare parte cu pășune, iar cu semănături numai pe pôle; este tăiat de drumurile comunale Enghez-büyük-Ghiuvenli și Enghez-Küciuk-Casicii.

Dincolo de siliște (Délul), deal, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Satu-noi și anume pe acela al cătunului de reședință, Satu-noi; se desface din dealul De la Cetate, se întinde spre sora-résare, având o direcție generală de la N.-V. spre S.-E., brăzdând partea nordică a plășii și a comunei; chiar comuna Satu-noi este așezată la pôlele sudice ale sale; ultimile sale ramificații răsăritene se termină pe malul apusan al lacului Oltina, făcându-l înalt și cam răpos; are 84 m. înălțime; este de natură humoasă; este acoperit cu fânețe și semănături; pe muchia lui merge

un drum comunal Pârjovia-Satu-noi; și-a luat numele de la faptul că se află lângă o siliște (loc necultivat) însă opus cu Satu-noi.

Dinu (Valea lui Moș), vale puțin însemnată, în plasa Silistra-nouă, comuna Cochirleni, se desface din Movila-mare, se îndreaptă spre apus, urmând direcțiunea de la N.-E. către S.-V. și merge de se deschide în stuful Ivranes, după un drum de 2 klm. La răsăritul său se află dealul Uzum-Amet; e tăiat de valul lui Trajan pe la Nord și de drumul Ivranes-Cochirleni pe la S.; este situată în partea vestică a plășii și cea sud-vestică a comunei. Este acoperită cu pășuni și stușiuri.

Diordingi-orman, deal, în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei Cocargea și Enigea, cu o direcție generală de la E. către V., mergând paralel și pe la sudul văii Diordingi-orman, al cărui mal sudic îl formează pe o întindere de 3¹/₂ km. Are o înălțime medie de 130 metri și este acoperit o parte și anume cea vestică de pășuni, iar cea-vestică parte estică de pădure, numită ca și dealul. Din acest deal spre S. se desface dealul Dikilitaş-bair-sirtî.

Diordingi-orman, pădure, în plasa Medjidia, comuna Cocargea; aco-

peră totă jumătatea estică a dealului cu acelaș nume. Este compusă din ulmi și mai ales lași, proprietatea satului Cocargea.

Diordingi-orman, vale însemnată, în plasa Medjidia, pe teritoriul comunelor Enigea și Kocargea. Se întinde pe de o parte printre dealurile Rabagi, Giatri-bair, Diordingi-orman și Buïuk-Mezarlik-bair; iar pe de alta printre dealurile Ceșme, Canli și Piribeï. Din spre N. primesc pe valea Ceșme-Kula, iar din spre S. pe valea Ioi-ceair (care trece prin satul Cocargea). Direcțiunea sa mai întieș e de la N.-V. către S.-E. și apoi către E. Satul Molceova se află situat în partea nord-vestică a acestei văi, iar drumul comunal Molceova Cocargea o străbate aproape în întregime.

Distraïl, deal, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Caranlăc, se desface din dealul Parakioï, se întinde spre miadă-nöpte, având o direcțiune generală de la S.-V. spre N.-E., brăzdând partea răsăritenă a plășii și cea sud-vestică a comunei, se întinde d'alungul văii Cișme-culac; din el se desface dealul Ciatal-orman; are o înălțime de 172 m., dominând satul Caranlăc; valea Cișme-culac, drumul comu-

nal Parakioï-Caranlăc; este acoperit cu păduri și fânețe.

Diuc, deal însemnat, în plasa Medjidie, pe teritoriul comunei rurale Rașova, și anume pe acela al cătunului seșu Vlahkioï; face parte din culmea Vlah-bair; se desface din această culme de la vârful numit Vlahkioï; se îndreptă spre miadă-đi, având o direcțiune generală de de la N.-E. spre S.-V., brăzdând partea apusană a plășii și cea sud-vestică a plășii și a cătunului; el se sfârșesc pe malul răsăriten al bălții Sarpu (o parte sudică a bălții Vederösa). Natura pământului seșu este stâncösă, ceea-ce face că malurile bălții Sarpu sunt înalte și pietröse. Se ridică până la o înălțime de 130 m., dominând ast-fel balta Sarpu, valea Polukeï-ceair și drumul comunal Aliman-Rasova; este acoperit cu tuferișuri, ce sunt nisce resturi din întinsele păduri de odinöră, și cu fânețe.

Dobromir, comună rurală din județului Constanța și anume din plasa Silistra-nouă.

Este *situată* în partea de apus a județului la 86 klm. spre S.-V. de orașul Constanța, capitala districtului, și în partea de miadă-đi a plășii la 35 km. spre S.-E. de orașelul Ostrov, reședința ocolului;

comunele învecinate sunt: Hazarlăc la 6 klm. spre E., Enișenlia la 6 klm. spre E., Parachioï la 7 klm. spre N.-V., Ghiuvegea la 8 klm. spre N.-V., Caranlăc la 8 klm. spre N.

Hotarul amănușit al comunei este următorul: Plecând de pe hotarul Dobrogei către Bulgaria de la pichetul hotarnic No. 18, el se îndreptă spre miadă-nöpte, într'o direcțiune de la S.-E. spre N.-V., mai întieș spre N. pe la pólele dealului Irasli-bair, apoi spre V., tăind valea Medmedi-culac, iar spre N., tot pe la pólele dealului Irasli-bair, în urmă spre V., urmând pe muchia dealului de mai sus, de unde se îndreptă spre miadă-nöpte pe muchiile dealurilor Irasli-bair, Tekekioï-bair, printre satele Tekekioï și Dobromir, Sítina-bair, taie valea Tekekioï-ceair și șoséua județenă Lipnița-Enișenlia, de unde se îndreptă spre N.-V. peste dealurile Mezarlic-bair, Kiuciuc-hagi-sirti, taie valea Babuci-culac, urcă muchia dealului Bașpunar-sirti, trece pe la N. de vârful Bazirgian; de aci hotarul ia o direcție de la N.-E. spre S.-V., mai întieș spre S. coborând dealul Bașpunar, taie din nou valea Babuci-culac, se dirije apoi spre S.-V. urcând și scoborând dealurile Sinir-bair și Asbama-sirti, tăind din

noș șoséua județenă Lipnița-Enișenlia, valea Cuiugiuc-culac, pădurea Asadic-orman, trece pe lângă vârful Dobromir și se opresce pe muchia dealului Uzun-mese-sirti; de aci se îndreptă spre miadă-đi, pe muchia dealului Sinir-iol-bair, îl coböră îndreptându-se spre răsărit, în valea Tekekioï-ciair, de aci o ia iar spre miadă-đi pe la pólele dealului Ekenli-orman-bair, urcă dealul Carabuș orman, a cărei muchie o urmăresce până dă în hotarul Dobrogei spre Bulgaria lângă pichetul No. 23, de aci se îndreptă spre răsărit în o direcțiune de la S.-V. spre N.-E., urmând mereș hotarul de mai sus, tăind valea Carabuș-uzun-culac, urcă și coböră dealul Dermen-sirti, taie valea Dermen-ceair, urcă dealul Irasli-bair, până dincolo de pichetul No. 25 (în punctul 18) și am ajuns de unde am plecat. Forma hotarului este aceea a unui triunghiș ascușit cu basa îndreptată spre S. pe hotarul Dobrogei spre Bulgaria; lungimea lui e de 32 klm., iar întinderea totală a teritoriului comprins într'ensul este de 7.220 pögöne sau 3764 hectare sau 37 klm. p. Teritoriul seșu mai se întinde și în Bulgaria pe o suprafață de 112 hectare, în schimb însă și teritoriul comunei Terescondu din Bulgaria s'ar întinde în Do-

brogea românească pe o întindere de 87 hectare.

Se *mărginesc* la miază-noapte cu comunele rurale Caranlâc și Parakioi, de care se desparte prin dealurile Aslanca-sirti și Sinir-bair, la răsărit cu comuna rurală Enişenlia (cătunele Ciucurkioi și Tekekioi), despărțindu-se prin dealurile Başpunar-sirti, Kiuciuc-hagi-sirti, Mezarlic-bair, Sitirca-bair, Tekekioi-bair și cu comuna Hazarlâc, despărțindu-se prin dealul Irasli-bair la miază-zi cu Bulgaria (comuna Terescondu) separată prin hotarul Dobrogei către Bulgaria, iar la apus cu comuna rurală Regep-cuius (cătunul Tekideresi) de care se desparte prin dealurile Caralmus-orman, Ekenli-orman-bair și Sinir-iol-bair.

Relieful solului este în general accidentat. *Dealurile* care brăzdeză teritoriul comunei sunt: Başpunar-sirti cu vârful Bazirgian (187 m.) la N.; Sinir-bair, Asbama-bair, pe care se găsește pădurea Asadic-orman cu vârful Dobromir-din-vale (200 m.), la N.-V.; Simil-iol-bair (60 m.) la apus; Caralmus-orman (210 m.) la S.-V., Tekekioi-bair (110 m.), Situca-bair (120 m.) la răsărit, Mezarlâc-bair (109 m.), Kiuciuc-hagi-sirti (79 m.) la N.-E.; toate aceste dealuri sunt aşezate pe hotar; în interiorul comunei avem

Sari-iol bair (212 m.) la N. de satul Dobromir-din-vale, Orta-burun și Dobromir, pe care se află pădurea Oltuc-orman (92 m.) la S.-V. de acelaș sat; Gheorgheni-orman-bair (115 m.) la S.-E. de același sat; Ekenli-orman-bair la V., Dermen-sirti la S. și Irasli-bair (136 m.) la răsărit de satul Dobromir-din-deal. Toate dealurile sunt acoperite cu tuferișuri, arbori izolați, resturi din întinsele păduri de odinioară ce acopereau aceste locuri și distruse fie prin incendii din timpul războier fiind exploatarea nesistematică. *Movilele* sunt puține, mai toate artificiale, servind probabil de puncte de observație; sunt acoperite cu verdeață.

Cursuri de apă, în adevăratul sens al cuvântului, nu există pe teritoriul comunei; *văile* însă sunt numeroase și între ele distingem: Tekekioi-ceair, care vine din Bulgaria sub numele de Caralmus-uzun-culac, nume pe care îl păstrează până la satul Dobromir-din-deal, de aci ia numele de Iuka-i-mahala-ceair până la satul Dobromir-din-vale și de aci încolo până la deschiderea sa în valea Ghenu-ceair (sau Urluia); are ca adiacente pe dreapta valea Dermen-ceair. ce trece prin satul Dobromir-din-deal și Dobromir, ce trece prin satul Dobromir-din-vale. Aceste văi con-

țin ore-care umiditate și câte odată rar se poate vedea câte un fir de apă pe fundul albiei lor, acesta din cauza pădurilor prin cari trec, ca Oltuc-orman, Gheorgheni-orman, dar cu timpul și aceste păduri vor dispărea și văile nu vor mai conține apă.

Clima comunei este variabilă, vara nu-i tocmai caldă și iarna mai puțin friguroasă ca în alte părți, acesta din cauza dealurilor adăpostitoare și a pădurilor, ploile cad în cantitate potrivită, vântul care suflă mai des este cel de la Mare și de la S.-V.; clima fiind în general sănătoasă, maladiile vizitează rare ori comuna.

Cătunele, care compun comuna, sunt: Dobromir-din-vale, reședința, aşezată în partea nordică a comunei pe ambele maluri ale văilor Tekekioi-ceair și Dobromir, la locul de unire, la pôlele sudice ale dealurilor Sari-iol-bair și Kiuciuc-hagi-sirti, la cele vestice ale dealului Tekekioi-bair și la cele nordice ale dealurilor Dobromir și Gheorgheni-orman-bair; satul ocupă o mare întindere, casele sunt unele risipite, altele alinate, înconjurate cu grădini potagere, pe 5—6 uliți interioare, înconjurat de dealuri și păduri, are un aspect plăcut. Dobromir-din-deal, aşezat în partea sudică a comunei la 3 klm. spre S. de cămunul

de reședință, pe ambele maluri ale văilor Caralmus-uzun-culac și Dermen-ceair, la locul lor de unire, la pôlele estice ale dealului Ekenli-orman-bair, la cele sudice ale dealului Dermen-sirti, la cele vestice ale dealului Inaslâ-bair, la cele sudice ale dealului Gheorgheni-orman-bair; are o formă alungită, casele mici și răspândite în două direcțiuni, de la S. la N. și de la S.-V. spre N.-E.

Populațiunea sa totală în anul 1896, este de 212 familii cu 1025 suflete, împărțită cum urmează:

1) După *sex*: 529 bărbați, 496 femei.

2) După *stare civilă*: 606 necăsătoriți, 404 căsătoriți, 15 veduvi.

3) După *instrucție*: 17 știu carte, 1008 nu știu.

4) După *cetățenie*: 1.025 cetățeni români.

5) După *religie*: 731 ortodocși, 289 mahomedani, 5 lipoveni.

6) După *ocupații*: 529 agricultori și meseriași, 8 cărciumari.

Contribuabil: 223.

Economicesc stă bineșor comuna, tabloul producțiilor din anul 1894 și 1895 este următorul:

Grâu 1.022 ha. cu 13.286 hl. (13 hl. de ha.); orz 301 ha. cu 3.612 hl. (12 hl. de ha.); ovéz 40 ha. cu 440 hl. (11 hl. de ha.); porumb 120 ha. cu 600 hl. (5 hl. de ha.).

În ceea-ce privește *întinderea* și *felul terenurilor*, cele 3.764 ha. ale comunei se divid ast-fel:

150 ha. teren neproductiv (ocupat de vetrele celor două sate); 3.614 ha. teren productiv (din care 830 ha. ale Statului cu proprietarii și 2.784 ha. ale locuitorilor); din acesta: 2.627 ha. teren cultivat (din care 230 ha. ale Statului cu proprietarii, și 2.397 ha. ale locuitorilor); 180 ha. teren necultivat, (180 ha. ale locuitorilor); 15 ha. teren islaz (15 ha. ale locuitorilor); 786 ha. teren păduri (din care 600 ha. ale Statului cu proprietarii și 186 ha. ale locuitorilor).

Ocupațiile locuitorilor sunt:

Agricultura cu 262 plugari, cari au 100 pluguri, 250 care și căruțe, 1 mașină cu aburi de treerat, 4 mașini de secerat.

Crescerea vitelor fiind în comună 4.200 capete mai cu sēmă oi.

Industria afară de cea căsnică, mai e reprezentată prin 6 mori de vânt.

Comerțul e puțin activ și constă în import de manufactură și coloniale și în export de lemne și vite.

Budgetul comunei este de 6.038 lei la veniturii și 3.187 lei la cheltueli, rămânând deci un excedent în plus de 2.851 lei; sunt și 223 contribuabili.

Căi de comunicație sunt: calea

judetiană Ostrov-Cuzgun și trece pe la miașă-nopțe de sate, și drumuri comunale la Cuzgun, Tekekioi, Asarlac, Regep-cuius.

Biserica n'are creștină, și locuitorii se duc prin satele învecinate; ar trebui însă construită, căci populațiunea ortodoxă se înmulțește mereu; sunt însă 3 geamii cu 2 hogi.

Școala este una singură rurală mixtă, înființată și întreținută de Stat, având și 10 ha. pământ, cu un învățător și 158 elevi înscriși (80 băieți, 78 fete), din cari 82 promovăți.

Dobromiru-din-deal, sat, în plasa Silistra-nouă, cătunul comunei Dobromir; *situat* în partea sudică a plășii și a comunei la 3 klm., spre S. de cătunul Dobromir-din-vale, reședința, pe văile Dermen-sirti și Caralmus-uzun-culac (sau Tekekioi-ceair) și înconjurat de dealurile Ekenli-orman, Dermen-sirti, Irasli-bair și Gheorgheni-orman-bair are o formă alungită, casele sunt aședate pe două uliți, ce se taie transversal aprôpe.

Întinderea lui e de 1.617 hectare, din cari 82 ha. ocupate de vatra și grădinile satului.

Populațiunea totală e de 88 familii cu 300 suflete ocupându-se cu crescerea vitelor și tăierea lemnurilor.

Dobromiru-din-vale, sat, în plasa Silistra-nouă, cătunul de reședință al comunei Dobromir.

Situat în partea sudică a plășii și cea nordică a comunei, pe văile Tekekioi-ceair și Dobromir la întelnirea lor și înconjurat de dealurile Sari-iol-bair, Kiuciuc-hagisirti, Aslama-sirti, Dobromir Sitma-bair și Gheorgheni-orman-bair; are o formă patrunghiulară; casele sunt frumoșe, bine ădite, înconjurat cu grădiniți și aranjate pe cinci șese uliți, are un aspect plăcut.

Întinderea teritoriului său e de 2.147 hectare, din cari 90 ha. ocupate de vatra și grădinile satului.

Populațiunea totală este de 200 familii cu 634 suflete ce se ocupă cu crescerea vitelor.

Docuzaci, sat, în plasa Mangalia, cătunul comunei Cara-omer, situat în partea sud-vestică a plășii și a comunei, la 14 km. spre V. de cătunul de reședință Cara-omer, fiind satul cel mai de la marginea sud-vestică a comunei. Este aședat pe marea vale Docuzaci și este închis de dealul Docuzaci în partea sud-vestică și de dealul Morit în partea de răsărit. Este dominat de vârful Docuzaci, care este la 2 km. spre S.-V. și care are o înălțime de 193 metri.

Suprafața sa este de 440 hectare, dintre cari 14 hectare sunt ocupate de vatra satului.

Populațiunea sa, compusă mai totă din Bulgari, fiind la hotar, este de 63 familii cu 220 suflete, ocupându-se cu agricultura.

Pământul produce porumb și grâu; meiul și ovêzul în această parte este mai puțin cultivat. Casele sunt mari, bine lucrate, nu tocmai îngrijite și aședate neregulat. Drumul comunal Hairam-chioi—Dere-chioi trece pe la sud-vestul satului fără să dea prin sat; însă este un alt drum de la Hairam-chioi la Docuzaci, care trece prin Demircea și un altul de la Dere-chioi la Docuzaci care trece prin Cerchez-chioi. Alte drumuri plăcă la Mamuzli, la Calfa-chiol și la Cial-margea.

Docuzol, sat, în plasa Medjidia, cătunul comunei Alacapa; situat în partea nordică a plășii și cea nord-vestică a comunei, la 9 km. mai spre N.-V. de cătunul de reședință Alacapa. Este aședat pe valea Docuzol, pe ambele maluri ale piriului Docuzol, închis fiind de dealul Docuzol-bair din partea răsăritenă și fiind dominat de către vârful Chiostel II, care se află la 1 km. spre S. de sat, și care are o înălțime de 58 metri. La nordul satului, la 500 metri afară din sat,

se află Cășla lui Căciulă; iar la nord-estul satului, și la marginea lui se află o altă Cășle a lui Manasie Jecu.

Suprafața sa este de 4.624 hectare, dintre care 2,4 hectare sunt ocupate de grădini și de vatra satului.

Populațiunea, eminentamente turcească, este de 140 familii cu 774 suflete, cari se ocupă cu agricultura mai ales. Casele sale sunt în general mari și regulat așezate, ceea ce face ca ulițele sale să fie toate drepte. Șoseua județeană Medjidia-Carol I (Dana-chioi) trece prin partea apusană a satului și prin Cășla lui Căciulă; iar drumul comunal Chiostel-Tortoman taie satul în două părți aproape egale; alte drumuri comunale mai pleacă la N. spre Bilarlar (Dorobanțu); la N.-E. către Cara-murat și la V. către Panaghir.

Docuzol, piriū, în plasa Medjidia, comuna Alacapă, cătunul Docuzol, de unde își trage și numele, isvorăște de la nordul satului Docuzol, dintre Cășla-lui-Căciulă și Cășla-Manasie-Jecu, trece prin mijlocul satului și se varsă, după un drum de 3¹/₂ km., în balta Cara-su. Malurile sale sunt cam băltoase, cu atât mai mult cu cât se apropie de Cara-su.

Docuzol, vârf de deal, în plasa Medjidia, comuna Tortoman, vârfurile cel mai înalt al dealului Docuzol-bair, având 103 metri înălțime; a fost și punct trigonometric de observațiune de rangul al II-lea; este acoperit cu verdetă.

Docuzol-bair, deal însemnat, în plasa Medjidia, comunele Tortoman și Alacapă, are o direcțiune de la S.-V. către N.-E., mergând printre văile Celibichioi-ceair și Derechioi pe de o parte și Cilibichioi și Docuzol-ceair pe de altă parte. Are o înălțime maximă de 103 metri, pe care o atinge în vârfurile Docuzol. Este acoperit cu pășune și pe pôle și cu semănături.

Docuzol-bair, un alt deal, însă mai puțin însemnat de cât precedentul, tot în plasa Medjidie, comuna Alacapă; întinzându-se cu o direcțiune de la N.-E. către S.-V. printre sistele Docuzol și Chiostel și printre văile Docuzol și Chiostel. Are o înălțime maximă de 82 metri și vârfuri principale pe Chiostel II cu 58 metri și Acbalcic-uba (59 metri), primul la extremitatea sudică și secundul la cea-laltă extremitate. Este acoperit cu pășuni și semănături.

Docuzol-ceair, vale, în plasa Med.

jidia, comuna Alacapă; se desface din ramificațiunile orientale ale dealului Derechioi, îndreptându-se către miadă-și, merge printre cele două dealuri Docuzol-bair, trece prin satul Docuzol și se deschide în balta Cara-su; prin mijlocul său curge pârâul Docuzol.

Doeranî, sat, în plasa Hârșova, cătunul comunei Topologu; situat în partea orientală a plășei și cea meridională a comunei, la 2¹/₂ km. spre S. de cătunul de reședință, Topologu. Este așezat pe valea Hagi-omer-dere, pe ambele maluri ale pârâului Hagi-omer însă mai mult pe malul drept de cât pe cel stâng; la sudul său se întinde pădurea Tausan-oriman sau Pădurea-epurilor și este închis la N. de dealul Caramișa-tepe și la S. de dealul Mișelik-bair. Suprafața sa este de 1779 hectare, dintre care 79 hectare sunt ocupate numai de vatra satului și de grădini. Populațiunea sa, compusă numai din Turci și Tătari, este de 147 familii, cu 667 suflete, ocupându-se mai mult cu crescerea vitelor și puțin cu agricultura. Casele sunt măricele și așezate cam regulat pe malurile pârâului, cari sunt cam înalte și răpöse. Șoseua județeană Hârșova-Babadag trece pe la sudul satului; un drum plăcă spre N. la Topolog.

Doeranî, piriū, sau mai bine ăis un alt nume al piriului Hagi-omer, din plasa Hârșova, comuna Calfa, cătunul Doeranî, de unde își ia și numele. Isvoreaște din pôlele meridionale ale dealului Periclic (județul Tulcea) cu numele de Hagi-omer, se îndreptă mai întâi spre miadă-și, apoi spre apus, având o direcțiune generală de la N.-E. spre S.-V., trece prin satul Hagi-omer, apoi intră în județul Constanța, comuna Calfa, trece prin satul Doeranî, de unde își schimbă și numele, luând pe al satului, curge printre dealurile Cara-mișe-tepe și Mișelik-bair și după un curs de 6 km. se varsă în piriul Ciordere, ce-va mai sus de satul Calfa; pe valea lui merge drumul comunal Hagi-omer - Doeranî-Calfa; malurile sale sunt cam înalte și pietroase, din pricina naturii delurilor, ale căror pôle le udă.

Doeranî, vârf sau movilă în plasa Hârșova, comuna Calfa, cătunul Doeranî, de unde 'i vine și numele. Este situat aproape de hotarul județului Tulcea, are o înălțime de 392 metri, a fost punct trigonometric de observațiune de rangul al II-lea și este acoperit cu verdetă. Este situat în partea de N.-E. a plășei și a comunei la 2 km. spre N.-E. de satul cu acelaș nume.

Dolufaci, movilă, în plasa Constanța, comuna Cicraci; situat la o egală distanță de satele Dolufaci și Cicraci, dominându-le în același timp, având înălțimea de 103 metri și este vârful cel mai înalt al dealului Cicraci; este acoperită cu verdură.

Dolufaci, sat, în plasa Constanța, cătunul comunei Cicraci; situat în partea centrală a comunei și a plășei, la 2 $\frac{1}{2}$ klm. spre N. de cătunul de reședință, Cicraci, pe valea Dolufaci și în apropierea lacului Tașăul. Are o suprafață de 120 hectare, dintre care 9 hectare sunt ocupate de vatra satului și de grădini. Populațiunea sa este de 15 familii cu 43 locuitori, ocupându-se cu pescăria și cu agricultura. Majoritatea locuitorilor o formează Turcii. Printre sat și lac trecea șoseua națională județeană Constanța-Babadag, dar acum s'a schimbat și trece prin partea apusană a satului. Alte drumuri comunale mai plăcă la Tașău, la Cara-murat.

Dolufaci, vale, în plasa Constanța, pe teritoriul comunei rurale Cicraci, și anume pe acela al cătunului său Dolufaci, de unde și-a luat și numele. Are o direcțiune de la apus către N.-E., trece prin satul Do-

lufaci și se deschide în lacul Tașăul; șoseua națională județeană o taie drept pe la mijloc.

Dolufaci-bair, deal, în plasa Constanța, pe teritoriul comunei Pazarli, are o direcțiune de la V. spre E. și o înălțime medie de 110 metri; este situat în partea sud-estică a comunei și cam centrală a plășei.

Domnésca-mare, lac, în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei Seimeni și anume pe acela al cătunului Seimenii-mari, de și este la marginea satului Seimenii-mici. Are o suprafață de aproape 80 hectare, comunică cu Dunărea printr'un mic braț, de asemenea comunică și cu lacul Domnésca-mică, care se află situat la răsăritul său. El este situat pe valea Siliștea, dominat de către S. de dealul În Islaz; se extrage pește în cantitate destul de mare și de o calitate foarte bună.

Domnésca-mică, un alt lac, în plasa Medjidia, comuna Seimeni, cătunul Seimenii-mari; este situat pe valea Siliștea, dominat la N. de dealul Nadacu, pe la S. de dealul În Islaz. Are o suprafață de peste 70 hectare și comunică cu Dunărea prin intermedierea lacului Domnésca-mare; din el nu se extrage tocmai

asa mult pește, căci pe alocurea este stufos.

Dorobantu (Bilarlar), sat, în plasa Constanța, cătunul comunei Carol I; situat în partea apusană a plășei și a comunei, la 4 km. spre N.-V. de cătunul de reședință, Carol I, pe valea Mangalie-dere, fiind închis la apus de dealul Bilarlar și la S. de dealul Paspala-bair cu vârful său Paspala-iuc (137 metri).

Suprafața sa este de 7.094 hectare, dintre care 184 hectare sunt ocupate de către grădini și de vatra satului; iar restul vine acoperit cu fânețe și cultivat.

Populațiunea sa, compusă din Români, Turci și Bulgari, însă majoritatea fiind formată de Români, este de 158 familii cu 663 suflete, ocupându-se mai ales cu crescerea vitelor și cu agricultura. Unii Români și-au clădit casele afară din sat și mai spre S. și-au format acolo un cartier aparte, care cu timpul se mărește și se infrumusețază din ce în ce. Drumuri comunale plăcă foarte multe, care la rindul lor se mai înmulțesc prin desdoiri și întreprinderi, ducând pe la satele învecinate ca: Carol I, Pazarli, Ghelingece, Chior-ceșme, Tortoman, Docuzol și altele.

Două-Mai, sat, în plasa Mangalia,

cătunul comunei urbane Mangalia, situat în partea sudică a plășii și cea nordică a comunei, la 12 km. spre N. de reședință la pôlele meridionale ale dealului Tatlașeac, nu departe de malul Mării, lângă șoseua județeană Constanța-Mangalia. Are o întindere de 115 hectare, din care 15 ha. ocupate de vatra satului cu 29 case.

Populațiunea sa este de 29 familii cu 90 suflete, toți Români, ocupându-se cu agricultura și crescerea vitelor.

Două Movere (Dealul Ia), deal, în plasa Siliștea-nouă, pe teritoriul comunei rurale Satu-nou, și anume pe acela al cătunului său Pârjovia; se desface din dealul Coșlugea, se întinde spre răsărit, într'o direcțiune generală de la S.-V. spre N.-E., brăzdând partea nordică a plășii și a comunei; și-a luat numele de la două movile naturale, ce se găsesc pe muchia lui, una lângă satul Pârjovia, 142 m., dominându-l, alta spre răsărit de acesta; el lasă spre răsărit prelungirea numită dealul De la Cetate; ramificațiile sale nordice se termină pe malul dobrogian al Dunării, făcându-l înalt și râpos, pe alocurea și stâncos; este acoperit cu fânețe, semănături, la pôle cu tuferisuri; pe muchia sa merge

drumul comunal Pârjovia-Oltina și Pârjovia-Satu-nou.

Dovlecelului (Valea), vale nu tocmai însemnată, în plasa Hârșova, comuna Grópa-Ciobanului, cătunul Cadi-câșla; se desface din pótele răsăritene ale dealului Eschi-Sarai, se îndreptă spre apus și după un drum de 2¹/₂ km. merge de se deschide în lacul Hazarlák-ghiol. Ea merge printre dealurile Hazarlik și Eschi-Sarai pe de o parte și Cadi-câșla pe cea-l'altă parte; este situată la partea nordică a comunei și a cătunului și la partea vestică a plășei. Este tăiată de șoséua județenă Eschi-Sarai-Hârșova.

Draka, deal însemnat, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunelor rurale Cálnia și Gârlița, servindu-le chiar ca hotar despărțitor; se desface din ramificațiile nord-vestice ale dealului Canli-dere, se întinde spre miadă-nópte, avénd o direcțiune generală de la S.-E. spre N.-V., și brăzdând partea nordică a plășii, cea apusană a comunei Cálnia și cea nord-estică a comunei Gârlița. Se întinde printre Dunăre și valea Licina, afluenta sa. Se ridică până la o înălțime de 130 m.; vârful Dervent mėsóră 125 m.; ondulațiunile sale, ce merg spre Dunăre, îi fac acesteia

malul înalt și răpos, precum și văii Licina. Pe la póle este acoperit cu păduri, iar pe muchie și cóste cu tuferisuri și fânețe; este tăiat de două drumuri comunale Bugeac-Cálnia, care în parte e aședată la pótele sale orientale, și Galița-Cálnia.

Duanchioi-orman, pădure însemnată, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Ghiuvegea; pe ramificațiile apusane ale dealului Mezarlác-bair, întindéndu-se pe lângă balta Iortmac; are o întindere de 220 hectare, cari aparțin tóte Statului; esența principală este fágul, mestécánul și carpenul; este tăiată de două drumuri: cel județen Ostrov-Lipnița-Cuzgun, și de cel comunal Cășla-Ghiuvegea.

Drăgaicii, măgură însemnată, aședată în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Mărlénu, și anume în partea nord-estică a plășii și cea de miadă-nópte a comunei, la 2 km. spre N. de satul Mărlénu; este aședată pe muchia unei ramificațiuni apusane al dealului Zbreia, la 1¹/₂ km. departe de malul dobrogén al Dunării. Are o înălțime de 108 m.; a fost punct trigonometric de observație de rangul al 2-lea și

prin înălțimea sa domină apele Dunării pe o bună întindere, ostrovul de pietriș, satul și balta Mărlénu, valea Carasan, și drumul comunal Mărlénu-Rasova; este deci un punct strategic important; este acoperită cu verdéță și este artificială.

Drăgaicii, movilă însemnată, în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei rurale Topalu, la 3 km. spre N. de cătunul Topalu; este aședată în partea vestică a plășei și în partea nord-estică a comunei; este aședată pe o ramificațiune a dealului Topalu în're văile Cechirgea și Piciórele-Cechirgeli, la un kilometru de malul Dunărea și anume de brațul Veriga. Are o înălțime de 102 metri și a fost punct trigonometric de rangul al II-lea. Prin înălțimea sa predomină brațul Veriga, cele două văi între care se află, precum și drumul ce duce de la Topalu la Ghizdăresci; este artificială și acoperită cu pășuni.

Ducuza-aci, deal însemnat, în plășile Silistra-nouă și Mangalia, pe teritoriul comunelor rurale Hairam-kioi și Cara-omer și anume pe acela al cătunelor Demircea și Docuzaci, de unde și-a luat și numele; este îndreptat spre miadă-și avénd o

direcție de la N. către S.-E., trece pe la vestul satului Docuzaci pe care îl domină prin înălțimea sa, avénd o înălțime maximă de 192 metri; pótele sale estice servă ca maluri văii Docuza-aci; este acoperit cu fânețe și cu puține semănături pe póle.

Ducuza-aci, vale destul de însemnată, în plășile Silistra-nouă și Mangalia, comunele Hairam-chioi și Cara-omer, cătunele Demircea și Docuzaci, de unde și-a luat și numele; se desface din Bulgaria, intră în Dobrogea pe la Movilamare, trece prin satul Docuzaci, merge paralel cu dealul Docuza-aci, trece prin satul Demircea schimbându-și numele în valea Demircea cu 1¹/₂ km. mai înainte de a intra în sat. Malurile sale prin unele locuri sunt pietróse și chiar răpóse.

Düdütlüc-cucuciuc-alceac, vale însemnată în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei urbane Cuzgun și pe acela al comunei rurale Enişenlia; se desface din pótele apusane ale dealului Ghiol-punar, se îndreptă spre apus printre dealurile Mulver-acceuci, Cara-amat deoparte pe drépta, Cara-amat pe stânga de altă parte; are o direcțiune generală de la S.-E. spre N.-V.; din

dreptul satului Cara-amat ia numele de valea Migeleti și sub acest nume se deschide în valea. Beilicu, pe dreapta lângă orașelul Cuzgun; este tăiată de drumurile Cara-amat-Bazirgian și Urluia-Nastradin; ea este acoperită cu păduri.

Duimgi, vârf de deal, în plasa Constanța, pe teritoriul comunei Caraharman și anume pe acela al cătunului său Peletlia. Este situat tocmai la hotarul celor două județe, la o distanță egală între satele Peletlia și Duimgi (județul Tulcea), de unde și-a luat și numele. Prin apropiere și pe la apusul său trece drumul comunal Duimgi-Peletlia. Are 83 de metri înălțime și este acoperit cu verdetă.

Dulgheru, sat, în plasa Hârșova, cătunul comunei Eni-sara; situat mai mult în partea centrală a plășii și cea răsăritenă a comunei, la 4 $\frac{1}{2}$ km. spre răsărit de cătunul de reședință, Eni-sara. Este așezat pe valea Dulgheru și anume pe malul drept al piriului Dulgheru, fiind dominat de vârful Dulgheru-iuc, care este la 1 km. spre N.-E. de sat, și care are o înălțime de 130 metri.

Suprafața sa este de 3.915 hectare, dintre care 75 hectare sunt ocupate numai de vatra satului și de grădini.

Populațiunea, a cărei majoritate o formează Turcii, este de 140 familii cu 737 suflete, ocupându-se cu agricultura mai ales. Pământul produce grâu, ovéz și mei. Casele, destul de numeroase, sunt și mai mici și mai mari; însă toate prost îngrijite și așezate neregulat. Drumul comunal Karapelit-Cartal-leleuș trece prin partea nord-estică a satului. Din aceste drumuri se mai ramifică altele care duc la Haidar, la Mahometcea și la Kurudjea, altul plécă din partea sud-vestică a satului și duce la satul Muslu-bei.

Dulgheru, deal, în plasa Hârșova, comuna Calfa; este o prelungire sudică a dealului Coru-bair, se întinde spre miază-zi, având o direcțiune generală de la N.-E. către S.-V. Pe muchia lui merge hotarul celor două județe; vârful cel mai înalt, Turbenca, are 252 metri, dominând asupra satului și văii Casimcea (județul Tulcea) și asupra satului Curudjea; este acoperit cu fânețe și pe la pôle cu semănături.

Dulgheru, piriu, în plasa Hârșova, comuna Sara, cătunul Dulgheru, de unde și-a luat și numele. Isvoresce din partea sudică a satului Dulgheru, îl udă și îl ocolesc pe la S., apoi pe la V., îndreptându-se spre N., unde se varsă în piriul Haidar după un curs, cam nere-

gulat, de 3 km. Malurile sale sunt în general cam râpöse, mai ales în spre N.

Dulgheru, vale, în plasa Hârșova, comuna Sara, cătunul Dulgheru, de unde i-a venit și numele. Trece prin satul Dulgheru și se deschide în valea piriului Haidar, drept în dreptul satului Karapelit. Are o direcțiune mai întieiu de la N.-E. către S.-V., apoi către V. și în fine către N.-V. Este udată de piriul Dulgheru și dominată de movila Dulgheru-iuc.

Dulgheru-iuc, vârf, sau mai bine movilă, în plasa Hârșova, comuna Sara, la 1 km. spre N.-E. de satul Dulgheru, de unde își trage și numele. Are 130 m. înălțime și domină satul, valea și piriul cu acelaș nume; este acoperit cu verdetă.

Duran-bair, deal, în plasa Constanța, pe teritoriul comunei Palaz,

și anume pe acela al cătunului său Canara. Are o direcțiune generală de la N.-E. către S.-V., întindându-se de-alungul și pe la răsăritul văii Cioban-dere. Are ca vârfuri mai însemnate pe Islam-tepe, care are 91 m. și pe Duran-iuc, care are 85 m. și este puțin mai la S. de cât cel d'întieiu. Este acoperit cu pășune și pe pôle cu semănături.

Duran-iuc, vârf de deal, în plasa Constanța, comuna Palaz, cătunul Canara; este unul din vârfurile cele mai însemnate ai dealului Duran-bair; are 85 m. înălțime și este acoperit cu verdetă.

Duran-tepe, movilă artificială, acoperită cu verdetă, în plasa Constanța, pe teritoriul comunei Palaz, la 2 km. spre apus de satul Canara. A fost punct trigonometric de observație de gradul al III-lea. În apropiere se află un cimitir vechi turcesc.

E

Ebechioi, movilă însemnată, în plasa Mangalia, pe teritoriul comunei rurale Osmanfacă și anume pe acela al cătunului său Elibechioi sau Ebechioi, de la care și-a luat numele.

Este situată în partea de miază-noapte a plășii și cea de miază-zi a comunei la 2 $\frac{1}{2}$ km. spre răsărit de satul Ebechioi, pe muchia dealului Osmanfacă. Are o înăl-

țime de 108 m. și domină satele Ebechioi, Osmanfacă, drumurile comunale ce le unesc, drumurile Ebechioi-Abdulah, Ebechioi-Topraisari, deci un punct strategic important; este artificială și a servit probabil ca punct de orientare și observație.

Ebechioi, sat, în plasa Mangalia, cătunul comunei Osmanfacă; situat în partea meridională a județului și cea apusană a comunei la 4 klm. spre S.-V. de reședință, pe valea Curu-bair-alcea, și între dealurile Curu-bair la apus și Osmanfacă la răsărit, dominat de movila Ebechioi (108 m.). Are o întindere de 2.513 hectare, din cari 49 ha. ocupate de vatra satului cu 46 case. Populațiunea compusă din Turci și Tătari este de 77 familii cu 343 suflete, ocupându-se cu agricultura.

Ebechioi-ceair, vale puțin însemnată în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei rurale Cuciuc-biulbiul; este un afluent al văii Sorpci-dere, pe partea stângă împreună cu valea Ciobanisi-derea; se desface din dealul Bair-biulbiul-cuciuc, aproape de comuna Biulbiul-cuciuc se îndreptă spre răsărit, având o direcție generală de la N.-V. către S.-E. și după un drum de 3 km. se deschide în valea Sorpci-dere în dreptul dealului Curu-bair; este o vale

puțin largă și este tăiată în toate părțile de drumurile Elibechioi-Copadin, Osman-facă-Copadin, Buiuc-biulbiul-Copadin și Biulbiul-cuciuc-Osmancea, așezată în partea sud-vestică a comunei și a plășei.

Echenli-orman, o pădure mică, în plasa Silistra-nouă, comuna Garvanu, cătunul Garvan-mic; situată pe ramificațiile sudice ale dealului Sirt-iol-bair, nu departe de satul Garvanu-mare, și formând cu pădurea Saidi-orman, pădurea numită Garvanu; are o întindere de 87 hectare, aparținând toate Statului; esența este fagul, carpenul și stejarii pitici.

Edil-chioi-têpe, deal în plasa Mangalia, pe teritoriul comunei rurale Osmancea, formeză împreună cu dealul Tatar-bair un unghi drept; are direcția N.-S. și merge printre văile Cealic-cum-ceair, care e la răsărit, și valea Gioroiu-ceair, care este la apus; nu este tocmai așa înalt, însă domină comunele Osmancea, Agemler, Ciobanisa, cele două văi pe care le separă, precum și drumurile Edil-chioi-Cosleci, Osmancea-cuciuc-Enghez-buiuc. Brăzdeză partea nordică a plășei și pe cea sudică a comunei și este acoperit în cea mai mare parte cu pășune și puține semănături.

Edilchioi, comună rurală, din județul Constanța, plasa Mangalia; *situată* în partea meridională a județului, la 37 km. spre S.-V. de orașul Constanța, capitala districtului, și în cea septentrională a plășii la 28 km. spre N.-E. de orașul Mangalia, reședința ei, pe valea Cealic-cum-ceair.

Se *mărginește* la miadă-nopțe cu comuna Osmanfacă; la răsărit cu comuna Topraisari; la miadă-și cu comuna Gheringic și Anaplar; iar la apus cu comunele Enghez și Osmancea.

Relieful solului e în general puțin accidentat de următoarele principale dealuri: Elibechioi-bair (110 m.) la N., Osmanfacă-iol (99 m.) la N.-E., Osmancea-bair (70 m.) la N.-V., Enghez-bair (82 m.) la apus; Carakioi-bair (100 m.), Amzacea-burun (102 m.) Cogeasirt-bair (100 m.) la miadă-și; Meragi-bair (107 m.) și Trapraisari-bair (92 m.) la răsărit; Iol-cari-bair (101 m.), Meragi-bair II (102 m.), Cerkez-iuk-bair (93 m.), Amzacea-bair (107 m.) prin interiorul comunei; aceste dealuri sunt acoperite cu fânețe și semănături.

Movilele sunt numeroase (32), mai toate artificiale, construite pentru a servi ca puncte de orientare; principalele sunt: Orta-iuk (103 m.) la S.-V. Uzmlar (101 m.) Balabanar-tepe

(93 m.), Eski-iuk (102 m.), prin interior; Meragi-iuk (104 m.), Ufac-iukler, Panar-iuk, Amzacea, Carai-iuk (între 92--104 m.) la miadă-și.

Hydrografia e reprezentată prin văi ce au puțină apă numai primăvara și toamna în timpul ploilor; printre ele deosebim: Uzunlar-ceair unit cu Uzunlar-dere, formând valea Pașa-conac-dere pe la miadă-nopțe; Cealik-cum-ceair, formată din văile Amzacea-dere unită cu Sănâr-dere, și din valea Muratan unită cu valea Küvan alceac; tot în valea Cealic se deschide și valea precedentă Pașa-conac-dere.

Clima comunei este aceea a plătoului Dobrogea în genere; veri ardețore, ierni aspre; vântul de N.-E. suflând încontinuu, ploii cad în mică cantitate; climat relativ sănătos; maladiile vizitând-o foarte rar.

Cătunele cari o tormeză sunt patru: Edilchioi, reședința spre apus, la unirea văilor Cealic și Pașa-dere; Amzacea, spre miadă-și la 5 km. spre S.-V. de reședință, în văile Muratan și Küvan; Uzunlar, spre miadă-nopțe la 3 $\frac{1}{2}$ km. spre N.-E. de reședință, pe valea Uzunlar-ceair, la unirea ei cu Uzunlar-dere; și în fine Engemahale tot spre miadă-nopțe, la 4 km. spre N.E. de reședință, pe valea Osmanfacă-iol.

Aspectul general al acestor sate nu oferă nimic particular; Edilchioi

și Uzunlar au casele adunate, celelalte cam reslețe, potrivit îngrijite, puține grădini și pomi roditori, pozițiuni ordinare.

Suprafața comunei este de 6.500 ha., din cari 198 ha. ocupate de vetrele celor cinci sate cu 193 case, restul de 6.302 ha. împărțit între Stat cu proprietari posedând 3.000 ha. și locuitorii ce au 3.302 ha.

Populațiunea intrăgă a comunei pe anul 1895—96 este de 234 familii cu 717 membri, în total deci 951 suflete, în majoritate Turci și Tătari, puțini Bulgari și repartizați după cum urmează:

1) După *sex*: bărbați 498, femei 453. Total 951.

2) După *stare civilă*: necăsătoriți 507, căsătoriți 428, văduvi 15, divorțați 1. Total 951.

3) După *instrucție*: știu carte 7, nu știu 947. Total 951.

4) După *protecție*: cetățeni români 921, supuși străini 30. Total 951.

5) După *religie*: ortodoxi 244, mahometani 706, catolici 1. Total 951.

6) După *ocupațiuni*: agricultori 157, comercianți 3. Total 160.

7) După *avere*: improprietăți 98, neimproprietăți 62. Total 160.

Contribuabili: 160.

Biserica ortodoxă saă de alt rit

nu există în comună; ar trebui însă reînființată una ortodoxă; sunt însă 5 geamii, 2 în cătunul Amzacea, și câte una în celelalte cătune, având toate 10 hectare și 3 hogi.

Școlă iar nu există în comună, se simte însă necesitatea de a se înființa, intru cât numărul copiilor în vârstă de școlă este de peste 170.

Economicesce comuna stă binișor; tabloul semănăturilor în ha. și hl. pe 1896—97 este următorul:

Grâu 340 ha. cu 15 hl. de ha. în total 5.100 hl; seară 154 ha. cu 15 hl. de ha., în total 2.310 hl.; orz 950 ha. cu 16 hl. de ha., în total 15.680 hl.; ovéz 124 ha. cu 12 hl. de ha., în total 1.508 hl.; rapiță 650 ha. cu 18 hl. de ha., în total 11.700 hl.; in 165 ha. cu 15 hl. de ha., în total 2.475 hl.; porumb 250 ha. cu 5 hl. de ha., în total 1.250 hl.; mei 400 ha. cu 7 hl. de ha., în total 2.800 hl.; fânețe naturală 700 ha. cu 1.000 kgr. de ha., în total 700.000 kgr.

În ceea-ce privește întinderea și felul terenurilor, cele 6.500 ha. ale comunit se divid ast-fel: 198 ha. teren neproductiv (ocupate de vetrele satelor); 6.302 ha. teren productiv (din care 3.000 ha., ale Statului cu proprietarii, 3.302 ha. al locuitorilor); din acestea: 5.422 ha. teren cultivabil (din care 2.610 ha. al Statului cu proprietari

2.812 ha. al locuitorilor); 230 ha. teren necultivabil (din care 110 ha. ale Statului cu proprietarii, 120 ha. al locuitorilor); 650 ha. teren islaz (din care 280 ha. ale Statului cu proprietarii, 370 ha. al locuitorilor).

Ocupașunile locuitorilor sunt următoarele:

Agricultura, fiind în comună 157 plugari cu 299 pluguri (161 cu boi, 138 cu cai), cu 251 care și căruțe (150 cu boi, 101 cu cai), 12 mașini de secerat, 4 mașini de bătut porumb, 4 grape de fier, 1 trior, 3 mașini de vânturat.

Crescerea vitelor, existând în comună 6.275 capete, din cari: 556 cai, 748 boi, 54 bivoli, 9 asini, 4.663 oi, 173 capre, 81 porci.

Industria, care afară de cea casnică, mai e reprezentată prin 9 mori de vânt.

Comerțul destul de activ, se face prin gara Murfatlar la 25 km. spre N.-E. de comună; de către 3 comercianți (cârciumari) și constă în import de coloniale, mașini agricole și în export de cereale, vite (și cu produsele lor).

Budgetul constă în venituri de 3215 lei, cheltuielile sunt de 1558 lei, rămânând excedent de 1757 lei; sunt și 160 contribuabili.

Căi de comunicație sunt: 1) drumul județen, Medjidia-Mangalia;

trecând prin toate satele afară de reședință; 2) apoi nenumărate drumuri vecinale saă de căruțe, cari unesc cele patru sate între ele și cu cele mai învecinate, ca Tapraisari, Casakioi, Enghéz, Osmancea, Osmanfacă, etc.

Edilkioi, sat în plasa Mangalia, cătunu de reședință al comunei Edilkioi, situat în partea nordică a plășii și cea apusană a comunei pe valea Cialic-cum-ceair, la unirea ei cu valea Pașa-conac-dere, între dealurile Meragi-bair și Cerkez-iuk-bair, la răsărit, Tatar-bair la S. Edilkioi-tepe la apus și Iol-cari-bair la N. Întinderea sa e de 2.650 hectare, din cari 60 ha. ocupate de vatra satului; restul aparține Statului și locuitorilor. Populațiunea e de 39 familii, cu 250 suflete, în majoritate Sârbi și Bulgari ocupându-se cu agricultura. Drumuri comunale duc din acest sat spre Enge-mahale, Uzunlar, Tapraisari-Amzacea, Cusicci, Enghéz și Osmancea.

Echenli-orman-bair, deal, în plasa Siliștra-nouă pe teritoriul comunei Dobromir, și anume pe acela al cătunului Dobromir-din-deal; este o continuare a dealului Orta-burun, se îndreptăză spre miază-zi având o direcție de la N.-V. către S.-E.

și se termină prin pădurea Caral-mus-orman; brăzdează partea sudică a plășii și cea sud-vestică a comunei. Este despărțit de dealul Orta-burun prin drumul ce duce de la Dobromir la Techideresi; este acoperit peste tot cu stuferisuri și are o înălțime maximă de 160 metri.

Echii-iuiuc-olceac, deal însemnat în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Beilicu și anume pe acela al cătunului său Bac-cuius; face parte din culmea dealului Mărlénu, se îndreaptă de la miadă-nópte spre miadă-đi, cu o direcție generală de la N.-V. spre S.-E., brăzdând partea răsăritenă a plășii și pe cea sud-estică a comunei; pe muchia sa merge puțin și hotarul dintre plășile Silistra-nouă și Medjidia. Ajunge 181 m. înălțime cu vârful Cuzgun și domină satul Bac-cuius, văile Bac-cuius-culac, Ceair-orman, Cara-cialic-culac, și drumul județen Ostrov-Cuzgun; este acoperit numai cu păduri.

Echi-tepe, movilă, în plasa Mangalia, la hotarul comunei Musurat și al comunei Osmanfacă, pe teritoriul cătunului Abdulah, de care se află depărtat numai cu 1 km. Este situată la nordul plășei și comunei pe culmea dealului Cuan-derasi-

bair și are o înălțime de 90 metri, acoperit fiind cu pășune; servă și ca punct trigonometric de al 2-lea grad. Domină cătunul Abdulah, drumurile de la Abdulah la Hasi-diuluc, la Techirghiol și de la Mametcea la Musurat.

Elibichioi, ruinele unui sat, din plasa Mangalia, comuna Osmanfacă, cătunul Ebechioi; situate pe valea Ebechioi-ceair; a fost distrus de un incendiu pe la 1829.

Elibichioi-bair, deal, în plasa Mangalia, comuna Osmanfacă, cătunul Ebechioi, în partea sudică a comunei printe văile Canara-dere și Osmanfacă-iol; are 110 m. acoperit cu semănături și fânețe.

Elmelichi, deal, în plasa Hârșova, comuna Calfa, cătunul Rahman, dominând acest sat despre apus; de natură stâncosă, are 193 m. înălțime, acoperit cu fânețe.

Elmenlichi, movilă, în plasa Medjidie, comuna Mamut-cuius, cătunul Acargea; situată pe muchia dealului Cara-tepe-bair; are 132 m., a servit ca punct de observație și orientare

Emir-saale-tepe, movilă, în plasa Hârșova, comuna Șiriu, cătunul

Muslu, la 2 km. spre S.-E. de acesta, pe muchia dealului Muslu; cu o înălțime de 92 m., dominând drumul județen Hârșova-Medjidie; e acoperită cu verdéță.

Ende-carachioi-tepe, deal în plasa Medjidie, comuna Bülbul, cătunul Ende-carachioi, situat între văile Schingi-Medjidie-dere și Biringi-Medjidie-dere; are 130 m. înălțime; acoperit cu semănături și fânețe; pe el merge calea județenă Medjidie-Mangalia.

Ende-carachioi, sat, în plasa Medjidia, cătunul comunei Biulbiul, situat în partea răsăritenă a plășei și cea nordică a comunei, la 8 km. spre N. de cătunul de revedință Cüciuc-biulbiul. Este așezat pe ultimele ramificațiuni sud-estice ale dealului Tabia franțuzescă, și este dominat de virfurile Endec-carachioi (112 metri) care este la 1 $\frac{1}{2}$ km. spre N.-V. de sat; Curt-baba-iuc (98 metri) la 2 km. spre E. și Cara-tepe (131 metri) care este la 1 km. spre S.-E. Prin apropierea și pe la vestul său trece valul lui Traian, având o direcțiune de la N.-V. către S.-E.

Suprafața sa este de 2825 hectare, dintre care 14 hectare sunt ocupate de vatra satului și de grădini.

Populațiunea sa, compusă aproape numai din Tătari și Bulgari, este de 62 familii cu 213 suflete, ocupându-se cu crescerea vitelor și prea puțin cu agricultura. Casele sunt în general mici, dar așezate regulat. Din sat plăcă drumuri comunale la: Alacapă, la Medjidie și la Büiuc-biulbiul, merge șoseaua județenă, care trece drept prin mijlocul satului; alt drum comunal la Küciuc-biulbiul și altul la Mamut-cuius.

Enge-mahale, sat, în plasa Mangalia, cătunul comunei Edilchioi; situat în partea apusană a plășei și cea septentrională a comunei, la 3 $\frac{1}{2}$ klm. spre N. de cătunul de reședință Edil-chioi. Este așezat pe valea-Osmanfacă-iol, fiind închis la N. de dealul Elibichioi-bair, la V. de dealul Osmancea-bair și la S. de dealul Iol-cari-bair, fiind dominat de vârful Uzunlar-iuc cu 103 m., situat la sudul său. Suprafața sa este de 1000 hectare, dintre care 40 hectare sunt ocupate de vatra satului și de grădini, iar populațiunea sa, în care Turcii preponderază, este de 28 familii cu 100 suflete, ocupându-se cu agricultura și cu crescerea vitelor. Pământul produce porumb și mai ales grâu și orz. Casele sale sunt mici și așezate rar.

unele de altele și cu totul neregulate. Șoséua județenă Mangalia-Medjidia trece prin partea sa de răsărit; iar alte drumuri comunale mai vin de pe la toate satele învecinate ca: Edilchioi, Osmancea, Copadin, Musurat și c. l.

Enge-malesi-tepe, movilă artificială, în plasa Constanța, pe teritoriul comunei rurale Copadin, fiind situată la 2 $\frac{1}{2}$ klm. spre E. de satul Copadin. Este acoperită cu verdéță și are o înălțime de 139 metri, cu care domină în întregime satul Copadin, precum și partea nordică a văii Arabi-alciala și drumurile comunale care trec pe la piciorle ei.

Enghez, comună rurală din județul Constanța, plasa Mangalia, *situată* în partea meridională a județului la 46 klm. spre S.-V. de orașul Constanța, capitala districtului, și în cea centrală a plășii la 28 klm. spre N.-V. de orașelul Mangalia, reședința ei, pe valea Büiuc-dere (sau Enghez).

Se *mărginesc* la miadă-nópte cu comunele Osmancea și Agemler; la răsărit cu comunele Edilchioi; la miadă-și cu comunele Azaplar și Cara-omer, iar la apus cu comuna Cazâl-murad.

Relieful solului e în general

puțin accidentat de următoarele *dealuri* principale: Edilchioi-tepe (115 m.) la N., Tatar-bair (110 m.) la N.-E., Kedre-nu (122 m.) la N.-V., Culac-bair (128 m.) la apus, Carasuluk-bair (141 m.) la S. și S.-V.; Erebilier-tepe-bair (125 m.) la S.-E., Amzacea-bair (92 m.) la răsărit; Cassicci, Dechili-tași și Enghez (110 m.) prin interior; aceste dealuri sunt acoperite cu semănături și fânețe.

Movilele sunt puține (8), toate artificiale, servind ca puncte de orientare; printre ele distingem: Ciatal-iuc (134 m.) la apus, Ortaiuc (133 m.) la răsărit, Enghez-iuc (111 m.) în interior.

Hidrografia e reprezentată numai prin nisce văi uscate, având apă numai în timpul ploilor, primăvara și toamna; principalele sunt: Enghez-dere sau Büiuc-dere prelungită cu valea Cassicci și în urmă cu Sofu'ar, trecând prin satele Enghez mare și mic, și Cassicci; prin interiorul și centrul comunei cu adiacentele sale Musur-cuiuc la V. pe stânga, Kuciuc-enghez la N. pe dreapta. Mai avem văile Cioroiuceair la N și valea Cadmular-alcea la răsărit, adiacente ale văii Agemler.

Clima acestei comune este aceea a platoului dobrogén în genere, veri căldurose, ierni aspre; vântul

despre răsărit dominând; ploile cad în mică cantitate; climat relativ sănătos, maladii puține.

Cătunele care forméză comuna sunt trei, și anume: Enghez-mare (büiuc==mare), spre răsărit, reședința, pe valea Enghez sau Büiuc-dere; Enghez-mic (mic==küciuc), spre centru, la 1 km. spre N.-V. de reședința, tot pe valea Enghez; Casicci, spre apus, la 2 $\frac{1}{2}$ km. spre N.-V. de reședința, pe valea Casicci sau Sofular.

Aspectul lor e identic, sate mari cu casele strănse, unele având grădini plăcute, case binisor construite și păstrând óre-care curățenie.

Suprafața comunei este de 4054 hectare, din care 204 ha. ocupate de vetrele celor 3 sate cu 134 case; restul de 3850 ha. împărțite între locuitori cu 1778 ha. și Stat cu proprietarii, ce posedă 2072 ha.

Populația comunei e de 160 familii cu 743 suflete, compusă din Turci, Bulgari și Germani, repartisați după cum urméză:

1) După *sex*: bărbați 387, femei 356. Total 743.

2) După *starea civilă*: necăsătorii 448, căsătorii 270, véduvi 24, divorțați 1. Total 743.

3) După *instrucție*: știu carte 97, nu știu 646. Total 743.

4) După *protecție*: cetățeni Ro-

mân 625, supuși străini 118. Total 743.

5) După *religie*: ortodoxi 255, catolici 103, mahometani 385. Total 743.

6) După *ocupașuni*: agricultori 161, comercianți 4, altele 1. Total 166.

7) După *avere*: impropietariți 139, nelmpropietariți 27. Total 166.

Contribuabili: 166.

Biserica ortodoxă nu există în comună și ar trebui una; avem însă o casă de rugăciuni luterană în cătunul Enge-mahale și 3 geamii, una în cătunul Enge-mahale și 2 în Uzunlar.

Școlă iar n'are comuna, însă numărul copiilor în vârstă de școlă trecând peste 170, se simte trebuința unei școli de gradul I.

Economicesce comuna stă ast-fel, după tabloul semănăturilor în ha. și hl. din anul 1896—97: grâu 65 ha. cu 12 hl. de ha., în total 780 hl.; secară 241 ha. cu 14 hl. de ha., în total 2374 hl.; orz 1402 ha. cu 16 hl. de ha., în total 22432 hl.; ovéz 22 ha. cu 13 hl. de ha., în total 286 hl.; rapiță 3 ha. cu 7 hl. de ha., în total 21 hl.; în 62 ha. cu 16 hl. de ha., în total 992 hl.; porumb 239 ha. cu 3 hl. de ha., în total 717 hl.; meiu 167 ha. cu 3 hl. de ha., în total

501 hl.; fasole 12 ha. cu 600 kgr. de ha., în total 7200 kgr.; fânețe 144 ha. cu 700 kgr. de ha., în total 100800 kgr.

În ceea-ce privește *întinderea* și *felul terenurilor*, cele 4054 ha. ale comunei se împart ast-fel: 204 ha. teren neproductiv, ocupat de vetrele satelor; 3850 ha. teren productiv (din care 2072 ha. ale Statului cu proprietarii și 1778 ha. ale locuitorilor); din care: 2870 ha. teren cultivat (din care 1402 ha. ale Statului cu proprietarii și 1468 ha. ale locuitorilor), 50 ha. teren necultivat (ale Statului cu proprietarii), 930 ha. teren islaz (din care 620 ha. ale Statului cu proprietarii și 310 ha. ale locuitorilor).

Ocupațiunile locuitorilor sunt următoarele: *Agricultura*, fiind în comună 161 plugari cu 94 pluguri (86 cu boi, 8 cu cai), cu 158 care și căruțe (11 cu boi, 147 cu cai), 8 mașini de secerat, 4 mașini de bătut porumb, 4 grape de fier, 1 mașină de vânturat; sunt și 15 puțuri în comună.

Industria, afară de cea casnică, mai e reprezentată cu 2 mori de vânt.

Crescerea vitelor, fiind în comună 8903 capete de vite, din care: 253 cai, 816 boi, 15 bivoli, 10 capre, 7736 oi, 13 berbeci, 60 rămători.

Comerțul, puțin activ, se face prin gara Medjidia, la 33 km. spre N.-V.; de către 4 comercianți (din care 2 cărciumari) și constă în import de manufactură și mașini agricole și în export de cereale, vite (oi cu produsele lor).

Budgetul constă în venituri de 3215 lei, cheltueli de 1558 lei, cu un excedent în plus de 1657 lei; sunt și 166 contribuabili.

Căi de comunicație sunt numai nisce căi comunale sau vecinale, ce unesc satele între ele și cu cele mai apropiate, ca Erebeiler, Ghiuvenli, Sofular, Agemler, Osmancea, Edilchioi, Amzacea, etc.

Enghez-büiuc, sat, în plasa Mangalia, cătunul de reședință al comunei Enghez; *situat* în partea centrală a plășii și cea răsăritenă a comunei pe valea Enghez sau Büiuc-dere, între dealurile Enghez la N., Eschiler la S. și Dichil-tasi la V. Are o întindere de 2717 hectare, din care 114 ha. ocupate de case și grădini; restul împărțit între Stat și locuitori. Populația este de 120 familii cu 401 suflete, în majoritate Turci și Bulgari, ocupându-se cu agricultura. Din sat duc mai multe drumuri de căruțe spre Küciuc-Enghez, Osmancea, Edilchioi, etc.

Enghez, deal, în plasa Mangalia, comuna Enghez, de la care și-a luat și numele. Se desface din dealul Edichioi-tepe, se întinde spre miadă-și cu o direcție de la N. la S. printre văile Küciuc-Enghez, Enghez, Cioroiu-ceair și Cadmular-alcea, dominând aceste văi cu înălțimea sa de 110 m., și satele Enghez-mare și mic; e acoperit cu fânețe și semănături.

Enghez (Vale), un alt nume al văii Büiuc-dere, nume ce-l poartă între satele Enghez-mare și Casicci, pe teritoriul comunei Enghez și al cătunelor Enghez-mare și mic, de la care și-a luat și numele.

Enghez-Küciuk, sat, în plasa Mangalia, cătunul comunei Enghez; situat mai mult în partea apusană a plășii și cea centrală a comunei la $\frac{3}{4}$ klm. spre N.-V. de cătunul de reședință, Enghez-Büiuc. Este situat pe valea Enghez-Küciuk și este închis la S. de dealul Dichil-tasi. Are o suprafață de 388 hectare, dintre care 20 hectare sunt ocupate numai de vatra satului și de grădini. Populațiunea a cărei majoritate este formată de Turci, este de 11 familii cu 16 suflete, ocupându-se mai numai cu agricultura. Pământul produce tot felul de cereale, însă în special grâu și

ovéz. Casele sunt mici și prost întreținute, cât se poate de joase și întunecose, ceea-ce influențează foarte mult asupra descrescerea populațiunii și creșterii bolilor și a infecțiilor. Drumuri comunale merg la Enghez-Büiuc, la Osmancea, la Sofular prin Casicci, la Ghiuvenli și la Erebeiler.

Enghez-Küciuk, vale, în plasa Mangalia, pe teritoriul comunei rurale Enghez, și anume pe acela al cătunului său Enghez-Küciuk, de unde și-a luat și numele. Se desface din dealul Dichil-tasi, îndreptându-se spre miadă-nopțe și având o direcțiune generală de la S. spre N.; trece prin satul Enghez-Küciuk și după un drum de 3 klm. se deschide în valea Cioroiu-ceair, care se deschide în valea Canara-dere. Este situată în partea apusană a plășii și cea nordică a comunei; de alungul ei merge drumul comunal de la Osmancea care se bifurcă și duce la Sofular și la Enghez-Küciuk.

Enigea, comună rurală importantă din județul Constanța, plasa Medjidia, situată în partea apusană a județului, la 64 klm. spre S.-V. de orașul Constanța, capitala districtului, și în cea meridională a plășii la 28 klm. spre S.-V. de o-

râșelul Medjidia, reședința ei, pe valea Kioseler.

Se *mărginesc* la miadă-nöpte cu comuna Rasova; la răsărit cu comunele Cochirleni, Mamut-cuius și Cocargea; la miadă-și cu comuna Kioseler; și la apus cu comunele Asarlăc, Cuzgun, Beilic și Aliman (plasa Silistra-nouă).

Relieful solului e destul de accidentat de următoarele principale dealuri: Mustana (150 m.) la N.-V., dealul Grindu-mare (154 m.), Mamele (158 m.), Iocuj-bair (158 m.), dealul Mare (96 m.) la N., dealul Caramancea (133 m.), Canlă (151 m.), Piribeț (140 m.), Diordinezi-orman (128 m.), Dichili-tași-bair-sirti (142 m.), Cinghinea-orman-bair, *Susus-tarifi-bair* la răsărit; dealul Kiorcubair (156 m.), Curu-giugiuc-bair (154 m.), Mezarlăc-borungea-bair (152 m.) la miadă-și; dealul Adam-clisse-tarifi-bair, Adam-clissi-bair (115 m.), Uzum-bair, Echii-iuiuc-alceac (181 m.), Uzum-culac-bair (122 m.), Polucci (130 m.) la apus; iar prin interiorul comunei remarcăm dealurile Talașman (178 m.), Susufunar-bair (165 m.), Arabagi (136 m.), Ciocan (108 m.), Cesme (164 m.), Giatri-bair (136 m.), Coru-bair și Enige-bair. Aceste dealuri sunt acoperite cu pășuni și fânețe întinse, semănături puține și câte-va păduri, pe de-

lurile Talașman, Susufunar, Uzunbair (cu pădurea Iasi-orman), Echii-olceac, Arabagi Adam-clissi.

Movilele sunt numeroase, artificiale și răspândite în toate părțile; printre ele deosebit: Talașman (178 m.) la N.-V., Grópa-săpată (158 m.), Săpata (154 m.) la N., Siribeț-iuc (148 m.) la E., Otlu-orman-bașa-iuiuc (142 m.) la S.-V., Canara-sus-sacozlă-iuiuc (159 m.), Malciova-ciniz-iuiuc (164 m.), Cosiu-iuc (132 m.) prin partea centrală a comunei, ele au servit ca puncte de orientare.

Hidrografia este reprezentată prin nise văi seci, cari au ceva apă numai primăvara după topirea zăpezilor și toamna; principalele sunt: Ghiol-punar sau Urluia, măf. purtând prin comună și numele de Balbarhak-ceair și Polucci-ceair la apus, cu adiacentele sale; valea Cara-cealic-culac pe stînga la S.-V., Polucci-culac, Talașman-ceair, Susufunar-dere, Adam-clissi-ceair pe dreapta la apus; valea Diordingi-orman sau Arabagi, primind pe dreapta pe Calfa prelungită cu Cesme-culac, pe Malciova-ceair, iar pe stînga Cinghinea-orman-ceair unită cu Ceatăríc-ceair, pe Enigea-dere formată din Tatar-ceair și Murnarlichi-alceac prelungită cu Kioseler-ceair, pe Enige-alceac continuată cu Curu-culac și

Giatri-culac, toate acestea prin partea centrală; valea Ciocanului la N., valea Caramancea ce primesce pe stînga pe Uzun-ceair formată din Kireșlăc-culac unită cu Kiorcucu-ceair, toate la N.-E.

Clima comunei este destul de temperată; iarna e aspră, însă vara prin văile acoperite cu păduri și adăpostite de dealuri ea este destul de moderată; ploile cad în cantitate potrivită, făcând ca pământul să producă mai multe fânețe și erburi; maladiile visiteză rare ori această comună.

Cătunele care o formă sunt șapte, și anume: Enige, reședința, la S. pe valea Enige-dere; Adam-clissi, spre apus, pe un cot al dealului Adam-clissi-bair, la 3 klm. spre V. de reședință, Arabagi, spre miadă-nöpte, pe valea Arabagi-ceair, la 9 klm. spre N.-V. de reședință; Iusufunar, spre apus, pe valea Iusufunar, la 8 klm. spre N.-V. de reședință, Malciova, în partea centrală, pe valea Malciova-ceair, la 6 klm. spre N.-V. de reședință; Polucci spre apus pe valea Ghiol-punar sau Urluia la 12 klm. spre N.-V. de reședință; Talașman, tot spre apus pe valea Talașman-ceair la 9 klm. spre N.-V. de reședință. Aspectul lor e plăcut în ceea-ce privește pozițiunea, unele în văi frumoase încon-

jurate de dealuri păduroase; sunt sate adunate, casele strinse, deși nu tocmai cu regulă, sunt curate și multe din ele bine îngrijite.

Suprafața totală a comunei este de 14308 hectare, din cari 74 hectare ocupate de vetrele celor 7 sate cu 82 case; locuitorii posed 12714 hectare, iar Statul cu proprietarii stăpănesc 1520 hectare.

Populațiunea sa este formată din Bulgari, Turci și căți-va Români; ea este de 279 familii cu 907 membrii, în total sunt 1186 suflete, și este împărțită ca în tablourile următoare:

1) După *sex*: bărbați 616, femei 570, total 1186.

2) După *stare civilă*: necăsătorii 641, căsătorii 518, veduvi 27, total 1186.

3) După *instrucție*: știu carte 12, nu știu 1174, total 1186.

4) După *protecție*: toți supuși Români.

5) După *religie*: ortodoxi 780, mahometani 399, alte religii 7, total 1186.

6) După *ocupații*: agricultori 301, comercianți 7, alte ocupații 26, total 334.

7) După *avere*: impropietăriți 576.

Contribuabili: 334.

Biserica. În comună nu există nici o biserică creștină; ar trebui în-

ființată intru cât populația crescină e mai numerosă de cât cea mahomedană, care are 3 geamii în cătunele Arabagi, Malciova și Talasman cu 3 hogi.

Școlă iar nu este în comună, și ar trebui înființată, căci copii de școlă sunt peste 237; sunt însă 3 școli musulmane alipite de geamiile amintite mai sus.

Economicesce comuna stă astfel după tabloul semănăturilor în hectare și hectarolitri din anul 1896—97: Grâu 665 ha. cu 15 hl. de ha., în total 9975 hl.; Secară 40 ha. cu 19 hl. de ha., în total 760 hl.; Orz 937 ha. cu 17 hl. de ha., în total 15929 hl.; Ovéz 203 ha. cu 14 hl. de ha., în total 2852 hl.; Porumb 560 ha. cu 4 hl. de ha., în total 2240 hl.; mei 127 ha. cu 2 hl. de ha., în total 254 hl.

Iar în privința întinderii și felului terenurilor, cele 14308 ha. ale comunei se divid astfel: 74 ha. teren neproductiv (ocupat de vetrele satelor); 14234 ha. teren productiv (din cari 1520 ha. ale Statului cu proprietarii și 12714 ha. ale locuitorilor); din acesta: 3189 ha. teren cultivat (din cari 112 ha. ale Statului cu proprietarii și 3077 ha. ale locuitorilor); 9933 ha. teren necultivat (din cari 518 ha. ale Statului cu proprietarii și 9415 ha. ale locuitorilor); 222 ha. teren islaz

(ale locuitorilor); 890 ha. teren păduri (ale Statului cu proprietarii).

Ocupațiunile locuitorilor sunt următoarele: *Agricultura* cu 301 plugari, cari au 184 plugari, 207 care și căruțe, 1 mașină de secerat, 1 mașină de bătut porumb, 7 grape de fier, 3 triore.

Crescerea vitelor, fiind în comună ca la 10000 capete, mai cu osebire oi și boi.

Industria, afară de cea casnică, e reprezentată și prin 5 mori de vânt.

Comerțul e activ, se face prin gara Medjidie la 32 km. spre N.-V., de către 7 comercianți (din cari 5 cărciumari) și constă în import de cereale, manufactură și coloniale și în export de vite și lemne.

Budgetul acestei comune constă în venituri de 7710 lei și cheltuielile sunt de 3272 lei, rămânând deci un însemnat excedent în plus de 4440 lei; sunt în comună și 334 contribuabili.

Căi de comunicație sunt următoarele: calea județiană Medjidia-Cuzgun, trecând prin satele Malciova și Talasman, apoi numeroase drumuri vecinale și comunale, cari se întretaie în diferite chipuri, unesc cătunele între ele și cu satele învecinate ca Rasova, Bac-cuius, Cara-amat, Urluia, Sevendic, Chioseler, Idris-cuius, Pescera, Cochirleni, etc.

În comună, pe muchia dealului Adam-clissi-bair, la 2 km. spre N. de satul Adam-clissi, se găsește monumentul triumfal al lui Traian, care a fost desgropat și studiat de către magistrul nostru în archeologie, d-nul Grig. Tocilescu, în minunata sa operă «Monumentul de la Adam-clissi». În vale de acest monument, la 1 km. spre S.-V. de acest monument, pe un cot de deal, se găsesc ruinele vechiului oraș militar roman Tropaeum-Trajani, a cărui desgropare, efectuată în mare parte, o datorăm tot d-lui Tocilescu.

Enige, sat, în plasa Medjidia, cătunul de reședință al comunei Enige, sat de curând înființat, de unde și numele său; situat în partea sudică a plășii și a comunei, pe valea Enige între dealurile Enige-bair și Adam-clisse-tarifi-bair. Are o întindere de 9804 hectare, din cari 11 hectare ocupate de vatra satului cu 30 case; populațiunea, în majoritate Români ardeleni, este de 35 familii cu 166 suflete, ocupându-se cu agricultura și crescerea vitelor.

Enige-alcea, vale, în plasa Medjidie, comuna Enige, cătunul Enige, formată din văile Kioseler-ceair și Saltar-ceair, trece prin satul Enige

și se deschide în valea Diordingiorman pe drépta; malurile sale sunt acoperite pe alocurea cu păduri.

Eni-Saraï, deal, în plasa Hârșova, comuna Saraï, cătunul Eni-Saraï, se întinde printre văile Saraï și adiacenta sa valea Lungă; are 53 m., acoperit cu fânețe și semănături; satul Eni-Saraï se resfață la pôlele sale orientale.

Eni-Saraï, comună rurală, în plasa Hârșova (vezi Saraï).

Enișenlia, comună rurală importantă din județul Constanța, și anume din plasa Silistra-nouă.

Este *aseșată* în partea sud-apsană a județului, la 77 km. spre V. de orașul Constanța, capitala districtului, și în cea de miadă-și a plășii, la 43 km. spre S.-E. de orașelul Ostrov, reședința ocolului. Comunele învecinate cu dânsa sunt: Hazarlâc la 1 km. spre S.; Dobromir la 6 km. spre V.; Caranlâc la 9 km. spre N.-V.; Cuzgun la 10 km. spre N.-V.; Regep-cuius la 10 km. spre V.

Hotarul amănunțit al acestei comune este următorul: Plecând de pe muchia dealului Cuzgun, de la pôlele apusane ale movilei Caranlâc, el se îndreptă spre miadă-și în direcțiune sud-estică, urmând puțin

muchia dealului de mai sus, trece pe la apus de orașul Cuzgun, coborâ în valea Direnea-ceair (sau Beilicu) pe care o urcă puțin până în dreptul satului Ciucur-chioi, de aci o ia spre răsărit în direcțiune de S.-E.-E, urmând valea Migeletu și prelungirea la valea Dūdülük-cucuciuc-alcea, pe la pölele nordice ale dealurilor Bazirgian și Caraamat-bair și cele sudice ale dealului Migeletu-bair, lasă valea și se urcă în dealul Mulver-acceuci, de pe care o ia spre S.-E. pe lângă valea Cuiu-culac și movila Ismail-iuk, tot mereu pe muchia dealului, până în movila Eșil-iuk, de la care o ia spre miadă-đi pe culmea șirului Ghiol-punar până aproape de hotarul Dobrogei spre Bulgaria; de aci se îndreptă în spre apus, într'o direcțiune generală de la N.-E. sau S.-V., formând o linie neregulată frântă, trece pe lângă movila Cazilmi, printre satele Enișenlia și Hazarlâc la egală distanță (500 m.), taie valea Enișenlia (sau Beilicu), urcă și coborâ dealul Hazarlâc, prin movila Hazarlâc, taie văile Tekekioi-culac și Medmedi-culac, și urcă în dealul Irasli-bair, de aci o ia spre miadă-nöpte, pe muchia dealurilor Tekekioi-bair și Sitma-bair, pe la apus de satul Tekekioi taie valea Tekekioi-ceair și șoséua județiană Ostrov-Enișenlia, se în-

dreptă apoi spre N.-V., tăind dealurile Mezarlâc-bair, Kiuciuc-hagi-sirti, valea Bacuci-culac, movila Bazirgian, și se oprește pe dealul Bașpunar-sirti, de unde o ia spre N. pe muchia acestui deal și Arpalic-bair, trece printre satele Ciucur-kioi și Caranlâc, oprindu-se, după ce taie valea Beilicu și șoséua județiană Ostrov-Cuzgun pe dealul Cuzgun, lângă movila Caranlâc, adică la locul de unde am plecat. Forma lui e aceea a unui trapez neregulat, cu baza spre miadă-đi, lungimea totală e de 52 km., iar întinderea totală e de 8325 pogöne sau 4888 hectare sau 48 km.p.

Se *mărginesce* la miadă-nöpte cu comuna urbană Cuzgun, de care se desparte prin văile Dūdülük-cucuciuc-alcea, Migeletu, Derinea-ciair (sau Beilicu) și dealul Cuzgun; la răsărit cu comuna rurală Hazarlâc, despărțindu-se prin dealurile Mulver-acceuci și Ghiol-punar; la miadă-đi tot cu comuna Hazarlâc, separată fiind prin dealurile Cazilmi și Hazarlâc; iar la apus cu comunele rurale: Dobromir, de care se desparte prin dealurile Irasli-bair, Tekekioi-bair, Sitma-bair, Kiuciuc-hagi-sirti, Bașpunar-sirti și cu comuna Caranlâc, despărțindu-se prin dealul Arpalic.

Relieful solului este în general accidentat, mai cu osebiră în parte

nord-vestică și sud estică. *Dealurile* cari brăzdéză teritoriul său sunt: Arpalic (143 m.) la N.-V., pe hotar, dominând cătunul Ciucur-kioi și valea Beilicu, acoperit cu fânețe și păduri frumoșe; Bazirgian la N. (102 m.), de natură stâncos, dominând satul Bazirgian și valea Migeletu, e acoperit cu pășuni și păduri; Cara-amat-bair (178 m.), tot la miadă-nöpte, de natură pietrosă, domină satul Nastradin și valea Dūdülük-cucuciuc-alcea, este acoperit cu fânețe și tuferișuri; culmea însemnată Ghiol-punar (192 m.), pe hotarul răsăriten, brăzdéză comuna în partea estică și prelungirile sale Ghiol-ghelic-bair (187 m.), prin interiorul comunitii, se întinde, dominând satele Enișenlia și Nastradin, acoperit cu tuferiș și fînețe; Mulver-acceuci (185 m.), în partea estică pe hotar, acoperit cu tuferișuri și păduri; Hazarlâc (171 m.) la S. și S.-E., dominând satele Enișenlia și Hazarlâc, acoperit cu tuferișuri și păduri ca Taila-ormani; dealurile Irasli-bair (170 m.), Tekekioi (196 m.), ce domină satele Tekekioi și Dobromiru-đin-vale, Sitma-bair (115 m.), Taili-sirti, Havale-burun (120 m.), Mezarlâc-bair (120 m.), Kiuciuc-hagi-sirti (133 m.), Bașpunar-sirti (187 m.), toate în partea apusană, pe hotar, sunt acoperite cu tuferișuri și ar-

bori resleți. resturi din întinsele și frumoșele păduri de odinioară. *Movilele* sunt numeroșe, parte naturale, parte artificiale, servind ca locuri de observație pentru locuitorii la apropierea vre-unei năvăliri a bașbuzucilor turcesci; printre ele distingem: Tasli-iuiuc (178 m.) la N., lângă satul Nastradin; Eșil-iuiuc (195 m.) la E., pe hotar, pe muchia dealului Ghiol-punar, Derusen-iuiuc (187 m.), pe dealul Ghiol-ghelic-bair și lângă cătunul Enișenlia, Cazalmi (192 m.) la S.-E., pe hotar, lângă cătunul Enișenlia, Hazarlâc I (171 m.), Hazarlâc II (186 m.) la apus, pe dealul Hazarlâc, lângă satele Tekekioi și Hazarlâc, ele sunt în număr de 14, unele tind a dispărea, deteriorate fiind de locuitori.

Cursuri de apă, în adevăratul sens al cuvântului, nu există în comună, și văile nu conțin apă de cât numai în timpul ploilor și al primă-verei; totuși în valea Beilicu se găsește dese-ori câte un fir de apă, mai cu sémă prin locurile păduröse.

Văile cele mai însemnate sunt: Beilicu, care sub numele de valea Enișenlia, vine de pe teritoriul Bulgariei din dealul Acciașalâc, trece prin comuna Hazarlâc, prin satul Enișenlia, de unde ia numele de valea Gheren-ceair până la satul Bazir-

gian, iar d'aci ia numele de valea Derinea-ceair până la hotarul nordic al comunitii și d'abia d'aci începe a purta numele de valea Beilicu; brăzdăză partea centrală a comunitii trecând prin satele Enișenlia și Bazirgian; malurile sale sunt înalte dar nu răpôse, pe alocurea pietrôse și acoperite cu păduri și tuferișuri. Adiacentele sale brăzdăză comuna în deosebite direcțiuni, așa Ciucurkioi-ceair pe stânga la N.-V. trecând prin satul Ciucurkioi, cu maluri păduroase, Migeletu pe dreapta, care sub numele de Dūdülük-cucuciuc-alceac plcă din dealul Mulver-acceuci, prin păduri, în partea nordică a comunitii, la hotar; Nastradin-ceair, tot pe dreapta, prin interior, trecând prin satul Nastradin; iar pe stânga mai avem valea Tekekioi-ceair, care sub numele de Incari-mahali-ceair plcă din dealul Dermen-sirti, din comuna Dobromiru, trece pe lângă satul Tekekioi, unde primesce cinci mici văi, între cari Medmedi-culac cu maluri acoperite cu păduri, e cea mai însemnată; valea Tekekioi, brăzdăză comuna în partea apusană.

Clima comunei e riguroasă dar senătôsă, ploile cad în mică cantitate din pricina despădurării dealurilor, vântul dominant e cel de răsărit și N.-E.; maladiile însă viziteză foarte puțin comuna.

Comuna *se compune* din cinci cătune: Enișenlia, reședința, în partea sudică a comunitii, pe valea Gheren-ceair (Beilicu), la pôlele apusane ale dealurilor Ghiol-punar și Ghioghelic-bair și la cele răsăritene ale dealului Hazarlac, casele sunt mici, aședate regulat pe patru uliți bine determinate; Nastradin, aședat în partea centrală a comunitii, la 3¹/₂ klm. spre N. de reședința Enișenlia, pe ambele maluri ale văii Nastradin-ceair, la pôlele sudice ale dealului Cara-amat-bair, la cele nordice ale dealului Ghioghelic-bair și la cele vestice ale dealului Nastradin-bair; casele sunt mici, rêu đidite, răspândite ici și colo, cu o piață largă în mijlocul satului și cinci uliți; Tekekioi, aședat în partea sud-vestică a comunitii, la 4 klm. spre V. de reședința Enișenlia, pe malul drept al văii Medmedi-culac, lângă valea Tekekioi, la pôlele răsăritene ale dealului Tekekioi-bair și la cele apusane ale dealului Hazarlac; casele sunt bine aranjate pe două uliți, strâns puse unele lângă altele; Bazirgian sau Bazargian, aședat în partea nord-vestică a comunitii, la 9 klm. spre N.-V. de reședința Enișenlia, pe valea Gheren-ceair (sau Beilicu), la pôlele sudice ale dealului Bazirgian și la cele nord-vestice ale dealului Baș-punar-sirti,

casele curate, frumoase, aședate pe 3 uliți, satul e înconjurat cu păduri; Ciucurkioi, aședat în partea de miadă-nôpte a comunitii, la 10 klm. spre N.-V. de reședința Enișenlia, pe ambele maluri ale văii Ciucurkioi, la pôlele răsăritene ale dealului Arpalic și la cele apusane ale dealului Ciucurkioi-bair; sat mic, frumos, casele bine đidite, curate, aședate pe cinci uliți, înconjurat cu păduri.

Suprafața totală este de 4888 ha., din cari 647 ha. ocupate de vetrele satelor cu 230 case, iar restul împărțit între locuitorii, cari posedă 2805 ha. și Statul cu proprietarii, cari stăpânesc 1436 ha.

Populațiunea totală pe anul 1896 este de 256 familii cu 1142 suflete, împărțită ast-fel:

1) După *sex*: 582 bărbați, 560 femei, total 1142.

2) După *stare civilă*: 667 necăsătoriți, 432 căsătoriți, 42 veduvi, 1 divorțat, total 1142.

3) După *instrucție*: 60 sciți carte, 1082 nu sciți, total 1142.

4) După *cetățenie*: 1142 cetățeni Români.

5) După *religie*: 585 ortodoxi, 546 mahometani, 4 catolici, 7 armeni, total 1142.

6) După *ocupații*: 581 agricultori și meseriași, 15 comercianți și cărciumari, total 596.

Contribuabili: 234.

Economicesce comuna stă destul de bine; producțiunile anului 1894—95 sunt următorele:

Grâu 560 ha. cu 7280 hl. (13 hl. de ha.); Secară 40 ha. cu 520 hl. (13 hl. de ha.); Orz 1240 ha. cu 12400 hl. (10 hl. de ha.); Ovéz 100 ha. cu 1000 hl. (10 hl. de ha.); Porumb 187 ha. cu 841 hl. (4.50 hl. de ha.); Meiú 7 ha. cu 24 hl. (3.50 hl. de ha.); afară de acesta mai avem 77 ha. finețe naturală cu 130.900 kgr., deci în medie 1.700 kgr. de hectar.

În ceea-ce privesce întinderea și felul terenurilor, cele 4888 ha. ale comunitii se divid ast-fel: 647 ha. teren neproductiv (ocupate de vetrele satelor); 4241 ha. teren productiv (din cari 1436 ha. ale Statului cu proprietarii și 2805 ha. ale locuitorilor); din acestea: 1671 ha. teren cultivat (din care 200 ha. ale Statului cu proprietarii și 1471 ha. ale locuitorilor); 1094 ha. teren necultivat (ale locuitorilor); 260 ha. teren islaz (ale locuitorilor); 1236 ha. teren păduri ale Statului cu proprietarii.

Ocupațiile locuitorilor sunt:

Agricultura cu 152 pluguri, 171 care și căruțe, 4 mașini de vânturat.

Crescerea vitelor, fiind în comună ca la 8700 capete, mai cu sêmă oi și boi.

Industria, afară de cea casnică, mai e reprezentată prin 5 mori de vânt.

Comerțul e puțin activ; se face prin orașelul Ostrov sau gara Cernavodă de către 5 comercianți și constă în export de cereale și vite și în import de coloniale și manufactură.

Bugetul comunei este de 9154 lei la venituri și 5746 lei la cheltuieli, rămânând un excedent în plus de 3408 lei; sunt și 234 contribuabili.

Căi de comunicație sunt: calea județiană Ostrov-Lipnița-Enișenlia-Mangalia, ce trece prin cătunul său Tekekioi; apoi drumuri vecinale și comunale, care unesc cătunele între ele și cu comunele învecinate.

Biserica n'are comuna, și ar trebui să aibă, căci populațiunea creștină e mai numeroasă de cât cea mahomedană, care are 5 geamit cu 5 hogi.

Școlă iar n'are comuna, și toți copiii în vârstă de școlă sunt prea numeroși ca să mai potta sta fără școlă; s'a și votat chiar în consiliul județen a se înființa și biserica și școlă.

Enișenlia, sat, în plasa Silistra-nouă, cătunul de reședință al comunei Enișenlia, situat în partea răsăritenă a plășei și cea sud-estică a

comunei, pe ambele maluri ale văii Gheren-ceair (sau Beilicu), la pôlele vestice ale dealului Ghiolpunar și Ghiol-ghelic-bair și la cele răsăritene ale dealului Hazarlâc. Teritoriul său e brăzdat de dealurile: Hazarlâc (171 m.) la V., Ghiol-punar (192 m.) la E., Ghiol-ghelic-bair la N., acoperite cu păduri și tuferișuri; moviți sunt cinci, între cari însemnăm Dermeniuk (187 m.) la N., Cazalmi (192 m.) la N.-E., Hazarlâc I și II (171 m. și 186 m.) la V. Clima senătoasă, ploii puține. Intinderea e de 500 ha., din cari 87 ha. ocupate de vatra și grădinile satu'ui. Populația e de 55 familii cu 183 suflete; ocupațiunile lor sunt puțină agricultură și păstoritul. Pământul e acoperit cu tuferișuri, resturi din întinse păduri de odinioră; pe ici pe colo este propriu și pentru agricultură; el produce grâu și secară; industria e cea casnică; comerțul e neînsemnat; drumuri sunt: căi comunale spre Nastradin, Hazarlâc, Bazirgian și Tekekioi.

Enișenlia, vale destul de însemnată, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei Hazarlâc. Această vale nu este de cât continuarea văii Gheren-ceair, care după ce trece prin comunele rurale Enișenlia și Hazarlâc își schimbă numele în valea

Enișenlia și trece în Bulgaria. Direcția generală a acestei văi este N.-V. către S.-E. și merge printre dealurile Hazarlâc la apus și Ghiolpunar la răsărit; brăzdând partea sudică a plășei și cea centrală a comunei. Mai totă această vale este plină cu arbori, ici și colo abia se găsește câte un loc pentru pășune sau semănături. Este traversată în totă lungimea ei de drumul Hazarlâc-Deli-iusuf-cuiusu (din Bulgaria), are o lungime de 1 $\frac{1}{2}$ klm. (pe teritoriul Român), iar în întregime 5 klm.

Epuraș, movilă însemnată, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Oltina, și anume pe acela al cătunului său Cășla; este situată în partea nordică a plășei și cea centrală a comunit, pe una din ramificațiile apusane ale dealului de la Merchetz, la un klm. spre E. de balta Oltina; are o înălțime de 143 metri, fost punct trigonometric de observație de rangul 3-lea, dominând ezerul Oltina și drumul comunal ce duce de la Ghiuvegea la Oltina și un altul ce duce de la Cășla la Caranlâc; ea este naturală și acoperită cu verdeta.

Erebiler, sat, în plasa Mangalia, cătunul comunei Azaplar; situat mai mult în partea centrală a plășei și

cea apusană a comunei, la 3 $\frac{1}{2}$ km. spre N.-V. de cătunul de reședință Azaplar. Este așezat pe valea cu acelaș nume, Erebil-der, închis la V. de dealul Carasuluc-bair și dominat din partea vestică de movila Ciatal-iuc (cu 125 metri înălțime); suprafața este de 486 hectare, dintre care 20 hectare sunt ocupate de grădini și de vatra satului. Populațiunea, aproape în întregime turcescă, este de 20 familii cu 112 suflete, ocupându-se cu creșterea vitelor și cu agricultura. Casele sunt în general mici, rău construite și mai rău întreținute. Drumuri comunale plăcă la Azaplar, Carachioi, Edilchioi, Enghezbüiuc, Ghiuvenli și Mustafaci

Erebiler-der, vale de mică însemnatate, în plasa Mangalia, pe teritoriul comunei rurale Azaplar, și anume pe acela al cătunului său Erebil-der, de unde își trage și numele. Are o direcție de la S. spre N., trece prin satul Erebil-der, merge paralel cu dealul Carasuluc-bair, se unesc cu valea Carasuluc-ceair și amândouă dau naștere văii Büiuc-der.

Erghinanlic, deal, în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei Kiosseler, se desparte din vârful Kiosseler îndreptându-se spre miadă-nopțe cu

o direcție generală de la S.-V. către N.-E., se întinde până în valea Buiuceral-ceair. Este situat în partea meridională a plășei și cea septentrională a comunei; înălțimea medie 145 metri.

Erghiobea-ghioi, un mic lăcșor, în plasa Hârșova, comuna Topolog, cătunul Doeranî, situat pe dealul Periclic, lângă vârfurile Doeranî, format de ploii într'o scobitură pietră a dealului; are apă numai când plouă mult toamnă.

Erghiobea-tepe, un alt nume al dealului Doeranî, vârfurile cel mai înalt al județului Constanța; lângă el se află lacul cu același nume.

Erim-iuc, movilă, în plasa Constanța, comuna Caraharmian, cătunul Pelitlia, pe muchia dealului Gargalac-bair; are 94 metri înălțime; acoperită cu verdeta.

Erchessec, vârf de deal, în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei rurale Șiriu, și anume pe acela al cătunului Satis-chioi, pe culmea dealului Erchessec, având o înălțime de 234 metri; este cel mai înalt vârf al dealului și domină totă valea Stupinei; e punct trigonometric.

Erchessec, movilă puțin mai mică de cât precedentul; fiind așezată pe aceeași culme de deal, însă la extremitatea cea-laltă în partea de N. a dealului; are o înălțime de 189 metri; punct trigonometric.

Erchessec, ruinele unui sat, din care nu a mai rămas de cât prea puține case; sunt așezate în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei Șiriu, și anume pe acela al cătunului Satis-chioi, la pârțile răsăritene ale dealului cu același nume și lângă valea Uzuca; de aci pleacă drumuri la Bălăgesci, la Satis-chioi, la Capugi, la Tichilești și la Topalu și servă ca răscruce tuturor acestor drumuri. Aici satul Erchessec numără 62 familii cu 352 suflete, pe o întindere de 2703 hectare cu 105 hectare ocupate de vatra satului cu 67 case.

Essechioi, vârf însemnat de deal, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Essechioi, de la care și-a luat numele; situat în partea apusană a plășei și cea nordică a comunei; este vârfurile culminant al dealului Hagi-durac-sirti; are o înălțime de 144 metri, dominând văile Curu-canara, Chiuciuc-chessere-ceair, Essechioi-ceair, precum și satul Essechioi, așezat la 2 klm. spre S. de el; este a-

coperit cu păduri; din el pleacă spre răsărit prelungirea numită dealul Burum-sirti.

Essechioi, comună rurală, în județul Constanța, și anume din plasa Silistra-nouă.

Este *situată* în partea meridională a județului la 120 klm. spre S.-V. de orașul Constanța, capitala districtului, și în partea sud-vestică a plășei la 10 klm. spre S.-E. de orașelul Ostrov, reședința; comune învecinate sunt: Gârlița la 5 klm. spre N.-E.; Bugeac la 6 klm. spre N.; Almalac la 7 klm. spre N.-V.; Garvan la 8 klm. spre răsărit.

Se *mărginesc* la miadă-nopte și răsărit cu comuna Gârlița, de care se desparte prin dealul Burum-sirti și Tanas-sirti; la miadă-ți cu Bulgaria, despărțindu-se prin dealurile Pinirlic-bair și Mahale-orman-bair; iar la apus cu comuna Almalac, separându-se prin valea Curu-canara.

Relieful solului e destul de accidentat; culmea Essechioi brăzdează teritoriul comunei la apus și centru și culmea Gârlița la răsărit. *Dealurile* principale sunt: Hagi-durac-sirti cu vârfurile Essechioi (144 m.) la V., Burum-sirti (120 m.) și Bona-sirti (118 m.) la N., Mahale-orman-bair (106 m.) și

Șaban-bair (170 m.) la S. și S.-V. Aceste dealuri aparțin culmii Essechioi și sunt acoperite cu păduri întinse, frumoase, întretăiate de pășuni și livezi; dealurile Pinirlic-bair (89 m.), Tiumbet-bair și Tanas-sirti (170 m.) la răsărit, aparținând culmei Gârlița; acoperite cu tuferisuri, crânguri și livezi. Odinioară erau acoperite cu păduri întinse, însă focul și exploatarile nesăbuite le-au distrus în mare parte, împiedicând astfel și grămădirea de nori și deci a ploilor.

Mobile sunt prea puține (două) și fără importanță, toate artificiale; cari cu timpul vor dispărea.

Hidrografia este slab reprezentată. Ca *ape curgătoare* însemnăm pârliul Essechioi ce curge prin valea Essechioi din dealul Șaban-bair, trece prin satul Essechioi și după ce a brăzdat comuna de la S.-V. spre N.-E. se varsă în pârliul Gârlița pe stânga aproape de satul Gârlița. Ca *văi* avem: Curu-canara la V.; Chiuciuc-kessen-ceair la N., ambele deschizându-se în lacul Gârlița, Șaban-ceair, Begeneceair, Punar-orman-ceair, Tanasceair, la S. și S.-E., deschizându-se în pârliul Essechioi, pe dreapta.

Clima comunei este variabilă, însă foarte sănătoasă, din pricina întinșelor păduri ce are; ploile cad

în cantitate mare, permițând astfel producerea a întinse pășuni și fânețe; vântul dominant cel de E.; maladii foarte puține.

Comuna e *formată* din 2 cătune: Essechioi, reședința, așezat în centrul comunei, într-o poziție foarte frumoasă pe piriul Essechioi, închis la V. de dealul Hagi-durac-sirti, la S. de dealurile Șaban-bair și Pinirlic-bair, la E. de dealul Tiumbet-bair; casele însă nu sunt tocmai frumoase, au grădinițe, însă neingrijite, dar pădurile care se termină chiar lângă sat îi dau un aspect plăcut, mai bucurându-se și de un aer curat și înviorător; Cuiugiuc, spre V. de reședință, la 6 klm. pe valea Cuiugiuc.

Populațiunea totală pe anul 1896 este de 323 familii cu 1463 suflete, împărțită astfel:

1) După *sex*: 734 bărbați, 729 femei, total 1463.

2) După *stare civilă*: 820 necăsătoriți, 584 căsătoriți, 59 văduvi, total 1463.

3) După *instrucție*: 111 știu carte, 1352 nu știu, total 1463.

4) După *cețățenie*: 1463 cețățeni Români.

5) După *religie*: 1042 ortodoxi, 421 mahomedani, total 1463.

6) După *ocupațiuni*: 731 agricultori și meseriași, 3 comercianți, total 734.

Suprafața este de 48 klm. p sau 4836 ha.

Economicesce comuna stă potrivit; recoltele din 1894-95 sunt următoarele:

Grâu 784 ha. cu 10976 hl. (14 hl. de ha.); orz 232 ha. cu 4176 hl. (18 hl. de ha.); ovăz 93 ha. cu 1209 hl. (13 hl. de ha.); porumb 90 ha. cu 360 hl. (4 hl. de ha.); mei 14 ha. cu 112 hl. (8 hl. de ha.); fasole 7 ha. cu 2800 klgr. (400 klgr. de ha.); fânețe naturală și artificială 28 ha. cu 84000 klgr. (3000 klgr. de ha.)

În ceea-ce privește întinderea și felul terenului, cele 4836 ha. ale comunei se divid astfel: 273 ha. teren neproductiv (din care 263 ha. vetrele satelor și 10 ha. baltă, drumuri, etc.); 4563 ha. teren productiv (din care 400 ha. ale Statului cu proprietarii și 4163 ha. ale locuitorilor); din acestea: 2100 ha. teren cultivat (ale locuitorilor); 1500 ha. teren necultivat (ale locuitorilor); 157 ha. teren islaz (ale locuitorilor); 46 ha. teren vii (ale locuitorilor); 750 ha. teren păduri (din care 400 ha. ale Statului cu proprietarii și 350 ha. ale locuitorilor).

Ocupațiunile locuitorilor sunt: *Agricultura* cu 231 plugari, care au 102 pluguri, 179 care și căruțe, 2 mașini de secerat.

Crescerea vitelor, fiind în comună ca la 4408 capete de vite, mai cu sămă oi.

Industria e numai cea caseică.

Comerțul e puțin activ și se face prin orașelul Ostrov, de către 3 comercianți, și constă în import de coloniale și manufactură și în export de lemne și vite cu produsele lor.

Budgetul comunei constă în 3772 lei la venituri și 3445 lei la cheltueli, rămânând un mic excedent în plus de 327 lei; sunt și 248 contribuabili.

Căile de comunicație sunt: calea județeană Ostrov-Cuzgun, ce trece pe la 3 klm. spre miază-noapte de sat, apoi drumuri vecinale și comunale, care duc în Bulgaria și la satele apropiate, ca Gârlița Cuiugiuc, Carvan, Almalău.

Biserici sunt două, una în cătunul Essechioi cu hramul Sf. Harelambie și alta în cătunul Cuiugiuc cu hramul Sf. Nicolae, întreținute de comună, cu 10 ha. și cu câte un preot; sunt și două geamii cu 2 hogi.

Școlă avem tot două, rurale mixte, în fie-care cătun, cu un învățător și o învățătoare, cu 111 elevi înscriși (89 băieți, 22 fete), din care 52 promovăți.

Essechioi, sat, în plasa Silistra-nouă,

cătunul de reședință al comunei Essechioi; așezat în partea apusă pe valea Essechioi, are 2874 ha. întindere, din care 134 ha. ocupate de cele 125 case cu vetrele lor; populația este de 138 familii cu 713 suflete, ocupându-se cu păstoritul și agricultura.

Essechioi-ceair, vale însemnată, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Essechioi, de la care și-a luat și numele; începe din pârțile sud-estice ale dealului Hagi-durac-sirti, se îndreaptă mai întâi spre răsărit printre dealurile Hagi-durac-sirti, Bone-sirti de o parte, Șaban-bair, Tiumbet-bair de altă parte; dând de dealul pietros Tanas-sirti își schimbă direcția și o ia spre miază-noapte, pe lângă dealul Versat-sirti, și după un drum de 11 klm. se deschide în lacul său, ezerul Gârlița, în partea răsăritenă a lui. În drumul său trece prin satele Essechioi și Gârlița. Malurile sale sunt joase. Această vale împreună cu adiacentele ei cuprind o întindere de teren de 4500 hectare, aparținând comunelor Essechioi și Gârlița, și este cuprins între ezerul Gârlița, dealurile Burum-sirti, Bone-sirti, Hagi-durac-sirti, Mahaleorman-bair, Șaban-bair, Pinirlic-bair, Tiumbet-bair, Cuiugiuc, Versat-sirti, Regene-bair, Tasli-burun,

Olucli-cuiugiuc-bair și Gârlița. Văile care se deschid în valea Essechiof-ceair sunt pe stânga mici, repezi și neînsemnate, iar pe dreapta valea Șaban-ceair, valea Begene-ceair, formată din văile Punar-orman-ceair și Kelege-ceair, valea Tanas-ceair, valea Nursus-ceair. Malurile lor sunt acoperite cu tuferisuri, ele servesc mult de căi de comunicație, și a apă numai primă-vara, toamna și în general când cad ploii mai abundente.

Eșil-iuiuk, movilă, în plasa Silistra-nouă, comuna Enișenlia, cătunul Nastradin, pe muchia dealului Ghiol-punar; are 185 m.; acoperită cu verdéță.

Eșil-iuiuk, altă movilă, în plasa Constanța, comuna Gargalac, pe muchia dealului Tașul-sirti; are 104 m. înălțime, fiind arată neconținut, se va distruge cu timpul.

Eski-duran-iol-tabia, nume pe care Turcii l-au dat ruinelor unui vechi lagăr roman de pe valul cel mare de piatră, în plasa Constanța, comuna Omurcea, la 2 km. spre N. de sat.

Eski-Saraï, deal, în plasa Hârșova, comuna Saraï, cătunul Eski Saraï, se întinde printre lacul Hazarlac-ghiol

și piriul Saraï; are o înălțime de 88 m.; acoperit cu fânețe și puține semănături; pe muchia lui trece drumul județen Hârșova-Babadag.

Eski-Saraï, ruinele unui sat, în plasa Hârșova, comuna Saraï, distrus de un incendiu pe la începutul secolului trecut, locuitorii s-au stabilit ceva mai la răsărit, formând actualul sat Eni-Saraï (noul Saraï).

Ester, sat, în plasa Constanța, cătunul comunei Pazarli; situat în partea nord-vestică a plășei și cea nordică a comunei, la 1 1/2 klm. spre S.-E. de cătunul de reședință Pazarli. Este așezat în valea Ester, tocmai la locul de unde isvorește apa Visterna, fiind închis la răsărit de către dealul Beriș-bair cu vârful său Beriș-tepesi, (145 m.) la N. de către dealul Seremet-bair și la S. de către dealul Cara-murat cu vârful său Kendec-tepe (118 m.). Suprafața sa este de 280 hectare, dintre care 91 hectare sunt ocupate numai de vatra satului și de grădini. Populațiunea sa, a cărei majoritate este formată de Turci, este de 118 familii cu 531 suflete, ocupându-se cu agricultura și cu crescerea vitelor. Casele puține la număr, sunt mititele, mizerabile și cât se poate de rău îngrijite și așezate foarte neregulat. Pământul produce tot felul

de cereale, dar mai ales grâu, orz și ovéz. Șoscuia județenă Hârșova-Constanța străbate satul de la N.-V. către S.-E., mergând prin mijlocul său. Drumuri comunale plăcă la Tortoman, la Palatz-mare, la Seremet și la Ghelingec prin Pazarli.

Ester-valea, vale însemnată, în plasa Constanța, comuna Pazarli, cătunul Ester; trece prin satele Pazarli și

Ester, de unde ia numele de Apa Visterna printre dealurile Gelingec-bair la N. și Bilarlar la S.; printr'însa merge un drum județen Hârșova-Cara-murat.

Ester-cara-tepe, movilă, în plasa Constanța, comuna Pazarli, cătunul Ester, pe muchia dealului Bilarlar-bair; punct strategic important, are 177 m., acoperit cu verdéță.

F

Făcria, sat, în plasa Medjidia, cătunul comunei Tortoman, este așezat în partea centrală a plășei și cea sud-estică a comunei, la 8 klm. spre S.-E. de cătunul de reședință al comunei Tortoman, pe clina răsăritenă a dealului Panaghisul. Numele său cel vechi a fost Panaghirul și ați chiar e cunoscut sub amândouă numirile. Este un sat mic cu vre-o 50 case, având 30 familii cu 120 suflete, în mare parte Tătari, cari se ocupă într'un mod liniscit cu crescerea vitelor și puțină agricultură. El este situat la 2 klm. spre N.-V. de orașul Medjidia între drumurile județene Medjidia-Hârșova și Medjidia-Cara-murat, așa că încetul cu

încetul se va popula și se va ridica la o sortă mai bună.

Făgărașul-noū, deal, în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei rurale Urumbel, și anume pe acela al cătunului său Făgărașul-noū, de la care și-a luat și numele, se desface din culmea Dăenilor de la vârful Araclar sau Făgărașul-noū; se întinde spre răsărit printre piriul Aigâr-Ahmet și Saraï, brăzdând partea nordică a plășei și cea sud-vestică a comunei, are 190 m. înălțime, dominând văile de mai sus și satul Făgărașul-noū, este acoperit cu pășuni și fânețe.

Făgărașul-noū, vale mică, în plasa

Hârşova, comuna Urumbel, cătunul Făgăraşul-noû, vine din pôlele nordice ale dealului Făgăraşul-noû, se îndreptă spre miadă-nôpte trecând cu direcţia de la S. spre N. prin satul Făgăraşul-noû, de la care şi-a luat numele, şi se deschide în piriul Aigâr-Ahmet pe stânga, în faţa ruinelor satului Şeruşeler, are maluri înalte şi pietrôse.

Făgăraşul-noû, o altă numire, şi cea mai nouă a movilei disă a căpitănelului Araclar, aşedată la 2¹/₂ klm. spre S.-V. de satul Făgăraşul-noû, are 188 m., este artificială şi a fost punct de orientare.

Făgăraşul-noû, sat, în plasa Hârşova, cătunul comunei Urumbel, situat în partea răsăritenă a plăsei şi cea meridională a comunei, pe valea Pinga-dere (Aigâr-Ahmet) pe malul drept al piriului Aigâr-Ahmet, la 3 klm. spre S.-V. de cătunul de

reşedinţă Urumbel. Este dominat la V. de dealul Ceemişicu-bair, la S. de dealul Hagi-kapar-tepe şi la V. de movila Căpitanului (saû Araclar saû Făgăraşul-noû). Are acest nume din cauza locuitorilor cari sunt Români Transilvăneni de prin împrejurimile Făgăraşului. Suprafaţa sa este de 2821 hectare, dintre cari 200 hectare sunt ocupate de vatra satului şi de grădini. Populaţiunea sa este de 167 familii cu 791 suflete, ocupându-se cu crescerea vitelor şi cu agricultura. Pământul produce toate cerealele; chiar şi porumbul îi merge bine. Casele sunt mari, frumoase, îngrijite şi aşedate numai pe câte un rând la dreapta şi la stânga drumului comunal Urumbel-Rahman, care trece prin sat cu o direcţie de la N. la S. Satul aşa dară este şi el alungit de la N. spre S., după cum e şi drumul. Un alt drum plăcă spre răsărit la Topolog şi altul spre V. la Dăeni.

G

Gabroviţa, deal, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Almalii; se desface din culmea dealului Ieral-ceea-bair, se întinde spre răsărit, având o direcţiune generală de la

S.-V. spre N.-E., printre două mici piriase, cari împreună formeză piriul Almalii, şi brăzdând partea apusană a plăşii şi a comunei; pe muchia lui trece hotarul ce desparte

Dobrogea română de cea bulgărescă; are o înălţime de 135 m. şi domină plaiul Almalii, satul Almalii, valea Regederesi-ceair şi calea naţională Silistra-Varna; el a fost teatrul a numeroase lupte între Turci şi Ruşi; este acoperit cu fâneţe.

Gabroviţa, movilă însemnată în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Almalii, în partea apusană a plăşii şi a comunei; este aşedată pe muchia dealului Sari-mesca-bair, pe hotarul Dobrogei către Bulgaria; are 135 metri înălţime, dominând piriul şi satul Almalii şi drumul mare Silistra-Varna; este o movilă făcută de oameni şi aşi e acoperită cu verdeta.

Gabroviţa, o veche fortăreaţă turcescă făcută de Turci, spre a apăra oraşul Silistra din partea spre miadă-şi în contra Ruşilor în desele războaie ce aveau împreună; este aşedată la pôlele nordice ale movilei Gabroviţa, de la care şi-a luat numele, aşi e un simplu pichet românesc cu No. 4 la hotarul spre Bulgaria.

Gabroviţa, vale foarte mică, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Almalii, se desface din pôlele nord-vestice ale dealului Sari-mesca-

bair, se îndreptă spre răsărit într'o direcţie generală de la S.-V. spre N.-E., brăzdând partea apusană a plăşii şi cea sud-vestică a comunei, trece pe lângă movila Gabroviţa, de la care şi-a luat şi numele, taie drumul comunal Almalii-Topcii (Bulgaria) şi se deschide în valea piriului Almalii, chiar în satul Almalii, o parte din sat fiind aşedată pe ambele maluri ale sale.

Galiţa, deal, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Gârliţa, şi anume pe acela al cătunului sêu Galiţa, de la care şi-a luat şi numele; se desface din dealul Scorci, se întinde spre apus, având o direcţiune generală de la E. spre V. printre văile Galiţa şi Cuiu-iukulu, brăzdând ast-fel partea de miadă-nôpte a plăşii şi pe cea centrală a comunei; satul Galiţa, şi anume partea sudică, e aşedat la pôlele sale nordice, malurile lacului Gârliţa lângă care se sfârşesc, sunt înalte şi răpôse din pricina lui; se ridică până la o înălţime de 66 m. şi este acoperit cu câte-va păduri, tuferişuri şi păşuni, pe la pôle cu semănături.

Galiţei (Valea), vale de importanţă mijlocie, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Gârliţa, şi anume pe acela al cătunului Galiţa,

căreia i-a dat numele său; se desface sub numele de valea Scorci, din pôlele nordice ale dealului Scorci, merge printre dealurile Scorci și Canli-dere, făcând întru cât-va hotarul între comunele Galița și Calnia, lângă satul Galița ia numele de valea Galița și după ce a străbătut partea de miadă-nopțe a plâșii și pe cea răsăritenă a comunei, se deschide în ezerul Gârlița, chiar lângă satul Galița; pe valea sa merge drumul comunal Galița-Cuiugiuc.

Galița, sat, în plasa Silistra-nouă, cătunul comunei Gârlița; situat în partea apusană a plâșii și cea nordică a comunei, la 5 klm. spre N. de reședință, pe malul răsăriten al lacului Gârlița pe ambele maluri ale văii Galița și la pôlele apusane ale dealului Galița. Are o întindere de 1888 hectare, din cari 60 ha. ocupate de vatra satului cu 57 case; populațiunea, totă Română, este de 109 familii cu 373 suflete, ocupându-se cu agricultura, pescuitul și crescerea vitelor.

Gargalic, comună rurală, nu de mare însemnătate, în județul Constanța, și anume din plasa Constanța.

Este *situată* în partea răsăritenă a județului la 28 klm. spre N. de orașul Constanța, capitala distric-

tului, și în cea nordică a plâșii la 18 klm. la E. de comuna Cara-murat, reședința plâșii. Comunele și cătunele învecinate cu dânsa sunt: Cara-harman la 7 klm. spre N.-E.; Cara-coium la 7 klm., Cogeali la 10 klm., Mamaia la 9 klm. spre S.-V., Cicrâcci la 8 klm., Dolufaci la 9 klm., Tașăul la 7 klm., Palazu-mic la 10 klm. spre V. (tote cătune ale comunei Cicrâcci).

Se *mărginesce* la miadă-nopțe și la răsărit cu comuna rurală Cara-harman, de care se desparte prin dealurile Gargalic, Ciatal-bair și movila Căldărit; la apus și miadă-zi cu comuna Cicrâcci, despărțindu-se prin dealul Tașăul-sirti, valea Tașculac, dealul Șahman și lacul Tașău; la S.-E. cu Marea Neagră.

Suprafața sa este de 6523 hectare.

Relieful solului e în general puțin accidentat, prelungirile răsăritene ale culmei Tașăul și cele sudice ale culmei Cara-harman brăzdeză comuna. Principalele *dealuri* sunt: Gargalicul cu vârfurile Gargalicu-mare (68 m.) și Gargalicu-mic (41 m.), la N.; Tașăul-sirti, cu vârful Eșil-iuiuik (104 m.), la N.-V.; Șahman cu vârful Șahman (64 m.), la S.; aceste sunt prelungiri sudice și sud-estice ale culmei Tașău, întinzându-se printre piriul Tașău, lacul Tașău și piriul Gargalic, sunt

cu ondulațiuni mici și acoperite cu fânețe și semănături, dominând văile de mai sus, lacul și satele Șahman, Gargalicu-mare și mic; culmea Cara-harman trimite prelungirile: dealul Ciatal-bair cu vârfurile Erimiuik (94 m.) și Gargalic-iuiuik-bair (75 m.) la N.-E., dealul Movila-Căldărit cu vârful Baiargic-tepe (35 m.) la răsărit, aceste dealuri au direcțiunea de la S. spre N., întinzându-se între piriul Gargalic și Mare, ele sunt presărate cu movile și acoperite cu fânețe și semănături, pădurile lipsesc cu totul. *Movilele* sunt în număr de 24, grămădite mai cu sémă în partea sudică lângă satul Șahman, ele sunt artificiale, mai toate servind ca locuri de sepcultură sau puncte de observațiune.

Hidrografia e slab reprezentată în ape curgătoare: avem un singur piriu Gargalic; vine din dealul Gargalic de la N. spre S., prin interiorul și centrul comunei, trecând prin cele două Gargalicuri, mare și mic, și versându-se în lacul Gargalic, are malurile joase, n'au afluenți. *Văile* iarăși sunt foarte puține, cea mai însemnată este Tașcula, la apus, pe hotarul spre comuna Cicrâcci; se deschide în lacul Gargalic. În *bășii* însă stă bine comuna: Tașăul o udă la miadă-zi, din 1200 ha. întinderea lui, 400 ha. aparțin comunei, conține în interior o in-

sulă, Kiuciuc-oda (însula mică), acoperită cu iarבă; este puțin adânc, malurile înalte și stâncose; fiind format de Mare, are apă sērată și conține aceleași feluri de pesci; Ada-ghiol (lacul mic) în partea sudică a comunei într'o scobitură a precedentului, de care este format, are 20 ha. întindere, pesce puțin. Gargalicu, tot în partea sudică a comunei, are 250 hectare; malul vestic și estic înalt și stâncos, cel sudic nisipos; forma unei ploșci, apă sērată; produce pesce de aceleași feluri ca și Tașăul. Aceste lacuri sunt formate de Mare, reprezentând nisce vechi golfuri, devenite lacuri prin scoborârea nivelului Mării; calitatea apei și felurile de producțiuni anuale (pesci) și vegetal ne probază acesta. Marea Neagră udă comuna la S.-E., pe o distanță de 5 klm.; malul său are o direcție de la S.-V. spre N.-E., înalt, și spre N.-E. fiind chiar stâncos, atingând până la 23 m. înălțime, nu are plagă, dar are un colț spre S.-E. numit Colțu-Bumbacu sau Paume, iar extremitatea, vârful, poartă numirea de capul Midia.

Clima comunei este variabilă; vara e temperată, căldurosă, din cauza apropierei lacurilor și a Mării și a vânturilor ce suflă dinspre ea; iarna însă este rigurosă, fiind expusă suflării vântului dominant de N.-E.

ce vine din Rusia; plóia cade în cantitate abundentă; maladii puține, frigurile palustre, din cauza bălților, o viziteză rare-ori.

Cătunele, care compun această comună, sunt trei și anume: Gargalăcu-mic, reședința, așezat în partea sudică a comunei pe malul răsăriten al lacului Gargalăcu, la 3 km. departe de Mare, închis și dominat la N.-E. și S. de dealul Movila-Căldării cu vârful Bacargic-tepe; Gargalăcu-mare, așezat în partea centrală a comunei, la 2 $\frac{1}{2}$ km. spre miază-noapte de reședință, pe malul stâng al piriului Gargalăcu, închis și dominat la N. de dealul Gargalăcu cu vârful Gargalăcu-mare, la E. de dealul Ciatal-bair, cu movilele Erim-iuk și Gargalăcu-büük-iuiuk, iar la V. de dealul Tașăul-sirtî cu movila Eșil-iuiuk; Șahman, în partea sudică a comunei, la 2 km. spre S.-V. de reședință în linie dreaptă (4 km. pe drumul cel mai scurt), pe malul nordic și înalt al lacului Tașău, înconjurat de numeroase movile, mai cu sémă la N.-V. și S.-E., la 3 km. departe de Mare, de care e despărțit printr'o plagă largă acoperit cu nisip și pietriș, închis și dominat în spre N.-V. și V. de dealul Șahman cu movila Șahman. Aspectul lor este óre-cum plăcut, din cauza vecinătăței lacurilor, cari fac un fel de variațiune în

stepele dobrogene; casele sunt mai mult sau mai puțin adunate, unele reu construite, altele înconjurate cu grădinițe.

Suprafața totală a comunei este de 6523 ha., din cari 184 ha. ocupate de vetrele celor 3 sate, iar restul de 6339 ha. împărțit între Stat și proprietari, cari posedă 335 ha. și locuitorii cari au 6004 ha.

Populațiunea totală în anul 1896 este de 229 familii cu 1096 suflete, împărțită ast-fel:

1) După *sex*: 601 bărbați, 495 femei.

2) După *stare civilă*: 636 necăsătoriți, 422 căsătoriți, 28 veduvi.

3) După *instrucție*: 191 sciü carte, 905 nu sciü.

4) După *cetățenie*: 1061 cetățeni Români, 35 supuși străini.

5) După *religie*: 898 ortodoxi, 196 mahomedani, 2 armeni.

6) După *ocupațiuni*: 595 agricultori și meseriași, 6 comercianți, 7 profesii libere.

7) După *avere*: 143 impropietariți, 55 neimpropietariți. Total 198.

Contribuabili: 198.

Economicesce comuna stă binișor; iată tabloul producțiunilor anului 1894 — 95:

Grâu 1299 ha. cu 10392 hl. (8 hl. de ha.); *Secară* 26 ha. cu

338 hl. (13 hl. de ha.); *Orz* 1017 ha. cu 15255 hl. (15 hl. de ha.); *Ovăz* 265 ha. cu 4770 hl. (18 hl. de ha.); *Porumb* 138 ha. cu 414 hl. (3 hl. de ha.); *Meiu* 38 ha. cu 114 hl. (3 hl. de ha.); *Fânețe* 466 ha. cu 7699000 kgr. (1500 kgr. de ha.).

În ceea-ce privește întinderea și felul terenurilor, cele 6523 ha. ale comunei se divid ast-fel: 254 ha. teren neproductiv (din care 184 ha. vetrele satelor, 70 ha. bălți, mlaștini, etc.); 6269 ha. teren productiv (265 ha. ale Statului cu proprietarii, 6004 ha. ale locuitorilor); din acestea: 4528 ha. teren cultivabil (tot al locuitorilor); 1689 ha. teren necultivat (239 ha. ale Statului cu proprietarii, 1450 ha. ale locuitorilor); 52 ha. vii (26 ha. ale Statului cu proprietarii, 26 ha. ale locuitorilor).

Ocupațiile locuitorilor sunt următorele: *Agricultura*, fiind în comună 184 plugari cu 106 pluguri cu boi, 170 care și căruțe (168 care cu boi, 2 căruțe cu cai), cu 28 mașini de secerat, 1 mașină de venturat, 71 puțuri și fântâni.

Pescuitul în balta Gargalăc și Marea Négră.

Crescerea vitelor, fiind în comună 11490 capete, din cari 527 cai, 913 boi, 3 bivoli, 12 asini, 9831 oi, 39 capre, 160 rămători.

Industria, afară de cea casnică, mai e reprezentată și prin 11 mori de vânt.

Comerțul, care se face prin gara Murfatlar la 23 km. spre S.-V. de comună, de către 7 comercianți (cârciumari) constă în import de lucruri de manufactură, unelte agricole și export de cereale, pescă, oi (lânuri, etc.).

Budgetul comunei constă în 7316 lei la veniturii, 4417 lei la cheltueli, cu un excedent în plus de 2899 lei; sunt și 202 contribuabili.

Căi de comunicație sunt pe lacul Gargalăc cu luntrile; apoi căi comunale ce duc la satele învecinate la Cara-harman, Tașău, Mamaia, etc.

Biserică este una singură în cătunul Gargalăcu-mic cu hramul S-ții Impărați, cu 10 ha. de la Stat, întreținută de comună, cu 1 preot, 2 dascăli, 1 cântăreț.

Școli sunt 2, una în cătunul Gargalăcu-mic și alta în Gargalăcu-mare, cu 1 învățător și 1 învățătoare, cu 90 elevi înscriși (66 băieți, 24 fete), promovați 42 elevi.

Gargalăc, lac, în plasa Constanța, pe teritoriul comunei rurale Gargalăc; situat în apropierea Mării în dreptul capului Midia și deci în partea de răsărit a plășei și cea sud-estică a comunei. Are o întindere de 200 hectare; având o adâncime medie

de 10 metri; are mai mult forma unei pere cu coda spre N. Nu comunică cu Marea și în el se varsă piriul Gargalac și se deschide valea Taș-culac. Pe marginea lui sunt multe pescării (Kerhanale) și produce pește foarte mult, venitul aparținând Statului. Afară de aceste pescării, se mai află în partea sa nord-estică și satul Gargalacu-mic. El este închis la V. de dealul Șahman cu vârful său Șahman (64 metri) și la E. de dealul Movila-Căldărei cu vârful său (de S.) Bacargic-tepe (35 metri).

Gargalac, piriu mic, în plasa Constanța, pe teritoriul comunei rurale Gargalac; ia naștere din partea nord-vestică a satului Gargalacu-mare și se îndreaptă spre miază-zi, având o direcție generală de la N. către S. Străbate tot satul Gargalacu-mare și după un drum de 2 1/2 km. se varsă în lacul Gargalac.

Gargalac, vale, în plasa Constanța, comuna Gargalac; întinzându-se de la movila Gargalac-buiuk-iuiuk și până la lacul Gargalac, mergând paralel cu dealul Movila-Căldărei, care este la răsăritul său și având o direcțiune generală de la N. către S.; prin această vale curge piriul Gargalac și merge drumul comunal

Gargalacu-mare-Gargalacu-mic. Se deschide în lacul Gargalac, având o lungime de 5 klm.

Gargalac-buiuk-iuiuk, movila, în plasa Constanța, la hotarul comunelor rurale Cara-harman și Gargalac; este vârful cel mai înalt al dealului Movila-Căldărei, pe culmea căruia se află, având 75 metri și dominând satul Gargalacu-mare; este acoperită cu verdeta.

Gargalacu-mare, sat, în plasa Constanța, cătunul comunei Gargalacu; așezat pe valea și pe piriul cu același nume, la izvorul său, este închis la răsărit de dealul Movila-Căldărei cu vârful său Gargalac-buiuk-iuiuk (75 m.). Este situat în partea răsăritenă a plășei și cea centrală a comunei, având o suprafață de 2893 hectare, dintre care 66 hectare sunt ocupate numai de vatra satului. Populațiunea, mai totă compusa din Turci, este de 81 familii cu 454 suflete, ocupându-se cu agricultura și cu pescăria. Drumuri comunale pleacă în toate direcțiunile ducând fie-care la câte un sat învecinat.

Gargalacu-mic, sat, în plasa Constanța, cătunul de reședință al comunei rurale Gargalacu; situat în partea orientală a plășei și în partea

mai mult sudică de cât centrală a comunei. Este așezată pe marginea lacului cu același nume și închis la răsărit de dealul Movila-Căldărei și dominat de movila Bacargic-tepe (35 m.). Suprafața sa este de 2798 hectare, dintre care 65 hectare sunt ocupate de vatra satului. Populațiunea eminentă Turcească este de 81 familii cu 487 suflete, ocupându-se mai ales cu pescăria. Drumuri comunale pleacă unul spre N. la Gargalacu-mare (2 1/2 klm. lungimea drumului), altul spre N.-E. la Cara-harman, altul spre N.-V. care se bifurcă, unul ducând la Tașul și altul la Șahman și altul spre N. care duce la Cara-coiium.

Gărlaci, comună rurală din județul Constanța, și anume din plasa Hârșova. Este așezată în partea nord-vestică a județului la 96 klm. spre N.-V. de orașul Hârșova, reședința plășii. Alte comune învecinate cu densa sunt: Dăeni la 8 klm. spre N., Grôpa-Ciobanului la 13 klm. spre S.-V., Eni-Sarai la 8 klm. spre S.-E., Ostrov la 14 klm. spre N.

Hotarul amănunțit al comunei este următorul: Pornind de pe malul drept al Dunării-vechi (sau canalul Măcinului), de la cotitura de unde canalul se îndreaptă spre N.-E., hotarul o ia spre miază-noapte și N.-E., urmând brațul Măcinului dis-

tanță de 8 klm. până în dreptul extremității inferioare a unei insule acoperite cu sălcii; de aci părăsesce Dunărea, se îndreaptă spre S.-E., tăind d'a-curmezișul insula coprinsă între Dunăre și privalul Băroiu, trece pe la nordul unei păduri de sălcii, taie privalul Băroiu în partea lui cea mai largă, taie apoi șoseua județenă Ostrov-Hârșova și intră în valea Bertesci; de aci o ia spre răsărit, urcând valea Bertesci până la capătul său, urcă și coborâ dealul Stanciu, taie valea Stanci-Sécă, luând o pușin spre N.-E. până lângă valea Nămolesci pe muchia dealului Saraiu, de aci o ia spre miază-zi pe muchia dealului Saraiu, trece pe lângă Cășla-lui-Țărcă și ajunge în șesul Porumbiștea; de unde se îndreaptă spre apus și S.-V. prin șesul Porumbiștea, urcând și scoborând dealul Cilibului, trece pe lângă movila Cinstului, pe muchia dealului Viilor, pe la miază-noapte de ruinele Eschisarai, tăind valea Viilor și din nou șoseua județenă Ostrov-Hârșova, o ia pușin spre S.-V. pe lângă gârla Băroiu, balta Cioroiu, de lângă care se îndreaptă spre N.-V. prin stuț și ajungem pe malul drept al canalului Măcinului, de unde am plecat. Forma hotarului e aceea a unui trapez alungit, cu basa spre Dunăre; lungimea lui e de 43 klm.; iar în

tinderea totală e de 14.428 pogone sau 7366 hectare sau 73 klm. p.

Se mărginesc la miadă-nopțe cu comuna rurală Dăeni, despărțită fiind prin valea Bertesci și o linie convențională; la răsărit și miadă-și cu comuna Eni-Sarai, separându-se prin dealul Eskesek, dealul Cilibiului, al Viilor și privalul Băroiu, la apus cu comuna Grópa-Ciobanului, despărțindu-se prin o linie convențională trasă prin stuf și cu județul Brăila, de care o desparte Dunărea-veche sau canalul Măcinului.

Relieful solului e parte accidentat, parte șes. La apus este o porțiune de $\frac{1}{4}$ din întinderea totală plană, coprinsă între brațul Măcinului și privalul Băroiu, porțiune acoperită la S. cu stuf și la N. cu un grind, pe care se află o pădurice de sălcii; în Dunăre se află o insulă (50 hectare) ce'i aparține și e acoperită cu stuf și sălcii; partea centrală și răsăriteană, accidentată, are ca dealuri: dealul Stančiu la N. (96 m.), dealul . . . (118 m.) la E., dealul Cilibiului (84 m.) și dealul Viilor (64 m.) la S.; prin centrul comunei remarcăm dealurile: Gârliciuului cu vârful Gârliciu (64 m.) lângă sat, în partea nordică a lui, Nămolesci (70 m.) și la Târca (68 m.) la răsărit de sat; toate sunt acoperite cu pășuni

și semănături și sunt de natură humosă. Movili sunt în număr de 5, între cari vom însemna movila Săpată (74 m.) și movila Cinstului (82 m.) la S.-E., lângă hotar.

Apele cari udă teritoriul comunei sunt: Dunărea-veche (canalul Măcinului) la apus, gârla sau privalul Băroiu tot la apus, trecând prin partea apusană a satului Gârlicii; piriul Bertesci la N. și piriul său valea Viilor, care în cursul mediu are numele de valea Petrișului și în cel superior de valea Stanci-Sécă, având ca afluent Valea-cu-Mărăcini, prin centru și miadă-și; ambele aceste văi din urmă se deschid în privalul Băroiu; bălți n'avem.

Clima comunei este în general senătosă, dar foarte variabilă; mat temperată spre Dunăre, unde vara curentul fluviului indulcesce căldurile; iarna viscolosă; frigurile o bântue rare-ori.

Comuna este formată dintr'un singur cătun, cel de reședință, Gârlicii, așezat la pôlele sud-vestice ale dealului Gârliciu, nu departe (200 m.) de privalul Băroiu, pe 3 văi, dintre cari una e înaltă și răpósă.

Suprafața comunei este de 7366 ha., din cari 50 ha. ocupate de vatra satului cu 244 case, iar restul de 7305 ha. împărțit între Stat și proprietarii ce posedă 2184 ha. și locuitori, cari stăpânesc 5112 ha.

Populațiunea sa totală pe anul 1896 este de 264 familii cu 1292 suflete, repartisată ast-fel:

1) După sex: 631 bărbați, 661 femei.

2) După stare civilă: 761 necăsătoriți, 482 căsătoriți, 49 văduvi.

3) După instrucție: 55 scrii carte, 1237 nu scrii.

4) După cetățenie: 1290 cetățeni Români, 2 supuși străini.

5) După religie: 1292 ortodoxi.

6) După ocupație: 628 agricultori și meseriași, 1 doctor, 2 comercianți.

Contribuabili: 253.

Economicesce comuna stă potrivit. Tabloul semănăturilor din anul 1894—95 este acesta:

Grâu 150 ha. cu 225 hl. ($1\frac{1}{2}$ hl. de ha.); orz 300 ha. cu 1200 hl. (4 hl. de ha.); ovăz 300 ha. cu 1200 hl. (4 hl. de ha.); porumb 457 ha. cu 457 hl. (1 hl. de ha.); mei 563 ha. cu 1126 hl. (2 hl. de ha.).

În ceea-ce privește felul terenurilor, cele 7.366 ha. ale comunei se împart ast-fel:

2060 ha. teren neproductiv (din cari 60 ha. vatra satului și 2000 ha. ocupat cu bălți, mlaștini, etc.); 5306 ha. teren productiv (din cari 184 ha. ale Statului cu proprietarii și 5122 ha. ale locuitorilor); din acestea: 911 ha. teren cultivat (din

cari 180 ha. ale Statului cu proprietarii și 4730 ha. ale locuitorilor); 177 ha. teren islaz (ale locuitorilor); 53 ha. teren vii (ale locuitorilor); 165 ha. teren păduri (din care 4 ha. ale Statului cu proprietarii și 161 ha. ale locuitorilor).

Ocupațiile locuitorilor sunt: Agricultura cu 243 plugari cari au 146 pluguri, 221 care și căruțe, 216 grape de fier.

Crescerea vitelor, fiind în comună 6674 capete, din cari 411 cai, 770 boi, 8 catări, 5200 oi, 12 capre, 273 rămători.

Pescuitul în Dunărea-veche (canalul Măcinului) și bălțile formate de ea.

Industria, afară de cea casnică, mai e reprezentată prin 13 mori de vânt.

Comerțul e activ și se face prin gara portului Cernavoda, la 60 klm. spre S., de către 3 comercianți (cârciumari) și constă în importul de manufactură și unelte agricole și export de cereale, vite și pesce.

Budgetul comunei este de 3811 lei la venituri și 3314 lei la cheltueli, rămânând deci un mic excedent de 497 lei; sunt și 253 contribuabili.

Căi de comunicație, pe bălți și girle cu luntre, calea județenă

Hârşova-Măcin trece prin comună, apoi drumuri comunale la satele învecinate Sarai, Dăeni, Ciobanu.

Biserica este una singură cu hramul Sf. Nicolae, ȳdită şi în-treţinută de comună, cu 10 ha. de la Stat, având ca deservenţi 1 preot, 1 paracliser, 2 cântăreţi.

Şcolă este una singură mixtă rurală, cu 1 învăţător şi 1 învăţătoare, cu 78 elevi înscrişi, din cari 45 băceţi, 28 fete; promovaţi au fost 31 elevi.

Gârliţa, ezer sau lac însemnat, din judeţul Constanţa, plasa Silistra-nouă, aşezat în partea apusană a judeţului şi a plăşii, şi pe teritoriul a 3 comune rurale, Gârliţa, de la care şi-a luat şi numele, Bugeacu şi Almaliu. Are o formă lunguiată, semănând cu un cimpoiū umflat, sau mai bine ȳis cu o ploscă; se întinde de la S.-V. spre N.-E.; pe o lungime maximă de 10 klm. şi o lăţime medie de 2 1/2 klm. (maxima de 5 klm., minima de 500 metri); suprafaţa totală este de 800 hectare (8 km. p.); în partea nordică a lui şi lângă densusul se mai găseşte o mică baltă acoperită cu stuf (20 hectare). El trebuie să fie format de Dunăre într'una din revărsările ei, şi acesta ne-o probează limba de pământ ce desparte lacul de fluviū, care e de 300 m.

numai, şi înalt de 2 1/2 m. cel mult; ađi chiar ezerul comunică cu Dunărea printr'o gârliă cu maluri răpóse, numită Dervent, şi prin care primesce apă de la fluviū când acesta creşte primă-vara; altfel marea evaporăţie, la care este supus, nefiind compensată de loc prin micul debit al pirlurilor şi văilor mai tot-d'auna seci, l'ar seca definitiv; pe lângă acesta, speţele de pesci asemănătoare în fluviū şi lac ne arată mai mult probabilă această suposiţie a noastră. Malurile sale sunt în partea nord-vestică apusană, sudică şi sud-estică înalte şi stâncóse din pricina dealurilor pietróse, cari îşi trimit ramificaţiunile lor până pe malurile sale; aceste dealuri sunt: spre N. de Bugeacu şi Cărămici; la apus dealul Belezliki-sirti; la miađă-đi dealurile Burun-sirti şi Bone-sirti; la răsărit dealurile Gârliţa, Galiţa, Scorci, Taplic şi Draka. Tot pe malul estic sunt aşezate satele Gârliţa şi Galiţa, iar pe cel nordic, la o mică distanţă de lac, este situat satul Bugeacu. Basinel sėu coprinde peste 3000 hectare ce aparţin comunelor Bugeacu, Ostrov, Almaliu, Essehioi şi Gârliţa; el e coprins între dealurile Draka, Dervent, Canlidere, Curdeli, Garvan, la răsărit, Cuiugiuc-iolu-bair, Tasli-burun, Ceatal-iol-bair, Bei-orman-bair, Ti-

umbet-bair, Pindirlic-bair la miađă-đi; Topci-bair, Ieral- ceea-bair la apus; Iapce-bair şi Bugeacul la N. Piraiele şi văile ce se deschid într'insul sunt: valea Bugeacului la N.; piriul Almaliu, unit cu piriul Pampur-ghiolgiu şi văile Iagudaceair, Sari-mesea-ceair, Trâncoviţa la apus; valea Curu-canara la S.-V.; valea Essehioi unită cu văile Şacanc-ceair, Punar-orman-ceair, Kilege-ceair, Begene-ceair, Tanasceair, Nursus-ceair la miađă-đi; valea Cuiu-iuk-ului unită cu valea Lamburlu-kulac, Caraghios-ceair, apoi valea Galiţei unită cu valea Scorci la răsărit. Adâncimea lui este de 6 m. maxima. Pescele ce se găseşte în lac este în abundenţă şi de bună calitate, fiind alimentat de Dunăre, şi face ocupaţiunea locuitorilor din Gârliţa, Galiţa şi Bugeacu, cari îl transportă pe numeroase drumuri şi cu uşurinţă în oraşul Ostrov, unde se consumă în mică parte şi restul este transportat cu vapórele noastre la Călăraşi şi satele d'impjurul canalului Borcea, ce nu e tocmai abundent în pesce.

Gârliţa, comună rurală importantă din judeţul Constanţa şi anume din plasa Silistra-nouă.

Se găseşte *situată* în partea apusană a judeţului la 114 klm. spre

S.-V. de oraşul Constanţa, capitala districtului, şi în cea sud-vestică a plăşii la 15 klm. spre S.-E. de oraşelul Ostrov, reşedinţa. Comunele învecinate sunt: Bugeac la 4 klm. spre N.-V., Călnia la 6 klm. spre N.-E., Carvan la 7 km. spre S.-E., Essehioi la 7 klm. spre S.-V.

Se *mărginesce* la miađă-nópte cu judeţul Ialomiţa, de care se desparte prin fluviul Dunărea; la răsărit cu comunele Călnia, Lipniţa, şi Carvan, despărţindu-se de cea d'înteu prin dealul Draka, valea Scorci, de cea d'a doua prin valea Scorci, de cea d'a treia prin dealul Scorci, valea Caraghios-culac şi dealul Regene-ceair; la miađă-đi cu Bulgaria, despărţită prin dealul Bei-orman-bair; iar la apus cu comunele Bugeac, Aliman şi Essehioi, separându-se de prima prin gârli Dervent şi lacul Gârliţa, de secunda tot prin lacul Gârliţa, de terţia prin dealurile Burun-sirti şi Tanas-sirti.

Relieful solului este în general destul de accidentat. Teritoriul sėu este brăzdat de culmile Coşlugea la răsărit, Gârliţa la miađă-đi, Essehioi la S.-V. *Dealurile* principale sunt: dealul Draka cu vârful Dervent (125 m.) la N., dealul Taplic cu vârful Taplic (130 m.) tot la N., Scorci prelungit cu dealul Galiţa cu vârful Galiţa (122 m.) la

E., dealul Gârlița cu vârfurile Gârlița (117 m.) și Lamburlu (114 m.) și Cuiu-iuc (113 m.) prin centru; aceste dealuri aparțin culmei Coșlugea și sunt acoperite în mare parte cu păduri, cu livezi și crângulețe, fiind și de natură stâncosă. Dealurile Versat-sirti și Tanas-sirti, ce plăcă amândouă din vârful Cuiugiu (170 m.) al dealului Beiorman-bair, aparțin culmei Gârlița și o brăzdă la miadă-și și sunt acoperite cu fânețe, pășuni și arbori izolați, resturi din frumoasele păduri de odinioară; dealurile Bonesirti (130 m.) și Burum-sirti cu vârful Essechioi (144 m.) aparțin culmei Essechioi și o brăzdă la S.-V. și sunt acoperite cu păduri și fânețe, sunt de natură pietrosă.

Movilele nu sunt numeroase (12) și nu prezintă mare importanță, fiind toate naturale și acoperite cu iarbă.

Hidrografia este bine reprezentată. *Apele curgătoare* sunt reprezentate prin fluviul Dunărea, la miadă-nopțe, o udă pe o întindere de 2 klm. de la gura gârlei Derwent până la pôlele nordice ale movilei Derwent; malul său este parte jos, parte ridicat și stâncos; mai formeză și o insulă Pacuiul-lui-Sore (65 ha.) acoperită cu sălcii și richiți; într'insa, la punctul Derwent se varsă gârlea Derwent (2¹/₂

klm.) la nord-vestul comunei, stabilind comunicațiunea între lacul Gârlița și bătrânul fluviu.

Văile sunt numeroase, însă cu totă vecinătatea pădurilor nu au apă de cât în timpul ploilor și al topirei zăpezilor; principalele sunt: valea Galița, ce plăcă din dealul Scorci sub numele de valea Scorci, se îndreptă spre apus, trece prin sat și se deschide în lacul Gârlița în partea dreaptă a lui; valea Cuiu-iuc-ului vine din comuna Carvan cu o direcție de la S.-V. spre N.-E. prin centrul comunei, după ce primesce pe stânga văile Caraghiosceair și Lamburlu-culac, se deschide în lacul Gârlița, pe dreapta lui, ceva mai sus de satul Gârlița; valea Gârlița, tot prin interiorul comunei, trecând prin satul Gârlița, este formată de văile Essechioi ce primesce pe dreapta văile Begene-ceair și Tanas-ceair; Nursus-ceair, ce primesce pe stânga valea Versat-ceair; văile Kiuciuc-kessen-ceair și Curucanara spre S.-V. se deschide tot în lacul Gârlița în partea sud-vestică.

Bălțile sunt reprezentate prin lacul Gârlița (650 hectare, din care ²/₅ aparțin comunei) în partea apusana a comunei; este format de vre-o revărsare anterioară a Dunării; adâncă până la 25 m., are malurile răsăritene înalte și stâncose în cea

mai mare parte din pricina dealurilor apropiate, cari își trimit pietroasele lor ramificațiuni până în malul său; produce pesce bun ca și Dunărea, cu care comunică prin gârlea Derwent, care se consumă în localitate și se exportă în afară, dar al cărui venit aparține Statului; partea nordică poartă numele de Taplic-ghiol și e acoperită cu stuf pe de margini; iar între gârlea Derwent și lac se mai găsește o mică baltă acoperită cu stuf.

Clima comunei este foarte aspră; iarna gerosă; Dunărea înghețată precum și lacul Gârlița pe o mare întindere; vara e temperată din cauza apropierei bălților, Dunărei și curentului ei; din pricina mării cantități de exhalățiuni nesănătoase din stuf și bălți, exhalățiuni nedistruse în totul de pădurile învecinate, frigurile băntue dese-ori comuna; vântul dominant este cel de N.-E. și S.-V.; ploia cade în cantitate potrivită rodind pământul.

Cătunele cari compun comuna sunt două: Gârlița, reședința, așezat în partea centrală a comunei, pe malul răsăriten, înalt și stâncos al lacului Gârlița și pe ambele maluri ale văii Gârlița; închis și dominat la N. și E. de dealul Gârlița, la S. de dealul Versat-sirti și la V. de dealul Bonesirti; are o poziție frumoasă, este

un sat mare, populat, cu aspect plăcut, casele bine aranjate și curate; în partea sudică e inconjurat cu vit; Galița, în partea nordică a comunei, la 3¹/₂ klm. spre N.-E. de reședință, tot pe malul răsăriten al lacului Gârlița, în valea Galița închis la N. de dealul Taplic, la E. și S. de dealul Galița; este mai mic ca cel precedent, mai puțin frumos în interior, deși pozițiunea îi este de o potrivă de frumoasă.

Suprafața totală a comunei este de 6586 ha. (din cari 185 ha. vetrele satelor cu 245 case), restul de 6383 ha. împărțit între Stat cu proprietari ce posedă 1300 ha. și locuitorii ce posedă 5013 ha.

Populațiunea sa este în total de 323 familii cu 1389 suflete și împărțită în modul următor:

1) După *sex*: 671 bărbați, 718 femei, total 1389.

2) După *stare civilă*: 739 necăsătoriți, 610 căsătoriți, 39 veduvi, 1 divorțat, total 1389.

3) După *instrucție*: 36 știu carte, 1353 nu știu, total 1389.

4) După *cetățenie*: 1388 cetățeni Români, 1 supus străin, total 1389.

5) După *religie*: 1389 creștini ortodoxi.

6) După *ocupațiunile*: 670 agricultori și meseriași, 1 cărciumar, total 671.

Contribuabili 420.

Economicesce comuna stă binișor; recoltele din 1894--95 sunt acestea:

Grâu 800 ha. cu 9600 hl. (12 hl. de ha.); orz 120 ha. cu 1680 hl. (14 hl. de ha.); ovéz 40 ha. cu 560 hl. (14 hl. de ha.); porumb 120 ha. cu 480 hl. (4 hl. de ha.); fasole 7 ha. cu 2660 klgr. (380 klgr. de ha.).

Intinderea și felul terenurilor sunt următoarele: din cele 6568 ha. ale comunei 1485 ha. teren neproductiv (din care 185 ha. vetrele satelor și 1300 ha. balta Gârlița); 5083 ha. teren productiv (tot al locuitorilor); din acestea: 3980 ha. teren cultivat, 255 ha. teren necultivat, 305 ha. teren islaz, 73 ha. teren vii, 400 ha. teren păduri.

Ocupațiunile locuitorilor sunt:

Agricultura cu 354 plugari, cari au 193 pluguri, 348 care și căruțe.

Crescerea vitelor, fiind în comună ca la 5900 capete de vite, mai cu osebite oi.

Pescuitul în balta Gârlița.

Industria, afară de cea casnică, mai e reprezentată prin 2 mori de vânt.

Comerțul e activ, se face de către 2 comercianți prin orașelul Ostrov și constă în import de coloniale, manufactură și în export de vite, lemne și pește.

Budgetul comunei este de 4335

lei la venituri și 3710 lei la cheltuieli, rămânând deci un excedent în plus de 625 lei; sunt și 420 contribuabili.

Căile de comunicație sunt: calea județeană Ostrov-Cuzgun ce trece prin sat, apoi drumuri comunale la satele învecinate Carvan, Călnia, Essechioi.

Biserica este una singură în cătunul Gârlița cu hramul St. Dumitru, fondată și întreținută de locuitori, cu 10 ha. de la Stat, cu 1 preot, 1 dascăl, 1 cântăreț.

Școle sunt două, în cătunele Gârlița și Galița, cu 1 învățător și 1 învățătoare, cu 111 elevi înscriși (89 băieți, 22 fete), din cari 52 promovați.

Gârlița, sat, în plasa Silistra-nouă, cătunul de reședință al comunei Gârlița, așezat în partea sudică, pe malul răsăriten al lacului cu același nume, în valea Cuiu-culac sau Gârlița, între dealurile Gârlița și Galița; are o întindere de 4680 ha., din cari 125 ha. ocupate de vatra satului cu 188 case; populația, totă românească, este de 251 familii cu 1016 suflete, ocupându-se cu pescuitul și păstoritul.

Garvan-bair, cu'ne însemnată de dealuri, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul (atât românesc cât și cel

bulgăresc) al comunei Carvan, de la care și-a luat și numele, este cuprins între văile Cuiugiuc-ceair și Cara-ceair; are o direcțiune generală de la V. spre răsărit, brăzdând partea de miadă-și a plășii și a comunei, el lasă spre răsărit și apus mai multe prelungiri, din care cea mai însemnată este dealul Sapobair; el stă în legătură cu dealul Cara-burun-bair, cea mai meridională ramificație a culmei Coșlugea, din pôlele sale își ia începutul mai multe văi; așa, din cele nordice văile Demeci-cari-cula-ceair, Garvan-ceair, Culac-punar-ceair și Cara-ceair; din cele sudice văile Cuiugiuc-ceair, Küciuc-ceair, Zarnici-dere, Cara-culac. Pe un platou sud-vestic al său este așezat și satul Küciuc-Kainardgi, însemnat pentru luptele dintre Turci și Ruși ce s'au dat aci și tractatul de la 1774; dealul are o înălțime de 181 m. și domină dintr'oa dată și comuna Carvan și Küciuc-Kainardgi; jumătatea orientală e acoperită cu păduri întinse, dintre cari mai însemnate notăm pădurea Berbotăși-orman. El este tăiat de mai multe drumuri, vre-o 4—5, transversale, ce pun în comunicație comuna Carvan și cătunul său Cuiugiuc cu Küciuc-Kainardgi, altul longitudinal pe muchia lui, pe lângă care merge și hotarul comunei

Carvan către Küciuc-Kainardgi; tot pe el se găsesc și două mici pichete spre Bulgaria, pichetele cu No. 10 și 11.

Garvan, vârf însemnat al dealului Garvan-bair, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Carvan, de la care și-a luat și numele (și anume pe acela al cătunului său Cuiugiuc), situat în partea de miadă-și a plășii și a comunei la 2 klm. spre S.-V. de satul Carvan. Are o înălțime de 170 m., fost punct trigonometric de observație gradul al 3-lea și dominând prin înălțimea sa văile Cuiugiuc-ceair și Demeci-cari-culac-ceair, precum și două drumuri comunale Gârlița-Küciuc-Kainardgi și Carvan-Küciuc-Kainardgi; cum vedem, deci, este un punct strategic de ôre-care însemnătate.

Garvan-ceair, vale de mică însemnătate, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Carvan, de la care și-a luat numele; se desface din pôlele nordice ale dealului Garvan, se îndreaptă spre miadă-nöpte, având o direcție generală de la S. spre N., trece prin satul Carvanu-mic și după ce a brăzdat partea de miadă-și a plășii și a comunei, se unesc cu valea Caraculac spre a forma împreună valea

Saila, său măi bine ȕis valea Cuiu-iuk-ului, ce se deschide in ezerul Gârlița.

Garvan (Valea), un alt nume ce pörtă valea Cuiu-iük-ului, pe teritoriul comunei rurale Carvan, de la care a și luat acest nume și anume pe teritoriul cätunului Cuiugiuc; acest nume il are de la pölele dealului Cara-burun-bair, pänă unde a avut pe acela de valea Jaila și pänă la intrarea pe teritoriul comunei Gârlița, unde ia pe cel de Cuiu-iuk-ului și'l pörtă pänă la deschiderea sa in ezerul Gârlița; sub numele de valea Garvan o întâlnește și drumul județën Essechioi-Lipnița.

Garvan-bair, deal de mică importantă, pe teritoriul bulgäresc al comunei rurale Carvan, și anume pe acela al cätunului Carvanu-mare, in partea de N. a Bulgariei și in partea de S. a comunei, are o direcție de la N.-V. către S.-E. și merge printre văile Cuiugiuc-ceair și Demecian-cala-ceair. Măi mult de jumătate este acoperit cu păduri, iar restul stușuri.

Garvan, vërf, in plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei Carvan, este aședat pe ultimele ramificațiuni nordice ale dealului Garvan-bair, tocmai la locul de întâlnire al văilor Deme-

cian-cala-ceair cu Cuiugiuc-ceair, pentru a forma valea Burun-ceair. Are o înălțime de 170 metri și este aședat in partea sudică a pläșei și cea sud-vestică a comunei; este acoperit cu stușuri.

Geabacu, sat in plasa Medjidia, cätunul comunei Tortoman; situat in partea nord-vestică a pläșei și cea occidentală a comunei, la 5 klm. spre V. de cätunul de reședință Tortoman, (in linie dréptă iar pe drumul comunal Tortoman Devcea-Geabacu sunt 8 klm). Este aședată pe valea Tibrinu, tocmai la locul unde valea Geabac-Ceair se unesce cu valea Geabac-Culac, și se deschid in valea Tibrinu. Este închis la N.-E. de dealul Geabac-bair; iar la S. de dealul Turcului cu vërful său Devcea V. care are 121 metri. Suprafața sa este de 517 hectare, dintre cari 20 hectare sunt ocupate de vatra satului și de grădin. Populațiunea sa, compusă măi mult din Români și Turci este de 31 familii cu 142 suflete, ocupându-se cu crescerea vite'or și agricultura. Casele sunt zidite pe ruinele vechiului Geabacu mare, și sunt măricele și curate. Pământul produce grău in cantitate destul de mare, apoi vine ovëzul și in ultimul rënd vine și porumbul. Șoseua județënă Cerna-voda-Torto-

man trece pe la sudul său, iar drumul comunal Devcea-Taș-punar trece prin sat și anume prin partea sa răsăritënă.

Geabacu, ruinele unui vechiu sat, ceva mäi la miadă-nöpte de precedentul, pe valea Geabacu-ceair, distrus de un incendiü la inceputul secolului trecut; iar locuitorii s'au stabilit mäi la S. in actualul sat

Geabac-bair, deal in plasa Medjidia, comuna Tortoman, cätunul Geabacu; merge printre văile Carapat-daga, la V. și Geabac-culac la răsărit, are 109 metri, e acoperit cu fânețe.

Geabac-culac, vale, tot in plasa Medjidie, comuna Tortoman, cätunul Geabacu, de la care și-a luat și numele, fiind aședat intr'ënsa.

Geam-pașa, deal in plasa Medjidie, comuna Cochirleni, cätunul Ivrinez, se intinde la miadă-ȕi de lacul Cochirleni; de natură stäncösă, e acoperit cu fânețe.

Geatri-bair, deal insemnat in plasa Medjidie, comuna Enige, cätunul Adam-clissi; se intinde printre văile Curu-culac și Diordingi-orman, are 170 metri; e acoperit in mare parte cu păduri și islaz.

Dict. geogr. Jud. Constanța

Germeli, deal, in plasa Medjidie, comuna Rasova, cätunul Vlahchioi, face parte din culmea dealurilor Vlahchioi, se intinde de la S. spre N., brăzdând partea apusană a pläșii și cea centrală a comunei; este tăiat transversal de ruinele unui val, numit valul lui Trajan; este cuprins intre bălțile Vederösa și Baciü, la pölele sud-vestice e aședat satul Vlahchioi, are 137 m., acoperit cu fânețe, puține păduri și câte-va semënëturi.

Gheldi-hagi-tepe, vërf, in plasa Härșova, pe teritoriul comunei rurale Șiriü, cätunul Muslu, aședat la vestul pläșii și in partea nordică a comunei și a cätunului; face parte din dealul Cadi-cășla, pe a cărui culme se află, are o înălțime de 122 metri și domină prin înălțimea sa tot satul Muslu, precum și drumurile de la Muslu la cätunele invecinate.

Geabacu, sat in plasa Medjidia, cätunul comunei Tortoman; situat in partea nord-vestică a pläșei și cea occidentală a comunei, la 5 klm. spre V. de cätunul de reședință Tortoman (in linie dréptă, iar pe drumul comunal Tortoman-Devcea-Geabacu sunt 8 km.). Este aședată pe valea Tibrinu, tocmai la locul unde valea Geabac-ceair

se unesc cu valea Geabac-culac și se deschid în valea Tibrinu. Este închis la N.-E. de dealul Geabac-bair; iar la S. de dealul Turcului cu vârful său Devcea-vest care are 121 metri. Suprafața sa este de 517 hectare, dintre care 20 hectare sunt ocupate de vatra satului și de grădini. Populațiunea sa, compusă mai mult din Români și Turci, este de 31 familii cu 142 suflete, ocupându-se cu crescerea vitelor și agricultura. Casele sunt zidite pe ruinele vechiului Geabac-mare și sunt măricele și curate. Pământul produce grâu în cantitate destul de mare, apoi vine ovézul și în ultimul rând vine și porumbul. Șoseaua județeană Cernavodă-Tortoman trece pe la sudul său, iar drumul comunal Devcea-Tașpunar trece prin sat și anume prin partea sa răsăritenă.

Geabacu, ruinele unui vechi sat, ceva mai la mișcă-nopțe de precedentul, pe valea Geabac-ccair, distrus de un incendiu la începutul secolului trecut; iar locuitorii s'au stabilit la S. în actualul sat.

Geabac-bair, deal în plasa Medjidie, comuna Tortoman, cătunul Geabacu; merge printre văile Carapat-daga la V. și Geabac-culac la răsă-

rit, are 106 m., e acoperit cu fânețe.

Geabac-culac, vale, tot în plasa Medjidie, comuna Tortoman, cătunul Geabacu, de la care și-a luat și numele, fiind așezat într'ensa.

Geam-pașa, deal în plasa Medjidie, comuna Cochirleni, cătunul Ivrinez, se întinde la mișcă-și de lacul Cochirleni; de natură stâncosă, e acoperit cu fânețe.

Gea'ri bair, deal însemnat în plasa Medjidie, comuna Enige, cătunul Adam-clissi, se întinde printre văile Curu-culac și Diordingi-orman; are 170 m., e acoperit în mare parte cu păduri și izlaz.

Ghelingec, sat în plasa Constanța, cătunul comunei Pazarli; situat în partea nord-vestică a plășei și cea nordică și centrală a comunei, la 4 km. spre N.-V. de cătunul de reședință Pazarli. Este așezat pe valea Odi-culac, fiind închis de către dealul Hos-tepe-bair din partea vestică, cu vârful său Hos-tepe (203 metri); iar din partea răsăritenă este închis de dealul Ghelingec bair cu vârful său Bal-tepe (190 metri) și de către S. este dominat de vârful Mezarlic-tepe care are 165 metri, situat fiind la

1 km. spre S.-E. de sat. Suprafața sa este de 1757 hectare, din care 146 hectare sunt ocupate de către vatra satului și de către grădini. Populațiunea sa, compusă mai mult din Turci, este de 133 familii cu 554 suflete, ocupându-se mai ales cu agricultura și crescerea vitelor. Pământul produce grâu și ovéz și prea puțin porumb. Casele, mici în general, sunt strinse în grupuri de câte 5—10 și sunt departe unele (grupuri) de altele. Din sat plécă un număr foarte mare de drumuri comunale, ducându-se pe la satele învecinate ca: Pazarli, Tortoman, Taș-punar, Chior-ceșme, Terzichioi și altele; șoseaua județeană Hârșova-Constanța trece prin partea nord-estică a satului.

Ghelingec-bair, deal însemnat în plasa Constanța, pe teritoriul comunei Pazarli și anume pe acela al cătunului Ghelingec, pe la estul căruia trece și de unde și-a luat și numele; începe din vârful Bal-tepe și ține până la dealul Kirislic-bair având o direcție de la N.-V. către S.-E. luând forma unui arc de cerc cu convexitatea spre S.; are o înălțime mijlocie de 160 metri și este ridicat în nord-estul plășei și comunei și în vestul cătunului; prin înălțimea lui predo-

mină satul Ghelingec, drumul comunal Ghelingec-Pazarli și valea Ester.

Ghelingec-tepe, vârf de deal în plasa Constanța, pe teritoriul comunei rurale Pazarli, cătunul Ghelingec, de unde își trage și numele; este așezat pe culmea dealului Bilarlal-bair și este cel mai înalt vârf al acestui deal, are o înălțime de 189 metri; din acest vârf se desfac dealurile Tasli-iuc-bair, Mahomet-bair, Hos-tepe-bair precum și văile Mangalie-dere, Tasli-iuc-dere, Odi-culac și Ester; este situat în partea nordică a plășii, cea vestică a comunei și cea sudică a cătunului.

Ghenciu (Valea lui), vale mică în plasa Siliștra-nouă, comuna Olțina, cătunul Cășla, se desface din punctele sud-vestice ale dealului de deasupra Cășlei, se îndreaptă spre răsărit în o direcție generală de la S.-V. spre N.-E., brăzdând partea nordică a plășei și cea sud-estica a comunei; după 3 km. de drum făcut parte prin păduri, parte prin câmpie, merge de se deschide în valea Beilic-ccair, pe partea stângă a lui, ceva mai sus de satul Curu-orman.

Ghenis-bair, deal în plasa Medjidie,

comuna Mamut-cuius, cătunul Peștera; se întinde printre văile Demen-culac și Iuuruc-dere; este de natură stâncosă și acoperit cu fânețe și islazuri.

Gheorgheni-orman-bair, deal în plasa Siliștra-nouă, comuna Dobromir, d'alungui văii Techechioi-ceair, cu 170 m. și e acoperit numai cu păduri.

Gheren-ceair, vale, un alt nume al văii Urluia, nume ce-l păstrează de la satul Enișenlia până la satul Bazirgian.

Gherme-bair, deal în plasa Hârșova, comuna Calfa, cătunul Cartal-seleuș, are 148 m. înălțime și e acoperit cu fânețe și islaz.

Gheringec, sat în plasa Mangalia, cătunul de reședință al comunei Gheringec; situat în partea răsăritenă a plășei și cea nordică a comunei, pe ambele maluri ale piriului Tatlăgeac, care își are izvorul chiar în sat, între dealurile Pelvei la răsărit și Gheringec la apus; are 7194 ha. întindere, din care 26 ha. ocupate de vatra satului cu 195 case; populațiunea, în majoritate Români și Tătari, este de 191 familii cu 916 suflete, ocupându-se cu agricultura și crescerea vitelor.

Gheringec, comună rurală a județului Constanța, din plasa Mangalia; situată în partea sud-estică a județului la 41 km. spre S.-V. de orașul Constanța, capitala districtului, și în partea răsăritenă a plășei la 12 km. spre N.-V. de orașelul Mangalia, reședința plășei, pe ambele maluri ale piriului Tatlăgeac.

Relieful solului său este puțin accidentat; principalele dealuri care o brăzdează sunt: Amzacea (91 m.) la N.; Pelvei (74 m.) la N.-E.; Ascilar (64 m.) la răsărit și S.-E.; Baș-punar (82 m.) la S.; Copucci (108 m.) la S.-V.; Cogea-sirti-bair (100 m.) la apus; Kirizi-iuc (91 m.) prin interiorul comunei; toate sunt acoperite cu fânețe și semănături. Mările sunt numeroase și revind odinioară ca puncte de orientare; principalele sunt: Gheringec (92 m.), Copucci (82 m.), prin interior; Hasi-iuiuc (102 m.) la apus, Arpalii-iuiuc (73 m.), Coim-iuiuc (64 m.) la răsărit; acoperite cu verdetă.

Hydrografia este reprezentată prin: piriul Tatlăgeac ce izvoresce din 2 mici lăcuțe, din interiorul satului Gheringec, trece prin el și satul Ascilar, udă partea nord-estică a comunei și intră în comuna Tatlăgeac; lacul Mangalia în partea sudică cu malul său nor-

dic înalt și stâncos, și văile Baș-punar, Copucci unită cu valea Viilor ce se deschid în lacul Mangalia; ele nu au apă de cât în timpul ploilor.

Clima comunei este aceea a platoului Dobrogean în general, excesiv de caldă în timpul verii și friguroasă în timpul iernii; vântul de la Mare suflă continuu, ploii puține; maladii puține.

Cătunele care compun această comună sunt cinci și anume: Gheringec, reședința, în partea nordică, pe valea Tatlăgeac; Ascilar în partea răsăritenă, pe malul drept al piriului Tatlăgeac; Copucci spre S.-V. pe valea Copucci; Baș-punar spre miază-zi pe malul nordic al lacului Mangalia; Haidar-chioi la S.-E. pe dealul Haidar-chioi și Ascilar. Aspectul general este acesta: casele mici, puțin îngrijite, grupate în jurul geamiilor, fără ordine.

Suprafața comunei este de 11989 hectare, din care 316 ha. ocupate de vetrele satelor, iar restul de 11673 ha. este împărțit între Stat cu proprietari ce posedă 5118 ha. și locuitorii care stăpânesc 6555 ha.

Populațiunea totală a comunei pe anul 1895—96 este de 331 familii cu 1571 suflete, repartizați după cum urmează:

1) După *sex*: bărbați 816, femei 755. Total 1571.

2) După *stare civilă*: necăsătoriți 721, căsătoriți 840, văduvi 8, divorțați 2. Total 1571.

3) După *instrucție*: știu carte 120, nu știu 1451. Total 1571.

4) După *religie*: ortodoxi 750, mahometani 801, catolici 12, altele 8. Total 1571.

5) După *ocupațiune*: agricultori 262, comercianți 7, industriași 2, altele 60. Total 331.

6) După *avere*: improprietați 240, neimproprietați 91. Total 331.

7) După *protecție*: supuși Români 1505, supuși străini 66. Total 1571.

8) *Contribuabili*: 331.

Biserica. În comună există o singură biserică ortodoxă cu hramul sf. Nicolae, în cătunul Copucci, cu 10 ha. pământ de la Stat, cu 1 preot, 1 cântăreț, 1 paracliser; ar mai trebui zidită încă una, de ore-ce populația creștină este mare; mai sunt și 2 geamii, una în cătunul Ascilar și alta în cătunul Gheringec, cu câte 2 hogi.

Școlă. În comună e una singură mixtă în cătunul Gheringec cu 1 învățător, cu 87 elevi înscriși și 42 promovați.

Economicesc comuna stă astfel după tabloul semănăturilor în ha. și hl. din 1895—96:

Griü 670 ha. cu 9380 hl. (14 hl. de ha.); Secară 445 ha. cu 5785 hl. (13 hl. de ha.); Orz 2630 ha. cu 39450 hl. (15 hl. de ha.); Ovéz 365 ha. cu 4380 hl. (12 hl. de ha.); In 1159 ha. cu 12749 hl. (11 hl. de ha.); Porumb 228 ha. cu 1368 hl. (6 hl. de ha.); Meiü 276 ha. cu 1932 hl. (7 hl. de ha.); Fânețe naturală și artificială 700 ha. cu 700.000 kgr. (1000 kgr. de ha.).

In ceea-ce privesce felul și întinderea terenurilor, cele 11989 ha. ale comunei se divid astfel:

441 ha. teren neproductiv (din cari 316 ha. vatra satului și 126 ha. bălți, drumuri, etc.); 11548 ha. teren productiv (din cari 4993 ha. ale Statului cu proprietarii și 6555 ha. ale locuitorilor); din care: 8323 ha. teren cultivat (din cari 3293 ha. ale Statului cu proprietarii și 5030 ha. ale locuitorilor); 3195 ha. teren islaz (din cari 1700 ha. ale Statului cu proprietarii și 1495 ha. ale locuitorilor); 30 ha. teren (vii ale locuitorilor).

Ocupațiunile locuitorilor sunt următoarele: *Agricultura*, cu 262 plugari cari au 176 pluguri, 226 care și căruțe, 20 mașini de secerat și 4 de bătut porumb.

Crescerea vitelor, fiind in comună 24570 capete, din cari 974 cai, 2728 boi, 34 asini, 20385 oi,

119 capre, 330 porci; această e principala ocupațiune a locuitorilor.

Industria afară de cea domestică, mai e reprezentată prin 9 m. ori de vânt și 2 industriasi (fierari).

Comerțul e activ, se face prin gara Constanța la 41 km. spre N.-V. de către 7 comercianți (din cari 5 cărciumari) și constă in import de coloniale și manufacturi și in export de cereale, vite cu produsele lor.

Budgetul comunei este de 11230 lei la venituri și 820 lei la cheltuieli, rămânând deci un excedent in plus de 3021 lei; sunt și 331 contribuabili.

Căi de comunicație ale comunei sunt: 1) drumul județen Medjidie-Mangalia ce trece prin satele Gheringec și Ascilar; 2) drumul județen Mangalia-Cara-omer ce trece pe la S. printre satele Copucci și Baș-punar; 3) apoi drumuri mici ce unesc cătunele între ele și cu satele vecine ca Tatlașeac, Hagilar, Perveli, Azaplar, Sarighiol, etc.

Gheringec, vârf de deal, in plasa Mangalia, pe teritoriul comun I Gheringec, la 1 1/2 km. spre V. de cătunul Gheringec, de unde și-a luat și numele; face parte din dealul Cogea-sirt-bair, pe ramificațiunile sale răsăritene; are o înălțime de 92 metri; punct trigonometric de observațiune de rangul al II-lea,

dominând in întregime satul Gheringec precum și drumurile comunale Gheringec - büiuk - Muratan, Gheringec-Toprai-sari, Gheringec-Cara-chioi și șosăua județenă Gheringec-Amzacea, este acoperit cu pășune in întregime.

Ghiaur-amzali, vale însemnată, in plasa Medjidie, pe teritoriul comunei rurale Cochirleni și anume pe acela al cătunului Ivranes; se desface din pölele nordice ale dealului Perdea-culac-bair, îndreptându-se spre miază-nöpte, cu direcția de la S.-E. către N.-V., merge printre dealurile Amzali-bair și Armutlu-bair spre V. și Cara-durac-bair la E. și se desface in balta Cara-su după un drum de 3 klm.; este situată in partea vestică și puțin centrală a plășii, partea nordică a comunei și a cătunului.

Ghimpina (Puțul lui Moș), locuință izolată, in plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Oltina și anume pe acela al cătunului său Cășla; e un mic puț ce și-a luat numele de la un bătrân ce Pa făcut in marginea pădurei ce mărginesce ezerul Oltina și lângă drumul comunal ce duce de la Cășla la Oltina.

Ghiol-ceair, vale însemnată, in plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei

rurale Lipnița (și anume pe acela al cătunului său Coșlugea), se desface din pölele sud-estice ale dealului Coșlugea, de lângă movila Almali-culac, sub numele de valea Almalicului, se îndreptă mai înteu spre miază-nöpte până la satul Coșlugea, de unde ia numele de Ghiol-ceair, îndreptându se spre răsărit intr'o direcție generală de la S.-V. spre N.-E., pe la pölele sudice ale dealurilor Uzum-bair și dealul Pietrit brăzdând partea de miază-nöpte a plășii și a comunei; după un drum de 8 klm. se deschide in partea apusană a ezerului Oltina; are vă; adiacente puțin și neînsemnate; pe vale merge și un drum comunal Lipnița-Coșlugea.

Ghiol-ghehic-bair, vale, in plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Enişenlia și anume pe acela al cătunului Nastradin; se desface din partea vestică a dealului Ghiol-punar, și anume din vârfurile Eșil-iuiuc îndreptându-se spre apus și trece pe la nordul satului Enişenlia cam la 2 1/2 klm. și pe la sudul satului Nastradin pe la 1 1/2 klm. Are o înălțime maximă de 187 m., pe care o atinge in vârfurile Dermen-iuiuc; este situat in partea sudică a plășii și cea vestică a comunei; este acoperit cu păduri și stușuri.

Ghiol-punar, sat, în plasa Silistra-nouă, cătunul comunei Hazarlic; situat în partea sud-vestică a plășei și cea nord-estică a comunei, la 6 klm. spre N.-E. de cătunul de reședință Hazarlic. Este așezat pe valea Ceșme-culac, închis la apus de dealul Ghiol-punar, la N. de pădurea Canara-orman, la răsărit de dealul Mezarlic-borungea-bair și la S. de pădurea și de dealul Ceșme-bair; fiind dominat de vârful Oltu-orman care are 156 metri, situat fiind la 2 klm. spre N.-E. de sat. Suprafața sa este de 1973 ha., dintre care 65 ha. sunt ocupate numai de vatra satului și de grădini. Populația sa, compusă mai ales din Români și Bulgari, este de 73 familii cu 370 suflete, ocupându-se mai mult cu crescerea vitelor. Pământul, pe unde nu este acoperit cu păduri său tuferiș, este cultivat și produce mai ales secară; puțin mai la N.-V. de sat se cultivă și vița de vie. Casele sunt mititele, prost lucrate și mai prost îngrijite, așezate fără nici o ordine, care unde a vrut. Drumuri comunale vin de la satele învecinate ca Borungea, Sevendic, Enișenlia, Nargilar, etc.

Ghiol-punar, deal foarte însemnat, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Hazarlic și Enișenlia;

se întinde de la valea Enișenlia și până la 2 klm. spre nord-vestul satului Ghiol-punar, de unde și-a luat și numele, trece pe la estul cătunului Hazarlic pe la un klm. depărtare, pe la 1 1/2 km. spre E. de cătunul Enișenlia, pe la 1 klm. spre E. de satul Nargilar și pe la 2 klm. spre nord-vestul cătunului Ghiol-punar îndreptându-se spre miază-nopțe și având o direcție de la S. spre N.-E. Înălțimea sa cea mai mare o atinge în vârful Eșil-iuiu care este de 183 metri. Din acest deal se lasă spre V. dealul Mulveracceuci și dealul Ghiol-ghelic-bair, iar spre E. se lasă dealul Ceșme-bair și Cara-peletli. El este situat în partea de S. a plășei, în partea vestică a comunei Hazarlic și în partea estică a comunei Enișenlia, făcând hotar între aceste comune. Este acoperit cu verdețuri; însă aici și colea se mai găsesc și câteva petice de păduri. Pe la estul acestui deal trece drumul comunal Hazarlic-Ghiol-punar și pe la V. trece drumul Enișenlia-Nargilar. Are forma unui S grecesc de la sfârșitul cuvintelor.

Ghiol-bașca, ruinele unui vechi sat, în plasa Medjidie, pe teritoriul comunei rurale Rasova, și anume pe acela al cătunului său Vlahchioi, la 6 klm. spre S. de satul Rasova,

nu departe de balta Baciulul și valea Ceair-arabagi; a fost distrus în timpul războiului 77-78 de către bașbuzucii, iar locuitorii său refugiat în Rasova.

Ghiun-ghirmeș (Culmea), culme însemnată de dealuri, din plasa Măcin (județul Tulcea) și plasa Hârșova (județul Constanța). Se desface dintr'un nod central, așezat la limita celor 2 județe, situat ceva mai jos de vârful Atmagea; se îndreaptă spre apus printre riurile Ai-orman (sau Picinéga) și Aigar-Ahmet (sau Roșd-dere) din județul Constanța (cu comunele Ostrov și Topologul) și pe cea sud-vestică a județului Tulcea, și anume partea meridională a plășei Măcin, cu comunele Picinéga, Coium-punar, Canat-calfa; spre miază-zi și spre răsărit lasă prelungirile: dealul Ghiolgic-bair și Cârjelar, dealul Cambetepes-i, Baba-bair, Sinir-taş-tepesi; spre apus dealul Coium-punar. Din pôlele lui izvorașe o mulțime de piraie; mai însemnate: valea Hoget, valea Ulmilor, Ingi-dere, Coium-punar (cu afluentul Cana-mișca), afluenți ai piriului Aigar-Ahmet; valea Canat-calfa afluent al piriului Ai-orman. Natura lui e stâncosă pe alocurea. Se ridică până la o înălțime de 321 metri; punct trigonometric de rangul I-ii; alte vârful sunt Eșil-

tepe, 228 m., altul de 216 m., puncte trigonometrice de ordinea III-a. El este întretăiat de o mulțime de drumuri; așa: calea județeană Satul-nou-Ostrov; drumuri comunale Picinéga-Coium-punar, Satu-nou-Coium-punar, Cârjilar-Coium-punar și alte multe drumuri vecinale. Töte văile piraiei sunt ripöse și înalte. Culmele din județul Constanța sunt acoperite cu pășuni și puține semănături; la pôlele sale sunt așezate satele Coium-punar, Canat-calfa, Ai-orman, Aigar-Ahmet și Urumbel (din județul Constanța).

Ghiuvenli ceair, vale însemnată, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunelor rurale Regep-cuius, Parachioi și Ghiuvegea, de la care și-a luat și numele. Ea este formată din alte două văi secundare: Cuiugiuc-culac la răsărit, ce se desface din părțile apusane ale dealului Sinir-bair, și alta Calaiği-ceair ce se desface din pôlele nordice ale dealului Aivalic-bair; cea dintâi are o direcțiune generală de la S.-E. spre N.-V.; a doua are direcțiunea de la S. spre N. cu multe cotituri; se unesc amândouă lângă satul Parachioi, trece print'ensul și apoi ia numele de valea Ghiuvenli-ceair, trece prin comuna Ghiuvegea, ia o direcțiune generală spre N.-V.,

făcând mai multe meandre și după un drum de aproape 20 km. merge de se deschide în balta Iortmac, la răsărit, lângă șosăua județeană Ostrov-Cuzgun, în apropiere de deschiderea văii Dermen-ceair tot în balta Iortmac. Malurile sunt joase și acoperite cu fânețe, afară de locul aflător în pădurile Musaisi-orman și Duanchioi-orman, unde valea sa are malurile înalte și răpōse. Ea este închisă între dealurile: Capuscioi-bair, Macmora-bair, Siran-culac-bair, Cara-peretlic-artasi la apus; Aivalic-bair, la S.; Sinir-iol-bair, Aslama-sirti, Sinir-bair, Distrail-bair și Mezarlic-bair la răsărit. Ea servește mai multor căi de comunicație: de la Regepcuius prin Calaiți, Parachioi la Ghiuvegea; un drum însemnat, ce pleacă din calea județeană Ostrov-Cuzgun, urmărește valea Ghiuvenliceair și Cuiugiuc-culac spre a se duce la Azaclar și de aci în Bulgaria.

Ghiuvenli, sat, în plasa Mangalia, cătunul comunei Cara-omer, situat în partea apusană a plășii și cea nordică a comunei, la 10 km. spre N. de reședință, pe valea Ghiuvenli, între dealurile Ghiuvenli-bair la N. și Cara-omer la S. Are o întindere de 517 ha., din care 49 ha. ocupate de vatra satului cu 87 case; populațiunea, în

majoritate Turci și Tătari, este de 191 familii cu 776 suflete, ocupându-se cu agricultura și creșterea vitelor.

Ghivizlicu mare, vale de mică importanță în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Călnia; se desface din pōlele apusane ale dealului Coșlugea, se îndreaptă spre apus, având o direcțiune generală de la E. spre V., mergând pe la pōlele movilei Părjōiei, și brăzdăză partea de miază-nōpte a plășii și cea nord-vestică a comunei; după un drum de 2 km. se deschide pe malul dobrogian al Dunării, la 1 km. mai jos de deschiderea văii Călnia în Dunăre; aproape de sfârșit malurile sale sunt înalte și răpōse; pe valea sa merge un drum comunal ce duce de la Bugeac și Galița la Părjōia.

Gh zdăresci, insulă pe Dunăre, în plasa Hârșova, comuna Ghizdăresci, de unde și-a luat și numele. Este așezată puțin cam spre N.-V. de cătunul Ghizdăresci, cu o suprafață de 70 hectare și acoperită numai cu stufiguri de sălcii; este nelocuită și este situată în partea vestică a plășii și în partea nord-vestică a comunei. În fața acestei insule, și pe malul drept al Dunării, se deschide valea Cimacli-dere.

Ghiuvegea, comună rurală mică din județul Constanța și așezare din plasa Silistra-nouă.

Este *situată* în partea apusană a județului la 93 km. spre S.-V. de orașul Constanța, reședința districtului, și în cea centrală a plășii la 27 km. spre E. de orașul Ostrov, reședința ocolului.

Se *mărginesc* la miază-nōpte cu comuna rurală Caranlăc; la răsărit tot cu Caranlăc, la miază-zi cu comuna Parachioi, iar la apus cu comuna Lipnița și Carvan.

Relieful solului e în general accidentat de culmea Parachioi cu ramificațiunile sale; principalele dealuri care o brăzdăză sunt: Mezarlăc-bair (142 m.) la N.-V., Ghiuvenli-bair (130 m.) la V., Capuscioi-bair (132 m.) la S.-V., Macmora-bair (168 m.), Siran-culac-bair (138 m.), Uzun-mesc-sirti (142 m.), Aslama-sirti cu vârful Dobromir (100 m.), tōte la S. și S.-E. Aceste dealuri sunt acoperite cu întinse pășuni și livezi; pădurile, deși numai au frumusețea și măreția de odinioară, totuși mai pătrăzesc ceva din impunătatea lor de odinioară; principalele sunt: Muzaisi-orman la N.-V., Buiuk-orman la V., Kerellic-orman la S.-V., Tenghea-orman și Asadic-orman la miază-zi. *Movilele* sunt puține și n'au mare

importanță, sunt acoperite cu verdēță.

Hidrografia este slab reprezentată, căci n'avem nici un curs important de apă, și piraiele ce există au apă numai în timpul toamnei și până a verei după topirea zapzei. *Văile* sunt însă numeroase și cu poziții fumose, principalele sunt: Ghiuvenli sau Ghiuvegea, o brăzdăză prin interior, trecând prin satele Calaiți și Ghiuvegea, deschizându-se în balta Iortmac, și având ca adiacente pe dreapta valea Cuiugiuc-culac unită cu Asadic-ceair la S.-E., și pe Calaiți-ceair la S.; valea Bellic-culac unită cu Ciatăi-culac adiacenta văii Curu-orman la N.; valea Dermen-ceair la apus; malurile tuturilor acestor văi sunt acoperite cu păduri frumose, ceea-ce face că în comună se găsesc pozițiuni admirabile.

Clima comunei este temperată din pricina adăpostului oferit de dealuri și păduri, vântul dominant este cel de S.-V.; plōc cade în cantitate potrivită; maladiile o vizitează rar, clima fiind foarte curată și sănătoasă.

Cătunele cari o compun sunt: Ghiuvegea, reședință, așezată în partea apusană pe valea Ghiuvenli între dealurile Musaisi-orman la N. și E., și Capuscioi-bair la S. și E.; Calaiți în partea me-

ridională a comunei, pe valea Ghiuveni, la 4 km. spre N. de reședință, între dealurile Macmorabair la V. și Tenghe-bair la răsărit; satele sunt plăcute, curate, înconjurare cu păduri și de poziții frumoase.

Suprafața totală a comunei este de 3290 ha., din care 140 ha. ocupate de vetrele satelor cu 139 case, restul de 3151 ha. împărțit între Stat cu proprietarii cari au 1801 ha. și locuitorii cari posedă 1349 ha.

Populațiunea sa totală pe anul 1896 este de 134 familii cu 604 suflete, împărțite a t-fel:

- 1) După *sex*: 327 bărbați, 277 femei.
- 2) După *stare civilă*: 332 necăsătoriți, 242 căsătoriți, 30 văduvi.
- 3) După *instrucție*: 31 știu carte, 573 nu știu.
- 4) După *cetățenie*: 604 cetățeni Români.
- 5) După *religie*: 229 ortodoksi, 375 mahometani.
- 6) După *ocupații*: 326 agricultori și meseriași, 1 cărciumar.

Contribuabili: 124.

Economicesce stă relativ bine. Tabloul semănăturilor din 1894-95 este acesta:

Grâu 450 ha. cu 6750 hl. (15 hl. de ha.); Orz 140 ha. cu 2240

hl. (16 hl. de 1 ha.); Ověz 35 ha. cu 630 hl. (18 hl. de ha.); Porumb 146 ha. cu 1168 hl. (8 hl. de ha.); Meiu 5 ha. cu 65 hl. (13 hl. de ha.)

În privința întinderii și felul terenurilor cele 3290 ha. ale comunei se divid ast-fel: 140 ha. teren neproductiv (ocupat de vetrele satelor), 3150 ha. teren productiv (din care 1801 al Statului cu proprietarii și 1349 ha. ale locuitorilor); din acesta: 1424 ha. teren cultivat (din care 300 ale Statului cu proprietarii și 1124 ale locuitorilor); 32 ha. teren necultivat (ale locuitorilor); 248 ha. teren islaz (din care 151 ale Statului cu proprietarii și 97 ale locuitorilor); 1446 ha. teren păduri (din care 1350 ale Statului cu proprietarii și 96 ale locuitorilor).

Ocupațiunile locuitorilor sunt următoarele: *Agricultura*, cu 122 plugari, cari au 27 pluguri, 30 care și căruțe, 1 mașină de treerat.

Crescerea vitelor, fiind în comună ca la 3208 capete, mai cu osebire oi și boi.

Industria, afară de cea casnică, mai e reprezentată p intr'un ferar și 1 mără cu aburi.

Comerțul e puțin activ, se face prin gara Mangalia la 57 km. spre N.-E. sau orașelul Ostrov, de către 2 comercianți, și constă în

import de coloniile și manufactură și în export de vite, lemne.

Budgetul comunei este de 2667 lei la venituri și 1655 lei la cheltuieli, rămânând deci un excedent în plus de 1012 lei; sunt și 124 contribuabili.

Căile de comunicație sunt: un drum mare de comunicație Lipnița-Ghiuvegea-Cara-omer; apoi drumul la satele învecinate Parachioi, Velichioi, Caranlăz.

Biserica n'are comuna, și totuși populația creștină este destul de numeroasă; locuitorii se duc la satele învecinate; mahometanii au 2 geamii cu 3 hogi.

Școlă iar nu este în comună, și totuși copiii în vârstă de școlă sunt destul de numeroși așa că simțindu-se lipsa ei s'a și votat înființarea unei școli.

Ghiuvegea, sat în piasa Silistra-nouă, cătunul de reședință al comunei Ghiuvegea, așezat în partea centrală a plășii și cea nordică a comunei, în valea Ghiuvegea, într'o frumoasă pozițiune înconjurată de dealuri păduroase. Are o întindere de 4680 ha., din care 60 ha. ocupate de vatra satului cu 61 case; populațiunea, compusă din Români și Bulgari, este de 57 familii cu 293 suflete, ocupându-se cu păstoritul și agricultura.

Ghizdăresci, comună rurală în județul Constanța și anume în piasa Hârșova.

Este *așezată* în partea apusună a județului la 85 km. spre N.-E. de orașul Constanța, reședința județului, și tot în partea apusună a plășii, la 9 km. spre S.-E. de orașelul Hârșova, reședința plășii. Alte comune învecinate cu densa sunt: Topalu la 10 km. spre S., Șiriu la 11 km. spre E., Grăpă-Cioabanului la 8 km. spre N.-V., Sarai la 14 km. spre N.-E.

Hotarul amănunțit al comunei este următorul: Plecând de pe malul Dunării, din fața ostrovului Ghizdăresci, o ia spre răsărit, urcând valea Caimacli-dere, trece prin trei movile și ajunge pe muchia dealului Muslu, de aci o ia spre S.-E. formând un fel de arc de cerc, pe muchia dealului Muslu, taie valea Cechirgea și se oprește la 2 km. spre S. de satul Muslu (al comunei Șiriu), de unde o ia spre S., urcă și coboră dealul Erchessec în valea Tichilești, de aci se dirige spre apus, urmând puțin valea Tichilești pe care o părăsește trecând peste ultimele ramificații nordice ale dealului Olacului, taie valea Piciorele-Cechirgelei, intră în valea Cechirgea, pe care o urmărește până la deschiderea sa în fluviul Dunărea, la gura gârlii Ve-

riga; taie Dunărea și se opresce la punctul sudic al ostrovului Atârnații; de aci se dirije spre N. și N.-V., coprinde într'insul ostrovul de mai sus, urmând apoi malul drept al Dunării, coprinde în urmă ostrovul Ghizdăresci, și se opresce la pôlele dealului Celea, de unde am plecat.

Forma hotarului este aceea a unui patruleter neregulat, lungimea de 28 km., întinderea totală este de 5362 pogône sau 2897 hectare sau 28 kmp.

Se *mărginesc* la miadă-nopțe cu comuna urbană Hârșova, de care se desparte prin valea Caimaclidere, și cu comuna rurală Grópa-Ciobanului; la răsărit cu comuna Șiriu despărțindu-se prin dealurile Muslu și Erchessec, la miadă-și cu comuna rurală Topalu separată fiind prin dealul Olacul și valea Cechirgea; iar la apus cu județul Ialomița de care se desparte prin fluviul Dunărea.

Relieful solului este în general accidentat, căci dealurile Muslu (123 m.) la N.-E., Erchessec (189 m.) la S.-E. și Olacul (124 m.) la S. trimit ramificațiuni prin interiorul comunei, ele aflându-se însă la hotare; ele sunt acoperite în general cu fânețe și semănături. *Movill* sunt puțin numeroase, cam 6—8, între cari movila Cechirgea (87 m.)

la 3 km. spre S.-E. de satul Ghizdăresci și Trei-movili (111 m.) la N. pe hotar, sunt cele mai însemnate; parte sunt naturale, parte artificiale, acoperite cu verdéța.

Apele care udă comuna sunt: Dunărea la V., pe o întindere de 7 km., formând ostróvele Atârnații (70 ha.) la S.-V. și Ghizdăresci (50 ha.) la N.-V. cari aparțin comunei, și despărțind-o de județul Ialomița; valea Cechirgea, pîrîu mic, o udă în partea de S.-E. și S. trecând prin satul Tichilesci (al comunei Ghizdăresci), pe o distanță de 6 km., se varsă în Dunăre în fața ostrovului Atârnații. *Văile* sunt puțin numeroase, însă mai toate având maluri înalte și râpóse; între ele însemnám: valea Caimaclidere la N. pe hotarul spre comuna urbană Hârșova, se deschide în Dunăre; valea Dilașma-culac prin mijloc, Batacli-dere la E., Tichilesci la S.-E., toate trele dând în pîriul Cechirgea, cea d'întéiu pe stînga, cele-l'alte pe dreapta. *Bălți* nu avem pe teritoriul comunei, afară de locul unde se varsă pîriul Cechirgea pe o întindere de 70 ha.; e acoperit cu stof.

Clima este excesivă, cu veri căldurose și ierni frigurose, însă senătóse; mal'adit se ivesc rare-ori.

Comuna se compune din două cătune: Ghizdăresci, reședință, așe-

dat în partea nord-vestică a comunei, la pôlele prelungirilor vestice ale dealului Muslu, pe malul drept al Dunărei, lângă ostrovul Ghizdăresci, la S. de deschiderea văii Caimaclidere în Dunăre; este derivat de movila Cechirgea. Tichilesci în partea sud-estică a comunei, la 6 km. spre S.-E. de reședință, pe malul stîng al pîriului Cechirgea, la locul unde se deschide într'insul valea Dilașma-culac, în fața deschiderii văii Tichilesci, în pîriul Cechirgea.

Suprafața comunei este de 2897 ha., din cari 130 ha. ocupate de vetrele satelor cu 216 case; 667 ha. aparțin Statului cu proprietarii și 2100 ha. ale locuitorilor.

Populațiunea totală este pe 1894 de 249 familii cu 1086 suflete, împărțită ast-fel:

1) După sex: 577 bărbați, 509 femei.

2) După stare civilă: 613 necăsătoriți, 466 căsătoriți, 27 văduvi.

3) După instrucție: 13 sciți carte, 1073 nu sciți.

4) După cetățenie: 1086 cetățeni Români.

5) După religie: 364 ortodoxi, 7 luterani, 715 lipoveni.

6) După ocupații: 575 agricultori și meseriași, 2 comercianți.

Contribuabili: 238

Economicesce comuna stă bine; tab'oul producțiunilor pe 1894—95 este următorul:

Grâu 648 ha. cu 9072 hl. (14 hl. de ha.); Secară 60 ha. cu 360 hl. (6 hl. de ha.); Orz 2940 ha. cu 35280 hl. (12 hl. de ha.); Ovéz 840 ha. cu 13860 hl. (16 hl. de ha.); Porumb 112 ha. cu 112 hl. (1 hl. de ha.); Meiu 143 ha. cu 286 hl. (2 hl. de ha.).

În ceea-ce privesce calitatea și felul terenurilor, cele 2897 ha. ale comunei se impart ast-fel: 130 ha. teren neproductiv (ocupat de vatra satelor), 2767 ha. teren productiv (din care 667 ha. ale Statului cu proprietarii și 2100 ha. ale locuitorilor); din acesta: 2603 ha. teren cultivat (din care 667 ha. ale Statului cu proprietarii și 1936 ha. ale locuitorilor); 150 ha. teren islaz (ale locuitorilor); 14 ha. teren vii (ale locuitorilor).

Ocupațiile locuitorilor sunt: *Agricultura*, cu 252 plugari cari au 100 pluguri, 125 care și căruțe și 21 grape de fier.

Crescerea vitelor, fiind în comună 5200 capete de vite, mai cu sémă oi.

Industria e reprezentată prin lucrările casnice și 6 mori de vânt.

Pescuitul în Dunăre și bălțile formate de ea.

Comerțul e activ, se face prin gara Cernavodă la 42 km. spre S., de către 3 comercianți (cârciumari) și constă în import de manufactură și coloniale și în export de cereale, pește și lână.

Budgetul comunei este de 4423 lei la venituri și 2381 lei la cheltuieli, rămânând deci un excedent în sumă de 2042 lei; sunt și 238 contribuabili.

Căi de comunicație sunt: pe Dunăre cu luntrele, calea județeană Medjidia-Hârșova trece prin comună, căi comunale la satele apropiate Topalu, Ciobanu, Șiriu.

Biserica este una în cătunul Tichilești cu hramul Sf. Gheorghe, ținută și întreținută de locuitori cu 10 ha. de la Stat, cu 1 preot, 2 cântăreți, 3 paracliseri; este și o casă de rugăciuni lipovenescă.

Școlă este una singură rurală mixtă, în cătunul Ghizdăresci cu un învățător și 25 elevi înscriși (19 băieți, 6 fete), din cari 12 promovăți.

Ghizdăresci, sat în plasa Hârșova, cătunul de reședință al comunei Ghizdăresci; este situat în partea apusună a plășii și cea sud-vestică a comunei, pe malul drept al Dunării lângă ostrovul Ghizdăresci, la S. de valea Caimaclî-dere, la pârâiele apusane ale dealului Muslu.

Teritoriul său se mărginește la N. cu comuna urbană Hârșova, la E. cu cătunul Muslu al comunei Șiriu, la S.-E. și S. cu cătunul său Tichilești, iar la V. cu județul Ialomița despărțit prin Dunăre. Relieful solului accidentat de prelungirile apusane ale dealului Muslu (128 metri) ce sunt acoperite cu fânețe și semănături. Movable puține artificiale, între cari avem: Treimovile (111 metri) la N.-E. pe hotar, Cechirgea (87 metri) la 3 klm. spre S.-E. de sat, acoperite cu verdetă. Apele cari udă teritoriul sunt: Dunărea la apus, pe o distanță de 4 klm. formând ostrovul Ghizdăresci (50 ha.) acoperit cu păduri de sălcii. Văile sunt înalte și râpöse; principalele sunt: Caimaclî-dere la N. pe hotar; Dalășma-culac, adiacentă a pârâului Cechirgea, la E. și S.-E. Clima cătunului este temperată și senătösă. Intinderea totală e de 1717 hectare, dintre cari 108 hectare ocupate de vatra și grădinile satului. Populațiunea totală a sa este de 202 familii cu 736 suflete, a căror ocupațiune este agricultura și pescuitul.

Gogea Ahmet (Podul lui), este un pod peste pârâul Terzichioi al drumului comunal Saragea - Râmnic, este așezat la vestul plășii Hârșova și al comunei Șiriu, pe te-

ritoriul căreia se află. Acest pod este pus tocmai la hotarul județului Constanța cu Tulcea, în apropierea Mórei-Cocönei și ceva mai la vale de locul unde pârâul Tașău se uneste cu pârâele Casimcea și Râmnicu.

Grindu-mare, deal însemnat în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei rurale Rasova; se desface din Dealul-mare, se întinde spre miază-noapte având o direcțiune generală de la S.-E. spre N.-V.; se întinde printre văile Saiana-doice și Ciocanul sau Ceairu-din-mijloc. Se ridică până la o înălțime de 115 metri dominând prin această înălțime văile de mai sus numite și satul Rasova, care în parte se găsește așezat la pârâiele sale nord-vestice. Natura pământului său este stâncösă și pietrösă, ceea-ce face că este acoperit mai numai cu fânețe și pășuni; semănăturile abia găsesc loc aici și colo pe pantele sale ce se sfârșesc în frumoase ondulațiuni în toate direcțiunile.

Grivita, pichet românesc, care mai poartă și numărul 7, situat pe teritoriul bulgăresc al comunei Eschioi, revendicat de Români, la pârâiele dealului Hagi-durac-sirti, nu de parte de confluența pârâielor Hamazli-ceair și Mahale-orman-ceair;

Dict. geogr. jud. Constanța.

el domină pe o bună întindere și drumul Silistra-Varna.

Gröpa - Ciobanului, sat în plasa Hârșova, cătunul de reședință al comunei Gröpa-Ciobanului. Este așezat în partea apusună a plășii și cea nord-vestică a comunei, la pârâiele nordice ale dealului Ciobanului și pe malul drept al privalului Băroiu. Teritoriul său se mărginește la N. cu județul Brăila despărțit prin Dunăre, la E. cu comunele Gârlicii, Sarai și cătunul Cadi-cășla, la S. și V. cu comuna urbană Hârșova. Relieful său este puțin accidentat, șes la N., acoperit cu stuf, presărat cu bălți și grădini; la S. și S.-E. ridicat prezentând dealurile Ciobanului (68 metri) și la Carânlă (72 metri), mai multe movile între cari Movila-mare (65 metri) și Săpata (68 metri). Văi avem: valea Brentului la răsărit despărțindu-l de cătunul Cadi-cășla. Apele cari udă cătunul sunt: Dunărea (anume canalul Măcinului) la N.; privalul Băroiu prin mijloc trecând și pe lângă sat prin partea nordică. Ca bălți avem: Gröpa-Ciobanului la miază-noapte de sat, prelungită cu Gârlicia; Ciungile, Cernica și Belciugata la N.; toate produc bun pește. Clima cătunului este variabilă, frigurile băntue une-ori. Intinderea cătunului

31

e de 5207 hectare, din care 160 hectare vatra satului. Populațiunea e de 1453 suflete ocupându-se cu agricultura, pescuitul și crescerea vitelor.

Grópa-Ciobanului, sau mai simplu Ciobanul, comună rurală din județul Constanța, plasa Hârșova.

Este *așezată* în partea nord-vestică a județului, la 96 klm. spre N.-V. de orașul Constanța, reședința județului, și în partea apusănă a plăcii la 8 klm. spre N.-E. de orașelul Hârșova, reședința plășii. Alte comune mai învecinate cu dânsa sunt: Gârlici la 7 klm. spre N.-E., Sarai la 9 klm. spre E., Ghizdăresci la 5 klm. spre S.-E., Șiriu la 10 klm. spre S.-E.

Hotarul amănunțit al acestei comune este următorul: Plecând de pe malul drept al Dunării cu 2 klm. mai la vale de locul unde fluviul se desface în cele 2 brațe, Dunărea-nouă și cea veche, sau Canalul Măcinului, hotarul o ia spre S.-E. urmând malul drept al canalului Măcinului, pe lângă pădurea Ruginosa, până în dreptul ruinelor satului Eni Sarai la 10 klm. de locul de unde am plecat; e ia spre S.-E. străbătând în largime stuful dintre fluviu și gârla Băroiu, taie această gârla îndreptându-se spre S. pe malul apusan

al bălților unite Cioroiu și Hazarlăcghiol până da în șoseua județeană Ostrov-Hârșova, urmează această șosea puțin, până unde trece peste valea Dovlecelului ținând mereu direcția spre răsărit, părăsind șoseua urcă și coborâ dealurile Hazarlăc și Eschi-Sarai, de la ale cărui pârâuri răsăritene o ia spre S.-E. până pe muchia dealului Cadi-câșla, urmând un drum vecinal ce duce de la Muslu la Eschi-Sarai; de aci se îndreaptă spre S.-V. urmând muchia dealului Cadi-câșla, trece pe la 2 $\frac{1}{2}$ klm. spre V. de satul Muslu și de lângă începutul văii Bălăceanul, se îndreaptă spre apus până în vârful numit la Trei-movile; de aci făcând o linie frântă se îndreaptă spre S.-V. până aproape de valea Brentului, de aci o ia spre N. puțin urmând valea Brentului puțin, se dirije spre apus până în Movila-Săpata de unde o ia spre N.-V. urcând dealul la Caranlă; de aci se îndreaptă spre V. pe muchiile dealurilor la Caranlă și Ciobanului, trece prin Movila-mare până la 1 $\frac{1}{2}$ klm. spre N.-E. de movila Țiganului de lângă orașul Hârșova; de aci o ia spre N.-V. până la șoseua vecinală Hârșova-Ciobanului la 1 klm. spre apus de sat, de unde se dirije spre apus pe lângă balta nunită Grópa-Ciobanului, până în apropierea viilor orașului Hârșova; de aci o ia

spre N.-E., tăind stuful dintre gârla Băroiu și Dunăre, trece pe lângă Gârlița (o codă a bălții Grópa-Ciobanului), pe lângă balta Rotundă, ajungând după mai multe cotituri lângă balta Belciugata; de aci o ia spre N.-V., ese din stuf, taie un drum vecinal de pe malul Dunării, taie d'a curmezișul pădurea Ruginosa și ajungem iar la locul de unde am plecat.

Forma hotarului este lunguiață având aparența perimetrelor a două poligone alipite; lungimea lui e de 54 klm., iar întinderea închisă de el este de 5486 hectare sau 54 klm. pătrați.

Se mărginesc la N. cu județul Brăila, despărțindu-se prin fluviul Dunărea, la E. cu comunele Gârlici și Sarai, despărțindu-se de cea d'înteu prin o linie convențională din Dunăre până în gârla Băroiu, de cea d'a doua prin bălțile Cioroiu și Hazarlăc, șoselele județene Ostrov-Hârșova și Hârșova-Sarai, drumul comunal Eschi-Sarai-Muslu și dealul Cadi-câșla; la S. comunele Șiriu și Ghizdăresci, separată fiind de prima prin o linie convențională din dealul Câșla până aproape de Trei-movile; de cea d'a doua prin valea Caimacli-dere; la V. și S.-V. cu comuna urbană Hârșova, despărțită fiind de dânsa prin valea Brentului, dealurile la

Caranlă și Ciobanul și restul prin o linie convențională până în Dunăre.

Relieful solului este parte șes, parte puțin accidentat, divizându-se prin gârla Băroiu în 2 părți: a) șesul coprins între privalul Băroiu și Dunăre ($\frac{2}{5}$ din întinderea totală) spre N. și N.-V., acoperit cu stuf, ce e semănat cu bălți mari (Ciobanul) și mici (Ciungile, Cernica, Gârlița, Belciugata). La N. se întinde un grind (loc ridicat d'asupra stufului, bălților și gârlilor) de vre-o 450 hectare, acoperit spre N.-V. cu pădurea Ruginosa. b) Solul accidentat ($\frac{3}{5}$ din întinderea totală a comunei) cuprinzând partea sudică și răsăritenă brăzdat de dealurile: Ciobanului (65 m), Caranlă (72 m), la și S. S.-E., dealul Hazarlăc (72 m.), Eschi-Sarai (78 m.) și Cadi-câșla (118 m.), toate acoperite cu semănături și fânețe. *Movilele* sunt în număr de vre-o 15, variind între 50—113 m.; principalele sunt: Movila-mare la S., pe muchia dealului Ciobanului (65 m.), Săpata (68 m.), Trei-movile (111 m.) la S.-E.; multe din ele naturale, altele artificiale, servind ca puncte trigonometrice la construirea hărții Dobrogei de către Statul-major Român. *Văile* nu sunt numeroase, însemnăm: valea Dovlecelului, valea Brentului, formată

din văile Bălăceanului și Cășlei (ce trece prin satul Cadi-cășla).

Apele care udă comuna sunt: Dunărea, fluviul (și anume canalul Măcinului) la miadă-nopțe, despărțind-o de județul Brăila; gârla sau privalul Băroiu tot la miadă-nopțe trece pe lângă satul Grôpa-Ciobanului.

Bălți sunt puține: Grôpa-Ciobanului (200 hectare) la N. de sat, Ciungile, Cernica, în stuf, tot la N., Belciugata pe grindul Ruginăsa la N.-V., toate formate de revărsări anterioare ale fluviului Dunărea; la hotarul spre V. avem bălțile Rotundu și Gârlița, la cel despre răsărit bălțile Cioroiu și Hazarlic; mai sunt alte 4 mai mici, dar fără însemnătate; întinderea lor, afară de cele de la hotare, e de 125 hectare; produc pește bun ce se consumă numai în localitate.

Clima comunei este foarte variabilă, vara călduri ce dau naștere febrei palustre, cauzate de emanațiunile bălților învecinate, iarna frig și viscole dese, ce intrerup dese-ori comunicațiile.

Este *formată* din două cătune: Grôpa-Ciobanului, reședință, așezată în partea nord-vestică a comunei, la pôlele nordice ale dealului Ciobanului și pe malul drept al privalului Băroiu; Cadi-cășla așezată în partea sud-estică a co-

munei, la pôlele sud-vestice ale dealului Cadi-cășla și pe ambele maluri ale văii Cășla, de la care și-a luat și numele, la 8 klm. spre S.-E. de cătunul de reședință.

Suprafața totală a comunei este 5486 ha., din cari 69 ha. ocupate de vatra satelor cu 247 case, iar restul aparțin Statului cu proprietarii 1607 ha. și locuitorilor cu 3810 hectare.

Populațiunea sa totală în 1894 este de 271 familii cu 1350 suflete, împărțită ast-fel:

- 1) După *sex*: 691 bărbați, 659 femei.
- 2) După *stare civilă*: 783 necăsătoriți, 502 căsătoriți, 65 veduvi.
- 3) După *instrucție*: 117 știu carte, 1232 nu știu.
- 4) După *cetățenie*: 1350 cetățeni Români.
- 5) După *religie*: 1320 ortodoxi, 30 mahometani.
- 6) După *ocupații*: 686 agricultori și pescari, 1 doctor, 8 comercianți, și baccani.

Contribuabili: 258.

Economicesce comuna stă bineșor; recoltele și întinderea lor din 1894/95 sunt următoarele:

Grâu 292 ha. cu 2336 hl. (8 hl. de ha.); orz 482 ha. cu 4820 hl. (10 hl. de ha.); ovéz 691 ha. cu 6910 hl. (10 hl. de ha.); porumb 354 ha. cu 798 hl. (2 hl. de

ha.); mei 466 ha. cu 1864 hl. (4 hl. de ha.) fasole 5 ha. cu 2250 kgr. (450 kgr. de ha.); fânete 20 ha. cu 24.000 kgr. (1200 kgr. de ha.).

În ceea-ce privește calitatea și felul terenurilor, cele 5486 ha. ale comunei se impart ast-fel: 295 ha. teren neproductiv (din care 69 ha. ocupat de vatra satelor și 126 ha. bălți, mlăștini, etc.); 5191 ha. teren productiv (din care 1381 ha. ale Statului cu proprietarii și 3810 ale locuitorilor); din aceste: 4481 ha. teren cultivat (din care 1116 ale Statului cu proprietarii și 3365 ale locuitorilor); 200 ha. teren necultivat (ale locuitorilor); 265 ha. teren islaz (din care 24 ha. ale Statului cu proprietarii și 241 ale locuitorilor); 4 ha. teren vii (ale locuitorilor); 241 ha. teren păduri (ale Statului cu proprietarii).

Ocupațiile locuitorilor sunt:

Agricultura, cu 467 plugari cari au 130 pluguri, 200 care și căruțe.

Crescerea vitelor, fiind în comună 3400 capete de vite, mai cu sémă bol, oi și rămători.

Pescuitul în bălțile formate de Dunăre.

Industria, afară de cea casnică, e reprezentată și prin 5 mori de vânt.

Comerțul e activ; se face prin orașelul Hârșova la 9 klm. spre S.-V. de către 8 comercianți (cârciumari) și constă în import de cereale, manufacturi și în export de vite și pește.

Budgetul comunei este de 3222 lei la venituri și 2816 lei la cheltuieli, rămânând deci un mic excedent în plus de 406 lei; sunt și 258 contribuabili.

Căi de comunicație sunt: pe Dunăre, bălți, gârla Băroiu cu luntre; calea județenă Hârșova-Măcin trece pe la 3 km. spre S. de comună, apoi căi comunale la satele învecinate Topalu, Saraiu, Șiriu, Dăeni, Gârliciu, Cadi-cășla, etc.

Biserica e una singură în cătunul Ciobanu cu hramul Sf. Ión, zidită și întreținută de locuitori, având și 10 ha. de la Stat. iar ca deservenți 1 preot, 1 paracliser, 2 cântăreți.

Școlă este iarăși una singură în cătunul Ciobanu. cu 1 învățător și o învățătoare, cu 74 elevi înscriși, din cari 66 băieți, 8 fete; promovați au fost 32 elevi.

H.

Hagi-bairam-tepe, deal în plasa Hârșova, comuna Șiriu, cătunele Satischioi-turc, Terzichioi și Ciatal-orman sau Pantelimon; pe muchia lui se încrucișează hotarele câtor trele cătune; se desface din dealul Inșiratele, din vârful Cioncal-tepe; are o înălțime de 214 m. dominând valea Satischioi și dramul județen Hârșova-Cara-murat-Constanța; este acoperit cu fânețe și semănături.

Hagi-cabul, vale în plasa Medjidia, comuna Caratai, cătunul Hagi-cabul; vine din dealul Ilanlâc, sub numele de valea Cara-murat-ceair, trece prin satul Cara-murat, printre dealurile Murat-bair și Hagi-cabul, prin satul Hagi-cabul, se unesc cu valea Chiostel, trece prin satul Chiostel și se deschide în valea Cara-su la răsărit de Medjidia; printr'însa merge un drum comunal Caratai-Chiostel-Cara-murat.

Hagi-cabul, sat în plasa Medjidie, cătunul comunei Caratai; situat în partea răsăritenă a plășii și cea nordică a comunei, pe valea Hagi-cabul între dealurile Cara-murat la răsărit și Hagi-cabul la N. și V., la 7 klm. spre N. de reședința.

Intinderea sa este de 1369 ha., din care 1 ha. ocupat de vatra satului cu 6 case. Populațiunea sa este de 5 familii cu 16 suflete, ocupându-se cu agricultura și creșterea vitelor.

Hagi-cabul, deal în plasa Medjidia, comuna Caratai, cătunul Hagi-cabul; are 105 m; este acoperit cu semănături și fânețe.

Hagi-cabul, piriu în plasa Medjidia, comuna Caratai, isvorește din dealul Cara-tepe, curge de la N.-V. spre S.-V., trece prin satele Hagi-cabul și Docuzol, unde primește valea Docuzol; malurile sale sunt acoperite cu mlaștini, el se pierde în balta Medjidie sau Cara-su.

Hagi-capar-tepe, deal în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei rurale Calfa, și anume al cătunului său Rahman, se desface din dealul Cara-tepe, din vârful Chitu, se întinde spre răsărit într'o direcțiune generală de la S.-V. spre S.-E., brăzdând partea nordică a plășii și cea apusană a comunei; se prelungește cu dealul Făgărașu-nou; are o înălțime de 199 m. și domină piriul Chiof-dere (sau Sarai)

și satul Rahman; pe dânsul se încrucișează o mulțime de drumuri comunale; între altele Rahman-Făgărașu-nou și Rahman-Dăeni; el este presărat cu câte-va movile și e acoperit cu semănături și fânețe.

Hagi-durac-sirti, deal însemnat în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Essechioi; este mai mult o prelungire nord-estică a dealului Mahale-orman-bair, din care se desface din apropiere de pichetul Grivița, se întinde spre miadănopte într'o direcțiune generală de la S.-V. spre N.-E. printre văile Curu-canara, Hamazliceair, Mahale-orman-ceair de o parte, Kiuciuc-chesen-ceair și Essechioi, de altă parte, până pe malul lacului Gârlița, ce este pe alocurea înalt și stâncos. El lasă spre răsărit prelungirea numită dealul Buru-sirti; are o natură stâncosă; este acoperit cu păduri; are o înălțime de 144 m., la pôlele estice este așezat și satul Essechioi; pe muchia lui trec drumurile comunale Almaliiu-Essechioi-Ostrov-Cuzgun.

Hagilar, sat în plasa Mangalia, cătunul comunei Sarighiol; este situat în partea meridională a plășii și cea răsăritenă a comunei, la 4 klm. spre E. de cătunul Sarighiol,

reședința comunit, pe malul stâng al văii Hagilar, închis fiind la răsărit de dealul Hagilar și la apus de dealul Coșu-iuc-bair; casele sunt mici, rău ținute și răspândite. pământul e pietros și fără apă. Casele și grădinile satului ocupă o întindere de 70 ha., pe când întinderea totală e de 1228 ha. Populațiunea este de 82 familii cu 325 suflete, ce se ocupă cu creșterea vitelor și cu agricultura.

Hagilar, deal în plasa Mangalia, comuna Sarighiol, cătunul Hagilar, de la care și-a luat numele; e o ramificație nordică a dealului său a culmei Ilanlâc, desfăcându-se din vârful Hagilar-balcic-iuc, îndreptându-se pe lângă valea Hagilar și terminându-se lângă lacul Mangalia; are 70 m. înălțime, dominând satul Hagilar de la pôlele sale vestice, valea Hagilar, lacul Mangalia și drumul ce duce de la Hagilar la Mangalia, Ilanlâc, Agiani (Bulgaria); este de natură pietrosă și acoperit cu păduri.

Hagilar, vale în plasa Mangalia, comuna Sarighiol, cătunul Hagilar, se desface din culmea Ilanlâc, se dirije spre N. în direcție de la S.-V. spre N.-E. printre dealurile Coșu-iuc-bair și Hagilar, trece prin satul Hagilar și după 5 klm. de drum

se deschide în lacul Mangalia, pe malul sudic; nu departe de satul Hagilar este tăiată de drumul Cadichioi-Mangalia, Sarighiol-Ilanlăc, Copucci-Aiangi, toate încrucșându-se lângă satul Hagilar; malul său drept lângă satul Hagilar este înalt, pietros și stâncos.

Hagi-omer, piriu în plasa Istrului, pe teritoriul comunei rurale Ceamurli-de-sus (și anume pe acela al cătunului său Hagi-omer); isvoresce din pârâiele meridionale ale dealului Periclic, se îndreaptă mai întâi spre miază-noapte, apoi spre apus, având o direcție generală de la N.-E. spre S.-V., brăzdând partea apusană a plășei și a comunei, trece prin satul Hagi-omer, intră în județul Constanța, udă comuna Topologu și cătunul său Doerani, curgând printre dealurile Caramișa-tepe și Mișelic-bair, și după un curs de 6 klm. merge de se varsă în piriul Chioi-dere, pe stânga, ceva mai sus de satul Calfa; malurile sale sunt cam înalte și pietroase, din pricina naturii dealurilor, ale căror pârâiele le udă; pe valea lui merge drumul comunal Hagi-omer-Calfa; și-a luat numele de la satul Hagi-omer pe care-l udă.

Hagi-omer-derea, vale, în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei To-

pologu și anume pe acela al satului său Doerani; are o direcție generală de la apus spre răsărit, mergând printre dealurile Caramișa-tepe și Mișelic-bair, trece prin satul Doerani și pe la nordul pădurei Tausan-orman și trece și prin satul Hagi-omer din județul Tulcea, de unde își ia și nașterea din dealul Periclic. Printr'însa curge piriul cu același nume. Este situată în partea răsăritenă a plășei și cea nord-estică a comunei.

Haidar, un alt nume al piriului Sarai, numit așa fiind-că trece prin satul Haidar; în această porțiune malurile sale sunt înalte și stâncose.

Haidar, sat în plasa Hârșova, cătunul comunei Calfa; situat în partea răsăritenă a plășei și cea mai occidentală a comunei, la 6½ klm. spre S.-V. de cătunul de reședință Calfa. Este așezat în valea Haidar, pe ambele maluri ale piriului Haidar și la 1 klm. spre N. de locul unde piriul Copadin se varsă în piriul Haidar; fiind închis spre V. de dealul Karapelit-bair și fiind dominat de vârful Haidar-tepe, un vârf de natură stâncosă care se află la 1 klm. spre răsărit de sat și care are o înălțime de 194 m. Suprafața sa este de 1759 hectare, din care 11 hectare sunt ocupate de

grădini și de vatra satului. Populațiunea sa, eminentamente Turcăscă, este de 65 familii cu 313 suflete, ocupându-se mai ales cu crescerea vitelor și prea puțin cu agricultura. Casele, într'un număr cu totul restrâns, sunt măricele și așezate pe ambele maluri ale piriului Haidar, având așa dară satul o formă lunguiață de la N. la S. Șosea județenă Hârșova-Babadag (Tulcea) trece prin partea nord-vestică a satului; un drum comunal trece prin centrul satului, paralel cu piriul și duce spre N. la Rahman și spre S. la Mahometcea; alte două drumuri se desfac din partea răsăritenă, luând unul o direcție spre N.-E., ducând la satul Calfa și cel-alt spre N.-E. ducând la Kurudjea.

Haidar-chioi, sat în plasa Mangalia, cătunul comunei Gheringee; situat în partea răsăritenă a plășei și sudică a comunei, la 5 klm. spre S. de reședință, pe dealul Ascilar, lângă movila Arpalii-iuiuș; are o întindere de 700 hectare, din care 2 hectare sunt ocupate de vatra satului cu 12 case; populațiunea de 15 familii cu 52 suflete, în majoritate Turci, ocupându-se cu agricultura și păstoritul.

Hairanchioi, comună rurală impor-

tantă din județul Constanța și anume die plasa Silistra-nouă.

Este *situată* în partea meridională la 72 klm. spre S.-V. de orașul Constanța, capitala districtului, și în cea sud-estică a plășii la 58 klm. spre S.-E. de orașelul Ostrov, reședința ocolului.

Se *mărginesc* la miază-noapte cu comunele rurale Hazarlăc și Kioseler (din plasa Medjidie), la răsărit cu comunele Bairam-dede Becter și Cara-omer din plasa Mangalia, la miază-zi și apus de Bulgaria.

Relieful solului e în general foarte accidentat; culmile Schender, Bairam-dede și Docuzaci îi brăzdăză teritoriul, cea d'înteu la N.-E. a doua la E. și a treia la S. Principalele *dealuri* care o accidentăză sunt: Deli-iusuș (198 m.) la N.-V., Tiulia Babalăc cu vârful Iarăm-iuc (195 m.) la V. Calaiși cu vârful Calaiși (195 m.) la S.-V., aceste dealuri aparțin culmei Schender, sunt acoperite cu livezi și păduri. Dealurile Cara-Peliclic (140 m.), Tusla-bair (125 m.), Turla-Mezarlăc-bair (130 m.), Topasler (132 m.), Cișme-bair tot la N. Sarapcea cu vârful Schender (174 m.) prin interior, Ciali-perde cu vârful Ciali-perde (176 m.), Bașpunar-bair cu vârful Bașpunar (167 m.), Bairam-dede cu vârful

Cogeaiauc (180 m.), tote la răsărit; Schender cu vârful Tasli-iuiuc (178 m.) prin interior; toate aceste dealuri în de culmea Bairam-dede și sunt acoperite cu păduri întinse și frumoase, fiind de natură stâncosă determină pe valea Schenderului pozițiuni admirabile; dealuri înalte, unele goale și alte acoperite cu păduri ridicându-se la decimii de metri d'asupra capului, te fac să te crezi în vre-un peisagiu carpatru, de n'ai ști că ești în platoul inchi-secii Dobroge. Dealurile Demircea cu vârful Demircea (171 m.), Malcoci-Mezarlâc (167 m.), Docuzaci (171 m.), câte și trele la miază-zi, aparțin culmei Docuzaci și sunt acoperite cu puține păduri, cari odinioară erau mult mai întinse, însă incendiile și tăierea neregulată le-au micșorat în mod simțitor. *Movilele* sunt numeroase, artificiale și importante, servind ca puncte de observare și de orientare, ele sunt acoperite cu verdetă.

Hidrografia este slab reprezentată, căci cursuri de apă nu avem, ci numai nisele văi care conțin apă numai în anotimpul ploios și primăvara după topirea zăpezilor; principalele sunt: Urluia, care vine din Bulgaria sub numele de valea Docuzaci; are o direcție de la S. la N., brăzdând interiorul comunei și purtând succesiv numi-

rile de valea Demircea ce trece prin satul Demircea, valea Schender și apoi Sevendic; malurile sale înalte și acoperite cu păduri formeză prin unele locuri pozițiuni frumoase. Adiacentele sale, văile Iarim-culac, Sevendic-culac, trecând prin satul Sevendic, și Cogea-ceair pe la N.-V., Tiulic-ceair, valea Hairam-chioi-ceair și Armutlia trecând prin satul Armutlia, pe stânga, îi brăzdează partea apusană; văile Sarapcea-culac, Crâcic-ceair, Schender-culac și Cialmargea pe dreapta o brăzdează în partea răsăritenă, ele trecând mai toate prin păduri și printre dealuri pietroase determină în multe locuri pozițiuni frumoase.

Clima comunei este temperată; verile sunt răcoroase din cauza pădurilor și iernile nu sunt aspre din cauza adăpostului oferit de dealuri; vântul dominant cel de S.-V.; ploii potrivite; maladii de loc, clima fiind foarte sănătoasă.

Cătunele cari o formeză sunt: Hairanchioi, reședința, în partea apusană, pe dealul Hairanchioi și Coroclic-bair, deasupra văii Demircea (sau Urluia); Demircea în partea sudică, la $4\frac{1}{2}$ km. spre S.-E. de reședință, pe valea Demircea, închis la apus de dealul Demircea și la răsărit de dealul Schender; Schender în partea centrală, la 6 km. spre N.-V. de reședință, p-

valea Schender-culac, închis la S. și V. de dealul Schender, la N. și E. de dealul Cara-aci; Malcoci, în partea răsăritenă, la 8 km. spre N.-E. de reședință, pe valea Crâci-culac, închis la apus de dealul Cara-aci și la E. de dealul Turla-mezarlâc-bair; Cara-aci-Sarapcea în partea nordică, la 9 km. spre N.-E. de reședință, pe valea Sarapcea între dealurile Tuzla-bair la apus și Turla-mezarlâc-bair la răsărit. Bașpunar în partea răsăritenă, la 8 km. spre E. de reședință pe valea Atighinea, între dealurile Ciali-perde la apus și Bașpunar-bair la răsărit; Sevendic în partea septentrională la 10 km. spre N.-V. de reședință, pe valea Sevendic-ceair, închis de toate părțile de dealul Sevendic. Afară de aceste sate mai sunt: cătunul Așisadic la S.-V., pe valea Armutlia la 9 km. spre S. de reședință, constituit din câte-va case la pôlele vestice ale dealului Docuzaci, precum și ruinele satului Armutlia nu departe de precedentul, pe valea Armutlia, distrus prin foc și emigrare. Aspectul lor este plăcut prin pozițiile frumoase ce ocupă, casele însă sunt risipite, nici o ordine nu se vede în așezarea lor, dar se bucură de un aer plăcut și curat.

Suprafața totală a comunei este de 13.866 ha., din care 80 ha.

ocupate de vetrele satelor, iar restul de 13.786 ha. împărțit între Stat și proprietarii cari posedă 7947 ha. și locuitorii ce stăpânesc 5859 ha.

Populațiunea sa pe anul 1896 este de 154 familii cu 613 suflete, împărțite ast-fel:

1) După *sex*: 328 bărbați, 285 femei.

2) După *stare civilă*: 309 necă, sătoriți, 280 căsătoriți, 24 veduvi.

3) După *instrucție*: 21 știu carte, 592 nu știu.

4) După *cetățenie*: 613 cetățeni Români.

5) După *religie*: 176 ortodoksi 437 mahometani.

6) După *ocupățil*: 327 agricultori și meseriași, 1 cărciumar.

Contribuabil: 175.

Economicesce comuna este destul de productivă; tabloul semănăturilor pe anul 1894—95 este: Grâu 180 ha. cu 2160 hl. (12 hl. de ha.); Secară 30 ha. cu 360 hl. (12 hl. de ha.); Orz 330 ha. cu 3300 hl. (10 hl. de ha.); Ovăz 20 ha. cu 200 hl. (10 hl. de ha.); Rapiță n'a produs anul acesta; Porumb 227 ha. cu 1662 hl. (6 hl. de ha.); Mei 46 ha. cu 138 hl. (3 hl. de ha.); Fasole 2 ha. cu 760 kgr. (380 kgr. de ha.); Fânețe 22 ha. cu 44.000 kgr. (2000 kgr. de ha.).

În ceea-ce privește întinderea și

felul terenurilor, cele 13866 ha. ale comunei se divid ast-fel: 80 ha. teren neproductiv (ocupat de vetrele satelor), 13786 ha. teren productiv (din care 7947 ha. ale Statului cu proprietarii și 5859 ha. ale locuitorilor); din acesta: 2972 ha. teren cultivat (din care 1742 ha. ale Statului cu proprietarii și 1230 ha. ale locuitorilor); 7194 ha. teren necultivat (din care 4812 ha. ale Statului cu proprietarii și 2382 ha. ale locuitorilor); 1922 ha. teren islaz (din care 53 ha. ale Statului cu proprietarii și 1869 ha. ale locuitorilor); 1718 ha. teren păduri (din care 1340 ha. ale Statului cu proprietarii și 378 ha. ale locuitorilor)

Ocupațiile locuitorilor sunt următoarele: *Agricultura*, cu 159 plugari cari au 117 pluguri, 193 care și căruțe.

Crescerea vitelor, fiind în comună ca la 2800 capete de vite, mai cu sêmă oi.

Crescerea albinelor, fiind în cătunul Hairanchioi 70 stupi.

Industria, afară de cea casnică, mai e reprezentată prin 2 industrii (ferar și brutar).

Comerțul e puțin activ, se face prin orașelul Ostrov, de 2 comercianți (cârciumari) și constă în import de manufacturi, instrumente agricole și în export de lemne și vite.

Budgetul comunei este de 5113 lei la venituri și 2742 lei la cheltuieli, rămânând deci un excedent în plus de 2371 lei; sunt și 175 contribuabili.

Școlă n'are comuna, deși este destul de mare și copiii de școlă destul de numeroși, de aceea s'a și propus și se va înființa o școlă mixtă.

Biserica iar n'are comuna, deși populația ei creștină trece peste 170 suflete; pe când populația mahometană are deja 5 geamii cu hogii lor respectivi.

Căi de comunicație sunt: calea județeană Ostrov-Lipnița-Mangalia, ce trece prin cătunul sêu Schender, un drum mare Hazarlâc-Hairanchioi și drumuri comunale la satele învecinate ca Bairam-dede, Mamuzli, Docuzaci, etc.

Hairanchioi, sat, în plasa Siliștră-nouă, cătunul de reședință al comunei Hairanchioi, situat în partea sudică a plășii și centrală a comunei, într'una din cele mai frumoase pozițiuni ale județului, în valea Demircea, înconjurat de dealuri înalte și păduri; are o întindere de 5009 ha., din care 39 ha. ocupate de vatra satului cu 55 case; populațiunea, compusă din Români și Bulgari, este de 70 familii cu 224 suflete, ocupându-se cu păstoritul și agricultura.

Hairanchioi, deal, în plasa Siliștră-nouă, pe teritoriul comunei rurale Hairanchioi, de la care și-a luat și numele; se întinde de la N.-V. spre S.-E. printre piriul Demircea (sau Urluia) și văile adiacente Calaiği și Armutlia; brăzdăză partea sud estică a plășii și cea apusană a comunei; se prelungesc spre miadă-nopțe cu dealul Calaiği, la răsărit cu dealul Coroclic-bair și la S. cu dealul Armutlia; pe muchia lui trece și hotarul dintre Dobrogea românească și Bulgaria; este de natură stâncosă făcând ca văile dintr'insul să fie înalte și prăpăstioase. Are o înălțime de aproape 200 m., dominând văile de mai sus, satul Hairanchioi și două drumuri ce duc de la acest sat în Bulgaria; este acoperit cu păduri și tuferișuri.

Hamazli-ceair, vale de mică însemnătate, în plasa Siliștră-nouă; se desface din pôlele sud-vestice ale dealului Mahale-orman-bair, se îndreaptă spre răsărit într'o direcțiune generală de la S.-V. spre N.-E., intră în județul Constanța (câct el isvorește din teritoriul neutru) printre pichetele 8 și 9, și brăzdăză partea apusană a plășii făcând întru cât-va hotarul între comunele Almalii și Essechioi; el primește pe dreapta valea Maha'e-orman-ceair, nu departe de pichetul Grivița, ma-

lurile sale sunt pe alocurea înalte și pietroșe și acoperite cu păduri.

Haranlic, sau mai bine zis *Caranlâc*, vârf însemnat de deal în plasa Siliștră-nouă, pe teritoriul comunei rurale Caranlâc, de la care și-a luat și numele; este situat în partea nordică a plășii și a comunei pe muchia dealului Hasan-orman, la 3 klm. spre N.-V. de satul Caranlâc. Este punct strategic de prima ordine, căci prin înălțimea sa, care este de 136 m., domină valea Beilicu, cu adiacentele ei văile Caranlâc și Curu-orman, satul Caranlâc, drumul județean Ostrov-Cuzgun ce trece pe la pôlele sale sudice, drumul comunal Beilic-Caranlâc, care se încrucișează cu precedentul lângă acest vârf, drumul ce vine de la Curu-orman spre Caranlâc; este acoperit cu fânețe și tuferișuri.

Hârșova, vârf însemnat de deal, în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei urbane Hârșova; este unul din vârfurile dealului Ciobanului, situat în partea apusană a plășii și cea nord-vestică a comunei, la 1 klm. departe spre N.-V. de oraș, pe malul drept al Dunărei; are o înălțime de 70 m., fost punct trigonometric de observație de rangul I-iu, dominând prin înălțimea sa

orașul Hârșova, drumul vecinal Hârșova-Conacul-lui-Manole; deci un punct strategic important. Sub Turci el a fost întărit cu fortărețe spre a împiedica trecerea Rușilor peste Dunăre; așt iusă ruinele sunt cu totul dispărute și iarba acopere locul martor atâtor lupte între cele două popore vrăjmașe.

Hârșova, comună urbană, din județul Constanța, plasa Hârșova, a carei reședință este.

Se găsește *situată* în partea nord-apusană a județului la klm. spre N.-V. de orașul Constanța, reședința județului, și în partea apusană a plășii, a carei reședință este; comunele învecinate cu dinsa sunt: Grôpa-Ciobanului la 7 klm. spre N.-E., Gârlicii la klm. spre N.-E., Sarai la klm. spre E., Ghizdărescii la klm. spre S.-E., Șiriu la klm. spre S.-E.

Hotarul amănunțit al comunei este următorul: Plecând de pe malul drept al Dunărei din dreptul ostrovului Ghizdărescii, se îndreaptă spre N.-V. urmând malul Dunărei pe la pôlele dealului Celea, până în dreptul grădinii Căpitanului-Ismail; de aci o ia spre V., tot pe malul Dunărei mereu, trece prin partea sudică a orașului Hârșova, și a satului Varoși, de unde taie Dunărea spre a cuprinde într'insul

ostrovul Chițiu, de la al cărui colț sud-vestic se îndreaptă spre miadă-noapte urmând gârlița numită Zataral-Hirsan-bey, ce desparte insulele Chițiu de Gâsca-mare (județul Ialomița), taie din nou Dunărea, urmând continuu malul său drept, cuprinde în el ostrovelul Puiul-Gâscii, trece pe lângă Conacul lui Manole și Cetatea-oit, de la vale de care, Dunărea despărțindu-se în două, Dunărea-nouă și cea veche (Canalul Măcinului), hotarul urmază pe acesta din urmă într'o direcție nord-estică până la o distanță de 5 klm. de la bifurcație; de aci o ia spre S.-E. mai întâiu tăind pădurea Ruginosa, stuful până lângă balta Belciugata, de lângă care o ia spre S.-V. de lângă bălțile Rotundu și Gârlița până d'asupra viilor orașului Hârșova, de aci se dirige spre S.-E. făcând un unghiū opus, taie privalul Băroiu, trece pe lângă satul Grôpa-Ciobanului (la 1 klm.) și se urcă pe dealul Ciobanului, pe muchia căruia o ia spre răsărit până în dealul la Caranlă, de pe care o ia spre S.-E. prin movila Săpata, taie șosăua județenă Ostrov-Hârșova, valea Brentului, pe care o urcă puțin spre a o părăsi și a se opri pe locul numit Tret-movile, de unde se îndreaptă spre V., coborând valea Caimacii-dere, trece pe la 2 klm. spre N. de satul

Ghizdărescii și se oprește pe malul Dunărei în dreptul ostrovului Ghizdărescii, locul de unde am plecat. *Forma* hotarului e aceea a unui dreptunghiū neregulat, strâmtându-se spre S.-E.; lungimea lui este cam de 45 klm., iar întinderea totală de 9420 pogone sau 4879 ha. sau $48\frac{3}{4}$ klm. p.

Se *mărginesce* la miadă-noapte cu județul Brăila, despărțindu-se prin Dunărea-veche (canalul Măcinului), la apus cu județul Ialomița, separându-se tot prin fluviul Dunărea; la miadă-zi cu județul Ialomița și comuna rurală Ghizdărescii, despărțindu-se de cea din urmă prin valea Caimacii-dere; iar la răsărit cu comuna rurală Grôpa-Ciobanului delimitându-se prin dealurile Ciobanul, Caranlă și Brentul și linia convențională.

Relieful său este puțin accidentat în partea centrală și sud-estică, iar în partea apusană și nordică este șes, parte acoperit cu stuf (și anume teritoriul cuprins între Dunăre, pădurea Ruginosa, gârlița Tairbuaz, privalul Rotundu și Gârlița) în care se găsesc cam 11—12 bălți mari și mici; principale fiind Satecâ și Rotundu, parte acoperit cu fânețe și semănături (cuprinsă între Dunăre, privalul Băroiu, Rotundu și Tairbuaz); în partea nordică se găsește balta Putarosa,

în partea răsăritenă viile orașului; tot de el ține și ostróvele Chițiu și Puiul-Gâscii situate cel d'înteu în partea de S.-V., iar cel din urmă în parte de N.-V.; întinderea lui totală este de 115 ha. Partea accidentată, care cuprinde centrul și răsăritul comunei, are ca *dealuri*: Ciobanul la N. (65 m.), La Caranlă (72 m.) la N.-E., la pôlele lui sud-vestice se găsește orașelul Hârșova, iar pe ridicăturile lui tot apusane se găsesc ruinele vechelor fortărețe turcesci cunoscute sub numele de Tabia-chioproin și Ceanacale, ambele dominând Hârșova din partea nordică și deci apărând-o la un cas de năvălire din spre miadă-noapte; *dealul Celea* (85 m.) la S.-E. *Movile* sunt numeroase, cam vre-o 15, între cari însemnăm: movila Hârșova la N.-V. de oraș (40 m.), Movila-mare (65 m.) la N.-E., Movila-Țiganului (34 m.) la N.-E. de oraș, movila Săpata (68 m.) la E., Tret-movile (111 m.) la S.-E. Ele sunt răspândite fără nici o regulă; parte sunt naturale, parte artificiale și acoperite cu verdetă, iar dealurile sunt acoperite cu semănături bogate și fânețe întinse.

Apele cari udă comuna sunt: Dunărea la S. și V., canalul Măcinului (Dunărea-veche) la N.-V., ambele pe o lungime de 24 klm. udând și orașul Hârșova, formând

insulele Chiciu, Gâsca-mare și Puiul-Gâscii, dintre care cea d'întîiu și cea din urmă aparțin comunei Hârșova, iar a 2-a județului Ialomița; gârlele saū privalele Tair buaz și Rotundu, ambele formate de Dunăre, la miadă-nopțe; privarul Băroiu prin mijlocul comunei, pe la N. și N.-V. de oraș. Ca *vâl* avem puține, cea mai însemnată fiind Caimacii dere la S., despărțind-o de comuna Ghizdăresci. *Bălțile* sunt abundente în partea nordică și nord-vestică a comunei, risipite prin stuf și formate de revărsări anterioare ale Dunărei, ele sunt în număr cam de 13-15, printre care cele mai însemnate sunt: Slateia (60 ha.), Rotundu (80 ha.) la miadă-nopțe, Puturosa (6 ha.) la N.-V.; Belciugata și Gârlița la hotarul spre comuna Grôpa-Ciobanului; pescele lor sêmănă cu cel din Dunăre, se consumă în localitate, iar venitul aparține Statului.

Clima comunei este excesivă, mai cu sêmă în timpul iernei când suflă crivêțul din spre imperiul moscovit, vara e mai rëcorosă din pricina Dunării și a bălților formate de ea, însă din pricina exhalățiunilor și revărsărilor apelor, frigurile viziteză din când în când localitatea acêsta.

Comuna *se compune* din singurul orașel Hârșova, aședat pe ultimele

prelungiri sud-vestice ale dealului Ciobanul, pe malul drept al Dunării. Are aparență frumôsă din depărtare, care perde mult când este vedut mai de aproape; 12-14 strade urcând și coborând taie în diferite direcțiuni orașul; partea apusană pörtă numele de *Varoși lângă gârla Băroiu și vârful Hârșova*, iar în apropiere de el sunt ruinele Ceanac-cale și Tabia-chiopriu la N., Grădina-lui - Cristea - Cimbraru la N.-E., parte răsăritenă fiind locuită mai mult de Tătari, i s'a dat numele de Mahalaua-tătărăscă în apropiere de movila Țiganului, iar lângă ea aflându-se Grădina-Tătarului și a lui Căpitan-Ismail.

Suprafața comunei este de 4879 ha. împărțită ast-fel: 1393 ha. ale locuitorilor (din cari 224 ha. ocupate de vatra orașului cu 578 case) și 3486 ha. ale Statului și proprietarii.

1) După felul terenurilor: 603 ha. neproductiv și 4276 ha. productiv.

2) După productivitate: 1850 ha. teren cultivabil, 40 ha. teren rëmas necultivat, 1587 ha. islaz, 146 ha. vii, 607 ha. păduri.

Iar în ceea-ce privește întinderea sêmănăturilor în ha. și hl., avem: grâu 400 ha. cu 5600 hl. deci 14 hl. de ha., seară 5 ha. cu 100 hl., deci 20 hl. de ha.; orz 250

ha. cu 13.750 hl., deci 25 hl. de ha.; porumb 217 ha. cu 1736 hl., deci 8 hl. de ha.; meiü 18. ha. cu 1472 hl., deci 8 hl. de ha.

Populațiunea orașului Hârșova este de 614 familii cu 2114 membri, în total 2718 suflete, care se repartiséză după tablourile următoare:

1) După *sex*: 1412 bărbați, 1306 femei.

2) După *stare civilă*: 1496 necăsătoriți, 1076 căsătoriți, 138 veduvi, 8 divorțați.

3) După *cetățenie*: 2477 cetățeni Români, 213 supuși străini, 28 nesupuși nici unei protecțiuni.

4) După *religiune*: 1767 creștini ortodoxi, 36 creștini catolici, etc., 879 mahomedani, 36 mesaiçi.

5) După *ocupațiuni*: 280 agricultori, 87 industriași, 101 comercianți, 93 alte profesii.

6) După *instrucție*: 645 sciü carte, 2073 nu sciü.

Contribuabili: 561.

Ocupațiunile locuitorilor sunt următoarele: *Agricultura*, sunt 280 plugari, cari au 35 pluguri cu boi, 8 cu cai, 30 care cu boi, 63 căruțe cu cai, 4 mașini de bătut porumb și 23 grape de fier, 1 möră cu aburi.

Pescăria în Dunăre și cele 2 mari bălți din vestul ei.

Crescerea vitelor, fiind în comună 1 armăsar, 300 cai, 6 epe,

Dieț. geogr. Jud. Constanța.

3 mănzi; 2 tauri, 180 boi, 350 vaci, 40 viței, 1 bivoli, 30 bivolițe, 14 malaci, 2 asini, 100 berbeci, 1900 oi, 945 miei, 5 țapi, 25 capre, 20 eși, 90 porci, 160 scröfe.

Industria e slabă, reprezentată prin 87 industriași, 1 fabrică de pielărie.

Comerțul e destul de activ; sunt 101 comercianți, din cari 5 hangii, 15 cărciumari. Hârșova e port la Dunăre, se exportă vite, lână, cereale, se importă manufacturi, confecțiuni, instrumente agricole.

Dăm tabloul mișcării portului Hârșova.

Budgetul comunei stă destul de bine; mai bine de cât toate comunele urbane din județ, afară de Constanța. Veniturile se ridică la suma de 90249 lei și cheltuelile la 56786 lei; rëmänând un excedent în plus de 33462 lei; mai sunt și 561 contribuabili.

Căile de comunicație sunt numeroase și bine întreținute; avem: 1) Dunărea cu portul Hârșova, care are un ponton bine construit, 2) calea județenă ce duce la Măcin; 3) drumul ce duce la Babadag; 4) calea județenă la Medjidia; 5) drumul la Cara-murat și Constanța, 6) drumuri comunale la satele învecinate.

Cultul religios se practică într-o biserică cu hramul St. Nicolae, fondată de locuitori, cu 1 preot, 1 paracliser, 2 cântăreți, întreținuți de comună; mai sunt și 2 geamii cu 2 hogi.

Școala este reprezentată printr-o școală primară de băieți și una de fete, cu 2 institutori și 2 institutore, cu 246 elevi înscriși (114 băieți, 126 fete), promovați 105 elevi;

mai sunt și o școală bulgărească și una turcescă.

Istoricul. În locul unde se găsește Hârșova, dar mai probabil la 6 km. spre N.-E., la Cetatea-oii, se crede a fi fost orașul Cius al Romanilor; nu s'a desgroat nimic până acuma (a se vedea descripția generală istorică a județului).

MIȘCAREA PORTULUI HÂRȘOVA PE ANUL 1895.

BASTIMENTE DE RĂZ.

BASTIMENTE	INCĂRCATE				DEȘERTE			TOTALUL Bastimentelor			VENITE SAU PLECATATE ÎN PORTURILE					Cu câți		
	Pânze	Vapori	Tone ca-pacitate	Tone cereale	Tone alte mărfuri	Pânze	Vapori	Tone ca-pacitate	Inchire.	Deșerte	General	Române	Astriae	Ruse	Sârbe	Bulgare	Pasa-geri	Mari-nari
Naționale	9	1	1.364	69	430	121	9	10.546	10	130	140	138	—	—	2	—	—	379
Străine	16	283	65.943	160	2.457	268	178	65.457	299	446	745	703	—	27	7	8	5.778	10.183
Total	25	284	67.307	229	2.888	389	187	76.003	309	576	885	841	—	27	7	10	5.778	10.562
Naționale	116	—	9.944	1.617	12.104	13	10	1.271	116	23	139	138	—	—	—	1	—	377
Străine	248	149	54.102	11.011	23.110	31	311	78.398	397	342	739	700	6	24	7	2	5.299	10.170
Total	364	149	64.046	12.629	35.214	44	321	79.669	513	365	878	838	6	24	7	3	5.299	10.547
TOTALUL BASTIMENTELOR DE RĂZ. INTRATE ȘI EȘITE																		
Naționale	125	1	11.308	1.686	12.534	134	19	11.817	126	153	279	276	—	—	—	3	—	756
Străine	264	432	120.045	11.172	25.568	299	489	143.855	696	788	1.484	1.403	6	51	14	10	11.077	20.383
Total	389	433	131.353	12.858	38.102	433	508	155.672	822	941	1.763	1.679	6	51	14	13	11.077	21.109
PAVILIONUL BASTIMENTELOR DE RĂZ. INTRATE ȘI EȘITE																		
BASTIMENTE	Române	Engleze	Turce	Ruse	Eline	Bulgare	Italice	Austriace	TOTAL									
Intrate	140	1	159	96	38	72	1	378	885									
Eșite	139	1	158	95	35	71	1	378	878									
Total	279	2	317	191	73	143	2	756	1.763									

MIȘCAREA PORTULUI HÂRȘOVA PE AL 1895.

BASTIMENTE DE MARE

BASTIMENTE	INCĂRCATE				DEȘERTE		TOTALUL Bastimentelor		VENI PLECATE PE RIURILE			Cu câți	
	Pânze	Vapori	Tone ca-pacitate	Tone ale mărfuri	Pânze	Vapori	Inchir.	Deșerte	Genera.	Ruse	Bulgare	Pașageri	Mari-nari
Naționale .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Străine . .	—	28	13.184	—	3	16	28	19	47	22	22	332	1.574
° Total . .	—	28	13.184	—	3	16	28	19	47	22	22	332	1.574
Naționale .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Străine . .	4	17	7.570	762	—	—	21	27	48	—	—	204	1.575
° Total . .	4	17	7.570	762	—	—	21	27	48	—	—	204	1.575
TOTALUL BASTIMENTELOR DE MARE INTRATE ȘI EȘITE													
Naționale . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Străine . . .	4	45	20.754	762	3	43	40	46	95	48	6	436	3.149
° Total . .	4	45	20.754	762	3	43	40	46	95	48	6	436	3.149
PAVILIONUL BASTIMENTELOR DE MARE INTRATE ȘI EȘITE													
BASTIMENTE				TURCESCI				RUSESCI				TOTAL	
Intrate												47	
Eșite												48	
Total												95	

Hârșova, plasă din județul Constanța, ocupând partea nord-vestică a lui.

Numele. Și-a luat numele de la reședința sa, orașul Hârșova.

Situațiune. Este situată în partea apusană și septentrională a județului, între.....și..... longitudine orientală și între.....și.....latitudine boreală. Diagonalele cele mai mari ale sale sunt : a) de la N. la S., de la dealul Ghiun-ghiurmes la vârful Panar-bair, măsurând....km., b) de la E. la E., de la Cetatea-Oii la vârful Ciatal-orman, având ....km. ; mijlocia este de la Hârșova la vârful Turbenca, având ....km.

Marginile. Se mărginesc la miață-noapte cu județul Tulcea ; la răsărit tot cu județul Tulcea ; la miață-zi cu plășile Constanța și Medjidie ; la apus cu județele Brăila și Ialomița, despărțindu-se prin fluviul Dunărea.

Relieful solului este în general puțin accidentat, însă în partea apusană și nord-vestică e mai accidentată, dealurile și văile se succed repede unele după altele, când îndesându-se, când rărindu-se ; natura lor e stâncosă, mai cu seamă în partea vestică unde nu se mulțumesc a schimba mersul Dunării, silind'o a se îndrepta spre N. în loc de răsărit, ci o constrâng a merge spre N.-V., și la Hârșova a face

o mare cotitură, apoi spre N. și N.-E. Aceste dealuri sunt prea puțin acoperite cu păduri ; mai mult cu fânețe și semănături frumoase și cu movile numeroase. Principalele culmi sau sisteme de dealuri, cari brazdăză teritoriul plășei sunt următoarele : 1) culmea Ostrovului la N. cu vârful Ostrov (140 m.), între Dunăre și gârla Roșt ; 2) culmea Dăeni, tot la N. cu vârful Ghiolgi-tepe (184 m.) între Dunăre și văile Rușt și Topârșcea ; 3) culmea Făgărașu la miață-noapte cu vârful Făgărașu-nou (188 m.) între văile Roșt-dere și Sarai ; 4) culmea Sultan sau Topolog la N.-E., cu vârful Doeran (392 m.) cel mai înalt din totă plasa, și chiar din tot județul Constanța ; 5) culmea Gârlici cu vârful Movila-Ciurobóia (120 m.) la N.-V., între Dunăre și văile Topârșcea și Pietrișul ; 6) culmea Balgiu între valea Pietrișul și piriul Sarai și Dunăre cu vârful Balgiu (102 m.) la miață-noapte ; 7) culmea Curubair la răsărit cu vârful Drăgan (302 m.), între piraiele Sarai și afluentul său Mahometcea ; 8) culmea Cadi-cășla în partea centrală, cu vârful Cârnel (168 m.) între Dunăre și valea Sarai ; 9) culmea Hârșova la apus cu vârful Caimacli (85 m.) între Dunăre și valea Tichilesci ; 10) culmea Topalu între

Dunăre și văile Tichilești și Stupina, cu vârful Olacul (125 m.) la S.; 11) culmea Boazgicu la S. cu vârful Zavolu (126 m.), între văile Stupina și Boazgic; 12) culmea Erchessec în partea centrală și sudică, cu vârful Erchessec (234 m.); 13) culmea Dulgheru cu vârful Turbenca (252 m.) la răsărit, între piraiele Casimcea și Sarai; 14) culmea Înșiratele la S.-E. cu vârful Terzichioi (214 m.) între piraiele Boazgic și Casimcea.

Mobile sunt numeroase și importante, servind ca puncte de orientare și de observație, multe din ele servind odinioară probabil ca loc de înmormântare pentru popoarele barbare ce au locuit odinioară pe aici.

Hidrografia este bine reprezentată prin Dunăre, câte-va piraie, bălți și văi. Dunărea o udă la apus de la satul Boazgic până mai jos de satul Ostrov, pe o distanță de aproape 80 km., direcțiunea cursului său când spre N., N.-E. sau N.-V. și în dreptul Hârșovei descriind un mare semicerc; de la Cetatea-Oiș se desparte în două brațe: Dunărea nouă și cea veche la răsărit de precedentă, și Canalul-Măcinului, și al cărui mal răsăriten este dobrogen; lățimea cea mai mare o atinge ceva mai jos de Hârșova (2200 m.); adâncimea variază între 12—33

metri; formează mai multe insule, între care remarcăm: Boazgic mare și mic, Topalu, Hârșova, Chiciu, Dăeni și Ostrov, ele sunt acoperite mai toate cu păduri de sălcii; malul său este înalt și stâncos. Piraiele care o udă prezintă particularitatea că unele din ele (Boazgicu, Tichilești) au apă numai în cursul lor superior și mediu, în cel inferior sunt uscate și acesta din cauză că în partea superioară dealurile cu pădurile întrețineau umezela din fundul văii, însă în partea inferioară dispar în nisip. Ele sunt: Roșt sau Aigâr-Ahmet la N., trecând pe lângă satul Ostrov; Topârșcea tot la miazănoapte trecând pe lângă Dăeni; Pietrișul, în partea centrală trecând mai jos de satul Gârlicii; Sarai, cel mai însemnat, în partea centrală trecând prin satele Topolog-tâtar și român, Calfa, Rahman, Haidar, Carapelet, Balgiu și Sarai, și primind ca afluenți piraiele Topolog, Ramazan, Haidar și Mahometcea, toate pe dreapta. Tichilești, trecând prin satul Tichilești, și Boazgicu trecând prin satele Satischioi, Băltăgești și Boazgicu, ambele la S., toate aceste piraie se varsă în Dunăre sau gârlele formate de ea. Afară de aceste piraie mai sunt nisice gârle fie naturale, adică formate de Du-

năre prin revărsările ei sau artificiale, făcute de pescari pentru a atrage peștele din Dunăre; principalele sunt: Băroiu în partea apusană, care piccă sub numele de privalul Rotundu și formează în drumu-i mai multe lacuri, ca Ciobanul, Hazarlâc și Dăeni; mai avem trei verigi, una la S. și două la N., cari sunt gârle formate de Dunăre.

Bălțile aflătoare în plasa sunt: Slateia, Rotundu, Ciobanul, Puturosa, Hazarlâc-ghiol, Gârlicii și Dăeni, toate așezate în partea apusană, la N. de Hârșova, având o întindere totală de 600 hectare, producând acelaș fel de pește ca și Dunărea, de care sunt formate și al cărui venit aparține Statului; ele sunt mai toate înconjurată cu stuț.

Văile sunt numeroase, și mai toate au malurile înalte și stâncose având și apă numai în timpul ploilor și primăvara după topirea zăpezilor; principalele sunt: valea Moșului, Pânga, Dăeni la N., deschizându-se în Dunăre (gârla Băroiu); Hazarlâc și Barter în partea centrală, deschizându-se în lacul Hazarlâc; Ghizdărești, Topalu, Stupina și Zavolu la miază-zi, deschizându-se în Dunăre; Capugi și Erchessec la S., adiacente ale piriului Boazgic; la răsărit mai

avem piriul Casimcea sau Tașăul cu afluenții săi, pe stânga piriul Terzichioi ce trece prin satul Terzichioi și Ciatal-orman-dere.

Clima plășii depinde de pozițiunea locurilor; partea răsăritenă și sudică, adică pe platouri, temperatura e foarte variabilă, iernile aspre și friguroase și veri călduroase din pricina lipsei de păduri și puținele adăposturi oferite de dealuri, dar e sănătoasă; partea apusană de lângă Dunăre mai temperată, mai adăpostită, însă suferind de exhalățiunile palustre, ce dau naștere la friguri cari o bântue adesea, ploie cade în cantitate potrivită, și printre vânturile dominante, cel de N.-E. (Crivățul) iarna, și cel de S.-V. (Băltărețul) vara ocupă primul rang.

Divisiunea. Este formată dintr-o comună urbană, *Hârșova*, reședința, așezată în partea apusană pe malul cel înalt al Dunărei, și 11 comune rurale, și anume: 1) Calfa la N.-E. pe piriul Calfa sau Sarai, cu cătunele: Calfa, Corugea, Haidar, Mahometcea, Rahman și Ramanzichioi; 2) Ciobanu, la V., pe malul sudic al lacului Ciobanu, cu cătunele Ciobanu și Cadicașla; 3) Dăeni la N.-V., pe malul înalt și stâncos ce domină valea Dăeni și gârla Băroiu; 4) Gârliciu, tot la N.-V., pe valea

Gârliciu și pe malul drept al gârlei Băroiu; 5) Ghizdăresci, la miază-zi pe valea Ghizdăresci și pe malul drept al Dunării ai cătunelor Ghizdăresci și Tichilești; 6) Ostrov, la miază-nopte pe malul drept al unei verigi a Dunării; 7) Sarai, în partea centrală, pe piriul Sarai, cu cătunele Sarai, Bâlgui, Carapelit, Dulgheru; 8) Șiriu, tot în partea centrală, pe valea Șiriu, cu cătunele Șiriu, Capugi, Cartal, Pantelimon, Erchessec, Muslu, Muslu-bey, Satischioi și Terzichioi; 9) Topalu, la miază-zi, pe valea Topalu și pe malul înalt și stâncos al Dunării, cu cătunele Topalu și Boazgic; 10) Topolog, la N.-E. pe piriul Topolog sau Sarai, cu cătunele Topolog și Doeran; 11) Urumbel sau Orumbel la miază-nopte pe piriul Rost sau Aigâr-Ahmet, cu cătunele Urumbel și Făgărășu-noi. În total această plasă este formată dintr-o comună urbană și 11 rurale, cari sunt constituite din 33 sate sau cătune.

Suprafața totală a plășii este de 1074 km. p. sau 107493 hectare, din cari 6015 hectare este teren neproductiv, ocupat de vetrele satelor 3238 hectare, cari au 4765 case la țară și oraș și de bălți, mlaștini, drumuri, etc., cari ocupă 2777 hectare. În ceea-ce privește proprietatea lui, adică a te-

renului productiv, care este 101478 hectare. 16273 hectare aparține Statului și proprietarilor, iar locuitorilor improprietați le vine cam 85205 hectare.

Din aceștia 7814 sunt improprietați până la 10 hectare; 559 de la 10—25 hectare, 90 de la 25—100 ha., 12 de la 100 hectare în sus și 329 cari n'au pământ și de care Statul ar trebui să îngrijească și să-l improprietarescă cât mai curând.

Populațiunea plășii Hârșova (impreună cu reședința sa, orașelul Hârșova) pe anul 1895—96 este de 5817 familii cu 17342 membri, în total 23159 suflete, împărțită în modul următor:

1) După *sex*: 12006 bărbați, 11153 femei.

2) După *stare civilă*: 13281 necăsătoriți, 9076 căsătoriți, 767 veduvi, 35 divorțați.

3) După *instrucție*: 2696 știu carte, 20463 nu știu.

4) După *protecțiune*: 22876 cetățeni Români, 255 supuși străini, 28 nesupuși nici unei protecții.

5) După *religiuni*: 19894 ortodoxi, 36 catolici, etc., 2473 mahomedani, 41 mosaici, 715 altele (lipoveni).

6) După *ocupațiuni*: 4264 agricultori, meseriași, etc., 131 in-

dustriași, 201 comercianți, 168 profesii libere și altele.

Contribuabil: 4764.

Economicesce plasa stă destul de bine; produce multe cereale, are islazuri și pășuni întinse, vit de ore-care întindere, și pădurile chiar nu lipsesc de pe teritoriul său.

Producțiunile plășii Hârșova pe anul 1895—96 au fost următoarele:

Felul	Hectare	Hectolitri	Mediu pe ha.
Griud.	4880	42473	8.70
Secară.	131	1584	12.9
Orz.	21584	186140	8.74
Ovăz.	12861	113100	9.30
Porumb	10763	40725	3.78
Meiud.	10834	6705	0.62
Pâneșo art.	1591	60600	kg. 8 60 kg.
» nat.	100	6660	» 1.00 »
Viță.	402	4472	12

Intinderea plășii este de 1074 km. p. sau 107493 hectare, împărțite după cum urmează: Terenul productiv este de 101478 hectare; terenul neproductiv este de 6015 hectare (vetrele satelor 3238 ha., bălți, heleștaie 2777, total 6015). Terenul productiv se mai sub-împarte în modul următor: 78544 ha. teren cultivat cu cereale, legume, etc. (din care 6190 ha. ale Statului și proprietarii și 72354 ha. ale locuitorilor); 3797 ha. teren necultivat (din care 1268 ha. ale Statului și proprietarii și 2529

ha. ale locuitorilor); 11750 ha. islaz (din care 3073 ha. ale Statului și proprietarii și 8677 ha. ale locuitorilor); 533 ha. vit (din care 49 ha. ale Statului și proprietarii și 484 ha. ale locuitorilor); 6854 ha. păduri (din care 5693 ha. ale Statului și proprietarii și 1161 ha. ale locuitorilor). Totalul plășii 101.478 ha. (din care 16273 ha. ale Statului și proprietarii și 85205 ha. ale locuitorilor).

Ocupațiunile locuitorilor sunt:

Agricultura, care se practică mai mult ca în toate celelalte plăși intru cât terenul este mai favorabil și condițiunile climaterice sunt mai bune; pe de altă parte populațiunea este mai totă românească și se pricepe mai bine la agricultură de cât cea bulgărească și tătară. Sunt în plasă ca la 4264 plugari, cari au 49 mașini de secerat, 55 mașini de bătut porumb, 696 grape de fier, 15 mașini de vânturat, 68 diferite mașini agricole, 1915 pluguri cu boi, 831 pluguri cu cai, 942 care cu boi și 2357 căruțe cu cai.

Horticultura sau grădinăritul este practică numai de Bulgari.

Crescerea vitelor iar este o ocupațiune de căpetenie a Românilor veniți din Transilvania. Sunt în plasă 160 armăsari, 3960 cai, 2733 epe, 846 mânji, 114 tauri,

7133 boi, 5602 vaci, 2237 viței, 60 bivoli, 202 bivolițe, 42 macaci, 150 asini, 7810 berbeci, 65716 oi, 23274 miei, 155 țapi, 2024 capre, 991 edți, 2114 porci, 2257 scrófe.

Apicultura se practică pe o scară întinsă; sunt 335 stupi cu albine.

Industria este și ea puțin dezvoltată, mai cu osebire la sate, unde industria domestică sau casnică le dă mai tot de ce au trebuință. Sunt în plasă 131 industrii (fierari, lemnari, tâmplari, etc.), mai e o fabrică de tăbăcărie la Hârșova.

Pescuitul iar se practică mult în această plasă prin Dunăre, bălțile formate din ea, în număr de 14, 2 heleșteae și gârlele naturale sau artificiale; mai sunt 311 puțuri prin sate și 29 pe câmp.

Comerțul e destul de activ prin portul Hârșova, nu atât ca în cealaltă plasă, dar tot e ceva. Sunt în plasă 201 comercianți, din cari 5 hangii și 91 cărciumari, restul de alt-fel; comerțul constă în export de cereale, animale, piei, etc. și în import de coloniale, manufactură și mașini agricole; el se face mai mult prin orașelul Hârșova și satele Tortoman și Tașpunar.

Căile de comunicație sunt pe Dunăre, unde avem portul Hârșova;

pe bălți, lacuri și gârle cu luntrile; pe uscat căile județene: de la Hârșova la Măcin, la Babadag, la Constanța la Medjidie și la Cernavodă, în fine numeroasele drumuri comunale și vecinale ce unesc toate satele între ele.

Budgetele comunelor se echilibrează foarte bine; ele sunt comune bogate și prospere. Sunt în plasă 4764 contribuabili; veniturile comunelor pe exercițiul 1895—96 se ridică la 140.288 lei, iar cheltuielile la suma de 55910 lei, rămânând un excedent în plus de 84.378 lei.

Cultul religios se practică în 21 biserici ortodoxe întreținute de comune, având și de la Stat, câte 10 hectare, cu 24 preoți, 18 dascăli, 28 cântăreți; cum vedem ea stă bine; mai sunt și 10 geamii cu 10 hogți și ajutate de Stat având și ele 10 hectare de pământ; mai sunt și 2 case de rugăciuni ale altor secte.

Instrucția se predă în 24 școli primare, din cari 1 de băieți și 2 de fete în orașul Hârșova cu câte 2 institutori și 2 institutore, și 22 școli rurale mixte cu 20 învățatori și 6 învățătoare; cu 1575 elevi înscriși (1097 băieți și 478 fete), din cari 920 promovăți; mai sunt și 3 școli particulare.

Istoricul. Aci în plasă s'ar găsi

ruinele vechilor cetăți Cius la Hârșova sau Cetatea-oi și Beroc la Dăeni; a se vedea partea istorică a județului.

Hasan-bey (Zatonul lui), gârlă mică în plasa Hârșova, comuna urbană Hârșova; este mai mult un canal ce desparte două insule mari: Gâsca-mare și Chiciuc; când apele Dunării sunt scădute canalul seacă; are o lungime de 1½ klm., formează puțin și hotarul Hârșovei spre județul Ialomița; și-a luat numele de la un Turc bogat din Hârșova; ambele sale maluri sunt acoperite cu sălcii.

Hasan-oba-tepe, deal sau mai bine zis vârf de deal, în plasa Mangalia, pe teritoriul comunei rurale Sarighiol; este situat pe muchia dealului Ac-bași, în partea centrală a plășii și cea nordică a comunei, la 3 klm. spre N. de satul Sarighiol; punct strategic important, având 96 m. înălțime și dominând valea Chiragi, valea Nalbant, valea Acbași-culac, satele Deleuruși, Nalbant, Sarighiol și Acbași, precum și drumul județen Cara-omer-Mangalia, și pe cele vecinale Hazaplar-Acbași și județenul Medjidia-Mangalia.

Hasan-orman, deal în plasa Silistra-

nouă, pe teritoriul comunei rurale Beilicu; se desface din dealul Cital-orman, din vârful numit Caranlăc, se îndreaptă spre miadă-nopte având o direcțiune generală de la S.-V. spre N.-E., brăzdând partea răsăritenă a plășii și cea de miadă-ți a comunei; se ridică până la o înălțime de 132 m., dominând văile Beilicu, Hasan-orman, drumul județen Ostrov-Cuzgna, cel comunal Beilicu-Caranlăc, ce trece pe muchia lui; este acoperit cu păduri, tuferișuri și pășuni.

Hasan-orman, pădure sau mai bine zis tuferișuri din întinsele păduri ce acoperiau odinioară dealul Hasan-orman, de la care și-a luat și numele.

Hasancea comună rurală din județul Constanța și anume din plasa Constanța; *situată* în partea răsăritenă a județului la 13 klm. spre V. de orașul Constanța, capitala județului, și în partea meridională a plășii la 24 klm. spre S.-E. de comuna Cara-murat, reședința ocolului, pe valea Cara-su sau Hasancea.

Se *mărginesce* la miadă-nopte cu comuna Palazu-mare, la răsărit cu comuna Techirghiol, la miadă-ți cu comuna Osman-facă (plasa Mangalia); iar la apus cu comunele Omurcea și Osman-facă.

Relieful solului e în general puțin accidentat; principalele dealuri cari o brăzdează sunt: Ta-li-bair (84 m.), Horoslar-iol-bair (73 m.) la miază-noapte; dealul Hazi-dülük (76 m.) și Techirghiol-bair (81 m.) la răsărit; Abdulah-derasi-bair (84 m.) la S.-E.; Osman-facă (100 m.) la S.-V.; Omurcea (80 m.) la V., aceste dealuri sunt acoperite cu fânețe și semănături. *Movilele* sunt numeroase (15) având importanța lor; principalele sunt: Cunesi-iuc (71 m.) la N.-E., Hasancea (73 m.) la N. de satul cu acelaș nume, Cara-iuc-tepe (87 m.) și Mahometcea-iol-tepe (82 m.) în partea centrală pe muchia dealului Mametcea ce brăzdează interiorul comunei și acoperit cu semănături.

Hidrografia e reprezentată numai prin câte-va văi seci, și anume: Cara-su sau Hasancea (după satul prin care trece), prin partea centrală, cu adiacentele sale pe stânga, Cara-iuc-dere, Osmancea-ceair și Mahometcea-ceair-dere, formată din văile Curu-dere, Abdulah-derasi-bair, aceste văi sunt largi, cu maluri joase și conțin apă numai în timpurile ploioase și primăvara după topirea zăpezilor.

Clima comunei este excesivă, vara călduri ardatore, temperate din când în când de suflările vântului ce vine de la Mare, ierni aspre,

vântul dominant cel de N.-E.; ploii cad în cantitate potrivită; maladii puțin.

Cătunele din care este formată comuna sunt două: Hasancea, în partea centrală, reședința comunei, pe valea Cara-su sau Hasancea, între dealurile Horoslar-iol-bair la N. și Omurcea la S.; Mametcea în partea sudică a comunei, la 6 klm. spre S. de reședință, pe valea Mahometcea-ceair-dere, între dealurile Mametcea la N. și Osman-facă la S., aspectul lor în general acela al satelor tătărești, case mici, răspândite neregulat, fără uliți, cu puțuri numeroase între ele, cu mori de vânt împrejur, cu o geamie în mijloc; în Hasancea e de remarcă casa d-lui Pariano, proprietarul moșiei de aici.

Suprafața comunei e de 7744 ha., din care 244 ha. ocupate de vetrele celor două sate cu 181 case; restul de 7500 se împarte între Stat cu proprietarii cari au 4900 ha. și locuitorii cari posed 2600 ha.

Populațiunea este de 197 familii cu 883 suflete, în majoritate Turci și Tătari, împărțiți după cum urmează:

1) După sex: bărbați 480, femei 403. Total 883.

2) După stare civilă: necăsătoriți 476, căsătoriți 380, veduvi 25, divorțați 2. Total 883.

3) După instrucție: știu carte 69, nu știu 814. Total 883.

4) După protecție: cetățeni Români 793, supuși străini 90. Total 883.

5) După religie: ortodoxi 163, catolici 30, mahomedani 690. Total 883.

6) După ocupațiuni: agricultori 155, industriași 1, comercianți 3, alte profesii 31. Total 190.

Contribuabili: 190.

Biserica. În comună nu există nici un fel de biserică, nici creștină nici de alt rit, afară de 4 geamii, 3 în cătunul Hasancea și 1 în Mametcea cu 2 hogi și cu câte 10 ha. pământ.

Școlă nu există; ar trebui înființată intru cât numărul copiilor în vârstă de școlă este aproape 120.

Economicesc comuna stă astfel după tabloul semănăturilor din 1896—97:

Grâu 450 ha. cu 12 hl. de ha., în total 5400 hl.; seară 280 ha. cu 15 hl. de ha., în total 7000 hl.; orz 950 ha. cu 16 hl. de ha., în total 15200 hl.; ovéz 90 ha. cu 16 hl. de ha., în total 1440 hl.; rapiță 56 ha. cu 8 hl. de ha., în total 400 hl.; în 370 ha. cu 8 hl. de ha., în total 3060 hl.; porumb 113 ha. cu 1 hl. de ha., în total 113 hl.; mei 49 ha. cu 1

hl. de ha., în total 49 hl.; fașole 8 ha. cu 450 kigr. de ha., în total 3000 kigr.; fânețe 619 ha. cu 1200 kigr. de ha., în total 742800 kigr.

În ceea-ce privește întinderea și felul terenurilor avem următorul tablou:

Din cele 7744 ha. ale comunei 244 ha. sunt neproductive (vetrele satelor); 7500 ha. sunt productive (din cari 4900 ha. ale Statului cu proprietarii și 2600 ha. ale locuitorilor); din cele productive 5750 ha. sunt cultivate (din cari 3700 ha. ale Statului cu proprietarii și 2050 ha. ale locuitorilor); 700 ha. sunt necultivate ale Statului cu proprietarii; 1050 ha. islaz din cari 500 ha. ale Statului cu proprietarii și 550 ha. ale locuitorilor).

Ocupațiunile locuitorilor sunt următoarele:

Agricultura, fiind în comună 131 plugari cu 86 pluguri (41 cu boi, 45 cu cai), 130 care și căruțe (48 cu boi, 82 cu cai), 1 mașină de treerat cu abur, 1 mașină de semănat, 10 mașini de secerat, 2 mașini de bătut porumb, 2 triore, 4 grape de fier, 1 mașină de vânturat; 20 puțuri în comună.

Crescerea vitelor, fiind în comună 8169 capete, din cari: 518 cai, 861 boi, 2 bivoli, 3 asini, 6730 oi, 16 capre, 39 rămători.

Industria, afară de cea casnică,

mai e reprezentată prin 4 mori de vânt.

Comerțul e activ, se face prin gara Murfatlar la 7 klm. spre apus, de către 5 comercianți (din cari 2 cărciumari) și constă în importul manufacturilor, băuturi spirtose, lemne și în export de cereale, vite, oi cu produsele lor.

Budgetul comunei constă în venituri de 13641 lei, cheltuielile sunt de 1761 lei, rămânând considerabilul excedent în plus de 11880 lei; sunt în comună și 190 contribuabili.

Căi de comunicație sunt: calea ferată Constanța-Cernavodă, ce trece prin sat, fără însă ca să aibă vre-o stație, apoi drumuri comunale ce duc la Constanța, Horoslar, Hazi-düluc, Mametcea, Omurcea, etc.

Prin partea centrală a comunei, la 1 klm. spre N. de satul Hasancea, se văd urmele valului mare de pământ al lui Trajan, la 1/2 klm. spre S.-V. se văd urmele valului de piatră cu un însemnat lagăr de piatră, la 2 klm. spre S.-E. de sat, și la 2 1/2 klm. spre S. de sat observăm pe acelea ale valului mic de pământ, lângă case; la 3 klm. spre S.-E. de Hasancea lângă movilele Cara-iuc-tepe și Mametciol-tepe se văd urmele unui puternic lagăr roman.

Hasancea, sat în plasa Constanța, cătunul comunei Hasancea, fiind și reședința ei; se găsește situat în partea apusă a plășii și cea nordică a comunei, pe valea Medjidie, în valea Cara-su sați Medjidia; este închis între dealurile Horoslar-ol-bair la miadă-nopțe și Omurcea la miadă-și. Casele în acest sat sunt așezate în mod risipit, neformând uliți regulate, e e sunt mici, urâte la vedere, cu un aspect miserabil, din cauza neîngrijirii locuitorilor săi, în cea mai mare parte Tătari. Distingem însă, pe panta unui deal, frumoasa casă a d-lui Pariano, proprietar, cu o sistematică mără de vânt alătura. Prin sat trece și calea ferată Constanța-Cernavodă, însă satul n'are stațiune, alte drumuri sunt spre Horoslar, Hasi-düluc, Mametcea și Murfatlar. Are o întindere de 5288 ha., din care 163 ha. ocupate de vatra satului și grădini. Populația este de 94 familii cu 333 suflete, în cea mai mare parte Tătari. La N. și la S. de sat trec cele 3 valuri de pământ, cunoscute sub numele de ale lui Trajan.

Hasancea, deal în plasa Constanța, pe teritoriul comunei rurale Hasancea, se întinde pe la sud vestul satului Hasancea, având o direcțiune generală de la N.-V. către

S.-E.; are două vârfuri: Omurcea (80 m.) și Cara-iuc-tepe (87 m.); pe la partea sa nord-estică trece un val al lui Trajan și calea ferată Constanța-Cernavodă; iar partea sa sud-estică e tăiată de un val al lui Trajan. Este situat în partea apusă a plășii și cea centrală a comunei.

Hasancea, vale în plasa Constanța, comuna Hasancea, de unde îi vine și numele; se întinde printre dealul Horoslar-bair și Hasi-düluc, trece prin satul Hasancea cu o direcție generală de la V. la E. Este închisă de amândouă părțile de valurile lui Trajan, unul pe la nordul său și două pe la S., iar prin mijlocul și dealungul său merge calea ferată Constanța-Cernavodă și drumul comunal Constanța-Hasancea.

Hasi-düluc, sat în plasa Constanța, cătunul comunei Techirghiol, situat în partea sud-vestică a plășii și cea centrală a comunei, la 5 klm. spre N.-V., de cătunul de reședință Techirghiol, în valea Carsi-dere. Este închis la miadă-nopțe și apus de dealul Hasi-düluc-bair cu movilele Caramat-iuc (74 metri), Tara-iuc (66 metri), Cioinac-iuc (48 metri) și la S.-V. de dealul Techirghiol cu movila Pipiliga-iuc (68 metri) și Hasi-dü-

luc (65 metri). Suprafața sa este de 3762 hectare, dintre care 96 hectare sunt ocupate de vatra satului și grădini. Populațiunea sa este de 126 familii cu 395 suflete, ocupându-se cu agricultura și crescerea vitelor. Pământul produce cereale, ca orz, mei și ovăz; porumbul și grâul nu reușesc. Prin sat trec drumurile: Mametcea-Constanța, care este drum comunal și care trece, cam pe la partea sa septentrională; iar din sat pleacă drumuri comunale la satele Anadalchioi, la Palatz-mare, la Hasancea, la Abdulah și la Laz-mahale, care se desface și către Agigea

Hasi-düluc deal în plasa Constanța, pe teritoriul comunei rurale Techirghiol, și anume pe acela al satului său Hasi-düluc, de unde ia venit și numele. Se întinde pe la nord-vestul satului Hasi-düluc având o direcțiune generală de la S.-V. către N.-E. Are o înălțime maximă de 74 metri, pe care o atinge în vârful său Caramat-iuc și mai are încă alte movile ca Tara-iuc cu 66 metri, Cioinac-iuc cu 48 metri, Ceair-iuc cu 73 metri și Nadas-iuc. Este situat în partea meridională a plășii și cea nord-vestică a comunei.

Hazarlâc, comună rurală din jude-

țul Constanța, și anume din plasa Siliștra-nouă.

Este *situată* în partea meridională a județului la 77 klm. spre S.-V. de orașul Constanța, capitala districtului, și în cea sudică a plășii la 43 klm. spre S.-E. de orașelul Ostrov, reședința ei.

Se *mărginesce* la miadă-nópte cu comuna urbană Cuzgun, la răsărit cu comuna Enige (plasa Medjidia), la apus cu comuna Enișenlia, iar la miadă-đi cu Bulgaria și comuna Hairanchiol.

Relieful solului e în general destul de accidentat de culmea Ghiol-punar cu ramificațiunile sale; principalele *dealuri* sunt: Curu-alcea-bair (170 metri) la N., Mulveracceuci cu vârful Imail-iuiuc (184 m.) la apus, Ghiol-punar cu vârful Eșil-iuc (185 m.) la V., Carapeletli-bair prin interior; Hazarlâc cu vârful Hazarlâc (186 m.) la S.-V., Ceșme-bair la S.-E., Mezarlâc-borungea-bair (162 m.) la răsărit, Curu-giugiuc-bair cu vârful Otluosman-bașa-iuiuc (150 m.) la N.-E., Adam-clise-tarifi-bair (162 m.) la N., toate aceste dealuri sunt acoperite cu liveđi, pășuni și păduri, cari încă mai arată măreția celor de odinioară distruse de incendii și tăeri nesistematice, însă importante ca Eșil-iuc, Imail-iuc la V., Ia-

râm-bașa (196 m.) la S. pe hotarul spre Bulgaria.

Hidrografia este slab reprezentată neavând *cursuri de apă* de loc, ci numai nisce *vâli* adânci, ce au apă numai în timpul ploilor și topirii zăpeđilor, principalele sunt: Enișenlia cu adiacenta sa pe dreapta, valea Hazarlâc, trecând prin satul Hazarlâc, o brăzdăză la S.-V.; valea Urluia ce trece prin satele Nargilar, Ghiol-punar și Cherimcuius, cu adiacenta sa pe dreapta, valea Ceșme-culac și pe stânga Carapeletli-ceair, o brăzdăză prin interior și pe la răsărit; valea Cuiuculac la N.-V.; malurile acestor vâli sunt înalte și ale multora acoperite cu păduri, determinând prin multe locuri pozițiuni sălbătice și foarte frumoase.

Clima comunei este în general temperată, cu veri răcoroase și ierni puțin aspre și acesta din cauza pădurilor și adăpostul dealurilor, plouie cade în cantitate potrivită; maladiile sunt puține, clima fiind sănătoasă.

Cătunele cari o formăză sunt: Hazarlâc, reședința, în partea sud-vestică, pe la valea Hazarlâc și Urluia și între dealurile Hazarlâc la apus, Ghiol-punar la răsărit; Ghiol-punar, la răsăritul comunei, la 6 klm. spre N.-E. de reședință, pe văile Urluia și Ceșme-culac, între

dealurile Ghiol-punar la V. și Mezarlâc-borungea-bair la E.; Nargilar, constituit din vr'o cinci case aparținând satului Ghiol-punar, la 2½ klm. spre N. de precedentul pe valea Urluia, la pôlele nordice ale dealului Ghiol-punar, și în fine Cherim-cuius în partea nordică, la 10 klm. spre N. de reședință, pe valea Urluia între dealurile Curu-alcea-bair la V., Adam-clissi-bair la răsărit. Aspectul lor e plăcut prin frumoșele pozițiuni ce ocupă, înconjurată cu păduri și liveđi, însă casele sunt mici, rău zidite și risipite fără regulă.

Suprafața totală a comunei este de 5779 hectare, din cari 221 hectare ocupate de vatra satelor cu 122 case, iar restul împărțit între Stat cu proprietarii ce posed 1900 hectare și locuitorii cari stăpânesc 3658 hectare.

Populațiunea pe 1896 este de 160 familii cu 783 suflete, cari se împart după cum urmăză:

1) După *sex*: 407 bărbați, 376 femei.

2) După *stare civilă*: necăsătoriți 256 bărbați, 220 femei, total 476; căsătoriți 278 (bărbați 139, femei 139); veduvi 29 (bărbați 12, femei 17).

3) După *instrucție*: 160 știu carte (97 bărbați, 63 femei), nu știu 623 (bărbați 310, femei 313).

4) După *cetățenie*: cetățeni Români 780, străini 3.

5) După *religie*: 777 ortodocși, 3 mosaici.

6) După *ocupații*: 413 agricultori, 4 comercianți.

Contribuabili: 176.

Economicesce comuna stă potrivit; dăm aci tabloul semănăturilor din 1894-95:

Grâu 640 ha. cu 8960 hl. (14 hl. de ha.); Secară 12 ha. cu 180 hl. (15 hl. de ha.); Orz 980 ha. cu 12740 hl. (13 hl. de ha.); Ověz 10 ha. cu 140 hl. (14 hl. de ha.); Porumb 111 ha. cu 2220 hl. (20 hl. de ha.); Meiú 37 ha. cu 555 hl. (15 hl. de ha.); Fasole 9 ha. cu 3150 kgr. (350 kgr. de ha.); Fânețe 16 ha. cu 3200 kgr. (2000 kgr. de ha.).

În privința *întinderii și felului terenurilor*, cele 5779 ha. ale comunitii se divid astfel:

221 ha. teren neproductiv (ocupat de vetrele satelor); 5558 ha. teren productiv (din cari 1900 ha. ale Statului și 3658 ha. ale locuitorilor); din acesta: 2482 ha. teren cultivat (din cari 360 ha. ale Statului și 2122 ha. ale locuitorilor); 768 ha. teren necultivat (ale locuitorilor); 187 ha. teren islaz (ale locuitorilor); 15 ha. teren vii (ale locuitorilor); 2106 ha. teren păduri (din cari 1540

ha. ale Statului și 566 ha. ale locuitorilor).

Ocupațiunile locuitorilor sunt: *Agricultura*, cu 201 plugari cari au 123 pluguri, 113 care și căruțe, 2 mașini de secerat, 219 grape de fier, 1 mașină de vânturat.

Crescerea vitelor, fiind în comună 9750 capete, mai cu sémă oi.

Industria, afară de cea casnică, mai e reprezentată prin 12 mori de vânt.

Comerțul e puțin activ; se face prin gara Cernavodă, la 37 klm., de către 3 comercianți, și constă în import de coloniale și manufactură și în export de lemne, vite cu produsele lor.

Budgetul comunei constă în 4332 lei la venituri și 3440 lei la cheltuieli, deci cu un excedent în plus de 791 lei; sunt și 208 contribuabili.

Căi de comunicație sunt: drumul județen Ostrov-Mangalia, ce trece prin sat, și drumuri comunale ce duc la Dobromir, Eoișenlia, Techechioi, etc.

Biserica e una singură, zidită și întreținută de locuitori cu 10 ha. pământ de la Stat; cu hramul Adormirea Maicii Domnului (15 August) și ca deservenți 1 preot și un cântăreț.

Școlă avem 1 mixtă rurală, cu un învățător, cu 56 elevi înscriși, din

cari 36 băieți, 20 fete, promovați 28 elevi; școlă mai are și 10 hectare de la Stat.

Hazarlâc, sat în plasa Silistra-nouă, cătunul de reședință al comunei Hazarlâc; este situat în partea sudică a plășii și a comunii, în valea Hazarlâc; un sat mare și frumos ca poziție; are o întindere de 1851 ha., din care 118 ha. ocupate de vatra satului cu 40 case; populația, în majoritate Bulgară, este de 83 familii cu 353 suflete, ocupându-se cu crescerea vitelor.

Hazarlâc, deal în plasa Silistra-nouă, comuna Hazarlâc, în partea sudică, de natură stâncosă, având ca vârfuri Hazarlâc I și Hazarlâc II (115 m. și 132 m.) și străbătut de văi adânci în care se resfață satul Hazarlâc.

Hazarlâc, vale, un alt nume al văii Urluia, de îndată ce vine din Bulgaria, intră în Dobrogea până la satul Eoișenlia, are maluri înalte și frumoase.

Hazarlâc-ceair, o vale mică în întinderea dealului Hazarlâc, și în care se află așezat și satul Hazarlâc, de la care și-a luat și numele.

Hazarlâc-ghiol, lac în plasa Hârșova

comuna Ciobănu, formată de gârla Băroiu, are 140 ha. întinde e, 7 m. adâncime; în el se varsă gârla Sarai, produce bun pesce ce se consumă în comună.

Hnog sau Hinoga, insulă în Dunăre, ceva mai la vale de satul Cochirileni, aparține acestei comune; are o formă lunguiață, cu o întindere de 70 ha., acoperită jumătate cu pietriș, jumătate cu sălcii. În dreptul ei, pe malul drept al Dunării, se termină valurile mari de pământ ce apărău Dobrogea contra năvălirilor din partea Barbarilor; și tot în dreptul său pare a fi fost, mai probabil, așezată vechia cetate romană Axio polis de cât la Cernavodă.

Hogii (Valea), vale mică în plasa Hârșova, comuna Ostrov, pleacă din dealul Ghiunghiurmeș și se deschide în gârla Băroiu, lângă movila Popii.

Hopa (Ostrovul), ostrov sau insulă puțin însemnată, formată de Dunăre la intrarea sa cu totul pe teritoriul românesc al Dobrogei; este așezată în partea sud-vestică a Dobrogei, a județului Constanța, și în partea sud-vestică a plășii Silistra-nouă și a comunei urbane Ostrov, de care depinde. Forma ei este lunguiață ca aceea a unui sămbure de lămâie, terminată prin capuri ascuțite de

o parte și de alta. În partea sud-vestică, și lângă ea, se mai găsesc două mici ostrovele (20 hectare întindere). Lungimea ei este de 2 1/2 km. și lărgimea medie de 750 m.; întinderea totală este de 150 hectare. Este acoperită numai cu păduri de sălcii. Brațul, care la miază-zi o desparte de ostrovul Pastramagi, e de 200 m. larg și 3 1/2 m. adânc, deci nemavigabil; cel de la N. care o desparte de teritoriul județului Ialomița și canalul Borcea e de 800 m. larg și 8—10 m. adânc, deci navigabil; acest braț o desparte și de Ostrovul-vechiu (150 m. lărgime și 12 m. adâncime în acest loc). Este formată din aluviunile fluviului, pietriș și nisip și tinde a cresce neconținut, așa că în curând se va alipi de ostrovul Pastramagi.

Horoslar, sat, în plasa Constanța, cătunul comunei Palatz-mare, situat în valea Horos'ar-ceair, în partea sud-vestică a comunei și cea occidentală și puțin sudică a plășii, la 4 1/2 km. spre S. (în linie dreaptă) de cătunul de reședință Palatz-mare. Este închis la N. de către dealul Duran-bair, iar la S. de către dealul Tașli-bair sau Horoslar. Are o suprafață de 440 hectare, dintre care 59 hectare sunt ocupate de vatra satului. Populațiunea sa, com-

pusă mai mult din Turci și Tătari, este de 105 familii cu 420 suflete, ocupându-se cu agricultura, dar mai ales cu crescerea vitelor. Pământul produce mai ales ověz și meiú. Casele sunt mai tóte mici și aședate neregulat, de un aspect urát, zugrăvind mizeria. Prin sat trece drumul comunal Nazârcea-Palatz-mare și plécă alte drumuri tot comunale spre Hasancea, spre Canara și spre Alacapá.

Horoslar, vêrf de deal, în plasa Constanța, pe teritoriul comunei rurale Palatz-mare, și anume pe acela al cătunului sêú Horoslar, de unde și-a luat și numele. Este situat la 1 km. spre sudul satului Horoslar pe culmea dealului Tașli-bair, avênd o înălțime de 84 metri și domină satul Horoslar și valea Horoslar-ceair. A fost punct trigonometric de observațiune de rangul al II-lea; este situat în partea sud-vestică a plășei și a comunei.

Horoslar-alceac, vale, în plasa Constanța, pe teritoriul comunei rurale Omurcea și anume pe acela al satului sêú Nazârcea; se desface din dealul Cioban-dere, îndreptându-se spre miadă-đi, avênd o direcțiune generală de la N.-E. către S.-V., merge paralel cu dealul Horoslar-bair și trecë prin

satul Nazârcea; drumurile comunale Nazârcea-Dolufacă și Nazârcea-Cara-murat merg unul pe un mal al văii și altul pe celălalt mal.

Horoslar-bair, deal, în plășile Medjidia și Constanța, pe teritoriul comunelor rurale Alacapá și Omurcea; se întinde pe la sud-estul satului Nazârcea, avênd o direcțiune de la N.-E. către S.-V. mergênd printre văile Horoslar-alceac și Horoslar-ceair. El nu este tocmai înalt, căci vêrful sêú Cara-chiot, care este cel mai înalt, nu are de cât 31 metri; este situat în partea răsăritenă a plășei și cea sud-estică a comunei Alacapá.

Horoslar-ceair, vale însemnată în plasa Constanța, pe teritoriul comunei rurale Palatz-mare și anume pe acela al satului sêú Horoslar, de unde și-a luat și numele; se întinde printre dealul Horoslar-iol-bair (la S.), Horoslar-bair la V. și Duran-bair la N., trece prin satul Horoslar, avênd o direcție generală de la V. către E. Este situată în partea vestică și puțin meridională a plășei și cea sud-vestică a comunei; este traversată de drumul comunal Alacapá-Horoslar-Palatz-mare.

Horoslar-iol-bair, deal în plasa Constanța, pe teritoriul comunei rurale Omurcea și Hasancea; se întinde pe la nordul satelor Omurcea și Hasancea, avênd o direcțiune de la V. către N.-E. Are o înălțime maximă de 75 metri și are vêrful Cunesi-iuc cu 71 m.; este tăiat de Valul lui Trajan și de drumul Hasancea-Horoslar; iar drumul comunal Omurcea-Palatz-mare merge pe la nordul, paralel și pólele lui. Este situat în partea sud-vestică a plășei, nord-estică a comunei Omurcea și nord-vestică a comunei Hasancea.

Hoșcadin, sat în plasa Mangalia, cătunul comunei Cheragi, situat în partea meridională a plășei și a comunei, în valea Hoșcadina saú Cheragi, la 6 km. spre S. de cătunul de reședință Cheragi; este închis la N. de dealul Acargea, cu vêrful sêú Sănar-tepe-cadicchioi cu 105 metri și la S.-V. de dealul Hoșcadin cu vêrful sêú Buiu-tepe-Hoșcadin cu 117 metri. Valea Hoșcadin împrejurul satului are malurile fôrte ripóe și stincóse, ceea ce face ca satul să aibă o pozițiune fôrte frumoasă fiind înconjurat aproape de tóte părțile de ziduri naturale. Suprafața sa este de 65 hectare, dintre care 2 hectare sunt ocupate de vatra satului. Popula-

țiunea sa este de 13 familii cu 56 suflete, care se ocupă prea puțin cu agricultura și mai ales cu crescerea vitelor. Pământul nu poate produce saú nu-i priesce așa bine grâului și porumbului ca meiului și orzului, puțin și ovêzului.

Hosu-iuc, movilă însemnată în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei rurale Cochirleni și anume pe acela al cătunului sêú Ivrinez; este aședat pe muchia dealului Amzali-bair, în partea apusană a plășii și cea răsăritenă a comunei; are 127 m. înălțime, dominând văile Peștera, Dermen-culac și Amzali-culac-tepe, cum și drumul Ivrinez-Medjidia; deci un punct strategic important; pe lângă această movilă se presupune că ar trece și valul cel mic de pământ, ale cărui urme sunt întreprupte în acest loc.

Hotarului (Valea), vale mică și neînsemnată în plasa Constanța, pe teritoriul comunei rurale Carol I, și anume pe acela al cătunului sêú Bilarlár (saú Dorobanțu) despărțindu-l de cătunul Danachioi (saú Carol I); plécă din dealul Lung, se îndreptă spre miadă-đi într'o direcție generală de la N.-V. spre S.-E., avênd o formă destul de frumoasă; se deschide în valea Danachioi mai jos de satu

Danachioi; are o lungime de 4 km.; cu malurile joase și acoperite cu verdetă; printr'insa trece și un drum comunal ce vine de la Bilarlar la Danachioi.

Huzun-ada, insulă de mică importanță, situată pe Dunăre, plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunelor rurale Aliman și Mârleanu;

este mai mult o prelungire vestică a marelui Ostrovul-lung, cu care e legată prin o îngustă limbă de pământ; are o formă lunguiață indoită, cu o lungime de $3\frac{1}{2}$ km., o lărgime de 800 m., o întindere de 108 hectare; este neproductivă, de ore-ce tot pământul său este format din aluviunile nisipó-e ale riului.

I

Iaguda-ceair, vale de mică însemnătate din plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Almalu; se desface din pôlele răsăritene ale dealului Sari-meșea-bair, se îndreptă spre răsărit într'o direcțiune generală de la S.-V. spre N.-E., mergând printre două prelungiri ale dealului Sari-meșea-bair, care poartă acelaș nume; ea brăzdăză partea nord-vestică a plășii și pe cea sud-estică a comunei; taie drumul județen și cel comunal ce duce de la Almalu la Essechioi, și după un mers de 6 km. se deschide în valea piriului Almalu, numită Beilic-ceair, ceva mai jos de locul numit Cișmeua-Ostrovnilor; malul stâng este acoperit cu vii.

Iapce-bair, culme de deal, situată

în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei urbane Ostrov, în partea nord-vestică a plășii și cea apusană a comunei; se desface din dealul Ieral- ceea-bair, se întinde spre răsărit, având o direcție generală de la N.-V. spre S.-E., printre fluviul Dunărea și valea Trâncovița, afluentă a piriului Almalu; el lasă spre răsărit, ca prelungiri, dealul Bugeacu, iar spre miază-zi, dealul Cărâmiței; el este acoperit cu semănături, puține pășuni, iar la pôlele nordice și nord-vestice se găsesc aședate viile orașului Ostrov, și însuși orașul este situat la pôlele sale nordice; înălțimea cea mai mare o atinge un vârf al său, anume Ostrovul (102 m.), fost punct trigonometric rangul 1-iu; din cauză că el se termină brusc lângă Dunăre, de aceea malurile

fluviului sunt înalte și râpóse. El este tăiat de o mulțime de drumuri: spre Silistra, spre Cuzgun, și apoi drumuri comunale spre satele Almalu, Bugeac, etc., și care se întretaie în diferite sensuri.

Iarâm-bașa, vârf de deal în plasa Silistra-nouă, comuna Hairanchioi, cătunul Sevendic, pe muchia dealului Ghiol-punar; are 196 m. înălțime; prin el trece hotarul Dobrogei în spre Bulgaria.

Iarâm-culac, vale, tot în plasa Silistra-nouă, comuna Hairanchioi, cătunul Sevendic, plăcă din dealul Iarâm-bașa și se descinde în valea Sevendic; malurile sale sunt acoperite cu păduri.

Iarâm-iuiuc movilă, în plasa Constanța, comuna Cara-hârman, cătunul Peletlia; are 73 m. înălțime, e acoperită cu verdetă, este aședată pe dealul Peletlia.

Iarâm-iuc, movilă, în plasa Silistra-nouă, comuna Hazi-luc, cătunul Ghiol-punar; are 105 m. înălțime, este acoperită cu verdetă, iar la pôle sunt păduri.

Iarâm-iuc, movilă, în plasa Constanța, comuna Techirghiol, cătunul

Hazi-düluc; situată pe muchia dealului Hazi-düluc, cu 44 m. înălțime, dominând satul Hazi-düluc.

Iarâm-tabia, nume dat de Turci ruinelor unui mic castru-roman, aflător lângă valul roman de pământ, lângă movila Avreluc, la 3 km. spre apus de orașul Constanța.

Iasi-iuiuc, movilă, în plasa Mangalia, pe teritoriul comunei rurale Hazaplar și anume pe acela al cătunului Cara-chioi, aflându-se aședată la sudul acestui cătun la 1 și jum. km., face parte din dealul Carachioi, pe a cărui culme se află și este punctul culminant al acestui deal, are o înălțime de 117 metri, dominând prin înălțimea sa satul Carachioi în întregime, partea nordică a cătunului Hazaplar și văile Arta, Burun și Dere-alceac; este situată în partea centrală a plășii și a comunei.

Iasi-iuiuc, movilă, sau mai bine **Hazi-iuc**, în plasa Mangalia, pe teritoriul comunei rurale Gherengic, la hotarul acestei comune cu comuna Hazaplar; este aședată pe culmea dealului Cogea-sirt-bair și are o înălțime de 102 m. și este punctul cel mai înalt al acestui deal; este situată în partea centrală

și puțin estică a plășei și în partea vestică a plășei; este artificială și acoperită cu verdéță; domină prin înălțimea sa drumurile Haza-Plar-Gherengic și Carachioi-Coppucci.

Iasi-orman, pădure mică, în plasa Medjidie, comuna Enige, cătunul Polucci; așezată pe ramificațiile și pârșele orientale ale dealului Uzun-culac-bair, lângă satul Polucci, la apus de el; are o întindere cam de 110 pogone, având ca esență principală stejari mici și fagi.

Iasi-orman, pădure, în plasa Silistra-nouă, comuna Carvan, cătunul Velichioi, așezată pe ramificațiile răsăritene ale dealului Cisiagi-orman; formează cu pădurea Carali-corusu pădurea numită Velichioi; are o întindere de 80 hectare; esență principală fag și mestécân; tăiată de drumul Velichioi-Cranova.

Idris-cuius, sat, în plasa Medjidie, cătunul comunei Mamut-cuius; situat în partea centrală a plășii și cea apusană a comunei, la 2 km. spre N.-V. de reședință, pe valea cu același nume; are o întindere de 1829 hectare, din cari 15 ha. ocupate de vatra satului cu 64 case; populația sa, în majoritate Turci și Bulgari, este de 69 fa-

milii cu 291 suflete, ocupându-se cu păstoritul și agricultura.

Ieral- ceea-bair, culme de dealuri importantă, situată în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Almalâu și al celei urbane Ostrov, în partea nord-vestică a plășii și cea apusană a comunelor. Se desface din dealurile Silistrei, de pe teritoriul bulgăresc al Dobrogei, căci nu totă Dobrogea o posedăm noi, ci o bună parte a rămas Bulgarilor, intră în județul Constanța pe la locul numit Topcii-olu; se întinde spre răsărit, având o direcțiune generală de la S.-V. spre N.-E. și ultimele sale ondulațiuni nordice se sfârșesc pe malurile fluviului Dunărea, făcându-i-le chiar înalte și râpșe; din el se desfac spre răsărit dealurile Iapce-bair și Trâncovița. Din pârșele sale estice plécă valea Almalâu și adiacenta sa valea Trâncovița; iar din spre apus valea Regé-deresi-ceair și alte două puțin însemnate. Ca înălțime măsoră 135 m. la vârful Silistra; este acoperit cu izlazuri, semănături și pe clinele nordice se găsesc o parte din viile orașului Ostrov. El a jucat un rol însemnat în războiele Rușilor cu Turcii, căci pe muchia sa se găsesc și ați ruinele întăriturilor turcesci, ca Arab-tabia, Amedia-tabia, etc.,

și vre-o câte-va pichete militare; este tăiat de drumurile Silistra-Ostrov și Silistra-Almalâu.

Ilanlâc, sat, în plasa Mangalia, cătunul comunei Sarighiol, așezat în partea meridională a plășii și cea răsăritenă a comunei, la 12 klm. spre S.-E. de cătunul Sarighiol, reședința comunei, pe malul mării la 6 klm. spre S. de orașul Mangalia; este închis la apus de dealurile Ilanlâc și Acangi și valea Ilanlâc trece prin el, este punct important, fiind-că la 6 klm. spre S. în vârful Ilanlâc-tepe se termină hotarul Dobrogei spre Bulgaria. Intinderea lui este de 1470 ha., din cari 45 ha. ocupate de vatra și grădinile satului. Populațiunea totală e de 42 familii cu 124 suflete, care se ocupă cu pescuitul și crescerea vitelor.

Ilanlâc, deal însemnat ce face parte din culmea Ilanlâcului, în plasa Mangalia, comuna Sarighiol, cătunul Ilanlâc; se desface din culmea de la vârful Tașli-iuc, se îndreaptă spre răsărit, având direcție generală de la N.-V. spre S.-E. printre văile Mamutlusa și Ilanlâc, brăzdează partea sudică a plășii și cea sud-estică a comunei, trece prin satul Ilanlâc și ondulațiunile sale se sfârșesc pe malul Mării; are 66

m. înălțime; este presărat cu vre-o 14 movile; este tăiat de drumul comunal Acangi-Mangalia; este acoperit cu semănături și fânețe.

Imail-iuc, movilă însemnată în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei urbane Cuzgun, și anume pe acela al cătunului său Cherim-cuius, situată pe una din ramificațiile nord-vestice ale dealului Mulver-acceuci, în partea răsăritenă a plășii și a comunei, la 2 klm. spre V. de satul Cherim-cuius; are o înălțime de 184 m., dominând prin această înălțime satul Cherim-cuius, văile Cucuc-culac și Düdütüc-cucucuc-alceac și drumurile comunale Cara-amat-Cherim-cuius și Cara-amat-Ghiol-punar; este acoperită cu verdéță.

Imbinată, movilă, în plasa Constanța, pe teritoriul comunei rurale Cîrâci și anume pe acela al cătunului său Cogea-Ali, situată pe culmea dealului Tepe-bair, aproape de extremitatea sa de N., în partea centrală și puțin sudică a plășii și cea sud-vestică a comunei, la 2¹/₂ klm. spre nord-vestul satului Cogea-Ali, are o înălțime de 83 m. și domină prin această înălțime satul Cogea-Ali și șoselele județene Canara-Cara-murat și Canara-Cogea-

Ali-Cierăccii; este artificială și acoperită cu pășuni.

In islaz, deal, în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei rurale Seimeni și anume pe acela al cătunului Seimeni-mici; el nu este de cât continuarea dealului Carapat-daga și se întinde de la acest deal până la Dunăre trecând prin satul Seimeni-mici și mergând printre văile Tibrinu și Iliștea și pe la sudul lacurilor Domnăscă-mare și Domnăscă-mică; are o direcțiune de la E. spre V. și o înălțime medie de 90 m., începând de la 102 m. și scăzând cu cât se apropie de Dunăre. Este situat în partea nord-vestică a plășii și cea centrală a comunei. Este acoperit cu verdeta.

Inșiratele, deal însemnat, în plășile Hârșova și Constanța; numit așa din cauză că prezintă mai multe movile pe culmea sa dispuse în formă de șir; ramificațiunile sale se întind printre afluenții de pe stânga al piriului Sarai, și cei de pe dreapta al piriului Casimcea; se ridică până la 305 m.; este acoperit cu fânețe și semănături.

Iocuj-bair, deal, în plasa Medjidie, comuna Rasova, cu 140 m. înălțime; de natură stâncosă, e acoperit cu fânețe și islaz.

Iomer-bei-iutluc, vale însemnată, în plasa Medjidia, pe teritoriul comunelor rurale Chioseler și Carabagi, se întinde de la vârful Copadin-vest până la valea Buiuceral-ceair drept în dreptul movilei Chernei mergând paralel cu dealul Siri-iuc-bair, care este la nordul său; are o direcție de la E. către V. Este situată în partea sudică a plășii și în partea răsăritică a comunei Chioselor și cea apusană a comunei Carabaci; esta tăiată de drumurile comunale Chioseler-Ciflicul-Ali-bei, Chioselor-Copadin și multe altele.

Iort-culac, vale mică, în plasa Silistra-nouă, comuna Enișenlia, cătunul Cara-amat; se desface din dealul Buiuciu, se întinde spre miază-noapte într-o direcție de la S. spre N.-V., brăzdând partea răsăritică a plășii și cea nordică a comunei, trece pe lângă satul Cara-amat și după un drum de $2\frac{1}{2}$ klm., făcut parte prin păduri, se deschide în valea Ceair-orman, pe dreapta mai jos de satul Cara-amat.

Iortmac, baltă, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Ghiuvegea, situată în partea centrală a plășii și cea nord-vestică a comunei; este mai mult o prelungire a însemnatului ezer Oltina; are o

lungime de 1300 m., o lățime de 800 m. și o întindere generală de 115 ha.; acoperită în cea mai mare parte cu stuf, care nu se poate distruge de cât cu forțe mare greutate. Pe lângă densa merge drumul județen Osrov-Cuzgun; la răsărit se află pădurea Duanchioi-orman; stă în legătură cu ezerul Oltina prin gârlea Ciamurlia; produce pesce puțin și consumat în localitate.

Iortmac, movilă însemnată, în plasa Silistra-nouă, comuna Oltina, cătunul Cășla; așezată pe muchia dealului de deasupra Cășlei, în partea nordică a plășii și cea de miază-zi a comunei, la 1 klm. de balta Iortmac, de la care și-a luat și numele; este înconjurată numai de păduri; are o înălțime de 140 m. Fost punct trigonometric de observație, gradul 3, dominând prin înălțimea sa balta Iortmac, satul Cășla, așezat la 1 klm. spre N.-V. de ea, satul Curu-orman, așezat la 2 klm. spre S.-E. de ea, și drumul comunal Ghiuvegea-Oltina, ce trece pe la răsărit de ea, deci un punct strategic însemnat.

Iortmac, baltă, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei și cătunului Lipnița; ea nu este de cât prelungirea bălții Ciamurlia, care la

rândul ei nu este de cât prelungirea ezerului Oltina, este înconjurată la E. de pădurea Duanchioi-orman; în această baltă se deschid văile Ghiuvenli-ceair și Dermen-ceair; este acoperită cu stuf și produce puțin pesce; are forma unei băbe de fasole și întinderea aproape de 100 ha.

Idrita, movilă, în plasa Medjidia, la hotarul dintre comunele rurale Mamut-cuius și Cocargea, pe culmea dealului Cara-iuiuc; are o înălțime de 147 metri și este acoperit cu verdeta; fost punct trigonometric de observație de rangul al II-lea; este situată în partea estică a plășii și a comunei Cocargea și cea vestică a comunei Mamut-cuius la 2 klm. spre S. de cătunul Idris-cuius, domină prin înălțimea sa satul Idris-cuius, Mamut-cuius, precum și ruinele satului Spapanar. *Ispahanior*

Irasli-bair, deal însemnat, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei Dobromir, și anume pe acela al cătunului Dobromiru - din - deal; este continuarea dealului Techechioi-bair și se îndreptă spre miază-zi având o direcțiune de la N. către S., merge printre valea Medmedi-culac, care este la răsărit și printre dealul Dermen-

siri care este la apus, și trece în Bulgaria; are o înălțim: maximă de 196 metri și este acoperit numai cu stufiguri. Este situat în partea sudică a plășei și cea sud-estică a comunei, la 1 km. spre răsărit de cătunul Dobromiru-din-deal. Paralel cu acest deal merge drumul comunal de la Dobromiru-din-deal în Bulgaria.

Iroftic (Valea lui), vale puțin însemnată, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Satu-noū, se desface din pōlele răsăritene ale dealului Coșlugea, se îndreptă spre răsărit, pe la pōlele meridionale ale dealului Ciatal-oroman, avēnd o direcțiune generală de la N.-V. spre S.-E., brăzdând ast-fel partea de miadă-nōpțe a plășii și pe cea de miadă-đi a comunei Satu-noū, făcēndu-i puțin chiar hotarul către comuna Lipnița; se unesce cu văile Micul-oroman și Tana-Saia pentru a forma împreună valea Coșlugea; ea are o lungime de $2\frac{1}{2}$ km.; mările ei sunt jōse; printr'insa merge și un drum comunal Părjōia-Coșlugea.

Istropolis, ruine, veđi partea istorică a județului.

Iuiuc-bair, deal însemnat, în plasa Mangalia, pe teritoriul comunei ru-

rale Cara-omer și anume pe acela al cătunului Dere-chioi, se întinde de la dealul Cara-omer și până la dealul Dere-chioi avēnd o direcție de la S.-E. către N.-V.; este situat în partea sud-vestică a plășei și a comunei și la răsăritul satului Dere-chioi la 3 km.; în partea sa nordică se întinde valea Dere-chioi și dealungul său tot pe la N. trece drumul comunal Derechioi-Cara-omer, iar pe la sud-estul său trece drumul Cara-omer-Bulgaria; are o înălțime medie de 160 metri și este acoperit cu pășune și fânețuri; prea puțin semănături

Iuc-mezarlī, vērș însemnat de deal în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Garvan; situat în partea de miadă-đi a plășii și cea sud-vestică a comunei; este punctul culminant al dealului Cara-burun-bair, are 168 m. înălțime, fost punct trigonometric de observație rangul 3-lea, dominând prin înălțimea sa satul Garvanul-mic, așezat la pōlele sale estice, valea Garvan la răsărit, valea Demecian-cula-ceair la S.-V., și două drumuri comunale ce duc la Kūciuc-Cainargi, la Garvan; cum vedem deci, e un punct strategic important la hotarul spre Bulgaria, fiind la 1 km. departe de el; este acoperit numai cu păduri.

Iusufunar sau *Iusufanar*, sat în plasa Medjidie, cătunul comunei Enige; situat în partea sudică a plășii și cea apusană a comunit, pe valea Urluia la 6 km. spre N.-V. de reședință; are o întindere de 959 hectare, din cari 12 hectare ocupate de vatra satului cu 15 case; populația sa este de 26 familii cu 102 suflete, în majoritate Bulgari, ocupându-se cu agricultura și grădinaritul.

Iusufunar-bair, deal însemnat, în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei rurale Enige, și anume pe acela al cătunului său Iusufunar, de la care și-a luat și numele; se întinde de la apus spre răsărit, avēnd o direcțiune generală de la S.-V. spre N.-E., brăzdând partea apusană a plășii și pe cea nordică a comunei; are o înălțime de 156 m., dominând văile Iusufunar-ceair, Baldonac-ceair, satele Talașman și Iusufunar; drumul comunal ce le unesc și drumul județen Ostrov-Cuzgun; este acoperit în mare parte cu fânețe și câte-va păduri.

Iusufunar-ceair, vale însemnată, în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei rurale Enige, și anume pe acela al cătunului său Iusufunar, de unde și-a luat și numele; se desface din dealul Iusufunar-bair, se

îndreptă spre miadă-đi în o direcțiune generală de la S.-E. spre N.-V. trece prin satul Iusufunar, și după ce a brăzdat partea apusană a plășii și cea nord-vestică a comunei se deschide în valea Urluia, pe drēpta, pe unde trece drumul județen Ostrov-Cuzgun, după un drum de 3 km.

Iuuruc-dere, vale însemnată în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei rurale Ivranes, se desface din dealul Perdea-bair, merge printre dealul Perdea-culac-bair și Ghenis-bair spre N. și Perdea-bair și Peștera-bair spre S. și după ce a primit pe valea Cazalgic-dere din spre S. se deschide în valea Peștera-ceair; dealungul acestei văi merge șosēua județenă Malciova-Medjidia. Este situată în vestul plășei și la sud-estul comunei.

Ivrinez sau *Ivranes*, sat, în plasa Medjidia, cătunul comunei Cochirleni, situat în partea apusană a plășei și cea răsăritenă a comunei pe dealul Ivrinez, lângă un stuf al bălței Cochirleni ce pōrtă numele de stuful Ivrinis, la 5 km. spre E. de reședință. Înainte era așezat ceva mai spre apus, unde se ved și ruinele vechiului sat distrus de mare incendiu provocat în timpul rēșboiului din urmă. Intinde-

rea sa totală este de 2743 ha., din cari 14 ha. ocupate de vatra satului cu 231 case. Populațiunea sa, in majoritate Români, este de

85 familii cu 428 suflete, ocupându-se cu agricultura și păstoritul.

K

Kanlâc-bair, deal in plasa Constanța, pe teritoriul comunei rurale Caramurat; se desface din dealul Bilarlâr, se întinde spre răsărit in o direcție generală de la V. spre E., brăzdează partea nordică a plășii și a comunei; are 138 m. înălțime, dominând satul Caramurat; pe muchia lui trece un drum județen Hârșova - Constanța; este acoperit cu semănături.

Karapat-daga, deal in plasa Medjidia, comuna rurală Seimeni; se desface din dealul In-Islaz, se întinde spre răsărit, printre piriul Silistea și Geaba-ceair, brăzdează partea nordică a plășii și cea răsăritenă a comunei; are 103 m. înălțime, dominând văile de mai sus și satele Geabacu-mare și mic și drumul județen Hârșova-Medjidia; este acoperit cu fânețe și semănături.

Karapelit, sat, in plasa Hârșova, cătunul comunei Eni-Saraï; situat in partea din centru a plășii și a co-

munei, la 3 km. spre răsărit de cătunul de reședință, Eni-Saraï. Este așezat pe ultimele ramificațiuni sudice ale dealului Karapelit-bair, pe ambele maluri, și mai cu seamă pe cel drept, al piriului Haidar, puțin mai spre V. de locul unde piriul Dulgheru se varsă in piriul Haidar; este dominat de vârful Karapelit care are 135 m. înălțime și este situat la 2 km. spre N. de sat. Suprafața sa este de 2460 hectare, din care 35 hectare sunt ocupate numai de grădini și de vatra satului. Populațiunea sa, compusă mai ales din Bulgari, este de 65 familii cu 298 suflete, ocupându-se cu agricultura, pământul producând tot felul de cereale și mai ales porumb și grâu. Casele sunt așezate într'un mod cu totul diferit de estetică, apoi sunt mici și rău întreținute. Șoseaua județenă Hârșova - Babadag (Tulcea) trece prin partea nord-vestică a satului. Afară de această șosea mai plăcă drumuri comunale la satele următoare: la Mahomet-

cea, la Dulgheru, spre Muslu, care se desface in trei ramuri ducând la Muslu la Șiriu și la Muslu-bey, la Balgiu și la Gârlicii.

Karlı-chioi, sat, in plasa Mangalia, cătunul comunei Musurat, situat in partea nord-estică a plășii și cea centrală a comunei, la 4 $\frac{1}{2}$ km. spre S. de cătunul de reședință Musurat. Suprafața sa este de 492 ha., dintre care 6 ha. sunt ocupate de vatra satului și de grădini. Populația sa, formată mai ales din Bulgari, este de 2 familii cu 7 suflete, ocupându-se cu crescerea vitelor și mai ales cu agricultura. Pământul, de o calitate excelentă, produce grâu, porumb și ovéz indestul. Drumuri comunale nu plăcă de cât două, unul spre V. ducând la Topraisari prin Muratan-cuciuc și altul spre E. ducând la Tuzla prin Ceatmalar.

Kazil-murad-ceair, vale, in plasa Mangalia, teritoriul comunei Kazil-murad, și anume acela al satului său Terzi-veli. Se desface din dealul Mezarlâc-bair, îndreptându-se spre miadă-noapte și mergând printre dealurile Baș-punar-bair și Bairamdede, trece prin satele Terzi-veli și Chertic-punar și apoi se continuă sub numele de Capulan-cuac.

Kedreanu, deal, in plasa Mangalia, teritoriul comunei Agemler, se întinde printre văile Chiorcuți și Cioroiu-ceair de la nordul satului Sofular și până la sudul satului Ciobanisa; are o înălțime medie de 110 metri.

Keragi, deal in plasa Mangalia, pe teritoriul comunei Keragi (de unde și-a luat și numele); se desface din dealul Sarighiol și se îndreptă spre apus, având o direcțiune generală de la E. spre V. și se întinde pe la nordul satului Acargea și printre văile Keragi și Acargea. Are o înălțime maximă de 107 metri, este tăiat de drumul comunal Cadichioi-Keragi și pe la sudul său și paralel cu el trece drumul comunal Sarighiol-Acargea; este situat in partea sudică a plășii și cea estică și centrală a comunei.

Keragi, vale in plasa Mangalia, pe teritoriul comunei rurale Keragi; vine din Bulgaria sub numele de valea Popucci, apoi își schimbă numele după satele pe care le udă; ast-fel se mai numesce Hoșcadin și Acargea; are o direcțiune mai întâiu de la S. spre N., apoi de la E. spre N.-V., apoi iar spre N. și in fine spre E. trecând prin satele Popucci, Cadichioi, Hoșcadin, Acargea și Keragi. Malurile sale

sunt foarte stâncose din cauza dealurilor printre care trece, care sunt de natură mai mult său mai puțin stâncosă; este situată în partea sudică a plășei, ocupând totă partea centrală a comunei.

Keragi I, vârf de deal în plasa Mangalia, la hotarul comunelor Cara-omer-Hazaplar și Keragi (de unde își trage și numele); este așezat pe culmea dealului Cara-omer cu o înălțime de 120 m.; fost punct trigonometric de observațiune de rangul al II-lea.

Keragi II, un alt vârf de deal în plasa Mangalia, la hotarul comunelor Cara-omer și Keragi cu 4 $\frac{1}{2}$ km. mai la S. de precedentul; este așezat pe culmea dealului Egiiuic cu o înălțime de 123 metri, dominând puțin satul Keragi (care este spre E. la 3 km.) și șoseua județeană Keragi-Cara-omer.

Kerim-cuiusu, sat în plasa Silistra-nouă, cătunul comunei Hazarlâc; situat în partea răsăritenă și septentrională a comunei, la 8 $\frac{1}{2}$ km. spre N.-E. de cătunul de reședință Hazarlâc. Este așezat pe valea cu acelaș nume, fiind mărginit la N. de dealul Curu-alceac-bair, la S.-V. de ramificațiunile nord-estice ale dealului Mulver-acceuci și este

dominat de către vârfurile Imail-iuc, care are 184 metri și care este situat la 2 km. spre V. de sat. Suprafața sa este de ..... hectare, dintre care ..... hectare sunt ocupate numai de vatra satului și de grădini. Populațiunea sa este de... familii cu ..... suflete, ocupându-se în general cu agricultura și cu creșterea vitelor. Majoritatea locuitorilor o formăză Românii și cu Bulgarii. Pământul produce cerealele obișnuite: seară, orz și grâu; porumbul este mai puțin cultivat din cauză că nu isbutesc în tot-d'a-una. Casele sunt toate mici, rău clădite și ingrămădite pe ambele părți ale drumului comunal Enigea-Enişenlia; alte drumuri comunale duc la Adam-clisve, la Urluia, la Nargilâr și la toate satele cu care se învecinesc.

Kezlen-sîrtî, deal în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei rurale Carabacâ; se desface din dealul Cuciuc-ceșme-bair, se îndreaptă spre răsărit într-o direcție generală de la N.-V. spre S.-E., printre văile Iomer-iutlu-bei la N. și Carabacâ la S., brăzdând partea meridională a plășii și cea apusană a comunei; se ridică până la o înălțime de 130 m., dominând văile de mai sus, valea Capulan-culac, precum și satele Chertic-punar, Carabacâ și

Caugagi, drumurile care le unesc drumul Carabacâ-Capadin, care îi întretaie în diferite direcțiuni muchia lui; este acoperit cu fânețe și semănături.

Kiciu, insulă însemnată în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei urbane Hârșova, în Dunăre; situată în partea apusană a plășii și a comunei. Ea este mai mult o prelungire a insulei numită Gâsca-Mare, de care în timpul apelor ridicate este despărțită printr'un canal numit Zatonul Hasan-bey; insula Gâsca-Mare ține de județul Ialomița. Ostrovul Kiciuc are formă trapezică neregulată, cu 2 km. lungime pe 1 $\frac{1}{2}$ lățime, o întindere totală de 200 hectare, neproductivă, fiind acoperită cu pădure întinsă de sălcii.

Brațul care o desparte de malul dunărean al Hârșovei este adânc de 12 m. și deci navigabil, pe când brațul ce o desparte de malul ialomițen este mai lat dar impropriu navigațiunii.

Kilege-ceair, vale puțin însemnată, în plasa Silistra-Nouă, pe teritoriul comunei rurale Essechioi, se desface din pârțile nordice ale dealurilor Kiuciuc-Kainardgi, de pe teritoriul bulgăresc al comunei Essechioi; se întinde spre N. într'o

direcție generală de la S. spre N. prin teritoriul bulgăresc, intră în Dobrogea română la 2 km. spre apus de pichetul No. 10, brăzdând partea sudică a plășii; și răsăritenă a comunei, mergând printre dealurile Tiumbet-bair și Bei-ozman-bair; abia intră în județul Constanța și se unesc cu valea Punar-ozman-ceair spre a forma valea Begene-ceair; malurile sale sunt acoperite în bună parte cu păduri.

Kiogerciu-punar-ceair, vale, în plășile Silistra-nouă și Mangalia, pe teritoriul comunelor rurale Bairam-dede (plasa Silistra-nouă) și Cazil-murad (plasa Mangalia), ea fiind tăiată de hotarul dintre plăși și comune; plcă din părțile răsăritene ale dealului Cazil murad, se dirige spre răsărit având o direcțiune generală și la S.-V. spre N.-E. printre dealurile Mezarlâc-bair și Cazil-murad, trece prin satul Cazil-murad și se deschide în valea Merdeven-ceair pe stînga; ea e tăiată de drumul județean Bairam-dede-Mangalia.

Kiogerciu-punar-bair, deal, în plasa Silistra-nouă, comuna Bairamdede; se desface din dealul Mezarlâc-bair, se întinde printre văile Afighinea și Kiogerciu-punar-ceair; are înălțimea de 161 m., dominând văile

de mai sus și satul Bairamede; este acoperit cu fânețe și islazuri.

Kiof-deresi, vale de mică importanță în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei rurale Mamut-cuius; se desface din dealul Ciflic-bair, îndreptându-se spre miază-nopțe și având o direcțiune de la S.-E. către N.-V. și după un drum de 2½ km. se deschide în valea Peștera-ceair; ea merge printre dealurile Ciacal-bair și Peștera-bair pe la răsărit și Baarlâc-bair pe la apus; este situată cam în centrul plășei și la nord-estul comunei; ea este străbătută în totă lungimea ei de drumul comunal Mamut-cuius-Ivraneș.

Kiopriu-tabia, ruine de întărituri turcesci, după cum le arată și numele (tabia=fortăreță), situate în plasa Hârșova pe teritoriul comunei urb. Hârșova, în partea apusană a plășii și cea nordică a comunei, la 1½ km. spre N. de oraș pe vârful unui deal pietros. Au fost ridicate de Turci spre a apăra orașul Hârșova și a împiedica trecerea Dunării armatelor Rusesci prin acest loc, unde Dunărea poate fi lesne de trecut. În adevăr, prin pozițiunea sa domină orașul Hârșova, insulele Gâsca-mare și Kiciu, gârla Bâroiș, drumurile ce duc de

la Hârșova la Conacul-lui-Manole și Cetatea-oii, și cel spre Grôpa-Ciobanului. A fost dese-ori bombardată de Turci, însă fără rezultate; cu venirea Românilor în Dobrogea, conform tratatului de la Berlin, ele au fost dărâmate și risipite; cu timpul vor dispărea în total.

(Tepe - Vode)

Kior-ceșme, sat, în plasa Medjidia, cătunul comunei Taș-punar; este situat în partea nordică a plășii și cea centrală și puțin cam estică a comunei, la 5 km. spre N. E. de cătunul de reședință, Taș-punar. Este așezat în valea Hagi-virt-dere, și este închis în partea sud-estică de dealul Mezarlâc-bair cu vârfurile sale Mezarlâc, care are 100 metri și care este mai mult la răsăritul său și vârful Miultentepe care are 109 metri și care este în partea meridională a satului; la N. este dominat de vârful Cara-tepe, care are 107 metri. Majoritatea locuitorilor este formată de Români și de Tătari și pentru că s'au despărțit, șau sunt aleși unii într'o mahala și alții într'altă, sunt două Kior-ceșme, unul Kior-ceșme Român și altul Tătar, despărțite prin drumul comunal Băltăgesci - Bilarlar (Dorobanțu). Alte drumuri comunale pleacă la Șa-tischioi, la Ghelingec, la Tortoman, la Taș-punar și la Boazgiuc.

Kior-cuius, deal însemnat în plasa Siliștra-nouă, iar ramificațiile sale se întind în comunele Aliman, Mârleanu, Beilicu; pe munea lui merge hotarul despărțitor între ele, precum și un drum comunal Mârleanu-Bac-cuius, este coprins între văile Mârleanu. Bac-cuius-orman cu Tiutuliuc-ceair, pe care le domină prin înălțimea sa de 121 metri, precum și drumurile de prin aceste văi; acoperit cu puține păduri, cu fânețe și câte-va locuri arabile.

Kior-curu-ceair, vale în plasa Medjidie, pe teritoriul comunei rurale Enige și anume pe acela al cătunului său Malceova, se desface din dealul Caramancea se îndreptă spre apus, merge printre dealul Caramancea și Kireslic-bair, se unesc cu valea Kireslic-culac, formeză valea Uzun-ceair, și se deschide în valea Caramancea; este situată mai mult în centrul plășii și la nord-estul comunei și cătunului.

Kior-dere, vale însemnată în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei rurale Calfa, ea nu este de cit continuarea văii Topolog-derea și ține de la cătunul Calfa până la delul Elmelihi și trece prin ruinele Ramazan-chioi și prin satul Rahman, are o direcție de la S.-V.

către N.-E., curge printre dealurile Cremișicu-bair la N. și Coru bair și Sulageac-bair la S.; primesce pe dreapta valea Sulageac-derea; are malurile râpșe.

Kiorcu-bair, deal în plasa Medjidia pe teritoriul comunei rurale Kiosseler; se desface din dealul Muuruarlichi-bair și anume din vârful Kiosseier, se îndreptă spre apus și ține până la movila Bașa-iuiuc, are o înălțime de 155 metri și domină valea Muuruarlichi-alceac, care se întinde la sudul său; este situat în partea sud-vestică a plășii și nordică a comunei; este acoperit cu verdetă și cu puține păduri.

Kiosseler, comună rurală din județul Constanța, plasa Medjidia; situată în partea apusană a județului la 62 km. spre V. de orașul Constanța, capitala districtului și în partea meridională a plășii la 34 km. spre S.-V. de orașul Medjidia, reședința ei, pe valea Borungea.

Se mărginesc la miază-nopțe cu comuna Enige și Mamut-cuius, la răsărit cu comuna Carabacă, la apus cu comuna Hazarlâc (plasa Siliștra-nouă) și la miază-zi cu comuna Cazil-murad (plasa Mangalia), Hairauchiot (plasa Siliștra-nouă).

Relieful solului e în general puțin accidentat; comuna e brăzdată de următoarele principale dealuri: Kiorcu-bair (160 m.) la N.; Erghinanlăc (156 m.) tot la N. Curu-giugiuc-bair (164 m.), Mezarlăc - borungea - bair (162 m.), Cesme-bair (140 m.) la apus; Săriiuc-bair (180 m.) la răsărit; Havalecanara-bair (158 m.), Muuru-arlîchi-bair (158 m.) și Kiuciuc-cis-me-bair prin interiorul comunei; ele sunt acoperite cu fânețe, pășuni și câte-va păduri.

Movilele sunt numeroase (14) și însemnate, ca: Borungea (164 m.) la N.-V., Kiosseler (156 m.), Chernei (159 m.) la N.; Iomez-iuc la E. (150 m.), Suat-iuc (158 m.) în interior; ele sunt artificiale, servind ca puncte de orientare și observație. *Hidrografia* este reprezentată prin văi seci, ce au apă numai în timpurile ploioase și toamna; cele mai însemnate sunt: Borungea la miază-zi servindu-i ca hotar spre plasa Mangalia și Silistra-nouă, cu adiacentele sale pe dreapta, Cupulan-culac ce o brăzdează la E. Kiosseler, unită cu Buiuc-ccal-ceair prin centru și Borungea-culac la apus, valea Enige ce plăcă de pe teritoriul comunei sub numele de valea Muuarlîchi-alceac o brăzdează prin partea centrală și cea nord-vestică.

Clima comunei este aceea a platoului Dobrogén, în genere cu veri călduroase și ierni cam aspre; vântul despre N.-E. dominant; ploii cad în cantitate potrivită; climat relativ sănătos.

Cătunele care o compun sunt două și anume: Kiosseler, reședința, în partea sudică, pe valea Borungei și Kiosseler, la întrunirea lor; Borungea, tot spre miază-zi, la 2 $\frac{1}{2}$ km. spre V. de reședință, pe valea Borungea; aspectul lor nu oferă nimic caracteristic; case risipite ici colo, împrejurimile însă sunt ore-cum plăcute.

Suprafața comunei este de 5363 hectare din care 33 hectare ocupate de vetrele celor 2 sate, cu 120 case, iar restul de 5330 hectare se împarte între locuitorii ce posed 4900 hectare, și Stat cu proprietarii, care stăpânesc 410 hectare.

Populațiunea totală a comunei pe anul 1895-96 se ridică la 151 familii cu 559 membrii, deci în total 710 suflete, în majoritate Bulgari și Români și repartizați după cum urmează:

1) După *sex*: bărbați 395, femei 315, total 710.

2) După *stare civilă*: necăsătoriți 404, căsătoriți 296, văduvi 10, total 710.

3) După *sciință de carte*: sciți carte 14, nu sciți 696, total 710.

4) După *protecție*: cetățeni Români 710.

5) După *religie*: ortodocși 506, mahometani 97, altele 7, total 710.

6) După *ocupațiuni*: agricultori 144, comercianți 2, altele 9, total 155.

7) După *avere*: improprietați 544, neimproprietați 15, total 559.

8) *Contribuabili*: 155.

Biserica ortodoxă nu există în comună, deși populația creștină este mai numeroasă de cât cea mahomedană, care are o geamie în cătunul Kiosseler cu un hodge; ar trebui deci ădădită o biserică creștină.

Școlă iar nu există în comună, însă ar trebui înființată una, căci populațiunea școlară este peste 170 copii; este însă o școlă mahomedană alipită de geamie din cătunul Kiosseler.

Economicese comuna stă relativ bineșor, dacă observăm tabloul semănăturilor din anul 1896-97: Grâu 510 ha. cu 14 hl. de ha., în 7140 hl.; Secară 35 ha. cu 16 hl. de ha., în total 560 hl.; Orz 120 ha. cu 14 hl. de ha., în total 1820. Porumb 630 ha. cu 4 hl. de ha., în total 2520 hl.; Fasole 27 ha. cu 600 kgr. de ha., în total 14200 kgr.; Fânețe 50 ha. cu 1000 kgr. ha., în total 50.000. kgr.

În ceea-ce privesce *întinderea* și

felul terenurilor, cele 5363 ha., ale comunei se divid ast-fel:

53 ha. teren neproductiv, ocupat de vatra satelor; 5310 ha. teren productiv, din cari 410 ha. ale Statului cu proprietarii și 4900 ha. ale locuitorilor; din care: 1916 ha. teren cultivabil (din care 25 ha. ale Statului cu proprietarii și 1891 ha. ale locuitorilor); 2937 ha. teren necultivabil (din care 385 ha. ale Statului cu proprietarii și 2552 ha. ale locuitorilor); 257 ha. teren islaz (ale locuitorilor); 200 ha. teren păduri (ale locuitorilor).

Ocupațiunile locuitorilor sunt: *Agricultura*, cu 144 plugari cari au 74 pluguri, 95 care și căruțe, 2 mașini de bătut porumb.

Crescerea vitelor fiind în comună 8673 capete, din cari 314 cai, 330 boi, 1 bivoli, 10 asini, 7910 oi, 108 porci.

Industria, afara de cea casnică, mai e reprezentată prin 3 mori de vânt.

Comerțul e puțin activ; se face prin gara Medjidie la 37 km. spre N.-V., de 2 comercianți (cârciumari) și constă în import de manufactură, băuturi spiritose, și în export de vite cu produsele lor.

Budgetul comunei constă în venituri de 3168 lei și în cheltuieli

de 2025 lei, rămânând deci un excedent în plus de 1143 lei; sunt în comună și 151 contribuabili.

Căile de comunicație sunt numai nisce drumuri comunale ce unesc satele între ele și cu cele învecinate, ca Ghiol-punâr, Enige, Maamut-cuius, Caciamac, Cara-bacă, Becter, Malcoct, etc.

Kiosseler, sat în plasa Medjidie, cătunul de reședință al comunei Kiosseler; situată în partea sudică a comunei, pe valea Borungea, unde primește pe valea Kiosseler între dealurile Muruarlichî-bair la apus, Kiuciuc-ceșme-bair la răsărit; movila Suat-iucla N., dealul Topasler la S.; are 4697 hectare întindere din care 50 ha. ocupate de vatra satului; restul al locuitorilor. Populația este de 139 familii cu 635 suflete, în majoritate Bulgari, ocupându-se cu agricultura și grădinaritul.

Kiragi, comună rurală din județul Constanța, și anume din plasa Mangalia.

Este *situată* în partea de miază-zi a județului spre S.-V. de orașul Constanța, capitala districtului, și în cea meridională a plășii spre V. de Mangalia, reședința ei; comunele și cătunele învecinate cu densa sunt: Sarighiol la 5 km. în linie dreaptă (cătunul ei Acbași la

6 km. spre E.) spre E.; Hazaplar la 5 km. spre N., Cara-omer la 9 km. spre V. (și cătunele sale Daulu-chioi la 5 km. și Canli-cicur la 7 km. spre S.-V.).

Hotarul amănunțit al acestei comune este următorul: Plecând de pe hotarul Dobrogei către Bulgaria, de pe muchia dealului Muraci-bair, și ne îndreptăm spre miază-nopte, el o ia mai înteu spre N.-E. pe muchia dealului de mai sus, trece prin pichetul No. 10, urmăzând dealul Murfatcea-cairac, apoi valea Caradere, de unde o ia spre N., trecând pe la 500 m. spre răsărit de satul Dauluchioi, urmăzând muchia dealurilor Mezarlăc-sirti și Egi-iuiuc, apoi drumul Cara-omer-Kiragi-Mangalia, de unde se dirige spre N.-V., trecând prin vârfurile Kiragi II și Kiragi I, tăind valea Tirpan-dere, și ajunge în dealul Cara-iuc; de aci hotarul se îndreaptă spre răsărit; mai înteu spre N.-E., coborând dealul de mai sus, și la 2 km. spre S.-V. de satul Hazaplar se oprește dirigiându-se puțin spre S., apoi spre E., taie valea Casimcea, trecând prin vârful Casimcea și ținând muchia dealului Hazaplar și aceea a dealului Casimcea până la încrucișarea drumurilor Hazaplar-Mangalia și Kiragi-Gheringec; de aci hotarul se îndreaptă spre miază-zi

ținând dealul Dasimcea, trece prin vârful Copucci pe la apus de movila Asan-oba-tepe, se dirige de aici spre S.-V., urmăzând valea Nalbant, trece pe la răsărit de ruinele satului Nalbant, tăind valea Mangaliei și drumul Cara-omer-Mangalia, urcă dealul Sarighiol până în vârful Sarighiol, de unde o ia spre S.-E. pe muchia dealului sus numit, trece prin vârful Sinir-tepe, intră în valea Popucci pe la satul Papucci, pe care o urcă pe lângă cîșticul Caciamac până pe muchia dealului Papucci lângă movila Caratepe; de aici hotarul în direcția apusană pe muchiile dealurilor Popucci, Cadichioi și Hoșcadin, apoi valea Ciuciuc-dere-culac, trece pe lângă pi het'e cu No. 4, 3, 9, urcă în dealul Muraci-bair, în dreptul pichetului No. 10 și am ajuns de unde am plecat. *Forma* lui este aceea a unui dreptunghi neregulat, lungimea lui e de 60 km., iar întinderea totală a teritoriului e de 21222 pogoane sau 10345 hectare sau 103 km. p.

Se *mărginesc* la miază-nopte cu comuna rurală Hazaplar și cătunul său Mustafaci, de care se desparte prin dealurile Hazaplar și Casimcea; la răsărit cu comuna rurală Sarighiol (și cătunul său Hagilar), de care se desparte prin dealul Casimcea, valea Nalbant dealul

Sarighiol și valea Popucci; la miază-zi cu Bulgaria, de care se desparte prin dealurile Cadichioi, Popucci și Hoșcadin; iar la apus cu comuna rurală Cara-omer despartindu-se prin dealurile Muraci-bair, Murfatcea-cairac, Egi iuiuc și Cara-iuiuc.

Relieful solului său este destul de accidentat. Este brăzdată de culmea Cara-omer la apus de culmea Ilarlic la răsărit, culmea Muraci la miază-zi și culmea Hazaplar la miază-nopte. *Dealurile* cele mai însemnate care onduleză terenul comunei sunt: Cara-iuiuc cu vârful Keragi I (120 m.) dominând văile Dauluchioi-culac, Tirpan-dere, dealul Tirpan cu vârful Tirpan (104 m.), Hazaplar (120 m.) și Casimcea cu vârfurile Casimcea (105 m.) și Copucci (113 m.) dominând văile Casimcea și Nalbant, satele Keragi, Deleuruși și Nalbant, valea Mangalia și drumul Cara-omer-Mangalia, la miază-nopte acoperite cu semănături și fânețe de natură stîncosă (s. ex. Dasimcea) făcând parte din culmea Hazaplar; Sarighiol cu vârfurile Deleuruși (70 m.), Sarighiol (91 m.), Sinir-tepe (102 m.), Sinir-tepe-Cadichioi: (106 m.), având ca prelungire apusană dealurile Keragi cu vârful Ulala (103 m.), Deleuruși (70 m.) și A-

cargea (cu vârful Sinir-tepe-Cadichioi 106 m.) la răsărit, dominând satele Keragi, Nalbant, Deleu uși, Acargea, Hoșcadin, Cadichioi, Popucci din partea răsăriteană; acoperite cu fânețe și ce-va semănături de natură stâncosă, făcând malul văii Mangalia, ca și culmea Hazaplar, înalt și stâncos; dealul Egi-iuc cu vârfurile Cara-iuc (117 m.) Keragi II (123 m.) și Mezarlâc-sirti cu vârful Valali (102 m.), Acargea cu vârful Acargea I (107 m.), ambele ale culmei Cara-omer brăzdează comuna la apus dominând văile Mangaliei cu adiacentele Tirpan-dere și Dauluchioi, satele Acargea și Valali din partea apusană, de natură puțin stâncosă, acoperită cu pășuni și fânețe. Dealurile Murfateea-cairac (129 m.), Valali-bair (109 m.), Hoșcadin cu vârful Biuiuc-tepe-Hoșcadin (117 m.), Cadichioi (105 m.), Popucci cu vârful Cara-tepe, (91 m.) toate ale culmei Muraci-bair, brăzdează comuna la miadă-și dominând valea Mangalia cu adiacentele sale Dauluchioi-culac Cara-dere Ciuciuc-dere-culac Cadichioi și satele Valali, Hoșcadin, Cadichioi și Popuci din partea de miadă-și, de natură pietrosă făcând malul stâng al văii Mangalia înalt și stâncos; acoperite cu fânețe și semănături. *Movilele* nu sunt tocmai nume-

röse, numărul lor e de 25 răspândite în diferite direcțiuni, mai cu seamă în partea răsăriteană; ele sunt naturale, parte artificială și acoperite cu verdetă.

Cursuri de apă propriu zise nu brăzdează comuna; văile însă sunt numeroase și însemnate. Teritoriul comunei este brăzdat de valea Mangalia cu adiacentele sale. Ea vine din Bulgaria cu numele de valea Popucci până la satul Cadichioi de aci ia pe cel de valea Hoșcadin până la satul Hoșcadin, de unde poartă numele de valea Acargea până la satul cu acelaș nume; de aci se numește valea Keragi până la satul Deleuruși (pozițiunea cea mai însemnată); de aci se chiamă valea Sarighiol până la deschiderea ei în capătul extrem vestic al lacului Mangalia; are o lungime de 25 km. și sub diferitele ei numiri trece prin satele Cadichioi, Hoșcadin, Acargea, Keragi, Deleuruși, Nalbant, Sarighiol și Acbași; malurile sale sunt înalte și pietroase, fiind, de aproape strânsă de ambele părți de către dealurile mărginașe și enumerate mai sus; prin ea merge Cara-omer-Mangalia. Adiacentele sale sunt toate pe stânga (cele de pe dreapta sunt scurte și fără însemnătate); principalele sunt: Cadichioi-cuair, ce se deschide lângă

satul Cadichioi; Hoșcadin-culac, înaltă și ctincosă, deschizându-se la V. de satul cu acelaș nume, Valali, formată din văile Dauluchioi-ceair, Cara-dere și Ciuciuc-dere-culac unindu-se în satul Valali, se deschide la S. de satul Acargea; Tirpan-dere lângă satul Keragi; Casimcea la E. de acelaș sat; Nalbant și Deleuruși înalte și stâncos lângă satele cu acelaș nume. Aceste văi n'au apă decât în timpul ploilor și al primă-verii din cauza vânturilor încărcate cu vapori de apă ce suflă de la Mare.

Clima comunei este în general variabilă, este puțin adăpostită, ceea ce face ca ierenele să nu fie așa de aspre ca în alte părți; vara căldurile sunt temperate de vânturile dominante ce suflă de la Mare; ploile cad în cantitate potrivită; maladiile viziteză rar comuna, clima fiind în general sănătoasă.

Cătuțele care compun comuna sunt următoarele: Kiragi sau Keragi, reședința, în partea nordică a comunei pe ambele maluri ale văii Kiragi (sau Mangalia) închis de dealul Tirpan la N., Egi-iuc la V., Keragi la S. și S.-E., întinzându-se și pe valea Tirpan-dere în sus, așezat pe un teren pietros; casele sunt așezate d'alungul drumului Cara-omer-Mangalia,

sunt mari, bine ținute, inconjurate cu grădinițe și așezate pe patru uliți ce se întretaie cruciș. Deleuruși, în partea răsăriteană a comunei la 2 km. spre E. de cătunul Kiragi, reședința comunei, în valea Mangalia (sau Kiragi) închis de dealurile Casimcea la N. și Deleuruși la S., întinzându-se și pe pietrosoa vale Deleuruși, inconjurat de stânci înalte și frumoase: satul e așezat pe un teren pietros; casele sunt mici, ingramădite și așezate pe vre-o două uliți mici și strâmte; Acargea, situat în partea centrală a comunei, la 4 km. spre S. de satul Kiragi, reședința comunei, pe valea Acargea (sau Mangalia) închis și dominat la apus de dealul Mezarlâc-sirti cu vârfurile Acargea I și Valali, iar la răsărit de dealul Keragi cu vârfurile Ulala, Keragi și Acargea II; și Acargea cu vârful Sinir-tepe-cadichioi, așezat pe teren stâncos; case puține, mici, ținute rău, de pământ, nuele; Valali, așezat în partea meridională a comunei, la 5 km. spre S.-V. de cătunul Kiragi, reședința comunei; pe valea Valali la întrunirea celor trei văi ce o formează: Dauluc-cioi-ceair, Cara-dere și Ciuciuc-culac-dere, închis și dominat la N. de dealul Mezarlâc-sirti cu vârful Valali, la S.-V. de dealul Valali, la S.-E. dealul Hoș-

cadin cu vârful Biuiuc-tepe-Hoșcadin, la E. de dealul Acargea cu vârful Sănâr-tepe-Cadichioi, casele sunt adunate la un loc, însă nu sunt bine ținute și așezate pe un teren puțin cam pietros și măluros. Hoșcadin, în partea de miază-zi a comunei, la 6 klm. spre S. de satul Kiragi, reședința comunei; este format din câte-va case așezate pe un teren înalt și stâncos între văile Hoșcadin (sau Mangalia) și adiacenta sa Hoșcadin-ceair; închis și dominat la N. și E. de dealul Acargea cu vârful Sinir-tepe-Cadichioi, la S. și V. de dealul Hoșcadin cu vârful Biuiuc-tepe-Hoșcadin. Cadichioi, așezat în partea meridională a comunei, la 7 klm. spre S. de cătunul Kiragi, reședința comunei, pe valea Popucci (sau Mangalia) și Cadichioi-ceair, la întrunirea lor, pe un teren pietros închis și dominat la N. de dealul Sarighiol cu vârful Sinir-tepe și Acargea cu vârful Sinir-tepe Cadichioi; la S. și V. de dealul Cadichioi, la S.-E. de dealul Popucci; e un sat măricel cu aspect plăcut, înconjurat de stânci înalte; casele sunt bine ținute și strânse la un loc. Afară de aceste sate mai avem și ruinele a trei sate, ce ați sunt reduse la câte-va locuințe; focul și năvălirile turcesci din ultimul război le-au distrus; aceste sate sunt: Casimcea,

la nordul comunei, la 2 klm. spre N.-E. de cătunul Kiragi, reședința comunei, pe un teren înalt și pietros al văii Casimcea închis și dominat la apus de dealul Tirpan cu vârfurile Tirpan și Keragi II, la N. de dealul Hazapiar cu vârful Casimcea, la E. și S. de dealul Casimcea; astăzi sunt câte-va case răspândite. Nalbant, așezat în partea estică a comunei, la 3 klm. spre E. de cătunul Kiragi, reședința comunei, pe valea Sarighiol (sau Mangalia), pe drumul Cara-omer.-Mangalia, lângă valea Nalbant, înconjurat cu stânci înalte și găurite, câteva case răspândite dominate la N. și V. de dealul Casimcea, la E. de movila Asan-oba-tepe, și la S. de dealul Sarighiol cu vârful Sarighiol. Popucci, în partea de miază-zi a comunei, la 7 klm. spre S.-E. de cătunul Kiragi, reședința comunei, pe valea Popucci (sau Mangalia), pe un teren pietros dominat de stâncosul deal Popucci la S. și V. și culmea Ilanlăclă la N. și E. cu vârfurile Popucci și Murzac-tepe; casele sunt cu totul ruinate și aproape nelocuite.

Populațiunea sa totală din 1895 este de 194 familii cu 861 suflete. În 1896 populația era de 1066 suflete, împărțite după cum urmează:

1) După sex: 459 bărbați, 402 femei.

2) După stare civilă: 460 necăsătoriți, 376 căsătoriți.

3) După instrucție: 8 știu carte, 853 nu știu.

4) După cetățenie: 534 cetățeni Români, 327 supuși străini.

5) După religie: 88 ortodoxi, 268 luterani și catolici, 505 mahametanii.

6) După ocupații: 467 agricultori și meseriași, 1 comerciant.

7) După avere: împroprietăriți 810, neîmproprietăriți 51, total 861.

Contribuabili: 257.

Economicesce, stă foarte bine comuna; tabloul producțiilor din 1894—85 este următorul:

Grâu 140 ha. cu 2100 hl. (15 hl. de ha.); Secară 287 ha. cu 5740 hl. (20 hl. de ha.); Orz 2550 ha. cu 51000 hl. (20 hl. de ha.); Ovéz 55 ha. cu 825 hl. (15 hl. de ha.); Rapiță 90 ha. cu 900 hl. (10 hl. de ha.); Porumb 87 ha. cu 384 hl. (4 hl. de ha.); Mei 70 ha. cu 140 hl. (2 hl. de ha.); Fânete artificiale 149 ha. cu 149000 kgr. (1000 kgr. de ha.).

În ceea ce privește *întinderea și felul terenului* cele 10345 ha. ale comunei se divid astfel: 84 ha. teren neproductiv (ocupat de vatra satelor); 10361 ha. teren productiv (din care 3515 ha. ale Statului cu proprietarii și 6746 ha. locuitorilor); din acesta: 6812 ha. te-

ren cultivat (din care 2270 ha. ale Statului cu proprietarii și 4542 ha. ale locuitorilor); 1522 ha. teren necultivat (din care 405 ha. ale Statului cu proprietarii și 1117 ha. ale locuitorilor); 1926 ha. teren islaz (din care 839 ha. ale Statului cu proprietarii și 1087 ha. ale locuitorilor); 1 ha. teren vii (al locuitorilor).

Ocupațiunile locuitorilor sunt: *Agricultura*, cu 191 plugari cari au 185 care și căruțe, 114 pluguri, 21 mașini de secerat, 9 mașini de bătut porumb, 24 grape de fier, 2 triore.

Crescerea vitelor, fiind în comună 390 cai, 757 boi, 10 bivoli, 29 asini, 14.700 oi, 36 capre, 114 căpre, în total 16.036 capete.

Industria, afară de cea casnică mai e represiatată prin 7 mori de vânt.

Comerțul e puțin activ și se face de către 3 comercianți, prin gara Murfatlar la 60 klm. spre N.-V. și constă în import de manufactură și coloniale și în export de cereale și vite cu produsele lor.

Budgetul comunei constă în veniturile de 5569 lei și în cheltuielile de 1745 lei rămânând deci un excedent în plus de 3824 lei; sunt și 257 contribuabili.

Căile de comunicație sunt: calea județeană Mangalia-Cara-omer, care trece chiar prin comună, apoi dru-

muri vecinale și comunale cari unesc cătunc'e între ele și cu satele nvecinate, ca Sarighiol, Hagi'ar, Copuccl, Cu-simea, Hoșcadin, Valali, etc.

Biserică ortodoxă nu este în comună, populațiunea creștină fiind puțin numeroasă; i-si catolicii au 2 case de rugăciuni și mahometanii au 3 geamii cu 3 hogi.

Școlă iar n'are comună; copiii în vârstă de școlă fiind numeroși s'a luat hotărârea ca în cel mai scurt timp posibil să se înființeze o școlă rurală.

Kirișlic-iuc, movilă, în plasa Mangalia, pe teritoriul comunei urbane Mangalia, la 1 1/2 km. mai spre N.-V. de oraș și la sud-vestul lacului Ciucur; este așezat pe culmea dealului Mangaia și are o înălțime de 43 de metri, dominând prin înălțimea sa Marea, portul Mangalia, valea Mangalia, ezerul Mangalia, lacul Ciucur, precum și drumurile comunale și șoselele județene cari duc de la Mangalia la satele următoare: Ascilar, Copuccl, Serghiol, Hazaplar, Urlu-chioi și Tuzla; este situat în partea răsăritenă a plășei și a comunei și la 1 1/2 km. depărtare de Mare.

Kirișlic-orman, pădure însemnată plasa Silistra-nouă, pe teritoriul

comunei rurale Parachioi și anume pe acela al cătunei sale Calaiği; situată în partea meridională a plășii și a comunei; pe ramificațiile orientale ale dealului Seran culac-bair și Cara-Peletlic-artasi; satul Calaiği e așezat chiar în marginea sa răsăritenă; are o întindere de 130 hectare, având ca esențe principale fagul, mestécănul, etc.; ea este un rest din întinsa pădure numită Calaiği, ce acoperea mai tot teritoriul comunei Parachioi, printr'ensă trece un drum comun al ce duce de la Calaiği la Parachioi și Regep-cuius.

Kirișlic-orman, pădure mică în plasa Silistra-nouă, comuna Garvan, cătunul Garvanu-mare; este situată pe ramificațiile sud-estice ale dealului Sirt-iol-bair, în partea de miadă-đi a plășii și cea centrală a comunei; este străbătută de drumul comunal Lipnița-Velichioi; esențele principale ale pădurii sunt fag, mestécăn și alți copaci.

Kirișlic-bair, deal în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei rurale Enigea și anume pe acela al cătunului său Malceova; se desface din vârful Siribeii-iuiuc și se îndreaptă spre miadă-nópte având o direcțiune de la S. spre N., mergând printre văile Kireslic-culac și Chior-curu-

ceair; este situat mai mult în centrul plășei și nord-estul comunei, are o înălțime medie de 135 metri și este acoperit mai mult cu semănături.

Kirișlic-bair, del în plasa Constanța, pe teritoriul comunei rurale Pazarli; se întinde pe la nord-vestul satului Pazarli, printre valea Ester și dealul Ghelingece-bair, având o direcțiune de la S.-V. către N.-E.; are 134 metri înălțime cu care domină satul Pazarli și drumurile comunale Pazarli-Chirișlic (Tulcea) și Ester-Ghelingece; este situat în partea nord-vestică a plășei și a comunei, la hotarul județelor Tulcea și Constanța.

Kirișlic-culac, vale în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei rurale Enigea și anume pe acela al cătunului său Malceova; se desface din dealul Canli, îndreptându-se către miadă-nópte, merge printre dealurile Ceșme și Kirișlic-bair, se unesc cu valea Kior curu ceair, formeză valea Uzun-ceair, care se deschide în valea Caramancea; este situată cam în centrul plășei și în partea estică a comunei.

Küciuc-hagi-sirtii, deal în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Enișenlia și Dobromir;

situat în partea sudică a plășei, cea nord-estică a comunei Dobromir și cea vestică a comunei Enișenlia; se întinde printre văile Teche-chioi ceair și Babuci-Culac, având o direcțiune generală de la S.-V. către N.-E.; are aproape 180 metri înălțime și este acoperit cu tufărișuri.

Kiuciuc-kessen-ceair, vale de mică importanță în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Essehioi, se desface din patele nord-estice ale dealului Hagi-durac-sirti, de lângă vârful Essehioi, se îndreaptă spre miadă-nópte într'o direcțiune generală de la S.-V. spre N.-E. printre dealurile Burun-sirti și Bone-sirti. Brăzdéză partea apusană a plășei și pe cea nordică a comunei; după un drum de 4 km. se deschide în ezerul Gârlița în partea sudică a lui; ambele maluri sunt acoperite cu tufărișuri; pe valea acesta merge drumul comunal Essehioi-Gârlița.

Kiuciuc-chioi, movilă însemnată în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei rurale Șiriü, și anume pe acela al cătunului său Terzichioi, situată în partea sud-vestică a plășei și a comunei, la hotarul județului Constanța către Tulcea, la 2 km. depărtare și la sud-vestul satului Kiuciuc-chioi (județul Tulcea) de unde

și-a luat numele: Ea este un vârf înalt al dealului Arman-tepe, având 131 metri înălțime; punct trigonometric de observațiune de a 3-a ordine, dominând satul Terzichioi și valea Terzichioi; pe la sudul său trec drumul comunal Kiacinc-chioi Terzichioi (Constanța); este acoperită cu verdeta.

Kokirleni sau **Cochirleni**, comună rurală, din județul Constanța, plasa Medjidie; *situată* în partea apusană a județului, la 65 klm. spre apus de orașul Constanța, capitala districtului, și în partea sud-vestică a plășii la 23 klm. spre S.-V. de orașelul Medjidia, reședința plășii, d'asupra Dunării, lângă lacul Cochirleni.

Se *mărginesc* la miez-nopțe cu comuna urbană Cernavodă; la răsărit cu comuna Mamut-cuius, la miez-zi cu comuna Enige, iar la apus cu comuna Rasova și fluviul Dunărea.

Relieful solului este în general destul de accidentat, mai cu seamă în partea nordică și cea sudică. Principalele dealuri care brăzdeză comuna sunt: Cochirleni, de natură stâncosă, cu vârful Cernavodă (117 m.) spre N.-V., dominând Dunărea, Amut-bair, Uzum-amet și Uduamet-bair la răsărit, Ivrinez (121 m.) la miez-zi, Geam-pașa

(93 m.) la apus, Uzum-bair (109 m.) prin interiorul comunei; toate sunt de natură stâncosă și acoperite cu fânețe și ceva semănături. *Movilele* sunt numeroase și au servit ca puncte de orientare și de observație; cele mai însemnate sunt: Cernavodă (115 m.) la N., ~~Movila-mare~~ (113 m.), ~~Movila-lui-Mos-Oprea~~ (107 m.) prin interiorul comunei, Ivrinez (126 m.) la S.; toate sunt acoperite cu verdeta.

Hidrografia este bine reprezentată prin fluviul Dunărea, care udă comuna la apus, pe o lungime de 4—5 klm. în o direcție generală de la S.-V. spre N.-E., având malul drept din spre comună înalt și răpos; lărgimea medie de 900 m., adâncimea de 10—22 m., formează în partea nordică și ostrovul Hinog. Apoi balta Cara-su sau Cernavodă, la miez-zi, aparținându-i dintr'însa numai malul sudic și sud-estic; ea este acoperită cu stuf; balta Cochirleni la miez-zi și apus, are o întindere de 170 ha. aparținându-i în total, adică de 4—8 m., produce bun pește; balta Ivrinez, prelungirea celei precedente, acoperită numai cu stuf. Gârla Cochirleni, prin care lacul cu același nume comunică cu Dunărea, lungă de 1 klm., largă de 12 m., adâncă de 1¹/₂ m., în spre S.-E. Avem

apoi numeroase *vâi* cu maluri înalte, frumoase și acoperite cu verdeta; principalele sunt: Valea-mare, la N.-V., se deschide în Dunăre; valea Cochirleni, prin care curge gârla Cochirleni, în spre apus, deschizându-se tot în Dunăre; vâile Moș-Oprea și Amut-ceair, deschizându-se în balta Cara-su la miez-nopțe; valea Geam-pașa, la apus, se deschide în lacul Cochirleni; valea Peșterii, care în comună poartă numele de valea Uzum-amet, unită cu vâile Sarapci-culac și Uduamet-culac prin interiorul și răsăritul comunei; vâile Moș-Dinu și Ivrinez prin interiorul comunei, se deschid împreună cu precedentă în balta Ivrinez.

Clima comunei este moderată, verile nu sunt așa caldure din pricina vecinătății Dunărei și a bălților, iarna este mai puțin aspră ca în alte părți; vântul dominant este cel de S.-V. și N.-V.; ploile cad în cantitate însemnată pentru Dobrogea; maladiile vizitează foarte rar comuna, numai frigurile palustre, din cauza bălților, din când în când își face apariția.

Cătunele care compun comuna sunt două: Cochirleni, reședința, în partea apusană pe malul nordic al lacului cu același nume, la 12 klm. departe de Dunăre spre răsărit de ea, dominată la N. și E.

de dealul Cochirleni. Ivrinez sau Ivanes în partea răsăritenă la 6 klm. spre S.-E. de reședință, lângă stuful Ivrinez, pe valea Peștera (sau Uzum-amet); la 1¹/₂ klm. spre apus de acest sat; pe malul sudic al stufului Ivrinez se ved ruinele vechiului sat Ivrinez, ars de un incendiu în timpul ultimului război din 1877—78 și al cărui locuitor s'au stabilit mai spre răsărit formând actualul sat.

Aspectul lor, mai cu seamă al satului Cochirleni, este plăcut, satul curat, casele bine îngrijite și grupate într'o ordine mai mult sau mai puțin regulată; ele sunt înconjurate de poziții frumoase.

Suprafața totală a comunei este de 5671 hectare, din cari 52 hectare ocupate de vatra satei or cu 231 case, iar restul de 5619 hectare împărțit între Stat cu proprietarii ce posed 945 ha. și locuitorii cari stăpânesc 4674 ha.

Populațiunea, mai totă românesă este de 250 familii cu 902 membrii, în total 1152 suflete, repartizați după cum urmează:

1) După *sex*: bărbați 572, femei 580, total 1152.

2) După *stare civilă*: căsătoriți 440, necăsătoriți 666, văduvi 46, divorțați 1, total 1152.

3) După *instrucție*: știu carte 183, nu știu 971, total 1152.

4) După *religie*: ortodoxi 1152.
5) După *protecție*: cetățeni români 1146, supuși străini 6, total 1152.

6) După *avere*: improprietăriți 1141, neimproprietăriți 11, total 1152.

7) După *ocupațiuni*: agricultori 192, comercianți 5, altele 13, total 210

8) *Contribuabili*: 210.

Biserica. În comună este o biserică ortodoxă în cătunul Cochirleni, zidită de locuitori în 1871 cu hramul Sf. Dumitru, având 10 ha. de pământ de la Stat, cu 1 preot, 1 dascăl și 1 paracliser.

Școlă avem una mixtă rurală tot în cătunul Cochirleni, înființată de Stat cu 10 ha. de pământ; cu 1 învățător și 1 învățătoare, 56 elevi (42 băieți, 14 fete) înscriși și 30 promovați.

Economicesce comuna stă bine. Tabloul semănăturilor în ha. și hl. pe 1895—96 este acesta:

Grâu 333 ha. cu 20 hl. de ha., în total 6660 hl.; secară 10 ha. cu 18 hl. de ha., în total 180 hl.; orz 447 ha. cu 20 hl. de ha., în total 4940 hl.; ovéz 356 ha. cu 16 hl. de ha., în total 5696 hl.; porumb 404 ha. cu 2 hl. de ha., în total 808 hl.; mei 326 ha. cu 2 hl. de ha., în total 652 hl.

În ceea-ce privește *întinderea și felul terenurilor* cele 5671 ha. ale comunei se divid ast-fel: 292 ha. teren neproductiv (din care 52 ha. vatra satelor, 240 ha. bălți, stuț, drumuri, etc.), 5379 ha. teren productiv (din care 705 ha. ale Statului cu proprietarii și 4674 ha. ale locuitorilor); din acestea: 2276 ha. teren cultivat (din care 505 ha. ale Statului cu proprietarii și 1771 ha. ale locuitorilor); 2839 ha. teren necultivat (din care 150 ha. ale Statului cu proprietarii și 2689 ha. ale locuitorilor); 207 ha. teren islaz (ale locuitorilor); 7 ha. teren vii (ale locuitorilor).

Ocupațiunile locuitorilor sunt următoarele: *Agricultura* cu 192 plugari, cari au 146 pluguri, 188 care și căruțe, 1 mașină de secerat.

Crescerea vitelor; fiind în comună 6774 capete, din cari 399 cai, 975 boi, 25 bivoli, 5 asini, 4994 oi, 376 porci.

Crescerea albinelor, mai cu seamă locuitorii din Cochirleni cari au 40 stupi.

Industria, afară de cea casnică, mai e reprezentată prin două mori de vânt.

Comerțul e activ și se face prin gara Saligny la 7 klm. spre N.-V. de către 5 comercianți (din cari 2

cărciumari) și constă în import de coloniale, manufactură și în export de vite cu produsele lor.

Budgetul comunei este de 6370 lei la venituri și 7005 lei la cheltuieli, rămânând deci un excedent în plus de 2365 lei; sunt și 210 contribuabili.

Căi de comunicație sunt: 1) pe Dunăre și balta Cochirleni cu luntrele, de ôre-ce vaporele nu se opresc în dreptul satului; 2) diferite căi comunale ce unesc cătunele între ele și cu localitățile vecine ca Cernavodă, Racova, Saligny, Peștera, Enige, etc.

Istoricul. Comuna a fost înființată în secolul trecut de Românii de pe malul stâng al brațului Borcea (al Dunării) fugind de vexațiuni și impozite. Ca curiozități istorice amintim 2 valuri romane: a) Valul mare de piatră în partea nordică a comunei pe malul sudic al bălții Cara-su și pe muchia dealului Cernavodă, sfârșindu-se pe malul Dunării în dreptul insulei Hinog lângă ruinele vechiului oraș roman Axiopolis, care nu era apărât la Cernavodă, după cum s'a crezut până acuma, ci mai sus cu 3½ klm. de Cernavodă în dreptul ostrovului Hinog. b) Valul mare de pământ ce a mers paralel cu precedentul, până lângă movila Moș Oprea, o ia spre apus (pe când pre-

cedentul o ia spre N.-V.) pe muchia dealului Cochirleni trece pe la 500 m. spre N. de satul Cochirleni și se termină pe malul Dunării la 3 klm. spre S.-V. de Valul de pietro c) Valul mic de pământ vine din spre răsărit pe muchia dealului Uzum-amet, se îndreptă spre N. pe lângă movila Mare și în dreptul movilei lui Moș Oprea devine apropiat și paralel cu Valul cel mare și la 2 klm. spre E. de satul Cochirleni se împreună cu el; aceste valuri sau șanțuri au servit a apăra Dobrogea (Scythia minor a Romanilor) în contra năvălirilor Barbarilor; fortărețele de pe lângă aceste valuri erau aprovizionate cu militarii ce aveau principalul lagăr la Tropaeum Trajani (vedei partea istorică a județului). Mai amintim ruinele moderne ale satului Ivrinez pe malul sudic al stuțului Ivrinez, distrus în timpul războiului de la 1877-78 și rădădit ceva mai spre răsărit.

Cochirleni, sat în plasa Medjidie, cătunul de reședință al comunei Cochirleni, situat în partea apusană a plășii și cea nord-vest a comunei pe malul nordic al lacului Cochirleni la 1½ klm. spre răsărit de Dunăre, la pârțile dealului Cochirleni. Are o întindere de 2928 hectare din care 38 ha. ocupate de vatra sa-

tului cu 135 case; populațiunea, mai totă română, este de 125 familii cu 724 suflete ocupându-se cu agricultura și păstoritul.

Kurudgea sau *Corugea*, sat în plasa Harșova, cătunul comunei Calfa situat în partea răsăritenă a plășii și cea sud-estică a comunei la 9 km. spre S. de cătunul de reședință Calfa. Este așezat pe valea Mahomecea pe malul stâng al piriului Mahometcea, fiind închis la N.-V. de dealul Turbencea bair cu vârful său Hasi-Tașlic, la S.-E. de dealul Du'gheru și la răsărit de dealul Turbencea și este dominat de către movila Turbencea, care are 252 metri și care este la $1\frac{3}{4}$ spre S.-E. de sat. Suprafața sa este de 2687 hectare, dintre care 17 hectare sunt ocupate numai de vatra satului și grădini. Populațiunea sa, compusă mai mult din Bulgari și din Turci, este de 105 familii cu 508 suflete ocupându-se mai ales cu agricultura și prea puțin cu crescerea vitei. Pământul produce porumb, grâu și mei. Casele sunt din temelie de număr, nu tocmai urâte, îngrijite și așezate pe lângă drumurile comunale care străbat satul în două direcțiuni cu totul opuse; unul de la N. la S. care vine de la Calfa și se duce la Cirtal-Seleuș și al

de la V. spre E. care vine de la Mahometcea și se duce la Casimcea (Tulcea).

Kuru-orman, sat în plasa Silistra-nouă, cătunul comunei Caranlăc; situat în partea centrală a plășii și cea apusană a comunei, la 6 km. spre V. de cătunul de reședință Caranlăc. Este așezat în valea Câșli-Punar, fiind închis la S.-E. de către dealul Mezarlăc-Bair cu vârful său Kuru-orman-tepe, care are 142 metri înălțime iar la V. este închis de către pădurea Daunchioi-orman cu movila sa Daunchioi, care are 141 metri. Suprafața sa este de 820 hectare, dintre care 14 hectare sunt ocupate de vatra satului și de grădini. Populațiunea sa este de 21 familii cu 95 suflete, ocupându-se aproape numai cu crescerea vitei; pământul acestui sat fiind mai tot acoperit cu pădure sau cu tușeriș, de unde și numele său. Locuitorii săi sunt Români, Bulgari și prea puțin Turci. Casele așezate regulat și formând uliți drepte, sunt mari, curate și frumoase; sunt dispuse în așa mod că dau satului o formă alungită de la N. la S. Șosăua județeană Ostrov-Medjidia trece prin partea nordică a satului; un drum comunal pleacă spre S. la Ghiuvegea.

Lamburlu-culac, vale de mică însemnătate în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Gârlița, se desface din pôlele sud-estice ale dealului Gârlița, se îndreaptă spre miază-noapte având o direcțiune generală de la S. spre N. mergând pe la pôlele orientale ale dealului Gârlița și brăzdând partea apusană a plășii și cea centrală a comunei, taie drumul comunal Gârlița-Cuiușiuc, și după un drum de vreo $2\frac{1}{2}$ km. se deschide în valea Cuiușiucului, pe stânga sa. Ceva mai sus de deschiderea acesteia în ezerul Gârlița; malurile sale sunt în general acoperite cu tușeriș, iar pe malul stâng se găsesc și o mică pădurice.

Lazmahale, sat în plasa Constanța, cătunul comunei rurale Techirghiol; este situat în partea meridională a plășii și cea septentrională a comunei, la 5 km spre N.-V. de cătunul de reședință Techirghiol, în valea Carsi-dere sau Hazi-düluc, care ia de lângă dânsul numele de Lazmahale. Este închis la miază-noapte și apus de dealul Lazmahale cu movila Cemenli-iul (53 m.) și la S.-V. de Orta-burum-bair și la răsărit de dealul Denis-Isasi-

bair cu movilele Sara-iuc (49 m.) și Lazmahale (41 m.). Suprafața sa este de 2.693 hectare, din care 61 ha. ocupate de vatra satului și grădini. Populația este de 48 familii cu 168 suflete, ocupându-se cu agricultura, crescerea vitelor și puțin cu pescuitul în Mare. Pământul produce cereale ca orz, mei și ovăz; porumbul și grâul nu reușesc. Prin sat trec drumurile: cel județean Constanța-Mangalia pe la 1 km. spre E. de sat și altele mai mici spre Anadolchioi. Hazi-düluc și Agigea.

Lazmahale, deal în plasa Constanța, pe teritoriul comunei rurale Techirghiol și anume pe același cătunul său Lazmahale, de unde și-a luat și numele; se întinde de la vârful Cioinac-iuc până la Valurile lui Traian și calea ferată Constanța-Cerna-Vodă, cu o direcțiune generală de la S.-V. către N.-E.; are o înălțime medie de 50 metri și este situat în partea meridională a plășii și cea septentrională a comunei; este acoperit cu pășuni.

Lazmahale un al doilea nume al văii Carsi Dere cu care se aruncă în locu Agigea Ghiol; numelă și

l'a luat de la satul Lazmahale pe la rândul căruia trece.

Licina, vale de mică importanță, în plasa Silistra, pe teritoriul comunei rurale Călnia, se desface din patele nord-vestice ale dealului Canlidere, se îndreaptă spre miază-noapte, având o direcțiune generală de la S.-E. spre N.-V., mergând printre dealurile Drana și o prelungire a dealului Canlidere, brăzdând partea de miază-noapte a plășii și cea de apus a comunei, după un drum de 4 km., făcându-l mai numai prin păduri și tufărișuri, se deschide pe malul dobrogean al Dunării, la 800 m. mai sus de deschiderea văii Călnia în Dunăre; malurile sale sunt înalte și răpăse din pricina dealurilor ce o strâng de aproape. Ea taie două drumuri comunale: Bugeacu - Călnia și Galița - Călnia.

Limpedisu, baltă, puțin însemnată, în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei rurale Rasova, și anume pe acela al cătunului său Vlahkioi; el este mai mult o prelungire sudică a bălții Vederosa, și se continuă spre miază-zi cu stufăroasa balta Sarpu; ea este așezată între dealurile Aliman la apus și Vlah-bair la răsărit; pe malul său apusan este așezat satul Aliman, iar pe cel răsăriten satul Vlahkici; are 250

hectare întindere acoperit în cea mai mare parte cu stuf, producă puțin pește de calitate mediocră, consumându-se numai în localitate.

Lipnița, comună rurală importantă din plasa Silistra-nouă a județului Constanța.

Este *situată* în partea apusană a județului la 101 km. spre vest de orașul Constanța, capitala districtului și în cea septentrională a plășii la 20 km. spre nord-est de orașelul Ostrov, reședința ocolului; comunele învecinate cu dânsa sunt următoarele: Călnia la 5 km. spre Nord-Vest, Ghiuvegea la 5 km. spre Sud-Est, Satu-mare la 8 km. spre Nord, Oltina la 8 km. spre Nord-Est, Carvan la 7 km. spre Sud-Vest, Gârlița la 10 km. spre Vest.

Se *mărginește* la miază-noapte cu comuna rurală Satu-nou, de care se desparte prin valea Coșlugea și adiacenta ei valea Iroftie; la răsărit cu comunele Oltina, Caranlăo și Ghiuvegea, despărțindu-se de cea dintâi prin lacul Oltina, bălțile Ciamurlia și Iortmac, de cea d'a doua prin valea Ghiuvegea, de cea d'a treia prin valea Dermen-ceair; la miază-zi cu comuna rurală Carvan; de care desparte prin dealurile Sirtiol-bair și Curdeli; iar la apus cu comunele Gârlița și Călnia, separân-

du-se de cea dintâi prin dealul Scorci, de secunda prin culmea Coșlugea.

Relieful solului său este în general destul de accidentat de culmea Coșlugea cu ramificațiunile sale; printre cele mai însemnate dealuri deosibim: dealul Coșlugea cu vârful Coșlugea (138m) la vest și nord-vest; dealul Almalicul (78m.) la nord; Uzum-bair (92m.) tot la nord; Dealul Pietrei (70m.) la Nord-Est; dealul Canlidere (128m) la Sud-Vest; dealul Curdeli la sud, dealul Sirtiol-bair (232m.) la miază-zi, dealul Lipnița cu vârful Lipnița (82m.) la răsărit; aceste toate dealuri aparțin dealului Coșlugea și sunt acoperite cu livezi, crânguri, pășuni și câte-va păduri ce sunt resturi ale îninselor păduri de odinioară distruse de foc și exploatare neglijată. Movablele sunt numeroase artificiale și au servit odinioară ca înmormântare, ca puncte de observare și orientare; principalele sunt: Coșlugea (11m). Caragia (14m); Almalăcul (133m.) toate în centrul comunei pe lângă satele Coșlugea și Lipnița, Velikioi la miază-zi 145 m.; toate sunt acoperite cu iarbă.

Hidrografia este slab reprezentată, căci nu are ape curgătoare în adevăratul sens al cuvântului; văile sunt numeroase însă prea puțin are apă și această numai în timpul

ploilor toamna și primăvara și după topirea zăpezilor; principalele sunt: Coșlugea la miază-noapte, formată din intrunirea văilor mai mici Iroftie, Micul-orman, Iana-saia și Almaliculac, au o direcțiune de la vest spre est și se deschid în lacul Oltina; valea Ghiol ceair plăcă din dealul Curdeli sub numele de valea Almalicului trece prin satul Coșlugea, au o direcție de la sud vest spre nord-est și se deschide tot în lacul Oltina brăzdând nordul comunei; valea Dereaceair prin interiorul comunei deschizându-se în balta Ciamurlia; Dermen-ceair la răsărit, se deschide în balta Iortmac, având o direcție de la sud spre nord și trece numai prin păduri; bălțile sunt reprezentate prin: Ezerul Oltina la nord-est, aparținând comunei numai partea meridională a lui, ce e acoperită în bună parte cu stuf și însu'e pluitore, formate de iarbă și plante acvatice; produce bun pește ce se consumă în localitate; el este prelungită la miază-zi cu două bălți: Ciamurlia și Iortmac ce ad malurile ridicate și sunt acoperite în totă întinderea lor cu stuf, în care se ascund o mulțime de vânat, ca: lișițe, găinuși de baltă, rațe sălbatice, etc.

Clima comunei este excesivă, veri călduroase și ierni friguroase.

din cauza vântului dominant de la Nord-Est sau crivetul, care îngheață și lacul Oltina; exaltațiunile bălților dau naștere la friguri endemice; cantitatea de ploce ce cade este suficientă spre a face pământul roditor.

Cătunele care compun comuna sunt două: Lipnița, reședința, așezată în partea sudică, pe valea Lipnița, închisă și dominată la Sud și Est de dealul Sirt-iol-bair, iar la vest de movilele Caragia și Alma-lăcula; sat strâns, cu un aspect plăcut—Coșlugea în partea nordică a comunei, pe valea Ghiol-Ceair la 3 km. spre Nord-Vest; de reședința, dominat la vest de dealul Coșlugea, la est de dealul Curt-Orman; are un aspect mai frumos ca precedentul, casele bine zidite și înconjurată cu grădini și livezi. Suprafața totală a comunei este de 5073 ha. din care 329 ha. Vetrele celor 2 sate, ca restul împărțit între stat cu proprietarii ce posedă 728 ha. și locuitorii care au 4016 ha. în total 4744 ha.

Populațiunea totală pe anul 1896 este de 302 familii cu 1272 suflete împărțită astfel:

1) După *sex*: 677 bărbați, 595 femei.

2) După *stare civilă*: 614 necăsătoriți, 552 căsătoriți, 24 văduvi, 2 divorțați.

3) După *instrucție*: 204 știu carte, 1068 nu știu.

4) După *colțenie*: 1272 cetățeni români.

5) După *religie*: 1268 ortodoxi, 3 protestanți, 1 mahomedan.

După *ocupație*: 681 agri ulteri și meseriași, 2 comercianți.

468 contribuabili.

Suprafața sa este de 3556 hectare, sau 35¹/₂ km. p.

Economicesce comuna stă bineșor; recoltele anului 1894-95 au fost următoarele: grâu 950 ha. cu 13300 hl. (14 hl. de ha.); orz 450 ha. cu 6750 hl. (15 hl. de ha.); ovăz 50 ha. cu 1000 hl. (20 hl. de ha.); porumb 97 ha. cu 582 hl. (6 hl. de ha.); mei 13 ha. cu 104 hl. (8 hl. de ha.); fasole 124 ha. cu 5400 kgr. (225 kgr. de ha.).

În privința *întinderii și felului terenurilor* cele 5073 ha. ale comunei se dau astfel: 439 ha. teren neproductiv (din care 329 ha. vetrele satelor și 110 ha. baltă, drumuri, etc.); 4634 ha. teren productiv din care 618 ha. ale statului cu proprietarii și 4016 ha. ale locuitorilor; din acestea: 2115 ha. teren cultivat, din care 250 ha. ale statului cu proprietarii și 1865 ha. ale locuitorilor; 1886 ha. teren necultivat, din care 154 ha. ale statului cu proprietarii și 1832 ha. ale locuitorilor; 69 ha. teren vit

ha. ale locuitorilor; 464 ha. teren păduri (din care 214 ha. ale statului cu proprietarii) și 250 ha. ale locuitorilor.

Orupațiile locuitorilor sunt: Agricultura a 464 plugari care au 127 pluguri, 234 care și căruțe, 127 grape de fier.

Croșterea vitelor; fiind în comună peste 3400 capete de vite mari cu osebire oi.

Industria afară de cea casnică mai e reprezentată prin 1 mără cu aburi și 5 mori de vânt.

Pescuitul în Dunăre și în baltă Mârleanu.

Comerțul e activ, se face prin orașelul Ostrov de către 5 comercianți (4 cărciumari) și constă în importul de manufactură, instrumente agricole și în export de cereale, vite și reșce.

Budgetul comunei este de 5673 lei la venituri și 4484 lei la cheltuieli, remarcând deci un excedent însemnat în plus de 1189 lei; sunt și 469 contribuabili.

Căile de comunicație sunt: calea județiană Ostrov-Medjidia, care

trece prin sat chiar; apoi mai sunt drumuri vicinale și comunale care unesc cătunele între ele și cu satele învecinate ca: Oltina, Cășla, Carvan, Cuingiuc, Gârlița, etc.

Biserici, are două: una în cătunul Lipnița cu hramul Sfinții Impărați. și cealaltă în cătunul Coșlugea cu hramul Sfinta Treime; întreținute de locuitori cu câte 10 ha. pământ de la sat, cu 2 preoți, 2 cântărați; mai e și o geamie.

Școle, sunt două, rurale mixte, câte una în fie-care cătun, cu 2 învățători și 2 învățătoare; cu 96 elevi înscși (78 băieți, 18 fete) din care 48 promovați.

Lipnița, sat, în plasa Silistra-veche, cătunul de reședință al comunei Lipnița, așezat în partea nordică a plășei și cea centrală a comunei, pe valea Alma-lăcul sau Lipnița; are o întindere de 2103 ha. din care 121 ha. ocupate de vatra satului cu 125 case; populațiunea în majoritate română este de 237 familii cu 675 suflete, ocupându-se cu agricultura și creșterea vitelor

M

Macmora-bair, deal în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Parakioi și anume pe acela al cătunului său Calaiği; se desface din ramificațiile orientale ale dealului Siran-culac-bair, se îndreaptă spre răsărit, având o direcție generală de la S.-V. spre N.-E., și brăzdând partea de miază-zi a plășii și pe cea centrală a comunei; satul Parakioi e așezat la pôlele sale nord-estice; iar satul Calaiği la cele răsăritene, are o înălțime de 168 m. și domină satele de mai sus valea Ghiuvenli-ceair, ce merge pe la pôlele sale răsăritene, și drumul comunal Cal-ği - Parakioi; este acoperit cu puține păduri ce sunt resturi din întinsele păduri de odinioară; cu tuferișuri și semănături.

Macuc, deal, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Oltina; se desface din dealul Ciacal, se întinde spre răsărit, având o direcție generală de la S.-V. spre N.-E. dealungul malului drept dobrogean al Dunării, brăzdând partea de miază-nopțe a plășii și cea nord-estică a comunei; el lasă spre răsărit prelungirile numite dealurile Colburgina și Tuna-orman; este

presărat cu câte va movile; printre vârfurile sale cel mai înalt este Oltina, care are o înălțime de 140 m.; el este acoperit cu fânețe, la pôle tuferișuri; pe muchia sa merg drumurile comunale Oltina-Beilicu și Mârleanu-Oltina.

Măcul-orman, vale de mică însemnătate în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Lipnița, (și anume pe acela al cătunului său Coșlugea) se desface din pôlele răsăritene ale dealului Coșlugea, se îndreaptă spre răsărit, având o direcție generală de la V. spre E. brăzdând astfel partea de miază-nopțe a plășii și pe aceeași a comunei și a cătunului; după un drum de 2 km. merge de se unesc cu văile Tanasaia și Valea lui Iroftie, pentru a forma împreună valea Coșlugea; malurile sale sunt joase și acoperite cu verdeață, afară de malul stâng care are și o pădurice de vre-o 18 hectare (orman), de unde și numele său.

Mahale-orman-bair, deal însemnat în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Esekioi; se desface din dealurile Bulgariei, se

îndreaptă spre răsărit în o direcție generală de la S.-V. spre N.-E., străbate teritoriul neutru, cuprins între hota ul politic și drumul Silistra-Varna, intră în județul Constanța pe la pichetul Mo. 9, brăzdează partea apusană a plășii și pe cea sud-est. a comunei, lasă spre răsărit ca prelungire dealul Saban-bair; pe la pôlele sudice ale lui merge chiar drumul Silistra-Varna; are 166 m. înălțime; este acoperit mai tot cu fânețe și în unele locuri cu păduri.

Mahale-orman-ceair, pârâu de mică însemnătate în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Esekioi; izvorăște din pôlele nord-estice ale dealului Mahale-orman-bair, brăzdând partea apusană a plășii și a comunei, se îndreaptă spre apus, cu o direcție generală de la V. spre E. intră în teritoriul bulgăresc al comunei Esekioi, și după un curs de 3 km. făcut numai prin păduri, merge de se varsă în pârâul Hamazli-ceair, pe dreapta ceva mai spre apus de pichetul No. 7, numit și Grivița.

✓ **Mahometcea**, sat în plasa Hârsova, cătunul comunei Calfa situat în partea răsăriteană a plășii și cea meridională a comunei, la 8 km. spre sud-vest de cătunul de reședință Cal-

fa. Este în valea Mahometcea, pe malul drept al piriului Mahometcea fiind închis la nord de dealul Mahometcea-bair cu vârful său Mahometcea-iuc, care are 212 metri înălțime. Suprafața sa este de 1856 hectare, dintre care 4 hectare sunt ocupate numai de vatra satului și de grădini. Populațiunea sa, a cărei majoritate — dacă nu totă — este formată de către Turci, este de 64 familii, cu 260 suflete, ocupându-se cu agricultura și cu creșterea vitelor. Pământul produce porumb, grâu și ovăz. Casele mici toate, prost clădite, miserabile și murdare sunt așezate într'un mod foarte neregulat și destul de rari unele de altele. Din partea sud-estică a satului pleacă un drum comunal spre Kundjea, din partea nord-estică pleacă un altul spre Cal'a, din partea nord-vestică pleacă un al treilea și merge la Haidar, iar din partea apusană pleacă un drum, care se bifurcă în două ramuri, una ducând la Karapelit și alta la Dulgheru.

Malcoți, sat, în plasa Silistra-nouă cătunul comunei Hâiram-chioi; situat în partea sud-estică a plășii și cea nord-estică a comunei, la 5 km. spre N.-E. de cătunul de reședință Hâiram-chioi și la 1 km. spre răsărit de satul Sarapcea-Caraoici. Este așezat pe valea Crăcie.

Hasancea și spre cele-lalte sate cu care se învecinesc.

Mamele, deal în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei rurale Şiriu, și anume pe acela al cătunului Arabagi, se întinde printre valea Ciocanului, care este la vest și printre dealul Jocus-bair care este la Est și ține de la Movila-Grôpa-Săpată până la movila Saaziă-Iuic; are o înălțime pe 155 metri și îndreptat de la Nord-Vest către Sud-Est; situat ast fel mai mult în partea centrală a plășei și nordice a comunei: este acoperit cu pășuni și verdetă în partea sud-vestică și cu păduri în partea nord-estică.

Mamic (Móra-luî-), locuință izolată în plasa Medjidia, comuna urbană Rasova, pe malul drept al unei gârle prin care balta Vederôsa comunică cu Dunărea (brațul Veriga), pe lângă ea trece drumul vicinal Rasova Mârleanu; și-a luat numele de la proprietarul ei.

Mamuslu, ruinele unui sat, în plasa Mangalia, comuna Cara-omer, la 1 km. mai spre Sud-Est de cătunul, Calfa-chioi; a-tă-đi nu a mai rămas din vechiul sat decât nisece ruine și vre-o două-trei case în care locuiesc nisece Turci. Sunt aședate în Sud-Vestul plășei și co-

munei și pe prelungirile nordice ale dealului Mamuslu-bair.

Mamuslu-bair, deal de o importanță mijlocie în plasa Mangalia, comuna Cara-omer și cătunele Calfa-chioi și Cerchez-chioi; se desface din dealul Mezarlik-bair îndreptându-se spre miadă-đi și având o direcție de la Nord-Vest către Sud-Est, trece pe la apropierea satului Calfa-chioi și pe la ruinele Mamuzli, pe la estul satului Cerchez-chioi și pe urmă se continuă cu dealul Iuic-bair; are 180 metri înălțime și este situat în partea sud-vestică a plășei și a comunei.

Mamut cuius, comună rurală însemnată, în județul Constanța, plasa Medjidia, situată în partea centrală a județului la 47 km. spre vest de orașul Constanța, capitala districtului, și tot în partea centrală a plăș la 14 km. spre sud de orașelul Medjidia, reședința ei, pe valea Kioi-deresir sau Ceșme-culac.

Se mărginesc la miadă-nôpte cu comuna urbană Medjidia și Cernavoda și comuna rurală Tortoman; la răsărit cu comuna Biulbiul, la miadă-đi cu comuna Cara-iucă și Kioseler; iar la apus cu comuna Cocargea, Enige și Cochirleni.

Relieful solului e în general destul de accidentat, și prin unele părți are pozițiuni frumoase, mai cu seamă pe drumul de la Medjidia la Adam Clissi; principalele dealuri sunt: Armutlu-bair (92m.), Cara-durak-bair (105m.); la miadă-nôpte, Uduamet-bair (115m.), Ivranes (112m.), Caramaicea (133m.), Canli (151m.), la apus: dealurile Merea-bair-cara-iuik (147m.) Caceamac-orman-bair (133m.), Copadin (123m.), Cara-dede-bair (103m.), la miadă-đi dealurile Tainai-Teniubesi (128m.), Cara-dede-iuk-bair (132m.), Copadin-bair (115m.) Acargea-bair (140m.) Cia-cal-bair (134m.) Perdea-bair (110m.) și Perdea-culac-bair (123m.) Beiaslan-bair (121m.), Odagi-bair (127m.), Vai-vasiu-bair (130m.) la răsărit, dealurile Amuzali-bair (127m.), Gherius-bair (129m.) Sdris-cuius-bair (141m.) Baarlâc-bair (142m.) Cilic-bair (122m.) prin interiorul comunei aceste dealuri sunt acoperite cu finețe întinse și semănături bogate. *Movilele* sunt numeroase; ele sunt artificiale; principale sunt: Hosie-iuk (127m.) la nord, Perdea-iuk (121m.) tot la nord, Sarapci-culac (141m.) Peștera (121m.) prin centru; Idrița (147m.) Büük-iuk (233m.) Cogra-iuk (147m.) la sud; Elmieu-eliki (132m.) Mamut-iuk (125m.) Acar-gea-iuik

(155m.) și Ceacal-iuk (110m.) Kü-icüiuc-biubiul nord (127m) Cazalgic-iuk (130m.) la răsărit; ele au servit ca punte de orientare.

Hydrografia este reprezentată prin văi și balte Cara-su sau Medjidia, ce se găsește la nordul comunei; este acoperită cu stuf. *Văile* sunt mai toate seci, și n'au apă decât numai primă-vara și toamna în timpul ploilor; cele mai însemnate sunt: Peștera-Ceair, prin mijlocul comunei, formată din văile Demen-culac, Iuuruc-dere, unită cu Cazalgic-dere, Perdea-dere, Kioi-deresi, Mamut-culac, Ceșme-culac, Derin-alceac, Idris-aluac, toate aceste văi străzduză partea centrală a comunei; Ghiau-amzali, unită cu Uduamet-culac, Cara-durac-culac, și Tasliculac, la miadă-nôpte; Calfa-dere, sau Caramancea, la apus; Curt-culac, Iutluî-culac, Cariamac-ceair, la miadă-đi. Dichili-baş-dere, unită cu Beiaslan-culac-dautlar formând pe Dautlar-buiuk-dere, prelungit cu Acargea-dere și Cia-cal-dere, ce se unesc cu Perdea-dere, prelungirea lui Cazalgic-dere, în care se deschid Vaiva-iu-dere și Dantlar, în valea Cazalgic-dere, (acestea la răsărit), și toate împreună cu acele de sus formând importanta vale Peștera. *Clima* comunei este aceea a platoului în general; verile sunt arđetóre, și nu sunt temperate decât o adiere

răcoritoare; erunile sunt foarte aspre, vântul de N.-E. suflă dominător provocând urtuni; plouă cade în cantitate puțină așa că pământul e totdeauna însetat; maladiile o vizitare-orî.

Cătunele cari o formează sunt șapte și anume: 1) Man ut (Mahmut) cuius, reședința, în partea centrală, în valea, Ceșme-culac, 2) Dis-ciunes, s reapus, la 2 1/2 km, spre vest de reședință, pe valea Idris-Culac 3) Caciamac spre S. la 7 km. spre S. de reședință pe valea Caciamac-dere; 4) Pescera în partea centrală, la 5 km. spre N.-V. de reședință în valea Peștera 5) Mircea-vodă, spre miadă-noapte la 13 km. spre N. de reședință, lângă balta Cava dere; 6) Amzali-tepe, tot spre miadă-noapte la 9 km. spre N.-V. de reședință pe valea Ghiaur-amzali 7) Saida spre reșarît la 6 km spre N.-E. de reședință, în valea Acargea-dere. Aspectul lor e mai același la toate; unele ca Peștera Manu-cuius au pozițiuni admirabile, cum nu te-ai aștepta în Dobrogea în a în toate casele sunt risipite fără regulă neormând uliți sau drumuri; unde locuiesc Români (Peștera, Mircea-Voda) ele sunt curate și bine îngrijite, în alte locuri lasă mult de dorit de la musulmani cei tembeli.

Suprafața totală a comunei este considerată, fiind una din cele mai

marî comune rurale ale județului, ea este de 26263 hectare, din cari 114 hectare ocupate de vetrele celor 7 sate cu grădinele și 514 case ale lor; restul se împarte între locuitorii cari au 16431 hectare și Statul, cu proprietari cari au 9718 hectare.

Populațiunea sa iar este însemnată, fiind cea mai populată dintre comunele rurală ale plășii Medjidia, și una dintre cele mai locuite din județ; ea este compusă din români, turci, tătari și bulgari; are 453 familii cari posedă 1650 membrii în total 2103 suflete împărțiți în modul următor:

- 1) După sex: bărbați 1127, femei 976, Total 2103.
- 2) După stare civilă necăsătorii 1202, căsătorii 838, văduvi 62, divorțați 1, Total 2103.
- 3) După instrucție știu carte 148, nu știu carte 1955, Total 2103.
- 4) După protecție; cetățeni 2059, supuși străini 44, Total 2103.
- 5) După religie: ort. 1096 catolici 19, mahom. 989, Total 2103.
- 6) După ocupațiuni: agricultori 401, industriași, comercianți 15, alte profesii 19, Total 435.

Contribuabili 435.

Biserica ortodoxă sau creștină de orice rit, nu există în comună, și ar trebui înființată una, căci populația creștină e mai numeroasă de cât cea mahomedană, care are

4 geamii: 2 în cătunul de reședință și câte una în cătunele Azamlac, Caciamac, cu 4 hogi.

Școle sunt 2 rurale mixte: una în cătunul de reședință, înființată de stat în 1884 cu 1 învățător, 24 elevi (18 băieți, 6 fete) din cari 7 promovati; alta în cătunul Peștera înființată de d-ii proprietar, Remus Opranu, fostul prefect al județului Constanța; mai sunt și 4 școli musulmane alipite de bisericile aninate musul.

Economicește comuna sta astfel:

Din cele 26.263 h.a. ale comunei sunt: 114 ha. teren neproductiv (acoperit de vetrele celor 7 sate); 26.149 ha. teren productiv (din care 9.718 ha. ale proprietarilor și 16.431 ha. ale locuitorilor din acesta); 12.481 ha. teren cultivat (din care 4.161 ha. ale proprietarilor și 8.320 ha. ale locuitorilor); 13.005 ha. teren necultivat (din care 5.549 ha. ale proprietarilor și 7.547 ha. ale locuitorilor); 559 ha. islaz (din care 559 ha. ale locuitorilor); 8 ha. vii (din care 8 ha. ale proprietarilor).

Ocupațiunile locuitorilor sunt următoarele: *Agricultura* cu 401 pluguri cari au 307 pluguri (299 cu boi, 8 cu cai) 335 care și a ute (32 cu boi, 303 cu cai), 4 mașini de treccat cu abur, 2 mașini de

semănat, 22 mașini de seccat, 3 mașini de bătut porumbul, 13 grape de fier, 3 triore. *Creșterea vitelor* fiind în comună 28.551 capete, din cari 1.128 cai, 2.777 boi, 42 bivoli, 23 asini, 24.061 oi, 60 capre, 430 rămători; cari împreună cu oamenii se adapă din 128 puțuri. *Industria* afară de cea canică, simplă, mai e reprezentată prin 1 mără cu aburi. *Comerțul* este foarte activ; se face prin gara Medjidia la 16 km. spre N.-V., de catre 15 comercianți (din cari 12 cărciumari) și constă în import de manufactură, coloniale, instrumente agricole, și în export de cereale și vite cu produsele lor. *Budgetul* acestei comunei constă în venituri de 13.371 lei, cheltuielile sunt de 7.863 lei, rămânând un însemnat excedent în plus de 5.508 lei; este cea mai bogată din plășă, sunt și 435 contribuabili în comună.

Căi de comunicație: calea județeană Medjidia-Cuzgun ce trece prin satul Peștera, apoi nenumărate drumuri comunale ce unesc cătunele între ele și în satele vecine: Cocargea, Alam-Clissi, Enige, Copadina, Cokirleni, Biulbiul, Emdecarakioi, etc.

În comună, pe muchiile dealurilor Perdea-culac-buir și Amzali-bair s'ar putea găsi urmele valului mic de pământ anterior celui

al lui Traian; Satele Mircea-Vodă Pestera, Saidice, Amzali sunt înființate de la răsboiul încôce și populați mai cu osebire de Români coloniști, prosperând necontenit.

Mamut-cuius, sat în plasa Medgidie, cătunul de reședință al comunei Mamut-cuius, situat în partea sudică a plășii și cea răsăriteană a comunei pe valea cu același nume; are o întindere de 4.939 ha. din care 15 ha. ocupate de vatra satului cu 128 case; populația în majoritate turco-tatară este de 139 familii cu 611 suflete, ocupându-se cu agricultura și creșterea vitelor.

Mamuzli, sat în plasa Mangalia, cătunul comunei Cara-omer, situat în partea sud vestică a plășii și a comunei, la 10 klm. spre vest de cătunul de reședință, Cara-omer și la 1 klm. spre sud de satul Calfa-chioi. Este așezat în valea Calfa-chioi și este închis în partea nord-estică de dealul Mezarlâk-bair, în partea de răsărit de dealul Albi-chioi și în partea sudică de dealul Manuslu-bair. Suprafața sa este de 115 hectare, dintre care 4 hectare sunt ocupate de grădini și de vatră-satul. Populațiunea sa compusă mai numai din Turci, este de 24 familii, cu 124 suflete ocupându-se cu creșterea vitelor și puțin cu

agricultura. Casele sale sunt puține căci s'au dădit acum în urmă pe ruinele vechiului sat Mamuzli, altele sunt mai de mult și sunt vechi și derepăcate. Drumul comunal Derechioi, Bairam-dede trece prin mijlocul satului de la sud spre nord cel de la Docuzaci la Caraomer trece tot prin mijlocul satului însă aproape perpendicular pe cel dăntâr; mai plăcă un drum comunal spre Calfa-chioi.

Mamuzli-bair, deal în plasa Mangalia, pe teritoriul comunei rurale Caraomer și anume pe acela al cătunului său Mamuzli (de unde i-a venit și numele) se întinde de la N.-V. către S.-E. printre valea Calfa-chioi și dealurile Mezarlâk-bair la nord, Alibi-chioi la est și Bair Mezarlâc la sud; este situat în partea sud vestică a plășii și a comunei.

Mangaci, sat în plasa Mangalia, cătunul comunei Cavaclar, situat în partea apusană a plășii și cea nordică a comunității la 3 klm. spre miadă-noapte de cătunul de reședință, pe ambele maluri ale văii Mangaci sau Cavaclar; are o întindere de 3523 ha. din cari 32 ha. ocupate de vatra satului cu 34 case; populația sa este de 45 familii cu 200 suflete ocupându-se cu agri-

gultura și păstoritul, ea este în majoritate bulgară și tatară.

Mangea - punar sat în plasa Mangalia, cătunul comunei Tuzla, situat în partea răsăriteană a plășii și cea nordică a comunității, la 12 klm. spre N.-V. de cătunul de reședință, lângă lacul Mangea-punar are o întindere de 3020 ha. din cari 29 ha. ocupate de vatra satului cu 15 case; populația în majoritate tătărăscă este de 15 familii cu 75 suflete ocupându-se cu pescuitul și agricultura.

Mangalia, comună urbană, din județul Constanța, și anume din plasa Mangalia, a cărei reședință este.

Este situată în partea de miadă-zi a județului la 43 klm. spre S. de orașul Constanța capitala districtului și în partea răsăriteană a plășii. Satele învecinate cu ea sunt: Biuiuc Tatlageac la 10 klm. Kiuciuc Tatlageac la 9 klm. (ambele ale comunei Tatlageac) spre miadă-noapte; Ascilar la 7 klm. Gheringec la 9 klm. Capucci la 9 klm. (toate ale comunei Gheringec) spre N.-V.; Cara-aci-culac la 4 klm. Hagilar la 7 klm. Acbași la 19 klm. Sarighiol la 11 klm. (tote ale comunei Sarighiol) spre apus, și în fine satul Raclac

(tot al comunei Sarighiol) e situat la 7 klm. spre miadă-zi.

Hotarul, amănunțit al comunei este următorul: Plecând de pe malul Mării-Negre, de pe plaja ce se află între extremitatea orientală a lacului Mangalia și Mare, la 1 klm. spre S. de orașul Mangalia, hotarul merge spre apus, ținând într'una malul sudic, înalt și pietros al lacului Mangalia, pe la pôlele nordice ale delurilor Kerege, Cara-aci-culac, Minstegep și Mamustlă pe la nord de de satele și ruinele lor cu același nume tăind văile Kerege și Cara-aci-culac; în fața ruinelor satului Baș-punar, hotarul traversează lacul pe malul A. și se dirije spre miadă-noapte, trecând valea Bașpur până în vârful delului Baș-punar, de unde o ia spre răsărit apoi iar spre miadă-noapte trecând prin movilele Sira-iuiuk și Cuiu-iuiuk; de aci se dirije spre răsărit prin valea Mangaliei până la în șoseaua județiană Mangalia-Constanța, pe care o urmărește puțin spre miadă-noapte, până aproape de movila Tatlagea-iuk de lângă care pe la sudul ei, se dirije în linie dreaptă până ajunge pe țărmul mării, la 1 klm. spre N. de ezerul Cumarova; de lângă care o ia spre miadă-zi pe malul Mării, pe la răsărit de lacul Cumarova, satul

Cumarova, ezerul și orașul Mangalia, și ajunge la capătul extrem oriental al lacului Mangalia, adică la locul de unde am plecat. Forma lui este aceea a unui trapez neregulat cu baza spre mare; lungimea lui e de 33 klm. iar întinderea totală e de 12000 pogone sau 5080 hectare sau 50 klm. p.

Se mărginesc la miadă-nopte cu comuna rurală Tatlașeac; la apus cu satele Ascilar, Haidarkiu și Capucci (cătune ale comunei Gheringec) despărțindu-se prin dealurile Ascilar și Bașpunar; la răsărit cu Marea Neagră și la miadă-zi cu cătunele Cara-aci-culac și Hagilar (ale comunei Sarighiol) despărțindu-se prin lacul Mangalia.

Relieful solului e în general puțin accidentat; ramificațiunile și undulațiunile răsăritene ale culmei Mangalia îi brăzdăză teritoriul. Dealurile principale sunt: Baș-punar (82 m.) la V., Ascilar (64 m.) la N.-V. cu vârfurile Siro-iuiu (63 m.) și Coiu-iuiu (64 m.) dominând valea Mangalia și drumul Mangalia-Constanța; Mangalia cu vârful Mangalia (32 m.) prin interiorul comunei, dominând lacul Mangalia; orașul Mangalia și drumurile ce duc la Mangalia la Constanța, la Megidie și la Cara-omer, de natură stâncosă făcând malul nordic al lacului Mangalia, la apus de băile

sulfurose să fie înalt și pietros; La răsăritul comunei și nordul ei, între Mare și șoseua județenă Constanța-Mangalia se întinde un șes numit Cumarwa, continuat spre S. cu șesul Mangaliei, ambele puțin ridicate de la nivelul Mării, presărate cu movile și cu 2 ezere sau lacuri pe ele; ele se întind și la vestul șoselei de mai sus, nu numai la răsărit. Dealurile sunt acoperite cu fânețe și semănături iar șesurile cu iarbă pentru pășunat, având pe malul mării și largi bande de nisip.

Movile sunt foarte numeroase, mai mult de cât în ori-ce comună, plasă sau parte a județului, căci pe un spațiu relativ mic (cam de 500 ha.) se găsesc peste 150 movile, ele sunt îngrămădite în două mari grupuri, unul la nordul, și altul la nord-vestul orașului, având cel d'întâi 45 movile, cel-l'alt 38 movile; cele-l'alte sunt răspândite în diferite direcțiuni mai cu osebire în partea apusană; printre ele distingem Keresli-iuk (43 m.) la N. de oraș. Badalar (67 m.) la N.-V. Miustegep (59 m.) la V. Siră-iuk (63 m.) și Coim-iuk (64 m.) la N.-V. pe hotar; proveniența lor este artificială servind probabil de loc pentru înmormântare popoarele medievale (și antice chiar) cari au locuit aceste pământuri.

Hidrografia este slab reprezentată mai cu seamă în cea ce privește apele curgătoare căci n'avem nici un râu sau pârâu care să ude comuna; Văile iarăși sunt puține și neînsemnate având apă numai în timpul ploilor și primăverei; principalele sunt. V. Mangalia prin interiorul comunei deschizându-se în șesul Mangalia; trecând printr'ansa drumurile cari duc la Constanța și Megidie presărate cu mici lacuri acoperite cu stuf; V. Baș-punar la apus pe hotar tăiată de drumurile ce duc de la Mangalia la Cuzguu și la Cara-omer, deschizându-se în lacul Mangalia. Bălțile sunt numeroase pe teritoriul său între ele însemnăm Lacul Mangalia la miadă-zi pe hotar avind malurile înalte și stîncose în general; întinderea totală a lui este de peste 300 hectare acoperit în partea actuală cu stuf și anume la apus de băile sulfurose formă lui este lungurică și cu foarte multe întorsături odinioară a comunicat cu Marea și forma un port și adăpost de corăbii (al orașului vechiu Calatis) mai bun de cât Constanța sau Tomis chiar. Ezerul Mangalia (120 ha.) la 2 klm. spre nord de oraș este acoperit tot cu stuf; Cumarova (68 ha.) iarăși acoperit cu stuf la 7 klm. spre N.-E.; mai sunt alte patru mai mici

(Ciucur mai însemnat 30 ha.) a căror vederi e de 70 hectare și acoperite cu stuf; ele trebuie să fie formate de Mare care cu timpul sa retras lăsând urmele stupănirii sale și pe aci. Marea-Neagră pe o distanță de 10 klm. udă teritoriul său în partea apusană; malul său este de la Mangalia și până la ezerul Mangalia înalt, răpos și stîncos, iar în cele lalte părți la S. până la lacul Mangalia iar la N. până dincolo de lacul Cumarova este jos și acoperit cu largi bande de nisip. Adâncimea sa iarăși este mică, contrariu legii geografice condice că lângă un mal înalt și repede, adâncimea apei trebuie să fie și ea repede și mare; dar Marea-Neagră face excepție căci odinioară a fost un lac și numai în timpurile tețnare a devenit Mare prin ruperea strâmătorii sau istrului Bosforului. În dreptul Mangaliei; accesul corăbiilor este împedat de ruinele unui dig sau zid zis al genovesilor cari formaseră aci un fel de port distrus cu timpul fiind lăsat în părăsire.

Aspectul general al său este destul de plăcut așezat pe malul înalt stîncos al Mării ea sfidăză valurile Portului cari se lovesc cu o furie neputincioasă în contra piedestalului de granit al orașului

totuși și-a răsunat distrugând frumoșul zid și dig ce adăpostea portul Mangaliei. La un sfert de oră spre miază-zi de oraș întâlnim băile sulfuröse de pe malul lacului Mangalia destul de puternice în efectul lor însă puțin cunoscute și apreciate din cauza lipsei de confort, stabiliment balnear, etc. Înănt ul său orașul presintă un aspect ordinar, case mici zidite în piatră cu acoperăminte joșe ușile mici și întortochiate, în sfârșit, toate caracterile unui oraș care a stat mult timp sub stăpânirea unui popor incul.

Ea este formată din orașul Mangalia și două cătune: Cumarova la miază-noapte, lângă lacul cu acelaș nume, la 4 km. spre N. de oraș, Două-Mai sat de curând format pe malul lacului Mangalia, lângă băile sulfuröse, la 2 km. spre vest de oraș; ele nu presintă nimic caracteristic.

Suprafaș comunei este de 5080 ha., din cari 1223 ha. ale locuitorilor, 3857 ha. ale statului și proprietarilor, din acēsta 500 ha. neproductiv (vatra orașului 114 ha. și 308 case și bălți etc. 386 h.) și 4580 ha. productiv; din cari: 3112 ha. cultivabil, 94 ha. rēmas necultivat, 549 ha. islaz, 45 ha. viș și 800 ha. păduri și tufșuri.

Populașuna comunei este de

320 familii cu 982 membrii, în total 1304 suflete împărțite astfel:

1) După *sex*: bărbați 701, femei 603, total 1304.

2) După *stare civilă*: necăsătoriți 616, căsătoriți 60, văduvi 32, divorțați 6, total 1304.

3) După *protecșione*: cetățeni români 1184, supuși străini 115, nesupuși nici unei protecșioni 5, total 1304.

4) După *religiune*: creștini ortodoxi 488, creștini catolici etc. 4, mahometani 814, mosaici 2, alte religiuni 6, total 1304.

5) După *ocupășiuni*: agricultori 102, industriași 19, comercianți 31, alte profesii 190, total 342.

6) După *instrucșie*: scip carte 130, nu sciu 1174, total 1304.

Contribuabili: 342

Ocupășiunile locuitorilor sunt:

1) Agricultura cu 102 plugari, cari au 46 pluguri, 98 care și căruțe, 9 mașini de secerat, 25 grafe de fier, 5 mașini de vēturat, 5 mori de vēnt. Crescerea vitelor fiind peste 9800 capete, din cari 413 cai, 401 boi, 6 bivoli, 7065 oi, 14 capre, 38 porci. Industria este foarte slabă, mai mult cea casnică, sunt 19 industriași (ferari, lemnari etc.). Comerșul este mic, orașul fiind puțin vizitat; sunt 31 comercianți (din care 3 hangii și 4 cărcimari). Dăm alăurat tabloul mișcării portului.

MIȘCAREA PORTULUI MANGALIA PE ANUL 1895.

BASTIMENTE DE MARE

BASTIMENTE	INCĂRCATE			DEȘERTE		TOTALUL Bastimentelor				VENIȘE SAȘ PLECAȘE IN PORTURILE				Cu căți	
	Pânze	Tone cereale	Tone alte mărfuri	Pânze	Tone ca-puciate	Inchir.	Deșerte	(general)	Române	Turce	Ruse	Bulgare	Pasa-geri	Mari-navi	
Naționale	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Străine	18	566	704	26	1.591	18	26	44	9	23	1	11	1	199	
Total	18	566	704	26	1.591	18	26	44	9	23	1	11	1	199	
Naționale	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Străine	28	1.877	3.113	16	316	28	16	44	8	32	—	4	1	198	
Total	28	1.877	3.113	16	316	28	16	44	8	32	—	4	1	198	
TOTALUL BASTIMENTELOR DE MARE INTRATE ȘI EȘITE															
Naționale	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Străine	46	2.443	3.113	42	1.907	46	42	88	17	15	1	55	2	397	
Total	46	2.443	3.113	42	1.907	46	42	88	17	15	1	55	2	397	
PAVILIONUL BASTIMENTELOR DE MARE INTRATE ȘI EȘITE															
BASTIMENTE				TURCESCI				GRECESCI				TOTAL			
Intrate	43			1				44							
Eșite	43			1				44							
Total	86			2				88							

Budgetul comunci constă în venituri de 31291 lei, cheltuielile se ridică la suma de 26948 lei, rămânând un excedent în plus de 4343 lei.

Căile de comunicație sunt puține și nu tocmai practicabile. 1) Pe mare fiind port; totuși este puțin vizitat de oare-ce nu oferă adăpost vaselor și apoi nu este situată într-o regiune tocmai bogată, 2) căi județene la Constanța, Medjidie Cuzgun, Cara-omer 3) drumuri vecinale la satele în vecinate.

Cultul religios se exercită în 2 biserici creștine cu hramul S-ții Nicolae și St. Gheorghe întreținute de comună, cu 2 preoți 2 paracliseri, 2 cântăreți, mai sunt și 3 gemii cu 3 hogi.

Instrucțiunea se predă într-o școală rurală mixtă cu 2 învățători și 95 elevi înscriși din cari (62 băieți 33 fete) promovați 28; are și 10 hectare de le stat; ar trebui transformată ca școală urbană.

Istoricul, Orașul Mangalia este așezat pe ruinele vechiului port Callatis al Grecilor; a avut mare înflorire în timpul lor și al Genovesilor mai târziu, însă sub Turci a căzut și ați chiar e aproape condamnat, de oare-ce riva-

lasa Constanța, a luat cu mult înainte. (A se vedea descriția istorică a județului).

Mangalia, Iată ce spune baronul a'Hogguer în Renseignements sur la Dobroudjea din 1897: Orașul Mangalia avea încă din timpul Genovezilor o mare importanță comercială. Populațiunea sa era de 30.000 suflete. Portul său, bine construit și mare, era foarte bun pentru bastimentele de mică greutate de pe atunci. În ultimii ani sub regimul Turc populațiunea Mangaliel nu se compunea de cât din 2000 suflete cea mai mare parte agricultori și prea puțini comercianți. Cu toate că vechiul port Genovez a dispărut totuși ruinele sale serv încă a forma un refugiu bastimentelor de mică greutate. Dacă s'ar ridica nisipul care de secolii s'a depus în port și dacă s'ar reconstrui portul pe bazele cele vechi cari se ved când apele sunt mici, s'ar putea restabili portul cel vechi, dar avantajiiile pentru comerțul Dobrogei ar fi nule. Desastrelle ultimului război au redus Mangalia la o movilă de ruine; de trei ori arsă și prădată de Bișibuzuci și Circacieni, populațiunea a fugit întrégă. Numai după venirea Rușilor câte-va familii s'au întors și au făcut în Mangalia o populațiune de 1600 su-

flete. Orașul Mangalia este situat la extremitatea capului Tuzla și ca și Constanța este expusă vânturilor de la S.-E. S.-V. și sud. Prin colinele cari o înconjoară, Mangalia și portul sunt apărate de vântul de la nord. Cu totul aproape de Mangalia se află un lac de o adâncime de 30 picidre engleze și o circumferență de 5—6 mille. Acest lac, abondent în pesce este o resursă pentru oraș și satele districtului. Imprejurul lacului sunt vre-o 50 de sate și toate sunt locuite de Tătari. Mizeria e mare, căci ultimul război a ruinat acest district și e de nevoie ca guvernul Român să împartă de urgență semințele necesare, și chiar puțin animale ca astfel locuitorii să se potă ridica din mizeria actuală.

La o mică distanță de Mangalia se găsește un izvor puternic de apă sulfurosă. Câmpiile acestui district sunt fără arbori. Pe teren se plantază tot felul de cereale.

Înul și cânepa ar putea fi cultivate în localitățile umede. În fine se speră că totul se va face din partea agricultorilor dacă autoritățile 'i vor protege, 'i va ajuta și încuraja.

Mangalia, plasă însemnată din județul Constanța, din partea sud-estică.

Numele. Și-a luat numele de la reședința sa, orașelul Mangalia.

Situațiunea. Este situată în partea meridională și răsăriteană a județului. Diagonalele cele mai mari sunt: de la S.-V. la N.-E. adică de la vârful Musait-bei până la terenul Mării lângă lacul Te-kirghial măsurând 112 km.; și de la N.-V. la S.-E. adică de la vârful Kiaseler până la movila Ilan-lac-tepe pe malul Mării lângă hotarul Bulgariei, măsurând 98 km. lărgimea medie e de la N. la S. de la satul Abdulah la movila Buiuk-tepe-Hoșeadiu, măsurând 54 kilometri.

Marginile. Se mărginesce la miază-noapte cu plășile Constanța și Medjidie; la apus cu plasa Silistra-nouă; la răsărit cu Marea-Neagră; iar la miază-zi cu Bulgaria.

Relieful solului este în general puțin accidentat, dacă o comparăm cu cele-lalte plăși; dealurile au ondulațiuni mari, văile sunt largi și puțin adânci, iar succesiunea dintre deluri și văi se face încet, prelungindu-se în pante murinde spre mare. Ea face parte din Terata danubiană-Balcanică și terata marină, mai mult din cea d'întai de cât din cea d'a doua. Toate delurile au același aspect desolat, lipsit de arbori sau păduri, pre-

sărați cu movile, numai în partea sudică și sud estică formeză văi prăpăstioase cu pozițiuni frumoase. Principalele culmi sau sisteme de deluri ce o brăzdează sunt: 1. Docuzaci la S.-V. între văile Docuzaci și Afighiuca, cu vârful Movila mare (200 m.); 2. Ghiuvenli-bair la N.-V. între văile Afighiuca și Mangaci, cu vârful Ghiuvenli (155 m.); 3. C. Enghez cu vârful Eriduler (145 m.) la miază-noapte între văile Mangaci și Edilkioi. 4. C. Tapraisari cu vârful Edilkioi (103 m.) la N. între văile Elibekioi și Musurat. 5. C. Caraomer cu vârful Caraomer (158 m.) prin partea centrală, între văile Afighiuca și Kiragi. 6. C. Sirti-bair cu vârful Hoșiuk (102 m.) tot în partea centrală între văile Edilkioi și Kiragi. 7. Muraci-bair cu vârful Caraomer II (153 m.) în partea sudică, între văile Afighiuca și Kiragi. 8. C. Tatlageac cu vârful Tašli-iuk (90 m.) la N. este între Mare, lacurile Tatlageac și Tuzla și între văile Musurat și Ascilor. 9. C. Mangaliet cu vârful Copucci (82 m.) între lacurile Tatlageac și Mangalia, Mare și între văile Gheringec și Keragi. 10. C. Ilanlâc în partea răsăriteană ca și precedenta, cu vârful Hagilar (101 m.) între Mare, lacul Mangalia, valea Keragi și v. Ilan-

lâc. Delurile din culmile de mai sus sunt acoperite cu semănături întinse și fânețe bogate. Movilele sunt mai numeroase de cât în orice plasă a județului, grupate cu mare număr în partea sud estică mai cu osebire în jurul Mangaliet și satului Hagilar, ele au servit fie ca locuri de înmormintare fie ca puncte de observare sau de orientări.

Hidrografia este reprezentată prin Mare și trei lacuri. Marea-Neagră o udă la răsărit, pe o lungime de 35 km. de la lacul Tuzla până la movila Ilanlâc; malul său este în general înalt și răpos și pe alocurea cam stâncos, lângă Mangalia și satul Tuzla; el are o diecțiune de la lacul Tuzla în spre S.-E. până la capul Tuzla și de aci până la Ilanlâc spre S. V.; nu formeză echaneruri, nici văi, nici golfuri. Lacurile sunt: Tuzla la miază-noapte (aproximativ 1200 hectare) de formă lunguiată, primind piriul Musurat, apoi lacul Tatlageac (300 ha.) spre răsărit, primind piriul Gheringec; lacul Cumarova (300 ha.) tot spre răsărit și lacul Mangalia (900 ha.) spre S.-E. Aceste lacuri sunt formate de Mare, pe când odinioară limita sa în termul Mării se întindea mai spre apus de cât cel actual și retrăgându-se, căci pământul Do-

brogei execută o mișcare lentă de ridicare, ele au rămas ca niște urme ale unpenului Mării prin aceste locuri; ele au nivelul lor mai sus de cât acela al Mării, însă felul apei, felul pescilor, moluscilor și plantelor ce cresc în ele sunt identice; actualmente ele ocupă fundul unor văi ale căror maluri sunt înalte în general și stâncose mai cu seamă malurile lacului Mangalia cari sunt foarte înalte și conțin într'ensele grote și pescere cu stalactite și stalagmite elaiurile produc linii pesce, al cărui venit aparține Statului. Văile nu sunt tocmai numeroase dar sunt mari și largi; nu conțin apă de cât foarte rar și acesta din cauza lipsei de păduri și a terenului calcanos care absorbă și puțină cantitate de apă ce cade toamna și provenită din topirea zăpezilor; principalele sunt valea Keragi sau Mangalia cu maluri înalte și stâncose, deschizându-se în lacul Mangalia, în partea sudică; valea Ilanlâc la S., se deschide în Mare; valea Mangalia se deschide în Mare, la S.-E.; valea Tatlageac se deschide în lacul Tatlageac, la răsărit; văile Docuzaci și Afighiuca la S.-V., cu maluri înalte, pe alocurea stâncose; văile Mangaci și Safular la miază-noapte, văile Osmancea și Omurcea cu maluri

înalte și răpöse la N.-E.; aceste sunt principalele văi, care prezintă oare-care importanță; pâraie avem două Musurat la N. deschizându-se în lacul Tuzla și Gheringec la răsărit și se deschide în lacul Tatlageac, ele au apă foarte puțină.

Clima plășei Mangalia este în general excesivă; pe platourile apusane mai cu seamă ea are veri ardețore și uscate și ierni friguroase; pe coasta Mării vara e temperată de vecinătatea Mării și de vânturile ce suflă în continuu despre ea, însă iarna e te aspră din cauza suflării vântului prea rece de la N.-E. Plouă cade puțină și mai mult în apropierea Mării; maladiile sunt rari, numai animalele suferă de febră aftoasă.

Diviziunea. Este formată dintr'o comună urbană, Mangalia reședință, port la Mare, la S. E. și din 16 comune rurale; acestea sunt: 1. Agemler la N., pe valea Agemler, cu cătunele Agemler, Cioairisa și Sofular; 2. Azaplar în centru, pe valea Azaplar, cu cătunele: Azaplar Carakioi, Erebilier, Mustafaci; 3. Cara-omer la S.-V., pe valea Cara-omer cu cătunele Carakioi, Caulicicur, Cerkezioi, Danlukioi, Docuzaci, Ghiuvenli, Mamulu; 4. Cavaclar la N.-V. cu cătunele Cavaclar, Mangaci; 5. Cazil-Murat la V., pe

valea Borungea cu cătunele Cavil-Murad, Bekter, Merdivenli-punar și Terzivedi; 6. Kiragi la S.-E. pe valea Kiragi-cu, cătunu Kiragi, Acargea, Cadikioi, Casimcea, Deliruci, Hoșcadiu, Nalbaut, Popucci Valali; 7. Edilkioi la miadă-nópte, pe valea Edilkioi cu cătunele: Edilkioi, Amzacea, Enge mahale și Uzunlar; 8. Enghez, la N.-V., pe valea Sofular, cu cătunele Buiuk-Enghez, Kiiciuc-enghez și Casicci; 9. Gheringec la răsărit pe pâriul cu același nume, cu cătunele: Gheringec, Ascilar, Bașpunar, Capucci și Haidarkioi; 10. Musurat pe pâriul Musurat, la N.-E., cu cătunele: Musurat, Buiuk-muratan, Karlikioi, Kiiciuc-muratan, Ciatmalar și Urukioi; 11. Osmancea la N., pe valea Osmancea; 12. Osmanfacă tot la N., pe valea Elibekioi, cu cătunele Osmanfacă, Abdulah și Ebekioi; 13. Sarighiol la S.-E., pe valea Kiragi-cu, cătunele Sarighiol, Acbași, Agilar, Caracicula, Cerige, Ilanlăc, Mustegep; 14. Tatlașeac la răsărit lângă lacul Tatlașeac, cu cătunele Tatlașeacu mare și Tatlașeacu mic; 15. Topraisar în partea centrală pe valea Topraisar; 16. Tuzla la N.-E., pe malul sudic al lacului Tuzla, cu cătunele Tuzla, Perveli și Mangea-punar. În total 1 comună urbană, 16 rurale formate din 68 sate sau cătune.

Suprafața plășei totală este de 130342 hectare din cari 3088 hectare ocupate de teren neproductiv: 2519 hectare vetrele satelor cari au 3445 case și 569 hectare bălți mlaștini și drumuri și 127254 hectare loc productiv; acesta la rândul-i în ceea-ce privește pe posesori, 55523 hectare aparțin Statului și proprietarilor iar 71731 hectare aparțin locuitorilor împământeniți-

Din aceștia: 675 locuitori au până la 10 hectare; 6090 au de la 10 — 25 h. a.; 243 au de la 25—100 ha., nimeni nu are peste 100 hectare, și 202 nu sunt împrietăriți, însă Statul a luat măsură ca și aceștia să fie împrietăriți cât mai curând.

Populațiunea plășii Mangalia (împreună cu a reședinței, orașul Mangalia) pe anul 1895—96 este de 3872 familii cu 12709 membri în total 16581 suflete, împărțită ca în tabloul următor:

1) După *sex*: bărbați 8842, femei 7739, total 16581.

2) După *stare civilă*: necăsătoriți 9.130, căsătoriți 6.958, văduvi 482, divorțați 11, total 16581.

3) După *instrucție*: știu carte 635, nu știu 15946, total 16581.

4) După *cetățenie*: cetățeni români 14701, supuși străini 1839,

nesupuși nici unei protecții și, total 16581.

5) După *religie*: ortodoxi 4781 catolici, etc. 1553, mahometani 10219, mosaici 2, alte religii 26, total 16581.

6) După *ocupațiunile*: agricultori, meseriași, etc. 3745, industriași 30, profesii libere și a'tele 409, comercianți 110, total 4294.

Moravurile și obiceiurile lor, a se vedea la etnografia generală a județului.

Contribuabilii: 4294.

Economicesce plasa este bogată în teren arabil, cultivabil, în pășuni și islazuri, însă e săracă în păduri și vii.

Producțiunile plășii Mangalia pe anul 1895—96 au fost următoarele:

Grâu 5089 ha. cu 61016 hl. (1198 hl. de ha.); seară 3326 ha. cu 45803 hl. (1299 hl. de ha.); orz 19649 ha. cu 295963 hl. (1506 hl. de ha.); ovéz 1970 ha. cu 26254 hl. (13.32 hl. de ha.); rapiță 653 ha. cu 7405 hl. (11.34 hl. de ha.); porumb 2939 ha. cu 14974 hl. (5.9 hl. de ha.); meiú 1652 ha. cu 1696 hl. (1.3 hl. de ha.); fânețe artificiale 33 ha. cu 9200 kgr. (108 kgr. de ha.); fânețe naturale 5218 ha. cu 4302500 kgr. (1020 kgr. de ha.); viță 23 ha. cu 299 hl. (13 kgr. de ha.).

Din cele 130342 ha. cari con-

stituesc suprafața întregii plăși, am văzut că terenul productiv ocupă la 127254 ha. împărțit ast-fel:

1) Locul productiv 89507 ha.; 2) locul rămas necultivat 53640 ha.; 3) islazul 22809 ha.; 4) viile 78 ha.; 5) pădurile 800 ha.; total 127254 ha.

Ocupațiunile locuitorilor sunt:

Agricultura practică pe o scară întinsă; sunt în plasă 3745 plugari cu 1486 pluguri cu boi și 456 pluguri cu cai; 929 care cu boi și 1326 căruțe cu cai; mai sunt în plasă: 5 mașini de treerat cu aburi, 23 mașini de semănat, 186 mașini de secerat, 47 mașini de bătut porumbul, 1 trior, 262 grape de fier; 36 mașini de vânturat.

Grădinăritul este ocupația de căpetenie a bulgarilor și a Românilor.

Crescerea vitelor este iar o ocupațiune însemnată a românilor și tatarilor. Sunt în plasă peste 40,000 capete de animale între cari 222 armăsari, 3,951 cai, 3,581 epe, 1,105 mânzi; 153 tauri, 8,322 boi, 6,814 vaci, 3,129 viței, 77 bivoli, 104 bivolițe, 81 malacti; 142 asini, 5 catări, 8,230 berbeci, 86,279 oi, 35,982 miei, 127 țapi, 343 capre, 168 ieși, 1,076 porci, 916 scrófe.

Crescerea albinelor e puțin însem-

nată, sunt în totă plasa numai 266 stupi cu albine.

Pescuitul e practicat numai pe lângă mare (Mangalia) și lacurile formate de ea (Techirghiol, Tuzla, Tatlageac); sunt 6 bălți, mai sunt apoi 625 puțuri prin sate și 12 pe câmp.

Industria e puțin dezvoltată, mai puțin de cât în celelalte plăși, sunt în plasă 30 industrii: (lemnari, ferari, tâmplari, etc.); pe la sate industria casnică produce aproape strictul necesar, mai sunt în plasă 3 mori cu aburi, 81 mori de vânt și nici un fel de fabrică.

Comerțul e mai puțin important ca în celelalte plăși întrucât nu are nici un port la Mare, căci și Mangalia nu face mai nici o tranșacțiune comercială. Sunt în plasă 110 comercianți, din cari 6 hangii, 41 cărciumari, restul de alt-fel. Comerțul constă în importul manufacturilor, coloniialelor, țesăturilor, etc. și în importul vitelor, lănei și orzului. El se face numai cu Constanța și Medgidie.

Budgetele comunelor se echilibrează mai mult sau mai puțin într'un mod mulțumitor; sunt în plasă 4,294 contribuabili, veniturile sunt 72436 lei pe anul 1895—96; iar cheltuielile ating cifra de 28,894 lei, rămânând deci un excedent în plus de 43,452 lei.

Căile de comunicație iarăși nu prezintă o importanță specială. 1) Ceea-ce privește căile maritime, deși Mangalia ar forma un admirabil port, totuși puține vase îl vizitează; în multe locuri nici nu se mai oprește vre un vas; 2) cele de pe uscat sunt: a) calea județiană Constanța-Mangalia; apoi drumurile mari: b) Mangalia-Tuzla, c) Mangalia-Medgidie, d) Mangalia-Cuzgun; e) Mangalia-Bairamedede; f) Mangalia-Cara-omer; g) diferite drumuri vecinale și comunale care unesc toate satele între ele.

Cultul religios se practică în 5 biserici ortodoxe, care sunt întreținute de comune, având și de la Stat câte 10 hectare de pământ, având 5 preoți, 5 dascăli, 4 cântăreți, față de numărul satelor și populațiunii bisericele ortodoxe sunt prea puține, pe când celelalte de rit deosebit sunt numeroase; ele sunt în număr de 65, mai multe, ca în orice plasă din cari 42 moschee și geamii, 23 case de rugăciuni pentru celelalte religii.

Instrucția se predă numai în 6 școli mixte, nici chiar în Mangalia nu sunt școli urbane, căci sunt întreținute de Stat, având și câte 10 hectare pământ; au 5 învățători, 2 învățătoare cu 261 elevi înscriși (188 băieți, 72 fete) din cari 115 au fost promovați. Școl-

lele sunt foarte insuficiente pentru populațiunea mereu crescândă a plășii, deci ar fi foarte bine de săr înființa cât mai multe spre a împiedica elementul bulgăresc de a ridica capul și a triumfa.

Istoricul. Aci avem de amintit cetatea veche greacă Calatis (Mangalia) a se vedea descripția istorică generală a județului.

Manole, conacul, locuință izolată în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei urbane Hârșova; la 7 klm. spre N.-V. de oraș, pe malul drept al Dunărei, la locul de unde se desface gârla numită Privalul-Tair-Buaz, nu departe de ruinele cetății oii; este loc de popărire, pentru călătorii și ciobanii cari merg de la Hârșova spre Daeni pe malul Dunărei, fiind că hanul l'a ținut un ore-care Manole, locul a luat numele său.

Mărăcin, valea cu vale însemnată în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei rurale Gorleci; începe de la punctul numit Cășla la Țerca îndreptându-se către apus, merge printre dealul la Țerca (spre N.) și șesul Porumbiscea și dealul Cilibiului (spre S.) și după un drum de 3 klm. se deschide în valea Picirului, puțin mai spre N. de movila Cinstului, este situată în

partea nord vestică a plășii și cea estică a comunei; este traversată în lungime de către drumul comunal Grópa-Ciobanului-Haidar și cruciș de drumul Gârleci-Bulgiu.

Murat-bair, deal însemnat în plasa Constanța, pe teritoriul comunelor rurale Cara-murat și Carol I (Danachioi) se întinde de la vârful Danachioi-iiuik și până în valea Cara-murat-ccair, trecând pe la sudul cătunelor Cara-murat și Carol I, are o înălțime maximă de 130 metri pe care o atinge în vârful Murat-iuk; este situat în partea sudică a plășii, cea sud-vestică a comunei Cara murat și cea sud-estică a comunei Carol I având o direcție generală de la N.-V. către S.-V.

Mârleanu, lac însemnat din județul Constanța, plasa Silistra-nouă, situat pe teritoriul comunelor rurale Mârleanu, de la care și-a luat și numele și Beilicu. Ca toate lacurile de pe malul drept al Dunării, el trebuie să fi fost format de Dunăre în vre-una din marile sale revărsări, mai cu seamă că nivelul apelor sale e același ca al Dunării; astăzi comunică cu Dunărea printr'un mic braț lung de 1 klm., larg de vre-o 20 m. și puțin adânc, prin acest braț lacul este alimentat când fluviul este în creștere. La miadă-și de el se află

un mic lac acoperit cu stuf, numit Beilicu, care p $\acute{o}$ te fi considerat ca o prelungire a sa, c $\acute{a}$ ci limba de p $\acute{a}$ m $\acute{e}$ nt, ce le desparte, este j $\acute{o}$ s $\acute{a}$ și acoperit $\acute{a}$ dese ori c $\acute{a}$ nd apele sunt mari. Forma lacului este rotund $\acute{a}$ pușin, m $\acute{a}$ i mult lunguiat $\acute{a}$, cu o direcție general $\acute{a}$ de la N. la S. Conturul s $\acute{e}$ u are o lungime de 8 klm. lungimea e de 3 klm. l $\acute{a}$ rgimea de 2 1/2 klm. intinderea total $\acute{a}$ este de 360 hectare și cu Beilicu 450 hectare. Malurile sale abia se cunosc din pricin $\acute{a}$ c $\acute{a}$ stuful le acoper $\acute{a}$ ca o band $\acute{a}$ de jur împrejur; ele sunt in general potrivit, j $\acute{o}$ se chiar, afar $\acute{a}$ de dou $\acute{e}$ locuri, la N. și la S. de satul M $\acute{a}$ rleanu unde sunt inalte și rip $\acute{o}$ se, pietr $\acute{o}$ se chiar. Pe maluri vin de se termin $\acute{a}$ ultimele ramificațiunii ale dealurilor Tuna-orman și Calburgina la apus Zbreia și Catița la r $\acute{e}$ s $\acute{a}$ rit. Satele aș $\acute{e}$ date l $\acute{a}$ ng $\acute{a}$ lac sunt: M $\acute{a}$ rleanu pe malul nord-estic și Beilicu l $\acute{a}$ ng $\acute{a}$ lacul cu același nume, la 1 1/2 klm. departe de lacul M $\acute{a}$ rleanu; de aci rezult $\acute{a}$ c $\acute{a}$ una din ocupațiunile locuitorilor din aceste sate este și pesc $\acute{a}$ ria. *Basinul* s $\acute{e}$ u este pușin considerabil, coprin $\acute{d}$ nd v $\acute{a}$ i de mic $\acute{a}$ importanță, neav $\acute{e}$ nd nici una din ele ap $\acute{a}$ ca s $\acute{a}$ int $\acute{r}$ ieie umiditatea prin locurile str $\acute{a}$ b $\acute{a}$ tute de ele. Acest basin are o intindere de 25.000 hectare (250 klm. p. și cuprinde

teritoriile comunelor Beilicu, M $\acute{a}$ rleanu, Caranl $\acute{a}$ c, Cuzgun, Cara amat, Dobromir, Enișenlia și Hazarl $\acute{a}$ c. Este cuprins intre dealurile Tuna-orman, Calburgina, Macuc, Cioial, Merchez, C $\acute{a}$ șla, Distrail, Baș-punar, Siniv-bair, Aslama-bair, Siniv-iol-bair, Uzun-bair la apus; hotarul Dobrogei spre Bulgaria la m $\acute{i}$ a $\acute{d}$ $\acute{a}$ - $\acute{d}$ i, dealurile Ghiol-punar, Mulveracceuci, Imail-iuk, Eki-iuiuk-olceac, Catița și Zbreia. *V $\acute{a}$ ile* cari br $\acute{a}$ z $\acute{d}$ $\acute{e}$ z $\acute{a}$ acest basin și cari d $\acute{a}$ nd unele intr'alt $\acute{e}$ le spre a se deschide in lac sunt: 1) Beilicului unit $\acute{a}$ cu valea lui Ghenciu, se deschide la lacul Beilicu; 2) Derinea-ceair, formata din unirea v $\acute{a}$ ii Cișmelii cu Migedetu numit $\acute{a}$ și D $\acute{u}$ d $\acute{u}$ tl $\acute{u}$ -cucuciu-alcea; valea Derinea la inceputul ei se mai numea și Gheren-ceair și primește sub acest nume v $\acute{a}$ ile Babuci-culac, Teke-kiol, formata din Iurcurimahala-ceau, Dobromir și Medmediculac apoi valea Enișemlia, pe st $\acute{a}$ nga are valea Demircea unit $\acute{a}$ cu valea Voinea-mare; 3) valea M $\acute{a}$ rleanu unit $\acute{a}$ cu valea Orman și Baccuius. Cum am spus, aceste v $\acute{a}$ i nu au ap $\acute{a}$ din cauza terenului și numai in timpul ploilor se vede $\acute{o}$ re-care ume $\acute{d}$ $\acute{e}$ l $\acute{a}$ pe fundul lor. Pescele din ac $\acute{e}$ st $\acute{a}$ balt $\acute{a}$ e același ca cel din Dun $\acute{a}$ re și se pescuesee de locuitori, venitul de 15.000 lei fiind al Statului. *C $\acute{a}$ ile de comunicație* vecine

de el sunt c $\acute{a}$ te-va drumuri comunale intre Beilic-M $\acute{a}$ rleanu și Dun $\acute{a}$ re, pe unde se transport $\acute{a}$ pescele.

M $\acute{a}$ rleanu, vale insemnat $\acute{a}$ cu plasa Silistra-nou $\acute{a}$, pe teritoriul comunelor rurale M $\acute{a}$ rleanu, de la care și-a luat și numele, Aliman și Beilicu. Este format $\acute{a}$ din trei v $\acute{a}$ i mai mici, din cari cea mai insemnat $\acute{a}$ este Bac-cuius-culac, ce o putem considera ca ramura principal $\acute{a}$; se deslace din ramificațiunile apusane ale dealului Eki-iuiukolceac, de pe teritoriul satului Baccuius al comunei Beilicu, se indr $\acute{e}$ pt $\acute{a}$ spre m $\acute{i}$ a $\acute{d}$ $\acute{a}$ -no $\acute{p}$ te, av $\acute{e}$ nd o direcțiune general $\acute{a}$ de la S.-E. spre N.-V., trece prin satul Baccuius, pe la p $\acute{o}$ lele apusane ale dealurilor Uzun-culac-bair și dealul Chior-cuius, și dealul M $\acute{a}$ rleanu la apus, dup $\acute{e}$ un drum de 12 klm. se deschide in ezerul M $\acute{a}$ rleanu, la r $\acute{e}$ s $\acute{a}$ rit la 1 1/2 klm. spre S. de satul M $\acute{a}$ rleanu; are pe dr $\acute{e}$ pta ca adiacenta valea Orman, pe valea sa merg drumuri ce duc de la M $\acute{a}$ rleanu la Aliman, Demircea și Baccuius.

M $\acute{a}$ rleanu, deal insemnat in plasa Silistra-nou $\acute{a}$, pe teritoriul comunelor M $\acute{a}$ rleanu, de la cari și-a luat și numele și Beilicu, br $\acute{a}$ z $\acute{d}$ $\acute{a}$ nd partea sud-vestic $\acute{a}$ a celei d'int $\acute{a}$ i $\acute{u}$ și r $\acute{e}$ s $\acute{a}$ rit $\acute{e}$ n $\acute{a}$ a celei d'a doua și cea

nordic $\acute{a}$ a pl $\acute{a}$ șii; este cuprins intre lacul M $\acute{a}$ rleanu, lacul Beilic, valea Demircea și valea M $\acute{a}$ rleanu, are 126 m. in $\acute{a}$ lțime domin $\acute{a}$ nd cele 2 lacuri, cele 2 v $\acute{a}$ i și drumurile comunale ce duc de la Beilic la M $\acute{a}$ rleanu, Demircea și Baccuius, este acoperit cu sem $\acute{e}$ n $\acute{a}$ turi și f $\acute{a}$ nețe.

M $\acute{a}$ rleanu, comun $\acute{a}$ rural $\acute{a}$ din județul Constanța și anume din plasa Silistra-nou $\acute{a}$.

Este aș $\acute{e}$ dat $\acute{a}$ in partea apusan $\acute{a}$ a județului la 82 klm. spre V. de orașul Constanța capitala districtului și in partea nord-estic $\acute{a}$ a pl $\acute{a}$ șii la 37 klm. spre N.-E. de orașul Ostrov, reședința ei; comunele insemnate cu d $\acute{e}$ n $\acute{s}$ a sunt: Aliman la 5 klm. spre S.-E., Beilicu la 5 klm. spre S.-V., Cuzgun la 11 klm. spre S., Oltina la 10 klm. spre S.-V. Rasova la 12 klm. spre N.-E.

Hotarul am $\acute{a}$ nunțit al comunei este urm $\acute{e}$ torul: Plec $\acute{a}$ nd de pe malul drept al Dun $\acute{a}$ rii la 2 klm. spre N.-V. de satul Mirbanu, de la locul unde se vars $\acute{a}$ g $\acute{a}$ rļa ce face s $\acute{a}$ comunice lacul M $\acute{a}$ rleanu cu Dun $\acute{a}$ rea, hotarul o ia spre m $\acute{i}$ a $\acute{d}$ $\acute{a}$ - $\acute{d}$ i, m $\acute{a}$ i int $\acute{a}$ i $\acute{u}$ spre S.-E. pe malul st $\acute{a}$ ng al g $\acute{a}$ rlii de m $\acute{a}$ i sus, p $\acute{a}$ n $\acute{a}$ ajunge pe malul nordic al lacului, de aci se indr $\acute{e}$ pt $\acute{a}$ spre S.-V. pușin și apoi spre S. urm $\acute{a}$ nd malul apusan al lacului M $\acute{a}$ rbanu, inconjur $\acute{a}$ lacul p $\acute{i}$ n $\acute{a}$ ndu-se de malul

său sudic, pe care îl părăsește spre a se dirige spre S.-E. urcând și scind muchia dealului Demircea, se îndreaptă apoi spre răsărit scoborând nițel valea Mârleanu și urcând pe muchia dealului Kior-cuius, de unde se îndreaptă definitiv spre miadă-nöpte, mai întâi spre N. pe muchia malului Mârleanu, taie văile Orman și Catita și din dreptul ei se dirige spre N.-E. pe muchia dealului Zbreia și pe la apus de movila Comora, de lângă care o ia spre N.-V. scoborâ pe malul drept al Dunării, traversează gârla Veriga (un braț al Dunării) și taie în două jumătăți ostrovul Hozunada și se oprește pe malul nordic al acestui ostrov, de aci înconjurând ostrovul se dirige spre apus, mai întâi spre V. până la deschiderea văii Corasan, de aci spre S.-V. trecând malul Dunărei până la versarea lacului Mârleanu în Dunăre și a ajuns de la locul de unde a plecat. Forma hotarului este aceea a unui trapez neregulat cu baza spre răsărit; lungimea hotar. e de 28 km.

Se mărginesc la miadă-nöpte cu județul Ialomița de care se desparte prin fluviul Dunărea; la răsărit cu comuna rurală Aliman; la miadă-și și apus cu comuna rurală Beilicu de care se desparte prin dealul Kuir cuius, valea Mârleanu, delul Demircea și malul apusan al întinsei băli Mârleanu.

Relieful solului său e în general puțin accidentat; ca deluri avem Zbreia (99) la miadă-nöpte, prin interiorul comunei; Kuir cuius (121 m), Demircea (126 m.) la miadă-și pe hotar, trimitând prin comună ramificațiile lor nordice. Natura lor este pietrösa mai cu sémă spre apus pe malul lacului Mârleanu, acoperită cu fenețe și pe ici și colo cu crângulețe. Movile sunt puține, 3 la număr, principala este Drăgaica (108 m.) la miadă-nöpte dominând Dunărea, satul și lacul Mârleanu; este artificială și a servit ca punct de observație.

Apele care udă comuna sunt: Dunărea la miadă-nöpte, pe o distanță de 6 klm., având malul său la apus jos, iar spre răsărit înalt și ripos; formeză ostrovul Hozunada acoperit cu pietri și nisip și a cărei parte apusană aparține comunei; alte cursuri de apă nu mai avem. Văile sunt numeroase cu maluri ridicate și mult cote; p între cele mai însemnate remarcăm: valea Canasan la miadă-noapte se deschide în Dunăre; valea Mârleanu unită cu valea Orman pe la miadă-și și prin interiorul comunei, se deschide în lacul Mârleanu lângă satul Mârleanu.

Bălți avem pe teritoriul comunei una singură: Mârleanu (370 hectare) în partea apusană, are ma-

luri înalte mai cu sémă cele răsăritene sunt înalte și pietröse, lacul pe o bună întindere este acoperit cu stuf, comunică cu Dunărea printr'o gârliță (1 klm lungime) prin care se alimenteză cu apă și pesce ce se consumă în localitate.

Clima comunei este în general frigurosă, vara e temperată prin apropierea fluviului și a lacului; iarna însă este foarte aspră, vintul de la N.-E. suflă continuu, cel de apus mai puțin; ploile cad în cantitate potrivită; ca maladii numai frigurile vizitează din când în când comuna.

Comuna este formată dintr'un singur cătun, reședința Mârleanu, așezat în partea apusană a comunei, pe malul răsăritean al lacului Mârleanu, puțin înalt și stâncos. Pozițiunea lui este frumoasă, înconjurat de deluri înalte acoperite cu verdeta și cu vii, având o deschidere spre apus pe stufosul mal al lacului, pe care insule puține rătăcesc din loc în loc, iar d'asupra râlele sălbătice umplu aerul cu țipătul lor. Casele sunt frumoase, bine făcute, de zid și așezate pe 8 uliți.

Populațiunea sa totală pe anul 1986 este de 230 familii cu 971 suflete, împărțite astfel:

Dupé *sex*: 511 bărbați 460, femei. Total 971.

Dict. geogr. Jud. Constanța.

Dupé *stare civilă*: 549 necăsătoriți, 390 căsătoriți, 32 văduvi. Total 471.

Dupé *instrucție*: 55 știu carte, 916 nu știu. Total 971.

Dupé *cetățenie*: 971 cetățeni români.

Dupe *religie*: 971 ortodoxi.

Dupé *ocupație*: 204 agricultori și meseriași, 3 comercianți, 50 alte profesii. Total 237.

Contribuabili 237.

Suprafața sa este de 3556 hectare sau 35½ klm. p. din care 70 ha. ocupate de vatra satului și este împărțit între Stat, care posedă 950 ha. și locuitorii care stăpânesc 2536 ha.

Economicește, comuna stă binișor, recoltele anului 1894 — 95 sunt acestea: Grâu 640 ha. cu 850 hl. (11 hl. de ha.); orz 320 ha. cu 3840 (12 hl. de ha.); ovéz 160 ha. cu 1600 hl. (10 hl. de ha.); porumb 270 ha. cu 8103 hl. de ha.

În ceea ce privește întinderea și felul terenurilor cele 3556 ha. ale comunei se divid, astfel: 870 ha. teren neproductiv (din care 70 ha. vatra satului și 800 ha. baltă și stuf al Statului); 2686 ha. teren productiv (din care 150 ha. ale Statului și 2536 ha. ale locuitorilor); din acestea: 1532 ha. teren cultivat (din care 100 ha. ale Statului și 1432 ha. ale locuitori-

lor); 940 ha. teren necultivat (din care 50 ha. ale Statului și 890 ale locuitorilor); 81 ha. teren islaz (al locuit.); 7 ha. teren vii (al locuit.); 126 ha. teren pădure (al locuitor).

Ocupațiunile locuitorilor sunt: Agricultură cu 204 plugari, cari au 85 pluguri, 150 care și căruțe, 1 trior, 2 mașini de vinturat. Crescerea vitelor, fiind în comună 4200 capete mai cu osebite oi și boi. Industria, afară de cea simplă, casnică, mai e reprezentată prin una moră pe apă și 3 mori de vânt. Pescuitul în Dunăre, și balta Mârleanu. Comerțul este activ; se face de 3 comercianți, prin orașelul Ostrov și gara Cerna-voda; și constă în import de manufactură, coloniale și în export de vite cu produsele lor.

Budgetul comunei constă în veniturile de 2,718 lei și cheltuielile se ridică la suma de 2397 lei, rămânând un mic excedent de 322 lei; sunt și 237 contribuabili.

Căi de comunicație sunt: un drum județean Cernavoda-Raiova-Oltina ce trece prin sat, apoi drumuri comunale ce duc la Beilic, Aliman, Demircea, etc.

Biserica este una singură cu hramul St. Dumitru, fundată și întreținută de locuitorii cu 10 ha. de la Stat, având ca deservenți 1 preot, 1 dascăl și 1 paracliser.

Școala este iarăși una rurală mixtă, cu 10 ha. de la Stat, cu 1 învățător, cu 20 elevi înscriși (din care 1 fată) și 8 promovați.

Medjidie, comună urbană importantă în județul Constanța și anume în plasa Medjidie.

Este *situată* în partea centrală a județului spre apus de orașul Constanța, capitala județului și în cea centrală a plășei al cărui nume îl poartă și a cărei reședință este. Alte comune învecinate cu dânsa sunt: Carata la 10 klm. spre N.-E., Alacapo la 11 klm. spre S.-E., Mamut-cuius la 12 klm. spre S., Totoman, sat la 12 klm. spre N.-V., Murfatlar la 15 klm. spre S.-E., Cernavoda la 25 klm. spre V.

Hotarul amănunțit al comunei este următorul: plecând din delul Docuzol-bair, o luăm mai întâi spre S., mergi pe muchea acestui del, coboră în spre S.-V. prin valea Cilibikioi-cair, o ia spre S., urcă și coboră delul Panaghir, taie balta Carasu, la 4 klm. spre S.-V. de orașel, se îndreaptă apoi spre S.-E., urcând în dealul Alibei-ceair-bair taie valea Biringi-Medjidia-ceair și urcă în delul Tabia Franțuzescă, lângă ruinele fortului cu același nume, de lângă care se îndreaptă spre S.-V. pe delul Congaz-bair, până în valea Calalic-dere, de unde

o ia spre S.-E. pe panta apusană a delului Vaivasin-bair, valea Vaivasin-dere, de aci hotarul o ia puțin spre răsărit, apoi spre N.-E., pe muchia delului precedent, taie valea Ikingi Medjidia-ceair, valul lui Traian și Tabia franțuzească, de aci o ia spre N.-E., tot pe muchia delului trecând prin movila Endec-carakioi, până la capătul văii Biringi-ceair, de unde o ia spre miadă-nopte în direcțiunea nord-vestică, urcă și coboră delul Medjidia, taie iar valea Carasu sau Medjidia la 3 km. spre E. de orașel, urcă apoi în movila Kiostel, din dealul Docuzol, taie apoi valea Docuzol, precum și pe Docuzol-ceair, urcă în delul Docuzol bair, trecând pe la apus de movila Docuzol, și ajunge la locul de unde a plecat. Forma hotarului este lunguiață ca a unui poligon neregular, lungimea lui este 52 klm., iar întinderea totală cuprinsă în perimetrul este de 4266 hectare sau 8532, pogone sau 42 klm. p.

Se *mărginesc* la miadă-nopte și N.-V. cu comuna Tortoman despărțindu-se prin dealurile Docuzol bair, Panaghir și valea Cilibichioi, la miadă-zi cu comunele Bălbul și Mamut-cuius despărțindu-se de cea d'întăi prin dealurile Vaivasin bair și Tabia franțuzească, de cea d'a doua prin valea Calalic-ceair și

dealul Congaz-bair, la apus cu cătunul Alibei ceair (al comunei Corghea) despărțindu-se prin delul Alibei ceair bair, și în fine la răsărit comuna Alacapo despărțindu-se prin dealurile Docuzol-bair și Medjidia-bair.

Relieful solului este în general puțin accidentat în sensul că ondulațiunile dealurilor sunt înalte, iar văile sunt largi, având și prea puțină apă în ele primă-vara; principalele sunt: Docuzol-bair (93 m.) la N.-V., Panaghirul cu vârful Panaghirul (97 m.) la N.-V.; Alibei-ceair-bair (85 m.) la A., întinzându-se până lângă Medjidia; dealul Tabia-franțuzescă cu vârful Medjidia sau Caiacic (111 m.), la S. și în partea centrală; Vai-vasin-bair (117 m.) la S.-V.; dealul Carakioi-bair (120 m.) la S.-E., dealul Endec-carakioi cu vârful Endec-carakioi (112 metri) la răsărit și dealul Docuzol-bair cu vârful Kiostel (58 m.), la N.-E. dealul Medjidia prin centrul comunei, pe lângă valea, balta și orașelul Medjidia (91 m.). Tote aceste dealuri sunt în general acoperite cu verdetă, semănături și fânețe, odinioară erau acoperite și cu păduri frumoase. *Movilele* sunt puțin numeroase (12) între cari remarcăm Panaghir-iuk (97 m.) la N.-V. Alibei-ceair-iuk (121 m.), la S.-V., ele sunt arti-

fiale și adî acoperite cu verdeta, au servit ca puncte de orientare.

Hidrografia este slab reprezentată în ceea ce privește apele curgătoare căci avem un singur pârîu, Docuzol în partea de răsărit, versându-se în balta Cara-su lângă Medjidia, pe drépta; avem apoi balta Cara-su sau Medjidia care începe de la Cerna-Vodă și se sfârșește dincolo de satul Kiostel printr'o mlaștină; ea a servit ca loc de s.urgere al apelor Dunării, adî însă are puțină apă, și este acoperită cu stuf. Văile nu sunt tocmai așa multe, ele sunt largi, cu maluri puțin înalte și au toate direcțiunea spre apus, deschizându-se în Dunăre sau lacurile de pe lângă ea; ele n'au apă de cât în timpul primă-verei sau după topirea ghețurilor. Principalele sunt: valea Ci ibikiol la apus; valea Docuzol-ciair, la N-E; valea Biringi-Medjidia dere, prin partea centrală; valea Ikiugi - Medjidia - dere, continuată spre apus cu valea Cazalic-dere, prin partea sudică; Vaivasin-dere, pe la sud-estul comunei.

Clima ei este cam nesănătoasă, din cauza exhalățiunilor miasmatică ale bălții Cara-su; și iată ce dice baronul, D'Hogguer în Renseignements sur la Dobroudja (1879): Medjidia este așezată în parte la picioarele unei coline, parte pe marginea unei bălți pestilențiale de o mare întin-

dere. La începutul tomnii, această baltă seacă prin evaporățiunea apelor și formează atunci, o nemărginită câmpie de noroiu negru și fetid unde se descompun la căldura razelor soiare o masă enormă de materii organice, mai cu sēmă pești, broșce râioșe, etc. și materii vegetale, iar miasele paludicene se degajă cu iuțela Adăogați pe lângă această căpușurile sunt situate mai toate în partea josă a țărurilor, aprópe de mlaștină. Aceste ape deja necurate prin nivelul lor ce este inferior bălților, și grație infiltrațiunilor terenului, sunt prin pozițiunea lor și mai necurate. Aceste puțuri sunt în general în centrul planurilor înclinate între locuințe și mlaștină. Cu ploile torențiale de toamnă, toate murdăriile orașului și numai domniștie câte sunt, sunt tărute la pôle'ecolinei, străbat parte în puțuri, parte în mlaștină.

Toate locuințele Medjidiei sunt construite cu pământ și cu noroi răcorite cu stuf din baltă, și adesea nivelul caselor este inferior aceluia al stradelor. Camerele sunt joase, mici și fără cea mai mică ventilațiune. O întreagă familie, adesea un bărbat, nevastă, cinci sau șese copii trei sau patru câini, porci, găini, etc. locuiesc grămadă pe acest teren umed între una din cele două încăperi din care se compun cea mai

mare parte a locuințelor din Medjidia, cea laltă este rezervată proviziunelor bucătăriei, etc. Adesea staulul este alipit de casă și comunică în ea printr'o ușe totdeauna deschisă; acest staul este foarte rar spălat, și paele putrede, etc. măresc aceste miase că înecă pe călătorul care intră în aceste bordece unde frigurile domnesc. Adăogați că și comoditățile cari consistă într'o grópă în pământ inconjurate de un mic zid sunt foarte apropiate de casă, și va fi ușor a înțelege că reputățiunea Medjidiei și în general a satelor acestui district (al Medjidiei) nu este usurpată. Bruma grosă de peste nopțe este periculoasă în aceste locuri. Frigurile din Dobrogea sunt dese, dar nu caracterul periculos... Această descripție a lui Hogguer este și adî în parte adevărată în ceea ce privește casele tătarilor și turcilor, însă românii și bulgarii, destul de numeroși și au construit de curând case mici dar curate, plăcute și igienice; orașul este bine aranjat, stradele aliniate, petruite în cea mai mare parte, însă orașul suferă din pricina ploilor repede și torențiale, care în multe rânduri au stricat străzi și case cauzând pagube însemnate locuitorilor.

Este formată din comuna urbană Medjidia așezată pe malul sudic al bălții Cara-su și la pôlele nordice

ale dealului Medjidia de care era dominat prin ruinele forturilor Tabia turcescă și rusescă.

Aspectul său nu oferă ceva caracteristic; este așezat pe panta dealului cu același nume, de o parte și de alta a valurilor lui Trajan în mijlocul unui câmp întins pe care se ved. numeroșe turme de oi și vite cornute. În interiorul său orașul presintă strade regulate, bine pavate, cari însă adese-ori suferă stricăciuni din partea furtunelor, torențiale cari se deslănțuesc din când în când asupra-i; drumul de la gară ce merge suind spre oraș este plăcut în general. Casele sunt mici, dar bine îngrijite, curate și cu o înfățișare plăcută, mai ales cele locuite de Românii transilvăneni; ei este un oraș cu viitor.

Suprafața comunei este de 4266 hectari cari toate aparțin locuitorilor; din acestea:

Teren neproductiv e de 319 ha, (vatra orașului cu 862 case); teren productiv 3947 ha; teren cultivabil 2241 ha; teren iemas necultivat 1222 ha; teren islaz 184 ha; Total 3947.

Populațiunea orașului Medjidia se ridică la 645 familii cu 1805 membrii deci în total 2449 suflete repartisate în modul următor:

1) După sex bărbați 1293, femei 1156, total 2449.

2) După *stare civilă* necăsătoriți 1331, căsătoriți 964, văduvi 152, divorțați 2, total 2449.

3) După *protecțiune* cetățeni români 2216, supuși streini 184, nesupuși nici unei protecțiuni 49, total 2449.

4) După *instrucțiune* știu carte 466, nu știu 1983, total 2449.

3) După *religiuni* ortodoksi 1857, catolici etc. 15, mahometani 1500, mosaici 47, alte religii 30, total 2449.

4) După *ocupațiuni* agricultori 427, industriași 5, comercianți 129, alte profesii 175, total 736.

5) După *improprietărire*: până la 10 ha. 260, de la 10—25 ha. 24, de la 25—100 27, de la 100 ha. în sus—, neimproprietăriți 43, total 354.

Contribuabili, 736.

Ocupațiunile locuitorilor sunt: *Agricultura* cu 427 plugari cu 6 mașini de secerat, 5 mori de bătut porumbul, 34 grape de fier, 2 decosii, 48 pluguri, 124 care și căruțe.

Cresterea vitelor fiind în comună peste 5200 capete din cari: 305 cai, 804 boi, 45 bivoli, 4 asini, 5450 oi, 62 porci.

Industria nu e tocmai dezvoltată; căci afară de cea domestică sau casnică nu avem în comună de cât 2 mori de aburi, 1 fabrică

de apă gazoasă și 2 fabrici de dă-răcit lână.

Comerțul însă e activ, căci orașul se găsește în centrul unei regiuni bogate în semănături și fânețe de animale; Calea ferată Cerna-Vodă Medjidia - Constanța și o mulțime de drumuri o deservesc minunat; se fac și două bălciuri anuale cari încep de la 15 Iunie și 15 Octombrie, în câte 10 zile, în ele se fac schimbul de cereale, vite, etc. cu coloniale manufacturi, mașini de 10: felul, etc. sunt și 125 comercianți diitre cari 6 hangii și 26 cărciumari; altă dată comerțul său era mult mai activ, însă căuta să ajungă la splendoră de odinioară și va ajunge.

Budgetul comunei Medjid a este foarte bine echilibrat, rămânând excedente numeroase. Veniturile se ridică la sumă de 71200 lei: cheltuielile ating cifra de 53636 lei, rămânând un excedent în plus de 17564 lei;

Căile de comunicație sunt numeroase; fiind centrul geografic, și agricol al județului, pleacă dintr'însa numeroase drumuri în diferite direcții: 1) Calea ferată Cernavodă-Medjidia Constanța, cu stația Mircea Vodă; 2) Căi județene la: a) Hârșova, b) Cara-murat, c) Constanța d) Mangalia, e) Cuzgun-Ostrov, f) Cerna-Vodă; 3) Căi comunale și

vecinale la satele și cătunele mai apropiate.

Cultul religios se practică într'o biserică creștină, cu hramul S-ții Apostoli Petru și Pavel, întemeiată de locuitori în 1872, întreținută de comună, având ca deservenți 1 preot, 1 cântăreț, 1 paracliser; mai sunt și 6 geamii cu 6 hoși întreținute de stat, căci populația mahometană este nămerosă.

Instrucția se predă în 2 școli, una de băieți și alta de fete, întreținute de stat cu 2 institutori și 2 institutore, cu 128 elevi înscriși din cari 92 băieți, 36 fete, promoveați 85 elevi; ar mai trebui încă o școlă de băieți căci copiii în vârstă de școlă sunt numeroși; mai sunt 6 școli musulmane.

Istoricul. Orașul Medjidia e fundat de către sultanul Abdul-Medjid, de unde și numele său, pe la începutul secolului nostru a devenit prosper prin situația sa centrală și calea ferată ce duce la Constanța și la Cernavodă spre București: prin ea trec valurile de pământ ale lui Trajan; ea a fost mult încercată în timpul războiului de la 1829, 1853 și 1877; însă azi se ridică încetul cu încetul; (a se vedea partea istorică a județului).

Medjidia, iată ce spune baronul d'Hogguer în «Renseignements sur

la Dobroudja» din 1879: Recensămintele guvernământului Otoman făcute adese-ori imperfecte, numără în 1874,20 până la 25.000 de locuitori populația Medjidiei, compusă cea mai mare parte din Tătari; pe urmă vin Bulgarii, Grecii, Israeliiți, etc. Dar în puțin timp (rigurile intermițente și ti osul decimară această populațiune care în 1876 numără încă 7000 suflete. Acest număr a fost redus în 1877 înaintea războiului Rușo-Turc la 3000 suflete, Posiția Medjidiei este fără contradicere cea mai importantă din totă Dobrogea sub raporturile comerciale, agricole și chiar strategice.

Orașul Medjidia datorește existența lui drumului de fier de la Dunăre la Marea Neagră, și se poate dice chiar că Medjidia este creațiunea acestui railway. Medjidia fiind situată la jumătatea drumului de la Constanța la Cernavodă, compania drumului de fier a făcut o gară pentru a ușura transportul cerealelor din această localitate la Cernavodă și Constanța.

Din partea sa guvernământul turc a construit pe o colonă din fața sa la o distanță de (1) milă, numeroasă magazii în felul bazarurilor care servește la bălciurile cari se fac de două ori pe an,

primă-vara și toamna, și care durează 15 zile fie-care.

Transacțiunile comerciale care se făceau sunt considerabile. Negustorii și sătenii veneau chiar din părți depărtate ale Dobrogei.

La aceste bălciuri negustorii cumpărau cereale și lănurile ale viitoare recolte, dând sătenilor arvună și fixând prețurile eventuale. Un mare număr de negustori străini veneau cu produsele industriei europene, ast-fel: încălțăminte, haine, draperii, bumbăcării, etc. precum și o mulțime de obiecte de origine orientală. Tribunalurile de comerț din Tulcea și Constanța se transformau în timpul bălciurilor și ședeau ast-fel până când se sfârșeau bălciurile.

Este imposibil a da cifrele pozitive ale transacțiilor care au avut loc la bălciurile de la Medjidia, pentru că toate documentele lipsesc, fiind luate cu arhivele de către guvernământul Otoman.

Cultura câmpurilor în districtul Medjidiei se resumea la ceea ce urmărea:

Grâu, orz, ovéz, secară, mei și grâne oleoginose. Plantațiunile de arbori fructiferi și viile lipsesc cu totul.

Climatul e foarte nesăvâtos. Medjidia este mărginită într-o parte de coline, iar de altă parte de o

baltă pestilențială de o foarte mare întindere. Pe la începutul toamnei această baltă seacă din cauza evaporățiunii apelor și formeză atunci o câmpie plină de un noroiu negru, unde se descompune sub influența razelor solare o mare cantitate de materii organice. Pe lângă acesta puțurile mai sunt așezate în partea cea mai josă a terenului, aproape de baltă. Aceste ape deja impuse prin nivelul lor inferior bălței și grație tuturor infiltrațiunilor pătului, sunt prin pozițiunea lor state și mai impure.

Locuințele Medjidiei sunt construite în pământ și în noroiu, și adesea nivelul camerelor e inferior strădei. Camerele sunt mici, scunde și fără ventilațiune.

Totă familia, adesea birbat, femeie, 5 sau 6 copii, porci, cinci câini, puț, se culcă cu toții pe acest pământ umed într-una din cele 2 camere; mai toate casele din Medjidia sunt compuse din 2 camere.

Brumele de noapte sunt foarte periculoase în aceste locuințe.

Frigurile sunt deci foarte frecvente, dar n-au caracterul periculos.

Medjidie, plasă însemnată din județul Constanța ocupând partea apusană și centrală a lui.

Numele. Și-a luat numele de la reședința sa, orașeiul Medjidia sau Mejidie.

Situațiunea. Se află în partea de mijloc și de vest a județului. Diagonalele sale cele mai mari sunt de la nord la sud, de la vârful Erkesek sud la vârful Cangagi sud și de la vest la est de la vârful Cuzgun la movila Islam-tepe.

Se mărginește la miază-noapte cu plășile Hârșova, iar la apus cu plasa Constanța, la miază-zi cu plășile Manglia și Hârșova, iar la apus cu județul Ialomița, despărțindu-se prin fluviul Dunărea.

Relieful solului e în general accidentat, mai cu osebire în partea apusană pe malul Dunării sunt dealurile și văile se succed repede unele după altele formând un labirint, de unde abia poți eși; dealurile în general stâncose și pietroase, nu numai că împiedică bătrânul fluviu de a se îndrepta și vârsa în mare, în care odinioară își găsea mai curând repausul, dar îl împing spre nord și chiar spre N.-V., mai lungindu-i cursul cu încă o sută și mai bine de kilometri până ce se vară în Mare. Relieful său ține de terasa dunăreană, și este despărțit în două jumătăți prin depresiunea Cara-su ce merge de la Cerna-

vodă, prin Medjidie la Constanța. *Dealurile* cari o brăzdeză formeză mai multe culuri sau sisteme, cari de și stau în legătură unele cu altele, păstrează însă fiecare caracterul său deosebit, acestea sunt: 1) comuna Vlah-bair la V., între bălțile Vederosa și Baci, cu vârful Vlah-kioi (155 m.); 2) comuna Rasova coprinsă între Dunăre, bălțile Vederosa și Kokirleș și văile Ghiordungi și Pestera, cu vârful Mulciova (158 m.), la apus; 3) comuna Cokirleni cu vârful Hoșu-iuk (127 m.) la apus, între Dunăre lacurile Cokirleni, Carasu, și valea Pestera; 4) comuna Cernavoda cu vârful Defcea (126 m.) la apus, între Dunăre, lacurile Purcăreși Ramadan, Cara-su și valea Tileriu; 5) comuna Tortoman la N. între Dunăre, lacurile Domnăca și Ramadan (cu Purcăreși și Tileriu) și între văile Tileriu și Siliște cu vârful Tartoman (166 m.); 6) comuna Tașpunar între Dunăre și văile Boazgic și Siliște, cu vârful Alah-bair (204 m.), la miază-noapte; 7) comuna Docuzol la N.-E., între văile Cara-su, Docuzol și Kiostel, cu vârful Docuzol (109 m.) prin partea centrală a plășii; 8) comuna Hagıcabul cu vârful Caratai (100 m.) între văile Kiostel, Cara-su și

Ciobanul; în spre răsărit; 9) comuna Medjidia în partea centrală cu vârful Idris kirnos (127 m.) între văile Cara-su și Acangia-dere; 10) comuna Biulbiul cu vârful Kiuciuk-biulbiul-sud (131 m.) la S.-E. între văile Acangia și Ghiordungi-orman; 11) comuna Omer-bei-bair cu vârful Cogea-iuk (147 m.) la S. între văile Ghiordungi și Enige; 12) comuna Enigea cea mai însemnată cu vârful Borungea (162 m.) și Adam Clisi (158 m.) pe care se află monumentul de la Adam Clisi, între văile Urluia, Ghiordungi și Enige cu partea sud-vestică a comunei.

Tote dealurile care compun aceste sisteme sunt de natură pietrăsoasă mai cu seamă cele de lângă Dunăre, ridicându-se în formă de zid de asupra ei, sunt acoperite cu fânețe și pășuni, semănături; și este caracteristic lipsa de păduri, din care cauză domnesce o mare uscăciune.

Hidrografia, este reprezentată prin bă rânilor aluviu, prin câte-va lacuri și bălți, căci ape curgătoare, riuri și pășuni, nu are plasa, cu un deficit constant, cum găsim în plasa Silistra-nouă și Hârșova, și acesta de sigur din cauza lipsei de păduri, care întrețin umezela prin condensarea norilor. *Dunărea* udă plasa

la apus, de la Rasova și până aproape de satul Boazgic, (plasa Hârșova), pe o lungime de 30 km., direcțiunea cursului său, este de la S.-V., spre N.-E., lărgimea sa nu întrece nicăiri 1500 metri; adâncimea variază între 12—14 m., malul său drept Dobrogean, este înalt, stâncos, ajungând la 100 m. aproape de Cernavoda; un pod de fier al căiei ferate București, Constanța, leagă cele două maluri ale sale, lângă Cernavoda; formeză mai multe insule, unele acoperite cu nisip, altele cu păduri de sălcii; principalele sunt începând de la S.-V., spre N.-E.: Ostrovul Lung, Hinogu, Troina, Seimeni, și de la Vale, și Seimenii-mici. Pârâul Cernavoda, care servește de scurgere și în același timp de alimentațiune lacului Cara-su, când apele Dunării vin mari, o udă la apus. *Văile* care o străducesc n'au apă de cât puțin timp, după ploaie și după topirea zăpezilor; principalele sunt: Ghiordungi unită cu valea Enige și Iusu-nar la apus; deschizându-se în lacul Baci; valea Urluia la Vest, deschizându-se în baltă vederoasă; valea Rașova și valea Caramancea deschizându-se în Dunăre, la Apus; valea Peștera unită cu Acangia-dere și Ikingi dere prin partea centrală; valea Cara-su prin mijlocul plășii, trecând prin

Medgidie se deschide în baltă Cara-su; ea a format odinioară, drumul Dunării către Mare; valea Tibrinu, formată din văile Tortoman și Derekiot se deschide în lacul Tibrinu, străduind partea nordică; valea Siliștea sașă Taspunar, în partea nordică se deschide în lacul Domneșca; valea Boazgic care în partea nordică, conține apă, formând un pârâu, o străduiește în partea nordică și se deschide în Dunăre; văile Docuzol, Kiostel Hagi Cabal, Ciobanul, și Medgidia, adiacente ale văii Cara-su, străduiește plasa în partea centrală și cea răsăritenă.

Clima plășii variază după locuri; în partea centrală și răsăritenă, deci pe platouri, ea este excesivă, veri arzătoare și erpi frigurose, suptuse fiind suflările continue a vântului dominant de N.-E., plouă cade foarte rar și acesta din cauza lipsei de păduri; însă în partea apusană, delurile oferind un adăpost mai bun, Dunărea contribuind și ea, vara e temperată și iarna nu tocmai așa de friguroasă. Ca maladii, frigurile palustre din cauza exhalățiunii bălților, băntue dese-ori, partea apusană a plășii.

Diviziunea. Pasa Medgidie, e formată din două comune urbane și 13 rurale. Cele urbane sunt: Medgidia, reședința ei în partea cen-

trală, în valea Cara-su; Cernavodă pe malul drept al Dunării, la locul de unde începe valea Cara-su, la apus, ea este capul liniei ferate Cernavoda-Constanța. Cele rurale sunt: Alacapă la răsărit pe valea Cara-su, cu cătunele Alacapă, Kios-tel și Docuzol,—Biulbiul, la S.-E., pe valea Biulbiul, cu cătunele Buiuk Biulbiul, Kuciuc Bublul, Endecarakioi și Turc-Murlat; Carabacă, la sud, pe valea Borungea, cu cătunele Carabacă, Cangagi Beșaul, Cangagi; Caratai, la răsărit, pe valea Caratai, cu cătunele Caratai, și Agicabul; Kioseler la S.-V., pe valea Borungea, cu cătunele Kioseler și Borungea; Coragea în partea centrală, pe valea Cocargea, cu cătunele Cocargea și Susus Alibei-ciair; Cokirleni la apus, pe malul nordic al lacului Cokirleni, cu cătunele Cokirleni și Ivrinez; Enigea, la S.-V., pe valea Enigea, cu cătunele Enigea, Adam clisi, Arabagi, Ius-fanar, Mulciova, Pulucci și Talașman; Mamut-cuius în partea centrală, pe valea Peștera, cu cătunele Mamut-cuius, Caci-amac, Idris-cuius, Mircea-vodă, Peștera, Saidia, Turc Amzali; Rașova la S.-V., pe malul drept al Dunării, cu cătunele Rașova și Vlahkioi; Seimeni la N.-V., pe malul drept al Dunărei, cu cătunele Seimenii - mari și Seimenii - mici;

Taşpunar, la N., pe valea Taşpunar, cu cătunele Taşpunar, Baltăgeşti, Kior-ceşme român, Kior-ceşne tatar, Saragea,—Tortoman la N.-E., pe valea Tortoman, cu cătunele Tortoman, Azizie, Celebikioi, Deoceă, Derin-kioi, Făcria, Geabacu, Satu-noū. În total plasa Medjidie, se compune din 2 comune urbane şi 13 comune rurale, formate din 50 sate sau cătune.

Intinderea totală a plăşii, este de 143200 hectare sau 1432 kmp. din cari 1411 hectare ocupate de vetrele satelor, ce numără 4621 (din cari 20 hanuri, 110 cărciumi), 869 hectare, ocupate de baltă, mlaştini, lacuri, etc., deci în total 2280 hectare, loc neproductiv şi 140920 hectare, loc productiv, cise în privinţa stăpânirii se împarte astfel 27497 hectare, aparţin Statului şi proprietarilor, iar 113426 hectare, aparţin locuitorilor împroprietării.

Populaţiunea plăşii Medjidia împreună cu reşedinţa, oraşului Medjidia, dar fără Cernavoda, pe anul 1896, este de 4258 familii, cu 13641 membrii, în total 18499 suflete, împărţită după cum urmează.

1) După *sex*: bărbaţi 9996, femei 8503, total 18499.

2) După *stare civilă*: necăsătoriţi 9746, căsătoriţi 7859, văduvi 685, divorţaţi 9, total 18499.

3) După *instrucţie*: sciū carte 1789, nu sciū 16710, total 18499.

4) După *protecţiune*: cetăţeni români 17796, supuşii streini 315, nesupuşii nici unei protecţiuni 388, total 18499.

5) După *religie*: ortodoxi 11571, mahometani 6148, catolici, etc. 283, mosaici 47, alte religii 50, total 18499.

6) După *ocupaţiunile locuitorilor*: agricultori, meseriaşi, etc. 3703, industriaşi 21, comercianţi 344, profesii libere şi altele 533, total 4601.

Contribuibili: 4601.

Economicesce, plasa produce cereale în abundenţă, are însă puţine păduri, mai puţine vii şi izlazuri mai de loc; totuşi locuri de păşune sunt numeroase:

Producţiunile plăşii Medjidia, pe anul 1895-96, au fost următoarele:

Grâul 6356 ha. cu 86543 hl. (1361 hl. de ha.); Secară 2240 ha. cu 31967 hl. (1417 hl. de ha.); Orz 20296 ha. cu 322366 hl. (1588 hl. de ha.); Ovéz 5367 ha. cu 72908 hl. (1357 hl. de ha.); Rapiţă 340 ha. cu 3590 hl. (1055 hl. de ha.); Porumb 7084 ha. cu 25787 hl. (364 hl. de ha.); Meiū 7049 ha. cu 5121 hl. (072 hl. de ha.); Fâneţe artificiale 208 ha. cu 20800 kgr. (100 kgr. de ha.); Fâneţe naturale 7543 ha.

cu 3052180 kgr. (404 kgr. de ha.); Viţa 18 ha. cu 211 hl. (15 hl. de ha.)

Din întinderea plăşii de 143200 ha., am vădut că locul productiv, ocupă 130920 ha., care se repartizează astfel: a) locuri cultivabile 71486 ha.; b) locuri rămase necultivate 61522 ha.; c) izlazul ocupă 4225 ha.; d) viile ocupă 97 ha.; e) Pădurile şi tuferişurile 13500 ha.

Ocupaţiunile locuitorilor sunt:

Agricultura practică pe o scară latinsă. Sunt în plasa 2703 plugari, cari au 2455 pluguri, de boi, 70 pluguri cu cai; 767 care cu boi, 2478 căruţe cu boi, mai sunt apot 8 maşini de treerat cu aburi, 4 maşini de semănat, 148 maşini de secerat, 66 maşini de bătut porumbul, 473 grape de fier, 33 maşini de vânturat, 23 diferite alte maşini agricole.

Crescerea vitelor este iarăşi o ocupaţiune însemnată mai cu ose-bire a Românilor veniţi din Ardeal şi cari sunt foarte numeroşi în această plasa. Sunt peste 30,200 animale în plasa, din cari 150 armăsari, 3620 epe, 3402 cai, 1046 mânzi; 107 tauri, 8936 boi, 7634 vaci, 3013 viţei; 93 bivoli, 141 bivoliţe, 38 malaci; 167 măgari; 7246 berbeci, 98,950 oi, 41,358 miei; 101 ţapi, 803 ca-

pre, 301 efi; 1345 porci, 1484 scrôfe.

Crescerea albinelor e puţin dezvoltată; sunt numai 69 stupi cu albine.

Industria e puţin dezvoltată, totuşi comparativ cu celelalte plăşi însă este mai dezvoltată; avem în plasa 21 industriaşi de diferite ocupaţiuni (ferari, lemnari, dulgheri, etc., prin comunele mai bogate şi prin oraşele Medgidia şi Cernavoda), apoi sunt 6 mori cu aburi, 1 cu apă şi 32 de vânt; 1 fabrică de apă gazoasă şi 2 de dărăcit lână, pe la sate este industria casnică, care ajunge locuitorilor.

Pescuirea este ocupaţiunea locuitorilor de pe lângă Dunăre, gârle şi cele 5 bălţi (Cokirleai, Rasova, Seimeni, Domnăscă, Purcăreşti), formate de densa; mai sunt în plasa 854 puţuri în cătune şi 11 pe câmp.

Comerciu plăşii constă în importul de manufacture, instrumente agricole, etc. şi în export de cereale, făneturi animale şi lână; sunt în plasa 344 comercianţi din cari 120 cărciumari. Comerţul se face pe Dunăre prin oraşul Cernavoda şi satul Rasova, iar în interior, pe calea ferată Cernavoda-Medgidia-Constanţa; în Medgidia se mai fac şi două târguri de animale, cari altă dată aveau o im-

portanță mult mai mare de cât în timpul de față, însă încetul cu încetul se va ridica la vechia splendoré.

Budgetele comunelor cari compun plasa s'au echilibrat destul de bine, afară de acela al comunei Medgidia care a dat un deficit ce se va completa mai târziu. Sunt 4601 contribuabili în plasă; veniturile sunt de 77.944 lei, cheltuielile de 46.734 lei; cu un excedent în plus de 31.200 lei; ceea-ce e foarte favorabil.

Căile de comunicație sunt reprezentate: 1) Plutirea pe Dunăre cu porturile Cernavoda, Rasova și opriră la Seiment; pe lacuri, cu luntrile; 2) Calea ferată Cernavoda-Constanța cu stațiunile Cernavoda-Mircea-Vodă, Medjidia. 3) Drumurile mari saū județene: a) de la Medjidia la Mulciova, b) la Boazgic, c) la Cernavoda Rasova, d) la Caramurat, e) la Bălbă, f) la Alacapa, g) de la Bălbă la Mulciova, h) în fine drumurile comunale și vecinale cari brăzdează în diferite direcțiuni teritoriul plășii.

Cultul religios este reprezentat prin 12 biserici ortodoxe, cari au câte 10 hect. pământ de la Stat și venituri de la comune, cu 13 preoți, 8 dascăli, 16 paracliseri; mai sunt și 22 geamii cu 18 hogi și vre-o 4—5 case de rugăciuni ale locuitorilor protestanți.

Instrucțiunea se predă în 19 școle, din cari 2 de băieți, 2 de fete, câte una în Medjidia și Cernavoda, și 18 școli rurale mixte: școlile sunt înființate și întreținute de Stat; au și înstitutori și institutore, 11 învățatori și 4 învățătoare, cu 865 elevi înscriși (611 băieți; 254 fete) din cari 458 promovăți; mai sunt și 36 școle ale diferitelor comunități din plasă.

Istoricul. În această plasă se găsesc mine de valori romane (Trajan) de cetăți romane (Tropaeum, Axio-polis) de monumente (cel de la Adam Clissi) etc.; a se vedea partea istorică a județului.

Merdevenli Punar, sat în plasa Mangalia, cătunul comunei Kazil, situat în partea apusană a plășii și cea nordică a comunei, la 2 $\frac{1}{2}$ klm. spre N.-V. de cătunul de reședința Kazil Murad. Este așezat pe valea Mangaci Ceair, închis la N. de către delul Cabula Bair și dominat despre S. de vârful Merdevenli punar (141 m.)

Suprafața sa este de 1540 hect. dintre care 5 hect. sunt ocupate pe vatra satului și de grădini.

Populațiunea sa este de 45 familii cu 106 suflete. Locuitorii sunt compuși din Turci și Bulgari și se ocupă cu crescerea vitelor și cu agricultura. Case construite

sunt puține, majoritatea locuințelor o formeză bordecie.

Drumuri comunale plăcă la N. Beșoul, la S.-V. spre Kazil Murad, la S.-E. spre Cavaclar, la R. spre Sofular și unul la N.-E. spre Copalin.

Merdevenli punar vârful saū movilă artificială în plasa Mangalia pe teritoriul comunei rurale Kazil Murad și anume pe acela al cătunului saū Merdevenli Punar. Are 141 metri înălțime și domină satele Kazil Murad, Mangaci, Cavaclar și Merdevenli Punar. Este acoperit cu verdeață.

Merdevenli punar ceair saū *Merdeven ceair*, vale însemnată în plasa Mangalia pe teritoriul comunelor rurale Kazil Murad și Cavaclar. Este continuarea văii Caula Ceair care se îndreptază spre Miadă-nopțe având o direcțiune de la S.-E. către N.-V.; trece prin satul Kazil Murad unde primesc din spre apus pe valca Ghioghercin punar Ceair și se întinde până la dealul Bairam de la Bair.

Este *situată* în partea apusană a plășii și a comunei Cavaclar și cea centrală a comunei Kazil Murad.

Merkez (Dealul de la), deal în plasa Silistra nouă, comuna Oltina,

cătunul de reședință Oltina; se desface de dealul Ciăcal, se întinde spre Miadă-și, având o direcțiune generală de la N.-E. spre S.-V. brăzdând partea de Miadă-nopțe a plășii și cea răsăriteană a comunei; el lasă spre S.-V. o prelungire care poartă numele de dealul de Deasupra Cășlii; pe la pôlele sale răsăritene merge valea Beilic ceair, se ridică până la o înălțime de 130 m.; la pôlele ramificațiilor sale vestice e așezat satul Oltina; iar malurile ezerului Oltina sunt înalte și răpöse din pricina lui; este acoperit cu tuferișuri și fânețe.

Mezarlic sirtii. Deal însemnat în plasa Mangalia, pe teritoriul comunei rurale Keragi și anume pe acela al cătunului Valali, se desface din dealul Egi Iuiuk, se îndreptează spre Miadă-și, având o direcțiune de la N.-V. spre S.-E. și merge printre văile Acargea și Dauluchiot; are o înălțime maximă de 103 m. pe care o atinge în vârful Valali și domină prin această înălțime cătunurile Acargea, Valali și Dauluchioi care se află așezate la S. și V. de acest deal, la câte 1 km. depărtare.

Este *situat* în partea sudică a plășii și cea vestică a comunei.

Mezarlic Iuk. Movilă în plasa Con-

stanța, pe teritoriul comunei rurale Techirghiol și anume pe acela al cătunului său Agigea; este vârful cel mai înalt al dealului Agigea având 38 înălțime și dominând satul Agigea precum și Marea de care nu este departe de cât cu 500 metri, este situată în partea sud-estică a plășii și cea estică a comunei; acoperită cu pășuni.

Mezarlık bair deal în plasa Medjidia pe teritoriul comunei rurale Taș-punar și anume pe acela al cătunului Kior-ceșme, se întinde spre vestul cătunului Kior-ceșme, începând de la vârful Miulten Tepe îndreptându-se către Miața-nopțe și având o direcțiune de la S.-V. către N.-V. merge printre văile Hagi-Virt-Dere și Sali-bei-Dere; este situat în partea vestică a plășii și cea centrală a comunei; are o înălțime medie de 100 metri.

Mezarlık, vârf de deal în plasa Medjidia, comuna Taș-punar, cătunul Kior-ceșme; la 1 km. spre răsărit de acest cătun pe culmea dealului Mezarlık bair; este acoperit cu verdeață și are 100 m.

Mezarlık-tepe, vârf însemnat în plasa Constanța, pe teritoriul comunei rurale Pazarli și anume pe acela al cătunului Ghelengek, care

se află cu un km. mai spre nord de acest vârf. Acest vârf este așezat pe culmea apusană a dealului Ghelengek-bair și are o înălțime de 165 metri, dominând prin această înălțime satul Ghelengek și drumurile Ghelengek-Pazarli și Ghelengek-Dorobanțu (Bilarlar), situat în partea nordică a plășii și a comunei.

Mezarlık-bair. Deal în plasa Silistra nouă, comunele Ghiuvegea și Caranlăc, se îndreaptă spre răsărit având o direcție generală de la S.-V. spre N.-E.; merge printre Beilic-ceair și adiacenta sa Cășlapunar; la pârșele sale nordice se găsește satul Curu-orman; se ridică la o înălțime de 142 m. dominând văile de mai sus și satul Curu-orman; acoperit cu păduri la apus și fânețe și semănături la răsărit, pe muchea lui merge un drum comunal ce duce de la Curu-orman-Ghiuvegea.

Mircea-Vodă, sat în plasa Medjidia, cătunul comunei Mamut-cuiusu; este situat în partea apusană a plășii și cea nord-vestică a comunei, la 12 klm spre N.-V. de cătunul de reședință, Mamut-cuiusu. Acesta este un sat nou, clădit de curând în valea Bechiraga-cutac, între cele 2 corpuri principale ale bălței Carasu.

Este închis la N. de dealul Bechiraga-bair, iar la S. de către dealul Cara-Durac-bair, care are nice ramificațiuni stâncose prin apropierea satului. Suprafața sa este de 3612 ha., dintre care 5 ha. sunt ocupate numai de vatra satului, Populațiunea sa, compusă numai din români transilvăneni, numiți nocani sau ciobani, din cauză că se ocupă numai cu crescerea vitelor și în special a oilor, este de 14 familii cu 60 suflete. Fiind un sat de curând, are prea puține case, însă case clădite după model, case mari, curate și bine îngrijite, având fiecare casă curtea, grădinița și fântâna sa. Este stație de drum de fer, pe linia Cernavodă-Constanța, între stațiile Cernavodă și Medjidia (15 klm. spre V. de cea dintâi și 10 klm. spre V. de cea de a doua). Singur drumul comunal Clebichiot-Cernavodă trece prin sat; iar la sudul său se află ruinele fortului Acsan-demir-tabiasa; fort turcesc.

Mulciova, sat în plasa Medjidie, cătunul comunei Enige, situat în partea sud-vestică a plășii și cea nordică a comunei, pe valea Mulciova, la 22 klm. spre N.-V. de reședință, într-o poziție frumoasă; cu o întindere de 220 ha., din care 19 ha. ocupate numai de vatra satului cu 102 case; populațiunea în ma-

ritate Români și Bulgari, este de 122 familii cu 536 suflete, ocupându-se cu crescerea vitelor și cu agricultura.

Murfat (turcesc), sat în plasa Medjidia, cătunul comunei Bülbul, situat în partea sud-estică a comunei, la 5 klm. spre N. de cătunul de reședință pe valea Murfat-ceair; are o întindere de 3179 ha., din care 9 ha. ocupate de vatra satului cu 14 case, populația în majoritate turcescă, de unde și numele său, este de 23 familii cu 133 suflete, ocupându-se cu agricultura și crescerea vitelor.

Murfatlar, comună rurală în județul Constanța, plasa Constanța; și situată în partea răsăritenă a județului, la 20 klm. spre V. de orașul Constanța, capitala lui, și în cea apusană a plășii, la 23 klm. spre S. de satul Caramurat, reședința ei.

Se *mărginesce* la miața-nopțe cu comuna Alacapa, (plasa Medjidia), la miața-zi cu comuna Osmanfacă (plasa Mangalia); la răsărit cu comuna Omurcea; și la apus cu comuna Biulbiul (plasa Mangalia).

Relieful solului e puțin accidentat; dealurile care o brăzdează sunt: Caraacic-bair (73 m.) la N.-V.; Gherme-bair (79 m.) la N.; Kuciuc-Murfat-bair (89 m.) la V.;

Mangala-culac-bair (82 m.) la S.; Canara-bair la E.; Orman-bair prin centru; ele sunt acoperite cu fânețe și semănături. *Movile* sunt puține (2) și fără importanță; sunt artificiale, servind ca puncte de observație.

Hidrografia e reprezentată prin văi care n'au apă mai în tot cursul anului; principalele sunt: Carasu sau Medjidia, ce poartă în comună numele de Murfatlar și Cara-cuius-dere; cu adiacentele sale pe stânga Cara-suluk-dere, Tatar-orman-dere unită cu Mezailac-ceair și Canara ceair; ele sunt văi largi și cu malurile acoperite cu verdetă.

Clima este aceea a platoului în genere, vară caldă, iarnă friguroasă, vântul de N.-E. domină, ploii puține, clima relativ sănătoasă.

Este formată dintr'un singur cătun, Murfatlar, așezat în valea Carasu, d'a stânga căii ferate Constanța-Cernavodă, unde are și o stație; între dealurile Murfatlar la apus și Gherme-bair la N. și E.

Suprafața sa este de 3612 ha., din care 79 ha. ocupate de vatra satului cu 52 case; 1133 ale locuitorilor, 2400 ha. ale Statului cu proprietarii.

Instrucțiunea. Nu există nici o școală în comună; ar trebui însă înființată una, de ore-ce numărul copiilor în vârstă de școală este considerabil.

Biserica ortodoxă n'are comuna, de și ar trebui zidită una, pentru populația creștină; căci cea mahomedană are o geamie cu 2 hogi și 10 ha. de pământ de la Stat.

Populațiunea sa e de 77 familii cu 266 membrii, în total 343 suflete, repartisată în modul următor:

1) După *sex*: bărbați 186; femei 157; total 343.

2) După *stare civilă*: necăsătoriți 192; căsătoriți 140; veduvi 10; divorțați 1; total 343.

3) După *instrucție*: știu carte 46; nu știu carte 297; total 343.

4) După *protecție*: cetățeni români 317; supuși streini 26; total 343.

5) După *religie*: ortodoci 201; mahometani 122; catolici 13; altele 7; total 343.

6) După *ocupațiune*: agricultori 100; industriași —; comercianți 2; alte profesii —; total 102.

Contribuabil: 102.

Economicesce comuna stă astfel: Din cele 3612 ha. ale comunei 79 ha. teren neproductiv (ocupat de vatra satului, 3533 ha. teren productiv (din care 2400 ha. ale Statului cu proprietarii, și 1133 ha. ale locuitorilor) din acestea: 2437 ha. teren cultivabil (din care 1304 ale Statului cu proprietarii și 1133 ale locuitorilor, 156 ha. teren necultivat (din care 156 ha. ale Sta-

tului cu proprietarii, 600 ha. teren islaz (din care 600 ha. ale Statului cu proprietarii, 340 ha. teren păduri (din care 340 ha. ale Statului cu proprietarii.

Ocupațiile locuitorilor sunt: Agricultura cu 100 plugari, care au 32 pluguri, 46 care și căruțe, 1 mașină de treerat cu aburi, 3 mașini de secerat, 15 grape de fier, 2 mașini de venturat. Creșterea vitelor; fiind în comună 3.400 capete, mai cu semă oi. Industria afară de cea casnică, mai e reprezentată prin 1 mără de vânt. Comerțul e activ, se face prin gara Murfatlar în comună, de 2 comercianți (cârciumari) și constă în import de coloniale și manufactură și în export de vite și cereale.

Budgetul constă în 8667 lei la venituri, 4628 lei la cheltuieli, cu un excedent de 4039 lei.

Căile de comunicație sunt: Calea ferată Constanța - Cerna - Vodă ce trece pe lângă sat, având și o stație pe densa; apoi drumuri comunale și vecinale la Kuciuc, Murfatlar, Alacapi, Omurcea, Biulbiul, Osmanfacă, Nazârcea, Ende-cara-kioi.

De pe teritoriul său, s'a proiectat a se aduce apă de băut prin conducte subterane (astă-zi cu vagoni închise) în Constanța, care e lipsită de apă bună.

La N. de sat trece valul de piatră și la S. cel mic de pământ, la 1 1/2 klm. cel d'întăiu, la 3 klm. cel d'al doilea (a se vedea descripția istorică a județului).

Murat-n-büiuk, sat în plasa Mangalia, cătunul comunei Musurat, situat în partea nord-estică a plășei și cea vestică a comunei, la 5 klm. spre sud de cătunul de reședință, Musurat. Este așezat pe valea unită Cuba-dere cu Cara-iuk-dere având o suprafață de 300 hectare, dintre care 8 hectare sunt ocupate de vatra satului. Populațiunea sa este de 48 familii, cu 148 suflete ocupându-se cu agricultura și cu creșterea vitelor. Locuitorii sunt amestecați, însă Turcii domină prin numărul lor. Drumuri comunale pleacă în toate părțile; spre Musurat prin Muratan-küciuk, spre Taprai-Sari, spre Gherengik și spre Pervelei.

Murratan-küciuk, sat în plasa Mangalia, cătunul comunei Musurat; situat în partea nord-estică a plășei și cea apusană a comunei la 4 1/2 klm. spre sud de cătunul de reședință, Musurat; pe aceeași vale ca și precedentul. Suprafața sa este de hectare 1.060 dintre care 14 hectare sunt ocupate numai de vatra satului și de grădini. Populațiunea

sa este de 56 familii cu 228 suflete ocupându-se cu agricultura și cu creșterea vitelor. Pământul de o calitate bună produce grâu și porumb în cantități destul de mari. Majoritatea locuitorilor este formată de către Turci. Acest sat este la o egală distanță de satele Karli-Chioi și Muratan-büük, el fiind vârful unui unghi ale cărui laturi le-ar forma drumurile comunale Muratan-büük-Muratan-küciuk și Muratan-küciuk-Karli-Chioi.

Muslu, sat în plasa Hârșova, cătunul comunei Șiriu; situat mai mult în partea centrală a plășii și cea septentrională a comunei, la 4 1/2 kilometri spre nord-vest de cătunul de reședință, Șiriu. Este așezat pe valea cu același nume, Muslu, tocmai la locul unde isvorăște pârâul Sarai; fiind dominat la nord-est de către vârful Gheldi-Hagi-tepe; (122 m.) și la sud-est de vârful Emir-Saale-tepe (82 m.) Suprafața sa este de 1.137 hectare dintre care 117 hectare sunt ocupate de grădini și de vatra satului. Populațiunea sa, a cărei majoritate este formată de către Bulgari, este de 62 familii, cu 291 suflete, ocupându-se mai ales cu creșterea vitelor și cu grădinăria. Drumuri comunale pleacă spre satele: Muslu-bei, Șiriu, Balgin, Eni-Sarai, Es-

chi-Sarai, Kadi-kâșla și Ghizdăresci.

Muslu, vale importantă în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei rurale Șiriu, și anume pe acela al cătunelor sale Muslu-bei și Muslu (de unde își trage și numele). Se desface din dealul Cadi-kâșla îndreptându-se spre miadă-și, cu o direcțiune generală de la nord către sud-vest, trece prin satele Muslu și Muslu-bei, prinesce de la răsărit valea Batacli-dere și de la satul Tikilesci își schimbă numele în valea Cechirgea, care merge urmând aceeași direcțiune și se deschide în Dunăre în fața Ostrovului Atârnași după ce a trecut și prin satul Tichilesci și a mai primit de la nord valea Dalașma-Culac, de la sud-est valea Tichilesci și de la sud valea Picioarele Cechirgeli. Prin mijlocul văi curge pârâul.

Muslu-bei, sat în plasa Hârșova, cătunul comunei Șiriu, situat mai mult în partea meridională a plășii și cea apusană a comunei, la 4 km. spre apus de reședință, Șiriu.

Este așezat în valea Muslu, pe malul stâng al pârâului, și este dominat de vârful Muslu-bei-tepe (113 m.) care este la răsăritul său. Suprafața sa este de 1707 hec-

tare din care 150 hectare sunt ocupate numai de vatra satului și de grădini. Populațiunea sa compusă mai numai din Bulgari, este de 76 familii, cu 445 suflete ocupându-se mai ales cu grădinăria și creșterea vitelor. Drumuri comunale vin de la: Capugi, Șiriu, Mudu-kadi-kâșla, Ghizdăresci, și Tichilesci.

Muslu-bei-cific, fermă, moșie în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei rurale Șiriu și anume pe acela al cătunului său Muslu-bei de unde și-a luat și numele. Este așezată pe marginea drumului Muslu-bei-Ghizdăresci având o suprafață de 80 hectare și producând grâu însemnat. Este situată la 1 km. spre S.-V. de satul Muslu-bei.

Muslu-bei-tepe, vârf său movilă artificială în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei rurale Șiriu. Are o înălțime de 113 metri și domină satul Șiriu care este la 1 km. spre S.-E. și satul Muslu-bei care este la 3 km. spre V. Este acoperit cu verdetă și a fost punct trigonometric de observațiune de rangul al III-lea.

Mustafacâ, sat în plasa Mangalia, cătunul comunei Azaplar, situat în

partea centrală a plășii și cea nordică a comunei la 7 km. spre N. de cătunul de reședință, pe valea Azaplar, are o întindere de 3520 ha., din cari 60 ha. ocupate de vatra satului cu 38 case; populația în majoritate turcă-tătară, este de 22 familii cu 159 suflete, ocupându-se cu creșterea vitelor și agricultura.

Mustana, deal în plasa Medjidie, pe teritoriul comunei rurale Rasova și anume pe acela al cătunului său Vlahkioi; face parte din culmea dealurilor Vlahkioi; se desface din cu'nea principală din vârful numit Vlah-kioi, se întinde spre miadă-și, având o direcțiune generală de la N.-V., spre S.-E., brăzdând partea apusană a plășii, și cea meridională a comunei; se întinde dealungul malului apusan al bălții Baci și pe lângă valea Ceraclar. Se ridică până la o înălțime de 140 m., dominând prin înălțimea sa, balta Baci, valea Ceraclar și drumurile comunale ce vin de la Aliman și Vlah-kioi spre Rasova. Este acoperit în bună parte cu păduri și tuferișuri, cu pășuni și pe pantele meridionale cu câte-va locuri arabile.

Miusteg p, cășlă în plasa Mangalia pe teritoriul comunei rurale Sari-

ghiol și anume pe acela al cătunului său Caraaci-kulac, pe marginea lacului Mangalia, pe malul său cel drept; înainte vreme, constituia singur un sat mare, însă cu timpul, acest sat s'a redus numai la o târlă de oi, din pricina frigurilor provenite din cauza miasmelor, exhalate din lacul Mangalia; este situată în sudul plășei și în partea de N. a comunei și la 1 1/2 km. spre V. de cătunul Caraaci-kulac. Această cășlă ține de Ciflicu Miustegep.

Musurat, comună rurală însemnată din județul Constanța, plasa Mangalia, *situată* în partea răsăritenă a județului, la 23 km., spre S.-V. de orașul Constanța, capitala districtului, și în cea septentrională a plășei la 28 km., spre N.-V. de orașelul Mangalia, reședința sa, pe pârâul Musurat.

Se *mărginesc* la miadă-nopțe cu comuna Osmanfacă și Techirghioi', (plasa Constanța); la răsărit cu comuna Tuzla; la miadă-zi cu comuna Tatlăgeac și cătunul Perveli (al comunei Tuzla); iar la apus cu comuna Gheringec.

Relieful solului e în general destul de accidentat, mai cu osebite în partea sa centrală, unde văile dintre dealuri sunt cu maluri înalte, și lungi, e brăzdată de culmea Tuzla, ale cărei principale

ramificațiuni sunt următoarele: dealul Musurat (140 m. la N.-V.), dealul Toprai-sair (82 m.), dealul Muratan (70 m.), la apus; dealul Perveli (90 m.), la S.; dealul Sari-bair (74 m.), la S.-E.; dealul Tăușan-bair (70 m.), la răsărit; dealul Carli-kioi și Küciuc-bair (51 m.) prin interiorul comunei; apoi dealurile Abdulah-bair (90 m.), Aiatan-bair (81 m.), Urlukioi-bair (82 m.) și Osmancea-bair (74 m.), la miadă-nopțe, care se desfac din culmea Tekirghiol. Aceste dealuri sunt acoperite cu semănături și fânețe întinse, precum și cu islazuri pentru pășunatul vitelor.

Mobilele sunt numeroase, răspândite ici și colo, mai cu seamă în partea răsăritenă, ele sunt toate artificiale și construite pentru a servi ca punte de orientare; principalele sunt: Luci-iuk-beriki (81 m.) la N.; Tekirghiol (82 m.), Ciatal-iuiuk (75 m.), Urlu-kioi (55 m.), la răsărit; Tuzlu din câmp (70 m.), Baldara-iuiuk (71 m.), la S.-E.; Sari-iuk (74 m.), la S., Tașli-iuk (90 m.), la S.-V.; Musurat-tepe (82 m.), la V., Carli-kioi (51 m.) în interior.

Hidrografia este reprezentată prin lacuri un pârâu și văi, Lacul Tuzla este așezat în partea răsăriteană a comunei, aparținându-i din

întindere totală de 700 hectare, numai 150 hectare, din care 55 ha. ocupate cu stuf, malurile sale sunt joase: el produce pește bun ce se consumă în localitate, însă al cărui venit aparține statului; lăcșorul Ciatmalar, format de precedentul, lângă satul cu același nume (8 km. întindere), acoperit cu stuf; Pârâul Musurat sau Urlukioi vine din dealul Musurat, se îndreaptă spre sud-est, trece prin satul Musurat și Urlukioi și se deschide în lacul Tuzla, după 10 km. de drum, are malurile înalte și râpșe între cele două sate; în apropiere de lac el dispăre în terenul nisipos de lângă lac, însă se cunoșce locul unde se deschide în apă: are puțină apă și uneori seacă. Văile sunt mici și n'au de loc apă, afară numai în timpul ploilor de toamnă: principalele sunt: Urlukioi-dere la răsărit, se deschide în pârâul Musurat, pe stânga, iar valea Musurulat-ceair pe dreapta la vest; valea Carlikioi prin interiorul comunei fiind formată de văile Cara-iuk-dere unită cu Cuba-dere, valea Muratou și Ciatmalar, cele dintâi spre vest, cele lalte spre sud.

Clima este temperată; vara este moderată din cauza apropierei Mării, a lacului, și a vânturilor ce suflă din spre ea; iarna este frigidă, lacul îngheață adesea, din cauza

sufării neconținute a gerosului vânt de nord-est; ploaia cade în cantitate potrivită; maladiile o vizitează rar; numai frigurele palustre câte odată.

Cătunele cari o formează sunt cinci și anume: Musurat reședința spre miadă-nopțe, pe ambele maluri ale pârâului Musurat; Urlukioi spre răsăritul comunei pe ambele maluri ale pârâului Urlukioi și valea Urlukioi-dere, la 4 km. spre sud-est de reședință. Muratan-büiuk spre miadă-zi a comunei pe valea Muratan la 6 km. sud de reședință. Muratan-küciuc, în partea centrală a comunei, pe valea Muratan, la 5 km. spre sud de reședință; Carlikioi, spre răsărit, pe valea Carlikioi, la 5 km. spre S.-E. de reședință. Ciatmalar format de curând pe ruinele satului cu același nume, lângă locul Ciatmalar și Tuzla, la 67 km. spre S.-E. de reședință.

Aspectul lor nu prezintă nimic caracteristic, ca toate satele turcesci, casele mici, rău îngrijite, risipite fără ordine, fără uliți, și având în mijlocu-le câte o geamie, încet încet ele se ridică și vor prospera.

Suprafața comunei totală este de 6279 hectare, din cari 51 hectare, ocupate de vetrele celor 5 sate cu 244 case; Statul cu proprietarii posed 3504 hectare, iar locuitorii au 2722 hectare.

Populațiunea sa totală este de 271 familii cu 1093 suflete, compusă în cea mai mare parte de Turci și Tătari, câți-va Bulgari și Germani; împărțită în modul următor.

1) După *sex*: bărbați 562, femei 531, total 1093.

2) După *stare civilă*: necăsătoriți 556, căsătoriți 452, văduvi 84, divorțați 1, total 1093.

3) După *instrucție*: știu carte 38, nu știu carte 1055, total 1093.

4) După *protecție*: cetățeni români 1049, supuși străini 44, total 1093.

5) După *religie*: ortodoxi 254, catolici 8, mahometani 831, total 1093.

6) După *ocupații*: agricultori 244, comercianți 5, alte profesii 22, total 271.

Contribuabili: 271.

Biserica ortodoxă nu există în comună, ar trebui însă înființată una, căci populația creștină e destul de numeroasă; sunt însă 4 geamii, 2 în cat. Musurat și câte una în cătunele Buiuk-muratan, și kuciuc-muratan, cu 4 hogi.

Școala, este una singură rurală mixtă, înființată de județ cu 1 învățător și 37 elevi înscriși (din cari 22 băieți și 15 fete), promovați 19 elevi.

Economicesce comuna stă astfel:

Din cele 6279 ha. ale comunei sunt: 53 ha. teren neproductiv (din care 51 ha. ocupate de vatra satului și 2 ha. bălți stuț etc.); 6226 ha. teren productiv (din care 3504 ha. ale proprietarilor și 2722 ha. ale locuitorilor); din acestea: 5060 ha. teren cultivat (din care 2867 ha. ale proprietarilor și 2193 ale locuitorilor); 396 ha. teren necultivat (din care 220 ha. ale proprietarilor și 176 ale locuitorilor); 744 ha. teren islaz (din care 413 ha. ale proprietarilor și 331 ale locuitorilor); 6 h. teren vii din care 4 ale proprietarilor și 2 ale locuitorilor.

Ocupațiunile locuitorilor sunt următoarele: Agricultură cu 244 plugari, cari au 98 pluguri, 121 care și căruțe, 1 mașină de treierat cu aburi, una mașină de semănat, 9 mașini de secerat, 3 mașini de bătut porumb, 15 grape de fier. Crecerea vitelor, fiind în comună peste 9500 capete mai cu sémă o', boi, și cai. Industria e reprezentată prin cea casnică și 8 mori de vânt. Comerțul puțin activ se face de către 5 comercianți (1 cărciumar) prin gara Murfatlar la 26 klm. spre N. și constă în import de coloniale, instrumente agricole, manufacturi și import de vite cu produsele lor. *Budgetul* comunei constă în venituri de 5470 lei, iar cheltuielile de

2449, rămânând un excedent în plus de 3191 lei, sunt și 271 contribuabili în comună.

Căi de comunicațiune sunt: calea județiană Constanța-Mangalia, ce trece prin satele Urlukioi și Ciatmalari, apoi drumuri mici spre Tatlageac, Tuzla, Tekirghiol, Osmanfaci, Abdulah, Ghelingeac etc.

În comună, cătunul Ciatmalar a suferit mult din partea Turcilor, în ultimul război de la 77 fiind redus în ruine; ați însă început să se ridice incetul cu incetul.

Musurat, sat în plasa Mangalia, cătunul de reședință al comunei Musurat, situat în partea răsăriteană a plășei și cea apusană a comunei pe valea Musurat la ptele delului cu același nume, cu o întindere de 2825 ha. din cari 22 ha. ocupate de vatra satului cu 158 case; populația în majoritate turcă este de 144 familii cu 703 suflete ocupându-se cu creșterea vitelor; în el se află școala comunei și 2 geamii turcești.

Musur cuiuk, vale în plasa Mangalia pe teritoriul comunelor rurale Agemler și Buiuk Enghez și anume pe acela al cătunelor Sofula și Casikci. Satul Sofular este așezat chiar în această vale iar satul Casikci puțin spre E. cam la

1 klm. este îndreptată de la N. către S.; este situată în partea nord-vestică a plășei, în cea sudică a comunei Agemler și cea vestică a comunei Buiuk-Enghez.

Muurualiki alceak, vale însemnată în plasa Medjidie, comuna Kioseler nu este de cât continuarea văii Kioseler ce are care își schimbă numele de la movila Bașa Iuiuk se îndreptă spre S.-E. mergând printre delurile Chioreu bair, la N. și Curu-Giugiuc bair și Muuruarliki bair la V. și la S.

Muuruarliki bair deal însemnat în plasa Mangalia, comuna Kioseler se desface o dată cu delul Chioreu bair din vârful Kioseler și se îndreptă spre miază-zi și merge printre satul Borungea și Kioseler. Atât acest deal cât și valea cu același nume sunt situați în partea nord-vestică a plășei și a comunei.

Muzaisi orman, pădure mică în plasa Silistra nouă, comuna Ghiuvegea, în partea centrală a plășei și nord-vestică a comunei, pe dealul Mazarlic bair, 110 ha. întindere; esențe principale fag, carpen, etc. pe lângă ea, la apus trece drumul județean Lipnița-Ghiuvegea; iar la est calea comunală Ghiuvegea-Curu orman.

Muzait, ruinele unui sat turcesc îndit pe ruinele unui oraş militar roman, distrus (satul turcesc) în timpul războiului de la 1877 în N.-Vestul plăşei Silistra-nouă şi al

comunei rurale Aliman pe malul stâng al bălţii Vederoasa; la 1 klm. spre E. se află Movila Comora.

N

Nadas-Iuiuk movilă în plasa Constanţa, pe teritoriul comunei rurale Techerghiol şi anume pe acela al cătunului său Hasi-Diuluk; tocmai la hotarul cătunului Lazmahale cu cătunul Hasi-Diuluk; este aşezată pe culmea dealului Hasi Diuluk bair şi are o înălţime de 53 metri, dominând prin această înălţime, calea ferată, Constanţa-Cernavoda, valuile lui Traian care trece mai spre N. de această movilă numai cu un klm. şi drumurile comunale Hasi-Diuluk, Anadalkioi şi Hasi Diuluk-Palatz mare; este situată în partea sudică a plăşei şi nordică a comunei.

Nalbaut, sat în plasa Mangalia, cătunele comunei Chinargi situat în partea sudică şi cea centrală a comunei, la 2 klm. spre răsărit de reşedinţă, pe valea Kiragi, sub pôlele stâncosului deal Copucci; el este rămăşiţa unui sat odinioară mare şi populat; aici abia numără o populaţie de 4 suflete, tătari, ocu-

pându-se cu creşterea vitelor pe o întindere de 254 ha. din care 2 ha. ocupate de vatra satului cu o singură casă.

Nastradin, sat în plasa Silistra nouă cătunul comunei Enişenlia, reşedinţa comunei pe ambele maluri ale văii Nastradin ceair, la pôlele sudice ale delului Cara amat bair şi ale movilei Tasli Iuiuk ce-l domină şi la cele sudice ale dealului Nastradin bair, casele sunt mici, neregulate, risipite, cu o piaţă mare în mijloc, au început a se face case frumoase, poziţii plăcute. Întinderea este de 500 ha. din care 92 ha. ocupate de vatra şi grădinele satului. Populaţia totală e de 41 familii cu 500 suflete, ocupându-se cu agricultura.

Nastradin bair, deal în plasa Silistra nouă, comuna Enişenlia, cătunul Nastradin, de la care şi-a luat numele, se desface din dealul Ghiol-Ghehic bair, se întinde spre N. în

direcţie de la S.-E. spre N.-V. printre văile Gheren ceair (sau Beilicu) şi adiacenta sa, valea Nastradin ceair, brăzdând partea estică a plăşei şi cea centrală a comunei, are 167 metri înălţime dominând satul Nastradin aşezat la pôlele sale estice valea Beilicu, valea Nastradin ceair şi drumurile vecinale ce duc de la Nastradin la Bazirgian, Enişenlia şi Hazarlic, e acoperit cu păduri şi tuferişuri, precum şi cu păşuni.

Nastradin ceair vale în plasa Silistra nouă, comuna Enişenlia, cătunul Nastradin de la care şi-a luat numele; se desface din dealul Ghiol punar, se dirije spre apus, într-o direcţie de la S.-E. spre N.-V. prin partea estică a plăşei şi cea centrală a comunei printre dealul Mulver accuci şi Cara amat bair de o parte Ghiol ghelic bair şi Nastradin bair de alta, trece prin satul Nastradin, după 6 klm. de drum se deschide în valea Gheren ceair (sau Beilicu) pe dreapta lângă Taşuluc cişme, prin ea merge un drum Nastradin-Bazirgian.

Nastradin culac, vale în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunei urbane Cuzgun şi anume pe acela al cătunului său Urluia, se desface din pôlele nord-vestice ale dealului Cara amat bair sub numele de valea

Cuiuc culac, se îndreptă spre miază-noapte, având o direcţiune generală de la S.-V. spre N.-E., brăzdând partea răsăritenă a plăşei şi a comunei; se întinde printre delurile Curu alceac bair, şi Cara aci bair, după un drum de 10 kilometri se deschide în valea Urluia pe stânga în dreptul satului Susu punar, printre trînsa merge un drum comunal ce duce de la Nastradin la Iusufunar şi este tăiată de două drumuri comunale, unul ce duce la Cara amat la Urluia, altul de la Nastradin la Kerim cuius.

Nazârcea deal însemnat în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei rurale Caratai, se desface din partea sud-vestică a dealului Amut bair şi anume din vârful Tepe Caramurat se îndreptă spre miază-zi, având o direcţie generală de la N.-E. spre S.-V. brăzdând partea răsăriteană a plăşei şi comunei, se întinde printre văile Caratai şi Cioban dere; după un drum de 4 1/2 klm. se continuă cu dealul Caratai; el are o înălţime maximă de 100 metri pe care o atinge în vârful Nazârcea; pe la pôlele sudice trece drumul comunal Caratai, Cogeali, este acoperit aproape peste tot cu păşuni şi foarte puţine semănături în partea sud-vestică.

Nazârcea, sat în plasa Constanța, cătunul comunei Omurcea; situat în partea apusană a plășei și cea septentrională a comunei, la 5 km. spre N. de cătunul de reședință, Omurcea, pe valea Horoslar alceac dominat și închis la S. de dealul Șancal, la S.-E. de dealul Horoslar bair, la N.-V. de dealul Caratai cu vârful său Caratai, la sud și la nord de dealul Nazârcea cu vârful său Nazârcea (100 m.). Suprafața sa este de 2831 hectare dintre care 65 hectare sunt ocupate de vatra satului și de grădini iar populațiunea sa este 94 familii cu 333 suflete, ocupându-se cu agricultura și cu crescerea vitelor. Prin partea sa sud-vestică trece un val al lui Traian. Drumuri comunale sunt o mulțime care vin de la satele învecinate ca: Horoslar, Omurcea, Murfatlar, Alacapo, Caratai și de la altele.

Nursus-ceair, vale însemnată în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunelor rurale Garvan și Gârlița este formată din două văi mai mici și anume: Cuiugic-ceair și Demecican-cula-ceair, desfăcându-se, cea d'întăiu din pârâiele sudice ale dëlului Sopo-bair, și cea-l'altă din pârâiele nordice ale dëlului Garvan-bair, de pe teritoriul bul-

găresc al comunei Garvan, se împreună, după ce au trecut hotarul Dobrogei spre Bulgaria, la pârâiele nord-vestice ale dëlului Garvan, de aci se îndreaptă spre apus păstrând o direcțiune generală de la S.-E. spre N.-V.; după ce face un mare înconjur ce poartă numele de Tasli-burun-ceair, străbate partea de apus și miadă-și a plășei, pe cea nord-vestică a comunei Garvan și pe cea sud-estică a comunei Gârlița; după un drum de vre-o 12 km., merge de se deschide în valea Essekiof-ceair, pe partea dreaptă, aproape de intrarea acesteia în satul Gârlița. Malurile sale sunt potrivite, în partea mijlocie acoperite cu păduri, iar în cea superioară și inferioară cu tufărișuri și pășuni. Teritoriul străbătut de această vale și adiacentele sale, care de alt-fel sunt de nici o însemnătate, este coprius între dëlurile Cuiugiu-ciolu-bair, Caraburum bair la dreapta; Versat-sirti, Regene-bair, Cental-iolu-bair pe stânga, Garvan-bair la miadă-și și ezerul Oltina la miadă-nopțe; această vale e tăiată de drumul județean Ostrov-Lipnița și servește și ea unei însemnate căi comunale ce duce de la Gârlița la Kuciuc Kainargi în Bulgaria.

Oba-bair, dël însemnat în plasa Medjidia, pe teritoriul comunelor Cernavodă (urbană) și Tortoman (rurală); se desface din dëlul Turcului și anume din vârful Deoccea Vest se îndreptă spre miadă-și, având o direcțiune generală de la N.V. către S.E., merge printre văile Geaba-Culac spre N.E. și Oba-Culac spre S. până la satul Cilibikiof; înălțimea sa este de 120 iar vârful Maiach-Oba (care este tot pe acest dël) are 126 metri; este situat în partea nord-vestică a plășei și estică a comunei Cernavodă și cea sud-vestică a comunei Tortoman; este acoperit cu pășuni și fânețuri.

Oltina, lac sau ezer foarte însemnat în județul Constanța, plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunelor rurale Oltina, de la care și-a luat și numele. Satu nou și Lipnița; este situat în partea apusană a județului și în cea de miadă-nopțe a plășei; partea răsăriteană udă comuna Oltina, cea apusană udă comuna Satu nou și cea de miadă-și comuna Lipnița. Cu toate lacurile de pe malul drept al Dunărei, ezerul Oltina își datorază formațiunea sa unei revărsări anterioare

mari a bătrânului fluviu, care, de și împiedicat de masivul Dobrogean în drumul său spre Marea neagră, totuși găsia ocașie să-și răsbune, trecând în revărsări considerabile, peste praguri de mică înălțime, spre a umple cu apa sa micile platouri sau depresiuni, al căror nivel era același cu al Dunărei sau mai jos, cum era al lacului Oltina. El are o formă lunguiată, mai umflată spre răsărit, unde malul îi este mai jos, terminându-se spre miadă-și cu un apendice băltoș-mlăștinos-stufăros, numit balta Ciamurba sau Iortmac. Direcțiunea generală a sa este de la N. spre S., iar a codeli sale de la N.V. spre S.E. Malurile sale sunt la apus și N.V. în general înalte și răpöse, pe alocurea pietröse; la N.E. jöse și acoperite cu stuf, ce se întinde până în Dunăre; la răsărit și S.E. puțin înalte, potrivite, pe alocurea răpöse ca în dreptul satelor Oltina și Cășla. Comunică cu Dunărea prin două mici brațe; unul, care se deschide la miadă-nopțe în dreptul insulei Pârlițu, de 200 m. lungime, adânc de 1½ metru, tăiat de drumul comunal Pârjoiă-Mârleanu; un alt mai spre răsărit, la N.E., mai

lung, având 2200 m.; mai puțin adânc de 50 cm. deschizându-se în Dunăre în fața ostrovului Strâmbu lângă vârful Oltina, al délului Macuc. Délurile între cari este coprins acest ezer, sunt: la apus, délul de la Cetate, délul de dincolo de Siliște, Pietrei și Sirt-iol-bair; la răsărit: délurile de deasupra Cășlei, délul de la Merchez, délul Ciocal și délul Macuc; cele din apus îl fac malul înalt și răpos, cele din răsărit îl fac puțin înalt și puțin răpos. Din cauza stufului ce-l acoperă $\frac{3}{4}$ din conturul său nu se poate cunoaște așa lesne malul său; în partea sudică se găsesc nisce mici insulețe formate de stuf, une-ori puțin rezistente, alte-ori destul de rezistente spre a putea suporta greutatea omului și a animalelor și cari au particularitatea de a călători încet dar sensibil, după snflarea vântului, deplasându-și mereu pozițiunea; prelungirea numită Ciamurlia și Iortmac, este numai din acest fel de insulețe formată. Dimensiuni: lungimea de la N. la S. este de 5 km. numai a locului și dacă considerăm și Ciamurlia și Iortmac, este de aproape 10 km.; lărgimea este de 3 jum. km. a locului, de 500 m. — 1 km. a prelungirii; adâncimea este de 4—8 m. maximă și se apropie de malul apusan,

unde adâncimea începe mai repede ca lângă cel răsăritean unde panta este mai dulce. Malurile sale sunt acoperite, în partea apusană cu iarbă, în cea nord-estică cu stuf, coprins între Dunăre și cele două scurgeri ale lui în fluviu; în cea răsăritenă cu fânețe, semănături și puțin cu păduri; prelungirea Ciamurlia și Iortmac sunt aședate între tuferișuri și păduri cu Curtorman la apus, Duarickioi-orman la răsărit și Buiuk-orman la miază-zi. Satele aședate pe malurile sale sunt: Oltina la E., Satu nouă la V., Cășla la S.; ura din ocupațiunile lor este și pescuitul; satele Coșlugea și Lipnița la S.V., Curuorman și Ghiuvegea la S.E. sunt distanțiate de loc (prelungirea Ciamurlia) numai cu 1—3 km. Basiful său este considerabil, coprinzând a 4-a parte din plasa Silistra nouă, (anume teritoriile comunelor Satu nouă, Lipnița, Oltina, Parakioi, Ghiuvegea, Regep-cuius, partea răsăritenă a comunei Gorvan, (cătunul Velikioi) și cea apusană a comunei Coranlăc (cătunul Curuorman) are o întindere de 70000 hectare (700 km. p.) El este coprins între: Dunăre la miază-noapte; délurile Coșlugea, Cauli-dere, Curdeli, Sirt-iol-bair, la apus; hotarul județului spre miază-zi; délurile Macuc, Ciocal, Merchez, Cășla,

Mezarlăc-bair, Ciatal-orman, Distrail, Sinir-bair, Orta-burun, Ekenli-orman-bair la răsărit. Văile sașu pârâiele care se deschid în lac sunt: 1. valea Coșlugea formată din văile Iroftie, Mikul-orman, Gaia, Almalikula; 2. valea Ghiol-ceair sașu Almalăcul; 3. valea Dereaceair; 4. valea Ciali-ceair; toate acestea la apus; la răsărit nu avem nici o vale importantă; la miază-zi însă avem două pârâie importante: 1. Dermen-ceair, numit și Satikioi-ceair și Canaraceair; 2. și cel mai important din toate Ghiuvenli-ceair (formată din văile Cuiugic-culac și Buiuk-orman-bair. Pescele ce se găsește în Dunăre este la fel cu cel din Dunăre, caracudă, știucă, plătică, nisetru, etc. consumându-se de locuitorii și parte exportându-se; venitu, însă de 80.000 lei anual aparține Statului. Căile de comunicație de pe lângă loc sunt căile comunale ce unesc satele între ele și drumul județean Ostrov-Cuzgun pe la miază-zi, înlesnind ast-fel transportul pește'ui.

Oltina, vârf însemnat de del în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunei rurale Oltina, de la care și-a luat și numele, situat în partea nordică a plășei și în cea nord-estică a comunei; este vârful culminant

al délului Macuc, are 140 metri înălțime, a fost punct trigonometric de observație gradul I, cu ocașia lucrării hârții Dobrogei, de către statul major-român; este acoperit cu verdetă; prin înălțimea sa domină malul Dobrogean al Dunărei, de care e despărțit prin o distanță de 800 metri, domină și drumul comunal ce duce de la Oltina, pe la pôlele sale, la Beilicu.

Oltina, movilă importantă în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunei rurale Oltina de la care și-a luat și numele; aședată în partea nordică a plășei și cea răsăritenă a comunei, la $1\frac{1}{2}$ km. spre E. de sat; este artificială și aședată pe muchia délului Ciocal, are o înălțime de 132 m., fost punct trigonometric de observație, rangul al 3-lea, dominând prin înălțimea sa satul Oltina, o bună parte din ezerul Oltina, drumul comunal ce duce de la Oltina la Beilicu; este acoperită cu verdetă și în câte un an și cu semănături ceea-ce face, că arată neconținut, va dispăre cu timpul.

Oltina, comună rurală, în plasa Silistra nouă din județul Constanța. Este *situată* în partea apusană a județului la 94 klm. spre S.-E. de orașelul Ostrov, reședința ocolului.

Se *mărginesc* la miază-noapte cu județul Ialomița, de care se desparte prin fluviul Dunărea; la miază-zi cu comuna Carahlac de care se desparte prin dealul Cașla și Merkez; la răsărit cu comuna Beilicu, iar la apus cu comunele Lipnița și Satu nouă despărțindu-se de amândouă prin lacul Oltina.

Relieful solului e puțin accidentat de culmea Oltina și ramificațiunile ei răsăritene, iar în partea apusană solul e jos bătos și miștin. Principalele dealuri care o brăzdează sunt: Macuc cu vârful Oltina (10 m.) la N. Tuna-orman și Calburgina cu vârful Calburgina (126 m.) la N.-E. Beilicu la răsărit, Ciacal cu vârful Movila Oltina (132 m.) prin interior Cașla și Merkez (140 m.) la miază-zi. Aceste dealuri sunt acoperite cu livezi, arbori izolați, pășuni, câte-va semănături și puține păduri mai cu osebire pe dealul Cașla unde găsim pădurea Duankioi. Movilele sunt numeroase și au avut importanță odinioară servind cu puncte de observare și de orientare; principalele sunt: Oltina (132 m.) la centru, Epuras (143 m.) Ghimpina (144 m.), Stanciu (137 m.), Cașla (138 m.), Iortmac (140 m.) toate la miază-zi.

Hidrografia este bine reprezentată prin fluviul Dunărea ce o udă

la miază-noapte de la ostrovul Părlitu până la ostrovul Talerul, pe o distanță de 6 klm.; aș malurile joase și pe la apus mlăștinoase, formează ostrăvele următoare: Strâmbu (140 ha.) Puiul Strâmbului (40 ha.) Teni cel mic (70 ha.) câteș trele acoperite cu păduri de sălcii; într'ansa se deschid trei gârlițe prin care comunică lacul Oltina cu Dunărea. Văile sunt puține și fără însemnătate; pentru ele remarcăm Beilicu ceair la răsărit, ce se deschide în lacul Mârleanu și Ghiuvegea la miază-zi, deschizându-se în balta Iortmac. Bălți avem: Oltina la apus; (apropo 1000 ha. di cari 600 ha. aparținând comunei), formată de Dunăre într'o revărsare anterioară comunicând cu ea prin trei gârlițe între cari pământul e mlăștin; produce mult pesce ce se exploatează chiar în țară; malurile sale sunt inalte și pe alocurea pietroase; prelungirile sale sudice și anume bălțile Ciarmurlia cu vadul Podu piei și Iortmac aparțin comunei Lipnița și sunt acoperite cu stuf.

Clima comunei este excesivă, veri puțin temperate din cauza vecinătății Dunării și lacului, ierni aspre, vântul dominant cel de N.-E. plouie cade în cantitate potrivită; frigurile o vizitează din când în când.

Se *compune* din două cătune: Oltina reședința, în partea centrală a comunei, pe malul răsăriten al lacului Oltina, închis și dominat la N.-E. și S. de dealul Ciacal, sat frumos, bogat și bine aranjat. Cașla în partea de miază-zi a comunei, la 4 klm. spre S.-V. de reședință, pe malul sudic, înalt și pietros al lacului Oltina închis și dominat de dealul Cașla; sat potrivit, curat și vesel prin poziția lui.

Suprafața este de 5316 ha, din care 145 ha. ocupate de vatra satelor; restul împărțit între sat, cari posedă 1991 ha. și locuitori cari stăpâneau 3180 ha.

Populațiunea sa pe anul 1896 este de 324 familii cu 1238 suflete, împărțită după cum urmează:

1) După *sex*: bărbați 624, femei 614, total 1238.

2) După *stare civilă*: necăsătoriți 624, căsătoriți 568, văduvi 45, total 1238.

3) După *instrucție*: știu carte 127, nu știu 1111, total 1238.

4) După *cetățenie*: cetățeni români 1238.

5) După *religie*: ortodoxi 1232, mozaici 6, total 1238.

6) După *ocupație*: agricultori meseriași 332, cărciumari 5.

Contribuabili: 337.

Economicesce comuna stă bini-

șor; tabloul semănăturilor pe 1894-95 este acesta:

Grâu 588 ha. cu 8820 hl. (15 kl. de ha.); orz 222 ha. cu 3108 hl. (14 hl. de ha.); ovăz 100 ha. cu 1800 hl. (18 hl. de ha.); porumb 153 ha. cu 1224 hl. (8 hl. de ha.); mei 72 ha. cu 144 hl. 2 hl. de ha.).

În ceea-ce privește *întinderea și felul terenurilor* cele 5316 ha. ale comunei se divid ast-fel: 336 ha. teren neproductiv din care 145 ha. ocupat de vetrele satului și 191 ha. baltă, stuf al Statului; 4980 ha. teren productiv (din care 1800 ha. al Statului și 3180 ha. ale locuitorilor); din aceste: 1370 ha. teren cultivat (ale locuitorilor); 1370 ha. teren necultivat (ale locuitorilor); 147 ha. teren islaz (ale locuitorilor); 63 ha. teren vii (ale locuitorilor); 2030 ha. teren păduri (din care 1800 ha. al Statului și 230 ha. ale locuitorilor).

Ocupațiunile locuitorilor sunt:

Agricultura cu 332 plugari, cari au 160 pluguri, 364 care și căruțe. 1 mașină de vânturat.

Crescerea vitelor în comună peste 3850 capete de vite mai cu semă oi.

Pescuitul în iezerul Oltina și în Dunăre.

Crescerea albinelor având locuitorii 66 stupi.

Industria afară de cea domestică mai e reprezentată prin 6 mori de vânt.

Comerțul destul de activ se face de câte 5 comercianți (3 cârciumari) prin orașul Ostrov sau gara Cernavodă, și constă în importul coloniilor și manufacturilor și în exportul pescelui, cereii, mierii și a vitelor cu produsele lor.

Bugetul comunei este de 3484 lei la venituri și 3187 lei cheltuieli, rămânând deci un mic excedent de 297 lei; sunt și 337 contribuabili.

Căi de comunicație sunt un drum mare de comunicație care vine de la Ostrov pe malul Dunării trece prin sat spre Cernavodă; apoi drumuri comunale la Lipnița, Beilic, Satu nouă, etc.

Biserici sunt două: 1 în cătunul Oltina cu hramul Sf. Gheorghe, și alta în cătunul Cășla cu hramul Sf. Nicolae, înființate și întreținute de locuitori; cu câte 10 ha. de la Stat; cu 1 preot, 2 dascăli, 2 paraciseri.

Școlă este numai una, în cătunul Oltina cu 10 ha. de la Stat, cu 1 învățător și 1 învățătoare, cu 99 elevi înscriși (63 băieți și 34 fete) din cari 51 promovați.

Oltina, sat, în plasa Silistra nouă, cătunul de reședință al comunei

Oltina, situat în partea nordică a plășii și a comunei, pe malul răsăriten al iacului Oltina; are o întindere de 3511 ha. din care 106 ha. ocupate de vatra satului cu 282 case; populația totă românească este de 299 familii cu 1143 suflete ocupându-se cu creșterea vitelor, agricultura și pescuitul.

Oltuc-orman, pădure în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunei rurale Dobromir și anume pe acela al cătunului său Dobromiru din vale la 1 klm. mai spre sud de acest sat și la o jumătate de klm. mai spre nord de satul Dobromiru din deal; este așezată pe partea stângă sau pe malul stâng al văii Iucari Makala Ceair pe o suprafață de 70 hectare și compusă mai ales din ulmi și fagi. Este dominată de dealul Dobromir și este situată în jurul plășii și centrul comunei.

Olucli, deal de importanță secundară în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Garvan, (și anume pe acela al cătunului său Cuiugiuc se desface din dealul Cuiugiuc-iolubair, se îndreptă spre miază-noapte având o direcțiune generală de la sud spre nord mergând printre valea Cuiuiuk-ului și afluențele sale văile Cuiugiuc-ceair și Caraghioi-ceair străzând partea apusană a plășii

și cea nord vestică a comunei; se ridică la o înălțime de 105 m. dominând drumul județen Esehioi-Lipnița, ce trece pe la pôlele sale sudice, drumul comunal Cârlița-Cuiugiuc, ce trece pe la pôlele nordice; el este acoperit cu livezi și tuferișuri cari sunt rămășițele întinselor păduri, ce-l acoperiau odinioară.

Omurcea, comună rurală din județul Constanța și anume din plasa Constanța; *situată* în partea răsăritenă a județului la 15 klm. spre vest de orașul Constanța, capitala districtului, și în cea apusană a plășii la 24 klm. spre sud de satul Caramurat reședința ocolului, pe valea Cara-su.

Se *mărginesce* la miază-noapte cu comuna Alacapă și Caratai (pl. Medjidia; la răsărit cu com. Hasancea și Palazu; la miază-zi cu com. Hasancea și Osman-facă (pl. Mangalia); iar la apus cu comuna Murfatlar.

Relieful solului e destul de accidentat de următoarele dealuri: Nazârcea (96 m.); Caratai (76 m.); Duran-bair (83 m.); Șancal 56 m.; Honeslar-bair (51 m.); la miază-noapte; Gheome-bair (79 m.); Sistrârla (58 m.); prin partea centrală la nord de satul Omurcea; Horoslar-iolubair (58 m.); la răsărit;

Omurcea (80 m.) la S.-E; Mangala-culac-bair (72 m.) și Canara-bair (70 m.) la apus; ele sunt în general acoperite cu semănături și fânețe. Mivile sunt puține, și n'au însemnătate mare afară de movila Omurcea (83 m.) la 2 klm. spre S.-E. de satul Omurcea

Hidografia este reprezentată prin nise văi, cari au apă numai primăvara și atunci prea puțină; principalele sunt: Carasu sau Medjidia sau Omurcea sau Hasancea (după numele satelor, ce se află într'ansa trecând prin mijlocul comunei; cu adiacentele sale văile Cara-iukceair, Mahametcea-ceair-dere și Canara-dere, pe stânga, Eski-deranceair pe dreapta; Cioban-dere prelungit cu Horoslar-alceac, precum și Caratai-alceac tot pe dreapta; mai sunt și altele mai mici dar acestea n'au importanță mare.

Clima comunei este ca cea a platoului în general, cu veri călduroase, ierni aspre fiind expusă suflării vântului de N.-E. plouă cade în cantitate potrivită, maladiile o viziteză rare-ori.

Suprafața totală a comunei este de 5648 hectare, din cari 169 hectare ocupate de vetrele celor două: sate ce o compun (Dunărea și Nazârcea); restul împărțit între stat cu proprietarii având 2356 hectare și locuitori posed 3123 hectare.

Cătunele cari o compun sunt două: Homurcea, reședință în valea Carasu, în partea centrală a comunei, între dealurile Gheme-bair la nord și Ceșme-culac-bair și Omurcea la sud; Nazârcea în partea nordică a comunei, la 7 km. spre nord de reședință, pe valea Horoslar-alceac între dealurile Caratai la nord și Horoslar-bair la sud; aspectul lor e același; o adunătură de case mici reșiduate și neingrijite, și străse împrejurul unei giumii.

Populațiunea este de 178 familii cu 778 suflete, în majoritate Turci, și Tătari (640 împărțită, ast fel:

1) După *sex*: bărbați 414, femei 364, total 778.

2) După *stare civilă*: necăsătorii 425, căsătorii 314, văduvi 39, total 778.

3) După *instrucție*: știu carte 54, nu știu 724, total 778.

4) După *protecție*: cetățeni români 759, supuși streini 19, total 778.

5) După *religie*: ortodoksi 135, catolici 3, mahometani 640, total 778.

6) După *ocupațiune*: agricultori 155, industriași 1, comercianți 3, alte profesii 31, total 190.

Contribuabil: 180.

Biserica ortodoxă nu e în comună, dar ar trebui zidită una, căci populația creștină e destul de nu-

merosă; sunt însă 3 geamii, 2 în cătunul Omurcea și 1 în cătunul Nazârcea, cu 2 hogi și 20 ha. pământ de la Stat.

Școlă există una rurală mixtă cu 1 învățator și 44 elevi înscriși (30 băieți 14 fete) din cari 21 promovați.

Economicesce comuna stă astfel:

(169 hectare teren neproductiv (ocupat de vetrele satelor) 5479 ha. teren productiv (din care 2356 ha. ale Statului cu proprietari și 3123 ha. ale locuitorilor) din acesta 4024 ha. teren cultivat (din care 1454 ha. ale Statului cu proprietari și 2570 ha. ale locuitorilor), 853 ha. teren islaz (din care 300 ha. ale Statului cu proprietari și 553 ha. ale locuitorilor).

Ocupațiunile locuitorilor sunt următoarele:

Agricultura cu 155 plugari, cari au 72 pluguri, 88 care și căruțe; 6 mașini de secerat 11 grape de fier.

Creșterea vitelor, fiind în com. 5400 capete de vite mai cu sémă oi și boi.

Industria afară de cea casnică mai e represintată prin 1 mără cu abur.

Comerțul e activ se face prin gara Murfatlar la 8 km. spre apus de 3 comercianți (și constă în import de manufactură și coloniale și un export de vite cu produsul lor și cereale.

Budgetul comunei aceștia constă în venituri de 11824 lei și în cheltuieli de 2742 lei, rămânând un însemnat excedent în plus de 9062 lei; are și 190 contribuabili.

Căi de comunicație sunt următoarele: Calea ferată Cernavodă-Constanța, ce trece chiar prin sat, însă nu are stație; apoi drumuri comunale spre Hasancea, Murfatlar Nazârcea, Horoslar, Osman-facă, Mametcea, Hazi-düluc etc. Pe teritoriul comunei, la 200 m. spre nord de sat trece valul de piatră; la 2¹/₂ km. tot spre nord valul mare de pământ, iar la 2¹/₂ km. spre sud de sat trece valul mic de pământ: valul cel mare de pământ având chiar la 2¹/₂ km. spre nord de sat resturile unui lagăr, pe care Turcii au făcuto fortăreță ați dărâmată Eski-deran-iol-tabia.

Omurcea, sat în plasa Constanța, cătunul de reședință al comunei Omurcea, situat în partea apusară a plășei și una meridională a comunei, pe valea Mahometcea-ceairdere și închis la apus de dealul Ceșme-culac-bair, la N. de către dealul Horoslar-iol-bair și fiind dominat de vârful Omurcea (80 m) situat la 2¹/₂ km. spre S.-E. de sat.

Suprafața sa este de 2,817 hectare, dintre care 104 hectare sunt

ocupate de vatra satului și de grădini. Populațiunea, a cărei majoritate o formază turcii, este de 96 familii cu 445 suflete, ocupându-se mai ales cu agricultura și cu creșterea vitelor. Trei valuri ale lui Trajan străbat cătunul, unul prin partea meridională a cătunului altul prin centrul lui prin apropierea și pe la nordul satului și cel d'al treilea în partea septentrională a cătunului calea ferată Constanța. Cernavodă trece prin sat împărțindu-l în două părți neegale cea mai mare fiind la nordul liniei. Drumuri comunale vin de la următoarele sate: Hasancea, Horoslar, Nazârcea, Alacapo, Murfatlar, Osman-facă și Mametcea.

Omurcea, vârf în plasa Constanța, pe teritoriul comunei rurale Omurcea de u de și-a luat și numele; are o înălțime de 80 metrii cu care domină satele Omurcea (la 1¹/₂ km. spre N.-V.) Hasancea (la 1¹/₂ km. spre N.-E.); calea ferată Cernavodă-Constanța (la 1 km. spre N.) două valuri ale lui Trajan (unu spre N. la 1 km. și altu spre S. tot la 1 km.); este situat în partea apuseană și puțin sudică a plășei și cea estică a comunei acoperit cu verdetă.

Opanez, pichet de graniță mai pur-

tând și No. 8 situat pe teritoriul bulgaresc al comunei rurale Esekioi, pe o înălțime a dealului Șalean-bair, aproape de începutul văii Șaban-beair, lângă drumul cel mare Sillstra-varna, pe care-l domină pe o bună întindere precum și valea Șaban-ccair.

Oprea. (*Movita lui mas*). Movila însemnată în plasa Medgidia pe teritoriul comunei rurale Cochirleni, are o înălțime de 107 metri și domină satul Cochirleui, lacul Cochirleni, balta Carasu, două valuri ale lui Trajan, care trece unul pe la nordul și altul pe la sudul său foarte aproape de ea, drumul comunal Ivranes-Cochirleni și Ivranes-Cernavodă, precum și valea-mare care se întinde la nordul său; este situată în partea apusană a plășii și cea centrală a comunei, la 1 km. spre S. de balta Carasu și la 3 km. spre răsărit de satul Cochirleni. Este artificială și acoperită cu verdeață.

Orcean-bair, deal în plasa Medgidia, pe teritoriul comunei rurale Kuciuk-biulbiul, pe la vestul satului Kuciuk-biulbiul, se întinde de la sudul satului Roșian și până la sud-vestul satului Kuciuk-biulbiul cu o direcție generală de la N. spre S.-E., cu o înălțime de 125

metri; este tăiat și înconjurat de drumurile comunale Copadin-Roșian, Roșian-küciuk-biulbiul, Roșian-Buiuk-biulbiul și este situat în sudul plășii și vestul comunei.

Orcean-mezarlâc, deal, în plasa Medgidia, comuna Küciuk-biulbiul, cătunul Küciuc-murfat; el este capul dealului Odagi-culac desfăcându-se din dealul Buiuk-biulbiul-bair, și se îndreaptă spre miază-nopțe cu o direcție generală de la S.-E. către N.-V., are o înălțime de 133 metri dominând văile Șeit-iurtluk și Odagi-culac printre care merge, este situat în centrul comunei și în partea sud-estică a plășii.

Orman valea, neînsemnată în plasa Sillistra - nouă comuna Aliman și Mârbanu, se desface din pârâiele nordice ale dealului Kior-cuius se îndreaptă întâi spre N. apoi spre V. în o direcție de la S.-E. spre N. V., formeză puțin hotarul între cele două comune, merge printre dealurile Catîța și Kior-cuius, dominată de amândouă și după 4 km. de aci se deschide în valea Mârleanu, pe dreapta, nu departe de deschiderea acesteia în balta Mârleanu, printr'însa merge un drum comunal Mârleanu-aliman.

Orman-bair, deal în plasa Constanța,

comuna Murfatlar, se desface din dealul Mangala-culac-bair, îndreptându-se spre miază-nopțe, cu o direcție generală de la S. spre N. merge printre văile Tatar-ormanderea și Mazarlâc-ccair, este traversat pe la răsărit de drumul comunal Osman-Faca-Murfatlar, iar pe la V. de drumul Murfatlar-buiuk-biulbiul și pe la sudul său trece valul lui Trajan, este situat în centrul comunei la 1 km. spre S. de satul Murfatlar și în partea vestică a plășii.

Oroslar, eat în plasa Constanța cătunul comunei Palaz, situat în partea nordică a plășii și cea apusană a comunei, la 7 km. spre N.-V. de reședință, la poalele sudice ale dealului Horoslar-iol-bair în valea cu același nume. Are o întindere de 480 ha. din cari 45 ha. ocupate de vatra comunei cu 60 case. Populația -n majoritate turci și tătari este de 99 familii cu 248 suflete, ocupându-se cu agricultura și crescerea vitelor.

Osmancea, comună rurală importantă din județul Constanța, așezat în partea centrală a județului la 38 km. spre apus de orașul Constanța, capitala districtului, și în partea septentrională a plășii Mangalia la 33 km. spre N.-V. de orașul Mangalia reședința ei.

Se mărginesc la miază-nopțe cu comuna Biulbiul (clasa Medgidie), la răsărit cu comuna Edilkioi, la miază-zi cu comuna Enghez și la apus cu comuna Agemler.

Relieful solului e în general puțin accidentat de culmea Enghez cu ramurile sale: Bair-ciobanisa la N.-V. Osmancea-bair la N.-E. Edilkioi-tepe la S.-V. Tatar-bair la S.-E. aceste dealuri sunt acoperite cu fânețe, pășuni și semănături întinse. Movile nu există pe teritoriul comunei.

Hidrografia este reprezentată prin niște văi care au apă numai toamna și după topirea zăpezilor, principalele sunt: Amzarea care sub numele de Osmancea trece prin satul Osmancea brăzdând centrul comunei, adiacenta sa pe stânga Canardere la apus și Cialic-cum-ccair pe stânga la S.-V.

Clima este excesivă: din lipsă de păduri iernale sunt foarte aspre și verile câte odată ardetore, ploaie cade în cantitate foarte mică, așa că puțurile dese ori sunt lipsite de apă, maladiile o vizitează rar.

Cătunul *Osmancea* format din trei trîpuri, așezat în partea centrală pe valea Osmancea între dealurile Osmancea-bair la N. și Edilkioi-tepe la S. constituie singura comună.

Suprafața comunei este de 3035

hectare sau 30 km. patrați din care 160 ha. ocupate de vatra satului cu 130 case, particularii posedă 1,520 ha. iar locuitorii stăpânească 1,355 ha.

Populațiunea comunei este compusă din 149 familii cu 954 suflete împărțită ast-fel:

1) După *sex*: 403 bărbați, 351 femei.

2) După *starea civilă*: 461 necăsătoriți, 284 căsătoriți, 9 văduvi.

3) După *instrucție*: 1 știu carte, 751 nu știu.

4) După *cetățenie*: 479 cetățeni români, 275 supuși streini.

5) După *religie*: 48 ortodoxi, 279 catolici luterani, 430 mahomedani.

6) După *ocupațiunile*: 407 agricultori și meseriași, 2 comercianți.

Economicște comuna este puțin productivă: dăm aci tabloul semănăturilor din anul 1894—95.

Griș 150 ha. cu 1,500 hl. (10 hl. de ha.); seară 460 de ha. cu 5,570 (12 hl. de ha.); orz 1,500 ha. cu 12,000 hl. (8 hl. de ha.); ovăz 150 ha. cu 1,200 hl. (8 hl. de ha.); rapiță 2 ha. cu 16 hl. (8 hl. de ha.); porumb 60 ha. cu 60 hl. (1 hl. de ha.); fânețe naturale 70 hh. cu 42,000 kgr. (70 kgr. de ha.).

În ceea-ce privește întinderea și felul terenurilor cele 3,035 ha. ale

comunii se divid ast-fel: 160 ha. teren neproductiv (ocupat de grădinile și casele locuitorilor); 2,875 ha. teren productiv (din care 1,520 ha. ale proprietarului și 1,355 ha. ale locuitorilor); Din acestea: 2,255 ha. teren cultivat (din care 1,300 ha. ale proprietarului și 955 ha. ale locuitorilor); 620 ha. teren izlaz (din care 220 ha. ale proprietarului și 400 ha. ale locuitorilor).

Ocupațiunile locuitorilor sunt acestea:

Agricultura cu 50 pluguri, 125 sare și căruțe, 14 mașini de secerat, 1 mașină de bătut porumb.

Crescerea vitelor fiind în comună peste 2,540 capete, mai cu sêmă oi.

Industria afară de cea casnică mai e reprezentată prin 2 mori de vânt.

Comerțul e puțin activ și constă în import de coloniale și manufacturi și export de vite cu produsele lor, se face de către 2 comercianți prin gara Murfatlar la 25 kur. spre N. de comună.

Budgetul constă în 1775 lei 54 bani la venituri 93 lei și 82 bani la cheltuieli, cu un excedent de 835 lei bani 72, contribuabili 150.

Căi de comunicație sunt: calea județiană Mangalia Medgidie la răsărit, și drumuri comunale la satele

învecinate ca Edelkioi, Agemler, Ciobanița, Osman-facă, Uzumlar.

X Osmanfacă, comuna rurală din plasa Mangalia, județul Constanța; situată în partea răsăritenă a județului la 21 km. S.-E. de orașul Constanța capitala districtului, și în cea septentrională a plășei la 26 km. spre N.-V. de orașelul Mangalia, reședința plășei pe valea Osmancea.

Se mărginește la miază-nopte cu comunele Murfatlar și Omurcea plasa Constanța, la apus cu comuna Bălbău (plasa Medgidia) la miază-zi cu comunele Edelkioi și Tapraisari, iar la răsărit cu comuna Tekirghiol (plasa Constanța).

Relieful solului e în general puțin accidentat; principalele deluri cari îl brăzdăză teritoriul sunt: Mangaia-culac-bair la N., Osmancea-bair la E., Tapraisari (92 m.) la S.-E., Elibikioi (101 m.) la S.-V. Curu-bair (70 m.) la apus; Cuanderasi-bair la răsărit; aceste deluri sunt de natură stâncosă în mare parte și sunt acoperite cu fânețe și pășuni, și puține semănături. Mobilele sunt numeroase, în număr de vre-o 25, răspândite în diferite părți; toate au servit ca puncte de orientare și sunt acoperite cu verdeta; principalele sunt: Ebekioi

(108 m.) în interiorul comunei, Eki-tepe (90 m.) la răsărit.

Hidrografia e reprezentată numai prin nisca văi, cari au apă numai primăvara și în timpul ploilor și al topirii zăpezilor. Principalele sunt: Mahometcea-ceair-dere unită cu Mangalia-culac și Osmanfacă-culac la miază-nopte; Sarapci-dere unită cu Curu-bair-alcea și Caranlăc-alcea la apus, Osmanfacă-oi la miază-zi, Abdulah-dere, Abduladerasi și Aitan-dere la răsărit.

Clima este în general aceea a platoului dobrogean, excesivă, cu veri ardetore și ierni frigurose, vântul de est dominant, ploii puține; maladiile o vizitează rare-ori.

Cătunele cari o compun sunt trei și anume: Osmanfacă, reședința, în spre N. pe valea Osmancea-culac; Ebekioi sau Elibekioi spre miază-zi, la 4 km. spre S.-V. de reședința, pe valea Curu-bair-alcea; Abdulah spre răsărit, la 5 km. spre S.-E. de reședința, pe valea cu același nume. Aspectul lor în general e puțin atrăgător, toate au case mici, nu tocmai ținute în ordine și risipite ici și colo, amestecate cu ruine și dărâmături.

Suprafața totală a comunei este de 6721 h.a. din cari 261 h.a. ocupate de vetrele celor 3 sate, cu 205 case; restul împărțit între

proprietarii cari posedă 3060 h.a. și locuitorii cari stăpânesc 3400 hectare.

Populația sa compusă în majoritate din turci, tătari și bulgari, este de 288 familii cu 1407 suflete, repartisându-se astfel :

1) După *sex* : bărbați 743, femei 664. Total 1407.

2) După *stare civilă* : căsătoriți 554, necăsătoriți 813, văduvi 40. Total 1407.

3) După *instrucție* : știu carte 38, nu știu 1369. Total 1407.

4) După *protecție* : cetățeni români 1202, supuși streini 205. Total 1407.

5) După *religie* : creștini ortodocși 429, catolici 186, mahometani 792. Total 1407.

6) După *ocupații* : agricultori 237, comercianți 6, industriași 2, alte profesii 17. Total 262.

7) După *avere* : improprietați 173, neimpropriet. 89. Total 262.

8) *Contribuabili* : 262.

Biserica. În comună este o biserică ortodoxă creștină în cătunul de reședință, cu hramul Sf. Nicolae, zidită de locuitori, are 10 h.a. pământ și ca deservenți 1 preot, 1 dascăl și 1 paracliser; mai sunt 7 geamii, 5 în cătunul de reședință și câte una în cătunele Abdulah și Ebekioi, având toate 6 hogi.

Școlă este una rurală mixtă, în cătunul de reședință înființată de Stat, cu 1 învățător și 37 elevi înscriși (22 băieți, 15 fete) din cari 19 promovați.

Economiceste comuna stă binișor; iată tabloul semănăturilor în h.a. și hl. pe 1896:

Grâu 420 ha. cu 17 hl. de ha. în total 7140 hl.; Secară 630 ha. cu 17 hl. de ha. în total 10610 hl.; Orz 2620 ha. cu 18 hl. de ha. în total 37160 hl.; Ověz 292 ha. cu 17 hl. de ha. în total 4964 hl.; In 320 ha. cu 15 hl. de ha. în total 4800 hl.; Porumb 466 ha. cu 4 hl. de ha. în total 1864 hl.; Mei 190 ha. cu 6 hl. de ha. în total 1140 hl.; Fânețe 69 ha. cu 800 kgr. ha. în total 55200 kilograme.

Iar în ceea-ce privește întinderea și felul terenurilor, 6721 ha. ale comunei și dând astfel :

261 ha. teren neproductiv (ocupat de casele și grădinile locuitorilor); 6460 ha. teren productiv (din cari 3060 ha. ale proprietarilor și 3400 ha. ale locuitorilor); din acestea: 5075 ha. teren cultivat (din cari 1960 ha. ale proprietarilor și 3115 ha. ale locuitorilor); 1380 ha. teren izlaz (din cari 1100 ha. ale proprietarilor și 280 ha. ale locuitorilor); 5 ha. teren vii (ale locuitorilor).

Ocupațiunile locuitorilor sunt următoarele: Agricultura cu 237 plugari, cari au 114 pluguri, 126 care și căruțe, 1 mașină de treerat cu abur, 29 mașini de secerat, 5 mașini de bătut porumbul, 4 grape de fier, 8 trióre. Crescerea vitelor, fiind în comună 9726 capete de vite, din care 655 cai, 1576 boi, 2 bivoli, 6 asini, 7322 oi, 12 capre, 152 porci. Industria afară de cea casnică simplă, mai e reprezentată prin 2 industriași (2 fierari) și 3 mori de vânt. Comerțul e activ și constă în importul manufacturilor, coloniialelor și instrumentelor agricole și în exportul cerealelor și produselor lor. El se face de 6 comercianți (din cari 3 cărciumari), prin gara Murfatlar la 6 klm spre N. de comună.

Bugetul comunei este de 12,105 lei la veniturii și 7,823 lei la cheltuieli; rămând deci un excedent în plus de 4,382 lei, sunt și 362 contribuabili.

Căi de comunicație sunt: calea județeană Constanța-Mangalia trece pe lângă satul Abdulah, 2 drumuri comunale la sud unesc cătunele între ele și cu satele însemnate ca Tapraiar, Urlukioi, Azaplar, Omurcea, Murfatlar, etc.

X **Osmanfacă**, sat în plasa Mangalia, cătunul de reședință al comunei

Osmanfacă; situat în partea răsăriteană a plășei și cea nordică a comunei, pe valea Osmancea-culac, cu o întindere de 2965 ha. din care 170 ha. ocupate de vatra satului cu 124 case, populația în majoritate turco-tătără este de 137 familii cu 828 suflete ocupându-se cu agricultura și crescerea vitelor.

Ostrov, comună rurală însemnată în plasa Hârșova a județului Constanța situată în partea septentrională a județului la 110 klm. spre N.-V. de orașul Constanța, reședința județului, și în partea nordică a plășei, la 35 klm. spre N.-E. de orașelul Hârșova, reședința ei, pe malul drept al unei Verigi Ostrov ce se desface din Dunăre.

Se *mărginesce* la miadă-noapte cu comuna Picinêga (jud. Tulcea) la răsărit cu comuna Coium-punar (tot jud. Tulcea), la miadă-zi cu comuna Urumbel și Dăeni, iar la apus cu județul Brăila, de care se desparte prin fluviul Dunărea.

Relieful solului e destul de accidentat, la miadă-noapte de culmea Ostrov formată din dealurile Ostrov (61 m.), Coium punar (62 m.) și Sinirtaş teșesi (84 m.), câteșt trele prelungiri sudice ale culmei Ghiun Ghiurmeș (jud. Tulcea); la miadă-zi culmea Dăeni cu dealurile Moșul (117 m.) la S.-V. Roșu

(294 m.), la S. Făgărașu nou (188 m.) la S.-E., ele sunt acoperite cu fânețe, izlaz și semănături. Movile sunt puține (12) între care remarcăm: Movila Porcului la N., Movila Săpata (51 m.) Săpata II (96 m.) prin mijloc; Movila Popel (68 m.) la S.-V., Hasnale tepe (197 m.) prin centru, Ghiolgie tepe (184 m.) la S.-E. ele sunt artificiale, acoperite cu verdetă și au servit ca puncte de orientare.

Hidrografia e bine reprezentată. Dunărea o udă la apus, pe o lungime de 7 km., lasă brațul Veriga Osrov (6 km. lungime) care formează insula Osrovu-mare (300 ha.) și Osrovu-mic (100 ha.) acoperite cu iarbă și sălcii; malul Dunărei e în general jos, afară de partea sudică unde este înalt și stâncos, la răsărit de Veriga și la N. de satul Osrov se întinde stuful Osrov (200 ha.). Riul Roșt sau Aigâr Ahmet vine de la est din dealul Kerkenes ceair, străbate comuna prin mijloc, trece prin satul Aigâr Ahmet și se varsă în Veriga Osrov, ceva mai sus de satul Osrov; pretutindeni malurile înalte și ripose și stâncose pe unele locuri. Văile sunt mai toate mici și seci, având rare-ori apă, principalele sunt: valea Hogii și valea Ulmilor, la N. se deschid în stuful Osrov, valea Coium punar ce are

mai tot-d'a-una apă, la N.-E., valea Ghiolgie ceair la S.-E., ambele deschizându-se în piriul Agar Ahmet.

Clima comunei este friguroasă: deși vara e temperată prin apropierea Dunării și a curenților determinat de densă, iarna însă e friguroasă vântul suflă continuu, ploii cad în mică cantitate, frigiditatea din când în când bântuie comuna.

Cătunele care o formează sunt două: Osrov; reședința spre apus, pe malul drept al Verigef-Osrov, la 1 km. departe de Dunăre. Aigâr Ahmet spre răsărit, pe malul drept cel înalt al pământului Aigâr Ahmet, la confluența lui cu piriul Conuu-punar, la 8 km. spre S.-E. de reședință. Aspectul lor e plăcut în ceea-ce privește pozițiunea, casele însă nu sunt dispuse în mod regulat, ușiți mai că nu există, casele sunt unele plăcute, altele însă cu o înfașurare urită și neingrijită mai ales cele din Aigâr-Ahmet.

Suprafața comunei este de 5 921 hectare, din care 185 ha. ocupate de vetrele celor două sate cu 294 case, iar restul împărțit între locuitorii cari posed 5,272 ha. și stat cu proprietarii ce stăpânesc 354 hectare.

Populațiunea comunei e formată din români și turci; sunt 299 fa-

milită cu 1,359 suflete după cum urmăza:

1) După *sex*; bărbați 700, femei 659, total 1,359.

2) După *starea civilă*: necăsătorii 774, căsătorii 552, văduvi 31, divorțați 2, total 1,359.

3) După *instrucție*: știu ca te 129, nu știu 1,230, total 1,359.

4) După *protecțiune*: toți sunt cetățeni români.

5) După *religie*: o todoxi 1,232 mahomedani 127, total 1,359.

6) După *ocupațiuni*: agricultori 281, industriași 3, comercianți 9, total 297.

7) Contribuabili 297.

Biserici, în comună sunt 2 biserici ortodoxe, câte una în fiecare cătun cu câte 10 ha. pământ de la Stat cu câte 1 preot, 1 cântăreț și 1 paracliser, mai e și 1 geamic cu 1 hoga în cătunul Aigâr-Ahmet.

Școle avem iar 2, câte una în fiecare cătun, având câte un învățător și 1 învățătoare și 116 elevi înscriși în ambele școli (81 băieți, 31 fete) din cari 52 promovați.

Economicește comuna stă astfel: Cele 5,261 se divid astfel:

985 ha. teren neproductiv (din cari 185 ha. vatra satului și 100 ha. bălți, stuf, drumuri etc.); 5,636 ha. teren productiv (din cari 364 ale Statului și 5,272 ha. ale locui-

torilor); din acestea: 4,662 ha. teren cultivabil (din cari 4,662 ale locuitorilor); 657 ha. teren izlaz (din cari 220 ha. ale Statului 437 ha. ale locuitorilor); 96 ha. teren vii (din cari 96 ha. ale locuitorilor); 221 ha. teren păduri (din cari 144 ha. ale Statului 76 ha. ale locuitorilor).

Ocupațiile locuitorilor sunt următoarele:

Agricultura cu 281 pluguri având 212 plugari, 162 care și căruțe. 2 mașini de secerat, 1 mașină de bătut porumb, 3 grape de fier.

Pescuitul în Dunăre și bălți.

Crescerea vitelor fiind în comună ca la 8500 vite mai cu sémă oi și boi.

Industria e reprezentată prin industriași (ferari și mecanici), 2 mori de apă și 5 mori de vânt.

Comerțul e activ se face prin gara Cernavodă la 80 km. spre S.-V. de către 9 comercianți (din cari 7 cărciumari) și constă în import de manufactură și coloniale și în export de cereale, vite și pește.

Budgetul comunei constă în venituri de 13,107 lei, iar cheltuielile ating cifra de 4,101 lei, rămânând deci un important excedent în plus de 9,006 lei, sunt în comună și 297 contribuabili.

Căi de comunicație pe Dunăre

și Verigă cu luntrea, calea județiană Macin-Hârșova trece prin satul Ostrov, apoi drumuri mici spre satele învecinate: Dăeni, Rahman, Făgărașu-noi, Urum-bei, Picineaga, Coium-punar, etc.

Pe teritoriul comunei, pe malul drept al piriului Aigăr-Ahmet sau Roșt, la 3 km. spre S.-E. de satul Ostrov se găsesc ruinele satului Taș burun, incendiat cu totul dinainte chiar de războiul de la 1877, și locuitorii s'au refugiat în Ostrov, fără măcar să se mai gândească a reveni, așa că dărămat este și astăzi.

Ostrov, sat în plasa Hârșova, cătunul de reședință al comunei Aigăr-Ahmet, situat în partea nordică a plășii și cea apusană a comunei, pe piriul Aigăr-Ahmet, și lângă Veriga (gârla) Ostrov, ce se desface din Dunăre. Are o închidere de 3,856 ha. din care 150 ocupate de vatra satului cu 187 case; o populație totă românească de 196 familii cu 895 suflete ocupându-se cu agricultura, crescerea vitelor și pescuitul în bălți și Dunăre.

Ostrov, comuna urbană din județul Constanța și anume din plasa Siliștra nouă a cărei reședință este.

Este *aseșată* în partea apusană a județului, spre Vest de orașul

Constanța capitala districtului, și în partea nord-vestică a plășii. Comunele învecinate cu dânsa sunt: Bugeacu la 4 km. spre est; *Almalău* la 3 km. spre sud-est, Esekioi la 7 km. spre sud; orașul Siliștra (din Bulgaria) la 5 km. spre vest.

Se *mărginește* la miez-năpste cu județul Ialomița de care se desparte prin fluviul Dunărea; la răsărit cu comuna Bugeacu despărțindu-se prin delul Cărămudiu; la sud cu comuna Almalău separate fiind prin delurile Seral-acea-bair delul Trancovița și Cărămudiu; la apus cu orașul Siliștra (Bulgaria) despărțindu-se prin valea Regederesi-ceair.

Relieful-solului e de-tul de variat; culmea Ostrovului o brăzdează, în toate direcțiunile; dealurile secundare mai însemnate cari brăzdează teritoriul sunt: Seral-acea-bair, la sud și S.-V. cu vârful Siliștra (135m.) având pe platourile apusane ruinele fortărețelor Arabtabia și Amedia-tabia, dealul Trancovița la sud (105m.); Iapcea-bair la miez-năpste, și centru cu vârful Ostrov (102m), prelungindu-se spre S.-E. cu dealul Cărămidiu (78m.) și la răsărit cu dealul Bugeacu (72m.) Aceste dealuri sunt acoperite pe muchiile lor cu pășuni și semănături, iar pârâurile lor cari privesc

spre Dunăre sunt acoperite cu vii întinse cari dau un vin excelent, renumit prin împrejurimi: de la pârâurile nordice lui Ieral-acea-bair și Iapcea-bair trece drumul național Siliștra-Ostrov, (Siliștranoiu) iar pe cîma celui d'întai se găsesc ruinele, întăriturilor turcești ce apărau puternica cetățue a Siliștrei; astăzi însă cu totul dărămate. Movile sunt puține și nu sunt de vre'o importanță oarecare.

Hidrografia este reprezentată prin fluviul Dunărea care o udă la miez-năpste pe o distanță de 8 km. malurile sale sunt în general înalte și răpöse și acoperite cu vii; ea formează mai multe oströve, între cari însemnăm Hopa (110 ha.) acoperit cu sălcii, Pastramagi (115 ha.) acoperite cu iarbă și pășuni, Ostrovul vechiu (300 hectare) acoperit cu pășuni și crânguri de sălcii, Paștul mare și mic acoperite cu livezi și pășuni; toate au în general maluri înalte și sunt despărțite prin brațe puțin adânci deci navigabil; mai sunt alte 4 mai mici (60 ha. toate) dar fără importanță. Văile sunt puține, printre ele avem Regederesi ceair la apus, pe hotarul spre Bulgaria, făcând chiar limita de la Ibraim-pașa-cisme și până la fortul Iianli-tabia; valea Trancovița prin interior, deschidându-se în pârâul Almalău lângă cismea

Ostrovienilor; apoi valea Bugeacu la răsărit și se deschide în lacul Gârlița; ele au apă numai toamna.

Clima comunei este foarte variabilă; verile sunt puțin temperate de curenții Dunării, iar iarna e gerösă și bătrânul fluviu îngheață dese-ori, plöia cade în cantitate potrivită, maladiile nu sunt amatoare de această comună.

Aspectul orașului este destul de plăcut; așezat pe malul Dunării la pârâurile dealului Sapcea-bair, prezintă o regularitate remarcabilă; e uliță lungă paralelă cu Dunărea, și altele tăind-o transversal determină această regularitate; casele de și mici prezintă stilul oriental, însă curate și înconjurate cu grădinițe.

Suprafața comunei este de 3255 hectare; sau 327 kmp.; din această întindere 120 hectare sunt ocupate de casele orașului în număr de 627 cu grădinele lor; restul este împărțit între locuitori, și sat; cari d'întai au 1857 hectare iar statul și proprietarii au 6398 hectare.

Populațiunea orașului Ostrov (sau Siliștra nouă) pe anul 1895-96 a fost de 641 familii cu 2602 membrii în total 2802 suflete, împărțită cum urmază:

1) După sex: bărbați 1616, femei 1268, total 2802.

2) După stare civilă: necăsăto-

riți 1681, căsătoriți 1067, văduvi 141, divorțați 13, total 2802.

3) După *instrucție*: știu carte 804, nu știu 2096, total 2802.

4) După *religie*: ortodoxi 2664, mahometani 27, catolici 13, mozaici 50, alte religii 48, total 2802.

5) După *protecțiunii*: cetățeni români 2551, supuși străini 115, nesupuși nici unei protecții, 36, total 2802.

6) După *ocupațiunii*: agricultori 263, industriași 49, comercianți 43, alte profesii 236, total 641.

Contribuabili: 641.

Economicesce teritoriul comunei se împarte astfel: produce puține cereale, au însă izlazuri întinse și pășuni frumoase. El se împarte astfel; teren neproductiv 142 ha. (vatra orașului și bălțile 22 ha.); teren productiv 3113 ha. din care: teren cultivabil 301 ha.; teren rămas necultivat 1308 ha.; izlazul 938 ha.; viile 556 ha.; pădurile 60, total 3113 ha.

Ocupațiunile locuitorilor sunt: *Agricultura* fiind în comună 263 plugari cu 78 pluguri, 139 care și căruțe, 5 triore și 10 mașini de vânturat. *Creșterea vitelor* se practică mult, fiind în comună peste 6800 capete, din care 336 cai, 596 cai, 117 bivoli, 6283 oi, 8 capre, 254 porci; *Agricultura* existând în comună 60 stupi cu albine.

Industria e puțin dezvoltată, sunt 49 industrii și manuale și mai avem 1 mără cu aburi și 9 de apă, 2 fabrici de apă gazoasă, 1 fabrică de tăbăcire și 1 fabrică de săpun. *Comerțul* e destul de prosper și se face pe Dunăre, Ostrov fiind port și cu Silistra-veche; importă coloniale confecțiuni și exportă lemne, vite, lână, sunt și 43 comercianți din cari 6 hangii și 20 cârciumari; dam alăturat un tablou de mișcarea portului Ostrov în anul 1895.

Budgetul constă în 65,407 lei venituri, 44,931 lei cheltuieli, cu un excedent de 29,472 lei.

Căi de comunicație sunt: 1) pe Dunăre cu portul Ostrov; 2) calea națională spre Silistra-veche; 3) drumul județean ce duce la Cuzgun și Medjidia; 4) drumul comunal ce duce la satele învecinate.

Cultul religios se exercită într-o biserică ortodoxă înființată de locuitorii, cu hramul Sf. Nicolae, întreținută de comună; având ca deservenți 2 preoți, 1 paraciser și 2 cântăreți.

Instrucția se predă în 2 școli, 1 de băieți și 1 de fete, cu 3 înștituitori și 2 înștituitoare, cu 297 elevi înșcriși (172 băieți, 125 fete) din cari 120 fiind promovăți, ar mai trebui încă o școlă, numărul copiilor fiind prea mare.

MIȘCAREA PORTULUI OSTROV PE ANUL 1895.

BASTIMENTE DE RIURI.

BASTIMENTE	INCĂRCĂTE				DEȘERTE			TOTALUL Bastimentelor			VENITE SAU PLEGAȚE ÎN PORTURILE					Cu cai		
	Pânze	Vapori	Tone cupacitate	Tone ale cereale	Tone ale mărfuri	Pânze	Vapori	Tone cupacitate	Incărc.	Deșerte	General	Române	Austriace	Ruse	Serbe	Bulgare	Pasa-geri	Mari-nari
Naționale	16	—	1.131	—	436	84	14	5.687	16	98	114	114	—	—	—	—	713	428
Străine	21	178	34.517	—	1.680	117	132	41.993	199	249	448	405	—	—	—	43	2.740	5.841
Total	37	178	35.648	—	2.116	201	146	47.680	215	347	562	519	—	—	—	43	3.453	6.269
Naționale	88	1	5.303	1.759	2.297	8	17	1.408	89	25	114	114	—	—	—	—	1.264	435
Străine	97	82	23.642	8.553	1.669	39	220	49.683	179	265	444	418	—	—	—	26	2.612	5.817
Total	185	83	28.945	10.313	3.967	47	243	51.091	268	270	558	532	—	—	—	26	3.876	6.252
TOTALUL BASTIMENTELOR DE RIURI ÎNTRATE ȘI EȘITE																		
Naționale	104	1	6.434	1.759	2.733	92	31	7.095	105	123	228	228	—	—	—	—	1.979	863
Străine	118	260	58.159	8.553	3.350	156	358	91.676	378	514	892	823	—	—	—	69	5.332	11.658
Total	222	261	64.593	10.383	6.083	248	389	98.771	483	637	1120	1051	—	—	—	69	7.329	12.521
PAVILIONUL BASTIMENTELOR DE RIURI ÎNTRATE ȘI EȘITE																		
BASTIMENTE	Române	Engleze	Turce	Ruse	Eline	Bulgare	Italice	Austriace	TOTAL									
Intrate	114	—	17	9	12	97	—	313	562									
Eșite	114	—	18	9	12	92	—	313	558									
Total	228	—	35	18	24	179	—	626	1.120									

Istoricul s'a mai năuit și Silistra-nouă, fiind de curând înființată nu departe (la 4 km. spre E.) de cea veche din Bulgaria; a suferit mult în timpul războiului din 1877—78; iar astăzi se ridică și este prosperă.

Ostrov, gârla, un alt nume al pâriului Aigoî, Ahmet sau Roși-dere; nume ce-l poartă pe teritoriul comunei rurale Ostrov, din plasa Hârșova, mergând printre dealurile Ostrov la nord și Roși la sud; trece pe lângă ruinele Taș-burum.

Ostrov, privalu său **Veriga**; o gârliță, care se desparte de Dunăre la 1,200 km. spre S-V. de satul Ostrov, din plasa Hârșova de la care și-a luat și numele, trece prin marginea vestică a satului, și se deschide iar în Dunăre, după un drum de 5 km. la mișcă-nopțe de Ostrov.

Ostrovul, (de la vale), insula din Dunăre în plasa Hârșova, comuna Ostrov, căruia i-a dat și numele; situată în partea apusană a plășii și a comunei; are o suprafață de 220 hectare, din care 115 hectare partea apusană, este acoperită cu păduri de sălcii și richiți, iar restul cu iarbă bună pentru pășunat.

Ostrovul. (de pietriș), o mică in-

sulă, acoperită cu nisip și pietriș, de unde și-a luat și numele său, situată în Dunăre, plasa Silistra-nouă, comuna Mârleanu; lungă de 1500 m. largă de 800 m. întindere de 115 hectare, improdusivă din pricina naturii terenului său.

Ostrovul-lung, insulă însemnată în Dunăre, plasa Megidia, comuna Rașova, în partea apusană a plășii și a comunei; are o formă lunguiață de unde și numele său; lungă de 9 km. largă de 1 1/2 km. în medie, are o întindere de 400 hectare; se prelungesc spre apus cu Ostrovul, Huzun-ada; este despărțită de malul Dobrogean prin gârla Veriga; este formată de dealurile treptate, ale Dunării; pământul e neproductiv fiind prea môle și acoperit, cu nisip la apus, cu richiți și niiele în spre răsărit.

Ostrovul-vechiu, Ostrov sau insulă însemnată formată de Dunăre la intrarea sa cu totul pe teritoriul românesc al Dobrogei. Este așezată în partea sud-vestică a Dobrogei și a județului Constanța, și în partea nord-vestică a plășii Silistra-nouă și a comunei urbane Ostrov, de care depinde și de la care și-a luat și numele. Este formată din depozitele aluvionare ale fluviului; pământul său e compus din argil ames-

tecat cu nisip și pietriș. Are o formă lungueată terminându-se spre răsărit cu un cap, ce are forma unui cioc de rată; lungimea ei de la vest spre est, este de 3 1/2 km. și lungimea medie de 1500 m. iar întinderea totală din 720 hectare, din care 60 ha. acoperite cu pădure de sălcii și restul cu iarbă pentru pășunatul vitelor; aflându-se chiar pe malul nordic și colibe de păstori înconjurată cu sălcii. Bratul ce o desparte de județul Ialomița e de 300 m. larg și 5 m. adânc, puțin navigabil; cel de sud care-l desparte de ostrovul Hopa și uscat e de 150 m. larg. 12 m. adânc, deci navigabil în tot anul; cel de la E. iarăși îngust dar puțin adânc și nenavigabil despartind-o de insula Tilkia, ce tine de județul Ialomița.

Ostrovenilor-(Cismeaua), locuință izolată în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei urbane Ostrov, la 2 km. spre mișcă-și de orașul Ostrov, pe malul stâng al văii Beilic, ceair sau al pâriului Almalii; este o fântână construită de către locuitorii din Ostrov de unde și numele ei; lângă dânsa se varsă în pâriul Ulmalii, valea Trâncovița iar puțin mai jos, pe malul celălalt valea Iaguda-ceair; ea se mai numește fântâna La-trei-hotare, căci aci se încrucișează hotarele

comunelor Ostrov, Almalii și Bugeac.

Insula-lui-Ovidiu. Lângă Constanța există o insulă în mijlocul unui lac, care este în deobște numită Insula lui Ovidiu. Se crede că acest nume i-a fost dat de un Englez pe când se făcea drumul de fier de la Constanța la Cernavodă. Se pare chiar că Mommsen atribue unui Englez această denotațiune, care în ori ce chip nu se poate atribui de cât unui period mult mai apropiat de noi.

Lacul poartă numele de Süt-Ghiol (lac de lapte) și după cum se spune el este în câte-va puncte foarte adânc. Marginele lacului sunt lipsite de arbori, numai la un loc se observă șapte sălcii. Insula e înconjurată de plante aquatice (trestie). În insulă și care aparține lui Ibrahim-Effendi și unde poate nici un vânător n'a pătruns vre-o dată, un straniu spectacol se înfățișează ochiului. Sute de vulturi, miile de corbi și de porumbei sălbatici se învârtesc în aer și torméză o boltă deasă deasupra tufișului. Crăcile sunt acoperite de un mare număr din acești locuitori și strigătele lor sunt așa de asurzitoare și insurpotabile în cât este imposibil de a rămâne mult timp în insulă. Copacii sunt în mare parte stejari foarte vechi, ici colo

se ved perî sêlbatici, fagi și câte-va vițe pe cari cresc nisce struguri de o micime extraordinară, iar pe jos crește cucută. La mijlocul insulei se află o mare grămadă de pietre, care pare a fi fost transportate acolo în trecut pentru vre-o clădire în perimetrul insulei. În fața insulei la puțină distanță se ved pe țărm multe case răspândite, care formeză satul Kanara (cuvânt turcesc, care înseamnă stâncă). D-nul Contogiorgi scrie, că satul Kanara este într'o insulă ce se află în lagună și că acesta după spusa indigenilor conține rămășițele unui personagiū însemnat. Într'un teren vecin cu laguna pasc vitele și acesta se numesce Tomis chiar ați după sru-sele primaților și hogilor tătari, mulțumită dragomanului Năstase, al lui Ion Andrinopolitanul, care locuesce în acel sat de mult, făcând comerțul de băcănie. Dragomanul spune, că au fost transportate de acolo la Constanța chiar cu căruța sa, două pietre mari cu inscripțiunii eline și că mai sunt încă multe alte pietre în zidurile caselor Nogailor tătari unde nimeni nu pôte pătrunde. Unul din Nogai fiind întrebat dacă se găeau și acolo monede vechi, el răspunse că se găsesse multe pe țărmul lagunei vara când se retrag apele. În fața miciei insule este o fântână care iarna este ac-

perită de apele lagunei, iar vara isvorăște mereu. Dincolo de satul Kanara spre N.-E se află o vastă câmpie acoperită cu colone înjumătățite cu pietre și pervasuri sculptate și ornate cu flori, rănașite de mari clădiri. La extremitatea cealaltă spre est, se află un istm de nisip, care înconjură laguna.

Mormântul-lui-Ovidiu și monumentul actual.

Dragomanul Năstase, al lui Ion Andrianopolitanul a întrebat pe două Turci, Regep și Cara-Mu tafa (tată și fiu), asupra trecerei marelui poet în Tomi; aceștia au răspuns, asigurându-l că au auziseră spunându-se că existase în insulă un mare mormânt și că această insulă purtase numele mai înainte de Insula Negră, sau Grădina neagră. S'au cules pe alocurea spuse nesigure cum că s'ar fi găsit un mormânt al unui om însemnat. Un bătrân turc spunea: «adanen icersende geneviz tarichenden mucadem, bir atic dulunur», (pe timpul genevezilor s'a găsit în insula vecină un vechi mormânt). Hafuz-Effendi spunea că și în satul Kanara, se găsisse un asemenea mormânt. Tomitanii onorau foarte mult pe Ovidiu, îl încoronaseră, îi acordară ore-cari privilegii, erau mândri de poetul care scria în limba lor; Ovidiu însuși a afirmat acesta. Este

dar propabil ca după moartea lui să-l fi onorat făcându-i un splendid mormânt; căci b rbarii mai mult de cât ómenii civilizați dedeău o mare importanță onorurilor postume. Pôte să nu se fi scris fără drept asupra vieței lui Ovidiu: «Pontanus autem un libro de Magnificentia, cap. II tradit. ex ore Georgii Tropertuntii, Tomitanos, Scytas Ovidio Poetae defuncto colliata, e publico pecunia, propter ingenii nobilitatem tymbon magnificentie, struxisse, aute oppidi portam in loco maxime cebra, guavis ille et peregrinus esset et ab Augusto, Ca sare praescriptus.¹

Așa dar dacă Tomitanii au ridicat poetului un frumos mormânt, se presupune foarte lesne, și este chiar natural că în succesivele invasiuni inspirate mai cu sémă de rapacitate, cel d'întăiu lucru de descoperit în dorința d: a găsi comori, și prin urmare de distrus, a trebuit să fie frumosul mormânt. Necontenita stare de război în care se aflau Tomitanii, trebuia neapărat să apere pe bietul poet, după cum dice chiar el: «aspera militiae juvenis certamine fugi». Reputațiunea și stima ce Ovidiu 'și procura se precum și o naturală condescendență a autorităților romane către bătrânul și

1. Masson, Vita Ovidii. cit.

ilu trul exilat, au favorisat pôte modestele și scurtele călătorii ale sale în actuala Basarabie, limitrofă cu Dobrogea. Se cre le că Zamescio n'a scris fără dreptate: «credo autem (Ovidium) non uno in loco constitisse sed in Pannonia quandoque ut taedium solitudinis levaret....» Și dacă Ovidiu a putut să pătrundă în vecina Basarabia unde tradițiunile romane s'au conservat cu tenacitate din cauza tăriei populațiunilor, se crede că numai acolo s'ar putea găsi mai lesne vre-o urmă a poetului. D-l Kogălniceanu a și făcut ore-cari descoperiri. Reproduc aici o frumoasă amintire culsă de eminentul scriitor și reproduși în scrierea d-sale «Histoire de la Dacie, des Valaques Transdanubiens et de la Valachie» editată la Berlin de Behr. Sunt puține cuvinte dar pătrunzătoare. «Țăranii dic încă prin tradițiune: Că venise un om extra-ordinar de pe țărmurile Tibrului care avea blândețea unui copil și bunătatea unui tată; că acest om suspina necontenit și câte o dată vorbea chiar singur; și când conversa cu cine-va părea că curge miere din buzele sale, Ovidiu petrecu în exil din viața sa 10 ani și muri.» În aceste cuvinte ale d-lui Kogălniceanu nu se află numai mențiunea trecerei lui Ovidiu, ci chiar un

suvenir, o impresiune atât de iubitore a lui, care nu se pot citi fără ca cine-va să se simțā adānc mișcat. Aceste cercetări confirmā faptul, găsit chiar în scrierile lui Ovidiu, că poetul excitase o profundă admirațiune printre barbari. Acēsta fu ideia care a inspirat pe Eugène de la Croix în pictura sa expusă în anul 1859 în camera deputaților de la Paris. Acēstā picturā represintă pe poetul culcat la pământ într'o posă de lenevie și plină de slăbiciune, avēnd în jurul său Scyți cari se uită la dānsul cu admirațiune. Femei, ca valeri, păstori stāu oferindu' i daruri și uitāndu-se la el înmărmuriți sau timiți, necutezānd a se apropia: fisionomiile, grupurile sunt pline de viață și de animațiune.

D-l Opranu, arătānd desenul monumentului, ȳicea: «poetul pe care voim să 'l reprezentăm nu este poetul amorurilor, poetul care nepăsător și petrece cei d'intăiu ani în Roma, ci poetul care și privește patria din exil, și care o immortalizează prin noui și originale scrieri. Fiind-că nu avem nici un portret adevērat al lui, și că bustul observat la Paris este apocrif, voim să 'l arătăm chipul în evoluțiunea vieței sale, și să represintăm imaginațiunei nōstre pe marele poet în noi și originale gândiri.» D-l

Ettore Ferari fu ales ca să interpreteze acēstā concepere și să realizeze acēstā grea lucrare. Frumoasa statuē a lui Helia.le Rădulescu a făcut să se recunoscā în România meritele acestui distins sculptor. D. Ferari arată pe Ovidiu la Tomi care intristat de exilul său își varsă durerea scriind «Tristele». El stă pe ȳarmul mării proptind piciorul stāng de o colōnă care servea la legarea năvilor și gāndindu-se la depārtata patrie. Artistul a căutat să nu se depārteze de tipul roman și l'a imbrăcat cu tunică și togă. Chiar ca caracter de sculpturā a încercat să introducā spiri ul ac: lui timp. Statua este de bronz de o înălțime de 2 metri 50 c.m. așezată pe un pedestal patrunghiular de marmoră albă cu vine, care amintește în porțiā și în formā arhitectura romană. În corpul pedestalului pe partea din față este o targă (scut) decorată cu festōne și o lyră, emblema persōnei. Pe targă sunt reproduse urmētorele versuri din «Triste»: (L. III. 3.)

„Hic jēgo qui jaceo tenerorum lusor
[amorum.

Ingenio peri Naso poeta meo.

At tibi qui transis, ne sit grave, quis-
[quis amasti.

Dicere: Nasonis moliter ossa cubent.*

Pe partea opusă e te inscripția

comemorativā a monumentului în limba romană. Cutele hainei sunt bogate, părțile bine proporționate, figura este reflectarea exactă a concepțiunei ce artistul a voit să reproducă. D. Ferari cu această lucrare adaogă un titlu nou și ilustru numelui său, și o nouă glorie Italiei pe lângă frații nōstrii romāni. Versurile reproduse par a fi un epigraf care voește să localizeze un mormēt. Cine pōte ști în ce punct al Troei este, sau mai bine, a fost îngropat Ovidiu? Este o părere în determinarea epigraphului și anume: n'ar conveni ōre mai bine într'ua asemenea solemnitate ca succesorii Tomitanilor să fi ridicat un monument nu poetului care a criticat patria lor, ci poetului care în urmă a iubit-o, a venerat-o ca pe Roma însuși și a glorificat-o, cāntānd-o în limba grēcā? Acēstā gândire a ertării său a resemnării n'ar glorifica mai mult pe poetul onorat și pe Tomitanii de aȳi, care'l onorā cu un monument? De ce să facem pe poet să ȳicā: «Zac aici, chiar în acest loc» și să nu luām concep-

țiunea sublimă pe care el fiind în viață, și-o inchipuea în fantasia sa? Acea că după mōrte spiritul său va rităci printr'acel vast ținut? Și de ce să nu asociām într'un singur cuvânt (epigraph) numele Roma și Tomi care aȳi semnificā Italia și România, România orientală și România occidentală, cele două despărțite popōre surori cari străbātānd atâtea secole, păstrēzā împreună cu suvenirul comunelor lor origine și a comunelor lor civilizațiuni, suvenirul limbei și al moravurilor, cimentat prin legătura unei iubiri reciproce și nedespărțite. Se pare că aceste înalte înțelesuri se gădesc forte bine inter, retate în două distinse versuri ale poetului care s'ar putea adāoga pedestalului fără ca ea mai mică îndoială. Ele s'au părut oportune D-lui Tocilescu și le reproduc aici în formā de epigraph:

„Quem fortuna dedit Roma sit ille
[locus]

„Inque Tomitana jaceam tumulatus
arena.

P

Pacuiul-Mare, ostrov sau insulă puțin importantă, formată de Dunăre la intrarea sa pe teritoriul românesc al Dobrogei: este situată în partea sud-vestică a Dobrogei și a județului Constanța; și în cea nordică a plășei Silistra-nouă și a comunei urbane Ostrov, de care depinde. Este formată din aluviunile fluviului; pământul format din argilă, nisip și pietriș, are o formă lunguiată, ca a unui castravete; lungă de 1200 m. și largă de 80 m. o întindere totală de 80 hectare, acoperite toate cu liveze de prune și alți arbori; Brațul sudic ce o desparte de uscat, este larg de 300 m; adânc de 10 m. deci navigabil; cel nordic îngust și mic e nenavigabil.

Are tendință de a crește și a se uni cu Pacuiul-Mijlociū și cel Mic așezate la nord de el.

Pacuiul-Mijlociū, ostrov mai mic (40 hectare) și mai puțin important de cât precedentul, așezat la miadă-nopțe de el, depinzând de comuna urbană Ostrov, lung de 1000 m., larg de 100 m., o întindere totală de 40 hectare, format din aluviunile Dunărei, și acoperit actualmente, numai cu pietriș și nisip.

Pacuiul-Mic, ostrov și mai mic și mai puțin însemnat ca cel dintâi, așezat la nord de el, între ostrovice Pacuiul-Mijlociū și vechiū, cu o întindere de 25 hectare, format de aluviuni, și acoperit parte cu nisip și parte cu sălcii; el depinde tot de comuna urbană Ostrov; brațele despărțitoare sunt înguste și puțin adânci; pe-te cât-va timp aceste oströve se vor împreuna într'unul singur.

~~Pacuiul-Söce~~, insulă de mică însemnată în Dunăre, pe teritoriul plășei Silistra-nouă, (pe acela al comunei rurale Gărlita, și în special pe acela al cătunului său Gărlita); are o formă lunguetă umflată la mijloc, cu o direcție de la S.-V. spre N.-E; situată în partea nordică a plășii și a comunit; brațul care o desparte de malul răsăritean are o lățime de 200 m. și o adâncime de 10 m., insula are 2 km. lungime 200 m. lățime, și o suprafață totală 70 hectare; este inproductivă fiind acoperită cu nisip și pietriș.

Palaz I, sau mai bine Țis Ciatal-Iuk este vârf de deal în plasa Constanța pe teritoriul comunei rurale Palaz Mare (de unde și-a luat și numele)

este așezat pe culmea ultimelor ramificațiuni nordice ale dealului Horoslar-iol-bair și are o înălțime de 71 metri; este situat cam la răsăritul plășei și în centrul comunei, la 3 klm. spre S.-V. de satul Palaz Mare; pe la sudul său trece drumul comunal Palaz-Mare-Horoslar; acoperit cu verdetă.

Palaz II, sau mai bine Țis Ciatal-Iuk este vârf de deal în plasa Constanța pe teritoriul comunei rurale Palaz mare, și are numele acela al satului Anadalkioi; este așezat pe culmea dealului Constanța având o înălțime de 69 metri; este situat în partea răsăriteană a plășei și cea sudică a comunei, la 3 klm. spre vest de cătunul Anadalkioi, pe care îl dominează prin înălțimea sa.

Palaz, comună rurală din județul Constanța și are numele din plasa Constanța; situată în partea răsăriteană a județului la 12 klm. spre N.-V. de orașul Constanța, capitala districtului; și în cea estică a plășii la 19 klm. spre S.-E. de comuna Caramurat, reședința ei, pe malul apusan al lacului Siut-ghiol.

Se mărginesc la miadă-nopțe cu comuna Cicraci și Caramurat; la răsărit cu Marea Neagră și orașul Constanța la miadă-Ți cu comuna Tekirghiol, Hasa cea și Omurcea

la apus cu comuna Caratai (pl. Medjidie) și Alacapu (din aceeași plasă).

Relieful solului e în general destul de accidentat de următoarele principale dealuri: Murat-bair (89 m.), și Tepe-bair (90 m.) la N.-V. Cogeali-bair (80 m.) la N., Duran-bair (91 m.) și Nazărcea (72 m.) la V, Horoslar-iol-bair (71 m.) la S.-V., Constanța (60 m.) la S.-E. Anadol-kioi-bair (61 m.) în S.-E., Palaz (71 m.), Canara (73 m.) de natură stâncosă, prin interiorul comunit; ele sunt acoperite cu pășuni și semănături; Movilele sunt presărate ici și colo, printre ele deosebim: Islam-iuc (80 m.), Islam-tepe (95 m.) la N., Ciatal-iuk II (71 m.), Ciatal-iuk I (Palaz 65 m) Tasli-iuk (71 m.), Cunesi-iuk (72 m.) la miadă-Ți, Canara-iuk (15 m.) și Duran-tepe (72 m.) prin interiorul comunei; ele au servit ca puncte de observație.

Hidrografia e reprezentată prin lacul Siu-ghiol, la R., lângă mare, de care e format cu 1200 ha. întindere 15, mai producând bun pește ce se exportă la Constanța și de aci în alte părți; într'ensul vedem și insula lui Ovidiu (vești acest nume): câte-va mici văi fără apă, ca: Canara la N., Ciobandele la N.-V., Horoslar-ceair la V., Palaz și Anadalkioi la S.-E.; aceste văi au apă numai toamna și primă-

vara după topirea zăpezilor, cea mai mare parte a anului sunt uscate.

Clima comunei este bună; verile sunt temperate de apropierea Mării și a vânturilor ce suflă din spre ea; ierți ile însă sunt frigurose, căci este expusă suflării vântului de N.-E.; ploaia cade în cantitate suficientă, ceea ce face ca pământul să fie destul de productiv; maladiile o vădită rar.

Cătunele care formeză comuna sunt: Palazu-Mare, reședință, spre R., pe malul apusan al lacului Siut-ghiol; Canara în partea nordică a comunei la 3 km. spre N.-V., de reședință tot pe malul apusan al lacului Siut-ghiol, la pârțile unor stânci înalte; Horoslar spre A., la 6 km. spre V. de reședință, în valea Horoslar-ccair între dealurile Duran-bair la N., și Tasli-bair la S.; Anadolkiot spre S., la 4 km. spre S.-E. de reședință, și la 2 km. spre N.-V. de orașul Constanța, pe dealul Anadalkioi, lângă iazul Tabăcăria; aspectul lor nu prezintă ceva caracteristic, au însă toate pozițiunile frumôse; ele sunt sate cu case risipite, casele mici dar curate și îngrijite.

Suprafața comunei este de 118 km.p. sau 11.878 hectare, din care 300 ha. ocupate de vetrele

satelor cu 400 case, iar restul se împarte între stat cu proprietari având 6601 hectare și locuitori care posedă 2502 hectare:

Populațiunea comunei e de 410 familii cu 1749 suflete, compusă din turci, bulgari și germani, e împărțită după cum urmează.

1. După *sex*, bărbați 967, femei 782, total 1749.

2. După *stare civilă*, necăsătorii 694, căsătorii 778, văduvi 75, divorțați 2, total 1749.

3. După *instrucție*, știu carte 148, nu știu 1601, total 1749.

4. După *protecție*, cetățeni români 1376, supuși străini 342, nesupuși nici unei protecții 131, total 1749.

5. După *religie*, ortodoxi 524, mahometani 909, catolici 303, alte religii 13, total 1749.

6. După *ocupațiunile*, agricultori 393, industriași 22, comercianți 36, total 451.

7. Contribuabili 448.

Biserica creștină nu există în comună, și ar trebui una căci populația creștină e destul de numeroasă, mahomedanii foarte numeroși au 3 geamii, în cătunele Anadalkioi, Canara, Palaz, cu câte 1 hoga și 10 ha. de la stat.

Școlă e una singură mixtă în cătunul Canara cu 1 învățător și 51 elevi înscriși (33 băieți, 18 fete).

din care 25 promovăți, ar mai trebui înființată încă una de gradul 1-iu, căci copil în vârstă de școlă sunt numeroși.

Economiceste comuna stă ast-fel: Din cele 11878 hectare ale comunii:

2775, hectare teren neproductiv (din care 300, hectare ocupate de vetrele satelor și 2475, hectare bălți, stuf, drumuri etc); 9103 hectare, teren productiv (din care 6601, hectare, ale statului cu proprietarii și 2502 hectare ale locuitorilor) din acestea: 7485, hectare teren cultivat (din care 4409, hectare ale statului cu proprietarii și 3076, hectare ale locuitorilor): 409 ha. teren necultivat din care 383 ha. ale statului cu proprietarii și 26 ale locuitorilor: 2457, hectare teren izlaz din care 2057 hectare ale statului cu proprietarii și 400 ha. ale locuitorilor.

Ocupațiunile locuitorilor sunt acestea: Agricultură cu 393 plugari, având și 226 pluguri, 336 care și căruțe, 5 mașini de treerat cu abur, 8 m. de sâmnat, 30 m. de secerat, 22m. de bătut porumb, 172 grape de fier, 35m. de vânturat. Pescuitul în cele trei bălți; Anadalkioi, Siut ghioi și Tasău, în Mare. Creșterea vitelor, fiind în comună 15416 capete din care, 1162 cai, 1662 boi, 36 bivoli, 37 asini, 12,00 oi, 169 capre,

350 porci. Industria pe lângă cea casnică mai e reprezentată prin 22 industriași (ferari lemnași, mecanici): 9 mori, (din care 2 cu aburi, 1 de apă și 6 de vânt. Comerțul e foarte activ și se face de 36 comercianți (din care 15 cârciumari) prin gara Constanța la 8 km. spre S.-E., și consta în import de manufactură instrumente agricole și naționale și în export de cereale și vite cu produsele lor.

Budgetul constă în venituri de 12019 lei, cheltueli de 7177 lei, cu un excedent de 5842 lei.

Căi de comunicație sunt: pe la si Mare cu luntrile; calea națională Constanța-Babadag-Tulcea, trecând prin satele Anadolkiot și pe lângă Palaz și Canara: drumul județean Canara-Cara murat-Hârșova; apoi drumuri comunale spre satele învecinate, ca Căgeali, Caratai, Hasancea, Omurcea, Hazi düluc; Lazmahale, Nază: cea, Constanța, etc.

Pe teritoriul comunei, la sud, la 24 km. spre S.-V. de Nadalkioi trec valurile de piatră și cel mare de pământ al lui Traian; Anadolkiot, a fost considerat cât-va timp ca locul unde a fost vechea Tomi, pe când teritoriul său forma numai un foburg, ca să dicem ast-fel; sub ruine de fortăreți turcești ca Sarim-tabia la 1 $\frac{1}{2}$ km. spre sud de Anadolkiot, pe dealul Duran-

bair, este și un vechi cimitir turcesc.

Palaz-Mare, sat în plasa Constanța, cătunul de reședință al comunei Palaz; situată în partea răsăriteană a plășei și a comunei, pe marginea sud-vestică a locului Siut-Ghiol, dominat fiind de vârful Ciatal-luk (Palaz I) care are 71 metri înălțime. Suprafața sa este de 3215 hectare, dintre care 65 hectare sunt coprinse numai de vatra satului și de grădini. Populațiunea sa este de 126 familii, cu 550 suflete, ocupându-se cu pescăria, agricultura, și cu grădinăria. Locuitorii sunt foarte amestecați; așa sunt Români, Turci, Bulgari și Germani. Casele în general sunt mari și frumoase, bine îngrijite și curate. Șoseaua națională, Constanța, Babadag trece prin apropierea sa; un drum comunal, pleacă spre S-V. și se împarte, în trei ramuri, ducând la trei sate: la Horoslar, la Hasan- cea, și Hasi Diuluk.

Palaz-Mic, sat în plasa Constanța, cătunul comunei Cicraci; situat mai mult în partea nordică a plășei și cea vestică a comunei, la 8 km. spre nord de cătunul de reședință, Cicraci, pe partea stângă a piriului Casâmcea, dominat fiind de vârful Cara Uba (101 metri). Su-

prafața sa este de 492 hectare, dintre care 53 hectare sunt ocupate numai de vatra satului. Populațiunea sa este de 38 familii, cu 171 locuitori, ocupându-se mai ales cu agricultura și cu crescerea vitei. Majoritatea, locuitorilor sunt Români, afară de aceștia mai sunt și mulți Bulgari. Șoseaua națională Constanța Babadag trece prin apropierea sa (cu 200 m. mai la răsărit șoseaua); alte drumuri comunale duc la Kavargie, la Tașaul și la Carol I.

Pampur-Ghiolgiu-Ceair, pârâu însemnat din plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Almalac; își ca nașterea din pârâle sudice ale dealului Topci-olu-sârți, ceva mai sus de pichetu No. 5 cu numele Tepci-iol, de pe teritoriul neutru dintre Bulgaria și Dobrogea; este cu numele de valea Tepci-iol, se îndreaptă mai întâi spre miază-zi într-o direcție generală de la N.-V. spre S.-E., trece pe lângă locuința izolată Come-cerne-olu-vâlcu, pichetu No. 6 de la hotarul spre Dobrogea bulgărească, urmează drumul național Silistra-Varna; iar de la locul numit Măra de la sălcii își schimbă direcția mergând spre răsărit, și numele luând pe acela de Pampur-Ghiolgiu, ce-l păstrează până la vărsarea sa; se isbesce de dealul Belezliki-sirți se îndreaptă

spre N.-E., și după un drum de 11 km. se varsă în piriul Almalic, pe dreapta la 1 km. mai sus de vărsarea acestuia în ezerul Gârlița. Malurile sale în general sunt joase și acoperite cu verdețură; el curge printre dealurile Sari-mesea-bair și Belezliki-sirți, brăzdând partea apuseană a plășei și cea sudică a comunei. El taie hotarul spre Bulgaria mai jos de pichetu No. 6, și drumul comunal Almalău-Esekioi și alte drumuri mai mici.

Parakioi, comună rurală mică, din județul Constanța și anume din plasa Silistra nouă.

Este *asezată* în partea apusană a județului la 90 km. spre sud-vest de orașul Constanța capitala districtului, și în cea meridională a plășii la 27 km. spre sud-est de orașul Ostrov reședința ocolului.

Se *mărginește* la miază-noapte cu comuna Ghiuvegea. iar la apus cu comuna Carvun și Bulgaria.

Relieful solului e în general destul de accidentat de culmea Parakioi cu ramificațiunile sale printre cele mai însemnate dealuri distingem: Capuscioi-bair la apus, Macurova-bair (168 m.) la sud-vest, Uzum mese-sirți la sud, Sinir-bair și Aslamsirți cu vârful Calaiği (196 m.) la sud-est Distrail (172 m.) la nord toate aceste dealuri sunt acoperite

cu păduri frumoase, restul din tinsele păduri de odinioară cu livezi și pășuni. *Moștile* sunt puține și fără importanță servind numai ca puncte de observare și orientare.

Hidrografia este slab reprezentată: n'aveim cursuri de apă de loc și văile puține n'au apă de cât în timpul ploilor și primăvara după topirea zăpezii; principalele sunt Ghiuvenli prin centrul comunei trecând și prin satul Parakioi, avind ca adiacente pe dreapta valea Ciurgiuc-culac unită cu Azadie-culac ea trece prin pădurile Asadi și Cojocar: valea Șatiskioi la apus: Malurile acestor văi sunt încântătoare, acoperite cu păduri răcorite și livezi; ele odihnesc privirea și sufletul călătorului de pe platoul ardeator al Dobrogei.

Clima comunei este temperată; cauza este vecinătatea pădurilor și adăpostul dealurilor; vântul dominant este cel de nord-est; ploii cad în cantitate potrivită, maladii foarte puține de ore-ce aerul este curat și sănătos.

Comuna e *formată* dintr'un singur cătun, cel de reședință, Parakioi așezat în partea centrală a comunei pe valea Ghiuvenli între dealurile Capuscioi-bair la apus și Distrail la răsărit; e un sat frumuseț, bine aranjat, curat și cu poziții încântătoare pe d'impresur. *Suprafața*

comunei este de 1631 hectare sau 26 kmp. din care 30 ha. ocupate de vatra satului, restul împărțit între Stat care posedă 163 ha. și locuitori cari stăpânesc 2439 ha. Populațiunea sa totală pe anul 1896 este de 173 familii cu 755 suflete împărțită ast-fel:

1) După *sex*: bărbați 391, femei 364, total 755.

2) După *stare civilă*: necăsătoriți 415, căsătoriți 320, văduvi 18, divorțați 2, total 755.

3) După *instrucție* știu carte 143, nu știu carte 612, total 755.

4) După *cetățenie*: cetățeni români 741, supuși străini 13, ne-supuși străini 1, total 755.

5) După *religie*: ortodoxi 754, catolici 1, total 755.

6) După *ocupațiune*: agricultori 145, comercianți 4, industriași 4, diferite profesii 9, total 159.

Economicește comuna știe bine. Tabloul semănăturilor din 1894—95 este următorul:

Griu 770 ha. cu 11.550 hl. (25 hl. de ha.; orz 150 ha. cu 2.400 hl. (16 hl. de ha.; ovéz 60 ha. cu 1.020 hl. (17 hl. de ha.; porumb 80 ha. cu 320 hl. (11 hl. de ha.

Budgetul comunei constă în 2793 lei la venituri și 2154 lei la cheltuieli, rămânând deci un mic excedent cu plus de 645 lei; sunt și 159 contribuabili.

În ceea ce privește întinderea și felul terenurilor, cele 2632 ha. se divid ast-fel.

30 ha. teren neproductiv (ocupat de cele 147 case ale locuitorilor cu grădinele lor); 2.622 ha. teren productiv (din care 163 ha. ale statului și 2.439 ha. ale locuitorilor din acestea; 2.150 ha. teren cultivat din care 13 ha. ale statului și 2.137 ha. ale locuitorilor; 150 ha. teren islaz (și 150 ha. ale locuitorilor) 13 ha. teren vii (din care 3 ha. ale statului și 10 ha. ale locuitorilor) 289 ha. teren păduri (din care 147 ha. ale statului și 142 ha. ale locuitorilor).

Ocupațiunile locuitorilor sunt următoarele; Agricultura cu 142 plugari cari au 80 pluguri, 202 cai și căruțe, 2 mașini de secerat, 10 grape de fer. Creșterea vitelor fiind în comună peste 3.100 capre, mai cu seamă oi și boi; Industria este numai cea casnică domestică. Comerțul e puțin activ, se face de 4 comercianți (din care 3 cârciumari) prin orașelul Ostrov, și constă în import de coloniale și manufacturi și în export de lemne și vite cu produsele lor.

Căi de comunicație sunt următoarele, Calea județeană Ostrov, Lipnița, Panakioi, Mangalia, trecând prin sat; apoi drumuri vecinale și comunale ducând la satele înveci-

nate, ca la Ghiuvegea, Caranlăc, Regep-Cuius, Dobromir etc.

Biserica este una singură cu hramul Adormirea fondată și întreținută, de locuitori, cu 10 ha. de la stat, având ca deservenți 1 preot, 1 dascăl, 1 paracliser.

Școlă este una singură rurală mixtă cu un învățător și o învățătoare, cu 143 elevi înscriși din cari 90 băieți: 53 fete; din acesta 82 promovăți.

Spitalul ruralul de la Parakioi, situat pe valea Ghiuvegea la 3 km. spre nord de sat este un așezământ indispensabil pentru această plasă. (a se vedea descripția sanitară a județului.)

Pârjoia sat în plasa Silistra nouă, cătunul, comunei Satu nouă, situat în partea septentrională a plășii și cea apusană a comunii, la 5 km. spre vest de reședință, la pôlele mobilei Pârjoia pe malul Dunării; are o întindere de 720 hectare, din care 6 hectare ocupate de vatra satului cu 43 case, populația totă românească este de 48 familii cu 204 suflete ocupându se cu agricultura, și pescuitul.

Pârjovia, movilă însemnată, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Satu-nou și în special pe acela al cătunului său, Pârjovia de

la care și-a luat și numele; este situată pe muchea dealului Coșlugea în partea nordică a glăzei și cea apusană a comunei; are o înălțime de 141 metri, și domină valea Pârjoviei, satul cu același nume și drumurile comunale Calnia-Pârjovia și Galita-Satu-nou; ea este situată la 800 m. de malul drept al fluviului Dunărea, dominând ast-fel pe o bună întindere apele lui; a fost punct trigonometric de observație de rangul 3-le, este acoperită cu verd eață.

Pârlitu-ostrovul, insulă saă ostrov, de importanță mijlocie, în dunăre, plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Satu-nou; situată în partea nordică a plășii și a comunei; este apropiată de teritoriul dobrogean, de care o desparte un braț de 60 klm. lungime și adâncime de 3¹/₂ m., deci impracticabil; insula are o formă eliptică; o lungime de 2 km. o lărgime de 1 km. și o întindere de 120 hectare; este cam improductivă; căci în partea răsăriteană și cea mai mare este acoperită cu păduri de sălcii, iar în partea apusană acoperită cu petriș și nisip și este inundată adesea-ori.

Pastramagi-(Ostrovul). Ostrov saă insulă de mică însemnată, formată, de Dunăre, la intrarea ei pe

teritoriul românesc al Dobrogei; este situată în partea sud vestică a Dobrogei, a județului Constanța, și în partea nord-vestică a plășii Silistra-nouă și a comunei urbane Ostrov, de care depinde. Are o formă lunguiață ca aceea a unei teci de fasole, prezentând o lărgime, mai mare spre apus. Este de origine aluvionară, pământul ei fiind format din nisip, și pietriș fin; malurile ei sunt acoperite cu pietriș mai mare. Are o lungime de 2 km. și o lărgime medie de 700 m; o întindere de 120 hectare. Brațul, care în partea de miadă-și o desparte, de uscat are 200 m. lărgimea și 4 adâncime, iar cel de la miadă-nopțe, care o desparte de Ostrovul Hopa, are 250 m. lărgime și 4 adâncime, amândouă fiind nenavigabile. Este acoperită cu iarbă ce servă de pășune vitelor locuitorilor; în partea apusană sunt și trei colibe, iar în cea nordică o mică livedă cu pruni; această insulă are tendința de a crește și a se mări neconținut.

Pazarli, comună rurală însemnată din județul Constanța plasa Constanța; *situată* în partea de miadă nopțe a județului la 43 km. spre nord-vest de orașul Constanța. capitala districtului, și în cea nordică a plășii la 12 km. spre N.-V. de satul Palaz, reședința plășii, pe valea Ester.

Se mărignesce la miadă-nopțe cu comuna Tocsoff și Cogelac, județul Tulcea; la răsărit cu comuna Cara-harman; la miadă-și cu comuna Cara-murat și Carol I; iar la apus cu comuna Tașunar plasa Medjidia și Siriu plasa Hârsova.

Relieful solului e destul de accidentat de înălțimele dealului: d. Tepe 181 m. la N.-V., Cara-tepe-bair 170 m., Ghelingece-bair 190 m., Kirislic-bair 137 m., Seremet-bair 140 m., Visterna 134 m. la miadă-nopțe Beriș-bair 145 m. la răsărit Vali tepe bair 107 m. și Cașcalac-bair 158 m. la nord-est D. Cara-murat 170 m. Dolufacă 140 m. Biladar bair 189 m. la miadă-și, Kos-tepe-bair 203 m. cel mai înalt la apus; Aceste dealuri sunt de natură stâncosă, mai cu seamă cele de la miadă-nopțe, și sunt acoperite cu finețe, tuferișuri și puține semănături. Movilele sunt numeroase și câte va importante servind probabil ca puncte de orientare și observație; printre ele distingem; Ghelingece tepe 200 m. la vest Bal-tepe 190 m. și Mezarlăc-tepe 165 m. la V. lângă satul Ghelingece-tepe II 189 m. la S. Bilarliar-tepesi 176 m. Ester-Cara-tepe 177 m. Kendec-tepe 118 m. Ialnbăc-iuk 138 m. toate la miadă-și; m. lui Toader (88 m.) la N.-E. ele sunt acoperite cu iarbă.

Hidrografia este reprezentată prin trei pâraie și câte-va văi. Pârâul său apa Căsimcea (Tașăul) o udă la N.-E. la o distanță de 5 km. are maluri înalte, stâncose și acoperite cu tuferișuri și pășuni; primește ca afluenți pârâul Visterna pe dreapta și apa Aliculac pe stânga, udând amândouă comuna spre răsărit; Văile sunt fără mare însemnătate, au apa numai în timpul ploilor și primă-vara după topirea ăpezilor; principalele sunt: Odi-culac prelungit cu Ghelingece-culac la N.-V. Seremet-culac la N.-E.; Ester la sud și la răsărit, prelungindu-se cu pârâul Visterna; toate se deschid în partea dreaptă a pârâului Tașăul său Căsimcea.

Clima comunei este în general aceea a platoului Dobrogean; ierni aspre, și veri călduroase; vântul de N.-E. domină mai tot anul; ploii puține; maladiile o vizitează rar.

Suprafața comunei este de 8882 hectare din care 569, hectare ocupate de vetrele a 4 sate, iar restul împărțit între locuitori, cari posed 2496, hectare și stat cu proprietarii, cari stăpânesc 6016 hectare.

Cătunele cari formează comuna sunt patru și anume; Pazarli, reședința, așezată în partea centrală a comunei pe valea Ester; Ester, în partea răsăriteană, la 2 km. spre

est de reședința pe pârâul Visterna sau valea Ester; Seremet, tot în partea răsăriteană, la 7 km. spre N.-E. de reședința, pe malul stâng al pârâului Căsimcea; Ghelingece în partea apusană, la 5 km. spre N.-V. de reședința, în valea Odi-culac, sau Ghelingece. Aspectul lor este acela al orașelor tătărăști în genere, case mici, rău zidite și așezate, fără regulă.

Instrucțiunea se predă în 2 școli rurale mixte, una în centrul Ghelingece, cu 1 învățător și alta în cătunul Păzali cu 1 învățător, având ambele 81 elevi înscriși (49 băieți, 22 fete) din cari 39 promovăți.

Cultura religioasă. Nu există nici o biserică ortodoxă, deși populația creștină e mai numeroasă ca cea mahomedană care are 4 geamii, câte una în fiecare cătun cu 4 hogi; ar trebui deci cel puțin o biserică de rit ortodox.

Populațiunea sa este de 279 familii cu 1350 suflete împărțite după cum urmază.

După *sex*: bărbați 716; femei 634; total 1350.

2) După *stare civilă*: necăsătoriți 769; căsătoriți 544; văduvi 47; total 1350.

3) După *protecție*: cetăț. români 1313; supuși străini 37, total 1350.

4) După *instrucție*: sciți carte 1178, nu sciți 37, total 1350.

5) După *religie*: creștini ortodoxi 784, mahomedani 563, catolici 5, a te religii 8, total 1350.

6) După *ocupașuni*: agricultori 302, comercianți 7, total 309.

Contribuabili: 309.

Economiceste comuna stă ast-fel: Din cele 8882 ha. ale comunii sunt: 569 ha. teren reproductiv (ocupat de vetrele sate/or); 8313 ha. teren productiv (din care 6016 ha. ale proprietarilor și 2496 ha. ale locuitorilor); din acestea 1694 ha. teren cultivat (din care 1615 ha. ale proprietarilor și 79 ha. ale locuitorilor); 2901 ha. teren necultivat (din care 1552 ha. ale proprietarilor și 1349 ha. ale locuitorilor); 3083 ha. teren islaz (din care 2217 ha. ale proprietarilor și 866 ha. ale locuitorilor); 631 ha. teren păduri (din care 631 ha. ale proprietarilor).

Ocușiunile locuitorilor sunt următoarele: Agricultură cu 302 pluguri având și 301 pluguri 272 care și căruțe 2 mașini de treerat cu aburi, 1 mașină de secerat, 15 m. de bătut porumb, 26 grape de fier, Creșterea vitelor fiind în comună 16905 capete din care 689 cai, 1604 boi 4 bivoli, 12 asini 14418 oi, 178 porci. Industria afara de cea casnică mai e repre-

sentată prin 1 mără cu abur. Comerțul e activ și se face prin gara Murfatlar la 24 klm. spre S-V de către 7 comercianți (din care 4 cărciumari) și costă în export de cereale și vite cu produsele lor, și în import de coloniale manufactură și instrumente agricole.

Budgetul constă în venituri de 7372 lei che tue ile sunt de 2423 cu un excedent de 4949 lei.

Căi de comunicație sunt: drumul județian Hârșova Cara-murat trecând prin satele Ghelingeac, Pazarli și Ester; apoi drumuri vecinale spre satele învecinate ca Tocsoff, Cogelac, Tasau, Caramurat, Carol I etc.

Pazarli, sat în plasa Constanța, cătunul de reședință al comunei Pazarli, situată în partea septentrională a plășei și cea centrală a comunei, pe vale Ester și închis la nord de dealul Kirișlic-bair și la S. de dealul Bilarlar-Bair cu vârfurile lui Bilarlar-tepe 176 m. și Cara-tepe saŭ Ester (177 metri.) Suprafața sa este de 2096 hectare din care 200 hectare sunt ocupate de vatra satului și de grădini. Populațiun a sa este de 79 familii, cu 367 suflete ocupându-se mai numai cu agricultura, pământul fiind foarte productiv în această regiune. Majoritatea locuitorilor este formată de

către Turci. Drumuri comunale pleacă multe și din toate direcțiunile care se taie și se intr-tae cu alte drumuri și dând ast-fel aspectul unei rețele saŭ plasă. Așa avem un drum spre Ester, altul spre Ghelingeac altul spre Kior-ceșme, spre Dorobanțu și spre toate satele învecinate.

Peletlia, ²pâriu în plasa Constanța, pe teritoriul comunei rurale Caraharman, situat în partea septentrională a plășei și cea apusană a comunei; are o înălțime medie de 140 metri având următoarele vârfuri Cara-tepe (165 m.), Cara-iuiuk (153 m.), Iarim-iuiuk (140 m.), și movila Beilui (136 metri), iar direcția sa este de la nord către sud-est, în formă de arc.

Peletlia, pîriu în plasa Constanța, comuna Caraharman; își ia naștere din partea răsăriteană a dealului Peletlia și se îndreaptă spre răsărit, trece prin satul Peletlia și apoi urmând în general aceeași direcție de la vest către est — afară de mici ocoluri — merge de se varsă în partea sud-vestică a lacului Tuzla. Peste acest pîriu se află un pod al drumului comunal Gargalic Carahasuf (Tulcia) și poartă numele de podul Dracului negru.

Peletlia, sat în plasa Constanța, cătunul comunei Caraharman; situat în partea nordică a plășei și cea apuseană a comunei, la 6 km. spre apus de cătunul de reședință, Caraharman, pe ambele maluri ale pârului Peletlia, fiind dominat la nord de movila Duingi (83 metri) la sud de movila din Târta (119 m.) și la S.-V. de movila Beilui (136 metri.) Are o suprafață de 5850 hectare, dintre care vatra satului și grădina ocupă 75 hectare. Populațiunea sa, compusă din Români Bulgari și Turci, este de 131 familii, cu 516 suflete ocupându-se cu creșterea vitelor și cu agricultura; Șapte drumuri comunale, pleacă din sat; patru spre N.-E nord și N.-V ducând la Caranasuf; Duingi Tariverde și Cogelac (toate în județul Tulcea) și trei spre S.-E., sud și S.-V. ducând la Caraharman Gargalic Mare și la Tașaul.

Perveleii, sat, în plasa Mangalia, cătunul comunei Tuzla, situat în partea răsăriteană a plășei, și cea sud-vestică a comunei, la 10 klm. spre S.-V. de cătunul de reședință Tuzla și la V. văi Tatlageac, fiind predominant de movilele Tatlageac (63 m.) de la răsărit; Cioban-Iuiuk de la S.-E., Tașli-Iuk de la N.-V. cu 90 metri. Suprafața sa este de 2944 hectare dintre care 11 hec-

tare sunt ocupate de vatra satului și de grădini. Populația sa, compusă aproape numai din sârbi și bulgari, este de 152 familii, cu 486 suflete, ocupându-se cu agricultura și cu crescerea vitelor. De aici pleacă în formă de rază drumuri comunale la Gherengik, la Küciuk-Tatlageak, la Büiuk-Tatlageak, la Tuzla și la Carli-chioid.

Peștera, sat, în plasa Medjidia, cătunul comunei Mamut - Cuiusu, situat mai mult în partea centrală a plășii și cea nord-vestică a comunei la 3 klm. spre N.-V. de cătunul de reședință, Mamut-Cuiusu. Este așezat în valea Peștera-Ceair, tocmai la deschiderea văii Irti-Culac, lângă locul numit Gura Peșterii (un loc stâncos).

Șoseaua națională Cuzgun-Medjidia, trece prin sat și prin partea sa nord-vestică; un drum comunal pleacă la N. spre Ivanes și altul spre S. la Mamut-Cuiusu și Idres-Cuiusu.

Pinga-dere sau **Valea-viilor-de-la-Pinga**, vale, în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei rurale Dăeni; se desface din partea apusană a dealului Cairac, îndreptându-se spre apus și având o direcțiune de la E. spre V., merge printre dealul Moșului și dealul Mezetului și se

deschide în Veriga la 1 klm. mai spre N. de satul Dăeni, având o lungime de 4 $\frac{1}{2}$ klm.; este situată în partea nord-vestică a plășii și a comunei; este tăiată aproape de vărsarea sa de șoseua județeană Dăeni-Ostrov. Pe malurile acestei văi sunt o mulțime de vii, cea-ce a făcut că și-a atras numele de valea viilor de la Pinga; în gura sa sunt o mulțime de grădini cultivate de bulgari.

Pinirlic-bair, deal, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Eskioi, se desface din prelungirile răsăritene ale dealului Mahale-orman-bair, de pe teritoriul bulgăresc al comunei, intră în județ mai la răsărit de piketul No. 9, se îndreaptă spre miază-noapte printre văile Șaban-ceair, Eskioi dere desparte și Punar-oman-ceair, Regenceair de altă parte, brăzdând partea apusană a plășii și cea sud-estică a comunei, din care o parte e așezată pe pârșele lui: el lasă spre răsărit prelungirea numită dealul Tiumbet-bai; are vre-o 88 m. înălțime și e acoperit cu păduri și tuferișuri.

Pietrei (Dealul), deal de importanță secundară, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Lipnița (și anume pe acela al cătunului

său Coșlugea); este mai mult o prelungire orientală a dealului Uzum-bair, se întinde spre răsărit, într-o direcție generală de la S.-V. spre N.-E., printre văile Coșlugea și Ghiol-ceair, brăzdând partea de miază-noapte a plășii și a comunei; este de natură pietrosă de unde și numele său; ramificațiile sale orientale se termină pe malul apusan al ezerului Oltina, făcându-l înalt și stâncos; are înălțime de 89 m., dominând văile Coșlugea și Ghiol-ceair; este acoperit cu livezi, cu puținți arbori, iar la pârșele sud-vestice se găsesc câte-va vii.

Pietrișului (Valea), vale însemnată în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei rurale Gârlici; nu este decât continuarea văii Stanc-Seaca, îndreptându-se spre miază-zi, având o direcțiune generală de la N.-E. către S.-V., merge printre dealurile Nămolesci (la V.), și dealul La Târca și Ciibiulul la E. și se continuă cu valea Viilor din dreptul movilei Săpata; primește pe dreapta valea cu nărăcini; este situată în partea apusană a plășii și cea nordică a comunei și este tăiată de drumurile comunale Gârlici-Eni-Sarai și Gârlici-Karapelit.

Pirjovia, sat, în plasa Silistra-nouă,

cătunul comunei Satul-noi; situat în partea nord-vestică a plășii și sud-vestică a comunei, la 3 $\frac{1}{2}$ spre V. de cătunul de reședință, Satul-noi, pe marginea și pe malul drept al Dunării; închis la N. de către dealul la două movițe cu vârful său Pirjovia 142 metri, la E. de dealul Ciatal-Orman, la S.-E. cu dealul Coșlugea, cu movila Coșlugea (138 metri), iar la S. de dealul Ghivișlicu mare cu movița Pârșovia S. (141 metri).

Casele de și sunt mari, frumoase și curate, însă nu sunt așezate de fel regulat, așa că au un aspect foarte urât. Drumurile comunale, pleacă pe malul Dunării, unu într-o parte ducând la Oltina și altul în partea opusă ducând la Ostrov și trecând prin Bugeagu; alte trei drumuri comunale pleacă din partea sa estică, ducând la Călnia, Coșlugea și la Satul-noi.

Polucci, sat, în plasa Medjidie, cătunul comunei Enige, situat într-una din cele mai frumoase pozițiuni ale plășii, în partea sud-vestică a ei, și cea nord-vestică a comunei, pe valea Polucci, lângă balta Vederosa, la 25 klm. spre N.-V. de reședință; are o întindere de 371 ha. din cari 14 ha. ocupate de vatra satului cu 21 case; populația în majoritate români este compusă

din 20 familii cu 97 suflete, ocupându-se cu pecuitul și agricultura.

Polucci del în plășile Silistra nouă și Medjidie, comunele Aliman din Silistra nouă și Enige din plasa Medjidia, se întinde de la Nord spre Sud, prelungit prin delul Uzunculac-bair; se găsește prin văile Tiutiu-uk-ceair și Polucci-ceair și balta Sarpu (a bălții Vederósa); are 115 m. dominând văile și balta de mai sus precum și un drum comunal ce duce de la Aliman la Polucci; este acoperit cu pășune, fânețe și la Sud și Est cu câte-va păduri.

Polucci-ceair vale în plasa Medjidia, comuna Enige, cătunul Polucci, de la care și-a luat numele; este un alt nume al văii Urlua, ce-l păstrează de la satul Polucci până la vărsarea sa în balta Sarpu sau Vederósa, este ca prinsă între delurile Polucci și Talașman; malurile-i sunt pe alocurea înalte și pietroase; este tăiată de un drum comunal ce duce de la Aliman la Arabagi.

Pomana-ceair vale în plasa Medjidie pe teritoriul comunei rurale Tașpunar; ea este continuarea văii Hagi-Virt-dere, se îndreptăză spre miadă-đi, având o direcțiune

generală de la N. E. către S. V. trece prin satul Tașpunar și apoi se continuă cu valea Surec-ceair; malul său Nord-vestic este format de dealul Pănar-bair; este situată în partea nordică și centrală a plășei și cea sudică a comunei și traversată de drumurile Tașpunar-Kior-ceșme și Tașpunar-Băltăgesci.

Popel (Movila), movilă în plasa Hârșova pe teritoriul comunei rurale Ostrovu, pe ultimile ramificațiuni vestice ale delului Roșt cu o înălțime de 68 metri, dominând prin această înălțime Dunărea la marginea căreia se află, Valea Moșului, valea Dereana Roșt precum și șoseaua județeană Ostrov-Daeni; este situată în partea nord-vestică a plășei și cea sud-vestică a comunei, la 2 $\frac{1}{2}$ km. mai spre sud de cătunul Ostrov.

Popucci sat sau mai bine zis nisce rui se ale unui vechi sat din care n'au rămas de cât vre o 6 case, situat în partea Meridională a plășei Mangalia și cea sud-vestică a comunei Keragi, la 6 km. spre sud de cătunul de reședință, Keragi. Este așezat pe valea Popucci și dominat de vârfurile Murzak-tepe de la est și Sănâr-tepe (102 m.) de la Nord. Are o suprafață de 183 hect. din care 1 hectar

este ocupat de vatra satului și de grădini; iar populațiunea este de 2 familii cu 14 suflete, ocupându-se cu păstoria și cu agricultura. Drumul comunal Cadichioi-Hagilar trece prin partea nordică a satului.

Popucci un alt nume al văii Keragi, numită ast-fel după satul prin care trece, Popucci, are o direcțiune de la Sud spre Nord și merge pe hotarul comunelor rurale Keragi și Sarighiol.

Porculuț Movilă în plasa Hârșova pe teritoriul comunei Ostrov, situată în partea nord-vestică a plășei și cea nordică a comunei, între două văi; valea Hagiu și valea Ulmilor și pe culmea delului Koiun Punar, având 56 m. înălțime.

Porumbiștea șes latins în plasa Hârșova pe teritoriul comunelor Eni-Sarai și Gârlici fiind închis sau mărginit cu delul Karapelit Bair la răsărit, Cășla-la-Terca la Nord, Valea cu mărăcini și delul Cilibiului la Vest și Valea Mezarlăc cu delul Balgiului la Sud. Acest șes este cu totul arid ne producând nimic afară de nisce mărăcini care îl acoperă în întregime alternând cu nisip și cu pietriș; este tăiat în cruce de drumurile

comunale Gârlici-Karapelit și Eni-Sarai-Rahman.

Puiul-gășii, insulă sau ostrov de mică însemnătate în Dunăre în pl. Hârșova, comuna urbană Hârșova, situat în partea apusună a plășii și cea nord-vestică a comunei, la locul de unde se desface gârla numită Privalul-Buazului-Tair; și-a luat acest nume de la împrejurarea că se găsește în apropierea unei insule mari numită Ostrovul Găștei mari; insula are o lungime de 1 km. și o lățime de 100 m. întinderea de 15 hectare, improductive fiind acoperită cu pietriș și nisip; când apele scad ea se unește cu malul drept de ăre-ăe este foarte apropiat de el, are o formă lunguiață.

Puiul-strâmbului, insulă sau ostrov de mică însemnătate, în Dunăre, situat în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunei rurale Oltina, și anume în partea de miadă-noapte a plășii și cea nord-estică a comunei, are o formă lunguiață ca aceea a unui corn, o lungime de 1200 m., o lățime de 100 m. și o întindere de 30 hectare; s'a numit ast-fel fiindcă se află în vecinătatea ostrovului Shamleu de 10 ori mai mare ca el. Brațul despărțitor între el și strimbu este

de 80 m. larg și 15 adânc, deci practicabil pentru navigație; pe când cel despărțitor de insula Țerii de și mai larg însă mai puțin adânc, ceea ce-l face impropriu pentru navigațiune; ostrovul este improductiv fiind acoperit cu sălcii și richiți.

Punar-orman ceair, vale puțin însemnată în plasa Sillstra nouă, pe teritoriul bulgăresc al com. rurale Essekioi se desface din pârțile nordice ale delurilor Kiuciuk Kainardji, se îndreaptă spre mișcă-nopțe într-o direcție generală de la S. E. spre N. V., prin păduri numai, printre delurile Pinirlic-bair și Tiumbet-bair, intră în jud. Constanța pe la 3 km. spre răsărit de picnetul No. 9, brăzdează partea sudică a plășii și cea răsăritenă a comunei, se unesc cu valea Kilege-ceair spre a forma valea Begene-ceair, ce se deschide cu valea Essekioi.

Purcăreți lac în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei rurale Seimeni și anume pe acela al cătunului său

Seimeni mic, este așezat în valea Tibrinu împreună cu lacul Ramadan cu care comunică printr'un mic pârâș; el este dominat de delul Cernavoda care se află la sudul său iar la marginea sa de N. V. se află așezat satul Seimeni mic; are o suprafață de aproape 160 hectare și din el se scotește foarte mult pește, producând un adevărat venit locuitorilor din sat; este situat în partea nord-vestică a plășii și sud-vestică a comunei, comunică și cu Dunărea.

Puturôsa, baltă neînsemnată în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei urbane Hârșova, situată în partea apus-nă a plășii și cea nord-vestică a comunei; este formată din mai multe mici lacuri lunguete și toate unite se devarsă în gârla numită privalul Rotundului sau Tair Buaz; are o suprafață de 40 hect. micșorată dese ori prin evaporăriuni. Plantele putrezite într'însa îi dau mirosul ce i-a inventat și numele; e tăiată de un drum ce duce de la Hârșova la conacul lui Manole.

R

Rachman-dere vale puțin însemnată în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei rurale Calfa și anume pe acela al cătunului său Rahman, de unde și-a luat și numele; este situată în partea centrală a plășii și a comunei, și la nordul satului Rahman, se desface din delul Cara Tepe și anume din ramura sa Hagi Kapar-Tepe, îndreptându-se spre mișcă-și și având o direcție de la N. V. către S. E. se deschide în valea Kioi-Derea sau Șarai după un drum de 3 km. în totă lungimea acestei văi merge drumul comunal Rahman-Făgărașu nou.

Rahman, sat în plasa Hârșova, cătunul comunei Calfa; situat mai mult în partea nord-estică a plășii și cea vestică a comunei, la 6 klm. spre S.-V. de cătunul de reședință, Calfa. Este așezat în valea Kior-dere, pe malul drept al pârâului Haidar, fiind închis la V. de dealul Elvelichi și la răsărit de dealul Coru-bair și este dominat de Movila Căișu, care are 163 m., situat la 2 $\frac{1}{2}$ klm. spre N.-V. de sat. Casele sale sunt urite și mici, ghemuite toate la un loc, ne lăsând între ele de cât un spațiu trebuincios pentru mergerea căruțelor.

Pământul produce cereale ca orz, ovéz și meiú, porumb mai puțin. Drumuri comunale pleacă în toate direcțiunile, care se ramifică în altele și se întrec cu alte drumuri formând un fel de rețea; așa pleacă la Gârligi, la Făgărașul-nou, la Haidar și la Dulgheru care trece și prin Karapelit, șoseaua județeană Hârșova-Babadag trece pe la 1 km. spre S.-E. de sat.

Ramazanchia, sat în plasa Hârșova cătunul comunei Calfa, situat mai mult în partea nord-estică a plășii și cea centrală și puțin cam nordică a comunei, la 3 km. spre N.-V. de cătunul de reședință, Calfa este așezat pe valea Chior-Dere, pe malul drept al pârâului Haidar, puțin spre V. de locul unde pârâul Sulugeak se varsă în pârâul Haidar; având în față și la sudul său ultimele ramificațiuni stâncose, nord-estice ale dealului Coru-bair. Acest sat înainte a fost mai mare și a fost distrus de năvălirile Cerchezilor, cari nu au lăsat nimic în urma lor, de cât nise ruine; însă cu timpul pe vechile urme s'a ridicat actualul sat. Pământul produce în mare cantitate ovéz și meiú. Casele

sunt mari și frumoase însă sunt puține la număr. Drumuri comunale pleacă la Făgărașu-Nou, la Topolog, la Calfa, la Kurdjea, la Mahometcea și la Rahman; iar șoseaua județeană Hârșova, Babadag (Tulcea) trece pe la S.-E. său.

Rasova, comună rurală însemnată în județul Constanța, plasa Medjidia: situată în partea apusană a județului la 70 km. spre V. de orașul Constanța, capitala districtului, și în cea occidentală a țășit la 28 km. spre S.-V. de orașelul Medgidia, reședința ei, pe malul drept al Dunării.

Se mărginește la miadă-nopțe cu județul Ialomița, despărțindu-se prin Dușare; la răsărit cu comuna Cokirleni; la miadă și cu comuna Enige; iar la apus cu comuna rurală Aliman (din plasa Siliștra-Nouă).

Relieful solu'ui e în general accidentat: văile dealurilor sunt adânci și cu maluri înalte, dealurile se grămădesc unele peste altele: mai toate sunt de natură stâncosă; ele țin de culmea Rasovei și Vlahioi; principalele dealuri care brăzdează comuna sunt: dealul Cokirleni (135 m.) la miadă-nopțe; dealul Geanu-pași (122 m.) la răsărit; dealul Vlahkioi (155 m.) la apus din care se desfac dealul Germeli (115 m.) la N.; dealul Mare (101 m.)

la V.; dealul Diuc, pietros la S.-V.; dealul Mustana (144 m.) la S.-E. Apoi prin interiorul comunei avem culmea Rasova (133 m.), din care se despart, întinzându-se spre miadă-și, dealurile: Biciul la S.-V., dealurile Malagenilor (130 m.) la S., dealul Grindu-mare (115 m.) prelungit cu dealul Mamele (154 m.), la miadă-și; dealul Ormanulu g (143 m.), prelungit cu dealul Socuj-bair (158 m.) la S.-E.; dealul Mare (134 m.) tot la S.-E. Aceste dealuri sunt acoperite cu fânețe, pășuni și semănături. Movilele sunt numeroase; toate artificiale, construite pentru a servi ca puncte de observație principalele sunt: Vlahei (155 m.) la S.-V., movila Arnăutului (137 m.) la S., movila Grăpa-săpată (158 m.) cea mai înaltă din comună la S.-E., și puțin la N. de dânsa este movila Săpata (154 m.) tot la S.-E.

Hidrografia, este reprezentată prin fluviul Dunărea bălți și văi. Dunărea o udă la miadă-nopțe, de la Ostrovul Lung până la vărsarea bălții Cokirleni în ea; pe o lungime de 7 km. aproape, cu o direcție de la S.-V. spre N.-E.; are o lățime medie de 1100 m. și adâncime mijlocie de 12 m., are malul înalt, din cauza delurilor pietroase ce se sfârșesc chiar lângă apă, și pe care ea le bate necontentit

fără ca să le potoa rupe; prin unele locuri, la apus de Rasova ele sunt stâncose și prăpăstioase. Bălțile cari se găsesc pe teritoriul comunei sunt: Vederosa la apus, formată din două trupuri; Vederosa, prelungită cu Limpedișu și cu Sarfu la apus, și Baciul răsărit; are 800 hectare întindere, acoperită în cea mai mare parte cu stuf și insule plutitoare de iarbă amestecată cu stuf, în care se ascund o multime de păsări acvatice; comunică cu Dunărea, de care a fost formată din timpurile vechi, prin gârla Baciul. Ea produce buș vânat ca păsări și pește în destul; venitul aparține statului; lacul Cokirleni de la N.-E. aparține în tot comunei Cokirleni, udând numai puțin comuna. Văile sunt mari adânci, frumoase, însă nu conțin apă de cât foarte rar, în timpul primăverii după topirea zăpezilor, și toamna după ploii; principalele sunt: valea Mare, valea Vlahkioi, valea Germeli, valea Baciul, valea Polucci sau Ghiol-punar (foarte puțin), valea Ceair-Arabagi (tot puțin) la S.-V., deschizându-se în balta Vederosa; valea Rasova formată din văile Ciairu - din - mijloc, Saianadoice și Orman-ceair, prin interiorul comunei; valea Caramancea cu malurile înalte și pietroase prin unele locuri, o brăzdează la N. și N.-E.

Clima comunei este variabilă vara e răcoroasă din cauza apropierei Dunării și curenților ce cursul ei determină, iarna este însă aspră și dese ori Dunărea înghețată, expusă fiind gerosului vânt dominant de la N.-E.; ploia cade în cantitate potrivită, maladiile o vizitează nu de puține ori, mai cu osebire frigurile, din cauza exhalățiunilor bălților, și a miasmelor nesănătoase ce ele degajază.

Căminele cari formează comuna sunt două: Rasova, reședința, în partea nordică a comunei pe malul cel înalt al Dunării, are un aspect plăcut, așezată și în valea Rasova, ea se apropie de apele fluviului în care se oglindesc; este un sat cu case frumoase, bine zidite, îngrijite căci sunt locuite de români și inconjurată de grădini și vii; Vlahkioi sau Vlahei mai scurt, în partea apusană a comunei pe malul răsărit al bălții Vederosa (sau Limpedișu), la 5 km. (în linie dreaptă) la 12 (pe drum, care e silit să ocolească lacul Baciul), de reședință; aspectul său este de asemenea plăcut, casele strânse, îngrijite, drumurile în Rasova sunt pietrite și întreținute în bună ordine.

Suprafața comunei este de 9139 ha., din cari 48 ha. ocupate de vetrele celor două sate cu 402 case; restul se împarte între lo-

cuitori, cari posed 6218 ha. și Stat, care stăruiesc 2871 ha.

Populațiunea sa, totă românească este de 433 familii cu 1819 suflete împărțită în modul următor:

1) După *sex*: bărbați 908, femei 911, total 1819.

2) După *stare civilă*: necăsătorii 1032, căsătorii 706, văduvi 80, divorțați 1, total 1819.

3) După *instrucție*: știu carte 310, nu știu 1509, total 1819.

4) După *protecție*: toți sunt supuși români.

5) După *religie*: ortodoxi 1815, mahomețani 3, total 1818.

6) După *ocupațiune*: agricultori 332, comercianți 14, alte profesii 16, total 362.

Contribuabili: 362.

Biserici sunt 2: una în cătunul Rasova cu hramul Sf. Nicolae cu 1 preot și 2 paracliseri, alta în cătunul Vlahkioi, cu hramul Sf. Paraschiva, cu un preot și 2 paracliseri; fie-care mai are și 10 ha. pământ de la Stat.

Școli sunt iarăși 2, câte una în fie-care cătun: aceia din cătunul de reședință are un învățător și 1 învățătoare, 110 elevi înscriși (60 băieți 50 fete) din cari 62 promovați; aceea din cătunul Vlahkioi are 1 învățător, 31 elevi înscriși (25 băieți 6 fete) din cari 14 promovați; în total 141 elevi înscriși

(85 băieți 59 fete) din cari 76 promovați, școlile sunt înființate de locuitori.

Economicesce comuna stă astfel: Din cele 9139 ha. ale comunei sunt: 392 ha. teren neproductiv (din cari 48 ha. vatra satelor și 344 ha. baltă și stuf ale Statului); 8747 ha. teren productiv (din cari 2527 ha. ale Statului și 6218 ha. ale locuitorilor); din acesta: 3669 ha. teren cultivat (din cari 167 ha. ale Statului și 3502 ha. ale locuitorilor); 2474 ha. teren necultivat 2474 (ale locuitorilor); 233 ha. teren ișlaz (ale locuitorilor); 9 ha. teren vii 233 (ale locuitorilor); 2360 ha. teren păduri (ale Statului.

Ocupațiunile locuitorilor sunt următoarele:

Agricultura cu 332 plugari, cari au 307 pluguri, 240 care și căruțe, 2 mașini de scerut.

Crescerea vitelor fiind în comună 10547 capete din cari 418 cai, 1505 boi, 34 bivoli, 33 asini, 7178 ei, 670 capre, 309 rămători.

Pescuitul în Dunăre și bălți.

Industria afară de cea casnică, mai e reprezentată prin 1 mără cu aburi, 1 de apă și 5 mori de vânt.

Comerțul e activ, se face prin gara Cernavodă la 17 klm. spre N. de 14 comercianți, și constă în import de coloniale și manu-

faturi, și în export de cereale, vite cu produsele lor.

Bugetul constă în 7827 lei venituri, 9080 lei cheltueli, cu un excedent de 1747 lei; sunt și 362 contribuabili în comună.

Căt de comunicație sunt: pe Dunăre și bălți cu luntre și calcuri turcești calea mare de la Cernavodă la Olțina trecând prin satul Rasova, apoi drumuri mici la Enige Adam-clisi, Arabagi, Cokirleni, Iv-rines, Aliman, etc.

Pe teritoriul comunei, cătunul Vlahhei, între bălțile Vederosa, și Baci, pe muchia dealului Germal se ved urmele unui val de pământ, dis popular al lui Traian, fiind-că se aseamnă cu cel mic de pământ, dintre Constanța și Cokirleni, și care e sigur că datăza dinainte de Traian, având șanțul de apărare spre S. iar nu spre N. ca cel mare de pământ, al lui Traian, pe valea Ceair-Arabagi, lângă baltă Baci se ved ruinele unui sat, bogat odinioară, Ghiolbașca, distrus de mai bine de 50 ani, de incedii ocașionate de Turci, și tot astfel stă și azi.

Rasova, sat însemnat, în plasa Megidie, cătunul de reședință al comunei Rasova; este situat în partea apusană a plășii și cea septentrională a comunei, într'o frumoasă po-

sițiune, pe pantele dealului Mare și pe malul Dunării. Are o întin-deră de 7444 ha. din cari 32 ha. ocupate de grădiniile locuitorilor și 320 case. Populațiune: totă românească este în număr de 282 familii cu 1366 suflete ocupându-se cu agricultura, crescerea vitelor și pescuitul, în sat este o biserică și o școlă.

Rege-deresi-ceair, vale însemnată în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Almalău; situată în partea apusană a plășii și a comunei; se desace din patele nord-vestice ale dealului Ieral-acea-bair și anume de la vârful de unde se desface culmea Topoi-olu; se îndreptă spre miadă-vopte având o direcțiune de la S.S.-E. spre N.N.V. merge printre dealurile Ieral-acea-bair de o parte, Topoi-olu și Sil-olu-sirtii, din județul Silistriei (Bulgaria) de altă parte; formează în drumuri o fântână: Ibraim-pajaceșme; trece pe la 50 m. spre V. de fortăreța Arale-tabia, de unde apoi e din județ și din Dobrogea spre a intra în Bulgaria, udând partea răsăritenă a districtului Silistra, trece pe la răsăritul orașului Silistra și merge de se deschide după un drum de 6 klm. în malul drept al bătrânei Dunăre lângă orașul Silistra. De la isvorul său și

până lângă Arale-tabia ea face hotarul între Bulgaria și Dobrogea. De la Arale-tabia și până la versarea sa malurile îi sunt acoperite cu vii; pe vale merge și calea națională Silistra-Pazargie.

Regene-bair, deal important în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Garvan (și anume pe acela al cătunului său Ciurgiuic); este o prelungire nord-vestică a dealului Garvan-bair, are aspectul al unui masiv mai mult, situat în partea de miadă-și și apus a plășii și în cea sud-vestică a comunei; are înălțime de 164 m. și domină prin înălțimea sa valea Nursus-ceair, ce trece pe la pôlele răsăritene, un drum comunal Gârlița-Küciuc-Kainargi, ce trece pe această; un alt drum ce trece aproape pe muchia sa; pe la pôlele sale sudice trece și hotarul Dobrogei către Bulgaria.

Regep - cuius - ceair (vale), vale mică în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunei rurale Regep cuius, de la care și-a luat și numele, se desface din punctele sud-estice ale dealului Ghiuvelic-bair se îndreaptă spre miadă-nöpte, printre dealurile Cavalik-corect la apus și Uzum-bair la răsărit, având o direcțiune generală de la S. la N. trece pe lângă satul Regep cuius

unde primesce pe dreapta valea Büiuc orman culac, și amândouă unite sub numele de valea Sarp orman ceair, intră pe teritoriul bulgaresc pe lângă dealurile Cara-peretic artasi și Uzum-bair, pe această vale merge un drum comunal ce trece de la Regep cuius la Cadikioi în Bulgaria.

Regep-cuius, comună rurală din județul Constanța și anume din plasa Silistra-nouă.

Este *situată* în partea meridională a județului la 94 klm. spre S.-V. de orașul Constanța capitala districtului, și tot în cea sudică a plășii la 29 klm. spre S.-E. de orașelul Ostrov reședința ocolului.

Se *mărginește* la miadă-nöpte cu cătunul Caligi al comunei Ghiuvegea; la răsărit cu comuna Dobromir, iar la miadă-și și apus cu comuna Cadikioi din Bulgaria.

Relieful solului e în general destul de accidentat de culmea Tekideresi cu ramificațiunile ei, printre cele mai însemnate dealuri remarcăm: Cara-peretic-artassi (140 m.) la N.-V.; Aivalic-bair (120 m.) tot la N.-V., ele sunt acoperite cu livezi și pășuni și apa țin dealurilor Cranova (din Bulgaria); dealul Sinir-iol-bair (180 m.) cu pădurea Catana la N.-E., Uzum-bair prin interior, Caralmus-orman-bair (210

m.) cu pădurea Sa-pali-orman la S. și S.-E.; aceste dealuri sunt acoperite cu livezi, pășuni și păduri întinse, resturi din întinsele păduri ce ocupă odinioară toate aceste dealuri și platouri.

Hidrografia, este slab reprezentată neavând nici un curs de apă, iar văile de și trec prin păduri care atrag norii și întrețin umezeala, n'au apă de cât în timpul primăverii după topirea zăpezilor; principalele sunt: Ghiuveni ce vine din Bulgaria sub numele de Regep-cuius-ceair, trecând și prin satul Regep-cuius brazdând N. și N.-V. comunei; valea Catana adiacenta sa la N.; valea Büiuc-osman-culac tot adiacenta sa pe dreapta brazdă interiorul comunei; valea Tekideresi ce trece prin satul cu același nume și intră în Bulgaria și se unesc cu valea Terescondu-ceair brazdă partea sudică a comunei; toate aceste văi merg numai prin păduri, deci străbat pozițiunile frumoase și căutate din pricina răcoarei și aerului curat al lor.

Clima e temperată din cauza pădurilor și adăpostul oferit de dealuri; vântul dominant este cel de N.-E. și de S.-V. din Balcani, ploie cade în cantitate relativ mare, maladii sunt foarte puține aerul fiind prea curat.

Căminele din care e formată co-

muna sunt două: Reșep-cuius reședința așezată în partea nordică a comunei, pe valea Regep cuius, între dealurile Aivalic-bair la N. și Uzum-bair la S. Tekideresi în partea sudică a comunei pe valea Tekideresi, la 4 klm. spre S.-E. de reședință între dealurile Uzum-bair la N. și E. Tuzla-iuk la apus. Aceste sate sunt bine aranjate, curate și cu poziții frumoase pe dimprejur inconjurate fiind cu păduri.

Populațiunea sa totală pe anul 1896 este de 149 familii cu 654 suflete împărțită cum urmează:

1) După *sex*: 332 bărbați, 322 femei, total 654.

2) După *stare civilă*: 356 necăsătoriți, 270 căsătoriți, 28 văduvi, total 654.

3) După *instrucție*: 23 știu carte, 631 nu știu carte, total 654.

4) După *cetățenie*: 654 cetățeni români.

5) După *religie*: 115 ortodoksi, 539 mahomedani, total 654.

6) După *ocupățiunile*: 128 agricultori, 4 comercianți, 5 alte profesii, total 137.

Contribuabili: 137.

Suprafața comunei este 4,804 hectare sau 48 klm. pătrați din care 142 ha. ocupate de vatra satelor cu 128 case; restul e împărțit între Stat cu proprietarii cari

posedă 2,220 ha. și locuitori cari stăpânesc 2,442 ha.

Economicește stă binișor, recoltele și întinderile semănăturilor din 1894—95 sunt acestea :

Grâu 425 ha. cu 5,950 hl. (14 hl. de 1 ha.); Orz 180 ha. cu 2,700 hl. (15 hl. de 1 ha.); ovéz 60 ha. cu 960 hl. (16 hl. de 1 ha.); porumb 120 ha. cu 360 hl. (3 hl. de 1 ha.)

În ceea-ce privește întinderea și felul terenurilor este 4,804 ha. ale comunei se divid ast-fel :

142 ha. teren neproductiv (ocupate de vetrele celor 2 sate; 4662 ha. teren productiv (din care 2,220 ha. ale statului cu proprietarii și 2,442 ha. ale locuitorilor); din acestea 2,562 ha. teren cultivat (din care 800 ha. ale statului cu proprietarii și 1,762 ha. ale locuitorilor); 800 ha. teren necultivat (din care 400 ha. ale statului cu proprietarii și 400 ha. ale locuitorilor); 1,300 ha. teren păduri (din care 1,020 ha. ale statului cu proprietarii și 280 ha. ale locuitorilor).

Ocupațiunile locuitorilor sunt următoarele :

Agricultura cu 128 plugari, cari au 42 pluguri, 93 care și căruțe, 1 mașină de treerat cu aburi.

Creșterea vitelor fiind în comună

ca la 1,400 capete de vite, mai cu sémă oi și boi.

Creșterea albinelor existând în comună 27 stupi.

Industria e cea simplă, ca nică.

Comerțul este puțin activ și consta în import de coloniale și manufactură și în export de vite cu produsele lor; el se face de 4 comercianți, (1 cârciumar) cu Bulgaria lângă care e așezată.

Budgetul comunei este de 1,846 lei la venituri și 1,406 lei la cheltuieli, rămânând deci un mic excedent în plus de 440 lei; sunt și 137 cont ibuabili.

Căi de comunicație sunt numai drumuri vecinale și comunale cu poziții frumoase ce duc la satele învecinate ca la Calaiți, Carvan, Parakioi, Dobromir.

Biserica nu are întru cât populațiunea creștină este puțin numerosă, în schimb musulmanii sunt numeroși și au 3 geamii cu 3 hogi, întreținute de locuitori.

Școlă n'are comuna, de și populațiunea în vârstă de școlă este destul de numerosă: s'a luat măsură ca să se înființeze o școlă rurală.

Regep-cuius, sat în plasa Silistra nouă cătunul de răsărit al comunei Regep-cuius; situat în partea meridională a plășei și cea apusană

a comunei pe valea Calaiți, la confluența ei cu valea Regep-cuius; are o întindere de 2,442 ha. din care 20 ha. ocupate de vatra satului cu 115 case.

Populația în majoritate turcă este de 131 familii 639 suflete ocupându-se cu păstoritul și agricultura.

Roșt-bair, deal în plasa Hârșova pe teritoriul comunei rurale Ostrov, ține de la movila săpată până la vârful Ghiolgie-tepe având o direcțiune generală de la N.-V. către S.-E. și merge printre văile Dereaua-Roșt și valea-Moșului; are o înălțime maximă de 197 de metri, pe care o atinge în vârful său Hasnale-tepe, este acoperit cu pășuni în cea mai mare parte, numai în partea sa de N.-E. sunt puține păduri; este situat în N.-Vestul plășei și sudul comunei.

Rotundu, baltă neînsemnată în plasa Hârșova, comuna urbană Hârșova, situată în partea apusană a plășii și cea nordică a comunei; în vecinătatea bălții Slateia formate ambele de vre-o revărsare anterioară

a Dunării; alimentată și de privalurile Tair-Buaz și Rotundului; are o întindere de 100 hectare, înconjurată numai cu stuf; produce pesce puțin al cărui venit aparține statului.

Rotundului, (Privalul) gărla însemnată în plasa Hârșova, comuna urbană Hârșova, se desface din Dunăre sub numele de privalul Tair-Buaz, primesce apele bălții Puturova, de unde ia numele de Rotundul de ore-ce sfârșește în balta cu același nume; are o lungime de 4 km. aproape, brăzdând partea apusă a plășii și cea nordică a comunei; e puțin adânc, cu gînd numai prin stuf și duce peștele din Dunăre în lacul Rotundului.

Ruginosa, pădure mare în partea nordică a plășei Hârșova, comunele Hârșova și Grôpa Ciobanului; pe malul drept al Dunărei, are o lungime de 6 km. și o întindere totală de 140 hectare; dese ori inundată de apele Dunărei. Esențele principale: sălcii și plopi mici amestecați cu richiți.

S

Şaban-bair, dél în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Esekioi, se desface din délul Mahale-ormân-bair, de lângă pichetul Opanez, de pe teritoriul nostru, se îndreaptă spre miez-noapte, într-o direcțiune generală de la S.-V spre N.-E. printre văile Şaban-ceair și Esekioi-dere, brăzdând partea apusană a plășii și sud-vestică a comunitii. La pôlele sale nord-estice este așezat și satul Esekioi; are o înălțime cam de 155 m., este tăiat de drumuri ce duc din Dobrogea în Bulgaria; este acoperit cu puține păduri, restul cu fânețe și islazuri.

Şaban-ceair, vale însemnată în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunitii rurale Esekioi, se desface din pôlele sud-estice ale délului Manale-orman-bair, se întinde spre miez-noapte, într-o direcțiune generală de la S.-V spre N.-E. printre délurile Şaban-bair, de la care și-a luat și numele, și Pinirlic-bair, brăzdând partea apusană a plășii și pe cea sudică a comunitii; (el trimite spre miez-noapte o prelungire numită délul Tiumbet-bair), după un curs de 4 km. prin fânețe și păduri, trece prin satul Esekioi

și se deschide în valea Esekioi, pe dreapta chiar în mijlocul satului; o parte din cursul său superior este situat în teritoriul nostru.

Sâc-iuk, movilă în plasa Constanța, pe teritoriul comunitii rurale Caraharman; este așezat pe culmea délului Caraharman și are o înălțime de 52 metri, fiind astfel situat în partea nord-estică a plășii și a comunitii; predomină prin înălțimea sa tot délul Caraharman (fiind vârful său cel mai înalt) satul Caraharman, partea sudică a lacului Tuzla, apa Peletlia și drumul comunal Gargalikul Mare-Caranasuf pe o întindere destul de mare. Este așezată la 1¹/₂ mai spre S.-E. de Podul Dracului negru și la 1 km. mai spre S.-V. de lacul Tuzla; este artificială și acoperită cu verdetă.

Sadic, (Ață Sadic) ruinele unui sat în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunitii rurale Hairanchioi, a fost distrus de către Turci în războiul din urmă și nu a mai rămas decât urmele. Este situat în partea meridională a plășii și a comunitii la 200 metri de hotar. Prin apro-

piere trece drumul comunal Docuzaci-Hairanchioi.

Şahman, dél în plasa Constanța pe teritoriul comunelor rurale Gargalăcu și Cicraci. Se întinde de la N.-V. către S.-E. printre lacul Taşaul de o parte și valea Taş-Cula și lacul Gargalăcu-Ghiol de altă parte; are înălțimea medie de 65 metri și un vârf Şahman cu 64 m.

Şahman, sat în plasa Constanța, cătunul comunitii Gargalăcu; situat în partea răsăritenă a plășii și cea meridională a comunitii, la 2 km. (în linie dreaptă, trecând lacul Gargalăcu-Ghiol și la 4 km. pe drumul comunal ocolind lacul pe la N.) de cătunul de reședință Gargalăcu mic, pe marginea nord-estică a lacului Taşaul și la 500 m. spre apus de lacul Gargalăcu-Ghiol, închis fiind la N. de délul Şahman. Are o suprafață de 832 hectare, din care 53 hectare sunt ocupate de vatra satului și de grădini. Populațiunea compusă mai ales din Turci este de 35 familii cu 179 suflete, ocupându-se mai ales cu prinderea peștilor în lacurile învecinate. Drumuri comunale pleacă la Taşaul, la Gargalăcu mic, la Mamaia și la Carakoiu.

Şahman, vârf de dél în plasa Constanța, comuna Gargalăcu; situat pe culmea délului Şahman, dominând lacurile: Gargalăcu-Ghiol, Ada-Ghiol și Taşaul precum și satul Şahman, având o înălțime de 64 metri; este acoperit cu verdetă.

Saia-coru-orman, pădure în plasa Silistra-nouă, comuna Garvan, cătunul Velikioi, situată în partea sudică a plășii și estică a comunitii pe délul Derman-Sirt; are o întindere de 150 hectare, esențe principale fag și mestecăn; pe lângă ea trec două drumuri comunale ce duc de la Velikioi la Lipnița și Parakioi; precum și valea Cialiceair și Dermen-ceair.

Saiana-doice, vale însemnată în plasa Medjidie pe teritoriul comunitii rurale Rasova. Această vale se găsește între délurile Ormanul lung care este spre răsărit și Grindul-mare spre apus, are o direcțiune generală de la N.-V.-S.-E.-S.-V. descriind astfel un arc de cerc cu concavitatea spre apus. Este situată în partea apusană a plășii și cea răsăritenă a comunitii la 2¹/₂ km. spre răsărit de satul Rasova. Lungimea ei este de 4 km. și este acoperită mai tota cu verdetă. Malurile sale nu sunt toc-

mai înalte, căci nici delurile înconjurătoare nu sunt așa înalte.

Said-Paşa (Podul lui), pod peste Carasu în plasa Medjidia pe teritoriul comunităţii Medjidia, pe drumul comunal Docuzo-Medjidia și în apropierea și la vestul orașului Medjidia; este numit astfel după constructorul său, care era un pașă; este situat în partea centrală a plășii și a comunei. În apropiere și pe la nordul său trece calea ferată Constanța-Cernavodă.

Saidia, sat în plasa Medjidia, cătunul comunităţii Mumut-cuius; situat în partea centrală a plășii și cea apusană a comunităţii, în valea Pestera la 12 km. spre N.-V. de reședință; are o întindere de 2500 ha., din care 2 ha. ocupate de vatra satului cu 5 case; populațiunea mai totă românească este de 22 familii cu 60 suflete ocupându-se cu agricultura și creșterea vitei.

Saidi-orman, pădure în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunităţii rurale Garvanu, cătunul Garvanu mare, are 200 hectare întindere, aparține statului; formeză cu pădurea Ekenli-orman o pădure mai mare numită pădurea Garvan, este străbătută de drumul Lipnița-Cra-

nova; esențele principale sunt fag, mestecan și stejari pitici.

Sălcii-(Mora de la), locuința izolată, situată pe teritoriul neutru dintre Bulgaria și Dobrogea (coprins între hotarul politic și drumul național Silistra-Varna) și anume lângă această șosea și pe malul drept al piriului Pampur-ghiolgiu-ceair, în vecinătatea unui crâng de sălcii de la care și-a luat și numele.

Sali-bei-dere, vale însemnată în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei rurale Tașpunar; se desface din delul Međarlăk-bair și anume din vârful Međarlăc, se îndrepteză spre miadă-đi având o direcțiune generală de la N.-E. către S.-V., merge printre delurile Mahomet-bair și Tusle-bair spre S.-E. și Međarlăk-bair spre N.-E. trece prin satul Tașpunar și se unesc cu valea Pomana-ceair, care își schimbă numele în Surec-ceair; are o lungime de 10 km. și este situată în partea nord-estică a plășii și sud-estică a comunei, fiind traversată în totă lungimea ei de drumul comunal Tașpunar-Bilarlar (Dorobanțu) și tăiată cruciș de drumul comunal Tortoman-Kior-ceșme.

Săpata, movilă în plasa Silistra-nouă,

pe teritoriul comunei rurale Aliman; în partea răsăriteană a plășii și cea centrală a comunităţii; la 1 klm. spre apus de sat, pe una din ramificațiunile estice ale dealului Catita; are o înălțime de 105 m. punct strategic important dominând valea Tiutiului-ceair, bătă Vederoșă, satul Aliman și drumurile comunale, ce duc de la Aliman la Mărleanu, Bic-cuius, Polucci; este acoperită cu verdetă.

Săpata, movila în plasa Hârșova, comuna Ostrov, situată în partea apusană a plășii, și cea centrală a comunităţii, la 1½ klm. spre S.-E. de satul Ostrov, pe muchia dealului Ostrov; are 51 m. înălțime dominând, satul Ostrov, Veriga-Ostrov, pârul Roșt, drumul județen Ostrov-Cerna-Vodă; este artificială, fost punct trigonometric, ađi acoperită cu verdetă.

Săpata, movila, altă movilă în aceeași plasă și comună, la 24 klm. spre S.-E. de precedentă, și la 4 de satul Ostrov, pe panta dealului Roșt; are 96 m. înălțime dominând, valea Roșt, Dunărea, și șoseaua județeană Ostrov Dacui-Hârșova, este artificială, și servind o dinoară ca punct de orientare și observație, ađi ca punct trigonometric de observație.

Săpata, Grôha movilă în plasa Medjidia, la hotarul comunelor rurale Rasova și Enigea, situată în partea vestică a plășii, cea nordică a comunităţii Enigea și cea sud-estică a comunei Rașova; este așezată pe culmea dealului Jocuș-bair și are 158 metri, punct trigonometric.

Săpata, movilă în aceeași plasă și la hotarul aceluiași comune ca și precedentă; situată în aceeași parte, pe acelaș deal, numai cu 1 klm. mai spre răsărit și având 154 metri înălțime.

Saragea, sat în plasa Medjidia, cătunul comunei Tașpunar; situat în partea septentrională a comunei și a plășii la 10 klm. spre N.-E. de că unul de reședință Tașpunar. Este situat în valea Saragea-dere, marginit la N. de dealul Alah-bair cu vârful său Saragea-iuiuk (204 m.) și la S. de dealul Saragea-bair (cu vârful său Siuri-tepe (137 m.) care își transmite ultimile ramificațiuni stâncose până la marginea meridională a satului. Suprafața sa este de 2870 hectare, dintre care 11 hectare sunt ocupate de către grădini și de către vatra satului. Populațiunea sa este de 63 familii, cu 207 suflete și se ocupă cu creșterea vitelor mai ales. Majoritatea populațiunii este formată din Rô-

mânt și Turci. Pământul produce puțin grâu, însă mei și ovăz suficient. Casele puține la număr, sunt mari și curate, aședate nu tocmai regulat însă cu gust. Drumurile comunale care pleacă din acest sat sunt cele următoare » la Taș-punar, la Kior-ceșme, la Ghe-lingek, la Terzi-chioi, la Saischioi, la Capugi și la Băltăgesci.

Saraï, comună rurală însemnată din județul Constanța, plasa Hârșova, situată în partea de apus a județului, la 86 klm. spre N.-V. de orașul Constanța, capitala distric-tului și în partea centrală a plășii la 18 klm. spre N.-E. de orașelul Hârșova, reședința ei, pe ambele maluri ale pârului Saraï.

Se *mărginesce* la miadă-nopțe cu comuna Gârlici și Dăeni, la răsărit cu comuna Calfa, la miadă-și cu comuna Siriu; iar la apus cu comuna Ciobanu.

Relieful solului e în general destul de accidentat de pietroșele și stâncosele ramificațiuni ale culmilor Balgiu și Carapelit la miadă-nopțe, Dulgheru la răsărit, Muslu la miadă-și și Hârșova la apus. Principalele dealuri cari brăzdază comuna sunt: dealul Viilor (64 m.), la N.-E. dealul Cilibiului (82 m.), la N. dealul Țerca (75 m.), la N. dealul Elmeli (111 m.) și dealul Carapelit

(173 m.), la N.-E. dealul Moha-metcea-bair (168 m.) și Dulgheru (190 m.), la răsărit dealul Tavba-tepe (164 m.), la S.-E. dealul Muslu (142 m.) și Cadicașla (116 m.), la miadă-și dealul Eski-saraï (88 m.) și dealul Hazarlâc (77 m.), la apus dealurile Eni-saraï (53 m.), Balgiul (112 m.), Capugiul (115 m.) prin interiorul comunei. Tote aceste dealuri sunt acoperite cu fânețe și semănături; la miadă-nopțe mai avem și șesul Porumbisce între dealurile Cilibiul și Carapelit, acoperit cu păuni. *Movilele* sunt numeroase (ca la 28), tote artificiale și construite pentru a servi ca puncte de orientare sau observație; astă-și sunt acoperite cu verdeta și unele tind a dispărea arate fiind necon-tenit de locuitori, principalele sunt: Săpata (74 m.) la N.-V. movila Cinstitului (82 m.), la N. Carapelit-iuk (133 m.), la N.-E. Dulgheru-iuiuk (130 m.), la răsărit Tavba-tepe-iuk (160 m.) la S. E. Cara-pelit-tepe (142 m.) la S. movila Pleoștită (116 m.), la S.-V. Ha-zarlâc (77 m.), la V. Panair (109 m.), Capugi-iuk (114 m.), Eni-saraï-ink (55 m.), Mezarlâc (84 m.). Eski-saraï (88 m.) prin interiorul co-munei.

Hidrografia este reprezentată prin trei pâraie, o gârlă un lac și câte-va văi neînsemnate. Pâraiele

sunt: Saraï, care udă comuna de la E. spre V. prin mijlocul ei, trecând prin satele Carapelit, Balgiu și Eni-saraï și se varsă în lacul Hazarlâc, malurile sale sunt în general înalte și ripose, pârul Dulgheru, afluent al celui precedent pe stânga, trecând prin satul Dulgheru, o udă la răsărit, malurile 'i sunt tot înalte și ripose, pârul Gârlici sau v. Viilor, o udă puțin la N.-V., vârsându-se în gârla Băroiu, privalul său gârla Băroiu, mergând prin stuf o udă la apus. Lacul Hazarlâc-ghiol format de gârla Băroiu, e situat la apus, cu o întindere de aproape 100 hectare, producând pesce ce se consumă în localitate, e înconjurat cu stuf, cere de alt-fel se găsește pe ambele maluri ale pârului Saraï de la satul Eni-saraï până la vârsarea lui în lac. *Văile* sunt mici, fără importanță, având apă numai toamna în timpul ploilor și primă-vara după topirea zăpezilor, principalele sunt: valea Mezarlâc și valea Lungă spre miadă-nopțe valea Capugi-culac, valea Cișmeli și valea Culac-sănar spre S., tote adiacente ale pârului Saraï, și celelalte două pe dreapta și celelalte trei pe stânga.

Clima comunei este foarte varia-bilă, iarna este riguroasă prin gerosa suflare a vântului de N.-E., vara este temperată puțin prin curentul

Dunării, ce se revarsă peste șesuri, ploie cade în cantitate potrivită, relativ vorbind; maladiile și mai cu semă frigurile palustre, din cauza exhalățiunilor nesănătoșe, o viziteză din când în când.

Cătunele cari formeză comuna sunt patru și anume: Eni-Saraï (eni = nou), reședința, în partea apusană pe ambele maluri ale pârului Saraï, e un sat mare împărțit cu vre-o 5 trupuri distincte și strânse, însă casele nu sunt aședate pe uliți regulate, partea sudică e ridicată și pe ea sunt și două grădini potagere ale locuitorilor. Balgiu în partea centrală la 3 klm. spre E. de reședință, pe malul drept al pârului Saraï. Carapelit spre răsărit, la 5 klm. spre N.-E. de reședință, tot pe malul drept al pârului Saraï; Dulgheru spre miadă-și, la 6 klm. spre S.-E. de reședință pe malul drept al pârului Dulgheru. *Aspectul* acestor din urmă trei sate e mai același, sate strînse, însă nu cu uliți regulate, lipsite de grădini, case nu tocmai plăcute la înfățișare.

Suprafața comunei este de 11240 ha. din cari 200 ha. ocupate de vetrele celor patru sate cari au 436 case, restul de 11040 ha împărțit între locuitori, cari au 10500 ha. și stat cu proprietari cari posedă 540 ha.

Populațiunea totală pe anul 1895

1896, era de 456 familii cu 1793 membrii, în total 2249 suflete, în cea mai mare parte Români, apoi Bulgari și Turci și repartizați în chipul următor:

1) După *sex*: băbați 1190, femei 1059. Total 2249.

2) După *stare civilă*: necăsătoriți 1322, căsătoriți 826, văduvi 89, divorțați 12. Total 2249.

3) După *instrucție*: știu carte 253, nu știu 1996. Total 2249.

4) După *protecție*: cetățeni români 2237, supuși streini 12. Total 2249.

5) După *religie*: ortodocși 2076, catolici 1, mahometani 172. Total 2249.

6) După *ocupații*: agricultori 419, industriași 3, comercianți 11, altele 7. Total 440.

Contribuabili 440.

Cum vedem în privința populației, comuna e una din cele mai populate din plasa fiind a 4-a din plasa.

Biserici ortodoxe sunt două: una în cătunul Sarai, zidită de locuitori având 2 preoți, 2 dascăli și 2 paracliseri, alta în cătunul Dulgheru, zidită tot de locuitori, având ca deservenți 1 popă, 1 dascăl, 1 paracliser, mai avem și o geamie cu 1 hoga în cătunul Carapelit.

Școli iar avem două: una în

cătunul de reședință înființată de locuitori în 1882, cu 19 ha. pământ, cu 1 învățător, 95 elevi înscriși (73 băieți, 22 fete), 48 promovați. Alta în cătunul Dulgheru înființată tot de locuitori, având 10 ha. pământ, 1 învățător și 80 elevi înscriși (67 băieți, 13 fete), 34 promovați, în total avem 2 școli mixte rurale cu 2 învățători, 175 elevi înscriși (140 băieți, 35 fete), din cari 82 promovați.

Economicesc: comuna stă astfel: Din cele 11240 ha. ale comunei sunt: 200 ha. teren ne-productiv (ocupat de vetrele celor 5 sate); 11040 ha. teren productiv (din care 540 ha. ale Statului cu proprietarii și 10500 ha. ale locuitorilor); Din acestea 9221 ha. teren cultivat (din cari 540 ha. ale Statului cu proprietarii și 8681 ha. ale locuitorilor); 1799 ha. teren islaz, 1799 ha. ale locuitorilor); 20 ha. teren vit, 20 ha. ale locuitorilor.

Ocupațiunile locuitorilor sunt: Agricultură cu 419 plugari care au 300 pluguri, 326 care și căruțe, 8 mașini de secerat, 60 grape de fier, 3 triore; Crescerea vitelor fiind în comună 14.122 capete din cari 1151 cai, 1168 boi, 14 bivoli, 8 măgari, 11350 oi, 430 capre; Industria e reprezentată, prin cea casnică, apoi 3 industriași (le-

rar) 1 mără cu abur, 2 de apă, și 4 de vânt.

Comerțul e activ, se face prin gara Cernavodă la 50 km. sau orașelul Hârșova la 18 km. de către 11 comercianți din care 9 cărciumari). și constă în export de cereale și vite cu produsele lor și în import de manufactură și coloniale.

Budgetul comunei constă în veniturii de 15850 lei, cheltuelile se ridică la 5718 lei, rămânând deci un însemnat excedent în plus de 10.132 lei; în comună sunt și 440 contribuabili.

Căile de comunicație sunt; 1) calea județenă Măcin-Hârșova trecând pe la apus, 2) calea județenă Hârșova-Babadag, prin mijloc trecând prin toate satele afară de Carapelit; 3) drumuri comunale sau vecinale ce unesc satele între ele și acele învecinate cu Gârliciu, Făgăraș, Aigăr, Ahmet, Haidar, Calfa, Siriu Muslu, Ciobanu, etc.

Pe teritoriul comunei, spre apus pe malul drept al pârului valea Viilor, la 5 km. spre N.-V. de cătunul Eni-sarai se ved ruinile satului Eski-sarai (eski-vechiu) distrus de incendiu și prădări, iar locuitorii s'au refugiat mai spre răsărit și întemeiad actualul sat Eni-sarai, pe la începutul secolului nostru.

Sarai sat în plasa Hârșova cătunul de reședință al comunei Sarai situat în partea centrală a plășii și a comunei, pe ambele maluri ale pârului Sarai; are o întindere de 3800 ha. din care 70 ha. ocupate de vatra satului cu 112 case; populațiunea mai totă românească este de 200 familii cu 1070 suflete ocupându-se cu agricultura și crescerea vitelor.

Sarai-eski (vechiul Sarai) ruinele satului Sarai, în comuna de sus, pe pârul Sarai, la vărsarea lui în gârla Băroiu, la 5 km. spre apus de cătunul de reședință Sarai, numit și Eni-sarai (cel nou); satul a fost distrus de Turci în războiul din 1829 și locuitorii s'au așezat mai spre răsărit.

Sarighiol, comună rurală importantă din județul Constanța și a-nume din plasa Mangalia.

Este așezată în partea meridională a județului la 55 km. spre S.-V. de orașul Constanța capitala districtului și tot în partea de miază-zi a plășii la 17 km. spre V. de orașul Mangalia, reședința plășii; alte comune învecinate cu densa sunt: Keragi la 7 km. spre V.; satele Cădichioi la 5 km. Hoșcadiu la 5 km. Acargea la 5 km. Valali la 7 km. toate spre

S.-V. ale comunei Keragi Carao-mer, la 17 km. spre V.; Azaptiar la 12 km. spre N.-V.

Hotarul amănunțit al acestei comune este următorul: Plecând de pe malul Mării Negre, de la locul unde se deschide intr'nsa lacul Mangalia, la 1 km. spre sud de orașul Mangalia, hotarul se îndreptă spre apus, pe malul sudic al lacului, pe la p'olele nordice ale dealului Mamutlusta, pe lângă ruinele Kecege, călele Kecege și Miustegep, taie valea Hagilar, și în dreptul insulei Kisik-caia părăsesce lacul dirigindu-se spre miadă-n'apte în direcțiune de la S.-E. spre N.-V. urcând valea Viilor, și urmăzând muchia dealului Copucci oprindu-se la 2 km. spre N. de v'rful Copucci, de aci se îndreptă spre miadă-đi trec'nd pe lângă v'rful Copucci, pe lângă movila Așan-oba-tepe, taie valea Sarighiol (sau Keragi) pe la răs'rit de ruinele satului Nalbaut, urcă muchia dealului Sarighiol îndreptându-se întâi spre S. V. apoi spre S.-E. trec'nd pe lângă v'rfurile Sarighiol și S'ânar-tepe, cob'ra d'elul Sarighiol intrând în valea Papucci pe lângă ruinele satului Papucci, ocolesce c'ficul Caciamac, și se opresce pe hotarul cel mare al Dobrogei către Bulgaria, în fața movilei Cara-tepe; de aci urmând

continue hotarul de mai sus, se îndreptă spre răs'rit, mergând pe la S. de c'ficul Caciamac, pe lângă ruinele satului Caciamac, t'ind din nou valea Papucci taie valea Acangi, trece pe la 1 km. spre N. de satul Acangi (Bulgaria) și merg'nd paralel cu valea Ilanl'ac pe lângă movila Ciala Mezarl'ac, se opresce pe malul mării în movila Ilanl'ac-tepe; de aci hotarul se dirige spre miadă-n'apte urmând malul cel înalt al Mării, pe la răs'rit de satul Ilanl'ac, se opresce la deschiderea lacului Mangalia în Mare, și am ajuns de unde am plecat. Forma lui este aceea a unui trapez neregulat cu baza spre S. lungimea lui e de 50 km iar întinderea totală de 16400 pog'one sau 83 m p.

Se *mărginesc* la miadă-n'apte cu comuna urbană Mangalia despărțindu-se prin lacul Mangalia și cu comuna rurală Gheringec (căt. Papucci) separându-le prin lacul Mangalia, valea Viilor și dealul Copucci; la apus cu comuna rurală Keragi, (cătunele Deleuruși și Cadikiot) separată fiind prin dealul Deleuruși, Sarighiol și valea Papucci, la miadă-đi cu Bulgaria, despărțindu-se prin hotarul Dobrogei spre Bulgaria, iar la răs'rit Marea Neagră.

Relieful solului e în general

puțin accidentat în sensul acesta că dealurile nu sunt tocmai înalte și că nu se succed repede unele sub altele ci undulațiunile lor merg'nd spre mare au între d'ânsele văi lungi. Teritoriul comunei e brăzdat la miadă-đi și centru de culmea Ilanl'ac, cam au o direcție de la V. spre E. și trimitând ramuri în diferite direcțiuni, așa dealul Sarighiol cu v'rful Sarighiol (91 m.) Șianar-tepe (102 m.) și Papucci (99 m.) la apus, pe hotarul spre com. Keragi, și dominând satele Sarighiol și Aclasi, valea Keragi Sarighiol-ceair și drumul Cara-omer-Mangalia; dealul Hagilar (82 m.) la N. dominând satul Hagilar și lacul Mangalia; dealul Mamutlusta cu v'rfurile Meragi-iuk (57 m.) Mamutluta-iuiuk (37 m.) la N. și N.-E. dominând lacul Mangalia, orașul Mangalia, și Marea neagră pe o mare întindere; dealul Ilanl'ic cu v'rful Hagilar (100 m.), Balcic-iuk (89 m.), Tașli-iuk (77 m.), Ilanl'ac-iuk (30 m.), la E. și la S.-E. dominând satul Ilanl'ac, valea Ilanl'ac și Marea Neagră pe o bună suprafață, dealul Papucci cu v'rfurile Dari-iuk (93 m.), Coșu-iuk (92 m.), Murzac-tepe (90 m.), la S.-V. dominând valea și satul Papucci, dealul Acangi cu v'rfurile Acangi-tepe (81 m.), Ciala-Mezarl'ă (44 m.) și Ilanl'ac-tepe

(36 m.), la miadă-đi dominând valea Acangi și Ilanl'ac, satul Ilanl'ac și Marea-Neagră pe o mică întindere servind și ca hotar spre Bulgaria. La miadă-n'apte și N.-V. comuna e brăzdată de dealurile Mangaliei și anume dealul Casimcea (108 m.) și dealul A.baș-bair cu v'rfurile Capucci (113 m.) și Așlan-oba-tepe (96 m.) dominând văile Acașiculac, valea Viilor, lacul Mangalia și drumul Cara-omer-Mangalia. T'ote aceste dealuri sunt acoperite cu l'ânețe și sem'ături bogate și p'ășuni. *Movilele* sunt foarte numeroase, ajung în număr de 122 grămădite mai cu s'ema în partea răs'ritenă lângă Mare și pe malul ei; se mai găsesc și în partea centrală. Num'rul lor cel prea mare pe o întindere relativ mică ne îndreptătesce a crede că sunt artificiale și făcute cu scop de a servi ca loc de înmormântare în timpurile medievale, pop'orelor carolociuiau pe aci, sau ca puncte de observație când se făceau atâtea n'avaliri în mult încercata Dobroge, ar trebui să fie săpate spre a se putea constata ce conțin.

Apele cari udă această comună sunt: Marea-Neagră la răs'rit, pe o distanță de 7 klm., malul său este înalt și răpos, afară de 2 locuri: în dreptul satului Ilanl'ac, și la N.-E. lângă lacul Mangalia, unde

plaja se întinde în interior printr'o bandă de pietris și nisip; din distanță în distanță movilele par ca niște săntinele uitate aci de vécurs. Lacul Mangalia la mișcă-nopțe, pe o lungime de peste 14 klm.; are o formă lungoiată, cu o mulțime de incandre sau cotituri; malurile sale, atât cel nordic, cât mai cu seamă cel sudic, sunt înalte, foarte înalte și stâncose; cu o mulțime de grote, din cari unora nu li s'a dat de fund; în mare parte lacul e acoperit cu stut; odinioară a servit ca port și loc de refugiū pentru vasele prinse de furtună pe neospitalierul Pontus-Euxinus. Pe malul său sudic se găsesc situate ruinele satului Kecege și satul Cara-aci-culac.

Văile nu sunt numeroase, dar sunt deschise, largi și acoperite cu verdetă, așa remarcăm; valea Sarighiol (sau Mangalia) pe o lungime de 5 klm., la apus, trecând prin satele Sarighiol și Acbași, deschizându-se în capătul apusan al lacului Mangalia; în ea se deschid adiacentele săi: Sarighiol-ceair pe dreapta, Acbași culac pe stânga, brăsdând comuna în partea vestică și nordică; valea Viilor la N.-E., pe hotar către comuna Gheringec, se deschide în lacul Mangalia; văile Acbași-ceair, Hagilar, Cara-aci-culac și Kecege, brăsdăză comuna în partea nordică, deschizându-se toate pe ma-

lul sudic al lacului Mangalia; cea d'a 2-a trece prin satul Hagilar; a 3-a prin satul Cara-aci-culac; a 4-a pe lângă ruinele satului Kecege; aceste două din urmă cu malurile înalte și pietroase. Alte văi mai avem: valea Po tucci (numele sub care se deschide valea Mangaliei) la hotarul sud-vestic spre comuna Keragi; valea Acangi la hotarul sudic, spre Bulgaria, intră în această țară și se deschide de adreptul în mare; valea Ilanlăc, largă și deschisă, presărată cu movilt, trece prin satul Ilanlăc, brăsdind partea sa ică și sud-estică a comunei, deschizându-se pe malul mării, pe o p'aje largă, nisiposă.

Clima comunei este în general variabilă; vara e temperată din pricina vecinătății mării, în interior însă e destul de caldă, adiată din când în când de vânturile maritime; iarna e friguroasă fiind expusă vântului de N.-E. și celui de S.-V. ce vine din Munții Balcani; ploile cad în cantitate potrivită, cu totă lipsa pădurilor; maladiile o vizitează rareori, având o climă sănătoasă și curățită în tot-d'a-una de vânturi.

Cătunele cari compun comuna sunt cinci și anume: Sarighiol, reședința, pe ambele maluri ale văii, Mangalia și ale adiacentei sale, valea Sarighiol-ceair, la întâlnirea lor, în partea apusană a

comunei; este închis la N.-V., V.-S. și S.-E. de dealul Sarighiol, și la N. de dealul Casimcea; casele sunt bine zidite, însă risipite, fără regulă, drumurile sale ulitele interioare sunt neregulate; Ac-bași în partea centrală a comunei, la 1 klm. spre E. de reședință, tot pe ambele maluri ale văii Mangalia și ale adiacentei sale, valea Acbași-culac, la întâlnirea lor, și la capătul extrem vesticul lacului Mangalia; este închis la V., S. și E. de dealul Hagilar, la N. de dealul Ac-bași-bair; casele sunt așdate iar neregulat, fără nici o ordine, 23 ulițe întortochiate, terenul pe care e așdat este pietros, 23 mori prin prejur. Hagilar așdat tot în partea centrală a comunei, la 4 klm. spre S.-E. de reședință pe ambele maluri ale văii Hagilar, închis la apus și N.-V. de dealul Hagilar, iar la S.-E. și N.-E. de dealul Mamutlusta; în partea răsăritenă a lui, valea are maluri înalte și stâncose, pe care sunt așdate câte-va case; casele în general sunt mici, rău zidite și așdate în mod risipit, pe dealul de la mișcă-și sunt câte-va mori de vânt și niște săntinele de pământ: movilele Hagilar, Balciciuk și Tașli-iuk. Cara-aci-culac, așdate în partea nord-estică a comunei, la 7 klm. spre răsărit de

cătunul de reședință, pe malul sudic al lacului Mangalia și cel vestic său stâng al pietroasei văi Cara-aci-culac închis la V. și S. de dealul Mamutlusta; are o situație ridicată mult d'asupra lacului; el este mai mult o adunătură de câte-va case mici, de pământ, în care miseria domnesce ca o regină, pământul este ingrat, fiind stâncos și neproducând mai nimic. La N.-V. de acest sat, care la 1 1/2 klm. distanță se găsește Cășla-Miustegep, tot pe malul cel ridicat, sudic al lacului Mangalia; sunt câte-va case mici, bordee apröpe ale locuitorilor cari se ocupă cu creșterea vitelor. La răsărit de satul Cara-aci-culac, se găsesc ruinele satului Kecegec, dinstins în anii din urmă de incendii și năvălirile și prădările bazabuzucilor, rămânând din el numai câte-va case mici, cari servesc de adăpost locuitorilor rătăciți și păstorilor și purtând nume de Cășla-Kecege, situată pe malul stâng al văii Kecege și cel sudic al lacului Mangalia, pe o poziție foarte înaltă, pe un loc pietros și stâncos; Ilanlăc așdat în partea răsăritenă a comunei, la 11 klm. spre S.-E. de cătunul de reședință, Sarighiol; este situat pe malul Mării-Negre, la locul unde acest mal înalt și răpos de obicei, lasă o deschidătură continuată cu o plagă nisiposă

în care se termină valea Ilanlâc, pe ale cărei ambe maluri este aşezat satul, închis la N. de dealul Ilanlâc, la S. de dealul Acangi; inconjurat de movile numeroase la N.-V., V. şi S.-E.; printre cari Cială-Mezarlâc (44 m.) şi Ilan-lâc-tepe (33 m.) pe hotarul spre Bulgaria. Şi aici casele sunt mici, nu tocmai bine zidite, aşezate risipit, inconjurat cu grădini ce au numai aparenţa de grădini; este important numai ca punctul cel mai îndepărtat, spre Bulgaria; plaja sa însă ar fi foarte bună pentru băi de mare.

Suprafaţa totală a comunei este de 8376 hectare, din cari 294 hectare ocupate de vetrele celor 7 sate cu 335 case, restul e împărţit între proprietarii care posedă 1742 hectare şi locuitorii cari stăpânesc 6340 hectare.

Populaţiunea sa totală pe anul 1896, este de 280 familii cu 1348 suflete, împărţită ast-fel:

1) După *sex*: bărbaţi 669, femei 649, total 1348.

2) După *stare civilă*: necăsătoriţi 798, căsătoriţi 54, văduvi 36, total 1348.

3) După *instrucţie*: sciū carte 18, nu sciū carte 1330, total 1348.

4) După *cetăţenie*: cetăţeni români 887, supuş străini 461, total 1348.

5) După *religii*: ortodoxi 236,

prot. catolici 467, mahometani 645, total 1348.

6) După *profesii*: agricultori şi meseriaşi 353, comercianţi 6, alte profesii 2, total 361.

Contribuabili: 361.

Economicesce comuna stă destul de bine; tabloul producţiunilor din 1894—95 este următorul:

Griū 571 ha. cu 4568 hl. (8 hl. de ha); Secară 70 ha. cu 630 hl. (9 nl. de ha); Orz 1012 ha. cu 10120 hl. (10 hl. de ha.)

Ovăz 137 ha. cu 1233 hl. (9 hl. de ha); In 683 ha cu 2732 hl. (4 hl. de ha); Porumb 118 ha cu 708 hl. (6 hl. de ha); Meiū 220 ha cu 440 hl. (2 hl. de ho.); fi-neţe artificială 455 ha. cu 910.000 kgr. (2000 kgr. de ha).

În ceea-ce priveşte *întinderea şi felul terenurilor*, suprafaţa comunei se împarte ast-fel: 294 ha. teren neproductiv (ocupat de vatra sate-lor); 8082 ha. teren productiv (din care 1742 ha. ale proprietarilor şi 6340 ale locuitorilor); din care: 5726 ha. teren cultivat (din care 1508 ha. ale proprietarilor şi 4218 ale locuitorilor); 832 ha. teren necultivat (din care 1508 ha. ale proprietarilor şi 832 ha. ale locuitorilor); 1524 ha. teren izlaz (din care 234 ha. ale proprietarilor şi 1290 ha. ale locuitorilor).

Ocupaţiunile locuitorilor sunt

următorele: *Agricultura*, fiind în comună 353 plugari, cari au 184 pluguri, 373 care şi căruţe, 29 maşini de secerat, 3 maşini de bătut porumb, 125 grape de fier, 6 trióre.

Crescerea vitelor, fiind în comună 16977 capete, din cari: 986 cai, 1753 boi, 18 bivoli, 14 asini, 13951 oi, 47 capre, 204 porci.

Crescerea albinelor, existând în comună 120 stupi.

Industria, afară de cea casnică mai e reprezentată prin 1 móră cu aburi şi 4 mori de vânt.

Comerţul său este destul de activ; el se face de către 6 comercianţi (din cari 4 cârciumari) prin oraşelul Mangalia, sau gara Murfatlar la 37 klm. spre N. şi constă în import de coloniale, manufacturi, instrumente agricole şi în export de cereale şi vite cu produsele lor.

Bugetul comunei consistă în venituri de 8093 lei şi cheltuelile ating cifra de 2603 lei rămânind un însemnat excedent în plus de 5490 lei, sunt şi 316 contribuabili.

Căi de comunicaţie sunt: drumul judeţean Cara-omer-Mangalia ce trece prin comună, apoi drumuri mici care unesc cătunele între ele şi cu satele vecine.

Biserica ortodoxă n'are de şi populaţia creştină este numerosă,

deci se simte trebuinţa unei biserici creştine; mai sunt 2 bis. catolice şi 1 geamie.

Şcolă iar n'are comuna; dar populaţia în vîrstă de şcolă fiind numerosă, s'a luat hotărîrea de a se înfiinţa cât mai curînd o şcolă mixtă daca nu două.

Sarighiol sat în plasa Mangalia, cât. de reşed. al comunei Sarighiol; aşezat pe ambele maluri ale văii Mangalia şi Sarighiol-ceair la întîlnirea lor, cu partea apusană a comunei, şi închis de delurile Sarighiol, Hagilar şi Casimcea, casele mici şi risipite fără ordine. Întinderea sa este de 1508 hectare din care 69 ha. ocupate de vatra şi grădinele satului. Populaţia totală e de 122 familii cu 515 suflete ocupîndu-se cu agricultura şi păşunatul vitelor.

Sarighiol deal însemnat în plasa Mangalia, pe teritoriul comunelor Kiragi şi Sarighiol; face parte din culmea Ilanlâc, din care se desface, avînd o direcţiune de la sud-est spre nord-vest, prin partea sudică a plăşii, cea estică a com. Kiragi şi cea apusană a com. Sarighiol. Se întinde printre valea Mangaliei, şi văile Acargea, Hoşcadiu, Papucci şi Hagilar, lasă spre vest delul Keragi; de

natură stâncoasă, face malul drept al văilor de mai sus să fie înalt și stâncos; se ridică până la 107 m. înălțime; vărfurile principale sunt: Sănăr-tepe-Cadikioi (106 m.) Ulala (103 m.) Sănăr-tepe. (102 m.) Sarighiol (93 m.) Acargea (103 m.) Deleuruși (70 m); presărat cu movile, este acoperit cu fânețe și semănături.

Sarighiol - dere un alt nume al văii Mangalia; nume ce-l poartă de la satul Keragi și până la deschiderea sa în ezerul Mangalia. Pe o distanță de 7 km. se întinde între delurile Casimcea și Acleiași de o parte, pe stînga la Nord, și Sarighiol și Hagiar de altă parte, pe dreapta la sud; brazdă partea sudică a plășii Mangalia, cea răsăritenă a com. Keragi și cea apusană a com. Sarighiol; într'însa sunt așezate satele Deleuruși, Sarighiol, Nalbaut și Acbași tot printr'însa merge și un drum însemnat ce duce de la Cara-omer la Mangalia, malurile sale sunt în general înalte și pietroase și acoperite cu verdéță.

Sarighiol-ceair o mică, scurtă și fără însemnătate vale cu malurile joase, cam p'ecând din p'olele răsăritene ale delului Sarighiol, se îndreaptă spre răsărit într'o direcțiune

generală de la V. spre E. brazdând partea sudică a plășii și cea apusană a comunit și după un drum de 3 1/2 km. se deschide în valea Sarighiol (sau bine Țis Mangalia), pe dreapta chiar lângă satul Sarighiol; malurile sale sunt acoperite cu semănături; printr'însa merge și un drum comunal de la Acargea la Sarighiol.

Sarighiol tepe, vârf însemnat de del în partea meridională a plășii Mangalia și cea apusană a com. Sarighiol, la 2 km. spre apus de satul Sarighiol de la care și-a luat și numele. Este situat pe muchia delului Sarighiol, chiar pe hotarul dintre comunele Sarighiol și Keragi, are 91 m. înălțime dominând printr'însa satele Sarighiol și Deleuruși valea Mangalia și drumul comunal Acargea-Sarighiol; este de natură cam strămtă și este acoperită cu verdéță.

Sari-meșea-bair. Deal însemnat în plasa Silistra nouă pe teritoriul comunei rurale Almalău, se desface din delul Ieral-acea-bair, se întinde spre miază zi, având o direcțiune generală de la N.-V. spre S.-E.; merge de la movila Gabrovița, de unde se desface printr'însa afluenții pârului Almalău,

și anume printre Saguda-ceair, Sari-meșea-ceair și pârul Pam-pur-ghiolgiu-ceair; pe muchia lui merge puțin și hotarul Dobrogei spre Bulgaria. Este întretăiat de drumul județean Almalău-Esekioi; are o înălțime de 105 m. este acoperit cu semănături, fânețe, și puțin arbori.

Sari-meșea-bair alt del situat în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunei rurale Almalău, se desface din cel precedent, de lângă movila Gabrovița, se întinde spre răsărit într'o direcțiune generală de la S.-V. spre N.-E. printre pârul Almalău și afluentul său V. Iaguda-ceair, brazdând partea apusană a plășii și a comunei; ramificațiile sale nordice fac malul pârului Almalău înalte și răpöse; ele sunt acoperite cu vii, restul cu semănături și pășuni; are 102 m. înălțime; și e tăiat de drumul comunal Almalău Esekioi.

Sari-meșea-bair del în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunei rurale Almalău, se desface din delul Sari-meșea-bair, mai sus puțin de începutul văii Iaguda-ceair; se îndreaptă spre răsărit, într'o direcțiune generală de la S.-V. spre N.-E. brazdând partea apusană a plășii și sud-estică a comunei;

Dict. geogr. Jud. Constanța.

mergând printre văile Iaguda-ceair și Sari-meșea-ceair, afluențele ale pârului Almalău; ramificațiile sale răsăritene fac malurile pârului Almalău să fie înalte și răpöse; este acoperit cu semănături și pășuni; e tăiat pe drumul comunal Almalău-Esekioi.

Sari-meșea-ceair. Vale puțin însemnată în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunei rurale Almalău, se desface din delul cu același nume de lângă pichetul No. 7 de la hotarul spre Dobrogea bulgărească; se îndreaptă spre răsărit, într'o direcțiune generală de la S.-V. spre N.-E. brazdând partea apusană a plășii și cea sudică a comunit, taie drumul județean Almalău-Esekioi, și după o lungime de 5 km., merge să se deschidă în valea pârului Almalău, numită Beilic ceair, ceva mai sus de confluența lui cu pârul Ghiołgiu-pampur-ceair.

Sarpali-orman pădure însemnată în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Dobromir și anume pe acela al cătunului său Techideresi, întinzându-se pe la răsăritul satului, din valea Terescondu-ceair și până la dealul Uzun-bair. Are o suprafață de aproape 250 hectare cuprindând tot felul de arbori, dar

mai ales ulmi și fagi; situată la sudul plășei și la sud-estul comunei

Sarp orman, pădure mică în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul bulgăresc, al comunei rurale Regep-cuiusu; situată în partea meridională, a plășii și cea apusană a comunei pe ramificațiile orientate ale dealului Uzun-bair, între văile Caralic-coresi și Sarp-orman-ceair; are o întindere de 110 hectare având ca esență principală carpenul; pe lângă densă, și anume în partea sudică trece un drum comunal ce duce de la Regep-cuiusu la Crenova în Bulgaria.

Sarp-orman-ceair, vale însemnată în plasa Silistra-nouă pe teritoriul bulgăresc, al comunei rurale Regep-cuiusu, se desface din pârâiele nordice, ale dealului Uzun-bair, se îndreaptă mai întâi spre răsărit apoi spre miază-zi, având o direcțiune generală de la N.-V. spre S.-E.; străduiește partea de miază-zi a plășii și cea de apus a comunei; merge printre dealurile Uzun-bair, și Caralic-coresi la apus, Cara-peretlic și Aivalic-bair la răsărit; după 6 klm. de drum se deschide în valea Regep-cuiusu-ceair, pe stânga ceva mai sus de satul Regep-cuiusu.

Sarpu, baltă în plasa Medgidie, pe

teritoriul comunei rurale Rasova și anume pe acela al cătunului Vlahkioi, ea este prelungirea sudică a bălții Vederósa; este cuprinsă între dealurile Polucci la miază-zi, ale cărei pădurici îi acoperă pe ici pe colo malurile, și dealul Diuc la miază-noapte făcându-i malul înal și rășit și acoperit cu tufșuri. Este acoperită pe totă întinderea numai cu stuf. Într'însa se deschide valea Tiutiuluc-ceair la apus și Polucci-ceair (satul Urluia) la S.-E. produce puțin pește.

Săsic-coraș, vale în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei rurale Eni-saraș și anume pe acela al satului, Terzi-chioi în partea sud-estică a plășei și cea estică a comunei; are o direcție generală de la N.-E. către S.-V., se deschide în valea Cartal cu 1 km. mai sus de satul Terzi-chioi și după ce mai întâi s'a unit cu valea Sasac-culac. Este tăiată de drumul comunal Terzi-kioi-Cartal-Sercuș și traversată de drumul comunal Terzi-kioi-Kurudjea.

Sasac-culac, vale în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei rurale Eni-saraș și anume pe acela al cătunului său Terzi-kioi; se desface din dealul Memendeni-tepe îndreptându-se spre miază-zi având o di-

recție de la N. spre S., se unesc cu valea Sasac-coraș și se deschide apoi în valea Cartal puțin mai spre N. de satul Terzi-kioi; este situată în partea sud-estică a plășei și cea estică a comunei, având o lungime de 2¹/₂ km.

Satikioi-ceair, vale în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunelor rurale Ghiuvegea și Parakioi, ea este un alt nume al văii Dermen-ceair, numele-l poartă de la hotarul spre Bulgaria, până la care hotarul a avut numele de Canara-ceair, și până în dreptul comunei Ghiuvegea, de unde ia pe cel de valea Dermen-ceair, păstrându-l până la deschiderea sa în baltă Iortmac. Sub numele de Satikioi-ceair, valea are niște maluri înalte și acoperite cu păduri, din care mai însemnată, pe dreapta, este pădurea Buluc-orman, dealurile care o mărginesc sunt: Dermen-sirt la apus, Curp-kioi la răsărit ea e tăiată de drumul comunal ce duce de la Velikioi la Parakioi.

Satikioi-dere, vale însemnată în plasa Medgidie, pe teritoriul comunei rurale Taș-punar și anume pe acela al cătunului său Băltăgesci; ea este formată de valea Uzuncea care vine de la N. și se deschide în ea îndreptându-se spre Miază-zi și având

o direcție generală de la N.-E. către S.-V. merge printre dealurile Erkesek și Zavol-bair spre N.-V. și Alak-bair spre S.-E., trece prin satul Băltăgesci și se deschide să fie mai bine dis se continuă cu valea Boazgicu-Derea, este situată în partea nordică a plășei și a comunei și are 4 km. lungime.

Satikioi, sat în plasa Hârșova, cătunul comunei Siriu; situat în partea centrală a plășii și cea sudică a comunei, la 7 km. spre S. de cătunul de reședință, pe ambele dealuri ale pârâului Saraș are o întindere de 4265 ha. din care 159 ha. ocupate de vatra satului cu 140 case; populațiunea în majoritate turcă și română este de 116 familii cu 670 suflete ocupându-se cu agricultura și crescerea vitelor.

Satu-nouă, comună rurală din județul Constanța și anume din plasa Silistra-nouă.

Este *aseșată* în partea apusană a județului la 1 km. spre vest de orașul Constanța capitala districtului și în cea nordică a plășei la 20 km. spre nord-est de orașelul Ostrov reședința, comune învecinate sunt: Călnia la 5 km. spre sud vest; Oltina la 3 km. spre est (în linie dreaptă, 8 km. pe drum), Lipnița la 6 km. spre sud.

Se mărginește la miază-noapte și apus cu județul Ialomița, despărțindu-se prin Dunăre; la răsărit cu comuna Oltina, de care se desparte prin lacul Oltina; la miază-zi cu comunele rurale Lipnița și Călnia, despărțindu-se de cea d'întâi prin valea Coșlugea și Iroftie, de cea d'a doua prin dealul Ghivizlicu.

Relieful solului e în general puțin accidentat și anume de culmea Coșlugea cu ramificațiunile sale răsăritene și nord-estice; printre principalele dealuri distingem: dealul La-două-movile (140 m.), la vest, D. de la Cetate numit așa din cauza unor ruine de cetate romană, cu (125 m.) la nord; D. Ciatal-orman cu vârful Părjovia 142 m. la apus; D. Ghivizlicu cu vârful movila Părjovia (141 m.), Coșlugea (138 m.) la apus, dealul Dincolo de Siliște (115 m.) la nord-est; ele aparțin toate culmei Coșlugea și sunt acoperite cu semănturi, pășuni și tuferișuri. Movile sunt puține (5) neavând nici o însemnătate afară de movila Părjovia 141 m. la sud-vest ce domină satul Părjovia și fluviul Dunărea.

Hidrografia e reprezentată prin fluviul Dunărea ce o udă la miază-noapte, pe o distanță de 10 klm. De la movila Părjovia și până în drepul ostrovului Părlitu; într-o direcție de la S.-V.-V. spre N.-E.-E.;

malurile sale în partea apusană sunt înalte și ripose, pe alocurea stâncose, iar în partea răsăritenă sunt joase, formeză și cinci ostrôve: Șoimu (30 ha.), Bura-bașu (100 ha.), Veriga (15 ha.), Caligeorge (10 ha) și Părlitu (85 ha.) toate de formă lunguiață și acoperite cu păduri de sălcii. Lacul Oltina la răsărit cu malul înalt și stâncos în general din cauza vecinătății dealurilor pietroase, dând bun pescoc se consumă în localitate. Văile nu sunt multe și nu au așa mare însemnătate neavând apă nici într'un ano-timp al anului, principalele sunt: Părjovia la apus, cu o direcție de la S.-E. spre N.-V. trecând prin satul Părjovia, deschizându-se în Dunăre; Siliștea la N., cu direcție de la V. spre E., deschizându-se în lacul Oltina; valea Coșlugea cu adiacenta sa, valea Iroftie la S., valea Satului prin interior trecând și prin Satul nou, ambele se deschid în lacul Oltina.

Clima comunei este riguroasă, veri căldurose puțin temperate de Dunăre și lac, ierni aspre și gerose din cauza vântului dominant de N.-E.; ploile cad în cantitate potrivită; frigurile o vizitează nu arare ori.

Este formată din două cătune: Satu-nou reședință, așezat în partea răsăriteană a comunei pe malul

vestic al lacului Oltina, în valea Satului, închis și dominat de dealul dincolo de Siliște, sat nu tocmai mare, format de curând cum îl și arată numele, casele sunt risipite nu bine zidite însă curate, răspândite fără regulă. Părjovia în partea apusană a comunei la 4 klm. spre V. de reședință, în valea Părjovia, la 500 m. departe de malul Dunărei, închis la N. de dealul «La două movile, la E. de Ciatal-orman și la S. și V. de dealul Coșlugea cu movila Părjovia, casele sunt mici, risipite și fără aspect plăcut.

Suprafața sa este de 3162 hectare, din care 26 ha. ocupate de vetrele satelor.

Populațiunea sa totală pe anul 1896 este de 187 familii cu 808 suflete împărțită după cum urmază în tablourile următoare:

1) După sex: 433 bărbați, 375 femei, total 808.

2) După stare civilă: 440 necăsătoriți, 344 căsătoriți, 24 văduvi, total 408.

3) După instrucție: 53 știu carte, 755 nu știu, total 408.

4) După cetățenie: 805 cetățeni români, 3 supuși streini, total 808.

5) După religie: 789 ortodocși, 19 mahometani, total 808.

6) După ocupație: 172 agricultori și meseriași, 2 comercianți, total 174.

Contribuabili: 179.

Economice comuna stă bineșor, recoltele și întinderile lor pe anul 1894—95 sunt:

Grâu 474 ha. cu 66 hl. (14 hl. de ha.); Orz 280 ha. cu 4,200 hl. (15 hl. de ha.); ovăz 70 ha. cu 1,190 hl. (17 hl. de ha.); porumb 400 ha. cu 2400 h'. 6 hl. de ha.); mei 50 ha. cu 250 hl (5 hl. de ha.).

În ceea ce privește întinderea și feiul terenurilor, cele 3162 ha. ale comunei se divid astfel:

726 ha. teren neproductiv (ocupat de vatra satului și baltă a Satului); 2436 ha. teren productiv (din care 325 al proprietarului și 2,111 al locuitorilor; din acestea: 1,221 ha. teren cultivabil (din care 325 al proprietarului și 896 al locuitorilor); 884 ha. teren necultivat al locuitorilor; 161 ha. teren izlaz al locuitorilor; 43 ha. teren vii al locuitorilor; 127 ha. teren păduri al locuitorilor.

Ocupațiile locuitorilor sunt: agricultura, fiind în comună 172 plugari cari au 78 pluguri, 134 care și căruțe, 2 mașini de secerat. Crecerea vitelor, fiind în comună peste 3,200 capete, mai cu sémă oi și boi. Pescuitul în Dunăre și balta Mârleanu. Industria e cea casnică și domestică, mai sunt și 8 mori de vânt. Comerțul e foarte activ,

se face de 3 comercianți prin orașul Ostrov la 20 klm. spre apus și constă în export de vite și pește și în import de coloniale și manufactură.

Budgetul comunei constă în venituri de 3,545 lei la venituri și 2.995 lei la cheltuieli, rămânând deci un excedent în plus de 580 lei, sunt și 179 contribuabili.

Căile de comunicație sunt numai drumuri comunale ce unesc cătunele între ele precum și satele apropiate ca Lipnița, Calnia, Olțina, etc.

Biserici sunt două: 1 în cătunul Satul nou cu hramul Înălțarea Domnului; a doua în cătunul Pârjoița cu hramul S-ții Apostoli; având ca deservenți 2 preoți, 2 dascăli, 2 cântăreți.

Școli are iar tot două, în fiecare cătun câte una rurală mixtă cu 2 învățători și 1 învățătoare, cu 103 elevi înscriși (63 băieți, 40 fete) din care 49 promovăți.

Satu-noș, sat în plasa Medjidia, cătunul comunei Tortoman situat în partea centrală a plășei și cea sudică a comunei pe valea Geabam, are o întindere de 3,012 ha. din care 18 ha. ocupate de vatra satului, populațiunea în majoritate români, este de 58 familii, 299 suflete ocupându-se cu agricultura.

Satu nou sat în plasa Silistra nouă cătun descendent al comunei Satu nou, pe lacul Mârleanu; are 2442 ha. (20 ha. vatra satului) și o populație totă românească de 126 familii cu 939 suflete, ocupându-se cu agricultura și pescuitul.

Scorci, deal în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunelor rurale Gârlița și Canlia, se desface din culmea Coșlugea, se întinde spre apus, având o direcțiune generală de la E. spre V., brăzdând partea nordică a plășei, pe cea estică a comunei Gârlița și pe cea apusană a comunei Canlia; satul Galița în parte este așezat la pôlele sale apusane; el se întinde printre văile Scorci, Galița și Cuiu-iuk-ului; se ridică până la o înălțimă de 122 metri, dominând ast-fel văile Galița și Cuiu-iuk-ului, satul Galița și ezerul Gârlița pe o bună întindere; este acoperit în partea apusană mai mult cu păduri, iar în cea răsăriteană cu tuferisuri, este tăiat de drumul județian Gârlița, Lipnița și drumul comunal Galița-Carvan.

Scorci, vale de mică însemnătate în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunei rurale Gârlița și anume pe acela al cătunului său Galița; și-a luat numele de la dealul Scorci

din pôlele nord-estice ale căruia se desface, se îndreptă spre apus într'o direcțiune generală de la S.-E. spre N.-V.; printre dealurile Scorci și Canli-dere, brăzdând astfel partea nordică a plășei și cea răsăriteană a comunei, de lângă satul Galița ia numele de valea Galița și sub acest nume, străbate satul Galița și se deschide în ezerul Galița, pe partea dreaptă a lui.

Seimeni, comună rurală din județul Constanța și anume din plasa Medjidie.

Este *așezată* în partea apusană a județului la 62 klm. spre N.-V. de orașul Constanța, reședința județului și în partea nord-vestică a plășei la 23 klm. spre N.-V. de orașelul Medjidie, reședința plășei; alte comune învecinate cu dânsa sunt Cernavoda (oraș) la 7 klm. spre S.-V., Tașpunar la 8 klm. spre E., Topal la 17 klm. spre N.-V., Tortoman la 11 klm. spre S.-E., Cokirleni la 15 klm. spre sud-vest.

Hotarul amănunțit al comunei este următorul: Plecând după malul drept al Dunărei din locul unde se deschide valea Mare, se îndreptă spre răsărit, mai întâi spre S.-V. urcând valca Mare și apoi spre N.-E. urmând muchia dealului numit La Movila Grecului, până în

drumul județean Boazgic-Medjidie, pe tot acest parcurs a urmat hotarul despărțitor dintre plășile Medjidie și Hârșova, de aci o ia spre S.-E. coborâ dealul movila Grecului, taie valea Sûrec-ceair, urcă și coborâ dealul Karapat-daga, până în valea Geabac culac; de unde o ia spre apus, mai întâi spre N.-V. urcând dealul Karapat-daga, apoi spre S.-V., coborând dealul în valea Tibrinu, de unde o ia spre apus, urmând această vale, trece pe la S, de lacurile Tibrinu și Ramadan, de lângă care o ia spre N.-V. pe la pôlele nordice ale dealurilor Dermengic și Cernavodă, pe la S. de lacul Purcăreți și ajunge pe malul Dunărei lângă kirhânaua (pescăria) satului, traversează Dunărea puțin, trece pe la colțul de miază-zi al insulei Troina, de lângă care o ia spre N.-E., trecând pe la apus de Ostrovele Troina, Seimeni mari și mici și ajunge la deschiderea văii Mari, de unde am plecat. Lungimea hotarului este de 27 klm. iar întinderea totală e de 10,212 pogone sau 5,354 hectare sau 53 klm. p.

Se mărginesc la miază-noapte cu comuna rurală Topalu (din plasa Hârșova) de care se desparte prin Valea-Mare și dealul numit La Movila Grecului; la răsărit cu comuna rurală Tașpunar separată fiind

prin dealul Karapat-daga și o linie convențională; la miază-zi cu comuna urbana Cerna-Vodă despărțind-o dealul Karapat-daga, valea Tibrinu și lacurile Tibrinu Ramadan și Purcăreți; iar la apus cu județul Ialomița de care se desparte prin bătrânul fluviu Dunărea.

Relieful solului este în general accidentat, mai cu seamă în partea apusană unde ridicăturile și depresiunile se grămădesc unele întru altele, natura lor fiind în general stâncosă și pietrosă cu osebire malul Dunărei împiedicându-i bătrânul fluviu de a se dirige spre răsărit. Dealurile cele mai însemnate care îi brăzdeză teritoriul sunt: La Movila Grecului (95 m.) în partea nordică, Karapat-daga (102 m.) la răsărit; In izlaz (79 m.) și Nadacu (97 m.) prin interiorul comunei. la răsărit de sate care însă se prelungesc până în Dunăre; ele sunt acoperite cu izlazuri frumoase, semănături și pășuni.

Movili nu sunt numeroase, 12 la număr principală: Scaiu (80 m.) la N., situate mai toate în partea răsăritenă, prin interior și pe la hotare ele sunt parte naturale (cele mici) parte artificiale și acoperite cu verdéță; unele tind să dispară fiind arate de locuitori.

Apele care udă teritoriul comunei sunt: Dunărea la apus, pe o dis-

tanță de 6 klm. având o direcție generală de la S. V. spre N.-E.; malurile sale sunt în general stâncose; pietroase și înalte, ajungând până la 50—60 m. d'asupra nivelului apelor ce formeză cinci ostróve: Troiana (101 hectare.) Seimenii mari (40 hectare), Seimenii mici (30 ha.) Ostrobul de la vale (50 ha.) și Domnésca (18 ha.), deci o întindere de 240 ha. toate fiind acoperite cu sălcii și rechiți, afară de cel d'al 4-lea care este acoperit cu pietriș și nisip. Piraele său mai bine ții vâile: Siliștea ce vine din comuna Tașpunar sub numele de Surec-ceair traversează mijlocul comunei, terminându-se în lacul Domnésca-mică; valea Tibrinu la miază-zi, pe hotar; terminându-se în lacul Ramadan; văi secundare sunt numeroase pe ambele maluri ale celor două văi principale având maluri înalte și prăpăstioase pe alocurea, mai cu seamă la S., S.-V. și N.-V. de satul Seimenii-mari sunt stâncose și cu pereții aproape verticali; mai avem valea Mare la miază-noapte, pe hotar. Bălțile avem destule, așa sunt: în valea Siliștea bălțile Domnésca-mare (50 ha.) și Domnésca-mică (45 ha.) acesta din urmă acoperită cu stuf, comunică amândouă și se varsă în Dunăre printr'o gârlă (600 m.) la N.-V. de satul Seimenii-mici; e'e

sunt situate în interiorul comunei; apoi: Tibrinu (20 ha.) Ramadan (110 ha.) format din 2 corpuri ce comunică între ele și Purcăreți (102 ha.) toate aștătoare în partea sudică, în valea Tibrinu, având malul sudic înalt și ripos; cele d'întai două fiind acoperite și înconjurate cu stuf, cele două din urmă comunicând între ele și versându-se în Dunăre printr'o gârlă (500 m.) lângă o pescărie a satului Seimenii-mici, la S.-V. de aceștia. Ele nu sunt formate de revărsările Dunărei căci au nivelul apelor lor mai sus de cât acela al Dunărei; produc bun pește, ce se consumă în sate, ba chiar și se exportă, însă venitul aparținând tot statului.

Clima comunei este în general sănătoasă; riguroasă intru cât-va iarna mai cu seamă pe platouri și în interior; vara temperată prin apropierea Dunărei și bălților, însă frigurile, din cauza exhalățiunilor ne sănătoase ale bălților, bântue dese-ori pe locuitori; plouă cade destulă, vântul dominant e cel de N.-E. și S.-V., acesta din urmă provocat de curentul văii fluviului Dunărei.

Comuna este formată din două cătune: Seimenii-mari, reședința, așezat în partea apusană a comunei pe malul drept al Dunărei d'asupra lui, pe un pământ pietros și stâncos, al prelungirilor apusane ale dealului

Nadacu dominând Dunărea pe o bună întindere; Seimenii-mici, așezat în partea sud-vestică a comunei, la 400 m. departe de malul Dunărei la pôlele apusane ale dealului In izlaz pe malul nordic al lacului Purcăreți, la 2 klm. spre S. de reședința Seimenii-mari.

Suprafața totală a comunei este de 5,354 ha. din care 45 ha. ocupate de vetrele satelor cu 231 case; restul e împărțit între locuitori, cari posedă 5,024 ha. și Statu care stăpânesce 285 ha.

Populația sa totală pe 1896 este de 243 familii cu 1,182 suflete din care se sub-impart: ast-fel

1) După *sex*: 597 bărbați, 585 femei, total 1182.

2) După *starea civilă*: 681 necăsătoriți, 466 căsătoriți, 35 văduvi, total 1182.

3) După *instrucție*: 120 știu carte, 1062 nu știu, total 1182.

4) După *cetățenie*: 1178 cetățeni români, 4 supuși străini, total 1182.

5) După *religie*: 1178 ortodoxi, 4 catolici, total 1182.

6) După *ocupațiune*: 216 agricultori și meseriași, 4 comercianți, total 220.

Contribuabili: 220.

Ecconomicște stă bine comuna, tabloul recoltelor din 1894—95 este acesta:

Grâu 454 ha. cu 5,448 hl. (12 hl. de ha.); orz 809 ha. cu 12,135 hl. (15 hl. de ha.); ovéz 616 ha. cu 8,008 hl. (13 hl. de ha.); porumb 393 ha. cu 1,572 hl. (4 hl. de ha.); meiú 565 ha. cu 565 hl. (1 hl. de ha.).

În ceea-ce privește întinderea și felul terenurilor cele 5,354 ha. ale comunei se divid ast-fel:

330 ha. teren neproductiv (din care 45 ha. vatra satului și 285 ha. baltă a statului); 5,024 ha. teren productiv (din care 5,024 ha. locuitorilor; din acestea: 5,612 ha. teren cultivat (din care 3,612 ha. ale locuitorilor); 1,206 ha. teren necultivat (din care 1,206 ha. locuitorilor): 171 ha. teren izlaz (din care 171 ha. locuitorilor); 35 ha. teren vii (din care 35 ha. locuitorilor).

Ocupațiunile locuitorilor sunt următoarele:

Agricultura cu 216 plugari cari au 165 pluguri, 178 care și căruțe, 2 mașini de secerat, 1 trior.

Crescerea vitelor existând în comună peste 6,700 capete de vite, mai cu sémă oi și boi.

Crescerea albinelor având comuna ca la 20 stupi.

Industria e cea simplă, mai e și 1 móră de vânt.

Comerțul e puțin activ; se face de către 3 comercianți, prin gara

Cerna-Vodă la 7 klm. spre S.-V. și constă în importul coloniălelor și manufecturelor și în export de cereale și vite.

Bugetul constă în venituri 6,263 lei, cheltueli 4,461 lei, un excedent de 1802 lei, sunt și 220 contribuabili.

Căi de comunicație sunt: calea județeană Hârșova-Cerna-vodă, care trece prin satele amândouă, apoi drumuri vecinale la Tașpunar și Tortoman.

Biserici sunt 2: 1 în cătunul Seimenii-Mari cu hramul St. Gheorghe și alta în cătunul Seimenii-Mici cu hramul St. Dumitru, cu 2 preoți, 2 dascăli, 4 paracliseri.

Școli sunt 2, câte una în fiecare cătun; cu 2 învățători, 2 învățătoare, 89 elevi înscriși (2 fete) și 44 promovați.

Seimenii-mari, sat în plasa Medgidie, cătunul de reședință al comunei rurale Seimenii; este așezat în partea nord-vestică a plășei și cea apusană a comunei pe malul drept al Dunărei, pe prelungirile apusane ale dealului Nadacu, prelungiri înalte și stâncose.

Teritoriul său se mărginesce la N. cu cătunul Boazgic (al comunei Topal plasa Hârșova): la E. cu comuna Tașpunar, la S. cu comuna urbană Cerna-vodă și cătunul

său Seimenii-mici; la V. cu județul Ialomița despărțite prin Dunăre. Relieful solului e în general accidentat mai cu sémă în partea apusană pe malul Dunărei; dealurile Movila-Grecului la N. (95 m.) Karapat-daga (101 m.) la E., Nadacu (97 m.) prin interior brăzdează comuna; movili puține, principala Scaiu (70 m.) la E., dealurile sunt acoperite cu fânețe, izlazuri și puține semănături. Apele cari udă cătunul sunt: Dunărea la apus cu ostróvele Trojiana (1/2 aparține cătunului Seimenii-mari mici, ostróvul de la vale, acoperite cu sălcii: fluviul are maluri înalte și stâncose; văi avem, principala Siliște sau Surec-ceair, pe la S. văi secundare numeroase și prăpăstioase principala: V. Mare la N. pe hotar; bălți sunt: Domnăsca-mare și Domnăsca-mică (ambele 90 ha.) la S. acoperite în parte cu stuf; produc bun pesce. Clima riguroasă, vara temperată, friguri din când în când; întinderea este de 2,575 ha. din cari 121 ha. ocupate de vatră și grădinile satului. Populațiunea este de 140 familii cu 640 suflete; cari se ocupă cu pescuitul și lucrarea câmpului.

Seimenii mici, sat în plasa Hârșova, cătunul comunei Seimenii; este așezat în partea nord-vestică

a plășei și în cea sud-vestică a comunei la pólele apusene ale dealului In Izlaz, pe malul nordic al bălței Purcăreții, la 400 m. de parte de malul Dunărei, la 1 klm. spre S. de reședința Seimenii mari. Teritoriul său se mărginesce la N. cu cătunul de reședință Seimenii mari; la E. și S. cu comuna urbană Cernavoda, la V. cu Dunărea.

Relieful său e mai puțin accidentat ca acele al cătunului de reședință; dealurile Karapat-daga (102 m.) la E., dealul In-Izlaz (79 m.) la N. și E. brăzdează teritoriul său, movile numeroase în partea de N. și E., artificiale și acoperite cu verdetă. Apele cari udă cătunul sunt: Dunărea la apus, formând ostróvele Troiua (56 ha. aparține cătunului) și Domnăsca (18 ha.) acoperite cu sălcii; valea Siliștea la N.-V., Tibrinu la S. și S.-V., malul Dunărei pe teritoriul cătunului, e jos și ierbos; văi secundare numeroase pe ambele părți ale celor două văi de mai sus; bălți av m trei: Tibrinu, Ramadan și Purcăreți acoperite parte cu stuf, produc bun pește, sunt situate în partea de sud, la hotar.

Clima e riguroasă mai cu sémă iarna, ploia desă, frigurile viziteză din când în când cătunul.

Intinderea totală este de 2779

ha. din cari 80 ha. ocupate de vatra și grădinile satului.

Populația este de 130 familii cu 512 suflete, ocupându-se cu agricultura și pescuitul.

Seremet, sat în plasa Constanța, cătunul comunei Pazarli; situat în partea nordică a plășei și cea nord-estică a comunei, la 5 km. spre N.-E. de cătunul de reședință Pazarli. Este așezat pe valea Seremet-ceair, pe malul stâng al piriului Casincea puțin mai la apus de locul unde apa Aliculac se varsă în piriu și este dominat de către movila lui Tóder care se află la 2 km. spre N. de sat și care are o înălțime de 88 m. Suprafața sa este de 2379 hectare, dintre cari 123 hectare sunt ocupate de vatra satului și de grădini. Populațiunea sa, a cărei majoritate este formată din Turci, este de 57 familii, cu 232 suflete, ocupându-se cu agricultura în primul rând și cu crescerea vitelor în al doilea. Pământul produce porumb și griu de o calitate excelentă. Casele sunt mari, îngrijite și așezate mai mult sau puțin regulat. Drumuri comunale plăcă: la S.-E. unul care se bifurcă ducând la Karagic și la Paľatzu mic, altul spre N.-E. la Cogeaľak (jud. Tulcea) altul la

N.-V. ducând la Toesoff (Tulcea), altul la V. ducând la Chirislik (Tulcea) și la Ghelingeck și în fine un altul la S. la Ester și Pazarli.

Sevendic, sat în plasa Silistra nouă, cătunul comunei Hairam-chioi; situat în partea sud-estică și cea nord-vestică a comunei, la 6 km. spre N. de cătunul de reședință Hairam-chioi. Este așezat în valea Cogea-ceair și este înconjurat de toate părțile de păduri. Casele în număr restrâns, sunt măricele și frumoase, așezate regulat pe ambele părți ale drumului comunal Nargilar-Hairam-chioi, care trece prin mijlocul satului tăindu-l drept de la N. către S. Un drum comunal plăcă în Bulgaria la satul Edilugul-Kuiusu sau Omul nebun; un alt drum plăcă la Enişemlia, un altul la Ghiol-Punar și un altul la Sarapcea-Caraaci.

Silistra-nouă, plasă din județul Constanța, ocupând colțul sud-vestic al său.

Numele. Și-a luat numele de la orașelul Ostrov, reședința sa, care mai purta și numele de Silistra-nouă în opoziție cu Silistra (veche) din Bulgaria, și fiind mai de curând înființată de cât acesta.

Situația. Este așezată în partea apusană a județului. Diagonalele sale

cele mai mari sunt: 1) de la V. la E., de la Arab-Tabia la Kazil-Mu ad, 2) de la N. la S., de la Ostrovul lung la vârful Kuciuc, Musait-bei

Se *mărginesce* la miadă noapte cu județul Ialomița, de care se desparte prin fluviul Dunărea; la răsărit cu plășile Medjidie și Mangaliu, despărțindu-se de cea d'intăi prin malul apusan al lacului Vederósa, valea Polucci, delurile Polucci, Uzun-culac-bair, Ekiuriuk-bair, valea Caraaci-alcea, valea Baldarnac-ceair; la miadă-zi cu Bulgaria și la apus tot cu Bulgaria.

Relieful solului este în general destul de accidentat, mai mult de cât al celor-lalte plăși; el ține de terasa balcano-dunăreană, și ramificațiunile nordice ale Balcanilor prelungindu-se spre Dunăre, se termină pe malul drept al ei prin ziduri înalte și stâncóse cari împing fluviul în direcție nord-estică nelăsându-l să se îndrepte spre mare, în care odinioară își amesteca găbuele sale unde cu talazurile cele verđi ale Mărei. Diferitele sisteme de deluri și platurii ce străbat teritoriul plășei Silistra nouă, stau în legătură unele de altele; principale sunt: 1) culmea Ostrovului coprinsă între Dunăre, piriul Almalic și lacul

Gărlia, în partea apusană a plășii cu vârful Silistra (135 m.); și Ostrov (102 m.); 2) culmea Esekioi între piraele Curu-Canara și Esekioi, cu vârful Esekioi (144 m.) în partea apusană a plășii, vine apoi 3) culmea Almaliiu cu vârful Almaliiu (134 m.) între piraele Almaliiu și Curu-Canara, tot în partea apusană; 4) culmea Gărlia în partea apusană între valea Esekioi și Cuiu-iuk-alcea, cu vârful Cuiugiuc (130 m.); 5) culmea Coșlugea în partea nordică între Dunăre și lacurile Gărlia și Oltina cu vârful Coșlugea (139 m.); 6) culmea Carvan în partea sudică văile Cuiu-iuk-alcea și Canara-ceair, cu vârful Iuk-mezarlak (168 m.); 7) culmea Oltina în partea nordică, între Dunăre și lacurile Oltina și Mărleanu cu vârful Oltina (140 m.); 8) culmea Mărleanu în partea nord-estică, între Dunăre și lacurile Mărleanu și Vederósa cu vârful Drăgaica (108 m.); 9) culmea Parakioi în partea centrală între văile Curu-canara și Caranlac cu vârful Ghiuvegea (167 m.); 10) culmea Guzugun sau Urluia în partea estică între văile Caranlac și Urluia, cu vârful Kerim-cuius (184 m.); 11) culmea Sari-iol-bair în partea sudică între văile Caranlac și Enişemlia, cu vârful Dobromir (200 m.); 12)

culmea Dobromir în partea sudică între văile Tekekioi și Emişenlia, cu vârful Hazarlâc II (186 m.); 13) Culmea Ghiol-punar în partea sud-estică între văile Emişenlia și Borungea cu vârful Dermeni-iuiuk (187 m.); 14) culmea Skender între valea Skender și Borungea; 15) culmea Bairam-dede între valea Demircea și Afighiuca); 16) culmea Docuzaci cu vârful Docuzaci (192 m.) între valea Calfa și Armutlia; câte-și-trele din urmă situate în partea sud-estică a plășei. Tote aceste sisteme au alte nenumărate ramificațiuni cari se întind printre văile adiacente văilor menționate mai sus. Cea mai mare parte din ele sunt acoperite cu păduri întinse și frumoase, cari mai păstrează încă din grandiositatea codrilor de odinioară, ce acopereau aceste locuri și cari în parte au fost distruse de incendii și prădări; plasa Silistra-nouă e singură în care pădurile ocupă cea mai mare parte din teren, în cele-l'alte plăși pădurile sunt reduse la crânguri și arbori izolați. Dêlurile au o natură stâncosă, determinând prin unele locuri ca în văile Emişenlia, Esekioi, Demircea și Urluia pozițiuni admirabile, pe cari, găsindu-le aci este surprins călătorul obișnuit cu stepele cele întinse.

Hidrografia este mai bine reprezentată ca în cele-l'alte plăși; cu tôte că lipsește Marea, totuși fluviul Dunărea cu lacurile formate de dânsul și câte-va pirae a căror curs de apă este menținut în stare permanentă de pădurile cele întinse, cari știut este că atrag norii și întrețin umezêla, suplinesc lipsa mării. Dunărea udă plasa Silistra-nouă de la Silistra sau fortul Arab-tabia până aproape de satul Rasova, pe o lungime de aproape 40 km. Direcțiunea generală a cursului său este de la S.-V. către N.-E.; lățimea sa prin unele locuri trece peste 2000 metri și adâncimea variază între 15-40 metri. Malul dobrogean al Dunării este pretutindeni înalt și stâncos afară din trei-patru locuri unde fluviul și-a aruncat undele sale în nise scobituri de teren cari ~~adâ~~ sunt ocupate de lacurile Gârlița, Oltina, Mârleanu și Vederôsa. Fluviul mai formeză și câte-va insule cari sunt acoperite unele cu pietriș altele cu păduri de sălcii și de richiți; principalele sunt începând de la V. spre E.: Pastramagi, Hopa, Ostrov, Tilkia, Pacuiu lui Sore, Șoimu, Bimbașa, Pârlitu, Strâmbu, Puiul Strâmbului, Huzun-ada și Ostroyul-lung; suprafața lor ajunge la 3500 hectare. Dunărea nu fertiliză malul său drept din pri-

cină că acesta este de natură stâncosă. În Dunăre, nu se scurg direct puținele cursuri de apă ale plășii, ci în lacurile formate de dânsa. Lacurile sau bălțile formate de Dunăre în revărsările sale anterioare sunt: Gârlița (650 hectare) în partea apusană, Oltina (700 ha. continuată la miadă și cu bălțile Ciamurlia și Sortmac acoperite cu stuf, Mârleanu (250 ha.) continuată la miadă-și cu baita Beilicu (100 ha.) acoperită tot cu stuf, aceste din urmă tôte situate în partea nordică. Ele au malurile înalte, stâncose, pe de margini stuful crește pe mari întinderi iar pe întinderea lor insule plutitoare, formate de verdetă și stuf intrigéză privirea, adâncimea lor variază între 10-40 metri; produc bun pești, ca și Dunărea de care sunt formate.

Pâraele cari udă plasa sunt: Curu-canara care primesce pe Almallu ce trece prin satul Almallu și se varsă în lacul Gârlița; Lipnița ce se varsă în balta Oltina, în partea centrală Beilicu în partea răsăritenă trecând prin satele Caranlic și Beilicu, Cuzgun, Emişenlia și Dobromir tot în partea estică și sud estică sunt numai nise crâmpie de apă din văile cu același nume, al căror curs regulat este mai mult sau mai puțin as-

gurat de întinsele păduri. *Văile* sunt numeroase și cu maluri înalte și păduroase; ele conțin apă mai în tot cursul anului afară de cele trei luni de vară, care anotimp cu tôte pădurile, răspândesc seceta și prin aceste locuri; principale sunt: Esekioi unită cu Gârlița, Cuiu-iuc-alcea și Gârlița deschizându-se în lacul Gârlița în partea apusană; Coșlugea, Cialiceair Canara-ceair și Ghiuvegea deschizându-se în lacul Oltina; văile Curu-orman, Beilicu formată din văile Caranlic, Ciucurkioi, Teke-kioi, Emişenlia și Demircea, valea Mârleanu tôte deschizându-se în balta Mârleanu, după ce a brăzdat partea centrală a plășei; valea Urluia formată din văile Caranlic, Borungea, Skender, Afighiuca, Docuzaci și Armutlia, se deschide în balta Vederôsa, brăzând răsăritul plășii.

Clima plășii variază de la N. la S.; în partea nordică ea este excesivă din cauză că Dunărea nu o udă postezce la suflările vântului de N.-E.; (crivêțul) și de și verile sunt temperate ore cum prin vecinătatea Dunării și lacurilor, iarna în schimb este aspră și frigurosă, vi-cole multe și Dunărea și lacurile înghiată deseori; Partea sudică fiind mai adăpostită de dealuri și păduri este mai temperată. Cantitatea de plôc este relativ des-

tulă; clima în general fiind sănătoasă, maladiile se ivesc numai în partea nordică, la Dunăre și lacuri unde frigurile băntuc adesea.

Diviziunea. Ea este formată dintr-o comună urbană Ostrov, așezată în partea apusană pe malul Dunării, mai purtând și numele de Silistra-nouă, dând numele sētū și plășei, și din 22 comune rurale, acestea sunt: Almalu la apus, pe pârul Aliman; Aliman la răsărit pe malul apusan al bălții Vederōsa sau Limpezișu; Azarlic la S.-E. pe văile Hazarlic și Enișenlia și format din cătunele Azarlic, Kerimcuius, și Ghiol-punar; Bugeac la S.-V., între Dunăre și lacul Gârlița, Bairam-dede la S.-E. pe valea Afghinea, format din cătunele Bairam-dede și Cialmagea; Beilicu la N., pe malul apusan al lacului Beilicu, format din cătunele Beilicu, Bac-cuius și Demircea; Canlia la N.-V. pe valea Canlia; Caranlic în partea centrală, pe pârul Caranlic, format din cătunele Caranlic și Curu-orman; Carvan sau Garvan, la S. pe valea Carvan, formată din cătunele Carvanu-mare, Carvanu-mic, Velikioi și Cuzgun, considerată ca comună urbană, pe pârul Cuzgun, la răsărit, formată din târgul Cuzgun și cătunele Urluia și Cara-amat; Dobromir la S., pe pârul Dobromir, formată

din cătunele Dobromir-din-deal și Dobromir-din-vale; Esekioi la S.-V. pe valea Esekioi formată din cătunele Esekioi și Cuiugiuc; Enișenlia la S.-V., pe pârul Enișenlia și formată din cătunele Enișenlia, Bzzirgian, Ciucur-kioi, Nastradin, și Teke-kioi; Gârlița la apus, pe malul răsăriten al lacului Gârlița, formată din cătunele Gârlița și Gârlița; Ghiuvegea; la apus, pe valea Ghiuvegea și formată din cătunele Ghiuvegea și Calaiği; Hairankioi la S.-E., pe dealul Hairankioi, cu cătunele Hairankioi, Baș-punar, Cara-aci-sarapcea, Demircea, Malcoci, Sevendic, Skender și căturul Arumtlia; Lipnița la apus, pe valea Lipnița și Coșlugea; Mârleanu la N., pe malul nord estic al lacului Mârleanu; Oltina tot la N., pe malul răsăriten al lacului Oltina cu cătunele Oltina și Cășla; Parakioi în partea centrală, pe valea Ghiuvegea; Regep-cuius la S., pe valea Regep-cuius cu cătunele Regep-cuius și Teke-deresi; Satunouă la N., pe malul apusan al lacului Oltina cu cătunele Satu-nouă și Pârjōia; în total 2 comune urbane, 21 comune rurale formate din 51 sate sau cătune.

Suprafața plășii este de 1063 klm. sau 160316 ha., din cari 4808 ha. ocupate de vetrele satelor, 3522 ha. ocupate de bălți,

heleșteuri, locuri neproductive, iar restul de 97987 ha. loc productiv împărțit între Siat cu proprietari posedând 26527 ha. și locuitorii 71460 ha.

Populațiunea plășii Silistra-nouă împreună cu orașele Cuzgun și Ostrov, după recensământul din 1895-96 este după cum urmează: familii 5345 cu 18.054 membri în total 23.562 suflete împărțiti după cum urmează:

1) După *sex*: bărbați 12.396, femei 11.003.

2) După *stare civilă*: necăsătoriți 12.789, căsătoriți 9790, văduvi 801, divorțați 19.

3) După *instrucțiune*: știu carte 2452, nu știu 20.947.

4) După *cetățenie*: cetățenii români 23.201, supuși străini 159, nesupuși nici unei protecțiuni 39.

5) După *religie*: ortodoxi 19362, mahometani 3895, catolici, etc. 30, mosaici 50, alte religii 74.

6) După *ocupațiunile* capilor de familie: agricultori etc. 5273, comercianți 125, profesiuni libere și altele 354, industriași 66 total 5818.

7) *Contribuabili*: 5818.

În ceea ce privește moravurile și obiceiurile lor, a se vedea la partea politică etnografică a județului.

Economicesce plasa are diferite

producțiuni atât vegetale cât și animale.

Producțiunile plășii Silistra-nouă pe anul 1895—96 au fost următoarele: grâu 15505 ha. cu 199398. hl. (12.50 hl. de ha.); secară 506 ha. cu 6234 hl. (12.32 hl. de ha.); orz 9575 ha. cu 116134 hl. (13.70 hl. de ha.); ovéz 1649 ha. cu 21464 hl. (14.20 hl. de ha.); rapiță 226 ha. cu 2181 hl. (14.07 hl. de ha.); porumb 5497 ha. cu 26561 hl. (4.49 hl. de ha.); mei 1360 ha. cu 1819 hl. (1.80 hl. de ha.); fănețe artificială 232 ha. cu 117.000 klg. (490 klg. de ha.); fănețe naturală 1552 ha. cu 1350600 klg. (870 klg. de ha.); vită 2200 ha. cu 39673 hl. (14 hl. de ha.)

Suprafața plășei este de 312 ha.: locul productiv ocupă 97.987 ha. impartisat astfel: locul cultivabil 18665 ha.; locul rămas necultivat 21414 ha.; islaz 7924 ha.; viile 1206 ha.; pădurile 16806 ha.

Cum vedem pădurile ocupă aici o mare întindere, mai mult ca în orii care altă plasă de asemenea și viile.

Ocupațiunile locuitorilor sunt: *Agricultura*, ce se practică pe o scară nu tocmai întinsă din cauza micii întinderi de pământ cultivabil. Sunt în tota plasa 5273

agricultori său plugari cu 2207 pluguri cu boi, 26 pluguri cu cai 2218 care cu boi, 1756 căruțe cu cai, 2 mașini de treerat, 1 mașină de semănat, 25 mașini de secerat 2 mașini de bătut porumbul, 11 triori 286 grape de fier, 38 mașini de vânturat.

Creșterea vitelor pe întinsele pășuni ale sale din văi și din păduri; sunt în plasă peste 15.020 animale repartizate astfel: 239 armăsari, 3486 cai, 1991 epe, 747 miei; 92 tauri, 9.181 boi, 5695 vaci, 1750 viței; 354 bivoli, 649 bivolițe, 204 malaci; 99 asini; 5088 berbeci, 60.447 oi, 24665 miei; 160 țapi, 1124 capre, 589 ezi; 1567 porci, 1085 scrôfe.

Creșterea albinelor iar destul de dezvoltată, în comparație cu celelalte plăși, sunt în plasă peste 345 stupi de albine.

Pescăritul este în floare, Dunărea și bălțile formate de dânsa le oferă un prețios izvor de bun trai; sunt în plasă peste 12 bălți între care unele mari ca Oltina, Gârlita, Mârleanu etc.

Industria este puțin dezvoltată; în comunele rurale locuitorii se îndestulează singuri prin industria casnică, aducând numai de afară instrumente agricole, și pânzeturi. În plasă sunt 66 industrii, (lemnari, ferari, potcovari, cismari, etc.);

În plasă mai sunt 4494 case ale locuitorilor, apoi 5 mori cu aburi, 20 mori pe apă, 87 mori de vânt; apoi o fabrică de luminări, 2 fabrici de tăbăcărie și una de săpun, acestea în orașul de reședință Ostrov.

Comerțul exterior se face prin porturile de la Dunăre, și anume numai prin Ostrov și Silistra-nouă; cu Bulgaria e aproape nul; cel interior nu e de loc dezvoltat. Locuitorii din plasă importă din alte părți coloniale, manufacturi, instrumente agricole și exportă vite, lemne vin și brânzeturi. Sunt în plasă 125 comercianți, 354 alte profesii; din aceștia 6 hangii și 85 cărciumari.

Bugetele comunelor său soldat cu excedente în plus, așa că în această privință ele merg bine. În plasă sunt peste 5118 contribuabili; veniturile se urcă la 112,560 lei iar cheltuielile la 73,540, rămânând deci un excedent în plus de 39,020 lei.

Căi de comunicație sunt: 1) pe fluviul Dunărea, pe lacurile cele mari, pe gările de comunicație 2) căile comunale și județene care pun în comunicație satele și cătunele între ele. Drumurile mari sunt a) calea națională Silistra-Ostrov (Silistra-nouă); b) calea județeană Ostrov Cuzgun-Medgidie; c) calea

județeană Lipnița-Mârleanu; d) Lipnița-Hazarlăc; e) Cuzgun-Enige; și nenumărate drumuri comunale și vecinale.

Cultul religios se exercită în 21 biserici parohiale, cu 18 preoți, 16 dascăli, 11 paracliseri, 19 cântăreți; ele au venituri de la comună și câte 10 hectare de la stat; mai sunt și 32 geamii cu 45 logi.

Instrucția se predă în 23 școli din care 1 de băieți, 1 de fete (în Ostrov) și 21 mixte prin sate cu 2 institutori, 2 institutore, 20 învățători și 7 învățătore; au fost înscriși 1742 elevi (1167 băieți și 585 fete), promovați 883.

Istoricul până la 1886 (de la 1879) ea forma un județ aparte. «Silistra-nouă», când s'a alipit de județul Constanța; de la 1886—92 a format plasa Silistra-nouă; de la 1892—96 se împărțise în plasa Silistra-nouă și plasa Trajan, iar de la 1896 încôce, său întrunit amândouă constituind una și aceeași plasă cu 23 comune rurale și 67 sate.

Silistra, vârf însemnat de deal, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei Ostrov situat în partea nord-vestică a plășii, și cea apusană a comunei; este unul din vârfulurile dealului Ieral-acea-bair;

are o înălțime de 135 m fost punct trigonometric de observație gradul 3-lea; acoperit cu semănături, dominând asupra drumului județean Ostrov-Silistra, asupra căii comunale Almalău-Pichet No. 3 de lângă Dunăre; din el se desface spre răsărit dealul Iapce-bair; numele său, și la luat de la orașul Silistra, de care se găsește despărțit prin o distanță de 6 km. spre răsărit.

Silniște șes întins în plasa Hârșova pe teritoriul comunei rurale Topalu coprin între Dunăre la V., valea Alvânești la N., dealul Olacului la E. și la valea Olacului la S. Acest șes este acoperit în cea mai mare parte a lui cu petriș, așa că nu se poate produce nimic pe acest loc și este traversat de diumul comunal Boazicu-Topalu. Este situat în partea sud-vestică a plășii și cea vestică a comunei la 3 km. mai spre S. de cătunul Topalu și la 1 1/2 mai la N. de ruinele Calachiof.

Sinoe, baltă foarte însemnată în plasa Constanța (județul Constanta) și plășile Babadag și Istrul (județul Tulcea). Este una din cele 5 bălți care compun masa de apă, cea mai însemnată Din Dobrogea (cu Razelin Golovița, Zmeica și Babadag); este

despărțită de bota Zimnicea prin insula Curt-bei (insula Lupilor) iar cu Marea Neagră comunică prin canalul numit Portița, are o întindere de peste 400 kilometri p. (40.000 hectare) și o adâncime medie de 10—12 m., o parte din ea intră și în județul Constanța. Pe malul apusan se află așezate comunele Cara-nasuf, Casapchioi (județul Tulcea), Ca-a-harman (județul Constanța); pe o limbă de pământ ce intră într'ânsa și aparține comunei Cara-harman se află ruinele vechi și înfloritei colonii grece milesiare Isthopolis, care și-a luat numele de la faptul că una din gurile Istrului se vărsa în Mare lângă dânsa. Lacul Sinoe, precum și cele-l'alte nu sunt formate de cât într'o epocă posterioară cum în secolul IV. a. c. printr'o erupțiune, a Mării, acoperind locul acesta jos, unde se află acum lacurile; ea la rându ei a dat numele plășei actuale, Istrul. Sarea ce conține ea, precum și a lacu'ui Diunggi, este proprietatea Statului, tot așa și pescăritul; peștele e bun și mult; sunt di erite specii de kefal, Nisetru, Cegă etc. O bună parte din el este acoperit cu stuf. Numele său e turcesc și înseamnă lacul albastru.

Sira-iuiu movilă artificială în plasa

Mangalia, pe teritoriul comunei urbane Mangalia, pe drumul comunal Mangalia-Ascilar; situată în partea sud-estică a plășei și vestică a comunei la 4 $\frac{1}{2}$ km. mai spre N.-V. de Mangalia și la 3 km. spre S. de satul Ascilar. Are 63 de metri înălțime dominând prin acesta portul Mangalia, satul Ascilar valea Mangalia precum și drumul comunal și șoseaua județenă Mangalia-Ascilar,

Siran-culac-bair ocol în plasa Silistra-nouă, comuna Parakioi, cătunul Calagi; se desface din dealul Capuscioi-bair: se întinde spre miadă-și, având o direcțiune generală de la N.-V., spre S.-E., și brăzdând partea sudică a plășii și cea apusană a comunit; lasă spre răsărit prelungirea numită dealul Macmora-bair; merge printre văile Canara-ceair la apus și Ghiuvenliceair la răsărit; pe muchia sa merge și hotarul spre Bulgaria; se prelungesce la miadă-și cu dealul Cara-Peretic-artasi; au 170 m. înălțime și e acoperit cu tușuri și fânețe.

Siri-bei-iuiu movilă în plasa Medjidia la hotarul comunei rurale Enigea și Mamut-cuiu; are 148 metri înălțime predominând valea Calfa-dere și ruinele Spăpanar;

este situată în centrul plășei, în partea nord-estică a comunei Enigea și în partea nord-vestică a comunei Mamut-cuiu, la 2 $\frac{1}{2}$ km. spre N.-V. de ruinele Spăpanar.

Siriu, comună rurală importantă din județul Constanța, plasa Hârșova; *situată* în partea septentrională a județului, la 76 klm. spre N.-V. de orașul Constanța, capitala districtului, și în cea meridională a plășii, la 24 klm. spre S.-E. de orașelul Hârșova, reședința ei, pe valea Șiriu.

Se *mărginesce* la miadă-nopțe cu comuna Saraiu; la apus cu comuna Ghizdăresci și Topalu; la răsărit cu comuna Casimcea (p. Babadag, jud. Tulcea); la miadă-și cu comuna Taspunar (pl. Medjidia) și Pazarli (pl. Constanța).

Relieful solului e în general destul de accidentat, de culmile Dulgheru și Castal la răsărit, Sarai la miadă-nopțe, Eskesek și Muslu la apus, Siriu la miadă-și. Principalele dealuri cari brăsdéză comuna sunt: Cadi-câșla (109 m.), Capugi (142 m.), Castal (155 m.), Dulgheru I (160 m.), Dulgheru II (230 m.) la miadă-nopțe; Seleuș (206 m.), Caciamac (152 m.), Küciuc-kioi (135 m.), Aman-tepe (137 m.), Taslă-culac (140 m.) toate la răsărit; dealul Tepe (185 m.), Hoș-

tepe-bair (181 m.), Satiskioi-bair (131 m.) la miadă-și; Erkesek (234 m.) cel mai înalt din comună, Tikilesci (189 m.), Muslu (143 m.) la apus; apoi dealurile Siriu-bair (92 m.), Inșiratele (209 m.), Hagibairam-tepe (214 m.), Man-corman (157 m.), Capugi-bair (165 m.) prin interiorul comunei; ele sunt acoperite cu bogate pășuni, întinse fânețe și bogate semănături. *Movilele* sunt foarte numeroase (150 la număr); toate artificiale, servind ca puncte de orientare sau observație; principalele sunt: Carapelit-tepe (142 m.) Gheldi-hagi-tepe (122 m.) la nord; Muslu-tepe (58 m.), Erkesek I (189 m.), Erkesek II (234 m.) la apus; Satiskioi I (131 m.), Satiskioi II (218 m.), Cara-tepe (170 m.), la miadă-și; Manka-tepedermen (137 m.), Kiuciuk-küs (131 m.), Bostangi-tepe II (152 m.), Caciamak (206 m.) la răsărit; apoi Tavba-tepe (164 m.), Emir-saale-tepe (92 m.), Muslu-bei-tepe (113 m.); Teckel-ibași (90 m.), Castal (148 m.), Seleuș (184 m.), Siriu (137 m.), Capugi (165 m.), Memendeni-tepe (141 m.). Inșiratele (209 m., 210 m., 203 m., 197 m.), Cioncal-tepe (171 m.) Satiskioi (147 m.), toate acestea prin interiorul comunei, printre cătunele sale.

Hidrografia este bine reprezentată prin vre-o 5 pâraie și o mul-

time de văi; pâraiele au mai tot-d'a-una apă, grație cantității mari de plöe, atrasă de pădurile apropiate din județul Tulcea; ele sunt: Tikilesci la apus, primind pe stânga pe Batacli-dere cu malurile înalte și râpöse, format din o multime de văi mici și stâncöse; Boazgic, cunoscut sub numele de Satskioi-dere, unit cu valea Uzuncea la miadă-đi; pâriul Castal sau Terzikioi, afluent al riuului Casimcea, la răsărit; cu el se deschid pe dreapta văile: Tasli dere cu maluri înalte pietröse, Talic-culac, Man-corman-ceair, pâriul Ciatal-orman, toate având maluri înalte și stâncöse; iar pe stânga văile Saslic-corai, Saslic-culac, Mandalac-dere (cu maluri pietröse. În afara de aceste văi, cari au mai mult sau mai puțin apă, sunt și altele care mai tot anul sunt seci, printre ele distingem Siriu la V., Tikilesci la S.-V., Muslu-bei la N.-V., Dulgheru la N., Capugi prin interior; ele au apă numai primă-vara după topirea zăpezilor și în timpul ploilor de toamnă.

Clima comună este aceea a plătoului dobrogean în general; vara e puțin temperată prin vânturile ce vin din spre Dunăre și pădurile Tulcei, iarna însă este foarte aspră; vântul de N. E. suflă mai tot-d'a-una și cu putere, plöe cade în can-

titate potrivită, făcând ca câmpurile să fie acoperite cu verdetă; maladiile sunt puține.

Cătunele cari o formeză sunt 9 și anume: Siriu, reședința, spre apus, într-o vale circulară, Siriu; Muslu spre miadă-nöpte, la 4 klm. spre N.-V. de reședința, pe pâriul Tikilesci; Muslu-bei, în partea apusană, tot pe pâriul Tikilesci sau Mu lu, la 3 klm spre V. de reședința, Erkesek, apröpe nisce ruine, cari încep să se ridice încetul cu încetul pe un cot al dealului Erkesek, spre miadă-đi la 8 klm. spre S. de reședința; Capugi spre apus, la 3 1/2 klm. spre S. de reședința, pe pâriul Batacli dere; Cartal-Seleuș spre răsărit, la 5 klm. spre E. de reședința, pe pâriul Castal: Terzikioi tot spre răsărit, la 10 klm spre S.-E. de reședința, pe pâriul Terzikioi-de e; Pantelimon sau Ciatal-orman spre miadă-đi, la 14 klm. spre S.-E. de reședința, pe pâriul Ciatal-orman; Satskioi, împărțit în 2 trupuri: Satskioi turc și Satskioi român spre miadă-đi, la 11 klm spre S.-E. de reședința, pe pâriul Satskioi (sau Boazgic). Aspectul lor nu prezintă nimic caracteristic, case răsipite, fără uliți; casele înrijite de alt-*el*, căci locuitorii sunt bogați relativ.

Suprafața comună este de 25708 ha., una din cele mai mari din

județ; 1312 ha. ocupate de vetrele celor 9 sate cu 932 case, 20.956 ha. aparține locuitorilor; iar Statul și proprietarii posedă 3.440 ha.

Populațiunea este numerosă; comuna e cea mai populată din toate comunele rurale, și chiar de către cele urbane, afară de orașul Constanța; ar trebui făcută urbană și ea; ea este compusă din români în mare parte, bulgari și turci; ea se ridică la numărul de 1782 familii cu 2695 membrii, în total 4477 suflete, împărțite după cum urmează:

1) După *sex*: bărbați 2333, femei 2144, total 4477.

2) După *stare civilă*: necăsătorii 2678, căsătorii 1690, văduvi 103, divorțați 6, total 4477.

3) După *instrucție*: știu carte 4035, nu știu 442, total 4477.

4) După *protecție*: cetățeni români 4465, supuși străini 12, total 4477.

5) După *religie*: ortodoxi 3534, catolici 2, mahometani 941, total 4477.

6) După *ocupațiune*: agricultor, 800, industriași 25, comercianți 27, alte profesii 15, total 867.

Contribuabili: 867.

Școli sunt 6 în comună; în cătunele Capugi, Cartal, Pantelimon, Erkesek, Satskioi și Terzikioi, având câte 10 ha. pământ, câte

un învățător (învățătorii în Satskioi) cu 295 elevi înscriși. (249 băieți, 46 fete), din cari 180 au fost promovați; școla din Erkesek este particulară.

Biserici ortodoxe sunt 3, în cătunul Cartal, Pantelimon și Satskioi, având în total 4 preoți. 5 parcliseri; mai sunt și 4 geamii în cătunele Capugi, Erkesek, Muslu și Terzikioi, având în total 4 hogi.

Economicesce comuna stă astfel: Din cele 25.708 ha. ale comunei sunt:

1312 hectare teren neproductiv (ocupat de vetrele satelor), 24.396 ha. teren productiv (din care 3440 ha. ale Statului cu proprietarii și 20.956 ha. ale locuitorilor) din acesta: 17.752 ha. teren cultivat (din care 3040 ha. ale Statului cu proprietarii și 17.712 ha. ale locuitorilor), 2499 ha. teren necultivat (din care 400 ha. ale Statului cu proprietarii și 2099 ha. ale locuitorilor), 1145 ha. teren islaz (din care 1145 ale locuitorilor).

Ocupațiunile locuitorilor sunt următoarele:

Agricultura cu 80 plugari, cari au 666 pluguri, 674 care și căruțe, 17 mașini de secerat, 36 mașini de bătut porumb, 97 grape de fier, o mașină de vânturat, 58 triere.

Cresterea vitelor, fiind în comună 35.077 capete, din cari: 183

caî, 4264 boi, 16 bivoli, 53 asini, 27.750 oi, 59 capre, 1105 porci.

Industria e reprezentată prin 25 industrii (ferari, lemnari, mecanici), cea casnică și apoi 10 mori de apă, 1 de vânt.

Comerțul este foarte activ; se face prin gara Cernavodă la 40 klm., sau prin orașelul Hârșova, la 24 klm. spre S.-V. de comună, de 27 comercianți (din cari 16 cărciumari) și constă în export de cereale și vite și în import de coloniale și manufacturi.

Budgetul e de 48.175 lei la venituri; cheltuelile sunt de 13.735 lei, rămând excedent de 34.340 lei, sunt și 867 contribuabili.

Căi de comunicație sunt: calea județeană Hârșova-Cara-murat, trecând prin satele Siriu; apoi drumuri mici ce unesc cătunele între ele și cu satele vecine: Sarai, Topal, Boazgic, Ciobanu, Tas-punar, Carol I, Caciamac, Casimcea, Calfa, etc.

În comună e de observat că satul Erkesek a suferit de sâlbă-ticiile turcilor în anul 1877; prefăcut chiar în ruine, ați însă sub ocrotirea guvernului român, el se ridică la însemnătatea sa de mai înainte.

Siriu, sat în plasa Hârșova, cătunul de reședință al comunei Siriu;

situat în partea centrală a plășii și a comunei, pe pâriul cu acelaș nume; are o întindere de 2173 ha., din cari 168 ha. ocupate de vatra satului cu 94 case; populațiunea în majoritate românească, este de 91 familii cu 417 suflete; ocupându-se cu agricultura și crescerea vitelor.

Sirt-iol-bair, șir însemnat de dealuri în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunelor rurale Lipnița și Garvan; prin dealul Curdeli se pune în legătură cu culmea Coșlugea din nordul plășii Silistra-nouă, pe când Sirt-iol-bair, se găsește în partea de miadă-și a plășii. Teritoriul brădat de această culme este coprinș între văile Dereea-ceair, Saila-ceair, Cara-culac la apus; Canara-ceair, Sutskiol-ceair și Dermeneceair la răsărit; balta Ciamurlia la miadă-nopțe. El lasă alte prelungiri secundare, la V. și la E., cea mai însemnată este Dermene-sirt, printre văile Ciali-ceair și Dermeneceair; o altă prelungire sudică este dealul Ciricegi-iol-bair printre văile Cialiceair și Cara-culac. Are de asemenea o mulțime de movile, din cari cea mai însemnată este movila Velikioi, lângă satul Lipnița, 145 metri înălțime. În interiorul teritoriului mărginit de văile de mai sus, și deci în cutele terenului se găsește aședate și satele

Lipnița și Velikioi. Se ridică până la o înălțime de 170 m. Este acoperit cu câte-va păduri la răsărit și miadă-și, din cari mai însemnate sunt: Ekenli-orman, Sidi-orman, Kirislic-orman, Iasi-orman, Carali-corusu, Saia-coru-orman, resturi din întinsele păduri ce acopereau odinioară aceste locuri și cari au fost distruse, fie prin foc, prin jaf, fie prin nesocotită tăiere a locuitorilor; restul ați e acoperit cu tuferișuri și fânețe; mai sunt și viile locuitorilor din Lipnița și Velikioi. Drumurile cari strădăză acest deal sunt: drumul județean Ostrov-Cuzgun, apoi Lipnița Garvan. Lipnița-Velikioi, Velikioi-Parakioi, aceste din urmă sunt drumuri comunale. Văile ce au începutul lor în acest șir de dealuri sunt: Derca-ceair, Ciril-misi-ceair, Ciali-ciar și altele mai mici.

Skender, sat în plasa Mangalia, cătunul, comunei Hiram-chioi, situat în partea sud-estică a plășii și cea răsăriteană a comunei, la 2 $\frac{1}{2}$ klm. spre N.-E. de cătunul de reședință Hiram-chioi. Este aședat pe valea Skenderului și este închis de dealul Skender în partea sud-vestică și dominat de vârful Skender care are o înălțime de 179 metri. În partea sa sudică și mai ales în cea vestică se întinde o pădure foarte

mare, care ocupase tot dealul Skender, întreaga vale Demircea și valea Skenderului. Pământul, produce puțin grâu, dar ovéz mai mult. Casele de și sunt mici, dar sunt curate, îngrijite și aședate într-un mod mai mult sau mai puțin regulat. Șoseaua județeană, Cuzgun Mangalia, trece prin mijlocul satului împărțindu-l în două părți egale. Un drum comunal plăcă, spre nord, care se bifurcă și unul apucă spre Șarapcea Caraaci și altul la Malcoci; spre sud pleacă două unul la Demircea și altul la Hiram-chioi.

Skender, deal însemnat în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Hiram-chioi și anume pe acela al cătunului său Skender de unde și-a luat și numele; situat în partea sudică a plășii, cea centrală a comunei și cea vestică a cătunului, are o direcție generală de la nord către sud-est; ramificațiile sale răsăritene se întind până la marginea satului Skender iar cele vestice formează malul drept al văii Demircea; este acoperit $\frac{3}{4}$ cu păduri, și restul tuferișuri.

Skenderului-Valea, vale în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Hiram-chioi și anume pe acela al cătunului Șarapcea-Caraaci și Skender de unde și a lua și numele

este situată în partea sudică a plășei cea centrală a comunei și cea vestică a cătunelor; ea nu este alt ceva de cât un al treilea nume dat vâi Sevendicului mai numită și a Demircei; Malurile sale amândouă sunt acoperite cu păduri întinse și este traversată de o mulțime de drumuri comunale, cari duc la Skender, la Sarapcea Caracii, la Ghiol-Punar, la Borungea și la Sevendic.

Slateia baltă puțin însemnată în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei urbane Hârșova, situată în partea apusană a plășei și cea nordică a comunei; lângă baltă Rotundului formate ambele de vre-o revărsare anterioară a apelor Dunărei înconjurată de toate părțile cu stuf; are o întindere de 80 hectare, producând puțin pește ce se consumă în localitate.

Sofular, sat în plasa Mangalia, cătunul comunei Agemler situat în partea apusană a plășei și cea meridională a comunei, la 4 km. spre sud-vest de cătunul de reședință, Agemler. Este așezat pe valea cu același nume, Sofular; tocmai la unirea sa cu valea Musur-Cuiuk și este închis la nord-est de către dealul Kedreanu și la sud-vest de dealul Culac-bair. Suprafața sa este de 835 hectare

dintre care 37 hectare sunt acoperite numai de grădini și de vatra satului iar populațiunea sa compusă din turci mai ales, este de 16 familii, cu 69 suflete ocupându-se mai ales cu agricultura și crescerea vite'or. Pământul produce orz, ovéz și mei: giul nu reușește tocmai bine, asemenea și porumbul, Casele măricele sunt împărțite în două mari grupuri de către drumul comunal Casikoi-Beșoul; un grup spre nord-est și altul spre sud-vest, din grupul nord-estic plăcă drumurile comunale la Osmancea, Agemler, Ciobanisa și Copadin; iar din cel-alt grup sud-vestic pleacă drumurile comunale cari duc la Ghiuvenli, Mangaci, Cavaclar și Merdevenli-Punar

Sofular vale în plasa Mangalia, pe teritoriul comunei rurale Agemler și anume pe acela al cătunului său Sofular de unde și-a luat și numele. Se întinde de la dealul-Culac bair până la dealul Kedreanu trecând prin satul Sofular cu o direcție generală de la S.-V. către N.-E., și primește din partea sudică pe valea Musur-Cuiuk.

Soimu-Ostrovu, insulă sau ostrov de mică însemnatate în Dunăre, plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Situ-nouă, și în special pe acela al cătunului său Pârjoiă,

situat în partea nordică a plășii și a comunei; ea este mai apropiată mai mult de malul stâng al județului Ialomița, de cât de acela al Dobrogei; insula are o lungime de 2 $\frac{1}{2}$ km. și o lățime de 100 m., iar întinderea totală e de 25 hectare; brațul care o desparte de malul stâng al fluviului e de 50 m. larg, adânc de 5 m.; iar cel care o desparte de malul drept are 1017 m. și adânc de 15 m., pe aci trec și vapore; este acoperită cu păduri de sălcii și richite.

Stanciil-Valea, vale de puțină însemnatate în plasa Hârșova, pe teritoriul comunelor Daeni și Gârlicii, se desface din pârșele sudice ale dealului Stanciu, se îndreaptă spre sud brăzdând partea vestică a plășei și cea sudică a comunei Dăeni și pe cea nordică a comunei Gârliciu, nu departe de capătul său ia numele de valea Pietrișu'ul și apoi pe acela de valea Viilor, cu maluri destul de înalte și capabile de a întreține umedeala, ceea-ce face că într'ânsa curge un fir de apă; după 7 km. de drum merge de se deschide în gâră Băroiu lângă satul Eski-Saraiu.

Strâmbu-Ostrovul, insulă sau ostrov însemnat în Dunăre, plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei

rurale Oltina; are o formă lunguiată a unui trapez indoit, strâmbat, de unde și numele, o lungime de 2 $\frac{1}{2}$ km., o lățime de 1 km., o întindere totală de 200 hectare; este apropiat mai mult de malul dobrogean al fluviului, de care e despartit printr'un braț de 700 m. lățime și 6 m. adâncime puțin practicabil; insula e situată în partea nordică a plășii și a comunei, este acoperită în întregime cu păduri de sălcii și răchită.

Stupinei-Valea, vale însemnată în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei Șiriu și anume pe al cătunului Erkesek, se desface din pârșele vestice ale Dealului Erkesek, se îndreaptă spre S.-V. brăzdând partea de S. a plășii și a comunei și după o lungime de vre-o 6 km. merge de se deschide în valea Calachioi. Ea este taiată de calea județeană Bălăgești-Tichilești și Bălăgești-Erkesek și curge printre dealul Olacu care e la nord și Zavol-Bair care este la sud. Malurile sale sunt în general puțin înalte și acoperite în cea mai mare parte de verdeață și fânețuri.

Sapo-bir, deal în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul bulgăresc al comunei Garvan și anume pe acela al cătunului său Ciungiuc; se des-

face din ramificațiile apusane a'e delului Garvan-bair, se îndreptă spre apus, într'o direcțiune generală de la E. la V., brăzdând astfel partea meridională a plășii și a comunei; la pôlele sale sud-estice este așezat în parte și satul bulgăresc Küciuc-Kainargi, pe la nordul că-uia trece și hotarul comunei Garvan către Kainargi; are o înălțime de 175 m., dominând astfel valea Cuingic-ceil, satul Küciuc-Kainargi, și drumul comunal Garvan Küciuc-Kainargi; el este acoperit cu tuferișuri.

Stanciu-Dealul lui, deal în plasa Hârșova pe teritoriul comunei rurale Daeni, are direcțiunea de la N.-E. către S.-V. printre văile Bertesci la V., Nămolesci la E. și Stanciu Seaca la S. brăzdăză partea vestică a plășii și cea sudică a comunei; are o înălțime medie de 92 m.; este tăiat de drumul ce duce de la Daeni la Eni-Sarai; este acoperit în cea mai mare parte cu fânere și izlazuri, are și puține semănături, iar pădurii aproape de loc. Este predominant de M. Ciurobaia și predomină la rëndul său văile mai sus menționate.

Stanciu-Movila lui Moș, movilă însemnată în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Oltina,

și anume pe acela al cătunului său Cășla; este situată pe muchea delului de deasupra Cășlei, în partea de miază-nopțe a plășii și cea răsăriteană a comunei; se ridică până la o înălțime de 147 metri, fost punct trigonometric de observație rangul 3-le, dominând prin înălțimea sa ezerul Oltina ce se află la 1½ km. spre V. de ea, drumul ce duce de la Cășla la Oltina și care trece pe la apus de ea; apoi drumul comunal ce duce de la Cășla la Caranlăc care trece pe la răsărit de ea; este deci un punct strategic important, este naturală și acoperită cu verdeață.

Suat-iuk, movilă în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei rurale Kioseler, situată în partea sudică a plășii și aproape centrală a comunei la 1½ km. spre N.-E. de satul Kioseler, are 158 metri înălțime, fost punct trigonometric de observație de rangul II; dominând prin înălțimea sa satul Kioseler și drumurile comunale Kioseler, Ciflicul, Ali-Bei, Kioseler, Idres, Kuisu.

Sulei-Orman, pădure, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Hazarlik tocmai la hotarul cu Bulgaria, situată în partea sudică a plășii și a comunei la 2½

km. spre V. de satul Sevindic și la 2 km. spre E t de satul Hazarlik; are o suprafață de 50 ha.

și face parte din delul Ghiol-Punar și anume din ramificațiunile sale sudice.

T

Tăbăcăria, iaz în plasa Constanța pe teritoriul comunei urbane Constanța, este numit astfel pentru că în apropierea lui sunt două fabrici de tăbăcărie (una mai la N. E. și alta la S.-E.), este situat în partea răsăriteană a plășii, cea nordică a comunei cu 3 klm. mai spre nord de orașul Constanța și cu 1 klm. mai la N.-E. de satul Anadolchioi, are o suprafață de aproape 100 hectare și din el se scote multă cantitate de peste. În partea nord-estică se aproprie foarte mult de mare însă nu comunică cu ea prin nici o parte, mai la N. de acest iaz se întinde marea Siut Ghiol. Este inconjurat de drumurile comunale Anadolchioi-Tăbăcăria (fabrică), Tăbăcăria-Palatz mare și Palatz mare Anadolchioi; în partea sa vestică și pe malul său sunt foarte multe grădinării.

Taili-sîrti, del în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunei rurale Enişenli și anume pe acela al cătunelor Bazirgian și Techchioi, se întinde din sudul satului Bazirgian

îndreptându-se spre miază-zi cu o direcție generală de la N.-V. către S.-E., merge printre valea Gheren Ceair și dealul Mezarlăc Bai și se continuă pe urmă cu dealul Havele Burun; este acoperit cu tueriș și este situat în partea sud-estică a plășii și cea vestică și centrală a comunei.

Tair-buaz-Privalul lui, gâră puțin însemnată din plasa Hârșova, comuna urbană Hârșova, se desface din Dunăre din dreptul canalului lui Manole, se îndreptă spre răsărit, având o direcțiune generală de la N.-V. spre S.-E. E., brăzdând partea apusauă a plășii și cea nord-vestică a comunei. După 2½ klm. de drum, primește apele bălții Puturosa, de unde ia numele de Privalul Rotundului; de la balta Rotundu cu care se deschide. Gâră e puțin adâncă, produce pește, ce vine din Dunăre; pe malul drept al ei merge un drum ce vine de la Hârșova spre Conacul lui Manole.

Talar-ceair. vale în piașa Mangalia, pe teritoriul comunei rurale Cavaciar și anume pe acela al cătunului sêu Mangaci; situată în partea vestică a plășei și cea centrală a comunei; este așezată între văile Culac Ceair și Mangaci Ceair, având o direcțiune generală de la N.-V. către S.-E. și o lungime de aproape 3 klm. Satul Mangaci este așezat în această vale în partea sa nordică, și străbătută de drumul comunal Mangaci-Ghiuveni.

Talașman, sat în plasa Medgidia, cătunul comunei Enige, și uat în partea apasă a plășei și cea nord-vestică a comunei, la 10 klm. spre N.-V. de reședință, pe valea cu acelaș nume; are o întindere de 166 ha. din cari 4 ha. ocupate de vatra satului cu 28 case, populațiunea în mare parte bulgărească și română este de 22 familii cu 60 suflete, ocupându-se cu agricultura și cu creșterea vitelor.

Talașman, movilă însemnată în plasa Medjidie, pe teritoriul comunei rurale Enige și anume pe acela al cătunului sêu Talașman, în partea apasă a plășei și cea nordică a comunei, la 1½ klm. spre N. de satul Talașman; are 178 m înălțime, punct strategic important dominând prin înălțimea sa satele

Talașman, Polukci și Arabagi, valea Urluia, drumul județean Ostrov-Cuzgun și cele comunale Rașova-Enige și Aliman-Polukci, este acoperită cu verdetă.

Talerul, insulă mică în Dunăre, plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunei rurale Beilicu, lungă de 1 klm., largă de 100 m. o întindere de 10 ha. despărțită de malul Dobrogean al Dunărei printr'un braț, larg de 100 m., adânc de 4 m. puțin navigabil; insula este neproductivă fiind acoperită în totă întinderea cu pietriș și nisip.

Deal în jurul comunei

Tanai teiubesi, deal însemnat în plasa Medjidie, pe teritoriul comunelor rurale Mamut-cuiusu și Biulbiul; se desface din partea nordică a dealului Cara-de-bair îndreptându-se spre miadă-noapte, având o direcțiune generală de la S.-E. spre N.-V., trece prin satul Mamut-cuiusu și se termină cu dealul Ciflic bair, după ce a mers printre văile Ceșme-culac și Derin Alceak. Are o înălțime de 125 m. dominând satul Mamut cuiusu, văile Derin Alceak, Ceșme-culac și drumurile comunale Mamut cuiusu Caceamak și Mamut cuiusu-Küciuk-Biulbiul și este situată în partea vestică a plășei și a comunei

Mamut-cuiusu și cea vestică a comunei Biulbiul.

Tana-Saia, vale de mică însemnată în plasa Silistra nouă, pe teritoriul comunei rurale Lipnița și anume pe acela al cătunului sêu Coșugea; se desface din pôlele răsăritene ale dealului Coșugea, se îndreptă spre răsărit, având o direcțiune generală de la S.-V. spre N.-E., brăzdând partea de miadă-noapte a plășei și pe aceea de N.-V. a comunei și a cătunului; după un drum de vre-o 2½ klm. se unesc cu văile Micul orman și valea lui Iroftie pentru a forma împreună valea Coșugea, malurile sale sunt joase și acoperite ici și colo cu pădurici; printr'insa merge și un drum comunal ce duce de la Călnia la Satu nouă.

Tanas-sirt, deal de importanță secundară, în plasa Silistra nouă pe teritoriul comunei rurale Gârlița, se desface din Bei-orman-bair și anume din vârful numit Cuiugiuk, se îndreptă spre miadă-noapte, având o direcțiune generală de la S.-E. spre N.-V. brăzdând partea de miadă-zi și apus a plășei și cea sudică a comunei; se întinde printre valea Esekioi-ceair și două văi mai mici adiacente ale sale, se ridică până la o înălțime de 135 m.

dominând valea Esekioi-ceair; este acoperit cu tuferișuri, rămășiți din întinsele păduri ce odinioară acopereau acest deal; pe la pôlele-răsăritene trece și un drum comunal Küciuk-Kainargi-Gârlița.

Toșba-tepe, deal său mai bine dezvoltat de deal în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei rurale Șiriu, este așezat pe culmea dealului Șiriu și are o înălțime de 164 metri, cu cari domină satele Șiriu și Muslu și drumurile comunale Șiriu-Dulgheru și Muslu-Cartal-Seleș. Este situat în partea sudică a plășei și cea nordică a comunei, la 2½ km. mai spre N.-E. de cătunul Șiriu și la 4 km. mai spre răsărit de cătunul Muslu. Este acoperit peste tot cu verdetă și a fost punct trigonometric de observațiune de rangul al III-lea.

Taplic, deal în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Gârlița și anume pe acela al cătunului sêu Gârlița, se desface din dealul Draka, se îndreptă spre apus, având o direcțiune generală de la N.-E. spre S.-V. și brăzdează partea de miadă-noapte a plășii și a comunei, se întinde printre valea Gârlița și ezarul Gârlița făcându-i malurile înalte și stancoase. Satul Gârlița în parte e așezat chiar la pôlele sale su-

dice. Se ridică până la înălțime de 46 metri, dominând valea Galita, satul Galita, ezerul Gârlița în parte și drumul comunal ce merge pe muchia lui Galita-Câlnia; e acoperit cu păduri și fânețe, iar pe punctele sud-estice cu puține podgorii.

Tașaul, lac însemnat în plasa Constanța, pe teritoriul comunelor rurale Cicraci și Gargaic, și uat în partea răsăritenă a plășei, cea sud-vestică a comunei Gargaic, și cea centrală și răsăritenă a comunei Cicraci. Acest loc este înconjurat de dealurile Șahman la N.-E. și Cicraci și Carakioi-bair la S.-V. Forma sa se poate asemăna cu un triunghi isoscel cu baza spre S.-E. și cu vârful spre N.-V, având cele două laturi mai mult sau mai puțin sinuoase. Lungimea sa, considerată de la locul unde apa Casâncea se varsă în el și până la marginea sa de S.-E., este de 8 km.; iar lungimea maximă de 3 km. pe care o atinge baza, în colo lățimea variază între $1\frac{1}{2}$ km. și 3 km. Adâncimea se variază între 25 — 40 metri, iar întințerea sa este de 1,200 hectare. În partea sud-vestică a lacului și în interiorul lui se află insula Küciuk-Ada care ține de comuna Gargaic de și e mai aproape de comuna Cicraci. În par-

tea sa de N. se varsă pârâul Casimcea și puțin mai la răsărit pârâul Tașaul, iar în partea sa meridională se varsă pârâșul Cicraci. Afară de aceste pârâuri, se mai deschid în acest lac și următoarele văi: valea Tașaul, valea Dolufaci și valea Cicraci. Produce același soi de pește care se găsește și în mare și se extrage în multă cantitate aducând un venit destul de însemnat Statului. Pe marginile lui s'au așezat mai multe sate, ai căror locuitori nu se ocupă aproape cu nimic alt-ceva de cât cu pescăria. Așa avem satul Kora-koium situat în colțul său de la S., Cicraci situat aproape la jumătatea liniei sud-vestice, Dalufaci situat la extremitatea sa nord-vestică, satul Tașaul situat în partea sa de N. și în fine satul Șahman situat aproape de extremitatea sudică a laturei nord-estice. Malurile sale sunt în general joase, iar de partea malului sud-vestic care vine în dreptul dealului Carakioi-bair și de partea malului nord-estic care vine în fața lacului Ada-Ghiol, în care părți malul este mai ridicat și puțin stâncos. Nu comunică cu marea, fiind între lac și o mare distanță acoperit cu nisip.

Tașaul, sat în plasa Constanța, cătunul comunei Cicraci, situat mai

pe teritoriul comunei rurale Cicraci și anume pe acela al cătunului Cogea-Alii. Are o direcțiune generală de la N. la S. cu o înălțime maximă de 90 metri și cu vârful său Movila Imbinată (83 metri). Este tăiat pe la sud de șosea județeană Canara-Caramurat.

Tepe-Caramurat, vârf de deal în plasa Constanța, comuna Caramurat, are 103 metri și este vârful cel mai înalt al dealului Amut bair.

Terescondu-ceair, vale însemnată în plasa Siliștra nouă, pe teritoriul comunei rurale Reghep-cuius și anume pe acela al cătunului său Techideresi; are o direcție de la vest către est, vine din Bulgaria merge drept pe hotarul Dobrogei și la 1 klm. spre sud de satul Techideresi, se deschide în valea Techideresi-Ceair; ea merge printre pădurile Caralmus Orman și Sarpali-Orman (la nord) și Chec Orman (la sud și în Bulgaria), de aceea și malurile sale sunt acoperite cu păduri și tuferiș, este situată în partea sudică a plășei și sud-estică a comunei.

Teriul-mare, insulă sau ostrov în Dunăre, plasa Siliștra nouă, pe teritoriul comunei rurale Mârleanu,

situat în partea nordică a plășei și cea apusană a comunei, are o formă lunguiață, o lungime de 1100 m. o lățime de 300 m. o întindere generală de 77 hectare; este despărțit de Teriul mic (ostrov) prin o limbă de pământ ce adesea e acoperită cu apă; iar de ostrovul Puiul strâmbului un braț puțin adânc, nenavigabil; e acoperit cu sălcii și richiți.

Teriul-mic, un alt ostrov, tot în plasa Siliștra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Mârleanu, situat la răsărit de cel precedent, are o suprafață de 42 hectare; și comunică cu cel precedent printr'un mic istru acoperit mai tot-deauna cu apă. E te neproductiv fiind în totalitate ca și precedentul său, acoperit cu sălcii și richiți.

Terzikioi, sat în plasa Hârșova, cătunul cămunei Siriu, situat în partea răsăritenă a plășei și a comunei, la 6 klm. spre N.-E. de cătunul de reședință, pe valea cu același nume, are o întindere de 3228 ha. din cari 188 ha. ocupate de vatra satului cu 202 case; populația în majoritate turcească este de 202 familii cu 930 suflete ocupându-se cu păstoritul și agricultura.

Terziveli, sat în plasa Môngalia cătunul, comunei, Kazil-Murad; situat în partea occidentală a plășei și cea nord-vestică a comunei, la 4 klm. mai spre N.-V. de cătunul de reședință, Kazil Murad. Este așezat pe valea Kazil-Murad-Ceair și este închis la S.-E. de către dealul, Bairam-dede-bair. Suprafața s'a este de 1515 hectare dintre care 5 hectare sunt ocupate numai de vatra satului și de grădini; iar populațiunea, compusă numai din Turci și Bulgari, este de 8 familii cu 48 suflete, ocupându-se cu agricultura și cu creșterea vitelor.

Pământul produce toate felurile de cereale, dar mai ales orzu și ovăzu reușește. Ca ele puține lanumăr, sunt în general curate, însă construite prost și mici, așezate neregulat. Este foarte aproape de satul Kertic-punar și puțin mai departe de Carabaci. Drum comunal direct până la cătunul de reședință nu are, trebuie să ocolăscă pe la Carabaci-Cangagi și apoi Kazil-Murad.

Tetera-bair, deal în plasa Medjidia pe teritoriul comunei urbane Cernavodă, situat în partea apusană a plășei și cea sud-vestică a plășei întinzându-se între Dunăre și balta Carasu având o direcțiune generală de la S. spre N. Se des-

face de vârful Cernavodă și se sfârșește în valea Carasu drept în dreptul dealului Sari-burun. Partea sa meridională este tăiată de valul lui Trajan, partea sa septentrională este tăiată de calea ferată Cernavodă-Constanța șoseaua județeană Cernavodă Medjidia; iar de a lungul lui merge drumul comunal Kokirleni Cernavodă.

Tiabia-Babalac, deal în plasa Siliștra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Bairam-Kioi, situat în partea sud-vestică a plășei și cea apusană a comunei. Vine din Bulgaria desfăcându-se din dealul Cărc-bair (Bulgaria) trece printre satele Deliușuf-kuiusu și Hasamcea (amendouă în Bulgaria intră în Dobrogea pe la 1 klm. spre S. de vârful Iaram-iuk și se termină în valea Skender. Acoperit cu păduri și tufeș.

Tibrinu, lac în plasa Medjidia pe teritoriul comunei rurale Seimeni. Este așezat pe valea Tibrinu puțin mai la răsărit de lacul Ramadan, așa dar este situat în partea meridională a comunei și cea apusană a plășei având o suprafață de aproape 15 hectare fiind acoperit în întregime de stuf și de trestie.

Tibrinu, vale însemnată în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei rurale Tortoman și pe acela al comunei Seimeni; făcând hotar între cea din urmă comună și comuna Cernavodă. Ea este formată de unirea văilor Geaba-culac și Geaba-ceair, se îndreptă spre apus și se deschide în Dunăre la S. satului Seimeni-mici. În această vale se află lacurile următoare, începând de la E. către V. Tibrinu, Ramașan și Purcărești. Cursul său are o direcție generală de la E. către V. și puțin spre nord, mergând printre dealurile Dermengiului și Cernavodă la S. și In-Izlaz la N.

Țiganului, movilă în plasa Hârșova pe teritoriul comunei urbane Hârșova; la 1 klm. spre N. de Dunăre și la 1½ klm. spre N.-E. de comuna Hârșova, cu o înălțime de 43 de metri dominând întreg orașelul, Dunărea și șoselele județene, Hârșova-Babadag și Hârșova-Medjidia, între care se află, este acoperită cu verdetă.

Tikilești, sat în plasa Hârșova, cătunul comunei Ghizdărești; așezat în partea apusană a plășii și cea sud-estică a comunei, la 6 klm. spre S.-E. de reședința Ghizdărești pe malul drept al piriului Cekirgea, la locul unde se deschide

în piriu valea Dalașma-culde. Teritoriul său se mărginește la N. cu cătunul de reședință și cătunul Mușlu (al comunei Siriu); la E. cu cătunul Capugi (al comunei Siriu) la S. cu comuna rurală Topalu, la V. cu județul Ialomița despărțindu-se prin fluviul Dunărea. Relieful său e accidentat de prelunzirile nord-vestice ale dealului Erkek (189 m.) și cele nordice ale dealului Olacul (124 m.) ambele aflându-se la hotar și acoperite cu pașuni și semănături. Movile sunt puține, artificiale și fără importanță, acoperite cu verdetă. Apele care udă cătunul sunt: Dunărea la V. pe o distanță de 2 klm. formând ostrovul Atârnații (70 ha.) acoperit cu sălcii. În Dunăre se deschide piriul Cekirgea ce trece prin sat și având văi ce se deschid într'insul Batacli-dere la N.-E. Tikilești la S.-E. ambele pe stânga Dalașma-culac la N. și N.-V., pe dreapta; ele sunt în general înalte și ripose. Clima e excesivă dar în general sănătoasă. Întinderea totală este de 1,180 hectare din care 75 ha. ocupate de vatra și grădinele satului. Populațiunea totală e de 92 familii cu 538 suflete, ocupându-se cu agricultura și creșterea vitelor.

Tiumbet-bair, deal în plasa Siliștra

nouă pe teritoriul comunei rurale Esekioi, este mai mult o prelungire nordică a dea'ului Pinirlic-bair, se îndreptă spre miadă-nopte având o direcțiune generală de la S.-V. spre N.-E., întinzându-se pri tre văile Esekioi-ceair și Be-gene-ceair, brăzând partea apusană a plășii și cea răsăritenă a comunei, din care o parte e așezată pe pōlele lui sud-vestice; are 77 m. înălțime, de natură stâncosă, domină satul și valea Esekioi acoperit cu păduri, tuferișuri și pășuni, pe muchia lui trece și drumul comunal Gârlița, Kiuiciuc-Kainargi-Esekioi.

Tiumbet-bair, alt deal al plășii Silistra-nouă însă situat pe teritoriul bulgăresc al comunei Esekioi, se întinde de la miadă-și spre miadă-nopte, intră și în județul Constanța, printre piketele cu No. 6 și 10. merge spre N. printre văile Kelege-ceair și Punar-orman-ceair, brăzând partea sud-vestică a plășii și cea sud-estică a comunei; este de natură stâncosă; acoperit în cea mai mare parte cu tuferișuri, și câte-va păduri; are o înălțime de 134 m. pe muchia lui merge drumul comunal Esekioi-Kuciuc-cainargi și este tăiat de marele drum Silistra-Varna.

Tiutiuluc-ceair, vale, în plasa Silistra-nouă, comuna Aliman, se desface din pōlele nordice ale dealului Ekii-iuiuk-alceak, se îndreptă spre miadă-nopte într'o direcție generală de la S. spre N., printre delurile Polukei, Uzun-culac-bair la răsărit Kior-cuius la apus; după un drum de 5 klm. se deschide trecând prin satul Aliman, în balta Sarpu (a bălții Vederōsa), pe vale merge drumul comunal Alimān-Polukci.

Tōder-Movila-luī-Moș, movilă artificială în plasa Constanța, pe teritoriul comunei rurale Pazarli și anume pe acela al satului său Seremet; este situată în partea nordică a plășei și cea nord-estică a comunei, la 2 1/2 mai spre N. de satul Seremet. Are 88 metri înălțime și domină satul Seremet și drumurile comunale Seremet-Tocsoif (jud. Tulcea) și Pazarli-Co-gealak (jud. Tulcea).

Tofanari, insulă pe Dunăre în plasa Hârșova, comuna Dăeni, situată în vestul plășii și al comunei drept în fața satului Dăeni și la sudul Ostrovului Dăeni, are o suprafață de 10 ha. și e acoperită cu sălcii și richiți.

Topa-asler, deal în plasa Silistra nouă pe teritoriul comunei rurale

Hairam-chioi și anume pe acela al satului său Mălcoci, coprins între dealurile Cișme-Bair și Turla Me-zarlăk-bair și înconjurat de toate părțile de satele Becter, Kioseler, Borungea, Șarapcea-Caraci și Mălcoci; are o direcție de la N. către S. și este situat în partea răsăritenă a plășei și cea nord-estică a comunei; este acoperit cu verdetă și puține păduri.

Topalu, comună rurală importantă din județul Constanța și anume din plasa Hârșova.

Este situată în partea nord-vestică a județului la 77 klm. spre N.-V. de orașul Constanța, reședința județului și în partea meridională a plășii la 22 klm. spre S.-E. de orașul Hârșova, reședința plășii. Alte comune învecinate cu dēnsa sunt: Ghizdăresci la 5 klm. spre N., Siriu la 6 klm. spre N.-E., Tașpunar la 7 klm. spre S.-E. și Seimenii-mari la 5 klm. spre S.

Hotarul amēnunțit al comunei este următorul: Plecând de pe malul drept al Dunării, din fața ostrovului Atârnațit de la gura pârului Cekirgea, se îndreptă spre răsărit, urcă pârul Cekirgea, pe care îl lasă repede spre a tăia valea Piciōrele Cekirgelii, urcă și coboră prelun-girile nordice ale dealului Olacului oprindu-se în valea Tikilesci; de

aci o ia spre S. E. urcând valea Tikilesci până pe muchia dealului Erkesek, de unde o ia mai întâiu spre S., apoi spre S.-V. și în urmă spre S.-E., taie valea Stupinet și urcă în dealul Zăvolu-bai, dând în hotarul plășii Hâr-ova către plasa Medjidie; urmēzā apoi acest hotar îndreptându-se mai întâiu spre S.-V., coborând nițel valea Zăvolului, spre a se urca iar pe muchia lui, îndreptându-se spre S.E., taie valea Boazgic-dere și urcă în movila Kergheligi-iuk de pe dealul Pănar-bair; de aci o ia, ținând mereu hotarul plășii spre S.-V., taie valea Cășla, urcă pe muchia dealului numit la movila Grecului; de unde se dirige spre apus, coboră dealul și urcând valea Mare, ajunge pe malul Dunării; de aci se îndreptă spre miadă-nopte, trece pe la apus de ostrōvele Boazgicu-mare și Boazgicu-mic, o ia apoi spre N.-V. și în urmă spre N.-V. până la gura pârului Cekirgea și am ajuns la locul de unde am plecat. *Forma* hotarului este aceea a unui dreptunghiū alungit și fōrte neregulat, lungimea de 50 klm; iar întinderea totală de 17250 pogōne-său 9642 hectare său 96 klm. p. Se *mărginesce* la miadă-nopte cu comuna rurală Ghizdărești de care se desparte prin pârul Cekirgea și valea Tekilesti, la răsărit cu co-

munele rurale Siriu despărtindu-se prin dealul Erkesec și Tașpunar (plasa Medjidie) separându-se prin dealul Zăvolu-bair și Pănar bair, la miază-zi cu comuna Seimenii mari de care o desparte dealul La Movila Grecu'ui și valea Mare, iar la apus cu județul Ialomița, de care se desparte prin fluviul Dunărea.

Relieful său este în general accidentat, însă înălțimile nu se ridică mult asupra nivelului Dunărei prelungirile și ramificațiunile apusane ale dealurilor: Erkesek (189 m.) la E., Zăvolu bair (126 m.) la S.-E. E., Pănar-bair (116 m.) la S.-E. brăzdează comuna de la V. la E., dealul Olacul (125 m.) prelungit spre S.-V. cu platoul Silniștea brăzdează comuna în partea nordică și nord-estică. Dealurile sunt acoperite cu frumoase pășuni întinse fânețe și bogate semănături. *Movilele* sunt numeroase și importante, în număr cam de 26, dintre care cele mai însemnate sunt: Drăgaica (102 m.) la N., Topa'u (115 m.) la N.-E., Olacul (125 m.) la E., dominând câte-și trele satul Topalu, Kergheligi-iuk (116 m.) și Boazgic tepe (46 m.) la S.-E.; ele sunt parte naturale parte artificiale și sunt acoperite cu verdeață.

Apele care udă teritoriul comu-

nei sunt: Dunărea la apus pe o mare distanță de 22 klm., malul său începând de la S. spre N. puțin înalt, în dreptul satului Boazgic așezat pe malul său drept, este ridicat și puțin râpos, apoi de la ruinele satului Calakioi se ridică treptat, treptat și la miază-noapte de satul Topalu, devine foarte înalt 12—28 m., stâncos și prăpăstios până la gura pâriului Gekirgea; Veriga un braț al Dunărei începând de lângă Topal și până în dreptul ostrovului Atârnații, o udă la N. și N.-V., pâriul Boazgic o udă la S.-E. și se varsă în Dunăre trecând prin satul Boazgic. Dunărea mai are însușile Boazgicu mare (40 ha.) și Boazgicu mic (30 ha.) la S. în fața satului cu același nume, un altul mai mic, mai la nord (8 ha.), în fața căruia malul este jos și acoperit cu nisip și pietriș, pe o bună întindere. Un alt ostrov, Topalu coprins între Dunăre și brațul Veriga (240 ha.) la N.-V. acoperit cu pășuni pentru vite. *Văile* sunt numeroase, brăzdând teritoriul comunei în direcțiune de la N.-E. spre S.-V. și toate deschizându-se în Dunăre; printre cele mai însemnate avem: valea Cekirgea la N. la hotar spre comuna Ghizdărești, cu adiacenta sa numită valea Piciôrele-Cekirgelii; apoi valea tatarului ce trece prin satul

Topalu, valea Alvănești și valea Olacului ce trece pe lângă ruinele satului Calakioi, valea Calakioi, valea Canara și valea Zăvolului prin mijlocul comunei, valea Mare la miază-zi pe hotarul spre comuna Seimenii mari; ele au apă numai în timpul primăverii, malurile lor sunt puțin înalte.

Bălți n'avem pe teritoriul comunei, afară numai pe malul Dunărei, la hotarul de spre N., la gura pâriului Cekirgea, este un loc cam de 30 ha. acoperit parte cu apă parte cu stuf rar.

Clima comunei este excesivă, mai cu seamă pe dealuri spre platurii, în văi și pe malul Dunărei este temperată din pricina curențului, care iarna merge cu iutela mare împins de vânt; în general sănătoasă și maladiile o vizitează rare ori, trec ani întregi până să se însemneze vre-o boală mai întinsă.

Comuna se compune din două cătune: reședința comunei, Topalu, așezat în partea nord-vestică a comunei, pe malul drept al Dunărei de locul unde se desface gârlea Veriga, la pôlele prelungirilor apusane ale dealului Olacul, traversat de valea Tabacului și dominat de movilele Drăgaica, Olac și Topalu; Boazgic în partea de miază-zi a comunei 10 klm. spre S.-E. de reședință, pe malul drept al Du-

nărei în fața ostróvelor Boazgicu mare și mic, la pôlele sud-vestice ale dealului Zăvolu-bair și malul drept al gârlei Boazgicu dere.

Suprafața comunei e de 9,642 ha. din care 58 ha. ocupate de vatra satelor cu 288 case; iar restul împărțit între Stat care posedă 23 ha. și locuitorii cari stăpănesc 9561 ha.

Populațiunea sa totală pe 1894 este de 472 familii cu 2001 suflete împărțite astfel:

1) După *sex*: 1035 bărbați, 966 femei, total 2001.

2) După *stare civilă*: 1087 necăsătoriți, 864 căsătoriți, 50 văduvi, total 2001.

3) După *instrucție*: știu carte 85, nu știu 1916, total 2001.

4) După *cetățenie*: 1099 cetățeni români, 2 supuși streini, total 2001.

5) După *religie*: 1996 ortodocși, 5 mosaici, total 2001.

6) După *ocupațiuni*: agricultori și meseriași 438, profesioni libere 5, comercianți 3, total 446.

Contribuabili 460.

Economicesce comuna stă potrivit tabloulul recoltelor din anul 1894—95 este următorul:

Grâu 60 ha. cu 420 hl. (7 hl. de ha.); orz 760 ha. cu 8880 hl. (12 de ha.); ovăz 420 ha. cu 5520 hl. (12 hl. de ha.) porumb 972 ha. cu 1944 hl. (2 hl. de ha.);

mei 1655 ha. cu 827 hl. ($\frac{1}{2}$ de ha.); fânețe artificiale 46 ha. cu 6900 kgr. (150 kgr. de ha).

În ceea ce privește întinderea și felul terenurilor, suprafața comunei se împarte astfel: 58 ha. teren neproductiv (ocupat de vetrele satelor); 9584 ha. teren productiv (din care 23 ha. al Statului (baltă) și 9,561 ha. al loc.); din aceste: 23 ha. teren necultivat (al Statului); 230 ha. teren necultivat (al locuitorilor); 9004 ha. teren cultivat (al locuitorilor); 292 ha. teren izlaz (al locuitorilor); 34 ha. teren vit (al locuitorilor).

Ocupațiunile locuitorilor sunt următoarele: Agricultură cu 438 plugari, cari au 369 pluguri, 472 care și căruțe, 4 mașini de secerat, 9 mașini de bătut porumb, 4 mașini de vânturat. Crescerea vitelor, fiind în comună peste 8800 capete mai cu sêmă bot și oi. Creșterea albinelor având comuna 32 stupi. Pescuitul în Dunăre și bălți. Industria e cea simplă, mai sunt 5 industrii (meseriași manuali) și 4 mori de vânt. Comerțul e activ, se face prin gara Cernavoda la 31 klm. spre S.-V., prin 11 comercianți (10 circiumari) și în import de coloniale și manufactură și în export de cereale și vite cu produsele lor.

Budgetul comunei e de 13,218 lei la venituri și 6,658 lei la chel-

tueli, rămânând un excedent considerabil în plus de 6560 lei; sunt și 460 conribuabili.

Căi de comunicație sunt pe Dunăre și gârle cu bărcile; c. lea județeană Medjidie-Hârșova trece prin comună, căi comunale la satele învecinate Ghizdărești-Siriu.

Biserici sunt două: una în cătunul Topalu cu hramul Adormirea și una în cătunul Boazgic cu hramul Înălțarea, întreținute de comună, cu câte 10 ha, de la Stat, cu 3 preoți 3 dascăli, 3 paracliseri.

Școli sunt 2 rurale mixte în fiecare cătun câte una, cu 2 învățători, 1 învățătoare, 71 elevi înscriși din cari 43 băieți, 28 fete și promovați 32 elevi.

Topalu, sat în plasa Hârșova, cătunul de reședință al comunei Topalu; este așezat în partea sud-apusană a plășii și cea nord-vestică a comunei, pe malul drept al Dunărei, pe ambele maluri ale văii Tatarului la locul unde se desface gârla Virôga sau Veriga, la pôlele apusane ale dealului Olacul. Teritoriul său se mărginește la N. cu cătunul Tikilești (al comunei Ghizdărești), la E. cu cătunul Capugi (al comunei Siriu), la S. cu cătunul său Boazgic, la V. cu județul Ialomița despărțit prin Dunăre. Re-

lieful său e accidentat de prelunzirile vestice ale dealului Erkesek (189 m) de la hotar, cari se întind de la E. spre V., între cari dealul Olacul (125 m.) e cel mai însemnat; acoperite cu fânețe și semănături. Movili sunt numeroase, prin ipalele sunt: Topal (115 m.) și Drăgaica (102 m.) la N., Olacul (125 m.) la E. sunt artificiale și acoperite cu verdéță. Apele cari udă cătunul sunt: Dunărea la apus, cu gârla Veriga, la N.-V., având amândouă maluri înalte și stâncose; Văi sunt destule: Cekirgea și adiacenta sa, valea Picioarele-Cekirgeii la N., Tatarul prin centru și prin satul Alvânești. Silniște și Olacul la S.; bălți avem la gura văii Cekirgeii, un stof (120 ha.). Clima e riguroasă dar sănătoasă. Întinderea sa este de 5,836 hectare, dintre cari 130 ha. ocupate de vatra și grădiniile satului. Populațiunea este 450 familii cu 1,334 suflete, ale căror ocupațiuni principale sunt: agricultura, creșterea vitelor și pescuitul.

Topci-iol, vale neînsemnată pe teritoriul bulgăresc al comunei rurale Almalău; se desface din pôlele sud-estice ale dealului Topci-olusirti, se îndreaptă spre răsărit în o direcție generală de la N.-V. spre S.-E., pe la pôlele dealurilor Sari-

mesea-bair, brazdând partea apusană a comunei, ea formeză cursul superior al piriului Pampun-ghioliu până la piketul No. 6 de lângă șoséua națională ce merge de la Silistra la Varna.

Topci-iol, piket românesc cu No. 5 situat pe teritoriul bulgăresc, revendicat însă de români al comunei Almalău, situat în partea apusană a comunei lângă drumul Silistra-Varna, aproape de începutul văii Topci-iol de la care și-a luat și numele.

Topci-olu-sirti, deal însemnat pe teritoriul bulgăresc al comunei Almalău, se desface din dealul Ieralceea-bair, se întinde spre miazănoapte printre văile Rege-deresiceair și Iasi-tepe-ceair, brazdând partea apusană a comunei; la pôlele nordice ale prelungirii sale, dealul Siil-olu-sirti se găsește așezată Silistra, iar pe la cele răsăritene trece drumul Silistra-Varna; pe muchia lui merge puțin și hotarul Dobrogei spre Bulgaria; are 150 m. înălțime și este acoperit cu semănături și pe alocurea cu fânețe.

Topolog, comună rurală din județul Constanța, plasa Hârșova; *situată* în partea de miazănoapte a județului la 96 klm. spre N.-V. de

orașul Constanța, capitala distric-
tului și în cea septentrională a
plășei la 44 klm. spre N.-E. de
orașelul Hârșova, reședința ei, pe
pirul Topolog (sau Sarai).

Se *mărginește* la miază noapte
cu comuna Atmagea (jud. Tulcea);
la răsărit cu comuna Ciucurova și
Slava-rusă (tot din județul Tulcea);
la miază-zi cu comuna Calfa; iar
la apus cu comuna Urumbel.

Relieful solului e destul de ac-
cidentat; culmile Topolog la N.
și E. și Ghium-ghiurmes, la apus
ii brăzdăză teritorul; principalele
dealuri sunt; Ghiologic-bair (315 m.)
la N.-V., Kerkene-bair (302 m.)
la apus; Ceemșicu-bair (223 m.)
la S.-V.; Cara-mișca-tepe (197 m.)
la S.; Periclic cu vârful Doerani
(392 m.) cel mai înalt din comună,
plasă și chiar județul Constanța, la
S.-E.; dealul Baș-punar (298 m.)
și Kirisliva (320 m.) la răsărit;
dealul Sultan-bair (358 m.) și To-
polog (366 m.) la N.-E. Mișelik-
bair (221 m.) la S.-E. Tote aceste
dealuri, afară de Ceemșicu și Cara-
mișca, sunt stâncose, pietroase și
acoperite cu păduri întinse și fru-
mose prin cari se întrevăd pășuni
mânose; cele două de mai sus
sunt acoperite cu fânețe și semă-
nături. *Movilele* sunt puțin nume-
roase (5) și sunt artificiale, printre
ele distingem: Păpușla-tepe (350

m.) în mijloc, Erghiobea-tepe (390
m.) la S.-E.

Hidrografia e reprezentată prin
două piraie și câte-va mici văi cari
au apă numai în timpurile ploioase;
piraele sunt: Sarai care isvorăsc
sub numele de Ceșme-culac din
dealul Periclic, trece prin satul
Topolog; de unde ia pe cel de
Topolog-dere până la confluența
sa cu piriul Doerani sau Hagi-
omer și de aci eșind din comună
ia pe cel de Calfa; udă comuna
prin mijloc; malurile sale sunt
înalte și ripose și pe alocurea pie-
troase; piriul Hagi-omer sau Doe-
rani tot cu malurile înalte și stân-
cose udă comuna la miază-zi;
văile adevărate ale piriului Sarai
sunt: Dalakeseu-culac pe stânga
prin centru, Topolog-culac pe
dreapta, pe la miază-noapte și ma-
lurile lor sunt înalte și ripose.

Clima comunei este foarte bună
verile sunt temperate de răcoarea
pădurilor, iernile temperate din cauza
adăposturilor dealurilor; vântul de
N.-E. domină, ploii în mare can-
titate relativ, climat foarte sănătos,
maladiile vizitând com. foarte rar.

Cătunele cari formează comuna
sunt două și anume: Topolog, re-
ședința, în partea apusană, pe am-
bele maluri ale piriului Sarai sau
Topolog, despărțit în două tru-
puri: Topolog-tătar la N. și To-

polog-român la 300 m. spre S.
de cel de sus; Doerani, în partea
de miază-zi pe ambele maluri ale
piriului Hagi-omer sau Doerani, la
4 klm. spre S.-E. de reședința.

Aspectul lor e plăcut, pitoresc
chiar mai cu seamă al cătunului
Topolog, casele curate, frumoase și
răslețe, înconjurate de grădini plan-
tate cu îngrijire, aerul înconjurător
foarte sănătos.

Suprafața comunei este de 5606
hectare, din cari 217 ha. ocupate
de vetrele celor trei sate, iar restul
de 5589 ha. împărțit între Stat cu
proprietarii ce posedă 2372 ha. și
locuitorii cari au 3017 ha.

Populațiunea pe anul 1895—96
este de 325 familii, cu 799 suflete,
în total deci 1324 suflete, de na-
ționalitate români în cea mai mare
parte și împărțit după cum urmează:

1) După *sex*: 690 bărbați 634, fe-
mei. Total 1324.

2) După *stare civilă*: 729 necăsă-
toriți, 566 căsătoriți, 39 văduvi.
Total 1324.

3) După *instrucție*: 176 știu carte,
1148 nu știu. Total 1324.

4) După *cetățenie*: 1324 cetățeni
români.

5) După *religie*: 1168 ortodoxi,
156 mahomedani, total 1324.

6) După *ocupație*: 280 agricultori
și meșeriași, comercianți, 3 alte
profesii 5. Total 288.

Contribuabili 288.

Biserici ortodoxe sunt două,
câte una în fie-care cătun; având
cea din cătunul Topolog 1 popă,
1 dascăl 1 paracliser; aceea din
cătunul Doerani numai 1 paracliser;
mai e o geamie cu 1 hoga în
cătunul Topolog.

Școlă avem două câte una în
fie-care cătun; având în total 2
învățători și 71 elevi înscriși (43
băieți 27 fete) din cari 30 pro-
movați.

Economicește comuna stă ast-fe:
Din cele 5606 ha. ale comunei
sunt: 217 ha. teren neproductiv
(ocupat de vetrele satelor); 5589
ha. teren productiv (din cari 2372
ha. ale statului și 3017 ha. ale
locuitorilor); 2138 ha. teren cul-
tivat (din care 42 ha. ale Statului
și 2066 ha. ale locuitorilor); 720
ha. teren islaz (din care 720 ha.
ale locuitorilor); 6 ha. teren vii
(din care 3 ha. ale Statului și 3
ha. ale locuitorilor); 2525 ha.
teren păduri (din care 2297 ha.
ale statului; și 228 ha. ale locui-
torilor).

Ocupațiunile locuitorilor sunt
acestea: *Agricultura* cu 250 plu-
gari, cari au 120 pluguri, 138
care și căruțe, 2 mașini de bătut
porumb, 15 grane de fier. *Cresterea*
vitelor fiind în comună peste 3520
capete de vite. *Industria* afară de

cea casnică, mai e reprezentată prin 3 mori de vânt. *Comerțul* este puțin activ, se face de către 4 comercianți prin orașelul Hârșova la 44 km. spre S.-V., și constă în import de coloniale și manufacturi și în export de vite cu produsele lor.

Budgetul comunei constă în venituri de 9145 lei, și cheltuielile se ridică la suma de 4128 rămânând deci un considerabil excedent în plus de 5017 lei; sunt în comună și 288 contribuabili.

Căi de comunicație sunt numai drumuri comunale, cari, străbatând dealuri și văi cu pozițiuni admirabile, prin păduri întinse și recoroșe lăgă satele între ele și cu cele învecinate cu Urumluț, Calfa, Bașpunar, Ahmagea, Carp-bair etc.

Topolog sat în plasa Hârșova, cătunul de reședință al comunei Topolog; are o întindere de 2939 ha. din care 113 ha. ocupate de vatra satului cu 107 case; populațiunea în majoritate români este 202 familii cu 930 suflete, ocupându-se cu creșterea vitelor și agricultura.

Tropraisar comună rurală din județul Constanța, plasa Mangalia; situată în partea sud estică a județului la 26 km. spre S.-V. de

orașul Constanța, capitala districtului, și în cea răsăritenă a plășii la 18 km. spre N.-V. de orașelul Mangalia, reședința plăși: la dealul Toprai-sari bair.

Se mărginesce la miază-nopțe cu comuna Osman-fac; la răsărit cu comuna Musurat; la miază-zi cu comuna Gherengic, și la apus cu comuna Edilkioi.

Relieful soluții e în general accidentat de următoarele principale dealuri: Osman-faca-bair la N.-V., Meragi-bair (88 m.) la S.-V., Muratan-bair (80 m.) la S. E., Topraisar (82 m.) la răsărit; Topraisar-bair (77 m.) prin interior aceste dealuri sunt acoperite cu semănături și finețe. Mările sunt puține; ele au servit ca puncte de orientație; între ele menționăm Tapraisari-tepe (90 m.), și Musurat-tepe (82 m.) la răsărit acoperite cu verdeț.

Hidrografia, e în general reprezentată numai prin niște văi cari au apă numai în timpul ploilor și topirei zăpezilor, principalele sunt: Cara-iuk-dere, Cuan-dere la miază-zi și Toprai-Sar-ceair prin interiorul comunit.

Clima este în general cea a platoului Dobrogean, cu veri călduroase, ierni friguroase; plouă puțină, vântul băltăreț vine de la Mare climat relativ sănătos.

Este formată comuna dintr'un singur cătun, cel de reședință Topraisar situat în mijlocul comunei într'o depresiune coprinsă între dealurile Topraisar-bair, Meragi-bair și Topraisar, aspectul său e în general nu tocmai plăcut, casele sunt răspândite fără regulă.

Suprafața comunei este de 6697 hectare, din cari 37 ocupate de vatra satului cu 173 case, restul împărțit între locuitori cari posedă 3962 ha. și stat cu proprietari cari au 2735 ha.

Populațiunea totală a comunei este de 176 familii cu 796 suflete, în majoritate turcă și bulgară și repartizați ast-fel:

1) După *sex*: bărbați 428, femei 368, total 796.

2) După *starea civilă*: căsătoriți 520, ne căsătoriți 256, văduvi 20 total 796.

3) După *instrucție*: știu carte 759, nu știu 17, total 796.

4) După *cetățenie*: cetățeni români 782, supuși străini 3, ne supuși nici unei puteri 11, total 796.

5) După *religie*: ortodoxi 229, catolici 2, mahometani 562, altele 3, total 796.

6) După *ocupațiune*: agricultori 166, comercianți 7, total 173.

7) *Contribuabili*: 173.

Biserica. Ortodoxă nu au nici

o biserică, însă se va înființa una în curând; sunt însă 2 geamii cu 2 hogi, și una casa de rugăciuni protestantă a comunit.

Școlă. În comuna se află o școlă mixtă rurală înființată de Stat în 1884 cu 1 învățător și cu 23 elevi înscriși (12 băieți 11 fete) și au 8 promovați.

Economicesce comuna stă ast-fel: Din cele 6697 ha. ale comunei sunt: 37 ha. teren neproductiv (ocupat de casele și grădinile locuitorilor); 6660 ha. teren productiv (din care 2735 ha. ale statului și 3925 ha. ale locuitorilor), din ace-țea 2447 ha. teren cultivat (din care 2000 ha. ale Statului și 3447 ha. ale locuitorilor); 300 ha. teren necultivat ale Statului; 913 ha. teren islaz (din care 435 ha. teren ale Statului și 478 ale locuitorilor).

Iar în ceea-ce privesc întinderea și cultivarea semănăturilor dăm tabloul următor pe 1896: Grâu 866 ha. cu 13 hl. pe ha. (în total 11180 hl.); Secară 200 ha. cu 10 hl. pe ha. (în total 2000 hl.); Ověz 1800 ha. cu 18 hl. pe ha. (în total 30400 hl.); In 400 ha. cu 18 hl. pe ha. (în total 7200 hl.); Porumb 248 ha. cu 5 hl. pe ha. (în total 1240 hl.); Mei 220 ha. cu 5 hl. pe ha. (în total 1100 hl.); Fânețe

370 ha. cu 1000 kgr. (în total 370 000 kgr.)

Ocupațiile locuitorilor sunt următoarele: Agricultură cu 166 plugari, cari au 71 pluguri, 126 care și căruțe, 3 mașini de secerat, 4 mașini de bătut porumb și 1 mașină de vânturat.

Crescerea vitelor fiind în comună peste 5.600 capete de vite, mai cu sêmă ot și boi.

Industria e cea simplă casnică, mai sunt și 2 mori de vânt.

Comerțul este puțin activ; el se face de către 7 comercianți (din cari 5 cărciumari) prin gara Murfatlar la 18 klm. spre N. și constă în import de coloniale și manufacturi și în export de cereale și vite.

Budgetul comunei este de 2.630 lei la venituri și 2.513 lei la cheltuieli, rămânând un excedent în plus de 117 lei; sunt și 173 contribuabili.

Căi de comunicație sunt numai nise drumuri vicinale și comunale la satele învecinate ca Musurat, Muratan, Uzumlar, Edilkioi, Tuzla, Gheringer, etc.

Tortoman, comună rurală importantă din județul Constanța și anume din plasa Medjidia, situată în partea apusană a județului la 4 klm. spre N.-V. de orașul Constanța, capitala

districtului și în cea centrală a plășii la 12 klm. spre N. de orașul Medjidia, reședința sa pe vale Tortoman (sau Geabacu sau Tibrinu).

Se *mărginesce* la miadă-nöpte cu comuna Tașpunar și Carol I (din plasa Constanța), la răsărit cu comuna Caratai și Alacapă, la miadă și cu orașul Medjidia și comuna Cokirleni; la apus cu comuna urbană Cerna-vodă și Seimenit-mari.

Relieful solului e accidentat de următoarele dealuri: Karapat-daga (101 m.), la N.-V. Geabacu-bair (106 m.). Ca'ele-Bair (114 m.) cu vârful Tașpunar (107 m), Tuzlabair (129 m.), Tortoman (99 m.), Bilarlar cu vârful Derekiöi (108 metri), la miadă-nöpte Derekiöi (90 metri), la E. Docuzol-bair (93 metri). Panaghir (97 m.), Ciocurak-bair (104 m.). Bekiraga-bair, (114 m.), la miadă-și Oba-bair (107 m.), dealul Turcului (121 m.), dealul In Islaz (102 m.), la apus Devceabair (102 m.), Cilibikioi-bair (105 m.), prin partea centrală ele sunt acoperite cu fânețe și semănături. *Movilele* sunt numeroase, mai ales pe dealul Oba-bair, principalele sunt: Tortoman (106 m.), la N., Docuzol (108 m.), la S.-V. Devcea (102 m.), la S. ele sunt artificiale și au servit ca puncte de orientare.

Hidrografia e reprezentată prin balta Cara-su sau Medjidie la S.

acoperită cu stuf și prin văi seci având apă numai primă-vara; între ele distingem: valea Tortoman, prelungită cu valea Geabacu și acesta cu Tibrinu prin interiorul comunei având ca adiacente văile Tortoman - culac, Dere - kioi și Devcea pe stânga, Geabac-ceair pe dreapta, are maluri înalte și stâncose în unele locuri, Cilibikioi-culac unit cu Cilibikioi-dere, Bekiragaragulac și Oba culac la miadă-și.

Clima comunei e în general aceea a platourilor, având veri arzătoare și ierni friguroase, expusă fiind suflării vântului de N.-E., ploile cad în cantitate puțină; maladiile o viziteză rar.

Cătuțele cari o formează sunt: 1) Tortoman, reședință în centru pe valea Tortoman; 2) Dere-kioi spre E. la 5 klm. spre E. de reședință pe valea Dere-kioi; 3) Geabacu-mare și mic spre apus, la 6 klm. spre V. de reședință, pe văile Geabacu și Tibrinu; 4) Devcea spre S. la 4 klm. spre S.-V. de reședință pe valea Tortoman; 5) Azizic spre apus la 5 klm. spre S.-V. de reședință, pe valea Geabacu; 6) Cilibikioi spre S. la 7 klm. spre S.-V. de reședință pe valea Cilibikioi-dere; 7) Făcria la 3 klm. spre S.-V. de reședință pe valea Tortoman; 8) Satu-noi la 6 1/2 klm. spre S. de reședință pe valea

Cilibikioi-ceair. *Aspectul* lor e mai același la toate, casele sunt risipite și prin unele adunate în grupuri, casele sunt mici, cu un aspect trist, lipsite de grădini, cari ar înveseli privirea.

Suprafața comunei este de 14412 hectare; din care: 123 ha. ocupate de vetrele satelor și casele locuitorilor restul împărțit între stat cu proprietarii cari posed 800 ha. și locuitorii cari stăpânesc 13.489 ha.

Populațiunea totală e formată din Bulgari, Turci și germani sunt 423 familii cu 2037 suflete, împărțite ast-fel:

1) După *sex*: bărbați 1059, femei 978, total 2037.

2) După *stare civilă*: ne-căsătoriți 1211, căsătoriți 791, văduvi 35, total 2037.

3) După *instrucție*: știu carte 47, nu știu 1990, total 2037.

4) După *protecție*: cetățeni români 1692, supuși streini 7, nesupuși 338, total 2037.

5) După *religie*: ortodoxi 1513, catolici 235, mahometani 289, total 2037.

6) După *ocupațiuni*: agricultori 385, comercianți 8, alte profesii 14, total 407.

Contribuabilit: 407.

Biserica ortodoxă e una în cătunul Tașpunar cu hramul Sf. Dumitru, zidită de locuitori cu 10

ha., cu 1 preot, 1 paracliser; mai sunt 2 geamii în cătunul Celibikioi și Devcea cu 2 hogi și o capelă catolică în cătunul Făcria.

Școli sunt două rurale mixte: una în cătunul Celibikioi cu 1 învățător, 43 elevi înscriși (29 băieți, 14 fete) și 22 promovăți; alta în cătunul Tortoman cu 1 învățător, 54 elevi înscriși (39 băieți, 15 fete), 30 promovăți; în total 2 școli cu 2 învățători, 97 elevi înscriși (68 băieți, 29 fete), 52 promovăți; mai sunt și 2 școli musulmane alipite de geamiile de mai sus și o școală veterinară în cătunul Făcria.

Economicesce comuna stă astfel: Din cele 14412 ha. ale comunei avem: 123 ha. teren neproductiv (ocupat de vatra satelor); 14289 ha. teren productiv (din care 800 ha. ale proprietarilor și 13489 ale locuitorilor); din acesta: 9254 ha. teren cultivat (din care 425 ha. ale proprietarilor și 8829 ha. ale locuitorilor); 4619 ha. teren necultivat (din care 375 ha. ale proprietarilor și 4244 ha. ale locuitorilor); 416 ha. teren islaz, 416 ha. ale locuitorilor).

Ocupațiile locuitorilor sunt următoarele: Agricultură cu 385 plugari, care au 383 pluguri, 432 care și căruțe, 1 mașină de treccrat cu abur, 51 mașini de secerat 6 mașini de bătut porumb, 79

grape de fier, 10 mașini de venturat;

Crescerea vitelor fiind în comună a 18091 capete, din care 1265 cai, 2 asini, 13172 oi, 3173 boi 479 porci.

Industria este cea simplă, casnică, mai sunt și 3 mori de vânt. Comerțul este destul de activ; se face de către 8 comercianți (1 cârciumar) prin gara Mircea-Vodă la 11 km. spre S.; el constă în import de coloniale și manufactură și în export de cereale și vite cu produsele lor.

Budgetul comunei constă în venituri de 10041 lei, iar cheltuielile sunt de 6252 lei rămânând un însemnat excedent în plus de 3789 lei; în comuna sunt și 407 contribuabili.

Căi de comunicație sunt: calea județeană Medgidia Hârșova, trecând prin satul Tortoman; apoi drumuri comunale între cătunele comunei, și către satele învecinate la Seimeni, Cernavodă, Tașpunar, Caratai, Carol I. etc.

În comună, cătunele Geabacu și Devcea au fost ruinate, dar s'au reconstruit iarăși, în urma ocupării Dobrogei de Români, alte sate nouă s'au înființat ca Azizie, Făcria, Satu nou și populate cu români și bulgari.

Tortoman, sat în plasa Medjidie, cătunul de reședință al comunei Tortoman, situat în partea nordică a plășii și cea meridională a comunei, pe valea Tortoman, are o întindere de 1477 ha. din care 118 ha. ocu ate de vatra satului cu 92 case; populațiunea sa în majoritate românească este de 91 familii cu 476 suflete ocupându-se cu agricultura și crescerea vitelor.

Traian, sat în plasa Constanța, cătunul comunei Cara-harman, înființat de curând, în 1885, pe partea nordică a plășii și cea meridională a comunei la 4 km. spre S. E. de reședință; are o întindere de 1270 ha. din care 22 ha. sînt ocupate de vatra satului cu 18 case; populația este totă românească de 34 familii cu 117 suflete; ocupându-se cu agricultura și crescerea vitelor.

Trâncovița, deal puțin însemnat în plasa Siliștra nouă, pe teritoriul comunelor Ostrov și Almalău; se desface din dealul Veral-cca-bair, se întinde spre răsărit, într-o direcțiune generală de la V. spre E. printre pârâul Almalău și afluențul său, valea Trâncovița, de la care și-a luat și numele, și brazdând partea nord-vestică a plășii, pe cea suică a comunei urbane

Ostrov, și pe cea nordică a comunei rurale, Almalău. Înălțimea la care ajunge este de 88 m. de înălțime comuna Almalău, care, în parte este acoperită de poleele sale sudice, precum și valea pârâului Almalău; este acoperit cu semănături și pășuni, și este statat de drumul comunal Almalău-Ostrov.

Trâncovița, vale puțin importantă, în plasa Siliștra nouă, pe teritoriul comunei urbane Ostrov; începe din poleele apusane ale dealului Trâncovița, se îndreaptă, mai întâi spre răsărit și apoi, prin mișcarea având o direcțiune generală de la N.-V. spre S.-E., brazdând partea nord-vestică a plășii și sud-vestică a comunei; ea merge printre dealurile Trâncovița la S. și lape-bair la N., și dealul Căramidii la E.; se deschide în valea pârâului Almalău, la locul numit Cișmeua Ostrovenilor; valea nu este adâncă, darurile sînt, avînd apă numai în timpurile ploioase; este tăiată de drumul comunal Ostrov-Almalău și cîșlețu-delen, ce duce de la Ostrov la Cuzgun.

Troina, insulă pe Dunăre în plasa Medjidia, comuna Seimeni la S. ostrovului Seimeni-Mari și în fața satului Seimeni-Mici; are o su-

prafată de 120 hectare și este acoperită totă numai cu sălcii și rachii și este nelocuită; are o formă lunguiată îndreptată de la N. către S. și este situată în partea apusană a plășei și a comunei și ține dreptul satului Seimenii-Mari până mai la S. de Seimenii-mici.

Tuna-orman, deal de puțin însemnat în plasa Silistra nouă; pe teritoriul comunelor Beilicu și Oltina; se desface din delul Callesurgina, se întinde spre răsărit în direcție generală de la S.-E. spre N.-V., delungul malului drept, dobrogien al Dunării, între scurgerile ezerelor Oltina și Mărlănu; brăzdând partea nordică a plășii și a comunelor; are înălțime de 105 m. dominând Dunărea, lacul Mărlănu și un drum comunal Beilicu-Mărlănu; de natură, cam stîncosă, cu râpi multe; este acoperit cu puțină tuferisuri și cu finete și vislazuri.

Turbencea-bair, deal însemnat în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei rurale Calfa și anume pe acela al cătunului său Kurudjea; este situat în partea nord-estică a plășei și cea răsăritenă a comunei, având o direcțiune generală de la S.-V. către N.-E. și se întinde la

S. până la pârul Mahometcea este tăiat de drumul comunal Haidar-Curudjea.

Turbencea, movilă în partea nord-estică a plășei Hârșova și în partea estică a comunei Calfa, la 1 km. spre sud de satul Kurudjea; fost punct trigonometric de observație I-juI rang și este așezat pe culmea dealului Dulgheru având o înălțime de 252 metri și dominând satul Kurudjea și Casimcea (Tulcea.)

Turbencea, Turbencea bair, deal în plasa Istrului, pe teritoriul comunei rurale Casimcea județul Tulcea și comunei Calfa plasa Hârșova județul Constanța. Se desface din dealul Dulgheru, se întinde spre răsărit, într-o direcțiune generală de la N.-V. spre S.-E., brăzdând partea apusană a plășii și a comunei; la pârlele lui sunt așezate ruinele unui fost sat; Turhencea, fiind în partea sud-estică este așezat satul Casimcea; e de natură stîncos; are 227 m. înălțime, dominând satul Kurudjea din județul Constanța, drumul comunal Casimcea-Haidar; el este tăiat și de hotarul dintre cele două județe. Este acoperit cu pășuni.

Turbencea, movilă însemnată, în

partea apusană a plășii Istrului și a comunei Casimcea, pe cel mai înalt vârf (252 m.) al dealului Dulgheru, la hotarul celor 2 județe; punct trigonometric de ordinul I-ju; dominând satele Casimcea, Kurudjea, drumurile comunale ce duc de la Casimcea la Kurudjea, Dulgheru, Cartal, Seleus; acoperit cu verdeturi.

Tuzla, comună rurală importantă, din județul Constanța și anume din plasa Mangalia; situată în partea răsăritenă a județului, la 24 km. spre S. de orașul Constanța, capitala districtului, și în cea orientală a plășii, la 22 km. spre N. de orașul Mangalia, reședința ei, pe malul sudic al lacului Tuzlaghiol, nu departe de Marea

Neagră. Se mărginește la miadă-nopte cu comuna Tekir-ghiol (ol. Constanța); la răsărit cu Marea-Neagră, la miadă-di cu comuna Tatlageac și la apus cu comuna rurală Musurata.

Relieful solului e în general puțin accidentat; dealurile nu sunt înalte și au văi largi, principalele sînt: Kuciuk, Tuzla-bair (48 m.) la N., Taujan-bair (70 m.) la V. și S.-V., Dermén-bair (51 m.) la S. și E., terminându-se pe malul Mării; dealul Muratan (80 m.) la S.-V., ele sunt acoperite cu fânețe și se

mănături. *Movile* sunt relativ numeroase; între ele distingem: Tuzladin-Câmp sau Bal-dara-iuiu (70 m.) la S.-V., Sănâr-tepe (38 m.) la S., Dara-iuiu (57 m.); Tuzlatepe (51 m.), Meragi-iuk (28 m.), în partea centrală, Căzlar-iol (38 m.) și Tuzla-iuk (43 m.) spre răsărit la 1 km. de țărmul Mării; Cioban-iuk (66 m.), Tatlageac (63 m.), Tașli-iuk (90 m.) și Siri-iuk (76 m.) la S.-V.

Hydrografia e reprezentată prin: Marea Neagră ce o udă la răsărit, pe lungime de 14 km. formând capul Tuzla, la 20 km. spre S.-E. de satul Tuzla; are malul înalt și ripos, și spre S. chiar și stîncos pe lângă Mangea-punar; lacul Tuzla-ghiol (Circă 700 ha.) la N. cu prelungirea sudică Kiuciuc-Tuzlaghiol; produce pește bun, nici unul nici altul nu stă în comunicație cu Marea; de care au fost formate; malurile le sunt înalte; în cele se varsa 3 mici pârtașe; Mangea-punar, la S. chiar lângă malul Mării nu comunică cu ea; Malurile țese, au 7 ha. nu produc decât staf.
Văile sînt largi, însă n'au apă; principalele sînt: Taujan-dere, Daradere, Kiuciuc-Tuzla-dere și Tuzlalceac spre N. deschizându-se în lacul Tuzla-ghiol; Arnăut-boston-dere și Mangea-punar, la S. deschizându-se în lacul Mangea-punar

valea Tatlașgeac la S.-V., ce se deschide în lacul Tatlașgeac.

Clima comunei este riguroasă; de și vara este temperată prin apropierea Mării și de vânturile ce suflă dinspre ea, iarna însă este riguroasă, supusă fiind suflărilor vântului de N.-E., ploii cad în cantitate potrivită; climat relativ sănătos.

Cătunele cari o compune sunt: Tuzla, reședință, la N. lângă lacul Tuzla, pe valea Tuzlașceac, la 1 klm. departe de Mare; Perveli spre apus, la 8 klm. spre S.-V., pe valea Kluciuk-Tatlașgeac, între dealurile Muratan la N. și Gheringek la S.-V.; Mangea-punar la miadă-di, pe malul vestic al lacului Mangea-punar, la 6 klm. spre S. de reședință, la pârâiele, suice ale dealului Dermen-bair; aspectul lor e în general acela al satelor turcesci, cu case, risipite neregulat lângă o geamie și cu o înfățișare tristă, afară de Mangea-punar, care fiind sat nou se vede oarecare ordine și curățenie.

Suprafața totală a comunei este de 11.767 ha., din cari 51 ha. ocupate de vatra satelor cu 248 case, iar restul se împarte între Stat și proprietari cari au 8631 ha. și locuitorii ce posedă 3351 hectare.

Populațiunea compusă din Bul-

gari și Turci, este de 266 familii cu 1035 suflete, împărțite după cum urmează:

1) După *sex*: bărbați 547, femei 488 total 1035.

2) După *stare civilă*: necăsătoriți 588, căsătoriți 428, văduvi 19, total 1035.

3) După *instrucție*: știu carte 43, nu știu carte 992, total 1035.

4) După *protecție*: cetățeni români 1015, supuși străini 19, nesupuși nici unei protecțiuni 1, total 1035.

5) După *religie*: ortodoxi 357, catolici 11, mahomedani, 666, alte religii 1, total 1035.

6) După *ocupațiune*: agricultori 280, comercianți 10, alte ocupațiuni 3, total 295.

Contribuabili: 295.

Biserica, ortodoxă e una în cătunul Tuzla, cu hramul Sf. Nicolae, zidită de locuitori, având 1 preot și 1 dascăl și 10 ha, de la Stat; mai sunt și 4 geamii, 2 în cătunul Perveli și 2 în cătunul Tuzla, având în total 4 hogi.

Școlă este una mixtă rurală în cătunul Tuzla cu 1 învățător, 24 elevi înscriși, din cari 10 promovați.

Economicese comuna stă astfel: Din cele 11.767 ha. ale comunei sunt:

51 ha, neproductive (ocupate de

vetrele satelor) 11.716 ha. productive (din care 8361 ha. ale proprietarilor și 3351 ha. ale locuitorilor), din acestea: 9517 ha. teren cultivat (din care 6449 ha. ale proprietarilor și 3068 ha. ale locuitorilor), 1522 teren necultivat (din care 1522 ha. ale proprietarilor), 673 ha. teren is az (din care 400 ha. ale proprietarilor și 273 ha. ale locuitorilor).

Ocupațiunile locuitorilor sunt; *Agricultura* cu 280 plugari, cari au 132 pluguri, 200 care și căruțe, 2 mașini de semănat, 14 mașini de treierat, 1 mașină de băut porumb, 20 grape de fier, 3 triere.

Crescerea vitelor, fiind în comună peste 7200 capete de vite, mai cu semă oi și boi.

Pescuitul în balta Tuzla și Dunăre.

Industria e cea casnică, simplă; mai sunt 7 mori de vânt și 1 moră cu aburi.

Comerțul e activ, se face prin gara Constanța, la 23 klm. spre N., de 10 comercianți (din cari 2 cărciumari) și constă în import de coloniale, manufacturi și în export de cereale, vite și pește.

Budgetul comunei constă în venituri de 6002 lei, cheltuelile sunt de 2527 lei, rămânându-i un rest considerabil de 3475 lei sunt în comună și 295 contribuabili.

Căi de comunicație sunt: pe la curți și Mare cu luntrele; calea județenă Constanța Mangalia trece pe la 1 1/2 klm. spre răsărit de satul Perveli, apoi drumuri mici spre Tekerghiol, Muratan, Topraisari, Tatlașgeac, Gheringec, etc.

În comună nu este nimic desemnat, relativ la antichități și alară pôte de movilele cele numeroase, cari mai cote sunt artificiale, și au servit ca puncte de orientare, când nu erau drumuri.

Tuzla, sat în plasa Mangalia, cătunul de reședință al comunei Tuzla, pe lacul Tuzla, are întindere de 580, ha. (11 ha. vatra satului) și 128 familii cu 608 suflete, în majoritate turci, ocupându-se cu agricultura și pescuitul.

Tuzla, sat mai însemnat, în plasa Constanța (jud. Constanța) și plasa Istrului (jud. Tulcea); pe teritoriul comunei Caranasuf și anume pe la cătunul Duimgi, situat în partea sud-estică a plășii și cea sud-vestică a comunei. Este format de lacul Sinoc, de care acum e despărțit printr-o lungă bandă de nisip, are o întindere de 700 ha. În partea apusană se varsă pârâul Duimgi și Peletlia. Produce sare în abundență, având și Statul Salinelor, peștele iar este abundent și aparține tot

Statului; Kefalul este mai cu seamă în mare cantitate și aduce un frumos venit Statului.

Tuzla, cap în Marea-Neagră, plasa Mangalia, comuna Tuzla; fiind situat la $2\frac{1}{2}$ klm. spre S.-E. de satul Tuzla și la 2 klm. spre răsărit de Movila Meraği-luk; este capul cel mai înaintat în mare, din tot teritoriul Dobrogei; este situat în partea nord-estică a plășei și cea răsăriteană a comunei.

Tuzla, movilă în plasa Mangalia, comuna Tuzla, de unde își vine și numele; este o movilă înaltă și este situată în partea nord-estică a plășei și cea răsăriteană a comunei.

Uduamel-bair, deal însemnat în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei rurale Kokirleni și anume pe acela al cătunului său Ivranes; situat în partea nord-vestică a plășei și în cea centrală a comunei, la nord-vestul satului Ivranes; este cuprins între văile Ghiaur-Amzall și Uzum-Amet și între dealurile Amzall-Bair, Armutlu-Bair, Uzum-Amet, având o direcție de la S.-V. spre N.-E., cu o înălțime medie de 120 metri, cu care domină satul Ivranes, care este așezat la pârțile sale sud-vestice; acoperit cu pășune.

numele; situată pe culmea dealului Dermen-Bair cu 43 m. înălțime, dominând Marea-Neagră, satul Tuzla la nord-estul căruia se află; precum și lacul Tuzla-ghiol, fost punct trigonometric de observație de rangul al II-lea.

Tuzla-câmp, sau *Baldara-luiuk*, movilă însemnată în plasa Mangalia, teritoriul comunei rurale Tuzla; situat pe culmea dealului Taușan-bair, cu o înălțime de 70 metri, formând drumul comunei Tuzla-Pervelei; fost punct trigonometric de observație de rangul al II-lea.

U

Urluia, sat în plasa Silistria-nouă, cătunul comunei urbane Cuzgun; sat mic, sărac, cu casele scunde, surite și așezate neregulat, e așezat în partea răsăriteană a plășei și a comunei; la 7 klm. spre E. de reședință, orașelului Cuzgun, pe malul stâng al văii Urluia, la pârțile estice ale dealului Curu-alceac-bair. Teritoriul său se mărginește la N. cu cătunul Polucci, Sucufunar și Talasman (ale comunei Enige din plasa Medjidie), la E. cu cătunul Adam-clissi (tot al comunei Enige), la S. cu cătunul Kerim-chius (al comunei Azarlac) și la V. cu cătunul Cara-

amat. Relieful solului accidentat; la E. de dealul Adam-clissi (138 m.) și la S. și S.-V. de dealul Curu-alceac-bair, de natură stâncosă, (83 m.), ambele acoperite cu fânețe. Movile nu există pe teritoriul satului. Cursuri de apă în adevăratul sens al cuvântului, nu există, căci văile conțin apă numai în timpul ploilor și al primăverii, ca vânt avem: Băldarnac-ceair (sau Urluia) prin interior, trece pe lângă sat și adiacentele sale. Nastrădin-culac și Cara-aci-alcea la V. și N.-V. pe stânga, Uzum-culac pe dreapta la E. Clima satului e temperată și sănătoasă. Intinderea totală e de 592 ha., din cari 40 ha. ocupate de vatra și grădinile satului. Populațiunea întrăgă e de 48 familii cu 165 suflete; cari se ocupă cu pășoritul și creșterea vitelor; pământul nu e tocmai productiv.

Urlu-chioi, sat în plasa Mangalia, cătunul comunei Musurat; situat în partea septentrională a plășei și mai mult centrală a comunei, la $2\frac{1}{2}$ klm. spre S.-E. de cătunul de reședință Musurat. Este așezat pe valea Urluchioi și la vestul lacului Tuzla Ghiol și pe pârțile Musurat. Este dominat de vârful Urluchioi care este la 1 klm. spre N.-E. având o înălțime de 55 m. Suprafața sa este de 521 hectare,

dintre care 7 hectare sunt ocupate de vatra satului și de grădini. Populațiunea sa, compusă din turci și bulgari, este de 9 familii, cu 24 suflete, ocupându-se puțin cu agricultura și cu pescăria. Pământul produce prea puțin grâu, dar orz berechet. Casele sunt mai toate mari și așezate regulat, așa că formează uliți drepte. Șoseaua județeană Constanța-Mangalia trece prin sat, prin partea lui răsăriteană; alte drumuri comunale plăcă la Hasi-Diuluik, la Musurat și la Toprași-Sari.

Urluchioi-dere, vale în plasa Mangalia, pe teritoriul comunei rurale Musurat și anume pe acela al cătunului său Urluchioi (de unde și trage și numele); se desface din dealul Ormançiki-bair și anume din vârful său Tekerghiol, îndreptându-se spre miadă-di și cu o direcțiune generală de la nord către sud, trece prin satul Urluchioi și se deschide în lacul Tuzla Ghiol, la extremitatea sa sud-vestică; dealungul acestei văi merge drumul comunal Urluchioi, Hasi diuluik și este situată în partea nord-estică a plășei și a comunei.

Urumbei, comună rurală din județul Constanța, plasa Hârșova, situată în partea septentrională a județului la 101 klm. spre N.-V. de orașul

Constanța, capăt la districtul; și în cea de miadă-nopțe a plășei la 44 klm. spre nord-est de orașelul Hârșova reședința ei, pe pârîul Urumbel (sau Aigâr Ahmet).

Se mărginesce la miadă-nopțe cu comuna Carjelari (jud. Tulcea), la răsărit cu comuna Topolog, la miadă-și cu comuna Calfa, iar la apus cu comuna Ostrov.

Relieful solului e în general destul de accidentat; culmile Ghium ghiurmeș o brăzdează la miadă-nopțe și Făgărașul la miadă-și; principalele dealuri sunt: Canat Calfa (221 m.) la N.-V. și N., Ghiolgie bair (219 m.) la N.-E., Kerkenes bair (198 m.) la E., Ceemșicu bair la S.-E., Hagi capar tepe (199 m.) la miadă-și, dealul Cairac (170 m.) la S.-V., dealul Roști (184 m.) și Aigâr Ahmet (83 m.) la apus. Cele dintâi trei dealuri sunt acoperite cu păduri, celelalte cu fânețe și semănături mai toate sunt de natură stâncosă. Mobilele sunt puține (8) toate artificiale, servind odinioară ca punct de orientare sau observație, principalele sunt: Arman tepe (125 m.) la N.-V. și movila Căpitanului Araclar sau Făgărașul nou (188 m.) la S.-V.

Hidrografia este reprezentată printr'un pârîu și câte-va văi fără importanță. Pârîul Roști care isvoarăște sub numele de Arumbel dere

din dealul Kerkenes bair, se continuă sub cel de Pinga dere și în urmă de cel de Aigâr Ahmet, sub care este din comună, o brăzdează prin centru, trecând prin satul Urumbel; malurile sale sunt pretutindeni înalte și răpăse. Văile cari au apă numai toamna în timpul ploilor și primăvara după topirea zăpezilor, brăzdează comuna: Făgărașul nou, cu maluri pietrăse și înalte pe alocurea, trecând prin satul Făgărașu nou și adiacentă pe stânga a pârîului Aigâr Ahmet, la miadă-și; valea Mezetului unită cu valea Stancii adiacente ale pârîului Topârcea sau Dăeni, la S.-V.

Clima este temperată, verile sunt temperate, la nord de răcoarea pădurilor, iarna nu e tocmai aspră; vântul de N.-E. predomină, plouă cade în cantitate potrivită; climat sănătos, maladiile o viziteză foarte rar.

Cătunele cari formează comuna sunt două și anume: Urumbel reședința în partea răsăriteană pe malul drept al pârîului Urumbel (sau Rașt dere) aproape de isvorul său. Făgărașul nou spre miadă-și, la 5 klm. spre S.-V. de reședință, pe valea Făgărașu nou. Aspectul lor diferă; în Urumbel casele sunt așezate în ordine, pe uliți regulate; în Făgărașul nou sunt pe o singură uliță, ele sunt curate, bine

îngrijite, cu grădiniți; poziția satelor e plăcută.

Suprafața întregă a comunei este de 5760 hectare, din cari 313 ha. ocupate de vetrele celor două sate, restul de 5457 ha. împărțit între locuitorii cari au 4497 ha. și stă cu proprietarii ce posed 5950 ha.

Populațiunea în cea mai mare parte români, în anul 1895-96 număra 282 familii cu 1054 membrii în total 1336 suflete, repartizati după cum urmează:

1) După sex: 705 bărbați, 631 femei, total 1336.

2) După stare civilă: 77 necăsătoriti, 524 căsătoriti, 136 veduvi, 159 devorți, total 1336.

3) După instrucție: 223 știu carte, 1113 nu știu, total 1336.

4) După protecție: 1336 cetățeni români, total 1336.

5) După religie: 1281 ortodocși, 55 mahometani, total 1336.

6) După ocupațiune: 262 agricultori, 108 meseriași, 8 comercianți, total 278.

7) Contribuabili: 1250.

Biserici ortodoxe sunt 2, câte una în fie-care cătun, având împreună 1 preot, 2 paraciseri, 2 dascăli; mai este și 1 geamie cu o hoga în cătunul Topolog.

Școli sunt două, câte una în fie-care cătun cu 1 învățator și 1

învătățore (în Topolog), având împreună 110 elevi înscriși (68 băieți, 42 fete) din cari 58 promovari.

Economicește comuna stă astfel; din cele 5760 ha. ale comunei sunt:

313 ha. teren neproductiv (tote ocupate de vatra satului); 5447 ha. teren productiv (din cari 950 ha. ale statului și 4497 ha. ale locuitorilor) din acestea 4246 ha.

teren cultivabil (din cari 4246 ha. ale locuitorilor); 200 ha. teren izlaz (din cari 150 ha. ale locuitorilor); 1 ha. teren viș (din cari 1 ha. ale locuitorilor); 1900 ha. teren păduri (din cari 900 ha. ale statului, 100 ha. ale locuitorilor);

3) **Ocupațiunile locuitorilor** sunt acestea: Agricultură: cu 262 plugari, cari au 140 pluguri, 121 careci și căruțe; 7 mașini de secerat. Creșterea vitelor; fiind în comună peste 6500 capete de vite mai cu semă oi și boi. Creșterea albinelor: având comuna (Topolog) peste 100 stupi. Industria e reprezentată prin cea casnică, prin 1 mecanic, 3 mori cu aburi, 1 cu apă. Comerțul e activ, se face de 8 comercianți (7 cărciumari) prin orașelul Hârșova la 44 klm. spre S.-V. și constă în import de coloniale și manufacturi, și în export de vite cu produsele lor.

Budgetul comunei Urumbel constă

în venituri de 7018 lei și în cheltuieli de 2872 lei, rămânând deci un excedent în plus de 4146 lei, sunt în comună și 271 contribuabili.

Căile de comunicație sunt drumuri comunale, ce unesc satele între ele și cu cele învecinate ca Topolog, Ostrov, Calfa, Gârjelari, Dăeni, Rahman, etc.

Pe teritoriul comunei, spre N.-V., pe malul drept al pârului Aigâr Ahmet la 1 km. spre N. de satul Făgărașu nou se găsește ruinele unui sat Semșeler adîi Siliște distrus de un incendiu, locuitorii s'au refugiat în Făgărașu nou.

Urumbei, sat în plasa Hârșova; cătunul de reședință al comunei Urumbey; situat în partea nord-estică a plășii și cea septentrională a comunei pe pârul Aigâr Ahmet are o întindere de 2939 ha. din care 113 ha. ocupate de vatra satului cu 107 case; populațiunea mai totă românească este de 108 familii cu 545 suflete ocupându-se cu creșterea vitelor, a a binelor și agricultura.

Uzum-bair, deal de importanță secundară, în plasa Siliștra-nouă. Pe teritoriul comunei rurale Lipnița (anume pe acela al cătunului său Coșlugea); se desface din pôlele răsăritene ale dealului Coșlugea, se

îndreptă spre răsărit, într'o direcție generală de la S.-V. spre N.-E. printre văile Almali-culac și Almali-cului brăzdând east-fel partea de miadă-nopțe a plășii și a comunei; are o înălțime de 632 m. și este acoperit numai cu iuferisuri, dominând, văile mai sus numite; satul Coșlugea, care e așezat la pôlele sale sudice și drumul comunal Coșlugea-Pârjoiia; la pôlele sud-estice se găsește și viile satului Coșlugea el lasă spre răsărit prelungirea numită Dealul-Pietreș.

Uzum-bair, deal la hotarul plășilor Medjidia cu Mangalia, pe teritoriul comunelor rurale Carabaci și Kazilmurad și anume pe acela al cătunelor lor Beșau și Merdevenli-Punar; situat în partea sud-estică a plășii Medjidia și a comunei Karabaci, și cea nord-vestică a plășii Mangalia și cea nord-estică a comunei Kazilmurad; merge printre văile Cara-oba și Kiorkui, având o direcțiune de la N.-E. către S.-V.; are o înălțime maximă de 130 metri pe care o atinge în vîrfurile său Gangagi-Est; este tăiat în două părți aproape egale de către drumul comunal Bșoul-Ciobanisa; este acoperit cu pășuni și se prelungeste la sud cu dealul Culac-bair, iar la nord cu dealul Arabiuk-bair.

Uzuncea, vale însemnată în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei Hârșova și anume pe acela al cătunului său Sătișchioi; merge paralel cu pârul nord-estul dëlului Erkesek avînd o direcțiune generală de la N.-V. către S.-E., ține de la vîrfurile Capugi și până în satul Sătișchioi unde se deschide, satul mai bine și își schimbă numele, în valea Sătișchioi-dereș, este situată în partea sudică a plășii și a comunei avînd o lungime de 6 km.

Uzun-bair, dël în plasa Siliștra-nouă pe teritoriul bulgăresc al comunei Regep-cuiusu și pe acela al comunei bulgăresci Cranova; se desface din dëlul Cranova-bair, se întinde spre răsărit, în o direcțiune generală de la N.-V. spre S.-E., pe lîngă valea Sarp-orman-ceair, brăzdînd partea meridională a plășii și cea apusană a comunei; la pôlele vestice e așezat satul Cranova; are 130 m. înălțime și e acoperit cu livezi, semănături și fînețe.

Uzun-ceair, vale în plasa Medjidia pe teritoriul comunei rurale Enigea și anume pe acela al cătunului său Malceova; ea este formată de unirea văilor Kior-curu-ceair cu Kireslic-culac, se îndreptă spre miadă-nopțe, avînd o direcțiune generală de la S. spre N.,

merge printre dëlurile Caramancea și Dealu mare (ramificațiunile sud-estice) și se deschide în valea Caramancea după un drum de 2 km.; este situată cam în centrul plășii și în partea nord-estică a comunei și a cătunului.

Uzun-culac, vale puțin importantă în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei rurale Enigea și anume pe acela al cătunului său Urluia; se desface din pôlele sud-estice ale dëlului Susufunar-bair, se îndreptă spre miadă-și avînd o direcțiune generală de la N.-E. spre S.-V., brăzdînd partea apusană a plășii și pe cea centrală a comunei și pe cea răsăritenă a cătunului după ce taie drumul comunal Rasova-Enigea și după un drum de 4 km. merge de se deschide în valea Băldarnac-ceair sau Urluia, se dreptă la S. de satul Urluia. Valea acesta este una din cele mai frumoase din totă plasa; brăzdată cu drumuri înflorite, e o plăcere să stai cât-va timp într'ênsa.

Uzun-culac-bair, dël de mică importanță în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei rurale Enigea și anume pe acela al cătunului său Polucci; se desface din dëlul Polucci, se îndreptă spre miadă-și avînd o direcțiune generală de la

N.-V. spre S.-E., brăzdând partea apusană a plășei și pe cea nord-vestică a comunei. El se întinde printre văile Urluia și Tiutiuluceair; ce-și ia naștere din pōlele sal. sud-vestice. Are o înălțime cam de 120 m. dominând văile de mai sus, satele Baccuius și Polucci, și drumurile comunale ce unesc cele două sate și Aliman-Polucci. Este acoperit cu fēnețe și păduri între care cea mai însemnată este Iasi-orman, lângă satul Polucci.

Uzunlar, sat în plasa Mangalia, cătunul comunei Edilkioi; este situat în partea apusană a plășei și cea septentrională a comunei, la 3 km. spre N.-E. de cătunul de reședință, Edilkioi. Este așezat pe valea Uzunlar-ceair și este închis la S. de delul Iol-cari-bair cu vârful său Uzunlar-iuk (103 m.). Suprafața sa este de 1450 hectare, dintre cari 50 hectare sunt ocupate numai de vatra satului și de grădini. Populațiunea sa este de 52 familii cu 524 suflete, ocupându-se cu agricultura și cu creșterea vitelor.

Majoritatea locuitorilor este formată de turci. Șoseaua județenă Mangalia-Medjidia trece pe la vestul său, iar din partea sa nordică mai plăcă trei drumuri comunale; unul spre S.-V. ducând la Edilkioi, altul spre S.-E. ducând la Topral Sari și altul la N.-E. ducând la Musurat.

Uzunlar-ceair, vale în plasa Mangalia, pe teritoriul comunei rurale Edilkioi și anume pe acela al cătunului său Uzunlar. Are o direcțiune de la N.-E. către S.-V. trece prin satul cu același nume și este situată în partea apusană a plășei și cea nord-estică a comunei.

Uzunlar-dere, vale de puțină însemnatate în plasa Mangalia, pe teritoriul comunei rurale Edilkioi și anume pe acela al cătunului său Uzunlar. Este situată ca și precedenta în partea apusană a plășei și cea nord-estică a comunei, având o direcție de la răsărit spre apus și întinzându-se pe la sud-estul satului Uzunlar.

V

Vaivasin-bair, deal în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei urbane Medjidia; situat în partea sudică a plășei și cea sud-estică a comunei, este îndreptat de la nord-vest către răsărit și este înconjurat de 3 părți cu văi și anume; la nord sunt văile Cazalic-dere și Ikingi-Medjidie-dere, iar la sud-vest sunt Vaivajin-dere și Buiuk-dere spre răsărit se unesc cu dealul Cara-chioi-bair; are înălțime medie de 120 metri cu care domină pe toate văile înconjurătoare; precum și drumurile comunale Medjidia-Copadin și Enderchioi Mamut-cuiusu, care trec pe acest deal în formă de cruce; este acoperit mai numai cu pășuni și puțină semănătură mai pe pōle.

Valali, sat în plasa Mangalia, cătunul comunei Keragi, situat în partea meridională a plășei și a comunei, la 5 km. spre S. de cătunul de reședință Keragi, este așezat pe valea Dauluki-dere, tocmai la locul unde se deschide în valea Akargea sau Keragi. Este închis din spre N. de dealul Mezgarlăc-Sirtli cu vârful său Valali care are 102 metri, din spre S. V. de dealul Valali-bair și din partea de S.-E. de dealul Hoșcadin, cu vârful

său Buiuk-tepe-hoșcadin care are 117 metri. Suprafața sa este de 2868 ha. din care 23 ha. sunt ocupate de vatra satului; iar populațiunea sa este de 67 familii, cu 231 suflete cari se ocupă cu creșterea vitelor mai ales. Drumul Dauluchioi-Sarighiol trece prin partea nordică a satului, din satul mai plăcă drumuri comunale la Keragi, Hoșcadin și două în Bulgaria.

Valea-lungă, vale în plasa Constanța, pe teritoriul comunei rurale Daga-chioi sau Carol I, se întinde prin satul Carol I și pe la vestul satului Bilarlar (Dorobanțu) având o direcție generală de la N. la S.; merge printre Dealul-Lung și dealul Bilarlar și este situată în partea sud-vestică a plășei și cea nord-estică a comunei.

Valea-lungă, vale în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei rurale Eni-Sarat, se desface din dealul Ciliabiului îndreptându-se spre mișca și având o direcție generală de la N.-E. spre S.-V., merge printre dealurile Eni-Sarat și dealul Viilor și se deschide în pîriul Șaran după un drum de două km. făcându-și numele de rușine. Este situată în

partea sud-vestică a plăsei și cea centrală a comunei.

Vederósa, baltă saú lac în plasa Medgidia pe teritoriul comunei Rasova și anume pe acela al cătunului său Vlah-kioi. Sub acest nume se înțelege întinderea de apă, cam de 180 ha., care nu este acoperită cu stuf, ca întregul rest al bălții Vederósa; totuși are într'însa vre-o 3—4 insule plutitoare formate din stuf atât de cimentat în cât poate rezista presiunii ori-cărui corp. Are formă lunguiată ca aceea a bășiceii de pește; partea de mijloc și ea sa poartă numele de Lîmpedișul, de la împrejurarea că apele sale liniștite sunt limpede. Locuitorii din Vlahkioi și Aliman pescuiesc în această baltă al cărui venit aparține Statului.

Velikioi, movilă însemnată, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Lipnița, situată în partea apusana a plăsei și cea de mijloc și a comunei, este așezat pe o muchie secundară a dealului Curdeli; are o înălțime de 145 m. fost punct trigonometric de observație gradul al 3-lea, dominând prin înălțimea sa valea Ceali-ciair, satul Lipnița așezat la 1 km. spre mijloc și noaptea de ea, drumul județean. Essekioi-Lipnița, și cel comunal Coslugea-

Garvan, deci un însemnat punct strategic; ea este naturală și acoperită cu verdetă.

Velichioi, sat în plasa Silistra-nouă, cătunul comunei Carvan; situat în partea meridională a plăsei și cea răsăritenă a comunei, la 2 $\frac{1}{2}$ km. spre N. E. de cătunul de reședință, Carvan-mare. Este așezat pe valea Ciali-Ceair, închis la N. de dealul Derme-Sirt, la V. de dealul Sirtiol-bair, la E. de pădurile Saia-Coru-Orman și Cara-Ali-Corusu și la S. de pădurile Iasi-Orman și Chiresli-Orman și este dominată de vârful Velichioi, care este la răsăritul satului și care are 166 metri înălțime. Casele sunt bine îngrijite și curate, fie care casă, având câte o curte și câte o grădină destul de mare. Drumurile comunale pleacă unul la Carvanul-mare, altul la Cranova (Bulgaria), altul la Giurgevega și în fine un altul la Lipnița.

Vlah-kioi, vârf însemnat de deal al culmei Vlah-kioi; situat în partea apusana a plăsei Medgidia și cea centrală a comunei. Este un vârf important, căci dintr'însul pleacă mai multe ramuri în diferite direcțiuni; așa spre N. dealul Germeli, spre S.-V. dealul Diuc; spre S.-E. dealul Mustana. Are o înălțime de 155 metri, dominând prin înălțimea sa,

bălțile Sarpu, Lîmpedișu, Vederósa, Baciú, satul Vlah-kioi, drumul comunal Vlah-kioi-Talașman, deci un punct strategic important, este acoperit cu fânețe, și pășuni și pe lângă pôle cu tuferișuri și păduri; și-a luat numele de la satul Vlah-kioi lângă care se găsește.

Voinea-mare, vale mică în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Beilicu; se desface din pôlele septentrionale ale dealului Demircea și se îndreaptă spre mijloc și noaptea, având o direcțiune generală de S.-E. spre N.-V., brăzdând partea răsăritenă a plăsei și cea centrală a comunei; după un drum de vre-o 4 km. se deschide în valea Demircea, pe care va mai sus de deschiderea acesteia în baltă Beilicu, pe stânga, după un drum de 4 km. Ea își face drum prin nisce tuferișuri, resturi din întinsele păduri de odinioară, Hasan-Orman; și este dominată de dealul Demircea și anume vârful Caraula; printr'însa merge puțin și un drum comunal Beilicu-Demircea.

Vederósa, lac saú baltă însemnată din județul Constanța, plasa Medgidia, pe teritoriul comunei rurale Rasova, (și pe aceea al cătunului său Vlah-kioi); situată în partea sud-vestică a plăsei și în cea nordică,

și nord-vestică a comunei, lângă malul drept al Dunărei, ceea-ce ne face a admite cu ușurință, ideea că este formată de una din marile revărsări anterioare ale fluviului, de care ce nivelul apelor sale, e același cu al fluviului și limba de pământ care îl desparte de fluviu, nu constituie o piedică serioasă, căci s'a întâmplat a fi acoperită de Dunăre în revărsările sale. Așa și comunică cu Dunărea, de care este alimentat, printr'o mică gârlă de 1 km. Lărgă de 12 m. și adâncă de 1 m. în mijlocie. Dealurile între care este cuprinsă baltă sunt: Comóra, Carita și Polucci la apus; Germeli, Diuc, Mustana, Talașman la mijloc și Baicul la est; ea este acoperită în mare parte cu stuf și insule plutitoare de stuf, care și schimbă direcțiunea și poziția la suflarea vântului, afară de o mică întindere de apă, des-coperită la apus și care poartă numele de Vederósa propriu-zis. Diferitele părți ale sale, poartă diferite numiri; așa la răsărit se numește Baciú, la apus Lîmpedișu și la S.-V. Sarpu; uneori chiar întreaga baltă poartă numele de Vlah-kioi. Malurile sale sunt în general puțin înalte, afară de malurile părții numită Lîmpedișu, care sunt înalte, răpóse și pe alocutea chiar stâncóse; ele sunt acoperite cu verdetă, fânețe și semănături, prin unele locuri chiar

cu păduri. Satele învecinate său aşezate pe malurile sale sunt: Aliman pe malul apusan al părţii Limpeşişu, Vlah-kioi pe cel răsăriten al Vederosei; iar învecinate sunt: Bac-cuius Polucci, Talasman la miadă-qi (3—4 klm.) Rasova (la 3 klm. spre răsărit). Băsinul său e considerabil, cuprindend o întindere de 80.000 ha. (800 klm.) şi teritoriile comunelor Rasova, Aliman, Enigea, Mamut-cuius. Este cuprins între dealurile: Zbracia, Catita, Kior-cuius, Ekii-ului-obeac, Mulver-acceuci. Ghiol-punar la apus; hotarul judeţului la miadă-qi (de la movila Sîrîm-başa şi până la movila Bali-iuk); la răsărit Băicul, Ciocanul, Ceşme, Canli, Piribet, Cacia-ac-orman-bair, Sari-iuk-bair, Cultimes-bair, Alibi-kioi, Cara-omer, Bair-luiuk. Văile care brăzdază acest basîn şi împreunându-se spre a se deschide în lac sunt: 1) valea Catita se deschide cu Vederosa, 2) valea Tiutiniuk-ceair se deschide cu Limpeşişu, 3) Polukci-ceair în Sarpu ca şi 4) Valea mare; Polucci e formată din văi e Cara-cia-le-cedac, Cara-aci-alcea, Nastiad-n-culac, Bal-darnac-ceair, 5) Arabagi cea mai însemnată, formată din întreţaierea a numeroase văi: Dionjingi-orman, Curt-culac, Ceşme-cu-ac Calfa, Iai-ceair, Cinghinea-orman-ceair, Curu-

culac, Enigea-alceag, Kuselec-ceair, Muuruar-iki-alceac, Tatar-ceair, Ceşme-cu-ac Merdeven-ceair, Cazil-murat-ceair, Capulan-culac, Sevendik, Skender, Demircea Cracic-ceair, Anghinea, Çaşla, Alibikioi, Calfa-kioi, Docuza-aci, Sarapcea, Cerkez-kioi, Derekioi. Aceste văi n'au apă de cât în timpul ploilor şi deci nu sunt de mare folos. Pământurilor pe unde se află. Balta produce puţin pesce (are o întindere de 700 ha., cuprindend şi stufărişul), care de alt-fel se asemăna cu cel din Dunăre; crap, caracudă, plătică, etc.; venitul de 10.000 lei aparţine Statului; pescele se consumă de locuitorii din Aliman şi Vlahkioi. Drumurile care merg pe lângă dâna sunt cele comunale ce leagă satele de mai sus între ele şi cu Rasova.

Vlahkioi, sat în plasa Medjidia, cătunul comunei rurale Rasova; este aşezat la pôlele apusane ale dealului Germeli, pe malul răsăritean al bălţii Vederosa.

Se mărginesc la miadă-nöpte şi apus cu comuna Aliman (plasa Silistra-nouă), la S. cu satul Polukci şi Talasman (ale comunei Enigea), la E. cu cătunul de reşedinţă Rasova şi cătunul Arabagi (al comunei Enige). Dealurile care brăzdază teritoriul său sunt: Vlah-bair cu nu-

mirile Germeli, Diuc şi Mustana, avend ca vârf principal Vlahkioi (155 m.). Apele sunt reprezentate prin bălţile Vederosa (cu dife-itele ei părţi ca Limpeşişu Sarpu şi Băicul; ape curgătore nu sunt, dar văi avem: Polukci-ceair la S. şi Ceraclar la S.-E.

Clima e cam nesănătoasă din pricina numeroşelor bălţi din apropiere. Calitatea pământului potrivită, stâncosă şi pietrosă la S. Solul acoperit cu câte-va păduri la S.-E. tufărişuri la S., încolo cu fâneţe şi semănături.

Ocupaţiunile locuitorilor sunt: agricultura, pescărişul şi crescerea vitei or. Satul produce grâu, porumb şi puţin ovăş.

Căi de comunicaţie sunt drumuri comunale ce duc de la sat la satele Aliman, Polucci, Arabagi şi Rasova. Ca ruine însemnă resturile unui val român numit valul lui Trajan la miadă-nöpte. Morayurile şi obiceiurile locuitorilor sunt acelea ale sătenilor din judeţul Ialomita, de unde au şi venit.

Valea-mare, vale puţin importantă în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei rurale Rasova, şi anume pe acela al cătunului său Vlahkioi; se desface din pôlele vestice ale vârfului Vlahkioi, se îndreptă spre apus, avend o direcţiune generală de la S.-E. spre N.-V., brăzdând

partea apusană a plăşii şi pe aceea nord-vestică a comunei; după un drum de 1½ klm. se deschide în balta Limpeşişu nu departe de satul Vlahkioi.

Valea-mare, vale la hotarul plăşilor Hârşova şi Medjidia, pe teritoriul comunelor rurale Seimeni şi Topalu situată în sud-vestul plăşii Hârşova şi comunei Topalu şi în partea nord-vestică a plăşii Medjidia şi a comunei Seimeni; se desface din ramificaţiunile nord-vestice ale delului Movila Grecului, îndreptându-se spre apus, avend o direcţiune de la E. la V. se deschide în Dunăre la 3½ km. mai spre nord de satul Seimeni-mari; este tăiată de drumul Seimeni-mari-Topalu.

Valea-mare, vale însemnată în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei rurale Kokirteni, situată în partea vestică şi centrală a comunei şi cam nord-vestică a plăşii; se desface din Movila-lui-Moş-Oprea îndreptându-se spre apus şi avend o direcţie generală de la răsărit spre apus, merge paralel şi printre două Valuri ale lui Traian, trece pe la nordul satului Kokirteni şi pe la sudul bălţii Carasu şi se deschide în Dunăre puţin mai la nord de lacul unde se deschide şi

lacul Kokirlent; este tăiată și traversată de drumurile comunale Cernavoda-Rasova, Cernavoda-Kokirlent.

Veriga (Ostrovul), ostrov sau insulă puțin însemnată în Dunăre, plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Satu-nou și în special pe acela al cătunului său Pârjovia, situată în partea de miază-noapte a plășei și a comunei; are o formă lunguiață ca aceia a unui corn îndreptată în direcția de la S.-V. spre N.-E., lungimea e de 700 m. lărgimea de 30 m., întinderea totală de 20 hectare; brațul ce o desparte de malul dobrogean e de 20 m. larg, și 3 m. adânc, deci e impracticabil pentru navigație; e improductiv acoperit fiind cu pietriș și nisip.

Viilor (Valea-). Acest nume este un al doilea al văii Topârsciu din plasa Hârșova, comuna Dăeni. Valea Topârsciu își schimbă numele în valea Viilor cu 1½ km. înainte de a se deschide în Privalu Băroiu și acesta numai din cauză mulțimei viilor care sunt pe ambele maluri ale văii. Este situată în nord-vestul plășei și în partea vestică a comunei la 1½ km. mai spre sud de satul Dăeni și la nordul delului viilor, care o

predomină cu înălțimea sa. Drumul comunal Dăeni-Gârbiciu taie această vale tocmai unde se deschide în Prival; direcțiunea acestei văi este de la Est către Vest.

Veriga-gârla, gârlă însemnată în plășile Silistra-nouă și Medgidia; e te mai mult un braț al Dunării, se desface de dânsa din dreptul Ostrovului Huzun-ada, de lângă măgura Drăgaici și valea Carasan, se îndreptă spre răsărit având o direcțiune generală de la V. spre E., brăzdând partea nord-estică a plășei Silistra-nouă, și cea nordică a comunelor Mârlețnuși Aliman; precum și partea apusană a plășei Medgidia și a comunei Rasova. Are o lungime de 11 km., se deschide tot în Dunăre puțin mai la apus de satul Rasova, are o adâncime de 2—3 metri chiar și mai mult însă navigațiunea nu se servește de dânsa ea desparte insula Ostrovul-lung de malul Dobrogean.

Veriga, gârlă însemnată în plasa Hârșova și este mai mult un braț al Dunării, care se desface din dreptul Ostrovului Tofanari, sau din dreptul satului Dăeni se îndreptă spre N.-E., brăzdând partea nord-estică a plășei Hârșova, și se termină versându-se iar în Dunăre în dreptul Movilei-Popei

după un drum de 6 km. În ea se deschide valea Moșului și valea Viilor de la Pinga și desparte ostrovul Dăeni de malul Dobrogei. Navigațiunea nu se face pe această gârlă, din cauza micimei sale, atât în ceea ce privește lățimea cât și adâncimea.

Versat-sîrti, deal de o importanță secundară, în plasa Silistra-nouă, pe teritoriul comunei rurale Gârlița; se desface din dealul Beiorman-bair, și anume din vârful Cuiugiuk (170 m.), se îndreptă spre miază-noapte în formă de un semicerc, având o direcțiune generală de la S.-E. spre N.-V., brăzdând partea de miază-zi și apus a plășei și pe cea sudică a comunei; se întinde prin văile Essekioi și adiacenta sa Nursus-ceair, se ridică până la o înălțime de 145 metri dominând văile de mai sus; este acoperit cu tuferisuri, rămășiți din întinsele păduri de odinioară; pe muchia lui merge un drum comunal ce duce de la Gârlița la Kuciuc-Kainargi.

Viilor (Valea-), vale însemnată în plasa Constanța, la hotarul comunelor rurale Șurighiol și Ghelingeș; se desface din dealul Acbaș

îndreptându-se spre miază-zi și având o direcțiune generală de la N.-V. către S.-E. trece pe la S.-V. satului Copucei și pe la N.-E. satului Acbaș și se deschide în lacul Mangalia tocmai la ruinele Bașpunar. Este numită ast-fel din cauză că malurile sale fiind humoase se cultivă mult vița de vie pe ele, este tăiată în mai multe direcțiuni de drumurile comunale Șurighiol-Copucei, Acbaș-Acilar și Mangalia-Ascilar și este situată în partea sud-estică a plășei, sud-vestică a comunei Ghelingeș și nordică a comunei Șurighiol.

Vlahkioi sau Vlahet, sat în plasa Medgidia, cătunul comunei Rasova; situat în partea sud-estică a plășei și în cea apusană a comunei la 9 km. spre S.-V. de reședință, pe malul răsăriten al lacului Aliman sau Vederosa; întinderea sa este de 1693 ha. din care 18 ha. ocupate de vatră satului cu 82 case; populațiunea totă românească este de 80 familii cu 542 suflete, ocupându-se cu agricultura, pescuitul și crescerea vitelor. La 4 km. spre N.-E. de sat se află ruinele unui șant sau val român. (Vezi cuvântul Rasova, sau partea istorică a județului).

recepta pe venetiană...
Antic - achmut...
ca la Mărcu...
curat...

756 - Zăvol-bair

Zăvolul, vale însemnată în plasa Hârșova, pe teritoriul comunei rurale Topalu și anume pe acela al cătunului său Boazgicu; se desface din pârâiele nord-vestice ale dâului Zăvol-bair, se îndreptă spre miadă-di având o direcțiune generală de la N.-E. către S.-V., merge paralel și pe la nord-vestul dâului Zăvol-bair și se deschide în Dunăre, după un curs de 4 km., înmădat spre nord de satul Boazgicu la 2 1/2 km.; este tăiată pe la gura sa de drumul comunal Topalu-Boazgicu și este situată în sud-vestul plășei și aludul comunei.

Zăvol-bair, dâ în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei rurale Taș-punar și anume pe acela al cătunului său Băltăgești; este situat în partea nord-vestică a plășei și se desface din dâul Ersek și îndreptându-se spre miadă-di, având o direcțiune generală de la N.-E. către S.-V. merge întâi printre văile Zăvol, Satiskioi, dere, și Boazgicu-dere; are o înălțime de 126 metri și este acoperit cu vânzători și semănături; este tăiat de drumul Băltăgești-Tichilești.

Zăvol-bair, dâ în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei rurale Taș-punar și anume pe acela al cătunului său Băltăgești; este situat în partea nord-vestică a plășei și se desface din dâul Ersek și îndreptându-se spre miadă-di, având o direcțiune generală de la N.-E. către S.-V. merge întâi printre văile Zăvol, Satiskioi, dere, și Boazgicu-dere; are o înălțime de 126 metri și este acoperit cu vânzători și semănături; este tăiat de drumul Băltăgești-Tichilești.

Zăvol-bair, dâ în plasa Medjidia, pe teritoriul comunei rurale Taș-punar și anume pe acela al cătunului său Băltăgești; este situat în partea nord-vestică a plășei și se desface din dâul Ersek și îndreptându-se spre miadă-di, având o direcțiune generală de la N.-E. către S.-V. merge întâi printre văile Zăvol, Satiskioi, dere, și Boazgicu-dere; are o înălțime de 126 metri și este acoperit cu vânzători și semănături; este tăiat de drumul Băltăgești-Tichilești.

Zăvol-iuiu, movilă în plasa Med-

Handwritten notes on the left margin, including "Zăvol-bair", "Zăvol-iuiu", and other illegible scribbles.

